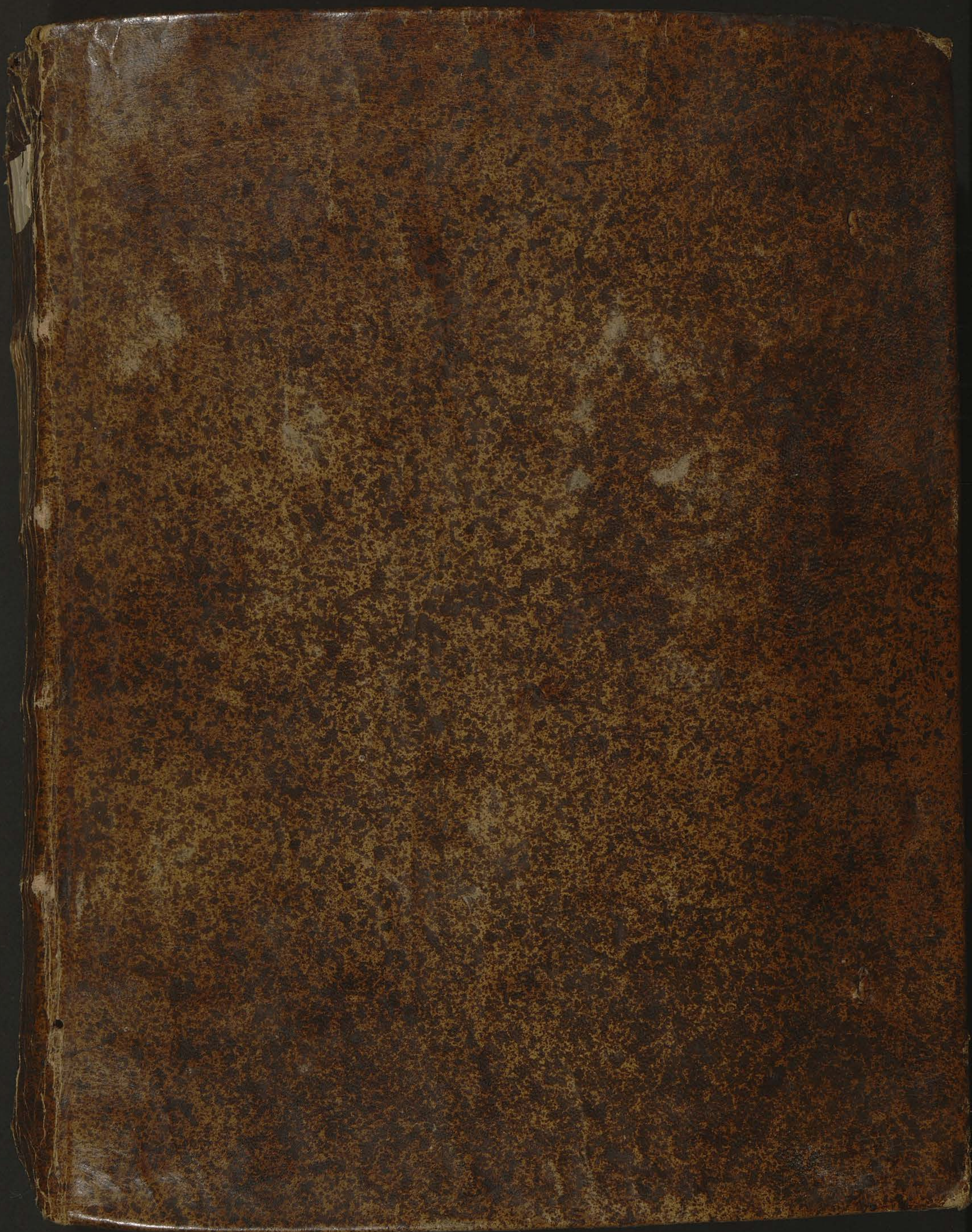

d: 16 Janvrÿ 1769.

1

N5

1769-1778

Manuskrypt

Dar Aleksandra
Jelskiego do Biblioteki
Jagiellońskiej w Krakowie
1909 r.
A. J.

d. 2. Janvij 1769.

2

Skonczył się Stary Rok dosić nieszczęśliwy y fatalny, ułinam ten Nowy był pomyslnieyszy, Życzenie iest powszechne, w pierwszym Jego kwartale doswiadczemy skutkow tych Negocyacyi ktore tak mocno obieciuią, to tylko Nas trwozy iż niewiemy y przeniknąc niemożemy kto iest ten taiemny Operarius ktory takowe Dzieło ziscic dla kraiu usiłuie do tąd upewniaią iż Dwor Rossyi: Gwarrancyi odstępuie ieżeli to pewne oswiadczenie, tatwieyby y inne trudnosci ułożone bydz mogły, Na ten koniec szepcą tie o Seymie w Maiu, ale to są same koniektury na ktorych zasadzac się trudno, y wszyscy bardzieiey w Alkoran wierzą anizeli Pismu Greckiemu.

Pan Gogolewski Regimentarz Partyi konfederackiey Wielkopolskiey rozpisał tu Listy do JmciPana Wdy Kaliskiego, Marszałka Nadw. Litt. y inNych tu znayduiących się Wielkopolanow aby Armistitium między temi konfederatami y woyskiem Rossyi staralli się zotrzymac, y aby Dwor Rossyiski od Gwarrancyi Praw ostatnich odstąpił, Scens

Domy Dwory Pałace ich w wszelkiey polszcze palić będą. W Xięstwie Teschyńskim za teraz kowem rezyduią Biskup kamieniecki, Pod skarbi WK, Chambelan Dzierzanowski y inny wielu Obywatelow, zkąd podniecaią województwo krakowskie do podniesienia powtorney konfederacyi y Imci Pana Sierakowskiego Chorążego krakowskiego na tę Marszałkowską Funkcyą namawiaią, czynią dobrze iż pieniądze maią, bo y z temi Xże Branicki Sutkowski ze Sląska wypędzony, w ktorey kompaniy y Xiężna Miecznikowa Lit[ewska] znayduie. Od Pogranicza Tureckiego o wszelkiey upewniaią Spokoyności, Haydamacy znowu na Ukrainie bunty podnieśli y na kilka tysięcy Żydow wycięli. Woyska Rossyiskie liczne y liczna Artylerya na Podole zgromadziły się Prowianta wybieraią y Magazyny wszelkie zakładaią. Od pretensyi Zamościa tu odstąpiono z mocnych danych reprezentacyi Ministerio, aby y Turcy wzaiemney pretensyi o kamieniec Podolski nie uczynili. kurrierowie do Dworow Wiedeńskiego, Berlińskiego y Francuzkiego ustawicznie biegaią y Rady wszelkie w Sekrecie odprawuią się ktore wszyst[kie] zbawią. Jestem dorzgonnie obowiązany.

1

d: 9. Januarÿ 1769

3

Lubo mię JW JP Podkanclerzy W X Litt Dobr: upewnił
o przybyciu na to tu mieysce JW Pana, in omnem eventum
iednak tę Ordynarię Piszę, że pod tę porę niestateczney
Zimy drog y przepraw złych nie wierzę aż obaczę y Przy
wiązam sie JWWM Pa Dobrod^a / Proiekt dawny konfedera
cyi iest też wskrzeszony y ponowiony aby każdy Obywatel ex
plikował się w iakie Pismo wierzy, czyli w Alkoran
czyli w Greckie Pismo, Tę samę Propozycyę Jmć P Benoit
Rezydent Pruski uczynił JJOO: Familii komunikowawszy
List Monarchy swego do siebie pisany, w ktorym wielkie
pochwały tey JJOO Familii wyraża zachęcaiąc aby kredytem
y Powagą swoią Narod naklonili do Dzieła konfederacyi
przy Nayś. Panie y Rossyi; / Ta JJOO Familia odpowiedziała
iż gotowi są wszelkie łożyć starania na przywrocenie
Pokoju wewnętrznego, ale do tey Czynności widzieć
pragną te srodki ktoremi by Narod rozjątrzony ugoić
mogli / Maią bydź zatym podane te Propozycye obiaśniaią
ce niektore Punkta Praw stanowionych ktore iako
oczekiwane tak od nich Całe Dzieło tey roboty zawisło
y ktore bardziey życzemy iak się spodziewamy, y owszem
obawiamy się aby przybywaiące co raz liczniejsze do Nas
Woyska Rossyi: przez mocne perswazye do Wiary Pisma
Greckiego wszystkich Mieszkańcow nie przyprowadziły;
ktory Ewent w krotce okaże się, iak zbliżaiące się
Woyska Tatarskie do Granic Naszych ztąd upewnienie

mamy cz mediis tego Miesiąca pewną y niezawodną
grozą Nam irrupcyą, tę rezolucyą konfederacyi przy
spieszą, Woyska Rossyiskie na Podolu y Wołyniu w wszel
kiey stoią gotowości do przywitania y spotkania się
z temi Gośćmi ktorych JmćP Podczaszy Litt: na ostatnie
zniszczenie kraiu prowadzi.
konfederacye w Wielkiey polszcze coraz liczniejsze z
cnieią się choc przy ustawicznych potyczkach z Moskw
nie ubywa ich y owszem przybywa kiedy aż tu o Sied
mil pod Warszawę JmćP Woyde Brzeskiego kuiawsk nai
chali pieniądze y konie pozabierali, Ztamtąd kilka set
koni do Łowicza Xcia Prymasa przyiechało 200m kon
trybucyi nakazali, ale widzieli że zbiegą, Podiazd Rossyi
rozpędził tych konfederatow; Jednym słowem zapatru
iemy się na tęsknieysze y coraz bardziey przerażaiące
koniunktury;
Jestem z dozgonnym przywiązaniem.

d: 16. Janüy 1769.

4

Pierwsza odmiana wtey konjunkturze iest Rewokacya X^cia Repnina z tego tu mieysca na ktorego mieysce Xiąże Wołkonski to Ministerium przy tym tu Dworze sprawowac będzie; ten sam ktory za przeszłego był Panowania y ktory na wieczne więzienie X^cia Birona z JP Gross Revers dany podpisali byli. Ta odmiana Posłow z odmiany Rady przewyższaiącey JchM. PP Orłoff w Petersburga nastąpiła, ile JmP de Saldern z promocyi JmP^a Ministra de Panin miał to sprawowac Ministerium; Ten Xiąże Wołkonski z nowemi Instrukcyami y Propozycyami medio dopiero Februarij miał stanąc; y do iego Przybycia wszelka Negocyacya do Interessow tuteyszych wewnętrznych stosuiąca się iest zawieszona o ktorey za pierwszy Punkt namieniaią iż Gwarancya y Legislacya ma bydz zdiscerowana, ieżeli do tey Dwory Sąsiedzkie przyłożą się; w Wiedniu wielkie składaią konferencye y Dyssydenci upewniaią iż Dwor Wiedenski y Saski z Dworem Rossyiskim zprzymierzą się, y że się to stało za Negocyacyą Krola JmP Pruskiego: Ewent ten zmieszałby całe polityczne Systemma w Europie dotąd ułożone, aequilibrium utrzymuiące, tym bardziey iż rozszerzaiąca się Potencya Rossyię tę sprowadziła na siebie dywersyą; Jeszcze za kilka Niedziel te wszystkie Gabinetowe Cudzoziemskie obiaśnią się zamysły; w Wielkiey polszcze JmP Malczewski dotąd Regimentarz deklarowany iest Generalnym Marszałkiem tych Wdztw, w koronie przysięgł na tę Pankiią y Akt Konfederacyi tey do tego Grodu iest podany

ktory blisko 3.^m Obywatelow podpisało, Akt ten [...]
Wierze y Wolności nastąpił, do osnowy Aktu konf[e]
deracyi Barskiey stosuiący się, Woysko Rossyiskie
pierwszego chwali Marszałka z pewnemi Jego D[...]
pozycyi bo tu iuż kilka Wozow rannych przywiezio[no]
y przywozić nieprzestaią; Ta konfederacya w Sierad[z]
Płockim kuiawach szerzy się, naprzeciw ktorym wy[...]
szedł ztąd Regiment Piechoty oprocz tych ktore są w Ukra
iney Polskiey. Jest tu Dekret konfederacyi Barskiey
ktorym JP. Puławski od Marszałkowstwa Generalnego Woyska
od Honorow odsądzony z konfiskacyą Dobr, ale zaraz
przydaią iż ten Dekret przez kombinacyą relaxowan[y]
y JmcP. Puławski Funkcyą swoię dobrowolnie rezy
gnował, ktorą obiął JmćP. Podczaszy Lit: Od Pogra
nicza Tureckiego wcale nic[h]to żadney zacząpki
i szerze niebyło lubo tu owiey namieniaią ale nowe u
ficatur, Tatarowie nad Rzeką Boh dotąd stoią y po
dobno ta Aura niestateczna Zimowa wszelkie wstrzy
mie Operacye woienne.
Xiąże Repnin za przybyciem tu Xcia Wolkonskiego
ma ztąd wyiechać do Peterzburga a ztamtąd do Woy
ska ale niewiem czyli prostym Traktem.
Cetem zdorgonnym wiwyrzaniem [...] Dobra dzia
W Sobotę JmćP. Generał Grabowski wziął Slub
z JeymćPanną Przebendowską kasztellanką Narowską
y to Pierwsze iest Matrimonium Mixtum

Jmć Pan Kraszewski Generał Adjutant w tych
dniach w Inowrocławiu zaniósł Akt konfe-
deracyi z Obywatelami Wdztwa ~~Inowrocławskiego~~ Brzeskiego Ku-
iawsk. Jurament Marszałkowskie przy
Stolu Wierze y Wolności wykonał, wyprawy
Pachołkowi Piętego Pordanego nakazał, do tey
rezolucyi chętney czyli niechętney był mu po-
wodem Jmć P. Gogolewski Regimentarz z Konfe-
deracyi Wielkopolsk: y na tę samę Rotę Przysięgi
Jmć Pa Malczewskiego Marszałka przysiągł, dlatego
to słowo przy Stolu zostaie in questione. Ten
Jmć P. Gogolewski z Partyą swoią udał się ku
Piotrkowu w umyśle zabrania Garnizonu
tamecznego, ieżeli mu się uda; Konfederacya
Wielkopolska znacznie iest mocna y Woyskom
Rossyiskim opiera się, tak dalece iż tu często
Rannych na Wozach przywożą. Regiment
który z tąd wyszedł zatrzymał się pod Ło-
chaczewem, ile inne Woysko z Prus Polskich
na tamto mieysce do Wielkiey polski ordynowane

Ldo tego Sami Officyerowie Rossyyscy rostropnie
JmP^o Małżewskiego chwalą dyspozycye
ktory niedawno kilkunastu Rabusiow z
panych exekwowac kazał, kontrybucye y
chłopkow wybiera; LTo się dzieie w wielkiey P
rzeie; Co się zas stanie w Małeypolszcze prz
razaią też wszystkich okropne ogłosy, iako
JmeX Biskup kamieniecki umyślił sobie
uprzedzić Interegnum w krakowie ogłosie, gdy
mały ze 300 Moskwy cały Garnizon; Dobr
życzliwi mocno też reprezentuią aby w tak
wych iaknayprędzey radzic okoliczności
czyli przez złożenie Walney Rady czyli
natu, aby przy Maiestacie y przy Marsza
konfederackim pisac się mogli, tym bardzie
iż Lto się nieodmieni że Dwor Rossyiski Ga
rancyi odstąpie, chociaż przy innych P
ktach niewzruszonych zostawac pragn

Jednak przy Poselstwie do tego Dworu wyzna-
czonym mogłby y w innych Punktach dać się
nakłonić dla ocalenia Narodu; Mocno tu w tym
przeczą aby Dwor iakowe tak dla siebie, iako
y dla przywięzanych ku sobie brał skuteczne
srzodki, ile przeniknąć niepodobno na iakim
fundamencie takowe Bezkrolewie mogłoby
bydz ogłoszone, ieżeli z niepodwyzszenia Cudzo-
ziemskiego z Ofiarą Woyska y pieniędzy, mamy
do tego dokładną informacyą iż Dwor Saski
iakoweś czyni Proiekta co z rożnych dziszli
tu konjektur, czego uchoway Boże przy tey
przewney y rozjątrzeniu narodowym,
fatalnych spodziewać by się trzeba skutkow;
Na wszelkie tu czynione Reprezentacye wię-
cey tu nieodpowiadaią, tylko iż cicho siedzieć
trzeba; Upewniaią iedni iż Dwor Wiedeński
wystawszy Woyska y Artyllerya ku Transylwa-
nij

złączyć się z Moskwą y uczynić Turkom dywer-
syą, inni pewniey twierdzą iż w obojętności
trzymać się będzie, bądz iak chce, że zeli te
zostawać będziemy w tey bezczynności, y gdy
-tem tylko przymuszać będą, aby każdy dwy-
-wił się z ktorą trzyma stroną, takowym
sposobem mniey ciężcze Przyiacioł mieć będzie

Czekaią tu wszyscy na przyiazd Xcia Wo
konskiego ktory iuż był w Mitawie od 2
Curr z tamtąd ku Warszawie miał pospieszyć
Oczatym ostatnia tu nastąpi rezolucya w
tym miejscu gdzie wszyscy ofiaruią wolność
za wiarę, Xże Repnin Generałem Leitnantem
ogłoszony iuż nie do Moskwy ale do Woysk
Ztąd wybiera się, przydaią iż Imperatorowa
na przyszłą kampanię w Kijowie ma się
znaydowac.

Pol. Jllmo Był tu wczoray Pan na pozegnaniu u Nayiaś.
Pana ktoremu przełozył te wszelkie fatalnosci Naro-
dowe y w ktorych zadnych Srodkow nie bierą do zabie-
zenia onym y do ocalenia krajowego, iz radby wiedział
czego się spodziewac opatrząc bezpieczenstwu swo-
iemu Osoby swoiey, aby wzmagaiące się konfederacye
o związkie z sobą nie przymusiły go, inaczey Zycia y
fortuny swoiey nie iest pewny; Nato NayPan odpowie-
dział mu iz dotąd niebyło tey pory do iakiey kolwiek
czynnosci bo Projekta moie w Negocyacyi były ale teraz
gdy iuz upewniony iestem o Intencyach Dworu Rossyi,
z Gwarrancyi ustępuie y Prawo niektorych Dyssydentę
rzeto za Trzy Niedziele z moiemi ogłoszę się Proiektami
WmMPa Samego do tey roboty uzywac będę; wtem ca
nowił NayPan o złosliwych ku mnie y Dostoienstwu
moiemu zamachach ale iate wszystkie łatwo uspokoię
te same konfederacye podnieśione będą mnie samemu
pozyteczne; A zatym zdaie mi się iz za przybyciem
Xcia Wołkonskiego Negocyacya otworzy się publi-
czna y wzmiankowana dawniey circa Majestatem

konfederacya swoy wzrost zacznie, do ktorey Fr
kcyi Jmci Pa Zamoyskiego Exkanclerza zapraszaie
Moskwy tu ieszcze około 18tu pod kommendą Gener
Weymara ktory tu rekrutowac będzie, Woysko zaś p
Wdztwach rozłozone będzie, obawiamy się tylko
aby naprzeciw Turkom za szkaradny Manifest
nieprzymuszano deklarowac się. Doniesę dalej o
wszystkim punktualnie nieomieszkam, Jezeli JW
Pan mozesz z mysla kommunikowac JW Hermanow
to proszę bo ia pisac się boię ile z iednym Listem stale
mislę nieswiernie y ostrzezony iestem, a do tego ies
Jmci P Stolnik moze smieley z Palacu Panskiego swo
ordynowac Listy. Zostaię z dorgonnym wyznaniem

Wypadł tu niby Traktat między Portą y konfederac
pod Gwarrancyą krola Francuz: zawarty, Iz Woyska
Tatarskie pod kommendą Marszałka konfederacyi gener
zostawac będą, aby Polacy z niemi się łączyli, Sciaz po N
przyiacielsku traktowani będą, y Dobra zkonfiskuie
Iz kraie odzyskane dawniey do Polski nalezące oddane
będą, Inne zaś zawoiowane Porcie nalezec będą, aby
Strona bez drugiey zadnego nieczyniła Pokoiu tylk
pod Gwarrancyą Francyi &c. &c. &c.

d: 30 Janrij 1769 ~ 8

Przybywaiące tu Woyska formowac będą trzy Linie
iedna ztąd do Poznania, druga do krakowa a z tamtąd
do Lwowa, Trzecia do Prus Polskich, Te Linie zagradzac
drogę maią złączenia się konfederatom po Wdztwach,
dodaię y to iz Woyska ~~Polskie~~ Rossyiskie defensive naprzeciw tym
konfederatom utrzymac się maią, O czym iednak wątpiemy
bo zamysły wszystkich konfederatow, są, do złączenia
się z Barską konfederacyą w Obozie generalnym ktory
wyznaczony będzie; Tym czasem ma bydz wiadomość
iest nieodmienna ze Han Tatarski przez kray Polski prze-
szedszy ku kijowu wpadł z Woyskiem swoim w Słobody
Moskiewskie Nowe, na ktorą Expedycyą Jmci Pa Podcza-
szego Lit^o ze wszystkiemi zabrał konfederatami około 4^m;
mocno się opierali tey Expedycyi ale musieli ledwo nie
gwałtownie puyść z pierwszey Straży, y prawdziwie zda-
to się, uchwycili Tatarzyna niechce ich puscic; czekamy
zatym wiadomosci całe Woyska Tatarskie przyięte od
Moskwy zostały; Czekamy tu na przyiazd Xcia Wo: Kon-
skiego a bardziey na powrot kuryera od Dworu Naszego
w przeszły Piątek ztąd z Powracaiącym ~~ztąd~~ JP Debolim
do Petersburga wysłanego, z ostatnią remonstracyą
na ktorą tez, ostatnią za trzy Niedziele ma przyiesc
rezolucyą, a tak naydaley in Martio skutki wszelkich
doratowania się srodkow utinam zbawiennych pokażą się
Jest tu wczoray nadeszły Uniwersał Jmć Pa Potockiego Pod-
czaszego

dlt[o] wszystkich JchMciow Officyerow y cale Woysko uk
usą Authoramenti dołączenia się zniem zapordszaiący
nieczytatem go cieszere ale zecest, mam niezawodną on
macyą konfederacya Wielkopolska pod Marszałkowstwem
JPa Malczewskiego znacznie się morni, stanęł wnicy Pod
na 18. dywizyi wkazdey po 300 koni y kazda ma swego
Rotmistrza, kupy Swawolne chwytac y exekwowac na
ciznikow każą; Recenter JP Goglewskiego iz na Marsz
ka samego porwał się przez Sąd Woyskowy rozstrzelan
JP Meyski Regimentarz zachęciwszy Wodztwo Sieradzk
do tego Dzieła udał się z znaczną dywizyą w Łęczyckie
tam zapewne tę Samą zrobi robotę; Od Malkontentow
Cieszyńskich więcey niesłychać iakowprędce konfederac
krakowską ogłoszą wtym złosliwym umysle o ktorym
przeszłą doniostem Pocztą, iunctim z Barską, ktora insu
chce wysłac Posłow za Granice do Potencyi katholickie
z żądaniem Sukkursu naprzeciw oppressyom dzisieysz
Między tuteyszemi Familiami ta sama ktora y Dale
panuie obojętność, niemasz zdrowey Rady, niemasz
zobopolney poufałosci, ale cakowe areyskryte ca
wnętrznie zamysły, y zdaie się iż zindyfferencyą na
wszelkie przyszłe areytroskliwe zapatruią się Eventa
y iakowe Nas czekaią naydaley primis Martij de
sieradzcy. Jestem zdozgonnym poważeniem
Iakowe tu Puntcba z Berty Lewo wtkieg nadesz
przyłączaiąc się

ẞ 7. Febr: 1769 9

Przytaczam List in publicum rozrzucony, ktory ma bydz napisany od JMci X. Biskupa Kamienieckiego iakoz ex contextu Listu tego y z innych okolicznosci, kazdy tego dochodzi Autora, O Ministrze z Londynu rozumiec się ma Mr Durand ktory od Dwora Francuzkiego Rezydentem tu był za przeszłego Panowania, ten z JmcX. Biskupem ma przybydz ad Regnum na wszelkie Fakcye, ale znaią nac to tę Potencyą aby dcy kto poufac mogł. Mogę ztąd upewnic iz nietylko tu w Koronie ale y w WXLitm ustawac będą Konfederacye arcypotrzebne ktorych my swego czasu uzyiemy, proszę to miec w godney swoiey uwadze. JmcP Podczaszy Litt wspolnie z Tatarami excursye czyni do Nowey Serwij uformowawszy Obóz generalny pod Bałtą. JmcP General Sołtykow od kilku dni powrocił tu z Wołynia a to dla wyjezdzenia ztąd JeyMci swoiey mowią do Prus Brandeburskich y do Woyska powroci, Xiąze Wołkonski z Familią swoią tu ciągu ultimis tego Miesiąca dopiero Speratur in Regia. Konfederacya Wielkopolska szerzy się y zmacnia się Co raz bardziey, w tych dniach kilka set koni naiechało Dobra XXa Prymasa Retkrutowo y Prowenta wszelkie zabrali, Woysko Rossyiskie naprzeciw tym konfe-

deratom

w Jnakcyi stoi, udaiąc iz na kozaków Puthi ozeka
aby się bili z konfederatami. W Cieszynie Malkontenci
siedzą y częste konferencye między sobą trzymaią
zapewne co wybuchnie wprędce od Wudztwa Kra
kowskiego. Dziś powróciwszy z Balu bo tu u nas
wesoło w srodku wszelkich Smutków, niemam
więcey co wyrazic ale do następuiących Poczt y
ką moią punktualnoscią referuię się cało zdorga
nym ciąłem poważeniem

ex 13. febr. 1769 10

Zaczynać się tu będzie w tym Miesiącu takowaś robota potaiemna do teraznieyszey koniunktury sciągaiąca się JmćPan Komissarz kor. umyslił złożyć Funkcyą Kommissarstwa Woyskowego, za tym przykładem y inni JchMćKommissarze takowe Urzędy swoie złożyć maią, a zatym Woysko bez Rządu y Kommendy zostawać niemoże, w takowym razie niedaie się widzieć inny sposob, iako aby NayiasnieyPan Regimentarza Generalnego Instrumentem swoim postanowił y umocował, iest to praejudicatum za Augusta II. gdy Hetmani wymarli, Wybor Osoby do tego Urzędu wynosząc JW Branickiego Łowczego kor. aby nad całym Woyskiem kor. generalną miał kommendę y ten Proiekt ma się ziscić ante primam Martij gdzie płaca Woyskowi temu następuie, y kto temu Woysku zapłaci, temu posłuszne będzie, ale Skarb koronny przez zabory konfederatow wycienczony, ex extra statum zapłaty temu Woysku; O liczbie błąkaiących konfederacyi po Wdztwach y okrzyskiey potaiemnie do tego Dzieła gotowaci upewniać nieprzestaią, recenter JmćP Mikorski Marszałek Ziemi Gostyn. wydał Uniwersał aby z Dobr Xcia Prymasa y z Ziemi Łęczyckich 250. Piechotnych wyprawiono pod swoią exekucyą; Woyska Rossyiskie zdaią się zostawać w Inakcyi, iakoz ci wszyscy kommendanci Drewicz, Suchotyn, Barman, ktorzy scigali y bili się z konfederatami są rewokowani do Oboru na Wołyn, a nowi kommendanci ani Ludzi ani kraiu nieznaią do woiowania z niemi. Znać JmćP Generał Weymar tuteyszy kommendant

cinną od Dworu swego odebrał Instrukcyą która do tatey rezolucyi stosuie się, Xże Wołkoński zapewne na końcu tego Miesiąca stanie w Warszawie, mowią iednak że y ten Ur niewiele co pomyslnieyszego z sobą przywiezie, chyba same koniunktury co z baczenia spraw mogą. Mowią na ostatku o tym Posle iż maiąc wyieżdżać z Petersburga nagle zachorował, czyli ta choroba polityczna czyli rzetelna czas ukaże; O licznym armowaniu się Turków zewsząd upewniaią, Jedno Corpus ku Kijowowi, Drugie ku Mohylowowi sciągasię, Trzecie zaś aktualnie pod Sniatynem stanąć miało; Zanosi się na uczynienie znaczney dywersyi Woyskom Rossyiskim gdy zapewne Woyska Szwedzkie y Duńskie lądem y morzem wielkie czynią do Woyny preparatoria iakoż y Woyska Rossyiskie do Finlandyi maszerować są dysponowane, y ten straszny ogień woienny wkatey rozszerzyć się może Europie bo Allianci Rossyiscy także wzaiemnie dywersyą czynić usiłować będą Potencya Pruska lubo zwrzymierzona z Rossyą ale otey iescze oboiętnie mowią iże Poseł Francuzki w Berlinie rezydujący inne temu Dworowi podaie Proiekta, iednym słowem kray Nasz na wielkie Theatrum Belli exponowany y naymnieyszego promienia nadziei niemasz do rekoncyliacyi w tey koniunkturze.

Konfederaci Wielkopolscy zdaią się wszyscy udawać się y Ciągnąc ku Krakowowi. Przydaią iż z Cieszyna JmXX Biskup Kamieniecki pobiegł do Stambułu. Więcey nie wypisuiąc cistem dozgonnie

[signature]

d. 25. febr. 1769.

11

W Sobotę blisko przeszłą JmćP. Jakubowski Brygadier odebrawszy List od XCia de Choiseul Ministra Woiennego Francuzkiego z roskazem aby Nay Panu kommunikował Contenta tego odebranego Listu udał się zaraz do JEoKrMci na Audyencyą y prezentował ten List ktorego Contenta są takowe; Jż Dwor Francuzki z podziwieniem informowany został iakoby XCia Franciszka Sułkowskiego y innych w Polszcze konfederatow miał wspierac, fomentowac, y do zamieszania w tym krolestwie bydz powodem, co iako to udanie iest złosliwe y fałszywe, tak takowych Duchow niespokoynych niema nigdy woli y Jntencyi utrzymywac aby iak nay uroczysciey chciał Dwor Polski o tym upewnic, niemniey tesz Dwor Francuzki iest w podziwieniu o rozgłoszoney o nim wiesci iako by krolewicza Alberta czyli tez XCia de Condé na Tron Polski miał prowadzic o czym takowych nigdy niemaiąc zamysłow y owszem raz uznawszy JEoKrMCi Panowanie Jego chwalebne tak aby ten ogłos był zniszczony y fundamentu niemiał teusz JP. Jakubowski solenne ma zaniesc upewnienie. A co się tyczę Mr de Marçan ktory miał bydz na Wołoszczyznie u konfederatow iakoby wystany od Dworu Francuzkiego do traktowania y znoszenia się z konfederatami o ktorym tesz Dwor Francuzki wiedziec niechce y owszem ma go za Potworcę y Oszusta tak dalece może z nim czynic co sie

podoba, ile gdy potrzare się we Franciji wzięty będzie d
więzienia, ten iest dokładny List ktory z nowemi czytałe
Oczyma y o Jego cistnosci upełonie mogę, rzucam te sło
y takowe ctoim wyrazone expressye z wrynkami z
edżały się. Po potyczce pod Częstochowa JP Ma
czewskiego Marszałka Woydztw Wielkopolskich ktory 2 3
Ludzi straciwszy wrocił się do Wielkiey Polski, Moskwa z
poszła oddalszą drogę ku Krakowu gdzie znowu XJcia Mar
Lubomirskiego z zebraną kupą obawiali się napaści; Reee
w Stockim JP Zakrzewski przedtym Dworzanin Krolews
wzniecił konfederacyą y z dobrym krzyżykiem na koncu sie
obieżdża y zachęca Obywatelow do tego Związku, Moskwa
z tąd poszła na tamte mieysce. Tatarowie iuż kilka R
tyczek na Ukrainie cało y w Nowey Serwij z Woyskam
Rossyi odprawili, na Ukrainie Syn brzeci JP Starosty W
reckiego czyli zabity czyli smiertelnie ranny, pod Elisabet
w Nowey Serwij ktoś tu kilka tysięcy straty Tatarow
takowe tu od Moskwy mamy relacye, z drugiey stro
czekamy wiadomosci. Jezeli w WX Lit Zdaie się bydz
spokoyno niemniey y tu in Regca wkrey zostaiemy spo
koynosci, ogłoszy tylko z rożnych mieysc odebrane o rozle
waniu krwi Obywatelskiey tę nam spokoynosc
Zdaie się iż Nayp Pan do starey Rady nakłonił się y JO
XJcia Prim WXdy Ruskiego częsciey zwykł zaiezdzać się.
Co dalej eveniet punktualnie doniese nie omieszkam.

Jmci P Kapitan Salari oddał mi tu od JWP Fasse Masła a cało
ten Prowiant na Post potrzebny, tak nayniższą składam podzię kowa
nie

W Liscie wyrażonym z Francyi do JPna Jakubowskiego
pisanym nieodmieni się, bo te są Jego Essentialia ktore
Wam czytałem aby JP Jakubowski Publico przeswiadczył
iż tak z Xiem Sułkowskim iako y o zamysłach Promocyi
Xięcia Alberta czyli Xięcia de Condé na Tron iest wielkim falszem
że Dwor Francuzki w iednostaynych Sentymentach naprzeciw
Krolowi JMci Naszemu bydz nieprzestaie; Marquisa zaś Mar-
san iako Potworce bydz wyznaie ktory gdy powroci do Francyi
wzięty y skarany przykładnie będzie. Takowe rzetelne Ex-
pressye więc z ludzkich umysłow prewencyi Ducha niemogą
rożnie według passyi swoich one tłomaczyć.
Konfederacya Łęczycka rozpruszona to iest konni wszyscy
życia uniesli, Piechotę swoię z Chłopow y Parobkow ciągtych
zebraną na placu zostawiwszy, ktorym Moskwa za-
dnemu życia niedaruiąc wykłoci y wyrznięci zostali
zginęło ich blisko dwiescie z kossami Cepami. &c.:
Konfederacya Płocka nielepszy Sukcess miała JP Mazo-
wiecki Regimentarz Partyi Płockiey skłociwszy się z JP
Zakrzewskim Marszałkiem tego Wdztwa, wyszedł
w Pięcset koni ku Prasnyszu, o czym Moskiewski
Oddział dowiedziawszy się, zaczaił się na tych Kon-
federatow w Lesie ktory według swego zwyczaiu ani
Pierwszey Straży ani żadney niemaiąc ostrożnosci
Wiechali we dwa ognie na Armaty y kartacze,
tak daleko iż za pierwszym ogniem kilkudziesiąt
koni spadło, większa część iednak z JP Regimen-
tarzem na Przeboy życie uniosła, bagaże wszelkie

a nadewszystko kasse z kontrybucyi Pruskich oko
50.m zebraną straciwszy, y tak się tu zawarta Nasz
Kampania idnam dalsza pomyslnieysza była czeg
bardziey życzyć aniżeli spodziewać się należy.
Na Ukrainie Han Tatarski na trzy Części Woysk
swoie podzieliwszy pod Humaniem aktualnie w
obozie o pięc mil od Moskwy; w Nowey Serwiy cho
sam strącił dosyć Tatarow, ale y Moskalom przy te
pierwszey Expedycyi napsyksyt się, gdzie tez oko
11.m Ludzi wyciągn kraiu Część spustoszył y Jassyr
ze 4.m zabrał y do Bałty odesłał; Teraz czekamy wia
mości co się dzieie będzie pod Humaniem.
Proiekt wyboru Regimentarza generalnego nieudał się
do czego chciano uprzed Senatu Radę złożyć, y długa
była Historya onę tu opisac, sufficit namienić iż Nay
nieprzełomany uprzedsięwzięciu swoim takowemu
iektowi naprzeciw wszelkim natarczywosciom oparł się
y zniszczył ten Proiekt, y kommissarze Woyskowi ze
stać się muszą przy Urzędach swoich.
O Xiązęciu Wołkonskim prosiemy tu Nam donieść ile ta
tym kraiem przeierdzać będzie, tu go iedni zapewn
obiecuią iż de 29. April: wyiechał, drudzy zas mowią iż
będzie; to iednak naypewnieysza iż Xiąże Jmc Repnin wy
kie gotowości na Kampanią do Woyska czyni, iako te
y Jmc Pan Branicki Łowczy kor: na tę Kampanią znim
wybiera y wszelkie na ten koniec gotuie Equipaże
co się daley pokaże dam punktualnie co Porta zna
wyznaię dozgonnie

d. 13. Mtij 1769

13

Niemamy tu osobliwych pod ten czas wiadomości
iako o ustawicznych Potyczkach między Moskwą
y konfederatami y niesłyszemy aby konfederatow tak
mocno bili iak mniemaią, widziemy zaś iz tu często
na Pragę Wozy z rannemi kirassyerami przychodzą, y
widziemy iż konfederaci w koronie w rozpacz wpadli
y iedno u wszystkich iest Hasło zyć y umierać. Do tych
konfederacyi przybyła w Mazurach Ciechanowska ktorą
podniosł JP. Zielinski Podstoli Ciechanowski y inne ziemie y
Mazurowie oslep wiązać się będą. Stanęło tu siedmiu
Officyerow Pruskich idących za Wolontaryuszow
do Woyska Rossyiskiego na przyszłą kampanią, między
ktoremi iest Pierwszy Xże d'Anhalt Dessau ci Officyerowie
kosztem Imperatorowy utrzymywani będą, y tu wielkie
czynią im dystynkcye. Xże Repnin wszelką ma
gotowość y ekwipaże na przyszłą kampanią na ktorą
z nim JW. Lowczy kor. takze wybiera się.
Wypisuię tu Przetłomaczenie Publikacyi Ordynansu
przez kommendę Pruską w Brodnicy d. 21. febr. a. c.
ad sonum tubae ogłoszonej.
Z wyraznej Woli Nayiaśnieyszego krola Jmci Pruskiego
JW. Mo. przykazano Regimentom w Prusach stoiącym
azeby pilne Patroule do Prus Polskich odprawiały
y wszystkim zwierzchnosciom tak Miast iako
y

w Sioa przykazali iz gdyby konfederaci sie scigga
albo w tey Okolicy co Polskiemi Prusami nazywaiey zbi
rali sie, azeby zaraz do pobliszych Garnizonow Pru
skich o tym znac dawali owszem gdyby zadosyc
niestało a takowe swawolne kupy pokarac sie
miały, tez Zwierzchnosci za to odpowiedzą y wedle
Praw Pruskich skarani będą. Takze konfederaci
do Prus o 3. 4. mile zblizac sie niepowinni, albo też
quocunque titulo lub Pieniędze lub co innego gwał
townym sposobem niewymagali, inaczey komendy
Pruskie obligowane będą scigac ich y rozpędzac.
Datum w Działdowie d. 18. febr. 1769.

De Małachowski

Juz tu Szosta Poczta z Prus niestanęła ktora dawniey
raz w tydzien stawac zwykła. Mowią iz konfederacya
Wielkopolska per JJmc Węssikim tę zagrodziła drogę.
W tych dniach JmcP. Marszałek Gurowski z JJmc Genera
łem Apraxynem przy konwoiu Regimentu kirasyerow
stąd ku Wielkiey polszcze wyiechali; Pierwszy remon
strowac Obywatelom będzie, a Drugi konfederatow
scigac ma, Rzeczy iednak tak daleko poszły iz cięzko
będzie one perswazyami poiednac. Czekamy na przybycie
Xcia Wołkonskiego Posła ale o tym piszą iz dopiero in Aprili
wybiera sie na to tu miaysce; Naypewnieysza rezolucya będzie
przez Powrot kuryera krolewskiego z JJmc Debollim stąd wy
prawionego y iszcze wnie mogą o stałych grontownych Inten
cyach NayPana do uszczęsliwienia kraiu dozgadnąć, nie tak
iak rozne passye w Ludziach o tym Panie w tey konjunkturze
rozumieią.

J

d. 27. Maij 1769. 14

Konfederacye w Koronie biorą wzrost y dystyn-
gwuią się, konfederacya Łęczycka w kilka set
koni pod dyrekcyą Jmć Pana Szczawinskiego przystą-
piwszy die 18. Currentis pod Piotrkow, wpadła do Miasta
Regiment Pułkownika Szacha w Garnizonie stoiący
zastawszy zaszykowany attakowała, ale ten
obronną ręką wyszedł za Miasto w pole, gdzie
będąc ze wszystkich Stron otoczony przez dwie
godziny bronił się ale na ostatku y Gemeyni na
kwatr strzelaiąc złożyli broń y poddać się musieli
Kapitan Szach Syn Pułkownika zabity y kilku Offi-
cyerow postrzelonych znayduie się, Marszałek
konfederacki kazał się wystąpić wszystkim
Dyssydentom zabrawszy im Equipaże ynych a trak-
tował dość łagodnie ale instygowali konsyliarze aby
ich wyciąć; Regiment przysięgę wierności wykonał
y Officyerowie katolicy awansowani zostali; wy-
szli się konfederaci do Miasta przed przytomnych
Deputatow kontrybucyą wziąwszy ale ktory mogł t-
rwać na ostatku przybiegli konfederacye y tym spo-
sobem Trybunał zakonkludowany, ktorego Limitę na
kilka dni konfederacya zapowiedziała. Po Expedycyi
Piotrkowskiey zaraz nazajutrz konfederaci wy-
iechali spiesząc do Radomia o 15. mil gdzie Regiment
Skorzewskiego y kilka Chorągwi na konsystencyi

znaydue się, po traktie w Drzewicy 30.^m Prowa
JP.^na Szaniawskiemu zabrano, potym w Nowym
Mieście JmP.^o Woiewodzie Rawskiemu Nadworny
Ludzi y Strzelby wszystkie zabrano. y tu dano tu
znać iż tylko o dwie mile od Radomia stanęli,
y niezomylnie tę same Impreze co y w Piotrkowie
w Radomiu dokazali maiąc za hasło wiarę ktorem
wszyscy poddaią się, wyprawiono tu kuryera do
Radomka ale pewnie będzie post bellum; Niezomylnie
y Powiat Radomski ktory był wgorowszei do tey
przypisze się konfederacyi ut tinam y całe woie-
wodztwo Sendomirskie nie podniesło Broni, a
tym sposobem wkrotce ta konfederacya do kilku
tysięcy podniesie się, nie zaymuiąc inszych licznych
po Wdztwach znayduiących się; Jest tu pierwszy
oglos iż Major Drewitz JP.^na Malczewskiego zniosł
konfederacyą, ale ten potrzebuie konfirmacyi;
To się niezmienni iż w Zbarazu JP.^na Młodego Potoc-
skiego Miasteczka wzięna y 150. konfederatow do
Dubna zaprowadziła, wielu zabitych na placu
inni przez Dniestr do Chocimia życie uniesli.
Zaleszczyki Dobra dziedziczne Krolewskie Tata-
rowie z Lipkami zrabowali kosciol spalili y
kilku nastu Mieszczanow zabito.
Z Petersburga zadney dotąd rewolucyi niemamy y w tey
bezczynnosci zostawać musiemy.
Te są okropne wiadomosci złego kraiu w ktorym m-
nay mniey szey nadziei, nie mamy aby były pomyslo-
nieysze, iuż o tym iest kazdy przeswiadczony.

d. 3. Aprilis 769

15

Doniosłem przeszłą Pocztą o Piotrkowskiey Expedycyi oraz iż po tamtey wykonaney Imprezie Konfederacya Łęczycka do Radomia udała się gdzie stanąwszy wysłała Delegowanego do JmP̄a Obersztleytnanta Mieleckiego ktory w Radomiu nad Regimentem Generała Skorzewskiego y częścią Regimentu Raczynskiego y reszcie Części mała Regimentu Podczaszego Litt. z konmi (:bo w kamienicy reszta Ludzi znayduie się:) miał kommendę aby się konfederacyi poddał, ile żeli go przez Szturm przymuszą żadnemu Officyerowi Życia niedaruią, kommendant po dwa razy o dwie godziny Czasu dopraszał się do deliberacyi co mu pozwolono, y gdy po radzie między sobą złożoney uszykował Gemeynow pytał się czyli mają chęć bronić się czyli poddać, wszyscy odpowiedzieli: iż bronić się Naszym Obroncom Wiary nie będziemy, y złożywszy Broń przed konfederacyą Przysięgę wierności Jey wykonali to in premissis w Wielką Sobotę nastąpiło; Potym Ewenie JP. Szczawinski Marszałek Łęczycki wydał tego dnia Uniwersały do całego WWdztwa Sendomirskiego aby na Czwartek po Świętach do Radomia ziechali się y do Związku przystąpili, iakoż całe to WWdztwo iuż Akt konfederacyi w Sandomirzu zaniosło JP. Parys Starosta N. tego WWdztwa miał być obranym Marszałkiem w czym iescze czekamy dokładnieyszey relacyi ile z Radomia ta konfederacya do Opatowa przeniesła się. Upewniaią oraz yż w Krakowskim WWdztwie JmP. Czerny Cho ązy Zatorski w Zatorze Akt konfederacyi tego WWdztwa zaniosł, o czym czekać iescze trzeba konfirmacyi.

We Wtorek Wielkanocnego na Srodę Cała Warszawa była postraszona y allarmowana iakoby konfederaci podstąpiwszy

uderzyc na Miasto to mieli, Naten ogłos Gwardya konna cy
kowdna staneła, Gwardye Piesze koronna y Litewska do
ku przybiegła otoczyła, Bramy Zamkowe łancuchami op
sano y wkazdey Armaty rozstawiono, X. Repnin wes
Meskiey y 6. Armat w Pałacu swoim wgotowosci czekał, 8
teło tez przytomne iedni do Zamku drudzy do Pałacu Saskiego
niesli się, JW. JP. Hetman W. Srebra pakowac kazał y wszyscy
Noc czuwaiąc wtey zostawalismy Sytuacyi, ale na ieden
Bogu dzięki Strachu zakonczyło się iednak przez trzy dni
bylismy ostroznosci y dotąd czuwac na wszelki Ewent nie
staiemy zmocnieni zadernie będąc przybyłą Mostową, kozaka
y Pałkami krolewskiemi; Ledwo nie wszyscy tu poznaią
był consulto wznieciony Strach chcąc na Nas wystraszyc
abysmy się declarowali czyli pro, czyli Contra Moskwie ie
bo o tę Conplikacyą Nayś. Pana nie przestaią mocno domawia
ale dzielnie fortiter mogę iz Nayś Pan na wszystkie tego Dw
rezolwowany Ressentymenta zadney wtym nieda szczegolney Eo
kacyi ile widząc nieukontentowanie powszechne tego Nar
ktory go wolnemi Głosami na Tronie osadził, od niego nieod
y nieodpisze się; O przybyciu X. Cia Wołkonskiego ciechto y
się iakoby intrygi rozne tę odmieniły rezolucyą wreli iesz
~~[illegible]~~ Dwor Rossyiski iakową do Negocyacyi nieo
drogi, ale tak podobno od Ewentu Operacyi woienney z Portą z
wisła, Od tych Granic nienadeszło tu nic osobliwego, Woyska
syiskie do Mohylewa gdzie kwatera generalna załozona z
łaią się, Woysko Tureckie pro 15. Intij wszystkie pod
był sciągnąc się miały ex ultimis do Adryanopolu z Weszyre
Wielkim maszerowac, tak dalece iz ledwo ultimis Ma
z Woyskami Rossyiskiemi przywitac się będą mogły.
Co daley pokaze się donieśc nieomieszkam wyznaiąc dozgo

d. 17. Aprilis 1769. 16

Winszuię JW Panu y pogodney ztąd chwili w drodze,
szczęśliwego przybycia do Domu o czym z upragnie-
niem czekam wiadomości. Po oddaleniu się z Regia
okropną bawiliśmy się zostałowey Potyczki relacyą
ktora tak okrutna Akcya niemoże tylko w ostatnią
Belligerantes wprawić Rozpacz y że to samo z Niewol-
nikami swemi czynić będą, Mieliśmy też drugą Relacyą
o Potyczce pod Łowiczem nadeszłey w przeszłą Srodę
między Partyą Pułkownika Gallicyna y Sochaczewskiey
Gostyńskiey konfederacyą, Sama Moskwa przyznaie iż
mężnie się stawili ale Armatom wytrzymać nie mogli y
kilkadziesiąt konfederatow zginęło, o swoiey Stracie
według zwyczaiu nic niemowią. Moskwa posła w San-
domirskie dalszemu zabiegaiąc Związkowi, Major
Drewicz ieszcze się tu wczoray znaydował y pewnie
dziś albo iutro ztąd wyiedzie nieomylnie z całym woyskiem
swoim w Sandomirskie gdzie iako y w Krakowskim
na wielką burzą zanosi się. Ma być z wiadomość nie
omylna iż Tatarowie w wielkiey bardzo liczbie
bo we 200m na drugą gotuią się Expedycyą do Nowey
Serwiy Co podobno przednią Strażą Woysk Tureckich
będzie które Czarnym morzem transportować maią
y gdzie niezliczoną Mer Statkow woiennych dotego
znayduie się transportu; Są tu dwie wiado-
mości iakoby między Dworami Francuzkim, Hisz-
panskim, Wiedenskim y Pruskim Traktat Defen-
sive et Offensive zawarty aktualnie nastąpił,
Co

Co cżeli się ziści o czym ictore trzeciey konfir
macyi czekamy odmieni całe Sistemma w Europ
to pewna iż w Berlinie między krolem Pruskim
y Postem Francuzkim znoszenie się arcyściste znayd
Moskiewscy Officyerowie złey wiadomosci śmiecą
ztinam nie płakali potym, Polska zaś mocno cię
taby się złego Ewentu ktory pomyslnym Interessom w
wnętrznym przyniost by odmiane, O czym do k
ciey następuiącey donieśę Poczta, a teraz stateczn
Łasce mię oddaiący z dozgonnym pełnę się oswiadcz

z 8. Maij 1769.

17

Dzisieyszy dzien Gali Nayiasn: Pana bardzo prywatnie odprawił się dla J. K. Mci P. N. M: invisibilis znaydował się, My tylko partykularni Sludzy Krolewscy mielismy Satysfakcyą Rękę Panską całować, Politycy głowę tu sobie suszą dla czego ten Dzien tak Solemny bez solennizacyi odprawiony, co łatwo kazdy domyslić się moze iz Nay Pan taski swoie konferowania Orderu w pogodnieyszy Czas y dla wdzięcznieyszych zostawił; Po ostatniey Akcyi między Knyszynem y Białymstokiem odprawioney, wrale tu ulichto J. P. Drewicz ktore pod Ostrołęką na niedobitkow napadł gdzie kilkadziesiąt konfederatow zginęło, teraz zapatruiemy się na konfederacyą Sendomirską pod Mielcem zgromadzoną ktora cięz zedney kommendzie Moskiewskiey odpor dała y Sami tu Rossyiscy Officyerowie wyznaią iz dla niedostatku dimmeuhiiej Prochu y kul reyterować się musieli; Do tey konfederacyi ieden J. P. Pilawski przybył y w tey liczbie 6. Marszałkow konfederackich znaydować się ma. In reliquo w koronie altum silentium od Granicy Tureckiey te nay pewnieysze wiadomosci iz Moskwa dwiema kolumnami przeszła za Dniestr na Wołoszczyznę, trzecia zas ma Chocim attakować ktory iednakze arcyznacznie wfortyfikowany y Minami osadzony, kilkotrzeysza Pocztą spodziewaią się wiadomosci

o attaku tey Fortecy; Wezyr wielki sam ciez stan
z Woyskiem w Adryanopolu, Woyska zaś Tureckie
znaczna Część Morzem Czarnym przybyła aż do
Dunaiu gdzie Most Turcy wystawili dla prędszey
swoiey przeprawy na Wołoszczyznę, a tak wkrotce
o pierwszey bataliy usłyszemy nizeli wielki Wezyr
chyba ultimis jeny z całym Woyskiem z Adryanopola
maiąc ieszcze 130. mil na Wołoszczyznie pokaze się
Doniosłem przeszłey Poczty o rezolucyi z Peterzburga
odebraney ktora iednak nie iest ieszcze tak ostate-
czna aby nadziei do Negocyacyi nie zostawiła, a
od Przybycia tu Xcia Wołkonskiego zawisła, Eskort
Moskiewski poszedł ku granicy Pruskiey od ktorey
ktory tego Posła aż na to tutey miesce konwoiować go
będzie y zapewne w tym Miesiącu Speratur; Ta nay
pożądańsza Nowina tu prywatnie od krola Jmci Pru-
skiego nadeszła iż ten Monarcha klarygował się do
tego w obojętności zostawać poki Niebezpieczeństwa
iakowego względem Tronu Polskiego widzieć niebędzie
że same upewnienia od Wiedeńs. Francuskiego Dworow
są odebrane, a zatym niech złe Duchy y umysły złośliwe
uspokoią się nad tym czego dokazać nie mogą; więcey
teraz nie mam co wyrazić iako iestem dozgonnie

z 13. Maj 1769.

18

Bo nas zatrwożyła odebrana z Petersburga rezo-
lucya, cieszy nas iednak przybycie Nowego Posła ktore
ieżeli istotne będzie botu nie wierzę aż zobaczę, zaczną
się ma pewna Negocyacya, ale tym czasem mogę Tur-
kow pobic iako ciż aktualnie de 4. Czerw: pod Cho-
cimem pobito, to iest gdy Moskwa obległa Chocim
y iuż Przedmiescia wszystkie spaliła y Zamek
bombardowała, szedł na Sukkurs Basza Anatolski
w kilkanascie Tysięcy, ktoremu Xże Prozorowski
zastępuiący miał go znacznie zbic iż ledwo z resztą
Salwowac się mogł; Iedni mowią iż kuryer z tym tu
przybiegł, drudzy upewniaią iż Listy z tą wiadomoscią
nadeszły, ale że tey Nowiny do Gazet Polskich nie podano
więc czekac trzeba konfirmacyi, to zas pewna iż
mocno do Zamku Chocimskiego szturmuią y codzien
o wzięciu czekaią Nowiny; Zapatruiemy się co Turcy
zrobią ktorzy Czarnym Morzem do Dunaiu przybyli
y na tey Rzece dawniey Most wystawiwszy na Wolo-
szczyznę przybydz mieli; Sam zas Wezyr z wielkim
Woyskiem w Adryanopolu znayduie się z kąd ma
ieszcze 130 mil do Marszu naprzeciw swoim Nieprzy-
iaciołom; Konfederacye Nasze Polskie w Koronie
po Lasach rozproszone, JP Drewitz we 2m w Lwowie
siedzi niewiedząc gdzie kogo bic y szukac, przed

kilku dniami o 5 mil ztąd za Błoniem, konfe
racya Gostyńs. y Sochaczewska na kozaków napa
y kilkudziesiąt na mieyscu ubiła, Te konfedera
czowały na Regiment Gwardyi konney Litt: w
Błoniu stoiący ale że miał się na ostrożności y lu
kiers od Ułanów odebrał, szwoley niemogli dokaz
Imprezy; In reliquo bardzo tu spokoynie sobie nie m
żyiemy atoli nas we Czwartek przeszły przypadek
w Zamku przestraszył o ktorym różnie Gazeciarz
Warszawscy opisywać będą: kominiarze chędożąc
komin u JO Kasztellana Wil: ktory ciągnie się prze
Pokoy krolewski w ktorym Pokoiu zwykł Nay Pan
pisywać y gdzie ani w Piecach ani kominie ognia n
było tylko Swieca od kominiarzow postawiona, w mo
mencie tak hukło w kominie iż na dole Piec ro
zwaliło Drzwi wysadziło, na gorze w Pokoiu Szaffi
rozpadł się Okna potłukło, y zgadnąć dotąd niemogą
co to było, iedni utrzymuią iż Sadze od Swiecy kominia
zapaliwszy się to sprawiły, drudzy odpowiadaią iż Sadze
takowego impetu niemaią ani takiego huku sprawić
niemogą y rozumieią sobie iż to Proch musiał bydź podło
żony, iednym słowem zgadnąć nikt niemoże co to było
Chwała Bogu iż żadnego przytym nieszczęścia niestało się.
JW Wda Pomorski w Sferze tu przytomny in Regia y
niewiem czyli myśli ztąd wyiechać, ale na to mieysce
iest tu ogłos iakoby JmP Rozdzier Czł. Litt. tę czterdziest
konfederacya przy krolu wierze y wolności w ktorym czekamy
konfirmacyi szczęściem do gonnie

d. 12. Junij 1769. 19

W Rzymie Oyciec Swięty, X-że Wołkonski w Warszawie szczęśliwie stanęli; utinam za Błogosławienstwem Pierwszego Całemu Chrześciaństwu ten Drugi pomyślne do Pokoiu Narodowi Polskiemu przyniosł skutki. o czym iednak dotąd naymnieyszey niewidziemy apparencyi y owszem skarżącym się tu Schizmatykom z Litwy o rozne od Ritu Latino ponoszącym oppressye Poseł ten odpowiedział wszak Macie Traktat stanowiony, ten was od impetycyi zasłonić powinien, Czekamy iednak po odiezdzie dziś albo iutro X-cia Repnina na którego tysiąc koni konwoiu czeka czeli iakowa od Nowego Posła niewypadnie Propozycya.

W przeszły tydzień iednego dnia odebraliśmy kuryera ze Lwowa iż wszyscy Marszałkowie z Gor we 4ch przeszło konfederatow podstąpiwszy powtornie pod Lwow to Oblegli Miasto et de 5to et 6. Curr. szturmowali tak dalece iż JP Pułaski Starszy iuż był wpadł na Wały, ale kommendant Lwowski JmP Korytowski 8om Ludzi Garnizonowych przywodząc mężnie odpędził, zginęło konfederatow na Wałach blisko 90. Wprzod ofiarowali Miastu y Garnizonowi kapitulacyą ale kommendant y JP Kicki Starosta Lwow. przyiąć oney nie chcieli, wiedząc bardzo dobrze iż Sukkurs Moskwy przybędzie iako z iedney strony Major Drewitz w 1200. koni do Janowa o trzy mile w dwa dni po szturmie przybiegł z drugiey strony od Brodow 700. Moskwy zbierało się, o czym konfederaci maiąc wiadomości y trzeciego dnia Szturmu nieprzypuszczaiąc którym zapewne dostaliby byli Miasto, mszcząc się za swoią niewykonaną Jmprezę, Ludziom swoim pozwolili rabować przedmieścia y na ostatku sto kilkadziesiąt Dworkow Domow. d. spaliwszy do Żułkwi

o trzy mile Cofneli się Brzezynski, Sieradzki, Mozkowski
Wieluński, Janocki, Pułaski recenter Marszałek
Przemyski obrany, Potocki Pita kaniowski Generalic
Ruskiego Marszałek konfederacki y innych wielu Marszał
ków razą niewczesną wybrali się Expedycyą ktora im się
nieudała Ten że JP Pułaski pod żadną kommendę przys
niechce uczynił w Przemyśli de 29. July konfederacyą
JP Starosta kaniowski tak że w ktorego tu Aktu
konfederacyi mamy y w ktorym te słowa są wyrażone
iż Nas Pierwszenstwo Senatu w to Jarzmo y niewolą
Rossyiską wprawiło. in reliquo wielu wszystkim ad Conten
konfederacyi naypierwszey Barskiey referuią się, interim
Wyszaw Podatkow Pogłowne kwart Hyberny &c.
pod exekucyą surową dopominaią się; Z Zułkwi kn
krystynopolu udaią się wieli przed ktoremi z tych Dobr
JW Woda kijowski wyiechał.
Jur się niewymieni iż Woyska Rossyiskie powtorny
Ordynans y ciężką Artyllerye dostawszy, za Dniestr
przeprawiły się do powtornego Attaku Chocimia.
Wezyr Wielki we 150.[m] Lud zi do Boju w Isacci nad
Dunaiem stanął gdzie dawniey Turcy na tey Rzece Most
do przechodu postawili, y zostawuios zy Corpus Observa
tionis naprzeciw Moskwie pod Azowem, Ten że Wezyr
Wielki ku Benderowi a ztamtąd ku kijowu z tym przys
Woyskiem dla uczynienia Moskwie dywersyi zmierza
iednym słowem żadney do pokoiu niemamy nadziei chyba p
pierwszey y drugiey Batalij od ktorey y nasze zawisło uspo
koienie wiaczey tu niczego niespodziewamy się.
Jeżeli JW Pan w Grodnie znayduie się Supplikuię mocn
proszę powrócić JW Podskarbiego N. Lett do ktorego dziś piszę
iestem dwoynie

Po Expedycyi pod Lwowem przeszłą Pocztą opisaney
JchMć Konfederacii pod Zamość udali się gdzie JmćP Ordynat
poprzedzaiąc Rabunek Przedmieścia y Spalenia Jego, okupu-
iąc to Nieszczęście swoie y ubogich Ludzi wśrzod w kon-
wencyą za ktorą 200. Ludzie z Fortecy y 60. m. f. kontrybu-
cyi tym że Konfederatom wydał y dalszey swoiey odstą-
pili Imprezy, ztamtąd pod Lublin poszli gdzie Partya
Woyska Polskiego 17. Chorągwi y 200. kawaleryi ze Dwoch
Regimentow znaydowało się pod kommendą JP. Szaniaw-
skiego ktora Partya na Ukrainę z JPm Regimentarzem
Stępkowskim pyyść oczekiwała po krotkiey ceremonii
Konfederatom poddała się, Po tey Expedycyi JchMć Marszał-
kowie Konfederacey rozdzielili się; to iest JchMć PP Puławscy
do Litwy z pod Lublina obrocili się, Terespol nawiedzili
Pieniądze Strzelbę y cokolwiek Ludzi Nadwornych za-
stawszy zabrali, ztamtąd JP. Bielaka z Pułkiem
zwerbowali, w Brzesciu podczas Sądow stanęli gdzie
do tegoż Związku Obywatelow zapraszali o dalszym
niewiemy Sukcesie, Namieniaią tu iż do Biały poszli
gdzie Xże Wwda miał zamknąć się przed niemi żadney
dać niechcąc z siebie Explikacyi pukiby Generalny Mar-
szałek nie stanął y niewiemy czyli ztamtąd odstąpili
ani ter gdzie się udali. Dla czego wracam się do Konfede
ratow pod Lublin gdzie JPan Bierzyński Sieradzki Marsza-
łek z Chorągwiami zabranemi przeprawił się przez Wisłę

pod

pod Putawami gdzie zwszedłszy Sgo dyskrecyą pozostawszy obszedłszy się, że Ludzie Nadworni też ztamtąd umknęli pozostała jego kommenda wszystkich tam mieszkają-
cych Dyssydentow zewszystkiem na kilkadziesiąt Tysięcy zrabowała, ztamtąd ku Radomiowi udali się gdalszey niemamy Dyaryuszu; Byliśmy tu znowu allarmowani za odebraną wiadomością iż zawiste przeszli gwzelta tu porzyniono dyspozycye do dania odporu gdyby przystąpicie mieli; Czego podobno nieuczynią niemając jeszcze Generalnego Marszałka ani po wszystkich Wdztwach konfederacyi, Rozumiemy iednak iż konfederacie Sieradzcy, Gostynsey, Pochaiowsey, Płoccy, Rawsey, pod Radomiem z JP Bezwinskim łączyć się będą;
JPan Drewitz ktory z pod Lwowa poszedł za Partyą JPana Potockiego Starosty kaniowskiego ścigał go aż pod krystyanpol gdzie kilkadziesiąt inni mowią kilka Set zniosł konfederatow, ale też y oni kozakow Dunskich znacznie mieli urwać, Odebrał im iednak Armat kilka y Sgo Starosta ledwo Życie uniosł; Po tey Expedycyi JP Drewitz do Warszawy onegday przybył na konwoy XcIa Repnina ktorego do Zamościa ma odprowadzie a ztamtąd drugi konwoy ... ar do Woyska y dziś ztąd ma się wyprawić.
Xże Wołkonski dość ardygrzecznie wszystkim prezentuie się y mowią iż gdy rzetelny o wszystkim ztąd uczyni Dworowi swemu Raport, w jakiey Sytuacyi Interessa tuteysze zastał, spodziewa się pomyślney rezolucyi, co iest podobno tylko nadzieia płonna y strata Czasu, bo ten Dwor dotąd niema racyi od swego odstąpić Dzieła dla wszystkich nieszczęsliwego. ⊕

W przeszły blisko tydzien bylismy tu nastraszeni: z konfede-
racyi Gostynskiey Sochaczewl: JP. Bachowski w kilka set koni
uderzył na przednie Straże Ułanow krolewskich o dwie mile
ztąd stoiących ktore dosyc im się oparły y kilku z konfederatow
postrzeliwszy scigali się aż tu pod Wolą pod Warszawą y konfede-
raci do Błonia o 4. mile cofneli się; zaraz tego wieczora JP. Łowczy kor.
kommendant Woysk krolewl: wziąwszy Dwa Pułki Nadworne y 200
koni Gwardyi Lit.: poszedł za niemi ktorzy z Błonia do Sochaczewa
poszli y tam na iutrz do dnia napadłszy na sto koni konfederatow
w samym Miescie Czterech ubito y między niemi nayznacznieyszego
Obywatela JP. Kuleszę zabito Reszta za Most gdzie większe Corpus
konfederatow stało uszła, Ułani kilkadziesiąt koni zdobyli, Niewol-
nika zaś wziętego JmP. Łowczy dawszy mu na drogę uwolnił; y potey
Expedycyi wrocił się do Miasta. Lubo niegodziło się konfederatom
attakować Ludzi krolewskich dla bezpieczenstwa Osoby Pańskiey
na straży stoiących y ktorzy żadney zaczepki niedali konfederatom
wszelako iednak Nienawiśni [illegible] tłomaczyć będą, ale tempori cedendum.
To nastraszenie dało okazyą iż Xże Repnin z konwoiem Dragonia będą-
cy za Wisłą wrocił się do Warszawy gdy zaś konfederaci wcale oddą-
lili się ku Łowiczowi na powrot przez Wisłę w przeszły Czwartek
przeprawił się z wspomnionym konwoiem, y idzie między Brze-
sciem Lit.m y Lublinem "na Wołyń" Zdaie Nam się tu iż z tyłu umyslił zastąpić
JP. Puławskim ktorzy nam w krotce o Potyczce z niemi nieodebralismy
wiadomosci; iezeli Ci konfederaci niecofną się ktorzy y z Kamieniecka
Szwadron Regimentu JW. Hetmana Poln. Lit. zabrać mieli czyli ultro
sąm do nich udał się! Tu się konczy nastraszenie Nasze y wyiazd
Xcia Repnina, po ktorym wszelkie tu Straże za Warszawą, pod Miastem
zaś Moskwa y kozacy one trzymaią, w przeszły tydzien we Czwartek
nadeszła tu z Lubartowa Stafeta od JPa Bierzynskiego gdzie z chorągwia-
mi zabranemi pod Lublinem y konfederatami Jeńcami stanął, tą Szta-
fetą były Listy do Xcia WWdy Ruskiego do Xcia Podkomorzego kor.
iako

Mielismy tu relacyą o Potyczce w Litwie a to z trzecia Materya
będzie z godnych [illegible] Ludzi

Szeffow Gwardyi, do JW[a] Goltza tu z Regimentem stoiącego y do Ar-
tyllerii Korl: aby pro 20 Julij pod Łowicz do Obozu z Regimentami
stawali, iako do Marszałka Związkowego Woyska Korl: którym
po zabraniu Chorągwi został pod Pułtawami kreowany. Nie czytał
znać Prawa o oddanych Gwardyach NayJ. Pana do woli y Ordynansow Jego
y z resztą tu zartuią; Przeszły tydzień obfity w Ewenta czwarte y tę wo
szadze otworzył Nam Scenę iż 40. Grenadyerow Rossyi poszło w nocy
do Dworku JW. Regimentarza Łopkowskiego którego Rzeczy wszyst-
kie poarestowali y Ludzi Jego zabrali z racyi iakoby JP Preyssenber
Dworzanin Xcia Wdy Bracławl: miał tu potaiemnie zbierać y Sp
sywać Ludzi do Konfederacyi ale że to było zmyślenia złośliwego tak
w kilka dni rzeczy wszystkie oddali y Ludzi uwolnili; Ten postępek
iako bierze swoy przykład od Seymu ostatniego, tak obrocił się w prawo za-
bierać y arestować wszystkich przeciwnych. Xiąże Jmć Wołkonski do
tego Narodowi przyiazny daie iednak mu poznawać Iż wolno mu być
skarżyć się y Manifestować ale nie brać się do broni y Oręża którym
Potencyi nie zwoinie gdzie uspokoienie tu zewnętrzne od Zagrani-
cznych Ewentow rzeczy szczególnie zawisło: W tych przeszłych dni
Konfederacye gostyńska Łęczyckl: Rawska etc: napadła na kommende Xcia
Pułkownika Wołkonskiego od Torunia idącego przeszło sto Dragonij
wycięła y sam Pułkownik wkrótce w Zamku zamknął się którego
oblegli to się niezdomieni iż znacznie mu pobito Ludzie.
W Sobotę okropna nadeszła tu od JW[a] Witta kommendanta kamienca
przez Sztaffete wiadomość de 19. Czerl: datowana, Iż liczne Woysko Tur-
ckie przyszło pod Chocim iże wpadłszy do Polski za Dniestr wsie popa-
lili pod samym Przedmieściem kamienieckim y Jassyru znaczną część
Ludzi zabrali z których Starych uwolnili Dzieci Same zostawili; Ale to
nayokropnieysza iż tak Turcy iako y Moskwa dopomina się oddania
kamienca, Xże Gallicyn dopominał się aby Bagaże Woyska całego pod tę
Fortecę lokowane były; kommendant odpowiedział Iż według Ordynansu
na strzelenie z armaty z Fortecy pozwala one lokować, ale nie bliżey gdyż
tey Fortecy iako Rzpltey bronić do ostatnich sił ma Ordynans tak na-
przeciw Turkom iako y Moskwie, Powtorzemo z tąd takowy Ordynans
ale bliska Batalia między Turkami y Moskwą decydować o tey For-
tecy będzie y Zwycięzca który będzie one opanuie y w tey nieszczęśli-
wey Polszcza znayduie się sytuacyi gdzie w tym kraiu Theatrum Belli wystawio
ne będzie.

Ꝙ. 3. Julij 1769 22

Widzę że JWPan nierad gosciom ktorzy z korony naypierw
w Brzeskie a ztamtąd w Słonimskim y Grodzienskim szukaiąc
Przyiacioł udali się, kiedy aż w Minskie przed niemi swoie
raczysz przenosić Rezydencyą; Mocno się zapatruiemy na te
wizyty co z nich wyniknie in publicum ale mocniey przeczu-
dzenie tuszą iż tak będą przyięci wszędzie iak w Brzeskim byli;
Regiment w Słonimie będący będzie w Niebezpieczenstwie; ieżeli
iakowey inney przed Siebie nie weźmie rezolucyi; coprawie uczy-
nił iuż JW Wdz Przybyciem swoim do Grodna wczesnie Ordy-
nansem swoim wszelkiemu tego Regimentu zabiegł niebezpie-
czenstwu; Prawdziwie mi dziwno dla czego JWPan ze kadencyi
przypadaiącey kommissyi Skarbowey z tamtego wyiechałeś
kraiu; y od Gosci z tąd z Warszawy na tamto mieysce przybytych;
My tu mamy Gosci aż nadto y bodaj głodu dla nich cierpieć nie
będziemy kiedy kommendy wszelkie z Poznania, Torunia y kra-
kowa posciągano, ale też przez dwa dni rannych y porąbanych
Officyerow Rossyi y Moskwy na kilkunastu wozach tu przy-
wieziono, mieliśmy tu Relacye iż pod Kutnem na Dywizyą
Xcia Pułkownika Wołkonskiego, konfederacye Gostynska
Rawska, Sochaczewsk: etc. uderzyły y sto kilkudziesiąt
oprocz rannych zniesli; Do tego tu sciągaiącego się Woyska
kilka Pułkow nowych od Minska maszeruiących pod kom-
mendą Generała Numersa przybydź ma na to mieysce; wcale
niewiemy na iaką Impreze te sciągaią Woyska, mowią
iednak do tąd iż dla bezpieczenstwa Osoby Nayl. Pana;
Przez co wszelkie konfederacye w koronie tym bardziey roz
szerzaią się y mocnie będą; żadney niemaiąc przeszkody.

Jednak JP Bierzynski z całą swoią Partyą w Sandomirsk.
do Wsliey udał się y tam Obozuie, obiecuie zaś zapewne sta
wic się pro 20. 8bris pod Łowiczem iako Marszałek Zwiez.
Woyska koronnego według Ordynansow swoich wydanych o któ
rych przeszłemi doniosłem Pocztami; Bądz co chce nayciek
kawsze tu od Granicy Tureckiey wiadomosci ile od Ewentu te
meczney Woyny y tuteysze wewnętrzne zawisło uspokoienie
y to iest co Nowo przybyły Poseł zapowiadac raczy; Ize Seraskier
Basza w 45.m rożnego Woyska przybył pod Chocim y Sam Wez.
Wezyr w Jassach znaydowałsię ktorego Woyska nad Prutem
idąc między Bender y Chocim zbierałysię nieochybney złą
spodziewano się z Woyskiem Rossyi: Akcyi a nayprędzey mię
dzy wspomnionym Seraskierem y Xciem Prozorowskim Zte
Strony Dniestru stoią cym gdzie iuż Turcy znaydowali sie
kilkanascie Wsi pod Sam Kamieniec spaliwszy Jaszer za
brawszy zatą rzekę cofnelisię, przydaty o to ostatnie wiado
mosci iz Turcy Zamek Chocimski demoliowac y rozrucić
postanowili sobie; Ta kampania krwawa będzie, ale tez
prędki Nam obiecuie Pokoy, Ziedney Strony Anglia przez
Posła swego w Stambule kredyt wielki maiącego do Pokoiu
nakłania Portę, Z drugiey tez Strony dowiadujemy się tą
Pocztą iz Francya wysyła Posła swego do Peterzburga
a ztąd nadzieia okazuie się pewney Negocyacyi y pewnego
Pokoiu po zkonczoney kampanij tego roczney.
Xiąże Repnin z Drewiczem minęli Brześć o 7. mil idąc prosto
na Wołyn ile wielkie Pieniądze dla Woysk Rossy: prowadzili.
W tych dniach takowe wypadły tu wiersze.
Repnin y Wołkonski iest to iedno prawie
Pierwszy todruił w Radomiu, Drugi chce w Warszawie.
Co tam słychać będzie w Prowincyi Litt. Suplement kazac mi wyrazić

d. 10 Julij 1769. 23

Nayciekawiey zapatruiemy się na Zapędy dalsze konfederacyi w Woiewodztwie Brzesk. Lit. wszczętey ktora na Ochotnika wsiadłszy na koń dalsze poruszye y wzbudzie WWdztwa umyslita; Maiąc z sobą gotowego Marszałka JW. krayszego Lit. z ktorym w Wołkowyiskie udac się miała, zabrawszy z Grodzinskiego Pułk komputowy JP. Korzyckiego; o dalszych obrotach niewiemy, to zaś wiemy iz Woyska Rossyiskie z Litwy zebrane y ztąd niektore wysłane przerzynac chciały od rozszerzenia się tey konfederacyi w dalszy kray Xięstwa Litew.; czeli tylko też zagrodzie drogę będą mogły, ile Jmć Pan Marszałek Bierzynski z swoią Partyą wrociwszy się z Sendomirz do Lublina a ztamtąd do Litwy ciez w Międzyrzeczu znaydowac się miał dla łączenia się z JchMć PP. Pułaskiemi; y to złączenie sił wspolnych do Kilku Tysięcy wyniesie. Xże Jozef Wołkonski miał ztąd wysłac Deklaracye czyli Uniwersały do Prowincyi Lit. aby JchMć Obywatele cyerpliwie bronili sie y Protestacyami Manifestami uskarżali się y w Domach swoich zostawali, a ktokolwiek by brał się do Oręża y łączył się z drugiemi, takowego Obywatela Dobra Maiątek wszystek wszelkiey nieszczęsliwości podpadac będzie; co podobno żadney niesprawi impressyi, niosąc wiedziemy wszyscy Zycia y Fortuny swoie na Ofiarę; W przeszły Czwartek JW. JP. Lowczy kor. wyiechał ztąd z Regimentem Jmci Pa Grabowskiego y trzema Pułkami Ułanow y wiemy dotąd iz minął Kozienice gdzie się daley obrocił y na iaką Impreze dokładnie niewiemy, ile JPan Bierzynski do Litwy się udał

od

Lublina, rozumiemy iednak iż ta kommenda głębiey w kray dalszy obroci się. Głośno tu mowiono o iakowey Deklaracyi wydania in publicum od Nayiaśn. Pana czyli Justyfikacyi przed całym Narodem w teraznieyszych okolicznościach ściągaiącey się y upewnie mogę dokładnie od tych ktorzy one aktualnie czytali iż takowe Obiaśnienie iest iuż ułożone y w tych dniach wydane bydź miało, ktore że iescze wstrzymane domyślamy się tylko przyczyny iż tu nie wszystkim podobać się mogło; Narod iednak Cały przeświadczony będzie (z tey Deklaracyi ieżeli wyydzie in publicum) o nieuwzruszonych Intencyach Oycowskich do uszczęśliwienia każdego w szczegulności dążących przeto iescze kilka dni zapatrzeniemy się na to wydanie

Od Granicy Tureckiey upewniaią tu iakoby Jmć Pan Podczaszy Lit. wkroczył w Granice Polskie z Tatarami y iakoby iuż przez Polesie do Litwy udał się, ale temu iescze zupełnie nie wierzemy; Ten Szeff ma bydź przeciwny JchMć PP. Patawskim y wszelkim Ich Zamysłom do czego y Uniwersały JP.a Krasinskiego wyniść miały;

Woyska Rossyiskie żadney Batalii wielkiey wydać nie chcą ale defensive trzymać się postanowiły sobie; Upewniaią mowiąc o Traktatach ktore Poseł Angielski u Porty wyrobić usiłuie ktore nam do skutku przyszły przecie y u nas uspokoienie wewnętrzne sprawić by miały.

Ordynaryą te Portę ale za doyście oney nie ręczę ile tu z Litwy Zapieczętowane y zmieszane Listy odebrano. Jestem do zgonu

d. 24. July 1769.

24

Będąc troskliwy o przeszłą Pocztę, ktorą ordyno-
wałem z przyłączonym Projektem Deklaracyi Majestatis
czyli doszła Rąk JW Pana, że y ostatnia Poczta z WXLitt.
tu nie stanęła, nie wiem czyli tę ninieyszą ordynować
chyba na samym hazard, ale pisząc y wyrażać więcey co-
kolwiek nie sądzę u siebie, a do tego nayciekawsze okoli-
czności na tamto przeniosły się mieysce, na ktore z wiel-
ką zapatrujemy się attencyą, tym bardziey iż szczęśliwsze
pole w Litwie niż w Koronie było dla Obrońców kraju.
Mielismy tu nowiny o Batalij pod Chocimem iakoby
z tryumfem Rossyi: ale poźnieysze niepotwierdzaią
pierwszych, y owszem namieniaią iż Woyska te
powtornie cofnęły się do Polski aż pod Halicz roz-
ciągaią się. Między Turkami osobliwie Wezyrem Wiel-
kim y Baszami wielka scyssya dla ktorey ta kampania
opoźnia się; Twierdzą też zapewne iż Woyska Cesarskie
Dywersyą Turkom uczynią że niedawno Miasto Herman-
stadt w Transylwaniy gdzie Schizmatycy Wołoscy uciekli się,
Turcy wpadszy w to Miasto Garnizon Husarow Węgier-
skich wycięli Miasto zrabowali, przyłożywszy do tego affront
ktory się stał w Stambule Posłowi Cesarskiemu od Turkow
przy wyprowadzeniu Chorągwi Mahometańskiey: A zatym Dwor
Rossyiski przez inne Dwory mocno o tę dywersyą popiera.
Byłoby więcey co pisać ale żeby kto inny nieczytał do
kogo nie piszą wstrzymać się należy. Jestem dozgonnie

d. 31. Julij 1769. 25

List JW Pana de 21. Curr: pocieszył mię iż Poczty y Listy moie punktualnie ztąd dochodzą, przeto rozumiem że y Deklaracya Nay Pana ktora ogłoszona bydź miała, ale niebyła ordynowana przed dwiema Pocztami doszła Rąk Jego Pańskich zwyrażoną w tym Liście przyczyną dla ktorey wstrzymana została, tak da[...] [...]ęce iż tylko tacéż kopie oney dostały się czytać.
Juz o kampanij w Litwie otwartey nieodpisuię JW Panu bo o [...]ey doskonalszą mieć możesz relacyą, słyszemy tu iednak iż dla [...]chmliow konfederatow szczęśliwsza iest, niż była w koronie [...]le y tey konca czekać należy za ściągnieniem się Woysk Rossyi[...]. Nasze tu konfederacye w koronie dokazuią wyprawy kontry[...] [...]uyąc pod surową exekucyą wybieraią nie maiąc w tym od nikogo żadney przeszkody z ostatnim zniszczeniem kraiu osobliwie zgromadziły się pod Toruń y to Miasto otoczyły zniszczywszy wprzód Wioski mieyskie aby 5m zł. kontrybu[...] [...]cyi zapłaciło, wypadał potilka razy z Garnizonu Rossyi[...] Mieyskiego pod ...ale naprzeciw zadwornej liczbie nic wielkiego dokazał, dla czego od 4. dni wysłany ztąd Pułkownik Galli[...] [...]czyn w tysiąc Ludzi ku Toruniowi aby tamte okolice od takowych uwolnił impetycyi, ktory iak ztamtąd ustą[...] [...]pią, komu inne(m)u znowu wierzęście przyniesą, mowię można iż wszystkie w koronie Woiewodztwa napełnione konfederatami, iedzą piią, kontrybucye, wyprawy czyli pieniądze biorą y na tym cała ta agituie się kampania, [...]ni wiedzące ani przeniknąć można do iakiego zmierzaią kon[...]

Wielkopolska Konfederacya złożywszy koło w Poznaniu
rozne poczyniła wyroki Regimentarzow, Rotmistrzow
wyznaczyła y rożnych Excessantow exekwować zleciła
Obywatelom jednak Wsrzystkich tego porządku nie może.
JW JP Łoyczy teraz wraca się z Brześcia z Partyą swoią
tamże pozostali tameczni Obywatele żałuią co uczynili
ozoblubie wiednym Punkcie Aktu swego, radziby go reclamare, ale Jmć P. Bukowiecki cum Originali ex Actis do tameczney udał się Konfederacyi, mieli iednak do Niego Delegatow wysłać
Cała rzeczy istota zapatruie się na Eventa Woyny Tureckiey
mamy tu wiadomosci iż Moskwa pod Chocimem złożona
Muszichowskich Zamek Chocimski bombardowała ile pod Zamek
dla Minow zasadzonych przystąpic nie mogła yże de 17. albo 18.
Cerw. Zamek ten opanować musiała, pokrzyskey wprzod Starzec
przednie Seraskiera Baszy 8[m] ktory zresztą Woyska ku Benderowi gdzie Wezyr wielki z Woyskami stoi retyterował się
udaią tu iż po wzięciu y zburzeniu Zamku tego Woyska Rossyiskie wrocą się za Dniestr do Polski, ile od Chocimia ku Benderowi iest trudny dla Gor przechod dla tego Woyska, ile że też
y sam Wezyr ku Polszcze zmierza dla tego Woyska przednie straże Romantzowa aktualnie w Bracławiu stanęły
aby z Woyskiem Gallitzyna łącząc się y temu Wezyrowi drogę
zastąpiły, ieszcze Dwa Miesiące czekać należy a te pokażą
Woynę dalszą albo Pokoy pożądany, ktory y Nasze tu czas potem
musi Konfederacye.
Poddani Ekonomij Szawelskiey podnieśli wypadła z tąd kommissya. Jmć P. Zabiełło Marszałek Kowieński, Karwoski Star. Augustows. y Unorowski Regent Branski kommissarzami wyznaczeni, ktorzy tu niesłuszną skłonność z oppressyi Administracyi pochodzącą nie rozpoznali.
Jestem dozgonnie.

Poczta z Litwy tey razy tu nieodebrana y za Grodnem
miałaby dz zabrana mamy iednak z Wilna przez Sztaffete
wiadomości o skonczoney w tamteyszm Xięstwie Kampanij
z żalem wielkim dowiedzieliśmy się o zachwyconych
JchMc PP. Paszkowskim Rotmistrzu Orzeszku y Trzcinieckie
Obywatelu ktorzy za Granice pospieszyc niemogli, a bardziey czesc
przerażeni czytamy o niezłosnych wolenieyach rabunkach na
tamtym mieyscu, ktorey klęski Całe to krolestwo doznaie
JmcP. Bierzynski z JmcP Putawskim y Całą Partyą swoią mieli
się w wocie ku Brzesciu dla widzenia się z JmcPanem Bielakiem
ktoremu teraz Ordynans Hetmanski posłany aby na swoiey
Stał konsystencyi, ale Moskwa dac mu niechce Passportu
swego pieki Rewersu na siebie nieda ~~przez~~ czego pewnie nieuczy-
ciletez Drugi raz zapewne tworzyc się niebędzie [Nasi w ko-
ronie konfederaci ledwo niecoś zysey pod Torun sciągneli ktore
y na kilka Tysięcy wynoszą, niewiemy Jch Jmprezy na tam
tym mieyscu, to wiemy iz Dwie kommendy Woyska Rossyi:
na nich czuwaią; Jest tu Manifest od Jcehmu Marszałkow
Konfederacij: podpisany naprzeciw wszelkim czynnosciom
JPa Bierzynskiego protestuiąc się nieuznaiąc go za Marszałka
y aby żadnym Jego ~~Rozporządzeniom~~ Ordynansom nikt posłuszny niebył, etc.
Jest tu w tych dniach przysłana Deklaracya czyli Mani-
fest Porty, Ministrom Cudzoziemskim we Stambule po-
dany naprzeciw NayJ. Panu y Rzpltey napisany o niera-
chowanie Traktatu Karłowickiego wyrazne wolenieye

naprzeciw Porcie wykonane deklaruię wnim za
Nieprzyiaciół swoich tych wszystkich ktorzy z Moskwą
trzymaią y tęgorzą się w mownych Expressyach wyraźnie
iest to własnie in Contrarium Deklaracya wydana
naprzeciw tey ktorą Xże Gallitzyn de 14. m[ie]s[iąc]a tey z Kijowa
przez Uniwersały swoie rozgłosił. a z tąd daie się tym
poznawać iż Oyczyzna Nasza wszelako nieszczęśliwa
czyli z Moskwą czyli z Turkiem trzymać y tęgorzyć się będzie
O Chocimiu nie wiemy tu nic pewnego kiedy wszelkie
Listy Sztaffety przeymuią y kuryerow nieprzepuszczaią
to tylko dokładnie wiemy iż Chocim dotąd nie wzięty
y szepcą tu sobie iż Moskwa od niego odstąpiła,
lato z przyczyny iakoby Woysko Generała Roman
zowa Wezyr wielki miał zbić o czym tu z Wiednia
napisano.// Co dalej evenit rad bym doniosł gdyby
tylko Poczta punktualnie dochodziła pisać będę ale z
ownem Eventum będę iako dozgonnie obowiązany

d. 21. Aug. 1769.

Zmartwiony iestem iż dwie Poczty niedoszły rozgłoszoney
Krola JmPana osobliwie tą przez ktorą Deklaracyą Nay. Pana
wynieść in publicum mającą, ale niewyszła, znaydzie się
wreszcie, z ktorey y złe intencye ono wrożący szczerych y gorli-
wych Sentymentow Nay. Pana dla Narodu swego dowiedzą się.
W przeszły tydzień JmćPan Deboli przybiegł tu kuryerem z Pe-
tersburga głoszą tu z odebraney Expedycyi Jego o pomyśl-
nieyszych Dworu tego dla Całego Narodu Intencyach, iż
Nayiaśn. Imperatorowa nie pragnąc rozruszenia Całego Naro-
du, chcąc mu wrocić uspokoienie wewnętrzne gotowa iest
Gwarancyi ktora naywięcey mierzi ten Narod odstąpić, o co
z całą Rzeplitą traktować y negocyować usilnie ale nie z kon-
federacyą ani z konfederatami ktorych nigdy uznawać
a nawet niebędzie tylko za Buntownikow y Rebellizantow,
co się zaś tycze Dyssydentow tę okoliczność do Drugich Po-
tencyi interessuiących się za niemi odsyła y co te Potencye
postanowią, y czego odstąpią, iż y Imperatorowa odstąpić
deklaruie, ta nawet z tey expedycyi oświadczenie ktore y sam
Poseł za odebranym kuryerem od Dworu swego ma wydać na
piśmie. Z naszych tu konfederatow JP. Marszałek Bierzyn-
ski umarł na Podlasiu, JmćP. Piotrowski odebrał kommendę,
i wraz z JPm Pułaskim poszli w liczbie 4m ku Lublinowi,
za ktoremi JP. Drewicz zgoł ruszył się; JmćP. Pisarz Kznows-
ki ktory był w ich ręku y ktoremu konie, Strzelbę etc. y kilkaset
złota na okup wzięli y zabrali, iest tu przytomny, y ktorego z sobą
zamowić niemogli, ten Pan powiada iż do bicia się z Moskwą
niemaią lepszych Żołnierzy iak 250. Radziwiłłowskich reszta nie
pewna.

W tym dopiero Momencie odbieram JWWPa List de 11. Cerw. z
tęsknionemi wiadomosciami y Deklaracyą Panińska ktora iest
Sama, y termin wniey Independencyi nie podobał się dla cze
Zawieszona została. [Drewitz tu był y poszedł za Puław
więc relacya z Litwy o Carowej non verificatur. Monitory
brane przyszły przystawie Poczty. a te wiadomosci przysz
nayiniesze wypałkam podrzyntierowanie] Z Litwy iest wiadomo
w Pinskim mowią podniesła się konfederacya. Jchmc PP. Orzesz
Paszkowski d. siedzą tu w Areszcie y JP Weymar uwolnic ich
chcąc iż onich iuz doniosł Dworowi Jutmu. Ci więzniowie
wyznaią iz JP Drewitz onych nie zabrał ale siedząc iuz w Prus
w Johansberg rekwirował wydania onych y z woli Krola Prus
wydani zostali co y z innemi dziac się będzie.
Nayciekawsze Nowiny od Chocimia ktory dotąd nie wzię
ale ze wszystkich Stron blokowany y redutami osadzony; ku
kurs ze 30.m Turkow y 20m Tatarow zapędrał się do Chocimia
za kazdym zapędem iest odpędzony, o Piec miał iednak to wo
sko Tureckie str. Xże Gallitzyn tu pisał iż akkordowac chce
y Amnestyi niechce będąc pewien iz ten Zamek musi się
poddac gdzie Jmc P. Podgorsky zeit y inni z nim konfederaci
Zapewne znaydują się wystinam przy wzięciu Chocimia y
oni w niewolą nie poszli; Jmc Pan Marszałek Krasinski iest
w Obozie samego Wezyra ktorego Woyska zwinąkcyi za Be
derem stoią; Romantzow zey strony z Wszystkim y osobliwie z
Gallicynem ma kommunikacyą; Codziennie de Eventu Cho
cimia czekamy kuryera. [Memoryał Xcia Prymasa
przyłączam y ledwo mam tyle czasu do konwery
tego Listu z doswiadczonym wyznaniem.
Wczoray Jeymc P. Ossowska z JP Kapit. Oberzkim
Zaslubiona moia Corka skakała na weselu

d: 28. Aug: 1769. 28

Upada chęc y ochota do korrespondencyi z tego tu miey-
sca kiedy ta niedochodzi adressu swego, iako mi tę Poczty
JWPan obwiniać raczysz iż iuz nie iedna przepadła y nie
doszła do Poczta, proszę iednak tych wszystkich Jchmciow
ktorzy tę ciekawość maią lubo otwierać Listy aby przeczytawszy
zapieczętowawszy y oddawać na Pocztę raczyli do kogo są pisane.

Odebraliśmy tu w tych dniach dość ciekawe od Pogranicza
Tureckiego wiadomości, a nayprzod gdy Woyska Rossyiskie
tak długo Chocim w obłężeniu swoim trzymały chcąc go do pod-
dania się przymusić, wnosząc sobie iż Sukkursu odebrać nie
może, a w tym Wezyr wielki wysłał Seraskiera Baszę w 70.m
ku Chocimowi y z tego Woyska 40.m w przedniey znaydowało się
Straży, Xże Gallicyn dowiedziawszy się o tym Sukkursie wy-
słał Xcia Prozorowskiego w kilkanaście tysięcy woyska, ktore od
tey przedniey Straży zbite zostało, y Xże Gallicyn o tey klęsce
dowiedziawszy się odstąpił zaraz od obłężenia Chocimia
y do Bukowiny reyterował się gdzie w gotowości do Bata-
liy woysko swoie uszykował. Sukkurs Turecki prosto
poszedł pod Chocim uwolnił y wyprowadził Garnizon oraz
JmciPana Podczaszego Lit. z innemi konfederatami, przy tym wy-
prowadziwszy Armaty amunicye etc. ruszył się naprzeciw
Moskwie gdzie także w porządku do Batalii z Woyskiem stanął.
Spodziewaliśmy się codziennie odebrać z tamtąd wiadomości o
zaszłey między rzeczonemi Woyskami Batalii y w tym odebraliśmy de
17. Curr. Nowiny iż uszykowane Woysko Tureckie zbiło ie-
dno skrzydło lewe Rossyiskie y reszta ledwo do Bukowiny
cofnąć się mogła w tenczas kiedy y Woysko Rossyiskie niema-
iąc podobno intencyi wydać batalii Bagaże swoie nayprzod
a potym y prawe skrzydło z korpusem przez Dniestr do Polski
przeprawiało się y aktualnie przeprawili się, Turcy iescze

Krol Pruski z Cesarzem aktualnie w Nissie w Meyscu zjechali
[illegible] z [illegible] tey konferencyi [illegible] [illegible] nowe [illegible]
[illegible] na mi[illegible]

nad tą przeprawą Woyska y Bagażow urwali, oprocz
tego po wyszey Dniestru kilka Tysięcy Turkow przeprawiło
chcąc im bronic przeprawy ale iuz nierychło było kiedy wię-
ksza część na tey tu stanęła stronie; Przeto ta Partya Woyska
Tureckiego obrociła się pod Stanisławow opasała to Miasto
z Garnizonem 2m Moskwy y z małym Magazynem, y iuz te-
raz iest wiadomość iz y Garnizon y Magazyn zabrali; Druga
Partya Woyska Tureckiego cała mowią w 40m ku Połonnemu
gdzie nayw większy iest Magazyn Rossyiski udała się; Trzecia
Partya w 15m ku Lwowowi obrocić się miała; te okropne
dnia wczorayszego stanęły tu przez Ztaffete Nowiny, y
dalszych cżesztere okropnieyszych czekamy. Xże Galliczyn
upewniaią iz z Woyskami ku Kijowu reyterować się; z pro-
wadziwszy w kray Turkow y za niemi wszelkie Nieszczę-
śliwości; konfederacye w Koronie wszystkie znayduią się
w samey Wielkiey polszcze 10m liczą, oprocz Małey Polski
y innych Wodzow, Dnia 21. Czerw: Partya JP. Trzebinskiego
uderzyła pod Krakowem na stoiącą Moskwę, ale z wielką
stratą bo 70. Husarow konfederackich na placu zostało
y kommendant sam ledwo uszedł; Pod Krzeszowem zaś Xdz
Marcin, Dzierzbicki, y Trzech z niemi Regimentarze kilka
Set Moskwy znieśli;
Ad premissa o Woyskach Tureckich mam ieszcze y to
przydać iż mamy tu Uniwersał de 8. Czerw: Jmci P. Krasin-
skiego w ktorym wynosi Zwycięzkie Akcye Tureckie
iako Alliantow według Traktatu Karlowickiego nad Woyski
Rossyiskie odniesione y przyiście swoie do Polski z temi Woyskami
donosi, aby Prowianta wszelkie w gotowości dla nich Oby-
watele trzymali upewniaiąc kazdego o zapłacie onych,
ktore wnioscie iuz się teraz ziściło, y JP. Olizar na Wołyniu
konfederacyą podniosł.
Chcey JWPan notować ktore my brakuią Monitory a to
przez okazyą odesłane będą do Porta nieszczęsny y [illegible]

Ę: 11. 7bris 1769.

29

Chwała Bogu że Spokoyność y kurs Poczty w tey Prowincyi są przywrocone, utinam bez alternaty; Wiadomości ostatnie od Granic Tureckich de 26. Aug: tu mieliśmy że Woyska Rossyi: po trzeci raz przez Dniestr pod Chocim przeprawiały się to iest pod Zwańcem y Brahą ale wszędzie Turkowy Tatarow na przeprawie znalazły y że tego dnia huczne z Armat słychać było strzelanie między temi Woyskami y niema pewności czyli przeprawiły się: tylko to iest pewna iż Xiu Gallicynowi kommenda odebrana, Romanzowowi iego dyrekcya kommenderuie, a Romanzowa kommendę Graff Panin Brat Ministra odebrał. Jednym słowem ta kampania dość nie pomyślna dla Woysk Rossyi: y dać się widzieć iak wiele na dobrey kommendzie zależy. Pomyślnieysza tu dla Naszych konfederatow kampania bo wszerz y wzdłuż po kraiu rozszerzaią się y co raz liczniey bydź się pokazuią wewszystkie opatrzeni ammunicyą y porządek wdzięczny; JchmćPP Pułascy około Zamościa znayduwali się na przeciw ktorym JP Major Drewitz iest wysłany ale że niedosyć zmożną kommendą zatrzymał się pod Lublinem czekaiąc na Sukkurs, to iest odebrał Garnizon Rossyi: ktora kowie stoiący Ordynans aby ztamtąd wyszedł iakoż przed tygodniem to opuścił Miasto y idzie ku Lublinowi aby złączywszy się z Drewitzem na Puławskich uderzyli ktorzy tak że na tę gotowali się potyczkę y w tych dniach dasię o niey słyszeć. To raś nam naydziwnieysza iż Garnizon z krakowa ruszono, gdzie zaraz naraienie nayprzod wiebierkę zabrano a potym y do krakowa konfederaci przybyli y to Miasto opanowali, Niejest Nam iednak ten Eventus tak dziwny, iak ten że wyszły Pięć Xiąże Podkomorzy kor: ze Synem, Jmć P. Łowczy koronny Regiment Cały Gwardyi konney, Trzy Pułki Nadworne Ułanow ztąd do krakowa ruszaią: z czego ałbo tysiączne formuią sobie umysły ludzkie konjektury, y albo tu rozne daią tego ruszenia się

pozory, prawdziwego iednak powodu niks przeniknąc niemo
Polityki ten naypodobnieyszy wynayduią iz Xże Jmć Podkomorzy
stanąwszy z tym konwoiem w Krakowie dalszą podroz za Gra
dla sprawowania całowych Interessow publicznych wezmie prz
Siebie; co naydaley na przyszłą Porte odkryie się, [Ktorzy tu tak
z konferencyi w Nyssie Cesarza z Krolem Pruskim wnoszą sob
widziec skutki, iakoby w Interessa Polskie influencyą mia
y przydaią ze Woyska Austryackie do Polskich zbliżaią się Gran
to częscie przydaią ze Woyska Rossyiskie z tąd ustąpią, iednym
słowem przeniknąc tych obrotow do czego zmierzaią niemo
żemy, radzic tu iednakze muszą iakoz Nayiasnl: Pan dzien y noc
pracuie iakimby sposobem spokoynosc Narodowi przy-
wroczona bydz mogła; y ten Narod dopiero pozna iz ma prawdzi
wego Oyca Oyczyzny y troskliwego o dobro Jey.]
Po Jey Mci Pani Krasiskiey Podskarbiny Pruskiey Matce JW. Chor
Kiewicza Trzy Starostwa rozdane, Wielonskie Xiu Genera-
łowi Austryacki. Daugowiskie JW Podkanclerzemu koronl.
Trzecie naymnieysze JW Podkanclerzemu Litto.
Mielismy tu przysłany Proiekt ale ze arcyzłosliwie pisany
kopiowac go nie chciałem; Na ktory iest tu Odpowiedz na
Odpowiedz Narodową ktora wiem ze posłana do WXLitto.
Jestem przytym z wiecznym powazeniem

d. 18. 7bris Wbg. 30

Jako nieupewniałem przeszłą Pocztą o Marszu ztąd
Leybgwardyi konney z Pułkami Krolewskiemi tudziesz o
wyiezdzie Xcia Podkomorego d: w krakowskie tak cała ta
Expedycya odmieniła się, a nato wiceysze Regiment konny Gwar
dyi Litt. y Trzy Pułki po wtorze ztąd do Brzescia Litt. wychodzą
pod Generałem Grabowskim y JW Łowczym kor. iako kommendantem.
Garnizon Rossyiski z krakowa tu stanął y z nim 18. karet samych
Dyssydentow z krakowa y Żołnierz: przed zbytnią gorliwością
konfederatow unikaiących; kraków zaraz od konfederacyi
opanowany y Żuppy Solne, gdzie JW Podskarbi W. kor. w tym Mieście
miał stancyą; Przeniknąć nie możemy dla czego Moskwa przedtym
Poznań, a teraz kraków opuściła y tu się ściąga; JP Drewitz
ścigaiąc JP Bierzynskiego ktory się przeprawił za Wisłę kuc
Żołnierzu porzucił go a tey przeprawy y wrocił się w Lubelskie;
Są tu Relacye iż pokilka naście wozow Niewolnika od Jchmc
PP Puławskich sprowadza Moskwa do Brzescia y że onych
zmych Trzy kommendy Rossyiskie ścigaią y na błota w Polesiu za
pędziły. W Czersku pod JP Łassockim rezenter stanęła konfe
deracya, iako też w Lelowie pod JP Horainem Podk: ktorego
Uniwersał tu maią; Jednym słowem wszystkie Wdztwa w Ko-
ronie skonfederowane ale też wszystkie Dobra ledwo iuż nie
zruynowane. Mowią tu mocno o Deklaracyi krola Pruskiego
ale upewnić się może iż ta dotąd niewyszła, ale Jmć Benoit
ustnie każdemu deklaruie; Iż Monarcha Jego będąc allian-
tem Rossyiski utrzymywać rozpoczęte Dzieło obligowany,
a co się tyczy Następstwa na Tronie Nayiaśn. Pana

nie widzi dotąd zadnego przeciwnego krotku naprzeciw
Osobie krolewskiey uczynionego, gdyby zaś publicznie
nastąpiło, natenczas publiczne uczyni oswiadczenie
ktore my tu mamy tak Jmieniem tego Monarchy iako też
y Cesarza przy Dostoienstwie Osoby krolewskiey dotąd
partykularnie uczynione. Od Woysk Rossyi wielkich
te ostatnie mamy relacye iż Turcy postawiwszy Most
na Dniestrze dla przeprawy do Polski, Moskwa nad tym
Mostem stanęła y broni przeprawy dodaiąc y to iż ten
Most zerwała o czym uwierzy dla Porta pewnieyszey
czekamy relacyi mamy y tę pewną iż Jra Kochanowskiego
Sekretarza Konfederacyi Barskiey Moskwa złapała
rozpruszywszy konwoy Jego z ktorym wszedł do Polski
Wezyrat za Jego powolnosc y Inakcya zrucono y innego
obrano, ktory żywszey popiera tę woynę naprzeciw
Nieprzyiaciołom swoim, dosyc y tamten dokazał kiedy
Woysko Rossyi od Chocimia odpędził y wrocić się za Dniestr
przymusił co nie mogło bydz bez znaczney straty Rossyi.
Zapewne JP Panin odbiera kommendę ktory d. 15. miesiąca
wyiechał z Petersburga. I Jm religiio tu altum silentium
lubo konferencye ustawiczne odprawuią się, ale de Re-
sultato nie słyszemy, kiedy takowe Resultatum od Dworu
Rossyi zawisło, ktory żadnym sposobem ani z Konfede-
ratami ani z Konfederacyą ktorey nieuznaie y uznawać
nigdy nie będzie niechce mieć do tractandum; czym to kom-
Bożkim podaie się należy aby te nieszczęsliwosci od nas od-
wrocone były. Jestem z doskonałym uważaniem

d. 25. 7bris 1769. 31

W przeszły tydzien odebralismy tu od Pogranicza Tureckiego o zaszłey Akcyi między Rossyyską y Tureckiemi Woyskami, Hocimy, to iest de 9a Currentis Wezyr sam Wielki przeprawiwszy się przez Dniestr Woyska Rossyyskie attakował, Batalia od Osmy z rana do Czwartey po południu trwała, y Woyska Tureckie niemogąc wytrzymać ognia y natarczywosci Rossyyskiey rejterować się musiały za Dniestr z znaczną klęską swoią bo na placu iedni mowią Pięć, inni Siedm, albo Dziewięć Tysięcy Trupa zostawili oprocz Niewolnika zabranego, y oprocz w Dniestrze potopionych, iednym słowem wielkie Zwycięstwo sobie przypisuią, Taieśt Relacya z iedney strony, z drugiey strony mowią iz Wezyra Wielkiego w tey Akcyi niebyło, że tylko Częsc iedna Turkow ze 12m złożona w tey Potyczce znaydowała się, O czym naylepiey cutrzeysza Pocztą z kamieńca y Podola infor mowani będziemy. To iednak pewna iz Xże Młody Gallicyn od Woyska cum Trophaeis kuryerem do Petersburga iest wysłany, przydaią y to, iz po tym Zwycięstwie Woysko Rossyyskie za Dniestr za Nieprzyiacielem poszło y Chocim opanować obiecuie sobie, te zatem krotki czas tey kampanij ukaże skutki tego Zwycięstwa. Mamy tu o drugiey Potyczce Nowiny między konfederacyą Ichmć PP Puławskich y Dywizyą Półkownika Rena pod Włodawą stoczoney w ktorey cała ta konfederacya rozproszona, ile w pierwszey wtorek 300. na zaiutr 400. Zabitych y rannych liczą między pierwszemi JP Puławski starszey iest policzony, Młodszy zas

we Dwiesie Huzsarow swoich własnych salwował się
Pułkownik Bene ze Dwiesie Niewolnika do Lublina p
prowadził, Bagaże, Przyarmaty y Ammunicye wszystk
konfederackie w tey akcyi zabrane, Papiery y korrespon
dencye w Bagażach znalezione tu są do Warszawy przez
kuryera Xcia Posłowi odesłane, ulinam w nich Warszawiz
nieznaydowały się. Widziemy y poznaiemy to iawnie iż żad
Nadziei do Negocyacyi y traktowania politycznemi s
sobami wnosić sobie niemożemy, ale natężoną coraz ba
dziey siłą y mocą do swego prowadzić ta Potencya będzie
umysłu chcąc Naród ten przymusić do przyięcia Dzieła swe
ktore iak mowią iż Rebellizanci tylko psuią; Samey Bos
Opatrzności te tak straszne zamachy polecić należy;
Do Prus Polskich y pod Toruń, konfederacye wielkopol
skie zgromadziły się, gdzie od kilku dni JP Pułkownik
Drewitz z dywizyą swoią udał się, y tam będzie goto
krwi rozlanie; Do Krakowa konfederacye z rożnych
mieysc sciągnęły się; Upewniią się zas z rożnych korry
ktor możei iż ani Austrya ani krol Pruski żadney nie
obiecuie pomocy, y owszem ten Monarcha według sp
mierzenia swego Rossyi zawsze sprzyiać będzie.
Obiecuią Nam tu na Zimę przeszło 20m Woyska od Wiel
kiego Woyska wysłanego, Obiecuią do tego Pułkownika
Kahra z Wolunteryuszami świeżo zaciągnionemi to Wo
sko wszystko na Polszcze chleb y na poskromienie różny
chow, a ztąd tylko ostateczne wyniszczenie kraiu upatrywać
Należy. Między Anglią y Francyą pewna ma być
deklarowana Woyna. Jestem z dozgonnym wyznaniem

R. 2 8bris Vrbg. 32 9

Jako przy zaprezentowaniu przeszłey Poczty namie- się
nitem o wzięciu Chocimia tak niniejszą Rapport z Ka- tu
mieńca wypisany inkluduię, Już się nieodmieni przez
odebraną konfirmacyą de 23. 7bris, iż Turcy dobrowolnie o
porzucili Chocim zostawiwszy w nim 258. Armat Spiżu
Pułkownik Weissman ma w nim kommendę, wezyr zaś z całym
Woyskiem aż ku Dunajowi poszedł, Jak się udało Mostawie-
krzesłem iż na Dniestrze przez wzbranie Rzeki Most został
zerwany, tak dziwić się nieprzestaiemy dla czego wezyr opu-
ściwszy Chocim nagle cofnął się, daią tu wszystkiego racyą, iż tu-
lla straconych tak marnie tyle Ludzi, bunt Janczarowie pod-
nieśli naprzeciw wezyrowi; y to się nieodmieni iż Obywatele
Mołdawscy w Jassach przysięgę wierności Imperatorowey wy-
konali, Akcya zaś de 9. Augti bardzo żwawa na tamtym
mieyscu była y Turcy tak Lwy bronili się tak dalece iż
lewe Skrzydło Xcia Repnina kommendy w cale wycięte było
Generał Stoffel dał mu z Infanteryą Sukkurs, dla kawa-
lleryja y karabinierowie Rossyiscy niemogą się potkać
Turkom bo ich tak kapustę rąbią, iedna Infanterya stawi się
że tako zaś Woysko Rossyiskie iest podzielone na Części, tak na iedną
część tego Woyska Turcy napadli, Opisanie zaś akcyi tu przy-
tączone Prowidencyi Pana Boga przypisuią że Dniestr mostu
tureckiego zerwał, inaczey Tatarzy y Turcy byliby byli po całey
Polszcze, przydaią tu o Jmci Pana Podczaszym Lubl. iż go sami
Turcy z zemsty nad stratą swoich rozsiekali, ale to wyciąga
konfirmacyi, szczere y to przydaią iż kasztellan Czerski
między Turkami na placu zabitemi znaleziony y o tym pe-
wności niema. Wczoray tu Xże Wołkonski solenny dawał
Obiad, a przed obiadem pod wolą 2. Moskwy y 96. Armat
na TeDeum dawało ognia in gratiam Zwycięstwa nad Tur-
kami

Turkami otrzymanego. ∠ W Gazetach publicznych
Propozycye Senatu Rady są wyrażone, y we Sobotę prze
szłą Semotis Arbitris zaczęto radzie; Xże Prymas z JW.
Marszałkiem Kasztellanem Łęczyckim rozchorowali się. JW.
Hetman W.W.Xsttr. do Nieborowa odiechał, Jnni przytomni
wotowali aby Manifest publiczny był zaniesiony dowodząc
iż Rplta nigdy Traktatu karłowickiego zrywać niezamyśla
y owszem go na ostatnim Seymie potwierdziła y aby takow
Manifest do wszystkich Dworow y Gwarrantow tego
Traktatu rozesłać aby go Posłom swoim u Porty kommuni
kowali, iże w tych czasach na Poselstwo do Turek Skarb R.
niemógłby opatrzyć; Pewny Senator Pruski radził aby Rzplta
konfederacyą generalną podniosł stosując się do Barskiey,
inni o Ewakuacyą Moskwy przez Poselstwo doprasząc się
inni na ostatku aby orężem salwować wiarę y wolność
Dowiemy się co dziś uradzą, a iutro Ministrowie. Polityc
tuteysi rożnie o tey Radzie mowią y interpretuią one
Xże Poseł zdaie się o słowo gwałtownie wzięci Senatorow
w Propozycyach wyrażone, bydź mocno urażonym, kon
kluduią iednak iż Moskwa y Krol Pruski tey Radzie
chcieli aby się Dworowi Rossyiskiemu o zmiękczenie przedsię
wzięcia swego kłaniać, y zapewne Poseł do Moskwy wy
słany będzie, Ciekawie zapatrzujemy się na Resultatum
o którym przyszła doniesie Poczta; ∠ Kommenda Ros
syiska przysłana do Dobr PP Puławskich ze wszystkiem
wszystko zabrała y na remonstracye tuteysze JmP Woyny
powiedział, iż iesteście wszyscy konfederaci nietylko wo
rissorye ale y palić wasze Dobra y Maiątki będziemy.
[illegible] ze dozgonnym wyrazem

d. 23. 8bris 1769

33

Po ostatnim Resultatum przeczytanym zdaie się
iż ucichły Interessa ale ta cichość zawisła od powrotu
kuryerow z Petersburga gdzie tak Nay. Pan JPa Debollego
kuryerem wysłał z reprezentacyami do tego Dworu y
dopraszaniem się o Paszport dla Posła wyznaczonego,
iako też Xże Poseł czeka na Nowe Instrukcye determi-
nacyi Naszey tyczące się, iako przeszłym wyraziłem Listem.
dałąc iednak iuż do zrozumienia abyśmy się tego Paszportu
nie spodziewali, a zatym poznacie my ztąd iż ani żalić się
ani płakać nam niepozwalaią, ale mocą y siłą swoie po-
pierać dzieło postanowiono. W tych dniach pod Łęczycą
kilkudziesiąt konfederatow zamęczono, reszta pod kommendą
Bachowskiego y Tressenberga na Piotrkow y Konskie ku
Krakowu udała się gdzie podtenczas nayliczniejsi znay-
duią się konfederaci y na ktorych ze Dwoch Stron Dwie
kommendy Rossyiskie są wysłane, Pierwsza od całego
Woyska z Stanisławowa ordynowana iuż pod Zawi-
chostem y Ułanowem Wisłę przebywała, Druga pod kom-
mendą Drewitza ktory Brygadyerem zostawszy ma ge-
neralną kommendę nad 4m Woyska y z tym we 13. Armat
ku Krakowu od pięciu dni ztąd wyszła. Upewniaią tu
z Krakowa iż tameczni konfederaci naywięcey maiąc
Husarow wyexercytowanych w kilka tysięcy, czekać
będą w polu na Moskwę, czego ia bardziey życzę iak się
spodziewam, W tych dniach JmćP Benoit Minister Pruski

odebrawszy od Monarchy swego Expedycyą, kommuni
kował Nay Panu contenta dey; gdzie Krol Jmc Pruski to wy
raził Ministrowi swemu, aby Krolowi JE mu radził trzymać
się z Rossyą y Aliantami Jey, tak dla swoich Interessow
własnych iako y dla Kraiu całego, ktorą expressyą spra
wił Xże Poseł przez Ministra tu rezyduiącego, wiedzie
my iednak iż żadne remonstracye Rezolucyi naszey
nieodmienią y na wszelkie iesteśmy gotowi eventa
aby Narod ten tak złe Intencye Nasze tłomaczący prze
konany był o szczerym y niewzruszonym ku sobie
przywiązaniu; Od Granic Tureckich więcey
nie mamy iż General Panin iuż dotyd attakuie Bende
ktoremu od Chocimia Sukkurs woyska y cięzkiey Arty
leryą wysłano y nieochybnie te opanuie Fortece, ile
żadney odsieczy spodziewać się nie może bo Wezyr
za Dunay przeszedł y aktualnie rebellia w Jego woysku
powstała; Nigdy woyska Rossyiskie tak pomyślney nie
przeciw Turkom nie miały kampanij, ktorą y przez
całą zimę popierać będą;
Jmc Pan Kasztelanc Smolenski w tych dniach do Angliy
y Hollandyi ztąd wyiezdza
Cieszę się z zbliżenia JWPana w Słonimskie gdzie przy
szed dochodzić ztąd będą wiadomości utinam pomyśl
nieysze, niewiem czyli Resultatum iest JWPa kommu
nikowane, ktore mam y przestać iestem gotow, iako
Rozgonnie obowiązany.

R. 13. 9bris 1769. 34

Nizeli Woyska Rossyiskie pod Krakow nadeszły, nastąpiły tu z tamtego mieysca wiadomości, iz zgromadzona do tego Miasta Konfederacya gdzie Dwunastu liczono Marszałkow przystąpiła do Elekcyi Generalnego Marszałka y tą godnością Jmci Pa Krasinskiego ogłosiła maiąc do tey Elekcyi z innych Wydztow przez Konsyliarzow przysłane Vota; po tey Elekcyi przystąpiono do Nominacyi Posłow do Dworow cudzoziemskich to iest Jmci Pa Wessla Podskarbiego WKo do Wiednia, Jmci Pa Wielhorskiego Kuchmistrza Lit. do Paryza, Jmci Pa Mniszcha Podkomorzyca Lito. do Berlina, Jmci P. Potockiego Sta kaniowsk. do Drezna, Jmci Pa Puław[s]kiego do Turek; po tey tak piękney dyspozycyi naprzeciw zblizaiącemu się Woysku Rossyiskiemu wyszły w pole Woyska Konfederackie y o trzy mile od Krakowa pod Słomnikami na Woysko Jmci Pa Drewitza czekały, gdzie wszytkie swe siły naywiększą maiąc ufność w Hussarach z Narodow rożnych zebranych, pięknie y zbroyno przybranych z wielkim męstwem y odwagą nieustraszone to Woysko stało wszytkiemu az nadszedł Jmci P. Drewitz z uszykowanym swoim Woyskiem, na ktore wspomnieni Hussarowie iako na pierwszy ogien uderzyć mieli

naypierwey z placu uciekli, za ktoremi y kawalle
rya konfederacka choc niepieknie ale zdrowo mocu
wrozsypkę poszła, natenczas Woysko JPa Drewitza
scigaiąc uciekaiących ze Dworze, ile na rożnych mięy
scach ubito, bo az do samego krakowa pędzono, gdzie
przez Miasto saluruiąc się zrucili za Miastem Most
na wisle y tym sposobem reszta swoie uniosła Zycia
JP Drewitz stanął w krakowie, konfederaci pewnie
w Podgorze poszli, O Postach nominowanych ktorych
iezeli Jura Gentium obronią, dalszych czekamy wiado
mosci, ile to ma bydz pewna iz wspomnione Dwory Cu
dzoziemskie tego zadały Poselstwa aby miały Powody
zatym interessowac się krolestwem y to niemniey pewna
iz JmcPan Generał Mokranowski z JmcP Ozarowskim
w Paryzu będąc podobno z strony Rossyiey wyiechac
z Paryza obligowani byli; Francya y Austrya chce wdzierac
w Polskie wmieszac się Interessa iezeli rozne czyniące od
Rossyi offiary iako to Belgrad y Wołoszczyzna nieoddaly
tych dobrych myśli: Z Petersbarga kuryer krolewski
niepowrocił; Xiąze Poseł iednak coraz zwawiey ordy
nuie scigac konfederatow y innych wszystkich ktorzy się
manifestowali; krolowi Prusskiemu Warmią offiaruią
utinam nie Prusy polskie a ten Monarcha dla wolnosci Pol
skiey nie odstąpi Rossyi y interessow swoich. Za Dunaiem
Turcy zebrac się mieli ale podtę porę wrocowac nie będą
Na przyszłą kampanią sam Cesarz Turecki ruszyc z woyskami
deklarował się

d: 27. 9bris 1769.

d: 20. 9bris 1769

Doczekaliśmy się pożądanego powrotu Ku-
ryera z Petersburga ktory tu od czterech dni stanął,
z niepomyślną rezolucyą bo przywiozł Pro Memoria od
Ministrow Rossyjs: do Ministrow Status Naszych ktorego
oznowa arcygroźliwa że radą y zdaniem swoim Nayiaśn:
Pana do tey przyprowadzili rezolucyi złożenia Senatus Rady
ostatniey ostrzegaiąc aby tey Rady swoiey wspolnie z Nayś Panem
nie załowali, y starali się iaknayskuteczniey to swoie odmienić
zdanie że przed dwiema Laty co innego w Memoryałach swoich
wyrazili, dziś zaś co innego radzą czynić, daie na ostatku
ieszcze czasu do reflexyi aby postrzegli się sami y stosowali się do
Dzieła raz ustanowionego y takowe w tym krotki czynią zno-
sić się będą z Xiążem Posłem iako pełnomocnym do traktowa-
nia wspolnego. Wyraża ieszcze w tym Memoryale Osoby pewne
ktorych tu na mieście nie śmiem, iako Authorow tey ostatniey
polityki grozi surowo nie przestaiąc, A zatym upewnić się może
iż Poselstwa żadnego nie przyimą, y JmcPan Ogiński zatrzymać
się musi, że Dwor Rossyjs. na ten koniec trzyma tu Posła aby
z nim traktowano, o co y tenże Poseł był urażony iż mimo
niego to Poselstwo ustanowiono; iednym słowem żadney remon-
stracyi czynić ani negocyować ani na ostatku Moderacyi
naymnieyszey w wypisanych Prawach spodziewać się nie na-
leży, y owszem Deklaracya Rossyjs. ktorą w krolewcu druko-
wano wyndzie wprędce in publicum to swoie popieraiąca
Dzieło, oświadczaiąca hostilitér traktowac wszystkich sprze-
ciwiaiących się.

Nasza zaś konfederacya za krakowem tak czyni iak gd
Sto tysięcy Woyska w Mieszceni miała Obrała Marszałkow Ge
neralnych Krasinskiego w koronie Paca w Litwie, Podczaszego
Lit: Regimentarzem kreowała y Uniwersał obwieszczaiący
o tey Elekcyi oraz o rządach konfederackich gdzie Crimina Sta
tus sądzie usiłuie, wydało; Namieniaią tu o Przybyciu do B
Krasinskiego y o wydanym z podpisem Jego de 6. 9bris Uni
wersale Jego (do zebrania się tu tego wszystkich zapraszaiącym)
tego iednak Uniwersału ieszcze tu niewidzieliśmy; Pozorem
z konceptem zwiozaliby, ale dziś lepsze sto tysięcy fleat, iak sto ty
sięcy racyi. Ta konfederacya od Naypierwszych głów sądzić ch
Crimina Status, boią się aby Nayś: Imperatorowey nie zapozwano
/ Mamy tu wiadomość iż Jmć Pan Burzyński w Hadze stanął
gdzieśmy mieliśmy naywiększe nasze nadzieie y gdzie Posłowie Sta
tus odpowiedziały, aby Credentiales swoie wprzód Posłowi Ros
syyskiemu tamże rezydującemu kommunikował; tratym Dwo
Rossyysk: wszędzie Nam zagrodził iuż drogę. Pewny tu wielki Na
Minister pytał się Xcia Wołkonskiego, co by da Sąsiedzkie Potency
mowie iż Rossya Posła Naszego nieprzyimuie, Odpowiedział
Poseł Rossyy: iż te Potencye więcey względów na Dwór Rossy
ieckiego niż na Rzeczpltą Polską: Król Jmć Pruski de 16. Lis
w Drezdnie z Cesarzową miał się znaydować, a z tamtąd do Wie
dnia miał się udać o czym iednak niemasz pewności, Trakt
ie ten Monarcha z Wiedniem ale pewnie nie za nami, ale za
Moskwą aby ultro Turkom dywersyą sprawić, ile Moskwa
ma pro Objecto, lądem y wodem na przyszłą kampanią Stam
buł attakować y opanować; Woyska Rossyysk: Benderu od
stąpiły, Wezyr wielki za Dunaiem z Woyskami znayduie się

d: 27. 9bris 1769

36

Doniosłem przeszłą Pocztą JWPanu o rezolucyi
z Petersburga odebraney ad Ministerium ordynowaney,
ninieyszą wyrażam iż cieszire w tych dniach Sejm Xże Posseł
oddał List Nayś. Panu od Graffa Panina y na długiey przytym Sie
cie był z Nay. Panem konferencyi, pominąwszy contenta Listu
przyswieniaiące bydź maiące do iednego Xże Posseł cieżeli niepo-
ważyć to mogą gorąc zmierzał Celu, aby Nay. Pan ostatniey Se-
natu Rady odstąpiwszy rezolucyi, z Rossyiską złączył się Im-
prezą; gdy Nay. Pan natey mianey w przeszły Piątek konferencyi
niewzruszonym y stałym przy umyśle przedsięwzięciu Całego
Narodu iednostaynie bydź się pokazał; Xże Posseł z wielkim Res-
sentymentem z tey wyszedł konferencyi, y nazaiutrz dorocznij
dzień koronacyi nietylko Sam, ale ani Generał Weymar, ani Duń-
ski Posłowie, swoiey Nay. Panu a Dworu attencyi nieoswiadczyli
y Benert przyszedł kiedy iuż Nay. Pan do swego poszedł Pokoiu;
Xże Posseł tym się exkuzował iż owczorayszey konferencyi
kuryera expedyować iest zabawny. Tenże iest Proiekt Rossyiski
aby przy krolu przy Moskwie konfederacyą stanowić, aby na
granice Woyska Polskie wystać onych strzedz in virtute Trakta-
tu Karlowickiego y o tym Proiekcie konfederacyi Cała Warszawa
napełniona aby tu in Regia rozpoczęta będąc, po wszystkich
Wdztwach promowowana przy assystencyi Rossyi została,
z tym hasłem kto nie z nami to przeciwko Nam. Juz tu wy-
mieniaią Marszałkow generalnych; JWa Ponińskiego Kuchmi-
strza Kor. w Koronie, JWa Flemminga Wwdę Pomor. w Litwie
ale ten z tey wyłamuie się Funkcyi y JWa Gurowskiego
Marszałka Nadw. Litt. zaprassaią; ale kiedy nayczyższa

Głowa tey opieraiąc się żywo Impressie, zmiią z litościami
kodu sobie tegoż dotkliwość, przeniknąć niemożemy co z
wyniknie, Partyzanci iednak Rossyiscy wszerz y wzdłuż tu
głoszą iż ten iest iedyny Sposob łączenia się z Rossyą dla po
wszechnego uspokoienia, Wszyscy tu nad tym zamyślaią się
y rozne sobie formuią koniektury; Po obraniu JPa Krasiń
skiego Marszałkiem generalnym, per Vota, drugie Vota JmcP
Mostowskiego Wdy Mazowieck: tymże generalnym Mar
szałkiem ogłosiły, y ten pod Sulejowem aby wszystka konfeder
zbierała się wydał Ordynanse, y te rozdwoione umysły zam
szaemiąą, JP Drewitz z akratowem zbił Partyą całą Bie
rzynskiego; Jest tu List Krola JMci Pruskiego franc: do
Marszałkow pisany, List ewintkuiący dawnieyszy JPa Benoe
rozpisany, gdzie Monarcha ten broniąc Granic y Poddanych swo
te same oświadcza skutki, Wynosi oraz Krola za ktorego cze
kuią dawne maią Prawa ktorego zbawienne intencye Nay: P
Protektorowa popiera, wspiera y ostatni Seym rowności Praw
z Dyssydentami iako wspoł Obywatelami warować; Relig
Panuiącą obespieczaiący: Ale: Istności iednak tego Listu
niewszyscy wierzą. Gdy Starostwo Bludenk: z Powiaty
czami konferowane było o czym my niewidzieli; Prezen
watem Kommissyą Dymitra Sapiehy w Brzestkim expedi
owaną iż to Starostwo do tey Raleryi Ekonomii, y Dwor
nina do Possessyi wzięcia niedopuszczono, ale potym z tąd o
na nastąpiła Rezolucya, aby interim dopuscić, Manifest
Zaniesć y Mandat do Assessoryi Litt. wydać, Co nastąpiło y J
Podkanclerzy oświadczył Się iż za inne wakuiące Starostwa
nieczekaiąc rozprawy złożył swoy Przywiley y na tym stan
ale serio myślemy to avatsam odrysttać. Jestem dorgonnie

Z Warszawy d. 15. Xbris 1762

37

Wypełniaiąc rozkazy Panskie pod Bytnoście tu zalecone mi, zaczynam chętnie nay pierwszą ztąd do Wołczyna Pocztą moię do Usług Panskich aplikacyą. Po blískim wyjeździe ztąd Panskim jeszcze tu osobliwych nieznaydując donieść ciekawości, Ostatnie Listy z Saxonij niedonoszą iako o małych Potyczkach Podjazdami koło Freyberga gdzie General Brentano Austryacki w samtych okolicach dawszy odpor Woysku Pruskiemu armatę iedną zabrał, ale w drugiey Potyczce Pułkownik Czesuicz ze stratą ustąpić musiał y Sam Commendant ma byc wzięty Krol Pruski w samym Lipsku Generalną założyc intendit kwaterę, Woyska zas jego w dawnym Obozie pod Meyssen rozlokowane Woyska Austryackie Drezna pilnuią

Marszałek Daun zrany swoiey znacznie przychodzi w słabości do zdrowia, o ktorym w Berlinskiey napisano Gazecie, Ce Cunctator Fabius s'est pressé trop "atte fois" d'envoyer un Courier à Vienne avec la victoire remportée. auprès de Torgau.

Ex Regia, teyz donieść że źeli cesarze nie pod Bytnością Panska, wszczena się Kłotnia między Jmcia Pm Wwda Mscisławsk: y Jpm Borchem Podkomorzym Inflantsk: która y powtornie od trzech dni u Jwo Marszałka Nko: zwarszczona, cesarze nastąpieła bo y na Pojedynek Jmć Pan Podkomorzy Inflantsk: wyzywał Jmćiu Pa Wwody ale Medyatorowie mieli te obiedwie pogodzić Strony. Interim Jmć Pan Wojewoda Mścisławski szuka tu kupić Pałac podobno aby przy przyszłey Pieczęci mogł tu rezydować.

Ce 18. Xbris 1769. 39

List JW Pana z Grodna datowany odebrałem gdzie do-
czytuię się o odebranych Dwoch odemnie Listach natam
tym mieyscu, ale mi dziwno iż żadney wzmianki nieod-
bieram na przestane ztąd odemnie Przestrogi Warszaw-
skie które godne były attencyi Jego Panskiey y onich wspomnienia
ile te mądry Polityk musiał bydz co zdzie napisał;
Rożnie tu rożni mowią iż rozgłoszony Proiekt do nowey kon-
federacyi upadł, inni twierdzą iż tylko zawieszony iest
do powrotu kuryera z Petersburga. Przez pewna iz Nayś:
Pan w swoim mocnym trwa umyśle żądaiąc wprzod
aby Dwor Rossyiski Gwarancyi y Legislacyi Dyssydentow
odstąpił a JKrMc bierze na siebie uspokoienie Narodowe,
nateychmiast kondycyi istota rzeczy cała zawisła, dotąd przy tey-
uinfach Rossyi nad Turkiem nieda się Dwor ten do tey przy-
chylić kondycyi, y owszem Pan Benoit Minister Pruski
nieprzestaie publicznie mowić iż NayPan cieszy się nie
ztego iż z Moskwą nieszczęśliwey doznaie fortuny,
JKrMc odpowiada iż iest gotow na wszystkie eventa
a z Gwałcicielami Praw łączyć się niebędzie, Reprezentuie
uczone do tego ten Minister iż Sasowna nieupatruie tylko
widziec Krola poroznionego z Rossyą, y ztego zyskiwać bę-
dzie; to wszystko żadney nieczyni impressyi w stałym
y raz przedsięwziętym umyśle Panskim, A zatym zapa-
trujmy się troskliwie na tę dalszą Samowładność;

kiedy konfederaci W.X.a Litt.o ze strachu opuscili ręce, koron
woiowac nieprzestaią; wtych dniach JP Regimentarz Sza
niawski w Trzech tysięcy konfederatow z 19. Armatami
z krakowskiego na Konskie, Gowarczow, Sulejow, Sier
przeszedł do Wielkiey polski za ktorym JP Drewicz odw
czyli trzy mile sciągaiąc nic mu zrobic niemogł, ciąk tych
na odwodzie urywał sie ci, teraz Regimentarz z gory
miał z JPem Malczewskim Marszałkiem Wielkopolskim
z tego złączenia okoto 15m konfederatow liczyc się będz
W tych dniach JmP Zaremba Marszałek Sieradzki z Party
swoią wpadł do Piotrkowa na Garnizon Rossyiski; gdzie
kommendant zapalił Przedmiescie y 60. Domow spalił
mimo tey Obrony konfederaci Furtkę Jezuicką wpadli
do Miasta y ze Dworcu Moskwy wygnali Sam kom
mendant Cassetti zabity, JP Biernacki y innych godnych
Obywatelow rachuią zgubionych; Pułkownik Rhen przy
szedł na sukkurs ale to było post bellum auxilium;
Jezuici za swoią Furtkę 100m zł. kontrybucye Moskwie
wypłacic są przymuszeni; y takowa to wyna podobno
całą zimę trwac będzie; Od Granic Tureckich nic
mamy nic pewnego po ostatniey nad Dunaiem Akcyi
Do Rachunkow wiadomych Biskup kiiowski, Pod
kanclerzy Litt. są wyznaczeni, ktore iescze nie są
rozpoczęte; kommissya Skarbowa swego dopomina się
Prawa. Łączę Votis aby NeoNatus dzielnym po
błogosławił Sukcessom Panskim wnaypewnieysze Łaski
całe [illegible] obowiązany Sługa.

d. 25. Xbris 1769.

40

Sc

Niemam tą Pocztą co osobliwego donieść wszelkie Projekta y Exekucya onych do powrotu kuryerow z Peterzburga zawieszona, Nay Pan w swoim niewzruszony umysle puty poki Dwor Rossyiski od Gwarancyi y Legislacyi Dyssydentom przyznaney nieodstąpi, y to zrzeczenie się za Gwarancya ktorego Monarchyi nienastąpi, do zadnego Projektu przyłożyć się nieda postanowił sobie, Co dzien, co moment, tego powrotu kuryerow oczekuię; W tych dniach Xże Poseł dał się słyszeć przed rożnemi u niego Przytomnemi Panami iż rzeczyłby sobie Armistitium z konfederatami zawrzeć, aby na iedno mieysce zgromadzili się y explikowali się z Zadaniem swoim y te gonitwy po całym kraju ustac mogły, ta iednak Propozycya cięzka będzie do wykonania ile iedna Strona drugiey ufac niebędzie aby razem zagarniona całkowicie niezostała, a do tego są Manifesta y ozwalenia się publiczne w ktorych wszelkie dolegliwości kraiowe są wyrazone; J Pan Drewicz przystawszy tu Sto kilkadziesiąt Niewolnika y w karecie iedney zam-

knięteo

dystyngwowanych Officyerow między ktoremi
kilku Francuzkich ktorzy dawno w kraiu z ruin
sturby y tych na Stradze dwadziesty, Sąm tez pod
Warszawę zbliżył się wraz z innemi Woyskami
niektoremy na iaką Impreze czyli na naszą zasłone
czyli na wykonanie iakowego Proiektu; Jmc Pan
Rzaniawski z całą Dywizyą przeszedł przed Pem Dre
wnitrem y z Wielko polską złączył się konfederacyą
ktorą za naylicznieyszą maią; Inni w Gorach na
granicu Węgierskim lokowali się na zimę; To za
nieomylna prawda iż Jmc Pan Mokronowski Woiewoda
Mazowiecki przyiął sobie Urząd Marszałka
stwa generalnego y w tych dniach pisał tez do Jmci X.
Biskupa Hilzena iż pierwey iest obrany niżeli
Jmc P Krasinski, ale gdzie teraz Jmc P Woiewoda być
nikt dokładnie niewie, Czekamy na wszelki
Eventa utinam pomyślnieysze ktorych bardziey
życzyć a niżeli spodziewać się należy.
Moskwa recenter nad Dunaiem Brailow Miasto
Turkom odebrała, ale Bender mocno trzyma się
Z Nowym Rokiem ciąk naypomyslnieyszych
Obojgu Jaśnie Wielmożnym Państwu życzę Sukcessow ciesz
dożgonnie

d. 15. Janrij 1770.

41

Jeszcze determinacya Projektow dawniey wzmiankowanych nie nastąpiła, ktora od powrotu Kuryera zawisła a ten dotąd nie powrocił; to naypewniey zaś iż od trzech dni JmcP Woiewoda kaliski ztąd iest z Eskortem Rossyisk: wysłany y za Wisłę tu przeprawił się, ktorego o trzy mile zmierzaiącego ku Lublinowi w drodze spotkano, nad czym tu rozne konjekturują większa iednak Część zgadza się iż do JWo Generała Wielkopolskiego iest wysłany, y tak tu nad tym mowią; Jż Dwor Rossyisk: chce y szczyry ultro sobie traktowac o uspokoienie tuteysze ale pragnie aby było Corpus iakowe z ktorym by negocyowac mogł, ale przy krolu; czyniąc do tego kroku rożne Ofiary z Praw ostatnich że iednak Ofiary na iakim fundamencie są czynione, dociec nikt niemoże, usinaią się na słowach, aże Dwor ten usiluie naybardziey aby od Turkow y konfederaciy Barskiey odstąpic, przeto chce Osobliwe Corpus przy krolu y Dostoienstwie Jego wystawic; Łatby Bog aby takowy Proiekt pomyslnie mogł bydz wykonany y większego w kraiu nie sprawił Zamięszania; Zapatruiemy się nadalsze zapędy JW Wwdy kaliskiego, czyli do JWo Generała Wielkpl: czyli też do JW Wwdy Kijowsk: do ktorego tu Sztaffety biegały, iest wysłany, ale domysłamy się prędzey iż do tego Pierwszego Pana

z ktorym zawsze wscisłey zostawał przyiazniey, a żnać
tu mieysce sprowadzic mogł, ile Xże Poseł do swego Dzieła
Familij krolewskiey nie zaprasza, co będzie większym cięż
Dziełem iezeli bez tych Naypierwszych Głosow swoię wystaw
Juz się nie odmieni ze Marszałkowie z Państw Cesarskich
rozjechać y wyniesc się musieli, do Miasta krola Pruskiego
mowiąc iednak z tamtąd ruszyli się Dekret wydali deklaruiąc
JJPP grafa Burzyńskiego y Ogińskiego Posłow pro hostibus Patriae
tłomacząc tę ostatnią Senatu radę za podstęp y zdradę;
Belligerantes Nasi naywięcey do Wielkiey polski zgroma
dzili się y na kilkanaście Tysięcy liczą się, Mowią że Corpus
iedno z 10m częsciu Marszu ku Lowiczowi, JP Drewicz
z mocną Dywersyą naprzeciw niey udał się czekamy dal
szych relacyi; O Smierci Sułtana Tureckiego y rewo
lucyi zaszłey w Stambule ieszcze dotąd niemamy konfir
macyi, y podobno nie sprawdzi się; Woyska Rossyiskie
po ostatniey kampanij mocno tryumfuią y bardziey iesz
na przyszłą kampanią tryumfować obiecuią, ieżeli Flotta
Rossyyska do swego zamierzonego doiedzie celu, Bunty Włoch
w Dalmacyi, albanij, &c. y Grekow zbuntowanych na kilka
dziesiąt Tysięcy liczą przy ktorych Generałowie Dołhoruki y Or
znayduią się; nieomylnie Stambuł opanować postanowiono
sobie; Za Granicą żadney dywersyi nie spodziewaią się y owszem
mowią że Wiedeński Berliński y Rossyy. Dwory iedno
złączone są ogniwo. Jestem dozgonnie z głębokim wyrazem

d. 4. febr. 1770. 42

Bardzo mi dziwno iż iedna ztąd Poczta niedoszła Rąk JW Pana, alboż dwie razem Poczty oddane będą z ktorych tu żadney nieomieszkuię; Mamy tu okropne relacye o klęsce Woysk konfederackich de 23. Xbr: pod Dobrą między Kolisem y Wartą odniesioney, JPan Szaniawski Regimentarz wiedząc o zbliżaiącym się Woysku Rossyiskim JPa Drewitza, wyszedł z swoim Woyskiem o 4. mile do Kalisza pod Wartę, gdzie wiarę dobrey ztał pozycye tak dalece iż JP Drewitz nie odwarzył się go attakowac, y na pozor niby uchodząc poszedł pod Dobrą, JP Szaniawski z konfederatami y Infanteryą ruszył się za nim ścigac go, niewiedząc o wszystkim że y Pułkownik Renn z swoią znaydował się dywizyą, tym czasem JP Drewitz zwabiwszy za sobą JPa Regimentarza na mieysce gdzie zyczył sobie aby był stangł, oraz JP Renn w Lasku z Woyskiem swoim zasadzkę zrobiwszy; JP Szaniawski pierwszy attakował JPa Drewitza, akcya żwawo z obu stron przez kilka godzin trwała y Infanterya konfederacka naypierwsza zmieszała się wtył poszła czyli uciekła za nią kompułtowe Chorągwie, natenczas JP Renn z zasadzki swoiey zastąpiwszy, według Moskiewskiey Relacyi 1500. Ludzi na placu padło, Infanterya całkiem wycięta y obersteleytnant Żaboyski kommendę maiący zabity, JPan Szaniawski dwa razy cięty y wzięty w niewolą, Kadłubowski, Malewski, Marszałkowie także w niewolą dostali się oprocz innego na kilka set Niewolnika liczą, Reszta w roz sypkę poszła, ile przeszło 5$^{m}_{z}$ konfederatow w tey potyczce znaydowac się miało, y to straszne krwi rozlanie wszystkich

Obywatelow wskroś przeraziło, Woyska Rossyiskie z Łowicza
ruszyły się po Niewolnika, JP Drewitzky Ren: trzeciego dnia
po akcyi do Kalisza przybyli, gdzie rannego karetę JP Szaniaw-
skiego z Dwiema Marszałkami y Czwartym Officyerem kto-
rych imienia iescze niewiedzą w Collegium OO Jezuitow osadzili,
JP Szaniawski oprocz ran swoich ma iescze w Udzie Strzał
z konia ktory iest niebezpieczny; Niewolnika zas tu sprowadzać
maią; JP Zaremba ktory pobił Moskwę w Piotrkowie tamego po
akcyi był zdania aby się z pozycyi obronney nieruszać, ktorego
gdy słuchać niechciano, oddał Ludzi swoich y za Granicę przed tą
Potyczką udał się, y ten iest rozdwoionych umysłow nieszczęśli-
wy skutek; Woysko Rossyiskie z Kalisza na dywizyą JP Malczew-
skiego gotuie się, ale iest tu iuz wiadomość iż JP Malczewski z Ks.
Szlachtarzami swemi porzuciwszy Woyska konfederackie uszło
za Granicę, co iednak konfirmacyi potrzebuie, wszakze po tey
klęsce ztrwożone całe Woysko konfederackie bydz musi ile wte-
zwyciężonym wielkie swoie nadzieie miało; Wczoray JP Gene-
rał Weymar odebrał Raport iz pod Tykocinem Major Schu...
z 800. Ludzi na dywizyą JPa Sawy uderzył y znacznie go
także miał pobić, y sam Sawa mabydz zabity o czym iedna
pewności niemaią, ten JP Sawa wziął niedawno Dwie Ar-
maty z Białego Stoku, ale Puszkarzow do nich niemiał,
kładnieyszey o JP Sawie czekamy relacyi ktorego odwagę y
dzielność wynoszą; Doniosłem przeszłą Pocztą o wzię-
ciu w Pieluach JchMciow PP. Grabowskich, za ktoremi wyszła ko-
menda z Pułkow ścigaiąc konfederatow z Więzniami, ale
postrzegszy o klęsce JPa Szaniawskiego dokąd ich prowa-
dzili, udali się z Rawy w bok w Sendomirskie, dawszy kon-
dobre JchMciow PP. Grabowskim y porzuciwszy kolaskę Ich y we
dniem y nocą uieżdżali tak dalece iż dotąd w Mszczynce ...

Węgierskiey granicy u JPa Puławskiego stanąć musieli, kommenda zas Rossyisk. Dniem pozniey wybrawszy się, kolaskę y Wozy odzyskała, Co lepiey się stało bo gdyby była na konfederatow z Niewolnikami napadła, natenczas JchMc PP Grabowscy Zycia swego niebezpiecznemi byli. Xże Jmc Wołkonskie podał tu Ministerio Notę swoią de 27. Maia datowaną; Jż dowiedziawszy się że kupa zbroyna Ludzi w Kiel-cach Dobrach Xcia Jmci Kanclerza JchMc PP Grabowskich Generałow y kawalerow Orderow S. Alexandra Newskiego porwała ktorzy pod osobliwą Protekcyą Nayś. Jmperatorowey Rossyisk. znayduią się, Przeto donosi otym Ministerio Krola JEmci Polsk. ab eo et Publico otym donieść chcieli; Jż wzieli się iakowa krzywda tym że JchMc PP Grabowskim stanie Z nietylko natych ktorych bez dystynkcyi u siebie Woy-ska Rossyisk. w niewoli maią, ale y natych ktorych w starze miec mogą tey samey krzywdy dochodzic będą y to samo z niemi wykonywac deklaruią się. 11. Oprocz tey Noty grożą tu niektoremu Panu iakoby dał znac konfederatom znosił się z niemi, y o wyierdzie onych w Regia aby pil-nowali umyslnie Doniosł, wiemy iuz dokładnie iz to wszystko pociągnie za sobą ztąd niepomyslne skutki, że mocno zmar-twiło Jnteressuiących się za temi Generałami, ktorzy na siebie Samych narzekać powinni na swoią nieostrozność żadney Straży ani pilności niedaiąc, z hańbą tak Osob iako y Rangi swoiey nieodzyskaną porwani zostali.

Od Granic Tureckich Poczta tu niestanęła, mowią iednak iż Tatarowie napaść mieli na Partyą Woyska Rossyisk. y one znieśli

Co iednak konfirmacyi potrzebuie, Zapatruie się Cała Europa
na Flottę Rossyyską, ut do Port Mahon na Srodoziemnym Morzu
stoiącą ale tę ktore nie całą; ieżeli ta do swoiey doydzie mety
Arcywielkie sprawi podziwienie, y Turkom przez Rebellią
potrzebną Greków Czworaką dywersyą sprawi, iako z tey
odstąpić niemoże ktorey w te Nadzieie dobroni porwali się.
Zdaie się nieomylnie z roznych koniektur iż Cesarskie Woy-
ska zapewne Turkom dywersyą uczynią y do Węgier coraz
liczniejsze Woyska te przybywaią. A z tąd podobno iesli
nie zaraz po danym cieszyć się będziemy Pokoiem;
O Jmci Panu Woiewodzie Kaliskim iak z tąd wyiechał żadney o
Jego obrotach niemamy wiadomości. Ani z Moskwy osta-
tniey rezolucyi nieodbieramy, nieprzestaią iednak Nayiaśn.
Panu remonstrować aby chciał się deklarować, ale ten Pan
niewzruszony w umyśle swoim nieodmieni nigdy swego
przedsięwzięcia z Narodem żyć y umierać.
Gazety z Expedycyą Krymską przesyłam, y siebie
Samego statecznej Łasce Pańskiey oddaię.

d. 12. febr. 1770 44

Doniosłem przeszłą Pocztą de Belligerantibus w Wielkiey polszcze, po ktorey batalii Woyska pod kommendą Półkownika Renna y Oberstelt Drewitza na Konin ku Poznaniowi udały się zmierzaiące na Partyą JW. Malczewskiego ordynkę pod Bardzicem stoiącego, W ten sam czas Xże Generał Czartoryski wysiedłszy z Poznania napadł na konfederacyą Morawskiego, Mazowieckiego, y Hrinskiego, gdzie 200. konfederatow zginęło y dwie Armaty odebrane z reszta do Poznania reyterowali się; A że wczoray tu była u Dworu wiadomość iż JP Malczewski z dywizyą swoią miał się cofnąć w Lasy ku Wielkuniowi, przeto też wyszzrzone Woyska Poznan z konfederatami opasali, ktorzy nieomylnie z przyczyny nayweksrey głodu poddać się będą musieli; y o tym dalszey czekamy wiadomości; W Sobotę Xże Wołkonski Poseł odebrał List od JW. Stępowskiego Marszałka Sochaczewsł: y od innych podpisany Marszałkow, ofiaruiąc wydanie JchMciP.P. Grabowskich, aby zatę wymianę Marszałkowie Szaniawski Kadłubowski w ostatniey akcyi wzięci uwolnieni bydz mogli; na co odebrali Respons, iż takowe uwolnienie nie iest w Jego mocy, ale ieżeli JchMciP.P. Grabowskich wydadzą, takowa ludzkość pociągnie go do należytey wzaiemności o ktorey słowem swoim upewnić Jch raczy; Niewiem ieżeli takowa propozycya y oswiadczenie niepewne do skutku przyidzie, Mamy tu wiadomosci ktorym Traktem JchMciP.P. Grabowskich prowadzono pod konwoyem Tysiąca koni y dotąd na Granicey Węgierskiey w Podgurzu stanąć musieli, żadney iednak Ci Więzniowie przykrości niedoznaią y owszem przystoynie są traktowani.

Jest tu wiadomość że JW WWda kaliski stanął w Dreźd
gdzie JW Generała Wielko polskiego chorego na łożku zastał
y że dla słabości zdrowia Jego żadnych mu ieszcze Propo
zycyi przełożyć niemogł, niewiemy iednak iaka to Cho
roba czyli polityczna spodziewaiąc się tego Goscia u siebie
czyli też istotna: ale ta pierwsza odezwa nie czyni do
Nadziei skutku; O JPa Buturlinie y powrocie Jego
nie słyszemy, y zdaie się iż Proiekt ten dawniey wzmianko
wany czyli upadł, czyli ieszcze zawieszony do dalszego cz
Turcy z tey tu Strony Dunaiu pokazuią się y na Półkow
ka Fabrycyusza napadłszy dywizyą Jego wycięli y sam
Fabrycyus smiertelnie ranny znaydować się; w Drugiey za
potyczce Generał Podhorycanin zniosł Partyą Turkow
ze dwoch Tysięcy złożoną; Wezyr zaś Nowy na tamtey
Stronie Dunaiu tylko o dwie mili z woyskami rozstawio
y zdaie się iakoby mimo tey Pory y Alkoranu swego na tę
Stronę tey Rzeki chciał się przeprawić; Sobotnia Poczta W
denska przyniosła y że Woyska Cesarskie z Czech y Moraw
w znaczney liczbie do Węgier maszeruią pod kommendą
Generała Laudona, iuż nie dla pilnowania Granic bo tam
stało dotąd 70.m Woyska tego, ale zapewne na inną Impreze
y naypewniey naprzeciw Turczynowi którego kraie w Eu
ropie iuż podobno na podział Potencye sobie rozdaią.
Co w przyszłym Miesiącu lepiey obiaśni się.
JmcX Biskup kamieniecki był w Dreznie, audyencyi dostą
pić niemogł, ani też JmcP Wielhorski w Wiedniu którędy do
Francyi przeiezdzał.
Konfederaci wszy z Bogonnym miastem przyięcia zaniem y czy zna
kiem

d. 19. febr. 1770 45

Jezeli co Poczta niepomyslne ztąd zanoszę JWPanu No-
winy, okropnieysze tu co godzina o ciężkim krwi rozlaniu
Obywatelow odbieramy relacye; Poklęsie straszliwey JPa Sza-
niawskiego niemniey straszliwsza JPa Malczewskiego na-
stąpiła, w tenczas kiedy z Wielkiey polski o ley potyczce czeka-
lismy wiadomości, ledwo co Sami w Warszawie na nię niepa-
trzylismy y niedoswiadczylismy, kiedy JP. Malczewski z całą Dy-
wizyą swoią Infanteryi, Hussarow y Polskiey kawalerii oszukawszy
straże y pilnosć JPa Drewitza z Woyskami na niego czuwaiącego,
zawsze we trzy dni 40. mil z całym woyskiem ubiegł y w przeszły
poniedziałek pod Błoniem o 3. mile ztąd wsparty został; albowiem
straże Rossyiskie o 3. y 4. mile za Błoniem rozstawione dostały ięzyka
z Corpus konfederatow idzie dniem y nocą, natychmiast dano tu znać
Xciu Gallitzynowi ktory w Niedziele w nocy w kilka minut ztąd wybiegł
500. Piechoty, y stanąwszy rano w Błoniu wysłał zaraz Podiazd
dla rekognoskowania konfederatow ktory o ćwierć mili za tym
Miastem zaczął się zaraz strzelać z konfederatami, na ten
głos Xże Gallitzyn z uszykowanym wyszedł woyskiem niewięcey
iak 800 Ludzi, Batalia zaczęła się przed południem; Infanterya
konfederacka odpędziła karabinierow z znaczną stratą, na iey
mieysce Granadyerowie Rossyiscy przystąpiwszy na bagnety rzu-
cili się y tę Infanteryą zmieszali złamali, y ledwo nie wszystkę wy-
niesli. Siedm Armat odebrali y na tenczas konfederaci y Hussarya
Polska gdzie kto mogł Salwowała się ku Sochaczewu y tam na moscie
wielu widu zginęło y więcey iescze na wylaney rzece potonęło;
ich na kilka set zabitych rannych y 150. niewolnika onegday tędy
na Pragę z armatami wziętemi przyprowadzono; pewna y to iz Pięciu
Oficyerow Rossyiskich y kilkadziesiąt Gemeynow zginęło, Sam JP Malczew-
ski iako też twierdzą iz o ćwierć mile był od Akcyi tak naypierwszy
salwował się, wielu godnych Obywatelow zginęło y iednego w kilka dni

pod Lodem znaleziono w Mundurze, Szarpie, y Pieczęc konfederacką
w kieszeni maiącego ale dotąd Imienia Jego nie wiedzą; JP Drewitz dni
y nocą przez rożne przeprawy y wpław biegł tu za nim y trzy Str
Łowicza stanął czyniąc ten Rapport iż naylepiey wiedział o Zam
siarach JP Malczewskiego na Warszawę uderzyć dlatego tak spieszył
iż w iednym dniu rozumno z nim w Warszawie stanąłby był, ale dowi
dziawszy się iż Xże Gallitzyn zbił dywizyą Jego dlatego o dwudziestom Su
pod Łowiczem odpoczywa dodaiąc iż Kozacy y Huzarowie cztery
Sto Niedobitków Malczewskiego w Kozłowie na placu położyli;
O Strasznie Krwi Obywatelskiey rozlanie; wszak pewna iż ta niedobit
impreza była JPana Malczewskiego na Warszawę uderzyć Regimenta Gwardii
Zabrać y do Skarbców tu otworzyć, dlatego tak prędko Xże Gallitzyn
stąd wyiechał tak zaraz z Regimenta Gwardyi w gotowości z Armatami
stanęły y Regiment Gwardyi Lit: na Nowym Swiecie maiąc Armaty przed
kościołem S. Krzyża lokował się, w Poniedziałek y Wtorek dzień y noc sto
pod bronią; Z iedney strony żałuiemy tey klęski, z drugiey strony chwała
Bogu iż ta nieudała się Impreza bo byłoby cięższe iescze tu Krwi rozlan
A tak Całe to Woysko Szlacheckie konfederackie części ubita części ranna, a po
części rożnemi traktami w Sandomirskie rozeszła się na większą o
przepysą Obywatelow w Domach siedzących, Mowią tu iż wielu Rec
w Gostyninie zaniosło ale o tym pewności nie mamy; To zaś pewna
iż JP Malczewski blisko Rok zbieraiąc się y zbieraiąc Ludzi wybra
z dwoch Województw Poznańskiego y Kaliskiego przeszło Siedmnaście Millionow
na tę Całą Expedycyą y pieniędzy, po tym wszem to wszystko stracił,
ten koniec podobno y innych czeka. Przed 4. dniami przybiegł tu
kuryer od Wielkiego Woyska z Nowiną iż de 29. Januarij General
Stoffel na kilka Tysięcy Turkow zbił pod Brahiłowem, reszta
Turkow do Zamku w tym Mieście reyterowała się, Moskwa iedn
to Miasto odebrała y do Zamku Szturmuie w ktorym znaczny
Magazyn znayduie się, to Miasto nad Dunaiem położone przeszk
Turkom przez tę rzekę kommunikacyą y Bender ktorey teraz do
mogą, Woysko zaś Tureckie było z Wolontaryuszow złożone ktorym Sołt
Multany rabować y palić pozwolił aby tylko Moskwę byli z tamtąd
wyrugowali, co się nieudało; Generał Romanzow iuż codziennie p
Osm tysięcy Woyska za Dniestr przeprawia do Multan y sam de 4. Marca
z resztą przeprawi się; Nadziei zaś niemasz Pokoiu dr po tey kampanii.

d. 26. febr. 1770.

46

Po utarczkach tak gęstych y tak krwawych między
Rossyiskiemi y konfederackiemi Woyskami zdaie się iż
Pierwsi czekaią aż te drugie znowu się zmocnią y zbogacą
z łupow Współ Obywatelow swoich, aby nie tylko było na kogo
uderzyć ale też y co zdobyć, w tych dniach iednak mieliśmy tu
relacyą iakoby Pułkow: Wachmeyster napadłszy w Szreńsku
w Płockim na Granicy Pruskiey Dobrach dziedzicznych Xcia Pry-
masa na partyą Hussarow JPa Sawy w Zamku broniących się
150. zabito y 50 w niewolą wzięto, inne iednak relacye nie tak
znaczną liczą stratę Ludzi, Sam Sawa uszedł o ktorym Moskwa
mowi iż iak go złapią tego kozaka, żywo na Pal go wbiią,
do ktorego Chorągwiami konfederacyi przystali osobliwie od
Malczewskiego y Szaniawskiego iako tego Sawę na kilka
tysięcy Ludzi dotąd liczą maiącego za mężnego y odważnego
Woiownika; JP Malczewski z niewielką Partyą Ludzi w Lu-
blinskie udał się a z tamtąd w Sendomirskie y Krakowskie
zmierzać będzie za ktorym JP Drewicz ściga; Znaczna zaś
Partya konfederatow bo na kilka tysięcy pod Gurą o pięć
Mil z tąd za Wisłę przeprawiła się wyiadłszy y spusto-
szywszy kray po większey części na tey tu Stronie y ta Woy-
na y gonitwa nieśmiertelna będzie bo więcey daleko rozpędzą
ią obcych aniżeli ich gonią, Mowią tu iż JP Puławski z zna-
czną wyszedł z Podgurza dywizyą y iuż Wisłę przebył, nie
wiemy na iaką Entreprizę; zabrawszy wprzod Nay Panu za
90000 f. Soli z Wieliczki y Bochni, Nam tu często w Warsza-
wie grozić nieprzestaią, mimo iednak te postrachy Arcy
wesoło konczemy karnawał przy Ludnych Redutach.

W tych dniach powrócił tu JP Baturlin kuryerem z Peterzbu[rga]
rozumieliśmy iż co ważnego przywiózł Polskich Interessow ty-
czących się, ale dokładną mamy informacyą iż tylko od kommis[sii]
Woyskowey quoad Militaria niektóre przywiózł dyspozycyie y
Ordynanse, przydaią iednak iż w kilka dni po nim miał być z iem
expedyowany od JPa Panina kuryer, przez którego ostatnia decy[zya]
ma być wyrażona; z tym podobno nie spieszą się radzi cię[żko]
kray Polski zniszczony; Namieniłem przeszłą Pocztą o wzię[ciu]
Brahiłowa, teraźnieyszą to przydaię według odebraney Sztafety
iż Woyska Rossyiskie Szturmem y Zamek w tym Miesiącu odebra[ły]
na kilka tysięcy Turków zabitych, utopionych w Dunaiu y w nie-
wolą wziętych liczą, oraz 160. Armat y Magazyn wielki zabrano
tę całą Expedycyą Generał Stofel wykonał, tym pomyślniey iż
przez tę fortecę wszelka Turkom do Benderu przerznięta iest
kommunikacya, a zatym Woyska Rossyiskie wszystkie z Polski
za Dniestr iuż się przeprawiły poprzedziwszy wprzód Maga-
zyny do Jass za któremi y Sam Generał Romanzow iuż na
tamtey Stronie Dniestru znayduie się; y 20m tego Woyska
de 4. Maij oblężą Bender, y na ten Sukcess zapatrywać się bę-
dziemy; Z Petersburga przez tego kuryera namieniaią iż tam
Siedmiu Posłów z Georgij od Xcia Herakliusza stanęło do za-
warcia Traktatu z tym Dworem, Georgianie 50m Woyska trzy-
mać obowiązali się, gdy się wyrwą z pod władzy Tureckiey, Co
Dwór Rossyiski ma sobie za pierwszy Cel, y iak prędko Flotta
Rossyiska in Mediterraneo stanie do którey Duńskie y Hollender-
skie Woienne Okręty wspólnie łączyć się będą tak ta Flotta ku Ko-
bułowi y Woyska lądem od Benderu na tamto mieysce zmierzaiące
według Planta udać się, wypędzą Turków z Europy, co iednak
łatwiey się pisze iak się czyni. Regiment Gwardyi
konney kor: w przyszły Czwartek z tąd wychodzi do teraźniey-
szego stać; dla wybrania Pogłownego y Żołdu ś[...]ego. Jestem dozgonn[ie]

D. 5. Maij 1770.

47

Co piszą z Wilna że Xże Poseł odebrał z Petersburga rezolucyą do czynienia Nowey konfederacyi, to non verificatur, bo podobno ten Projekt ze wszystkim upadł; pewna iż tu stanęło kilku kuryerow od Dworu Rossyi, ieden przywiozł rozne dyspozycye Woyska tyczące się, drugi przywiozł Order de merite JP. Drewitzowi z Pułkownikowską Rangą, JP. Rennowi, Xiu Generałowi Czartoryskiemu y innym zato iż tak dobrze ścigaią y prawie zniosłaią konfederatow; JP. Pułkownik Drewitz porzuciwszy JPa Malczewskiego udał się za JP Puławskim ktorego Przemyska kommenda z Gor spędziła wziąwszy mu Piechotę Jego, tak dalece iż pod Baranowem przeprawiwszy się za Wisłę zastał na tey stronie gmin konfederatow od Szaniawskiego y Malczewskiego rozproszonych, ktorzy do kilku tysięcy Partyą Jego zmocnili; Przeto też trzy kommendy Rossyi: Drewitza, Renna, y Gallitzyna naprzeciw Puławskiemu udały się y pewnie wkrotce o batalii czyli rozsypce usłyszemy; Muszą wprędce rzeczy przyiść do konca bo Woyska Rossyi: arcyżwawo ze wszystkich stron nacieraią, ia kotez nie ma racyi w Litwie obawiać się JPa Pacow bo y za tym Wachmeyster y Schube nacieraią y iuż po kilka razy zerwali mu Ludzi, Spokoyności Obywatelow W.X.Lit. od nich samych zawisła, aby w Domach swoich siedzieli, w ktore y tu za to wracaią, poczynaią iż się kiedykolwiek do Oręża porwali, dostarczaiących nie maią ciał, ani nadziei żadney od Postronnych pomocy,

JP Bachowski pomknął się ku Pułkom królewskim w Pru-
skim stoiącym w umyśle podobno który Pułk zabrać, ale mu
się nie udało, Pułk JP Chojeckiego odpędził go ze stratą kil-
nastu konfederatów y w tey akcyi Brata Bachowskiego za-
brali, którego zaraz JW Branicki uwolnić zlecił ale aby się od-
dalili co y uczynili, to cała rzecz o którey donoszę ile one roz-
rac mogą; Namieniłem przeszłą Pocztą o wtargnieniu Woysk
Pruskich do Wielkiey Polski, JmP Benoit utrzymywać y upewniać
o tym nie przestaie, Duchy iednak różne wierzyć temu niech-
cą ia ieszcze nie upewniam aż dokładniey doświadczemy, i ta-
key tak głębokiey polityki nikt przeniknąć w tey koniunkturze
nie może; Oprócz namienionych kurierów przybyłych, da-
ie się z Ministerium upewnienie iż w krótce kurier Gabinetowy
w politycznych Interessach królestwa to tyczących się wysłany
będzie; Jakoż upewnić mogę iż Nayiaśn: Pan wszelkie nałoży
starania swoie u tego Dworu aby go do mitiora nakłonić go-
mógł y aby Naród swóy o tym przekonał y tym uszczęśliwie-
niem nawrócił go do siebie, wszakże w prędkim czasie
przeświadczeni wszystkich o tym swoim ku Narodowi przy-
wiązaniu, które iawnie pozna y ten Umysł swóy przekona
Stanął tu także kurier z Londynu od JmciP Burzyńskiego
wysłany, ale o rezolucyi daney arcy taiemno tu iest, domy-
śla się iednak oney każdy, iż ta sama będzie którą y [illegible]
dze Naszemu Posłowi dano, aby z Moskwą się łączyć ile y Pol-
kom Porta wypowiedziała Woynę y oney dopomagać do zyskania
dobrego Traktatu; Że Poseł Cesarski Xże Lobkowicz z Petersburga
wyiechał niech to żadney nie czyni impressyi ile żadney nie ma
influencyi, bo to uczynił dla zdrowia, y inny Poseł Cesarski
Graffe Vahrenberg iest w Wiedniu nominowany. Jestem dozgonnie

Ę: 12. Maij 1770.

48

Namieniłem iuż przeszłą Pocztą iż rozgłoszone y
upewnione wtargnienie Woysk Pruskich do Wielkiepolski
były tylko Strachy na Lachy, Bogu dzięki nieziściły się.
Iak z Petersburga oczekiwanych Wyroków niewidziemy y
niesłyszemy, Gonitwy zaboie Ę: iednak tu nieustaią
owszem coraz żywsze zdaią się wykonywać, JmPan
Pułkownik Drewicz z dywizyą swoią udał się w Sendo-
mirskie gdzie Partya JPana Pułaskiego z rozproszonych
Malczewskiego y Szaniawskiego Dywizyi znowu się miała
JmP Pułk: Renne do Wielkiepolski wrócił się, kray ten tu cały
po większey częsci zniszczony y zgubiony, żadney niewidziemy
tu apparencyi do iakieykolwiek negocyacyi, to Nas tylko
cieszy iż Nayś. Pan przez swoie traktowanie z Dworem Ross-
yjsk: iakową wprzędce do uspokoienia otworzyć obiecuie
drogę, aby Narod był przekonany oycowskim Jego sta-
raniu dla dobra całego publicznego, czekamy tey szczęśliwey
chwili, bo ieżeli przez te Lato Belligerantes iszcze tu u
Nas woiować będą, powszechnie zginęlismy, musze
y to tu wzmiencie o czym mię awizy partykularnie upe-
wniono, iż JPan Starosta Ziołow: na to tu mieysce kor-
respondując y w okolicznosciach teraznieyszych traktuie
ktoż wie. ieżeli żadney pomocy niewidzę, swego niewd-
mieni z Innemi Sceffami przedsięwzięcia; Nadeszły tu recenter

od Granic Tureckich wiadomosci iż Generał Stoffel d.
16. Laptl: Turkow nad Dunaiem mocno pobił 3m napa
padło, oprocz rannych y wziętych, 20. Armat zabrano, O
Flottcie takze Statwnky Rossyyskl: odebrał tu Xże Wołkonski
Nowiny, iż Morea wz Turkom odebrała y szczęsliwie
za 20. dni we Samey Grecyi y Georgij wszędzie, gdzie Grec
cało swoich Wybawicielow czekaią. Ze wszystkich Stron
chcą uderzyc na Turkow, o ktorych iednak namieniaią
iż Wezyr Wielki 300m Woyska mieć będzie na przyszłą
Kampanią: Nayciekawiey zapatruie się swiat cały na
Rewolucyą Duczna Wiedenskiego ktoremu Zawartego Pokoiu
z Portą wyszedł czas in februario, tu głoszą iż na pytanie
Turkow o dalsze zawarcie tego Traktatu, odpowiedział
iż chce ten potwierdzic Traktat, ieżeli Porta oderwane
Prowincye od Państw Cesarskich przywrocić mu deklaruie
Co wprędce obiaśnic się musi, to pewna iż liczne Woyska
Cesarskie w Transylwanij znayduią się y wszelka do Woy
iest w tym Woysku gotowość; ieżeli ta dywersya Turkom
nastąpi przedszego uspokoienia w Europie spodziewać by
należało; ale uchoway Boże aby z inną Potencyą do zerwania
przyszło Pokoiu iażby wszystkie nadzieie upadły.
Życzyłbym cieszyc JW Pana w Słonimskim kraiu zatrz
maćsię dla wobfitszym kraiu, wszakże niespodziewany
aby w tey Prowincyi, biorąc miarę z koronnych, zamieszkanie
pozostało; Jest tu wiadomość iż JPa Zabiełłe za powrotem
z Warszawy do Domu kommendant Rossyyskl: wszelkie
zabrał papiery. Jestem dozgonnie

d: 19. Maji 1770.

49

Niemam tą Pocztą co osobliwego ztąd wypisać, kiedy żadne osobliwe nienadeszły tu wiadomości, a bardziey gdy zdaie się iż wszelkie Negocyacye wtraktowaniu z Dworem Rossyisk: o przywrocenie Nam pożądanego Pokoiu, żadney pomyślney in publicum niewydaią rezolucye, a iedna tylko ktorą Nayś. Pan popiera Negocyacyą, nie ustaie y owszem coraz bardziey wzmacnia się, y pożądany cieszy nas nadzieią skutkiem, o tey ia dawniey upewniałem, y z obrotow pewnych Interessow upewniać nie przestaię.

Kommendy Rossyisk: ścigać Konfederatow nie ustaią, Półkownik Renne wrocił się do Wielkiey polski za JP: Małczewskim gdzie znowu się zmocnił przy wybranych nowych kontrybucyach, Półk: Drewicz w Krakowskie y Sendomirsk: udał się gdzie nayliczniejsze Partye konfederatow znayduią się. Tyte Partye, Wielickie y Bocheńskie Żupy na 20.m Zł. Soli wybrały y zniszczyły; a zatym wszystkie Dochody Nays. Pana upadły co Nas nayświęcey troskliwemi czyni.

Jeszcze się nieodmieni że JchM.ć PP. Generałowie Grabowscy z aresztu swego za Granicę Węgierską salwowali się, ktorym JP. Bierzyński na ten koniec dopomogł, długą tu o tem czytaią relacyą, ale to sufficit iż są w Bardyowie

a

a ztamtąd przez Moskwę do Przemysla konwoio
wani a ztamtąd do Lublina y na ostatku do Warszawy
przyprowadzeni będą; JPan Wielhorski w Paryzu Intere
generalney konfederacyi popieraiący bez skutecznie dotąd
rezyduie, bo ten Dwor widząc rozdzielone umysly konfeder
tosc zadney poznawac od siebie Rezolucyi nie dopuszcza, y
owszem temu Postowi Polskiemu wymowił tameczny żede
Minister iz WMPan byłes w Petersburgu od Generalney kon
federacyi na ten czas wysłany, wyrobiłes Gwarrancyą y te
Traktaty naprzeciw ktorym teraz do praktyk się porwałeś,
iakoz zadney nadziei od tego Dwora miec nie może; Dwor
Wiedenski iszcze się nie deklarygował czyli z Portą porwane
będą Traktaty, lubo tu z kazdey ze wszystkiey Strony przeciwnie
upewniaią iz ten Dwor o Awulsa swoie u Porty dopomi
na się będzie, ieżeli żąda zawarcia Nowego Traktatu, seu
ofensive ote Awulsa ma się upomnieć wciąż się, ale to czas prędko
pokaze za przybyciem Posta od Porty do Wiednia.
Woyska Rossyi: nad Dunaiem po tey tu Stronce rzeki
Cały kray opanowały, Nayciekawiey zapatruiemy się
na liczne Woyska Tureckie z Wezyrem ktore obiecane
ale nie wszystkie bo zapatruiąc się na tę Dywersyę od Greków
rozdzielona tą Potencya być musi.
Był tu w tych dniach zakład Angielski między JmPanem Kozłowskim
Generalem Adjut: y JP Ozarowskim Pisarzem WK. o 500 ✕. iz teraz
JP Kozłowski założył się za 5. kwadransow stangę w Gorze o pięc Mil
ale NayPan nie dopuscił potym chcieli porozumieć się ale y na to
[illegible]

d. 26. Maj 1770. 50

Radbym iak naypomyslnieysze ztąd wyrazit wiadomości ale iszcze nie przyszła ta pogodna pora; iesżcze też w Niegoczaiy y na konferencyach częstych u JW. Xcia Jmci Kanclerza gdzie y Nayś Pan regularnie znayduie się, Interes uspokoienia krajowego roztrząsany y traktowany zostaie, utinam iak naypożądańsze z tych konferencyi wyniknęły srodki zaktoremi Pokoy przywrocony teraz mogłby Narodowi, ale bardziey życzyć iak się spodziewać należy, bo ten według roznych konjektur nie iest w naszey władzy, y ieżeli Potencye Sąsiedzkie w naszę niewmieszaią się sprawę, żadnego uspokoienia prędkiego spodziewaiesie nienależy, to zaś Interessowanie się o Ewentu Woyny Tureckiey zawisło na ktorą coraz żwawszą zanosi się y Dwor Rossyi: popierać onę musi dla samych Grekow ktorym tak solennie pomoc swoię przyrzekł, aby z pod Jarzma Tureckiego uwolnieni zostali, y ieżeli Flotta Rossyi: do zamierzonego przyidzie celu, straszną dywersyą Porcie przyniesie;

Tu w Koronie Woyska Rossyi: scigać Konfederatow nie przestaią y czekamy codziennie wiadomości o Potyczce w Wielkiey polszcze gdzie Pułkownik Renne o 4. mile od Poznania znaydował się y gdzie Partya znaczna

konfederatow pod kommendą Morawskiego osadzili w Szancach czyli tylko dotrzymała pola, z drugiey stro[ny] JP Półkl: Drewicz zbierał się, chcąc tę Partyą Wielko polską znieść y zniszczyć, udaią tu iż JPan Malczewski udał się za Granicę zostawiwszy kommendę Ludzie od ważnieyszym; z drugiey strony Granicy od Węgier JchM Marszałkowie Ludzi ucznią piią y dywertuią się, wysyłaią Partye z Rotmistrzami do Zaboru Prowentow po wszelkich Dobrach, Kontrybucyi y do wozu żołdu Prowiantow; JchMe Obywatelow Krakowskich powrociło z kampaniy kilkudziesięciu ktory oswiadczywszy się Pułkownikowi Czartoryskiemu kommendę w Poraniu maiącemu iż spokoynie w domu siedzieć y dla iego swoich pilnować postanowili sobie podpisali Rewersa swe y Libertacye na Dobra z bezpieczenstwem wszelkim Osob swoich otrzymali; Są tu y inni ktorzy złą samą odrywaią się rewolucyą, owszem y Partye znaczne Ludzi chcąc X[iążęci]u Wołkonskiemu przyprowadzic y tak podobno insensibiliter wszyscy zreflektuią się niewidząc zniżkąd daney pomocy ani Jey nadzieiey. Regiment Gwardyi konney dziś czyli iutro ztąd wychodzi iak mowią w Krakowskie dla wybierania Żołdu swego.

Więcey nie mam co wyrazic iako z dozgonnym piszę się

uwielbieniem

d. 2. Aprilis 1770.

51

Namieniałem przeszłemi Listami iż tu iakowaś tra-
ktuie się Negocyacya do publicznego uspokoienia zmie-
rzaiąca, lecz ta bydź w istocie swoiey musiała, ztąd po-
kazuie się, kiedy w tych dniach Xże Jmć Poseł Rossyjs.
w kompanii z JPnem Benoit Ministrem Pruskim przyiechawszy
po południu do Zamku mieli u Nayś. Pana Audyencyą
y Xże Poseł w te mowił do Krola słowa; Jż dowiedziawszy się
że WKrMć z Familią swoią częste odprawiasz konferencye
y na nich rozne układasz Proiekta przeciwne Interessom
Dworu Rossyjs. przeto przymuszonym się widzi tę zaniesć
przestrogę iż cokolwiek przeciwnego bez dołożenia się Dwo-
mego wypadnie, nietylko opponować się y niszczyć będę
ale też nieczekaiąc rozkazow Monarchini moiey, tych
wszystkich ktorzy takowe Proiekta popierać będą, po nie-x
przyiacielsku traktować y postępować sobie z niemi będę;
~~[illegible]~~ x y dla tego
Zaprosiłem z sobą JPna Benoit aby był Swiadkiem tey mowy
y niniejszey Deklaracyi. Nayś. Pan odpowiedział: Jż lubo iestem
pewien że WmćPanowie z Ludźmi dystyngwowanemi prze-
stawacie, upewnić iednak mogę iż nie umyśliłem nic tako-
wego wziąść przed siebie coby nie było z wiadomością Dworu
Rossyjs. do ktorego referować się zawsze zwykłem, y bez

dołożenia się Jego żadnego utrzymywać Proiektu nie będę
Bądź co bądź widziemy iż ani radzić o sobie niedopuszczaią
y tey samowładności poddać się należy żadney inney nie maią
obrony: Pod Poznaniem Pułk Rennę recenter 130 Infanteryi
zrekrutowaney wyciął, y w tym mieyscu lokował się JP Mie
rawski z kawalleryą konną salwował się y piechotę dał na ofi
JP Drewicz pośrzedł w Sandomirskie gdzie pod Opatowem
JP Sułowski w kilka tysięcy znaydował się y z tamtąd o tey
Ewenicie wprędce usłyszemy; Regiment Gwardyi konney ko
ztąd od tygodnia wymaszerował w Krakowskie dla wybie
rania Żołdu swego w tamtym Woiewodztwie gdzie iuż konfede
cya wybrała y Lud ubogi powtórnie wypłacić musi, ten Reg
ment ma ordynans nikogo nie attakować ale attakowany bronić
Naywięcey czyni tu impressyą armowanie się tak żwawe Kr
Pruskiego którego Woysko w gotowości do Marszu stoi, y sto
kilkadziesiąt Armat do Głogowa zprowadzono, lubo by tych
Armat na Polskę niepotrzeba zgadnąć iednak niemożemy na
iaką imprezę y uchoway Boże aby z Austryą ten woienny og
zaiął się, rozszerzyłby się y w kraiu Polskie a ztąd na straszn
y długą woynę zaniosłoby się. Co w tym Miesiącu obiaśnić się
musi. Nieslychać tu tylko o awanturach Rossyi nad Turkam
inne zas wiadomości przeciwnie nawracaią iż te Woyska z Woł
szczyzny y Bukorest ustąpiły y wszystkie do Jassow cofnęły się
Ich Mci PP Grabowscy w ten tydzień tu w Wał prawie stanęli
pod konwoiem Rossyi: o których dawniey doniosłem Jestem z ce
łym uszanowaniem

52

d. 9. Aprilis: 1770.

Co namieniłem JWPanu przeszłą Pocztą o Audyencyi Xcia
JmćiPosła z Ministrem Pruskim u Nayiaśnł: Pana, to się nie
odmieniło, ale i nam ta okoliczność iakowych nie pomyślnych
nie przyniosła skutkow, ale Dwor Rossyisk: tak iest o Nas uprze-
dzony, iż wszystkie zamysły Nasze y kroki ktore potaiemnie
czyniemy są mu przeciwne, przeniknąc iednak nie możemy na
iakim fundamencie takowe wystawiac chcemy Proiekta, ale
dostatecznie y okropnie doświadczamy że Narod cały nayzba-
wienniejsze myśli y Intencye Nasze opacznie tłomaczy sobie
y my iedne stracie my podporę y miłosci z ufnością złączoney
nie pozyskamy; Zapatrujemy się teraz na dalsze koniunktury
bo nadzieiey nie czyniemy sobie prędkiego uspokoienia z konfe-
deraciey w koronie utrzymaiącey się y od Generalności utrzymu-
iesię ta wiadomość iakoby Xcia Radziwiłła WWdę Wileń: wraz z Imeści
Bohusem za Sekretarza przydanym Posłem do Porty wyprawiła,
gdzie iuż z wielką okazałością miał wyiechać; do takowey Le-
gacyi Dwor iakowyś Cudzoziemski musiał dopomodz, JPo Pod-
skarbi WK: ktory pokazał drogę konfederatom do Zupp Wielicki
gdzie przeszło 20.tm Beczek Soli zabrali y rozprzedali, siedzi u tey
Generalnosci wraz z Biskupem Kamienieck: Ta Generalność JPa
Bierzynskiego odsądziła od wszystkich Funkcyi za to iż fawory-
zował y wypuscił z Areszu Jchmćw PP. Grabowskich ktorych
tu się Ordynarnie spodziewaią; O Potyczkach Belligerantium
troche ucichło, ale wprędce o nich usłyszemy, ale JP Putkowiski

Drzewit z okrakowskie z dywizyą swoią udał się, gdz
y Regiment Xcia Podkomorzego Korl: szczęśliwie pod Kra
kowem stanął, ten ma naszę Zuppy zastaniać ale będzie m
Co do czynienia; słychać tu iakoby Partya konfederatow
przez Litwę mimo Olity ku Żmudzi przerząc się miała
In reliquo na tym tu mieyscu ile po Nabożenstwie Jubileuszowym
zawieszone były wszelkie Negocyacye, onegdayszey iednak No
wpadło na Nowy Swiat Trzech Huzarow konfederackich w no
y kilku Zołnierzy z Gwardyi Litt: smiertelnie ranieli y uciek
Od Granic Tureckich tę ostatnią mamy wiadomość iż Woysk
Rossyiskie do Jass cofnęły się, ile na tam tym mieyscu wokrąg
70. mil żadney żywnosci nie maią, dla tego y Turcy za Dunaie
siedzieć muszą; Zamek iednak Ibrailow który iak udano
Moskwa opanować miała nie weryfikuie się, y owszem Turcy
w nim z mocnym Garnizonem siedzą; Wezyr wielki miał się
z Woyskiem cofnąć ku Adryanopolu; Porta arcy ogromne do
poparcia Woyny tey czyni przygotowania; Nayciekawsza ce
Zapatrywać się na pruskie y Austryackie Woyska, o ktorych
tu rozbie mowią ale bez fundamentu y owszem głęboccy Poli-
tycy uważaią iż te Dwie Potencye w obojętności siedzieć będą
y Cesarz Chrzescianski wysyłaiąc ustawicznie do Transylwanij
Woyska chce bez Woyny wystraszyć na Porcie aby mu Awalsa
przez Antecessorow Jego Straćone powrociła, co mowią iż się uda, ile
Turcy o dalszą Prorogacyą Przymierza z Cesarzem mocno staraią
Ale uchoway Boże aby na Morzu Hiszpania z Angliią Woy
wzniecieła, ta y na Lądzie rozszerzyła by się po całey Europie
łacwie za Miesiąc ale wszystkie odkryią się zamysły. Jestem
[illegible]

d. 16. Aprilis 1770. 53

Wszelkie wiadomości przerażać tu ciężkie wszystkich dotkliwych nieprzestaią, w tych dniach odebraliśmy tu relacyą z Wielkiey polskiey iż de 3. et 8. Curr. Pułkownik Renne pod koscianem y Sierakowem, w pierwszym mieysciu Morawskiego dyrekcyą, w drugim Miaskowskiego konfederatow zbił y na 500. Ludzi stratę rachuią, Morawski wszedł, Miaskowskiego y wielu innych wzięto w niewolą; JP Malczewski iuż dawniey za Granicę schronił się; Jednak niedosyć iest tu natym iż wszędzie bicią konfederatow ale Pułkownik Renn, od Wsi do Wsi od Dworu do Dworu ieździ y wysyła z księgą aby Recessa Obywatele czynili y JP Wda Podolenski niechcąc tego Recessu uczynic ze wszystkiem został zrabowany y zniszczony, ktoremu gtozą iest tu wsparcie Dobra iaki do tego Recessu przykładem niebędzie, iakoż wielu Obywatelow okupuiąc Życia y fortuny swoie do tego przystąpili Recessu, y inni z tegoż samego powodu uczynic to samo będą musieli; Jeżeli z iedney Strony trwoga Rossyi tym sposobem chcą zawzięte uspokoić umysły, z drugiey strony zazdrość ambicya wszczęta między konfederatami też umysły rozdwoiła; Generalnosc Marszałkow odsądziła od wszystkiego JPa Bierzynskiego y na łapanie go wskazała ten z Partyą sobie zmocnioną odłączył się od Generalnosci y postanowił sobie zwalczyć naprzeciw niey y mścić się krzywdy sobie uczynioney, A że ten JP Bierzynski iest z Partyi JPa Woiewody

Mazowieckiego

ktorego Generalność uznawać za Marszałka generalnego konfederacyi niechce, przeto ten JP Bierzyński Manifest naprzeciw Elekcyi JPe krasińskiego obranego Generalnym Manifestem zaniosł, iż tey Funkcyi sprawować niemoże naypierwiey iż całoby był w niewoli Tureckiey, a do tego nie dla Interessu publicznego Urząd ten sprawowałby, ale bardziey dla prywatnego z kolligowany będąc z Domem Saskim promowałby y utrzymywał Interessa w Polszcze Familii Saskiey z większym w Oyczyznie zamieszaniem etc: te y inne Powody w Manifeście wyrażone niemogą nic innego sprawić tylko większe wewnętrzne zamieszanie. JP Drewicz aktualnie za krakowem znayduie się utinam ten Trzeci niepogodził dysputuiących między sobą: Regiment Gwardyi konney tak szczęśliwie zaszedł do krakowa gdzie swoie płacą odbierać będzie ktorą konfederacya wybrała.

Ostatnie wiadomości od Granic Tureckich doniesły iż Woyska Rossyiskie de 10. Curr: za Dniestr z Polski przeprawiać się miały, iże na Dniestrze kilka Mostow budowano, in omnem podobno Eventum gdyby się z Mołdawii reyterować miały, Nietak są pomyślne Interessa Rossyiskie na tamtym mieyscu iak one były głoszą, iże z Bukoreszt y Wołoszczyzny całey ustąpić musiały y do Jass Woyska te cofnęły się dla wielkiego niedostatku, Magazenow, Woyska Tureckie na tamtey stronie Donaiu stoią y Arcyliczne Reyterwawey spodziewaią się kampanii. Zapatrzemy się na Flottę Rossyiską o ktorey mowią iż nie trafi do Celu swego. Woyska Cesarskie w Transylwanii wystrasza podobno w tey koniunkturze Aurelsa austryackie y zatem dalszy z Turkami prowadzony będzie Traktat.

d. 23. Apr. 1770.

54

Juz podobno w Woiewodztwach Poznanskim y Kaliskim
Zakonczona y zwinięta konfederacya zostata, kiedy
ostatniego Regimentarza czyli Rotmistrza JPa Mo-
racwskiego woysko pod kommendą JPa Renna zła-
pawszy o Mile od Poznania w sam dzien Wielkanocny
Niedzieli z tryumfem do tego Miasta przyprowadziło,
wielkiego Męstwa y odwagi swoiey dawał ten Zołnierz
dowody, y po kilkakrotnie obronną przebiiał się ręką,
ale za to Męstwo kommenda Rossyiska, ze od człowieka pro-
stey kondycyi będąc professyi Rzeznickiey z Gniezna, po-
chodzi iako złoczyńcę chce ukarać y takowy z tąd
miał przyyść Ordynans do Poznania. Bądz to chce wez
ta konfederacya zwinięta bo kommenda Rossyiska z księgą
od Dwora do Dworu od Obywatela do Obywatela chodziła
aby solenne Recessa w niey zapisywali pod rygorem
ukarania Osoby y Maiątku zniszczenia; Ze JMć Pani Wo-
iewodzina Smolenska na poparcie konfederacyi 5. m Ft.
wypłaciła Moskwa tez tey summy wypłacenia dopo-
mniała się y wszystkie srebra kleynoty Mobilia w Za-
stawie u siebie trzyma. Mamy tu Dekret Generalności
na przeciw JPa Bierzynskiemu ferowany, Ręką JmPa Bo-
hussa iako Sekretarza generalności podpisany, ale ze iest
Arkusz cały, chyba na przyszłą Pocztę mogę się przysłużyć
kopią; nayświęcey wam o wydanie JchMćPP Grabowskich

iest oskarzony, pro perduelli et Infami deklarowany po
Sentencyi był w Bilicz w Sląsku na samey Granicy Polskiey
gdzie przez zdradę JPa Dzierzanowskiego do Granicy Polskiey
ku Białły sprowadzony y od Zasadzki 30 Husarow porwany
y do Generalnosci zaprowadzony, iakoz mozno twierdzić
iz dotąd szetkowowany y wszystkie Depozyta aresztowane
JmPan Pułkł Drewicz poszedł z kommendy swoiey naprzeciw
JPa Puławskiemu, y Jego dywizyą sciągać będzie iak twierdzą
iz ma generalną kommendę, czyzeli ztę uspokoią aiz pod
konfederacya woienna ale nie Cywilna zostanie, dodaią y
iz Dwor Rossyi: Gwarrancyi ustępuie, y Dyssydentow dyskre
oddaie ale to są słowa bez publicznego oswiadczenia, bo y do
kassacyi podległe by było. Jednym słowem niewiemy co nas
eszcze czekało, to przewidziemy iz iescze uspokoienie dalekie
Moskwa iescze za Dniestr nieprzeprawia się gdzie tym czasem
Mosty stawia, ale tez y to niemniey pewna iz y Turcy na
Dunaiu Mosty stawiaią y ku wszystkom Rossyi przeprawiać
wiać się będą, a zatym wielką moc y siłę mieć muszą
Więcey ztąd niemam co donieść, Sytuacya Dworu Naszego
Zdaie się bydz bardzo polityczna z Ministrami tuteyszemi
Rossyi: stey Polityki nikt przeniknąć niemoze, wiele
tylko za nię wdzięcznosci od Narodu mieć będziemy ktorą
nayszczersze y nay istotnieysze krotki nasze Duchem prawo
dziwym Oycowskim tchnące, tłomaczyc zle postanowił
sobie. Oddaię się stateczney Łasce Pańskiey zdorzonym
wypinanie [illegible]
[redacted]
[illegible]

d. 30 Apr. 1770.

55

Rożne tu mamy wiadomości od Pogranicza Węgierskiego gdzie Belligerantes tak konfederaci iako y Moskiewscy obrocili się. Nayprzod co się tycze JmP. Bierzynskiego większa część twierdzi iż w Wielki Piątek rozstrzelany, inni mowią iż ekzekucya iego zatrzymana. powodu tego iż miał odkryć Fakcyą inną do ktorey powołał JP. Podskarbiego W.Ko. JPa Jaklinskiego Kasztellana Oświecimsk: JPa Jordana Obywatela krakowskiego. Pierwszy za Granicą siedzi w Białłey, Syn zaś JPo Urzędnika Marszałkowskiego Jaklinskiego wzięto z Domu z JPm Jordanem y do Generalności zaprowadzono. Cała Planta takowa miała bydź iż JP. Bierzynski odłączywszy z Partyą swoią od Generalności Rekonfederacyą przy Majestacie miał zrobić, przydaią y to iż na ten koniec y Regiment Gwardyi konney koronney szedł do krakowa y Moskwa zastorą bydź miała, Co wszystko przez Zięcie Człowieka y listow przy nim odkryć się miało. dla czego Generalność ten surowy naprzeciw Bierzynskiemu napisała Dekret w nim iednak tych Powodow niewyraziła o ktorych teraz mowią, y o ktorych wcale wątpiemy bo ani Urzędnie Marszałkowsk, ani Podskarbiemu W.Ko: niechcieli [illegible] porucać, Musi bydź iednak iakowa w tym insza Planta y robota ktorey podobienstwo zdaie się bydź wielkie na co ieszcze zapatrywać się należy, osobliwie co się stanie z JPm Jaklinskim, y na iaki koniec Kasztellanią złożył Officiose, Interim Woysko Rossyiskie ściga konfederatow w Sądecczu, gdzie Pułkownik Lenczeskow z Przemysla pod Biczem miał attakować JPa Pułaowskiego y na Czterysta konfederatow straty liczą Jom zaś JP Pułaowski unosząc życie obronną Ręką do Węgier niebył przepuszczony y wracaiąc się miał wpaść w ręce Moskiewskie y zginąć, tak iest pierwsza relacya: ktora konfirmacyi potrzebuie, ale to pewna iż Czterema kolumnami Moskwa poszła w Podgorze JP. Drewitz zostawiwszy kawallerya w krakowie z samą Piechotą udał się w tamte gory, y spodziewać się trzeba iż Woysko konfederackie albo obronną Ręką przebić się muszą przez Moskwę albo złożywszy Broń do Węgier rejterować się y wprędce położyć koniec tey konfederacyi y Generalności obiecuią, Co zaś potym wyniknie, na wszelkie gotowym

bydz należy Ukazy; Nadeszli tu kuryerowie z Petersburga
ale dotąd altum Silentium od czterech dni iak przybyli, ile że
Xże Poseł w słabym znayduie się zdrowiu, Mowią iednak iż ch
swoie od Majestatem połotowycz pytanie, aby Nay Pan klary
się chciał, czyli z Rossyą, czyli z Familią swoią chce trzymać w
koniunkturze; Quid quid sit otworzy się ~~[illegible]~~ iakowa nowa
gocyacya, ile po uspokoieniu pierwszey konfederacyi ktorey a
uznawać, ani z nią traktować niechciano, Co nowego nastąpi
Mowiemy iednak iż nasze wewnętrzne Uspokoienie krajowe o
Eventu Woyny z Turkami naywięcey zawisło, y ieżeli żadna nie
wmiesza się w tę Woynę Potencya, nadzieia iest prędkiego Pokoiu,
Turcy Woysk, a Moskwa Pieniędzy czuie niedostatek, Zapatruiem
nay bardziey na Flottę Rossyyską: ieżeli ta do zamierzonego swego
doydzie Celu, y ieżeli tey Flocie, Hiszpanskie albo Francuzkie
Okręty nie staną na przeprawie, bo uchoway Boże aby na mo
ta Dywersya nastąpiła ta sama y sądem wzniecona byłaby y
w całey Europie ten woienny zaieżnby się Pożar nie tak prędko
ugaszony, Woyska Cesarskie znaczne do Transylwanii poszły
ale zamysłow Ich nikt przeniknąć nie może, U nas ta Pol
cya w oboiętnosci zostawała, lubo tu przeciwnie głoszą iż ko
federacyi sprzyja y Poseł Francuzki w Wiedniu rezyduiący pomag
onej kredytem swoim, ale Polska cała po kilka krotnie doznała iak
okrutne sa tey Potencyi skutki, teraz zas łatwo wierzy czego sobie
życzy; Woysko Wielkie Rossyiskie wystawiwszy Most na Dniestrze
naprzeciw Chocimowi primis Maj przeprawia się na tamtę stronę
Zostawi w sztuku Corpus Woyska w Polszcze y o tym rozporządzeniu
JP Romanzow przysłał tu kuryera do Xcia Posła.
W tym momencie od JmciPa Kapitana Giedroyca odebrałem List w
tery Stycznej napisany y niespodziewałem się aby w Słonimie
znaydować się miała, ktora y w Warszawę przyozdobi dziękuię zały
JW Panu za tę łaskawą o Dziecku moim Pamięć za ktorą dozgonną z a wdzię
czność wdzięczną

R. 14. Maj 1770.

Juz się nie odmieni że JmeP Bierzynski złączywszy się
z Moskwą osiadł w Krakowie gdzie we 300 koni konfede-
ratow przybywszy wszelkie honory y warty sobie czynic kaze
takoz y na Swięto krolewskie wielki Bal z Illuminacyami
dawał w tym Mieście; za jego Przykładem JmeP Przebinski
Marszałek w kilkadziesiąt koni takze do tego przybył Miasta
y innych czesciej spodziewaią się przybycia, osobliwie Jgm tu
Xże Poseł namienił do Przytomnych u Siebie iż JmeP Puławski
aktualnie [illegible] JPa Drewicza z tym że co y pierwszy odezwał się
oswiadczeniem ale ta odezwa potrzebuie konfirmacyi Za-
patruiemy się co JP Szepowski czyni ktory we Dwa Tysiące
koni o pięc Mil znayduie się od Warszawy, Rzecz a to cie-
kawa iest dla wszystkich Co Moskwa z temi terazniey-
szemi Partyzantami swemi uczyni zamysla ktorych nie
dawno za Buntownikow y Rebellizantow deklarowała teraz
ich do siebie przyimuie, Namieniono tu iz JP Bierzynski iako
Marszałek Sieradzki odesłany będzie w Sieradzkie z Party
Woyska Rossyiskl: aby na tamtym mieyscu inni do niego łączy-
li się; Nikt tu ze Cnoty y dobrego Obywatelstwa postępku
JPa Bierzynskiego niechwali, ktory widząc rygor na siebie
od Generalnosci wydany od czci y honoru odsądzony, z rozpaczy
tę musiał wziąć przed siebie rezolucyą; Niewiemy iescze
czeli Woysko Rossyiskie na wykonanie zamysłow swoich
tego Nowego nieobroci Eventu y z Buntownikow kiedy po-
trzebni na swoich nieprzerobi Przyiacioł wszakze tak In-
teress y Polityka często mieć chce; Rowne JP Bierzynski wy-
dzie teraz Arcana czeli prawdziwe y czyli mu powierzone
byly?

nayewięcey Biskup a kamienieck: Podskarbiego WoK„ Genera[l]
Wielkopolsk: Wdę Mazowieck; y roznych tu w Warszawie
Senatorow rezyduiących inaczey prezentuiących się, oba[wa]
przez co wszystkie Woysko tym mocniey swoie pierwsze [...]
dza poprzedzenie y nas z zrzodlem pierwszym dzisieyszey
nieszczęśliwości mieć chce, Niewiemy iescze co z tąd czynić
tego się spodziewamy iz Nova facies rerum otworzy się;
Iuz tu upewniaią iz Xże Wołkonski Poseł zapewne z tąd pr[zez]
ostatnich kurycrow ieśt rewokowany, na ktorego mieysce
Jpa Filozofow nominuią ktory był w Danij Ministrem;
Będziemy tu załowac szczerzego tak godnego y tak prze[...]
nego Ministra ktory niegwałtownie ale rostropnie cięsz[...]
chciał umiarkowac rzeczy; Im większe są Sukcessa woy[sk]
Rossyi: tym trudnieysze dla Nas będzie uspokoienie, kied[y]
według ostatnich Listow odebrano tu wiadomość iz Flott[a]
Rossyil: wysiadszy do Morey cały ten kray iuz opanow[ała]
y pod Dardanelly ostatnią Fortecą oparła się ktorą bom[-]
barduie, oprocz tego 400. Statkow płaskich od Grekow
uzbroionych z tą złączyło się Flottą y nie tylko w Morey
ale y w Arschipelu wszyscy Grecy Mieszkancy zbunt[o-]
wawszy wszystkich Turkow wycięli, dla czego poddac się musi
ieżeli tę ostatnią Fortecę opanuią, iuz tylko o 40. mil od
Stambułu będą, Okręty Rossyil pod Azowem stoiące na t[en]
tylko Event czekaią do złączenia się z Flottą Rossyil: wszy[st-]
kie iescze y tą wiadomość z kamienca y Lwowa przez [...]
iz Generał Rzyffel rozenter nad Dunaiem 20.m Turkow [...]
y w niewolą zabrał, Xże Poseł niema iescze o tym kurye[ra]
y ieżeli nie nadeydzie to bayka będzie.
Jestem przytym dozgonnie Jwo mmu Dobrodzie[j]

§ 7. Maj 1770 57

Stanęli tu z Petersburga kuryerowie nayprzod Xże
Poseł odebrawszy Expedycyą, dla słabości zdrowia nie
mogł się znaydowac zaraz u Dworu, ale w przeszły
Piątek przedpołudniem był na Audyencyi u Nayi. Pana
gdzie od Imperatorowy miał oddać List y potym sam
ustnie niektore JE Kor Mci wyraził Reprezentacye;
y iakoby żądania ktore miał od Dworu swego in Com-
missis; Rożnie tu mowią o tych Propozycyach iakoby
Dwor ten ultro dopominał się aby Nay. Pan nie słuchał
Rady Familij swoiey y owszem aby onę wcale od swo-
iey Rady oddalił, Iże ten Dwor ani Seymu Pacificationis
ani Extraordynaryinego składać nie dopuści ani na
ostatku żadney Negocyacyi nie przystąpi, ale aby
z Prawa y Kadencyi swoiey wtym Roku Seym Ordy-
naryiny był złożony; Iż na ostatku konfederatow
mniemanych iako Buntownikow do ostatniego ści-
gac y niszczyc Dwor ten iest rezolwowany; Po tey
iednak Audyencyi Nay. Pan poiachał zaraz do Xcia
JMci Kanclerza; nazaiutrz zaś to iest w Sobotę
Dworski kuryer stanął tu z Petersburga, y zdaie się
iż ad Vota Nay. Pana przywiozł Expedycyą ale tey
ieszcze żadney przeniknąc nie możemy pomyślności dla
Narodu; bardziey iednak życzemy niż się spodziewamy,
ile te Propozycye Xcia Posła bardziey nas trwożyc
niż cieszyc powinny, atoli iednak wprzędtem czekac.

wtym wszystkim objaśnieni bydź musiemy:
De Belligerantibus w Koronie inney niemamy wiadomości iako iż Oberstleytnant Lenrejow zbił Partyą JPa Puławskiego pod Duklą, rozgłoszono tu iż y sam Kommendant zginął ale otym niemamy pewności, Partye ktore były w Gorach przenoszą się w Sendomirskie za ktoremi JPPułkownik Drewicz ściga y taka to iest gonitwa po kraiu z ostatnim zniszczeniem Ludzi; o JPa Bierzynskim żadney pewney relacyi niemasz iedna drugą zbiia, powszechnie iednak mowią iż JchMcPP Grotowski y Nowicki ktorzy mieli go u siebie pod Wartą, sami z nim uszli za Granicę, wszak prawdziwa iż tenże P Bierzynski blisko 70m zł. zebrał y zdarł kontrybucyi w Polszcze, oddał Swey Siostrzenicę za mąż w Węgrach y tam ten lokował kapitał, atym sposobem miał z czego korrumpowac kommendantowi Warty swoiey: w Wielkiey polszcze wcale się uspokoiło, Reszta Piechoty 250 Ludzi poddała się Rennowi.
Jutro Gala wielka Nayś: Pana, Stoł będzie wielki dla kawalerow tak dawnieyszych iako y iutro kreowanych ktorych pewney liczby ieszcze niewiemy, kasztellanowie Marcowiecki, Płoński, Wyszogrodz: Pandecki Starostą pewni tego Orderu.
W Stambule Mufti nagle umarł czyli nagle uduszony, gdzie nowy kreowany zasiadał na Dywanie z odebraney wiadomości o Flocie Rossyi do Morea przybyłey, Grekow y Ormianow w Stambule na ulicy gwałtem biorą na Okręty w Turczech za Maytkow. Wielka iest y będzie konsternacya w Stambule z tey Floty. Za Dniestr artylerya ciężka przeprawiona pod Bender destinowana.

S.   Z. 21. Maj 1770 ~ 58

Zdaie się, iż w tym czasie wszelkie wiechty wiadomości
kiedy Belligeranti's konfederacii osadziwszy się po Fortecach
Podgierskich na Granicy Węgierskiey maią się tylko defensivé
bo niemogą offensivé, a do tego JmP Drewitz nayczęściey na
przeciw Nim Woiownik zachorował y leży w Krakowie, insi
mniey obawiaią się; JP Putawski aktualnie pod Sanocem obo-
zuie y lubo tu upewniono iż do JP Drewitza z przystąpieniem
swoim oświadczył się, tego iednak oświadczenia skutku nie
obiecuią, nigdzie przy tym oprzeć się niemogąc do ostatniey kray ten
wprawuią ruiny gdzie wiele Leśnych pokazało się konfederatow
Dwory, Miasta, Wsie plondruią y rabuią; JP Bierzynski dotąd
w Krakowie z wszelkiemi honorami rezyduie y do ktorego po kilka
y kilkanaście konfederatow przybywało. Rossya z tey informacie
Partyi przeniknąć ciężko niemożna, y czyli spuści z rygoru
Praw stanowionych, czyli też co osobliwego y niespodziewanego
ogłosi w tym krolestwie to wszystko w ostatniey arcy skrytey
zostaie taiemnicy, bo podobno z wszelkich miarkuią konjektur
to chciano mieć zamieszanie, y Woyny Tureckiey sprowadzenie
na ktorą nie w tych czasach dopiero uzbroiono Flotty tak liczne;
Już teraz przeświadczeni są wszyscy iż krol Pruski konfedera-
cyi Polskiey ani iawnie ani skrycie pomagać niebędzie, kiedy że
Same ktora za przeszłego Panowania kommissya z Żydow y
Huszarow Pruskich w Wielkiey Polszcze agitowała się kommissya
teraz aktualnie do Poznania zjechał, y Officyer Pruski Super-
arbiter porywaiąc Obywatelow tamecznych przed sobą stawać

nakazuie y wszelkie krzywdy Poddanym Pruskim bonifi-
kowac y nadgradzac Wszystkiem swoim absolutnym nakazuie.
Udali się zamtąd Obywatele do Senatora swego Jmci Pa Wdy
kaliskiego o/: ktory z Sekretney swoiey Legacyi bezskuteczney po-
wrocił bo podobno y z Niebo Swiętemu z Greckim pismem wy-
stawnemu nie danoby wiary :/ ten Senator do X Cia tu Posta udał
z remonstracyą takowey Oppressyi Pruskiey; Na co X̄ze Poseł
przy wszystkich publicznie odpowiedział, iż na ten czas gdy
Cło Kwidzynskie na Wisle od krola Pruskiego wystawione było
nie krolowi JEmci ani Ministrom Polskim podniescie tego ska-
sowanie Jego przypisac należy, ale Samey Jmperatorowey
Jey Mci, ale że ten Narod tak nie wdzięcznym stał się y to co
naypierwiey Jey Woyskom podniosł, niech że do tych Potencyi teraz
udaie się ktore do dzisieyszych konfederacyi Obywatelow wzbu-
dziły; wszak że nie tayne nam są /: rzekł Poseł :/ praktyki y
skryte w Warszawie w Pałacu Wdy Mazowieckiego nd Nocy
Miesie konferencye, na ktorych konfederacya Barska wtenczas
y proiektowana była y do ktorey wyliczał Osoby te y owe wcho-
dziły, przeto niech że teraz o tey niegrzecznosci Pruskiey sami
radzą sobie; Wyrazic trudno z iakim ferworem to wszystko
mowił y iak iskrze wszystkiem gorzał mimo swey z natury flegmy.
Mosty Rossyi na Dniestrze nowo wystawione Woda cale
kal znieśla y inne wystawiac muszą Co przeyscie. Zatem Arek
Woysku Rossyi przedłuży; Zadney akcyi w tych czasach z Tur-
kami na Wołoszczyznie nie było, ale po tey stronie Dunaiu
Zadnego Turka nie uwidzą; ale na straszny zanosi się kam-
panią. Jestem wszystkim z dorgonnym wyrnaniem.

Jak postępek JP. Bierzynskiego był ze wszech miar niegodziwy y od Nayciększego Nieprzyiaciela obmierzły, takteż swoię odebrał nadgrodę na przykład innym, Nayprzod poszła ztąd od Kommendy Rossyjskiey do Krakowa Dyspozycya aby Jmć P. Bierzynski z Partyą swoią do Województwa Sieradzkiego ztamtąd przeniosł się, y inne pozorne do takowego Marszu dano mu powody, tak dalece iż JP. Bierzynski tey uwierzywszy insynuacyi zebrał Ludzi swoich w tym Mieście uszykował zbroynych, suto y porządnie do Marszu, niby na chwalebną Expedycyą więcey Zdraycow szukać, y gdy na przepych w Szyku stanęli, Kommenda Rossyjska w Krakowie stoiąca na dywizye onych podzieliła których przeszło 300. liczono, y podzielonych dysarmowała y odebrawszy Broń y konie, oddała wszystkich tych Ludzi Kommendzie Pruskiey w Krakowie stoiącey pod pretextem kupna koni znayduiącey się, i których taż Kommenda Pruska iako zakupionego Niewolnika prosto za Granicę poprowadziła do Woyska Monarchy swego, y tym się skonczyła Cała Expedycya; JP. Bierzynski, Grotowski y inni Rotmistrze których tu Imion wszytkie nie mamy, także dysarmowani w politycznym Areszcie w tym Mieście osadzeni do dalszego czasu zostaią; Prawdziwi Obywatele złey nadgrody Zdraycom zawsze winney cieszą się, y zapewne takowego drugiego przykładu więcey niebędzie y wszelkie o innych wdanych wypadły ogłosy; Potylko pewna iż

vi de 15. Curr: Scereza była pod Pilznem z konfederatami
Potyczka gdzie kommendant Rossyi: Poligniac attakował
JPan Pułaski w tey znaydował się akcyi, kilka godzin trwała
ta potyczka na ostatku konfederaci ustępić z placu musieli
których ze Dwieście zginęło oprócz rannych y wziętych, JP
Treffenberg Marszałek konfederacyi Warszawsk: w tey akcyi w nie
wolą zabrany JP Oberszlejtnant Schytz Officyer przed tym
Xcia Radziwiłła naylepszy Dowódca zabity; Po tey Akcyi JPan
Puławski pod Gorlice reyterował się za którym to z samo Woy-
sko Rossyi: ściga; Nadeszła też wczoray y ta wiadomość że JmPan
Dzierzanowski który w tey konfederacyi dopiero odezwał się
że ma wiarę, od Generalności iest odsądzony tym rygorem iak
Bierzyński; JP Zaręba Major który męstwa swego niedawno
w Petrkowie dał dowody y którego Dobra w Sieradzkim JP Dre-
witz ze wszystkim zruynował, powróciwszy za Granicę zebrał
Dwa Tysiące Ludzi po Hussarsku y aktualnie w Sieradzkim
znayduie się, iednym słowem nie ustaie ale bardziey powstaie
ta konfederacya lubo zdaie się iż Rossya pragnie iak naydłużey
onią utrzymać; Xże Poseł aktualnie w tych dniach do Toplitz
na 4. Miesiące wyiezdża; O innym Pośle nieczynią więcey wzmian-
ki, rożnie też nad tym oddaleniem się koniekturuią y aby w tym prze-
ciągu czasu iako można obiecuią co nowego y osobliwego nie
wypadło, słusznie obawiać się każą, y Sam Poseł w pewnym dyskur-
sie dał to poznać iż znaiąc kray y Naród żałuie tey klęski która
go czeka; Ze Stambułu mamy wiadomość iż Turcy naywięk-
sze Siły naprzeciw Grekom obrócili y do Morei którą Mos-
kwa opanowała naywiększe wysłała woyska; ku Danajowi
zaś tylko 18m Turków znayduie się. JP Panin Bender obległ.

d. 4. Junij 1770 60

Gazety wyłączone informowac będę o oddaleniu się ztąd JPana Xiążęcia Posła ktory iutro z tego tu mieysca z wielkim kon-
woiem wybiera się rozumie tu o tey odmianie mowią, iż tu nowe
otworzą się rzeczy przy niespodziewaney od Nowego Posła Dekla-
racyi, ktorey iednak tak prędko nie spodziewaią się chyba na końcu
tey kampanij ktorey y dla samey Rossyi może bydź ciężkie dubius
Eventus; Pod Brunszwiem o pięc mil ztąd konfederackie woyska
attakowały to iest konwoy jego Rossyiski: ale nadaremnie bo
wystrzeliwszy politycznie wyraźnie reyterowali się, zgubiwszy
4. na placu. 8. rannych z sobą zabrali z takowy w każdym spot-
kaniu iest skutek attaku; JP Zaręba we 2.m zbroynych godowny
Ludzi powtornie wzniecił się zapalczywoscią co dotkąże ktorych
na woysko JPa Drewicza czekał za to iż Dobra jego w Sieradzkim
do szczętu zniszczył; JP Drewicz o 20. mil ztąd znayduie się
na Traktcie Piotrkowskim: gdzie Xże Poseł przeiezdżac ztąd będzie
Wszystkie Listy a wszędzie akcyi pod Pilznem opisuią
gdzie Treskenberg zginął Marszałek Warszawski y wielu godnych
Ludzi. JP Sulkowski do Gorlic o 5. mil reyterował się zosta-
wiwszy 150. Piechoty ktorą Moskwa do iednego wycięła na-
ten czas kommenda Rossyiska JP Poligniac nie odstąpi Podgorza
poki tam konfederacya znayduie się będzie. o JPu Bie-
rzyńskim przeszłą dowiedziało się Poczta Sama Rossya Zdraycami
brzydzi się y ktorego w Krakowie na Zamku zimnemi Arestan-
tami osadziła; Wyszły tu ex Regia Listy cyrkularne do Se-
natorow przytomnych z powodu w tym Roku Seymu na-
stępuiącego żądaiąc JKrMci zdania y Rady Senatu wszystki

ten Seym ma bydz złozony. ktory podobno miałby ten sam
Ewent co y przeszły gdzie Dziesięciu znaydowało się Posłow;
o Senatu Radzie złozenia zadney pewnosci niemamy y podobno
na Listy Cyrkularne przez Listy odpisywane będą, uyli ten natey
Ceremoniy y pytaniu skonczy się; że tez radzie wtey konjunktu-
rze nikt nie potrafi Miłosierdzia Boskiego czekac należy,
Generalności za Granicą piorem wowie y recenter JmćP Marszałek
Pac do Szlachty kurlandzkiey rozpisał Listy aby po zeysciu Xcia
Starego Birona Syna na tey Godnosci nie uznawali y poruszył
tamecznych Obywatelow do Conventiculum, ale kommenda
Rossyiska rozpędziła wszystkich; Jest tu za Granicey wiadomość
iakoby Porta kraie zawoiowane w ostatniey woynie Au-
stryackie Cesarzowey Jmci oddac miała y iakoby Herby Ce-
sarskie w tych krajach iuz zawieszone znaydowały się
z iakowego powodu nastąpić było miało rozne mowią al-
Cesarskie Woyska Porcie pomoc dały, dla czego konfir-
macyi tey wiadomosci ciekawie oczekiwemy, że Rossya
zadney od Austryi nie spodziewa się dywersyi y Austrya za
pewne Nieprzyiacielowi Chrzescianskiemu sukursu by nieda
ile takowy Ewent, krola Pruskiego poruszyłby y całą Europ
zapaliłby; Od Granic Tureckich nie odmieni się iż Woyska Ross
za Dniestr przeszły ktore podobno oblezenie Benderu zostaną
będą gdzie General Panin Sądem y Wodą tę opasał iuz Fortecę. Jm
Podczaszyc Litewski aktualnie w Stambule znayduie się ut nam w
myslney Negocyacyi;

Szczęsliwey drogi na Białą Ruś zycze JWPanu gdzie y w szcz
moią Ksiązkę nie przestanę nigdy do Ustawy Jego Panstwa aplika
rozumiałem iż JWPan na prozbę JW Hetmana w Słonim
czekac będziesz ktory stąd w tych Dniach wyiezdza i rozs
się z Warszawą y z nayblizszemi Przyiacielami Swemi.

d. 11. Junij 1770

Przy długiey y pilney Expedycyi do Prz: kommissyi Skarbowey Lito względem Czopowego na Miasto Grodno włożonego, ledwo mam moment czasu z tey tą Pocztą naddłuszenia się JW Panu; ile mało co osobliwszych przybyło do wyrażenia z tego tu mieysca wiadomości, tylko pewna iż mimo wszelkie ścigania prześladowania y niszczenia konfederatow, co raz bardziey a bardziey ten wznaga się umysł; Zapatrzemy się na czynności JP Regimentarza Zeremby do 3.m Ludzi arcy zbroynych zmocnionego, we Sieradzkim dotąd obozuiącego, regularnie y przykładnie wszędzie postępuiącego; ale dotąd nic niedokazuiącego, JPan Drewitz z całym Woyskiem swoim do 2. Ćwierć: cztere w Krakowie znaydować się, y niewiemy co tey Znakieyi przypisać; JPan Bierzynski w wolnym Areszcie w tamtym Mieście z innemi Kollegami osadzony zostaie; Od Wielkiego Woyska przybyła kommenda znaczna Rossyiska do Lwowa pod kommendą Kniazia Szczerbatowa ktora z tamtąd daley w Przemyskie poszła y do Podgorza aby tamtych konfederatow z Gor tameczných niewypuściła o ktorych ani o JP Pułaskim nic niesłyszeliśmy, oprocz iż z potyczki pod Sitrowem rannego znacznie JP Tressemberga y wielu innych Obywatelow więzniow do Lwowa przyprowadzili gdzie z dystynkcyą traktowani zostaią, gemeyni zaś do Połonnego zaprowadzeni; Garnizon Reypltey ze Lwowa do stępu niewiat y do Kamieńca Podol: ordynowany, Rossyiskie zaś

"Woysko pod Kommendą JPa Kreschetnikowa czwarte to Miasto obięło possessyą; Juz się niewątpliwie iż JP. Romantzow zostawiwszy kommendę Ludzi przy Magazynach z Całym Woyskiem za Dniestr przeprawił się ktore innego niema Celu iako Zastaniac oblezenie Benderu, gdzie iuz aktualnie JP. Panin z Woyskiem osobliwym przystąpił; Słychać tu iakoby Turcy na partyą Woyska Xcia Repnina napadłszy zbili y samego w Niewolę wzięli, ale ta wiadomość konfirmacyi ważney potrzebuie, iako y ta przeszła Poczta o Herbach Cesarskich w kraju od Porty Cesarzowi to iest Belgradzie y Serwij oddanych wyrazona, o czym do tąd zadney z Wiednia nieodbalam wiadomości, to tylko ma być pewna iż kuryer Cesarski przybiegł się do Lwowa z Expedycyą od Monarchy swego ktorą tameczn[e]mu kommendantowi Rossyi oddał y z ktorą tenże Kommendant wysłał zaraz kuryera do JPa Romantzowa generalnego tych Woysk kommendanta, nad czym rozne rozni tu swoie czynią koniektury ktore wprędce obiaśnie się mogą ieżeli wiadomość o Herbach zawieszonych ziści się. Rozni tu mowią iż Polacy przyiazne Rossyi przeyscia temu Woysku za Dunay wcale nie radzą, y nie pomyślnego Zamysłu z Expedycyi Flotty do Archipelagu skutku obiecuią, ile że Potencye inne Morskie obojętnym okiem na tę Imprezę patrzyć niebędą y dotąd mowią iż sama przez się zniszczeie Jednym słowem nietak prędko ieszcze Pokoju spodziewać się należy, ktory ab Eventu belli z Portą dependuie.

JW. Hetman W. W. Ks. Litt. w piątek ztąd wyieżdża. Jestem dozgonnie.

d: 18. Junij 1770.

62

Lubo wyszły Listy okolne do przytomnych tu Senato-
row aby względem przypadaiącego w tym Roku Seymu
swoie otworzyli Zdanie, niesłyszemy iednak aby w tey
okoliczności iakowa złożona bydz miała Rada, y owszem
Inutilis quaestio solvitur silentio; JP. Drewitz po odpoczynku
długim w Krakowie ruszywszy z tego Miasta uderzył na
JPa Łaszkowskiego który miał w swoiey kommendzie 400
Husarow konfederackich y tych pobiwszy rozpędził aż ku
Częstochowie ściągaiąc onych, po tey potyczce udać się miał
na JPa Suwarowskiego z de Sendomierzem obozuiącego, gdzie
y inne kommendy Rossyiskie ze Lwowa w gory posłały aby
Woyska konfederackie z Podgorza wyrugować, JmPan
Zaremba godny Regimentarz stanął z Dywizyą swoią
pod Koniecpolem a z tamtąd miał sam wyiechać do
Śląska do Generalności, z kąd (mocuię:) iż ciż powrócił,
do kommendy swoiey, na czynności tego Żołnierza który
regularnie postępuie sobie y w rygorze wielkim Ludzi
Woyskowych trzyma, wszyscy zapatruią się, ale y ten
iednak nie zniesie tey Moskwy ktora w tym tu w całe
Krolestwie; Mieliśmy ostatnie wiadomości iż JchMćPP.
Grabowscy stanęli w Krakowie y powtornie iste odebraliśmy
iż przy Eskorcie Infanteryi iadą ku Warszawie y iuż w Opa-
towie znaydowali się a zatym w ten tydzień tu sperantur.
Są tu Uniwersały od JmciPa Paca iako Marszałka generalnego

wszystkim Adherentom Rossyi, iako Nieprzyiacielom
ostatnim zniszczeniem grożące, osobliwie Ministrowi
natorom kommissarcom Woyskowym tu rezydującym, o
gaiące Publicum iż wszelkie te Czynności w Warszawie do
kowey Negocyacyi prowadzące czyli to przez Rekonfederacyą
czyli inne iakie kolwiek Srzodki inne łowne, są tylko po
Narod bardziey w Sidlie y złudzie prowadzące, iest w tym U
wersale List z Warszawy do JJP Grabowskich pisany, przez
konfederacyą przeięty, wystawony, gdzie Im tego uwolnienia
winszuie, y iak daley maią sobie postępić do umyślnego
słonego referuie się etc. Wszystko to są tylko wiatry, kiedy
te wszelkie zamachy y usiłowania żadnych nie odbiera
pozytków; Słychać tu iakoby Grecy w Węgrzech do rebe
lizowni byli, y dlatego Cesarz w tym krolestwie zna
duie się co gdyby ziścić się mogło, zapewne Woyska Cesa
rskie obrucityby się na tych ktorzy tych Poddanych W
gierskich podburzaią; O Sztabach Cesarskich w kraiach
Zawoiowanych od Turkow, iakoby zawieszone były n
prawdzie się; Przyłączam tu Excerpta z Listow warny
wypisane, oprocz tych wiadomości y te nadeszły iż W
ślo pod Romanzowem stanęło między Jassami y Isacz
z tamtąd ku kiliy udaie się aby kommunikacyą od Czarne
Morza do Oczakowa przerznąć; ksiąze Repnin żadne
potyczki nie miał y bawi się z Generałem Stoffel z tego
O Flotcie Rossyiskiey roznie tu mowią osobliwie Gazeta
Wiedenska w tey koniunkturze nayobecznieyszy głoszącą się
wyraża, iakoby znaczną klęskę od Turkow odniosła, z
ktorych Miast Morei z stratą Ludzi y oręzow wyrugowan

d: 25. Junij 1770.

63

Niemam co osobliwego tey Poczcie donieść, dla mamy
za niezbitą prawdę iż żadney Negocyacyi, żadney do
kombinacyi Propozycyi y żadnego Proiektu od Nas przyi
mować niechcą y niebędą, y na los Ewentow wszelkich
zostawić Nas postanowiono sobie, y takowa Rezolucya
niewidząc potrzeby Ministra na tym tu mieyscu była po-
wodem oddalenia się z tąd X[ię]cia Posła, Instrukcya zaś
dana JmciP. Generałowi Weymarowi w pewnych obrębach
swoich znayduie się; Słychać tu iż Grody w Koronie maią
bydź otwarte y Garnizonami Rossyiskiemi osadzone pro
securitate Sędziow et Judicatorum, ale niewiem czyli ten
Proiekt do skutku przyidzie y Sędziowie swoie otworzy[ć]
będą chcieli Jurysdykcyą naprzeciw Obywatelom publicznie
in Actis uzalonym; W cale tu de Belligerantibus nic
niesłyszemy, Jedni w Podgurzu okopani, Drudzy po
Wdztwach y Lasach tułaią, y się do ostatniey kray
przyprawuią ruiny, JmćP. Drewicz z JO. Mci Xchmiss
Grabowskiemi znaydował się, ale że się uganiał
za konfederatami więc y ci Generałowie tę wraz
z nim odprawuią kampanią; JmćP. Regimentarz
Zaremba ten iedyn Godny Żołnierz bo nikomu naymniey
krzywdy czynić niedopuszcza y Excessantow przy-
kładnie karze, Ma mieć Ludzi około 2m nayiwięcey
komputowych, teraz w Wieluńskiem znayduie się;

Przyłączam tu Rossyiskie wiadomości całkowe głębsze, inne zaś Zagranicy odebrane nie tak pomyślne o tey Flotty Expedycyi y Awanturach Jey uwiadomię, że Nagle niektore porwały się Okręty nie czekaiąc zbliżenia się Całey Flotty, dlatego y Greky y Moskwicie wiele ucierpieli y więcey stracili. czeli Sukcessa tey Flotty na lepsze nie poprawią się. Słychać tu iż Turcy za Dunay przeprawili się, a zatym wielki Batalij spodziewaią się z woyskami Generała Romantzowa.

Jestem z dozgonnym przywiązaniem y wyznaniem

d. 2. July 1770. 64

Jest tu partykularna wiadomość od Granicy Węgierskiey iż gdy Cesarz Jmć z Transylwanij z Rewizyi Woysk swoich na Pograniczu Tureckim powracał, Generalność Konfederacyi w Preszowie rezydująca gdy przez to Miasto Cesarz Jmć przeieżdżał o Audyencyą u Cesarza JImci dopraszała się, Jakoż naypierwszy Biskup Kamieniecki na tey znaydował się Audyencyi po nim JmP Pac, Bohusz, Pułaski y innych wielu Marszałków ieden po drugim krotką odprawili Audyencyą z ktorey żadna in publicum niewypadła informacya, to tylko z tamtąd namieniaią iż ta Generalność z Węgier do Bielska na Sląsk Cesarski przeniesie się, o co dopraszać się musieli, Sukkursu ieednak żadnego spodziewać się niemaią, bo Dwor Wiedenski rowno z innemi Dworami ścisłą obojętność w tey Woynie zachowac przyrzekł; Wyszły w tych dniach Listy od JOKrMci Cyrkularne do wszystkich Starostw Grodowych aby Sędziowie Jurysdykcye swoie otworzyli y Sądy w tych Grodach odprawiały się, Co się stało na usilne żądanie tych ktorzy tu Nasze obięli Rządy, ale ta rezolucya bezskuteczna będzie bo niewiemy kogo Sądzic będą ani Cywilne ani kryminalne Sprawy mieścić się niebędą mogły przy powszechnym w kraiu wzruszeniu, a do tego Starostowie niemaią Siły brac y exekwowac tych ktorych stawiac im do Sądu będą, Sami w niebezpieczeństwie Życia y Maiątku od Woiuiących znaydowaliby się Interim temu Ukazowi sprzeciwić się trudno było; Woysko konfederackie z Dywizyi JmPa Pułaskiego pod krasnym Stawem popisało się, gdzie znaczna liczba Moskwy na

placu została; wszyscy iednak zapatrzeni my się na sukces
Woysk konfederackich pod kommendą JmP.ª Regimentarza Za
remby w Sieradzkim czyli w Wieluńskim obozuiącego, X.
Gallicyn z Łowicza z kommendą swoią naprzeciw niemu
udał się, JmP. Obersztel Drewitz stanął tu w Sobotę wieczo
zostawiwszy Woysko na trzy y cztery mile od Warszawy
tu przenocowawszy zaraz w nazaiutrz wcześnie bardzo ra
ztąd spiesznie wyiechał, Te kommendy na JmP.ª Zarembe
usilnie zmierzaią, y w tych dniach o Akcyi żwawey usłyszem
JmćPan Weymar grożąc tu mocno nieprzestaie iż dominuje
potaiemnie Sprzyiaźni, zapatruiąc się zas na Sukcessa
wszystkich Woysk lądem y morzem Nieprzyiaciela ścigaiący
dużą wziął przed siebie naprzeciw Nam przyrzekł Rezolu
cyą; Interim o tych Sukcessach ieszcze pewności niemam
y Ostrem Flocie Rossyiskiey niepomyślne w Morei poka
zuią się skutki z kąd Woyska Tureckie z wielką klęską w
rugowały Okręty Rossyiskie: Za przybyciem iednak Całey Flo
lepszych Spodziewaią się Sukcessow; Z Moldawskich
zaś o Smierci Generała Stoffel donoszą na ktorego mieysc
Xżę Repnin Woyska iego Partyą 16.m pod swoią obiął kom
mendę, Wielkie zaś Woysko 15. mil za Chocimem nad Pr
thém znaydowało się, Woyska Tureckie codziennie p
bywały na tę Strone Dunaiu y dotąd Batalia zapewne od
prawiła się, Anglia mocno pracuie około Pokoiu między
Portą y Rossyą co iednak chyba na końcu kampaniy nastąpi
może. Nay.Pan List Dewocyi Maryi Delfina co ex
pressyach bardzo życzliwych odebrał. Jestem dozgonnie

Woyska konfederackie pod kommendą JP. Morawskiego
(: ktory z niewoli Rossyiskiey z Poznania salwowal się :) tak że JPa
Sawy, w Rawskie y w Czerskie zbliżyły się tak dalece iż
z Woyskiem X. Cia Gallitzyna mocno przez trzy godziny wpre-
szły wtorek utarczkę miały, iedni mowią iż Rossyiskie Woysko
klęskę odebrało, inni iż X. Ce Gallitzyn oprocz zabitych; 20. w nie-
wolą zabrał, musi bydź iednak iakowy dla Woysk konfederack.
awantaż bo o nim naywięcey tu mowią, a że JP. Drewicz z całą swoią
Dywizyą y ztąd cztere zabrawszy Ludzi w Czerskie y Rawskie
udał się zatym wkrotce o większych usłyszemy utarczkach,
ale też y to pewna iż JP. Regimentarz Zaremba z wyborem Ludzi
swego miał się mocno do tey przygotowac potyczki; Generalność
4. Regimentarzow nominowała, Zarembę, Pułaskiego, Moraw-
skiego y Sawę; aby wszyscy inni Marszałkowie Bellegerantes
od tych dependowali Marszałkow; Cesarz Jmc powracaiąc
z Transylwanij znaydował się w Preszowie gdzie JmX. Biskup Ka-
mieniecki, JmP. Pac, JP. Pułaski na ten czas znayduiący się, y Pan
Bohusz y inni tamże Rezyduiący Marszałkowie Audyencyą u tego
Monarchy wyprosili sobie, ale dotąd niewiemy o żadney dla nich
pomyslności, y owszem mocno tu słychać, iakoby Woyska Cesar-
skie zupełnie rezolwowane były Dywersyą Porcie uczynić,
w przyszłym Miesiącu naydokładniey obiasnić się może;
Krol Jmc Pruski będąc przez Traktat obowiązany pewną
Summę Dworowi Rossyiskiemu wypłacać, takowe pieniądze
w Rublach w Sto Barełach przez Gdańsk wysłał, a że to
Miasto y Postambt Gdański Reskrypt N. Krola mieli, aby

zadnych Pieniedzy bez Rewizyi nieprzepuszczano, Postanowiłem natym fundamencie zatrzymał te Pieniądze, Rossyiski y Pruski Rezydenci mocno zato przytrzymanie grozili Magistratowi y te grozby wnet ziscili, kiedy 900. Ludzi Pruskich na Zuławach Gdanskich stanęli gdzie 100. Garnizonu Gdanskiego zastali temu Broń odebrawszy ryna exekucyi byli y Zołnierowi Pruskiemu po 2. f. pol. codzien płacąc y wszystkim cieszy pie oprocz Officyerow Zapłaty y Stołow, tak dalece cz Magistrat lubo zaraz chciał y wydał zatrzymane pieniądze, pecygnosci iednak dotąd niemiesli Exekucya Pruska z Gdanskich ustąpiła Zuław, y owszem tu mowią cz Krol Pruski większe sobie formuie pretensye y iakowes Puncta miał podać, o czym iutrzeysza Poczta dalszego czekamy wiadomości;
We Sobote przybiegł tu kuryer od Wielkiego Woyska, z relacyą iz Turcy z Tatarami gdzie sam Chan Tatarski znaydowac się miał wliczbie 30^m^. chcąc przeprawić się przez Pruth umyslili Sobie na Woysko Xcia Repnina uderzyc y naten koniec Pontony na tey Rzece usypali byli ale Woysko Rossyiski postrzegłszy ten zamysł zabrali te Pontony y Turcy z Tatarami widząc iz Generał Bauer ztyłu im zachodził, kilka armat y moździerzy porzucili y sami ku Benderowi y Kilii reyterowali się; Xze Repnin od ebrawszy posiłku od Woyska Wielkiego 6^m^. dokłada wtey Relacyi iz aktualnie idzie attakowac Nieprzyiaciela iezeli go natym mieysciu czekać będzie, maiąc ze wszystkiem circiter 18^m^. Woyska Generał Panin de 28. Augl. zapewne o 6. Wiorstow znaydował się od Benderu, y iuz dotąd oblezenie nastąpiło; To iednak pewna iz Turcy oswobodzili Wołoszczyzne y Hospodara swego w Chocimiu osadzili, Sukcessa Flotty w Morei arcy złe maią się znaydowac;
Biskup Łucki umarł, Biskupstwo zaś Turskie mu Biskupowi Chełmskiemu Imci Xiędzu Okęckiemu Officyałowi Warszaw. maią bydz oddane

16. Julij 1770 — 66

Nayprzod ze Lwowa odebralismy tu wiadomośći iż Major Schutz przedtym Radziwillowski a teraz w Woysku konfederackim zostaiący z kommendą Ludzi JmP. Puławskiego upatrzywszy przez Szpiegow czas y porę wpadł na Przedmieście Lwowskie gdzie stał kwaterą odległy od Miasta kommendant Garnizonu tego, Półkownik Trautmansdorf, y wyciąwszy kilkunastu Ludzi na warcie Jego będących, zabrał kassę Jego mowią 2.m Ł. oraz bębny kotły Chorągwie złocone, z tym wszystkim reyterował się, kommendant nie zginął bo się zalwował, Garnizon udaią iż wypadłszy z Miasta odzyskał Chorągwie kotły etc: takto udaią, ale JP Schütz tey sztuki y odwagi dokazawszy reyterował się szczęśliwie, kommendant zas raniony w tres zmięty, degradowany y do armaty przykuty byc ma za nieostrozność swoię; Udaią tu pisać z tąd będą że JP Zaremba kilka set Moskwy zniosł Pułku. Renna kassę zabrał, ale za ręczę że to bayka ile JP Zaremba w Piotrkowie stał, a nie w Bzowaniu, y owszem iak pisałem że JP Drewitz wyszedł z tąd na przeciw JPu Zarembie tak mamy tę pewną relacyą, iż JP Drewitz zbliżaiący się Piotrkowu, JP Zaremba wyszedłszy w pole z Woyskiem dniem przedtym czyli dla małey liczby swoiey, czyli dla innych przyczyn, podzieliwszy dywizyą Woysko swoie reyterował się Jgm ku Białey za Krakow JP Drewitz od Piotrkowa ku Krakowu poszedł, y na tym cała skończyła się Expedycya; JP Pułku: kreschetnikow ktory z kommendą Ludzi Lwowa w Podgorze był ordynowany konfederatow scigać wszyscy przed nim za Granicę do Węgier Cofneli się y obszedłszy ewnie tę granicę, na innym mieyscu w Podgurzu pokazaią się taka to iest Woyna dzisieysza; Przyłączam wiadomosci zagraniczey Tureckiey pewne y nie zawodne, z kąd codziennie kuryera czekamy o iakowey Batalij odprawioney, iezeli Turcy y Tatarowie ...się chcieli; Wezyr Wielki za Dunaiem w 150.m Wszystka teraz obozuie,

Mozno tu zaprzątnieni znayduią się okolicznością w Gdańsku
nastąpioną gdzie lubo Pieniądze we 24. godzin wydane były, Krol JMć
Pruski tym się niekontentuie y Woysko Jego 1500. Ludzi Territorium
Gdańskie opanowawszy po nieprzyiacielsku czekuiąc o wyp-
łacenie Summy 177.m ℔ dopomina się ktorey exolucyą na trzy Termi-
ny wyznaczył, pierwszy minął pro 12. Curr. Drugi pro 20. Trzeci pro 30
ejusd. Oprocz tego kilkanaście czyli kilkadziesiąt Punktow
przeciw temu Miastu podał, Dwa nay pierwsze naycięższe, aby
Mieszkańcow przed tym Jego Pruskich lub Ich Sukcessorow z cały
Ich Maiątkiem z tego Miasta wydać, Drugi aby wolno mu było
w tym Mieście werbować według Traktatu Welawsk: y owszem
aby y Garnizon Gdański był mu do tego pomocą, iako tym Prop
zycyom nigdy zadosyć uczynić niemogą, bo by połowę wszy
Mieszkańcow wydać z bogactwami musieli, tak y w drugim
by konsekwencya iż Garnizon Pruski dla werbunku stałby w
Mieście musiał. Wnoszą tu sobie iż z tego tylko pretexta kto
iakowe ieszcze skryte za sobą ciągną przedsięwzięcie, y Ci Prus
Ludzie pod same Wały y Armaty Miasta zbliżać się chcieli y Komme-
dant Miasta ostrzegaiąc aby podług Praw Fortec upowaren
Miasto to mieli, tak na te słowa Cofneli się od Wałow miey
ale niewiemy co w tym czasie nastąpić mogło, uprzeyszey Po
czekamy, Obawiamy się zas iezeli w Traktacie z Potencyami
nocnemi niedawno zawartym iakowa sekretna o Miastu Gda
nie zawarta konwencya, gdy arcy niesłuszna tego Monarchy
Gdańszczanow pokazuie się pretensya ktorey oney uiście
nagle niemogą, y w tak krotkim czasie Terminow założony
pomocy przez Remonstracye od Innych Potencyi nic niemog
A zatym co z tey okoliczności daley nastąpi w krotce
mowani będziemy. Jestem dozgonnie

d. 23. Julij 1770 —

67

Lubo o tak częstych potyczkach między konfederatami y Woy
skami Rossyiskiemi nie słyszemy, rzecz iednak iest pewna iż Woysk
konfederackich znaczna wszędzie porozdzielanych znayduiące się liczba
z których większa Część swiezo z Krakowskie y Podgórze, z Ordynansu
Generalnosci udała się do Obozu w Konieczny na Granicy stoiącego;
Mowią y upewniaią iż JPan Zaremba którego wszyscy kommendę
wysłuchali sprzykrzywszy sobie kłótnie, niezgody, ambicyą niepo-
miarkowaną które w tych wszystkich Czynach mieysca mieć niepowinny
odstąpił y porzucił kommendę swoią y sam za Granicę do Sląska udał się
co iednak potwierdzenia potrzebuie; Nayżywiey przerażaią wszystkich
wiadomości Naprzód że Cesarz Jmć od Węgierskiey Granicy do
Starostwa Nowotarskiego JP Rychtera przytykaiącey Przy tym że
tego Starostwa przyłączyć kazał, gdzie Herby Cesarskie na
tych mieyscach Zaebięsrono, Z Gdańska mamy te wiadomości iż
Miasto Jameczne w kombinacyą z Rezydentem Pruskim a Przed tym
pewną Summę Złotem wypłaciło y resztę w czasie wypłacić
usiłuie, w punktach iednak podanych przeszłą namienionych Pocztą
ieszcze pewna niestanęła umowa osobliwie względem wydania
Ludzi Pruskich, y wolnego w tym Mieście Werbunku Ludzi, co nieznośną
za sobą prowadzi konsekwencyą, bo Pół Miasta iest Ludzi Pruskich
dla wolnego Werbunku Garnizon Pruski wpuścić by do Miasta trzeba
dla tego uspokoieni być w tym niemożemy puki te Woyska Pruskie
stale ex Territorio Gdańska nie ustąpią, Przerażaią mocno te
wiadomości że słychać tu iż Woyska Pruskie od Gdańska aż do
Torunia linią Woyskiem swoim chcą ~~[illegible]~~ wyciągnąć y Woyskiem
swoim osadzić Co tu rożnie tłomaczą ieżeli ieno way Boże Prusy
Polskie swoiey nieodmienią Sytuacyi, niemniey wszystkich przeraża

d. 23 Julij 1770

z Wrocławia odebrana wiadomość iż ztamtąd 150. sztuk Armat
wielkich wyprowadzono, czeliby ten Zamach był na opano
wanie Gdańska, z resztą pożegnać się należy, Wpada wmysł
tego Widzenie się roku przeszłego krola Pruskiego z Cesarzem Jmć
ktoż wie iaky Plantę ci Dway Monarchowie między sobą
względem Polski ułożyli; Co znaczy do tego przybycie Generała
Pruskiego od Czarnych Usarow Mr Lascow, do Grodna gdzie tam
mieszy kray wymierzyć zlecił y Jego Okolice czeli do Dobr swo
w Prusiech leżących iakowey Częsci kraiu pod pretextem awa
sorum nieprzyiąćia, wszystko to Potencya wykonać za rzecz
uważać nayspraweydliwszą może; Mowią tu nakoniec wszystkie Za
chy Ministerium Rossyi: iż Polska Gwarrancyi Granic swoich
od Imperatorowy przyiąć niechciała y owszem naprzeciw
porwała się do Broni, niechże teraz Sama strzeże ybroni Granic
swoich; Zdaie się tu po większey Częsci Polityków iż Mappa
iuż ułożona między Monarchami na kray Polski wktorym od kil
dziesiąt Lat rozterki y niezgody panowały, wtych zas nineyszy
okolicznosciach Sąsiedzi chcą zyskiwać; w Karlsbacie w Czech
gdzie Xże Wołkonski znayduie się, przybyli na tamto mieysce Jmć
Biskup Kamieniecki y Jmć P. Wessel Podskarbi Wk: zapewne ci Dwa
Panowie dlaważney sprawy dorwali się konferencyi z tym Ministrem
Straszą tu Powietrzem od Podola, inni mowią iż to są tylko zaraz
Choroby, tu zaś Consilium trzymano Medicorum y wydano ... wys
dla zmiarkowania tych Chorob. Piszą że wszyscy o Sukcessach Rossyi
w Morei; Na Lądzie zaś Jmć P. Generał Romanzow, od Dunaiu kilk
mil z Woyskiem stoi, ktorzy unikaią bataliy y na tamtey stronie obo
Biskupstwo Łuckie JX. Xiążęciu Turskiemu, Chełmskie JX. Officyałowi Okęckie
Probostwo Łuckie 12 tys. Intraty JX. Sosnowskiemu, Margar... Plat...
z Jmć Panną Sosnowską Pisarzowną wczoray zakończony.

d. 6. Augl. 1770.

Nayiwiększa teraz w tych dniach o rozgłoszonym Powie-
trzu iest w każdym troskliwość, iedni mówią iż to są tylko
Choroby zaraźliwe, inni zaś twierdzą iż aktualne Powietrze
w Żółkwi gdzie się pokazało z Żydów ktorzy skóry od Dunaju
do tego Miasta przywozili y siebie y wszystkich Mieszkań-
ców zarazili, tak dalece iż Kommendant Rossyiski ze Lwowa
Miasto okopać kazał y Straże wielkie w Okolicach rozstawione;
Doktor y Cyrulik z tąd wysłany pierwszy z Lublina dali Rap-
ort do Dworu iż w tym Mieście żadney nie ma zarazy iak ie
rozgłoszono, z tamtąd dalej poiechali, y z tamtąd raportować będą;
Niechby Uchoway Boże rozszerzać się ta Zaraza miała y z tąd
wyieżdżać by przyszło, uciekam się prosto do Litwy y pod Pro-
tekcyą JW Pana abyś mię z Żoną y Córką na ktorym osadził
Folwarku koło Niemnowa bo im dalej tym bezpieczniey
było JW Hetmanowa wyiechało do Bychowa umyśliła, albo
że te Proiekta Bóg odmieni y zmiłuie się nad Nami, ile bardziey
że złość ludzka rozszerza te Wieści aby Nas ex Regia wystraszyć
aby tu Sami wszystkie Urzędy opanowali, na czym się dobrze
oszukali się; Przeszłą Pocztą inkludowałem Relacyą o Batalii
nad Prutem między Moskwą Turkami y Tatarami de 18. Iuly
odprawioney, dotąd iednak nie odebraliśmy dalszey Relacyi
osobliwie o liczbie wziętych y zabitych, przeszły zaś Poczty
wszelkie zgadzały się odebrane Listy o klęsce Turków y stra-
conym Obozie całym, czekamy co iutrzeysza przyniesie
Poczta; Bardzo żałuię iż tu ordynowane Listy zgi-
nęły iako mi JW Pan tą Pocztą wyrażać raczysz, albo ż

dotąd znalazły się, O idącey Moskwie od Cesarzowey z Pańskiego docześnie się listu, nierozumiem aby to do Nas przyiść destynowana była, ile iaktu mocno [illegible] ucha Szepcą sobie iż y ta ktora tu cześć do Wielkiego Woyska pudzie, ale na iey mieysce 8.^m Pruskiego Woyska nastąpi, co iuż wtedy daleko gorzey dla Nas było, znaiąc Pruskie Woysko do Wygod wszelkich przyzwyczaione, ktemu nam teraz niezisiciło Się odgłos; O Naszych konfederatach nic wiele mamy wiadomości, ta tylko naypewnieysza iż znaczna Partya onych pod kommendą JPa Pułaskiego Stryiecznego Brata y JPa Nowickiego przeszedłszy Wisłę pod kazmierzem, udała się w Brzeskie ku Litwie o czym iuż y JW Branicki Lowczy [illegible] do Dworu Staffetę doniosł o zbieraiących się kołe Terespolu tym Wo[…]sku y o Instrukcyą wtym dopraszał się, gdzie pewnie tak iak przedtym sprawił się niezbliżcy y attakowany attakuiącym odpor dać z Regularnym Woyskiem potrafi. Dawna będzie Naszych konfederatow Imprezą czyli te Woy[…] Zabrać, czyli Obywatelow W.X.Lit. poruszyc, bo Rossyiskie Woyska Partyie ktore z tey Strony Wisły stały wraz ruszyły ścigać tych Turbatores Pacis ktorym się w Litwie chce[…], Da się wprędce słyszeć o tym Ewencie.
Xcia Wołkonskiego powrot 1mis Septembris tu oczekiwany. Woyska Pruskie pod Gdańskiem iesz[…]e stoią y 25.^mtt iedna odebrały kontrybucyi, Magistrat wysłał iednego Rayce do Berlina, niewiemy iesli skuteczny Imprezy końca ktemu ktoż [illegible]

d. 13. Augl. 1770 64

Niemamy tu osobliwszych w tych dniach wiadomości, oprócz iż Partya konfederatów pod kommendą Putawskiego Regentowicza, y Nowickiego która zmierzała ku Litwie przeprawiwszy się przez Wisłę pod kamieniem kilka Mil od Puław, gdzie indziey kierować się musiała, iż Putk. Suworow y inne kommendy Rossyiskie zastąpiwszy tey Partyi poraziły onę między Helmem y Włodawą, y Sto w niewolą Ludzi wzięto.
Od Generalności żadney dokładney niemamy tu wiadomości ieden mówią iż pod Sącz stary za Granicey wyniosła się, inni mówią iż zostaie ieszcze za Granicą, to zas nayperwnieysza iż Woyska Cesarskie Linią wyciągnęły od Polski y nikogo nieprzepuszczaią bez czynienia kwarantanny, obawiaiąc się iakowey od Wołoszczyzny y z Polskich Granic zarazy; Mielismy tu z Gdańska wiadomość iż de 27. Jul. Część Woyska Pruskiego staiącwszy przed Bramą Oliwską pod pozorem czynienia Mustry swey chciała nagle wpaść do tey Bramy y onę opanować,

ale Officyerowie Garnizonowi postrzegłszy ich Za
mysły, otworzyc Bramy Rezydentowi Pruskiem
do Miasta, y Officyerom Pruskim z Miasta, wtencz
gdy ten umysł wykonac mieli; niechcieli, y owsi
nd warty Garnizonowi Zołnierze udali się y armat
wymierzywszy z zapalonemi stali Lontami pu
piekiby tego Momentu Ludzie Pruscy nieodstąpili
Co postrzegłszy Prusacy reyterowac się od Bramy
musieli, iednak wielki tumult w tym mieście spraw
iż Magistrat ledwo Pospolstwo mogł utrzymac; k
na Rezydenta Stanęło hurmem rzucie się chciało
do Rossyyskiego schronic się musiał; Jest tu od dzie
Dni wiadomość iż Delegowany od Gdanska do ten
Jmci Pruskiego tę pomyślną odebrał rezolucyą iż
ten Monarcha oswiadczywszy się iż o tym wszys
niewie y mimo Jego Ordynansow stało się, dał
zatym swoy Ordynans aby Woysko Jego od Gdan
ckich Territorio ustąpiło, Co zapewne ziścic się m
czekamy utrzeyszey Poczty konfirmacyi.
Jestem z dozgonnym wyznaniem
&c.

Excerpt z Listu ze Stambułu de 3. July 1770.

Chciano tu taie wiadomosci nadeszłe o zbiciu Flotty Naszey kommenderowaney przez Amirała Wielkiego czyli Kapitana Baszy, ale to iuz dziś nikomu nie iest taiemno, po poniesioney nieiakiey klęsce przez Flotylkę będącą pod kommendą Giaffer Bey czyli Contre Amirała Tureckiego; Amiral Wielki będący w okręgu Morskim czyli Golfie pod Napoli di Romani dowiedziawszy się iz się zbliza Flotta Moskiewska bał się bydz otoczonym y wyszedł w Intencyi iscia ku Smyrnie, ale międzÿ Wyspami Spescie y Sydra zwanemi, Flotta Rossyiska gdy zwawie na Naszę uderzyła, Nasza widząc kilka Masztow połomanych rozprÿsła się, Kommendant Naszey Flotty ledwo całą noc idąc pod Wyspę Samos a drugie potym okręty pod Wyspę Nikarya znalazłszy się, rzadko ktory z nich nie iest bez znaczney Szkody, nie zdała się Nasza Flotta bydz bezpieczną koło Samos weszła w przechod Morza między Wyspę Scio y Smyrne Port, wszyscy Mieszkancy Wyspy Scio wzięli się na obronę Zamku w Scio nawet Garnizon tamteyszy wziął do Zamku Biskupa Metropolitana Greckiego Mieszkaiącego w Scio Ten Zamek mimo ten teraz tak liczny Garnizon, —

nie iest w Stanie oparcia się, nie maią tylko ieden Mur wysoki y Okop ieden; Osm okrętow były na wyiściu z Dardanellow, ale za odebraną tą wiadom zatrzymano ie, y są między Zamkami Nowych y Starych Dardanellow zwanemi. Moskwa teraz z panie mowic mozna in toto Archipelago; Jey okręt są pod Wyspą Andros, zwaną, ktora iest blizey Nas niz Morea. Mowią iz teraz Obie Fortece Napoli di Romani y Malvasia szturmuią Moskale. Ci Grecy ktorzy przed Miesiącem uciekali, dziś się kupią; Ulemowie czyli Ludzie Prawni szemrzą chcą Pokoiu Cesarz zdaie się iz zonię kerał, iz kilka tych ktorych wysłano było na wygnanie, z przyczyny iz radzili Pokoi z wygnania powrocono; Pospolstwo gotuie się do wy-wozenia się do Azyi. Jest tu oraz wiadomosc iz Ca-rowa Moskiewska Tysiąc Maytkow do Azowa, wy-słała na wystawie Flottey na Morze Czarne, z kąd by może więcey dla Miasta Naszego niz z Archipelagu bydz mogło niebezpieczenstwo; Od Dunaiu mamy że Janczarowie pod kommendą swego Agi przeszli Dunay na złączenie się z korpusem Abdy Pacha y Jbrahim Basza. Weryr ieszcze był z tey Strony Dunaiu posłano mu Ferman większey konsyderacyi, niz miał do tąd, na Mer, mowią, traktowania z kim by m się zdarzyło.

R. 20. Aug. 1770

71

Naypierw we Srodę mielismy ze Lwowa o przybyłym na
tamto mieysce kuryerze z Mowing odniesionego Zwycięstwa
d. 1. Sierp. nad Woyskami W. Wezyra, a że ten kuryer dla kwa-
rantanny zatrzymać się musiał więc z tym od trzech dni tu przy-
jechał JmP Major Wilde z takową Relacyą Iż Wezyr Wielki
z 150 m Woyska przeszedłszy na tę Stronę Dunaiu; Generał
Romantzow widząc tak wielkie Woyska Nieprzyiacielskie
podzielił swoie na Siedm Dywizyi y z każdey Batallion
quarré uformował; Turcy z innemi Dywizyami spoty-
kali się y na nie nacierali bez znaczney klęski; Na Siodmą
zaś Dywizyą Janczarowie uderzywszy tak żwawo atta-
kowali, aż one złamali, Generał Romantzow w nayżwię-
kszym ogniu y w samym tym czasie zebrawszy Całą
Kawaleryą swoię przyspieszył na Sukkurs y uderzywszy
na Janczarow natarczywie attakujących, szyki im złamał.
Y tak dalece iż wszystkę udali się, y ta Rezolucya JPa Ro-
mantzowa przybylia z Kawaleryą do odparcia Janczarow
Całą sprawiło Wiktoryą; tak dalece iż Wezyr wielki przez
Most pod Isacczą reyterując się zerwać go na srodku
kazał. 173. Armat. 9 m Niewolnika y Dwuch Baszow wzięto
7 m Wozow z Bagażami y 14 m Bawołow przy nich zabrano,
40. Chorągwi wziętych liczą, Zabitych zaś tylko 3 m nie
więcey znayduie; O Stracie Rossyisk. nie wiemy ale ta według
Zwyczaiu nieznaczna na papierze, znaczniejsza na ziemi
bywa, ile Relacyi szczere obszerney doprosić się nie możemy.

y widzieliśmy tylko Kuryera rano w Sobotę że 12.
Pollionow ~~??~~ Wiktorya po wszystkich Ulicach y Prz
miesciach Warszawy: głoszących, czego my cieszyć tey wo
niedzieli. Rozumieią tu że po tey Batalii Cała Kampa
z Turkami skończyła się tego Roku, ile Wezyr W. zapew
drugi raz na tę też Stronę Dunaiu nie przeprawi się, u wi
ten Ewent był srodkiem do Pokoiu y Traktatu; w Be
derze wielkie Powietrze panuie dlatego Moskwa w Ob
ezeniu te Fortecę trzyma y sama poddać się musi.
JP Drewitz z podgorza powrocił do Krakowa z kilku
Set rannemi, gdzie JPa Pułaskiego attakował w Okopa
pod Konieczną, ale po mężnym odporze konfederaci zost
wiwszy w tyle Okopow y Obozu swego reyteradę do Węgier
tam się udali stracewszy cak według 80. Ludzi w Okopa
Jest tu y ta Relacya że JP Drewitz po tey akcyi przystąpiws
do granicy Węgierskiey zaprosił do siebie na parol JP Pu
ławskiego dla widzenia się z nim, iako z cztery konie
z Obudwoch Stron ziechali się z sobą, JP Drewitz mowił do
JPa Puławskiego czy długo tym sposobem woiować będą
z stratą Ludzi y zniszczeniem Kraiu, JP Pułaski odpow
iż do ostatniey kropli krwi swoiey woiować będzie, na co JP
Drewitz wszczęcie odpowiedział, Czegoż WMP reyterujesz się y nie le
było zostać w Okopach y bronić się, abyś był koniec z WPanem nast
po tey krotkiey konferencyi JP Pułaski do Węgier powrocił, JP Dre
witz do Krakowa. W tych dniach JP Generał Weym
był na długiey konferencyi u Nay. Pana żądając mocno aby Woy
Polskie Kordon trzymały od szerzącey się Zarazy Powietrza, do
y Rossyi: pomagać będą, co swoy skutek odbierze. W przesz
tydzień, Więźniow Marszałkow konfeder: JPa Szaniawskiego
Kodłubowskiego y resztę innych z Pragi, y z tąd wywieźli pod
konwoiem domyślamy się ich do Moskwy. Jestem do zgon

d. 27. Aug. 1770

Doniosłem przeszłą Pocztą o Zwycięstwie nad Turkami odniesionym; niniejszą List przetłomaczywszy Kopią Jego inkluduię, oprocz ktorey Relacyi, nadeszła tu iescze y ta iż de 1ma Currentis: w dzien Batalij zwycięzkiey Generał Panin Okopy pod Benderem z Wszystkiem Swoim dobył, tak dalece iż ta Forteca dłużey trzymać y opierać się niemoze; Zamek Ismailow z 500. Ludzi Garnizonu y 35. Armatami od Woyska Generała Romantzowa opanowany, Fortecę Brailow aktualnie szturmuią; Generał Berg z częścią Woyska tego udał się ku Krymowi z kąd Tatarowie wszyscy przy Woysku Tureckim znayduią się, cześć tu y ta Relacya że Han Tatarski oświadczył się Generałowi Romanzowi iż pod pewnemi kondycyami Naprzeciwko Rossyiskiemu Woysku woiować niebędzie, Na co ten Generał odpowiedział, iż Propozycyi tey przyimować w mocy nie ma, ale ieżeli Alliantem hołduiącym Rossyi pod przysięgą ofiarować się zechce, tę mu podaie propozycyą, co mabydz w aktualney negocyacyi; ostatnią Pocztą z Wiednia namieniaią iakoby w Stambule iakowaś nastąpiła rebellia y rewolucya, o czym czekać należy konfirmacyi.

Woyska konfederackie do Wielkiey Polski pod ka
ze Ordynansem JPo Zaręmby sciągaią się, ktorych
znaczna liczba oprocz tych ktore w Krakowskim
Sendomirsk: znayduią się; o ostatniey Potyczce JP
Drewitza z JPPn Putawskim ta naypewnieysza re
lacya iz Woyska konfederackie mocny Rossyisk
Woysku dały odpor, ale y to niemniey pewna iz
z kommendy JPa Kreschetnikowa Officyer z kommen
Ludzi wpadł w granice Węgierskie y attakował
Hussarow Cesarskich ieden maiąc Mondur z konf
derackim mieniąc ich za konfederatow złey okazy
zginęło Ludzi z obudwoch stron, o czym Generał E
kazi dał znac do Wiednia y tu o takowey Granice Cesa
rskich doniosł wioleneyi; Jednym słowem Woysk
konfederackie nie tak statecznie broni złoczyc zechcą y
owszem coraz żwawiey swoie popieraią Imprez
y Pachołkow lub pieniądze za nich ze wszystkich
Dobr pod surową wybieraią Exekucyą.
Starostwo kamienieckie 100m Dochodu czyniące po
JPu Potockim zawakowało, o ktore mocno konkurru
mowią iednak iz na Garnizon kamieniecki destynowane
Ogłos o powietrzu sterguiące, z Miłosierdzia Bożego
ustaie y z przezorney złey ścisłey dyspozycyi; Dzięku
niosę JcPanu podziękowanie zatę oświadczona mi
skawe przychylnie swoie, albo do tey szczodliwey [illegible]
od ktorey uchowaj Nas Panie: donosić tez iednak z takiej Pan [illegible]
we mnie z [illegible]

d. 3. 7bris 1770.

Juz podobno ani z tąd ani od JW Pana w tych krytykrytycznych czasach nie wypraszę y nieodbierzę pociesznych Nowin, z tą tylko differencyą cz lubo Woysko Rossyi: ktore w W X Litt^m prowianta wszelkie y w Domach własnych naprzykrzaią się zaś y Woyska Rossyi: konfederackie a nay bardziey kupy swawolne biorą zabieraią rabuią y na ostatku palą, niemasz tey klęski ktoreyby nie doznali, teraz kommendy konfederackie po wszystkich Dobrach wybrańcy Pachołkow dopominaią się, czyli w Ludziach czyli w pieniędzach za nich, czego gdy dostawić nie chcą, Sprzęty, fanty, Inwentarze ze wszystkim zabieraią, y po całey koronie po wszystkich Lasach kupami znayduią się nierliczonemi, kommendy Rossyi: wstawiwszy się marszu y po kilku, kilkunastu zabieraią y zabiiaią, takowe potyczki lubo niecodzienne trafiaią się, w tych dniach Major Schube w Podlasiu na Sawę napadł przednia straż konfederacka uciekła, Sawa Sam spotkał się y zgubiwszy kilkudziesiąt ludzi, umknął z resztą, ktorego wszędzie szukaią, w Kielcach na JPa Mosarzynskiego w Zamku niespodziewanie napadła kommenda Rossyiska, zastąpiwszy w Bramie konfederatom kilkunastu ubiła, reszta obronną ręką przez kozakow przebiła się nay więcey ginie Ludzi nie maiących ostrożności; albo za kommendą zostaiących y piiących rażą y zabiiaią.

JP Drewicz od krakowa ku Nowemu Miastu przyszedł gdzie nay więcey po Lasach konfederackie ukrywaią się kommendy; Xiążę Szanowski z kommendą Rossyiską w Podgurzu pod Dynowem stoi, ten Sam ktory w Okopach

Przytaczam Relacyą Batalii de 18. July. niżeli draga de 1. Aug nastąpi

attakowat JPana Puławskiego y ta iest nieomylna prawd
iz JP Puławski za Granicę do Węgier schronił się straciwsy
kilkudziesiąt Ludzi, a resztę na Granicy dysarmowano
y takowy tu Belligerantes prowadzą woynę iuz zostały
zniszczeniem krajowym; Przeraza nas nayiwięcey Powietrze
o ktorym y wczoray u Dworu odebrano wiadomość iz w
nocy o 26. Mil ztąd pokazało się z rannego konfederata
gdzie 10 Domow zamknięto, tu do tąd naymniey z tey nie
mają ostrozności tylko Recepty piszą y Octy robią ktore p
y niemi się smarować karzą, albo z tak bliskie niebezp
czenstwo do iakowey tu czynienia przymusi dyspozy
Xcia Jmci Wołkonskiego w tych dniach powrotu do Warsz
oczekuią, alboz za Jego przybyciem co nowego ukrainn
pomyslnego usłyszeć.
Przeszłą Pocztą kommunikowałem List JW Generała
mantzowa, o Batalij de 1. Aug: donoszącego, Od trzech
dni odebralismy tu czesciowe wiadomość iz Xże Repnin
scigaiąc Woysko Tureckie w niewielkiey Dywizyi
38. Armat zabrał, tysięcę ubił, kilka set w niewoli
wziął, między temi Niewolnikami znaydowało się m
80. Polakow ktorzy do alkoranu przystali; Przy tey
wiadomosci iest tyla przytoczona Relacya iz JmciPan
Podczaszy Litt w ostatniey batalij z Weźyrem wziął
dował się, y owszem w Wezyra warcyscielym u Turkow
znayduie się Areszcie; Te są ztąd okropne naybardziey
o Powietrzu Nowiny ktore aby się ucisnierzyło. DaySi
Ja zaś z dorgonną zostawam wdzięczności

Ł. 10. 7bris VVVV.

Przeszłą Pocztą inkludowałem Relacyą drukowaną o Batalij de 18. Julij nad Dunaiem odprawioney, czekamy z tegoż Druku Relacyi o Batalij ostatniey de 1a Aug. Zaszłey mamy tu ~~zaś~~ dosyć takowych na piśmie które się zgadzaią iż z Garnizonu Benderu wypadłszy Turcy na Obleżeniow uderzyli General Leben, Dwoch Pułkownikow y 17. Officyerow Rossyisk. zginęło, a z tąd o liczbie Żołnierza Rossyisk. y stracie iego wnosić sobie możemy ktorey tu niewymieniaią, do tey Fortecy iednak szturmuią y one opanować obiecuią. Xże Brunszwicki ktory iak Volontaryusz był u Woyska Rossyisk: na gardło zapadłszy umarł y tego tu Damy wszystkie żałuią z ktorym na przyszłą Zimę cieszyć się miały. Nadeszła tu konfirmacya o poddaniu się Tatarow Budziackich y Hadziackich y konwencyą de 6. Aug: w Obozie pod Benderem z Generałem Paninem zawartą mamy tu po francusku; to iest Iż my Murzy Delegowani od Całego Pospolstwa wykonaliśmy Przysięgę swoim y drugich Imieniem abyśmy od Turkow y Ich Panowania zewszystkiem odłączyli się, y weszli w przymierze z Państwem Rossyisk: y z nim się złączyli y abyśmy pod Protekcyą Nayiaś: Imperatorowy zostawali; nie iak Poddani, ale przy Naszych dawnych Prawach Prerogatywach y zwyczaiach, Obowiązuiemy się przytym przy staraniu Naszych Murzow innych wszystkich Tatarow krymskich do tego poddania się przyprowadzić,

y Zadnego takowego Chana nieprzyimiemy ktoryby do
niniejszey nas zey nieprzystąpił Submissyi abysmy przez
pomoc Rossyi naszę Wolność Tatarską ubespieczyli tym spo
sobem iak była za trzeckoro dawnych, Co iak nayuroczyściey y
nayuroczyściey przyrzekamy sobie przez to mocy nam dany
do podpisania niniejszey wszytkowey konwencyi, dla warun
ku ktorey zostawujemy w zakład Murzow Dwoch Hadziaw
y Badziaw z kazdey Nacyi po iednemu. JW General Panin obo
wiązuie się wzaiemnie iż nam wolne przeyscie ze wszystkim
Naszym dobytkiem za Dniestr dopuści y bespieczeństwo w Do
mach Naszych opatrzy, pod obowiązkiem słowa swego przy
podpisaniu tey konwencyi Nam danego. etc. ktorą to kowe
cyą Rękami Naszemi przy pieczęciach podpisuiemy y wzaie
mnie do podpisu wspomnionego Szeffa przy Pieczęci Iego iest
podana. Dan w Stepie.
Xiąże Jmć Wołkonski szczęsliwie tu powrocił, za przyby
ciem ktorego o Sequestracyi Dobr Xcia Jmci kanclerza Jmci P
Podkanclerzego koron. y Litew. Jmci Pa Paca, y Jmci Pa Podsk
biego W. kor. dało nam się słyszeć y ziściło się kiedy Sielce iż
o 40. mil Xcia kanclerza kommenda Rossyi: opanowała y z tamtąd
inna kommenda do Wołczyna iest Ordynowana także do Seku
stracyi tych Dobr, O Zastawiu coblisszosci tameczney iuz pewnie
dało się także słyszeć. Co podobno nieodmieni się iednak nad tą
Sekwestracyą nieieden tu zamysla się y zastanawia Polityk ro
zwie onę według swego zdania tłomacząc; Po takowey Sekw

Stracyi Jest tu zaś publiczny odgłos iż Xże Poseł ma wydać Deklaracyą powody tey Sekwestracyi obiaśniaiącą, y samych tylko Ministrów tyczącą się Jedni mówią iż ta Deklaracya ściągać się będzie do tego końca aby Ministerium klaryfikowało się czyli z Portą czyli z Rossyą trzyma, Jnni zaś iż przez tę Deklaracyą Jmperatorowa Jey Mc Gwarrancyi, Praw Nowych odstępuie aby Rplta Siły swoie z Rossyą łączyła na przeciw Turkom, iże obowiętnych przyimowac niebędą; bądź iedno czyli drugie, ciekawie zapatruiemy się na tę Deklaracyą o ktorey wczoray na Pokoiach powszechnie mowiono, y o tym nie tayno iż Xże Poseł kuryera z Petersburga odebrał za przybyciem swoim, y rożne tu ieszcze z przybycia tego kuryera obiecuią nam Ewenta utinam nie okropne.

Tey Nocy Partya konfederatow iak mowią Nowickiego o Cwierć Mili Pikiety Moskiewskie przestraszyła y kilku kozaków na mieyscu ubito, za innemi aż na Nowy Swiat ku Miastu ścigano; Pod Wyszogrodem na kępie Wisły 200. mniey czyli więcey okopało się konfederatów zabrawszy Statek ze Zbożem dla Prowiantu y iak w fortecy lokowali się, iakoż Moskwa iedna na lądzie pilnuie Druga na Statkach attakuie, iuż ieden z niemi zatopiono

Statek

Ci konfederaci są z Partyi walecznego Sawy, sam zaś kommendant na lądzie z swoią Partyą napada na attakuiących y razi onych, Na wodzie zaś z armat dobywać czekamy iak się ten Attak skończy, ile konfederaci pod dae się niechcą; JP Zaremba w Wielkiey polszcze Sięczył Sięt kiryssyerow y Rotmistrza wzięn w niewolą, iednym słowem Woyna coraz żwawsza zapala się. W przeszły Czwartek Wigilią Szczęśliwey Elekcyi Nayś: Pana przyszła wiadomość z krakowa iż de Prima Septembris z Partyi JPa Pułaskiego JP Paszkowski wpadłszy przez Żydowskie Miasto na kazimierz pod krakowem gdzie Jmc Generał Jordan stał na kwaterze z Regimentem Xcia Podkomorzego nie wystrzeliwszy tegoż JPa Generała Jordana Majora Gordona y ze 20. Officyerow ze Dwiema Sztandarami zabrano, z końmi Bagażami y Suknem Regimentowym, JP Pułkownik Lottau, Oberszteleytnant Abszalewicz, Wiesiołowski, Dębski, Nieszkowski kapitani w Mieście będąc przy kaplice salwowali się Leyb kompania Xcia Podkomorzego y Druga Syna Jego, ze Stradomia do Miasta także salwowały się, licząc circiter 250. Ludzi oprocz Officyerow z tego Regimentu zabranych, ktorych ku Mogile dysarmowanych zaprowadzono o. 4. z rana po wszystkim było, Garnizon z Miasta co wypadł nikogo niezastał, Mowią tu iż Officyerow Dyssydentow uwięziono, Inni przysięgę wierności konfederacyi wykonali.

d. 17. 7bris 1770.

76

P.S.

Lubo Godni Sąsiedzi Dobr Zastawa nie piszą y nie
wspominaią o Nowym gospodarstwie w tych Dobrach
zaszłym, są tu iednak niezawodne wiadomości o Gościach
y Rządach zostałym zniszczeniem tych Dobr co w rozpacz
tak Dziedzica iako y wszystkich onu życzliwych wprawiło,
z Siedlec znaczna część wypiła liczba, kommenda tylko zo-
stała się, y wszelkie rządy prowadzi nietykaiąc się iednak
żadnych Intrat ale te osobliwie składać zleciła; z Wołczyna
o tych niewspominaią Gościach, ile tych na to tu mieysce
pościągano, Xże Gallieryn z Łowicza z całą kommendą
swoią o czterey mile w Tarczynie y Błoniu stanął, Gene-
rał Czwarow z Lublina tu ściągnął Dywizyą swoię.
Major Schube także z Dywizyami na Podlasiu stoiącemi
wczesu zbliżył się okolice; koszary Saskie kawaleryą
napełnione, Różnie tu konjekturuią o tych Obrotach
y ściągnionym Woysku, nikt iednak pewności niewie,
Mocno szepcą o wydrukowaney Deklaracyi aby Naród
iawnie się klarygował naprzeciw Porcie czyli naprzeciw
Rossyi, inni troskliwi zostaią aby gwałtowney całkowey
niewykonano Imprezy, iednym słowem wszyscy tu zatrwo-
żeni na tę zapatruiemy się zamysły; Juz nie boiazn żadna
naprzeciw konfederatom tę liczbę sprowadziła Woyska
ile w tey bliskości o żadnych znacznych Woyskach konfe-
derackich niesłyszemy; to wiemy z powrotu JmciXa

Nuncyusza

z Częstochowy, iż tam pod bytność Jego Jmc Pan Pułaski wszedłszy do Forteczy niespodziewanie zabrał Garnizon y swoy osadził, z tamtąd czyli się iuż złączył, czyli ma się złączyć z JPm Zarembą, y innemi Dywizyami do których wydał Ordynanse do złączenia się czekamy wiadomości JmPan Drewitz zatem z Wojskami postępuie y nie zawodnie o Akcyi zawartey wprędce usłyszemy; z Regimentu Gwardyi konney pod Krakowem 250. Ludzi zabranych znayduią się; JPa Generała Jordana za Rewersem iako naprzeciw Konfederacyi służyć niebędzie y innych Officyerow uwolniono którzy do Krakowa wrocili się; Oblężenie na Kępie pod Wyszogrodem skończyło się, JP Czewa przybywszy na Szukanie spotkał się z Majorem Schubą od 11. w nocy do 9. z rana, tym czasem z Kępy salwowali się, y kilku tylko uchwycono. Jnkluduię Relacyą z Archipelagu którą tu wszystkie Listy potwierdzaią iednym słowem Turcy żadnego Okrętu więcey niemaią, a tak Lądem y Morzem Wszystko Rossyi tryumfuie. Xże Henryk Królewicz Pruski aktualnie z Stokholmu znayduie się w Petersburgu, mowią tu iż Rossya Mołdawszczyznę y Wołoszczyznę temu Xciu oddać, ale to ieszcze konfirmacyi potrzebuie, Od Dunaiu żadnych niemamy Nowin, z Stambułu zaś przez Wenecyą dochodzi tu wiadomość iakoby Pospolstwo w Stambule rzuciwszy się na Posła Francuzkiego z Żoną y z Familią wyrznęło Posła Weneckiego do Siedmiu Wież zaprowadzono, Poseł Angielski miał się salwować, Ta sama wiadomość ale z Wenecyi w Wiedniu stanęła z kąd tu o tym samym piszą, ta Nowina potrzebuie potwierdzenia. JP. Pac w Wiedniu ma częste konferencye z Posłem Francuzkim

Xżna Sapieżyna Woiewodzicowa wpadłszy w recydywę Maligny ~~[illegible]~~ Może zamknęła bez nadziei Życia

d. 24. 7bris 1770.

77

Lubo tu rozne o Rządach w Zastawiu są wiadomości
iakoby nieprzykrzeysze y nie cięższe były nad te ktore
y po innych Dobrach sprawiaią, naydokładnieyszą iednak
z Łaski JW Pana odebrać spodziewam się relacyą, bądź co chce
wierzyć tu żadną miarą niechcą aby iakowa srogość po
Dobrach Ministrow wykonana bydź miała y to wszystkie
zamachy w pozorną obracaią politykę; Ogłos o Deklaracyi
iakoby wypaść miała, niezmiernie upada, ile rzeczy cięższe
do swego przyiść niemogły kresu; y ta cięższe zatrzymana
bydź ma; Doniosłem przeszłą Pocztą iakowym przez podeyścia
sposobem JP Puławski opanował Częstochowę, Xięży
wszystkich wyrugował y Czterech tylko zostawił, ztąd
zabrawszy tameczny Garnizon swemi tę Fortecę osa-
dził Ludźmi y z ktorey 22. Armat do Woyska swego
wyprowadził, Udaią tu za rzecz pewną, iż Generalność
z Węgier ustąpić musiała, atoż szepcą tu sobie iż w prze
rzeczoney Fortecy osadzi się ma przy Cudowney Obronie.
JmćP Generalny Kommendant Weymarn mowi też głośno
iż Xięża Częstochowscy trzy razy przez Rewersa swoie
obowiązali mi się, iż żadnego Woyska konfederackiego
niewpuszczą czego mi niedotrzymali, notandum iż
pod bytność JPa Puławskiego JmćX Nuncyusz znaydował
się w Częstochowie y podczas Jego Mszy JP Puławski tę
przez podstęp opanował fortecę gdzie kapellana Jego Do-
minikana, y JPa Nowickiego postrzelano y raniono, zaco
teraz iest w Suspensyi JmćX Nuncyusz; A zatym Generał
Weymarn cieszy się ztym iż tę fortecę demolować kaze

Xiężna Woiewodzina lepiey mieć się zaczyna.

iakoz natenkoniec JmP. Drewitz zblizywszy się
o. 10. mil od Warszawy do Mogielnicy czekał na Sek-
kurs ztąd mu wysłany 1800. Ludzi z dziesięcią Ar-
matami y aktualnie w tamtę drogę ku Częstochowi
udał się; gdzie y JmP. Sutawski z sciągnionemi Dywizy-
ami w tamtych okolicach znayduie się, JmP. Zaremba pr-
dnię Straz trzyma tego Woyska, przeto y Batalij y atta-
czyli bombardowania Częstochowy spodziewac się należ
Woyska Rossyiskie ieszcze Nas tu w oblezeniu trzymaią
iak dotąd liczne niebyły, tak teraz tu sciągneły się, Cała
noc na podiardy wychodzą, na dzień wracaią się;
Poczta cudzoziemska ktora tu w Sobotę stawa do tyc
nie stanęła ieżeli wzięcie Woysk konfederackich
niewpadła przeto konfirmacyi niemamy o Rebellij Po-
spolstwa w Stambule gdzie y Posłow Cudzoziemskich
y Chrzescian wyciąc wpien mieli; Juz zadnych Ewen-
osobliwszych od Woyska nad Dunaiem nieusłyszemy t(o)
pewna iz za Dunay nieprzeydą, ale na Wołoszczyznie
y w Mołdawszczyznie zimowac będą; kilka tylko Regi-
mentow kawaleryi zruynowaney do Polski wroci się
Bendery zas nak nieodstąpią ex ultimis tego Miesiąca
opanowac tę Fortecę spodziewaią się; kilią przez kapi-
tulacyą Xże Reppin odebrał, Armaty zabrał, Garnizon
za Dunay odesłany; Więcey niemam co wyrazić iak
rowno z JW Panem, wzdychac do Niebios o miłosierdzie
y uwolnienie od tych zbytecznych Gosci; Mamy tu relacyą
iz Woyska Cesarskie od Węgierskiey Granicy, począwszy
od Sląska Cesarskiego Miasta Biały az ku Staremu Szańcu
co zetsz 10. mil, wszerz po 5. y 6. mil Polskiego Gruntu zaięły

d. 1. 8bris 1770.

78

Zapatruią się wszyscy na Ewent Zamysłow pod Częstochową gdzie Woyska konfederackie sciągnęły się, y gdzie wielki Magazyn Zakładaią, wydawszy na ten koniec Palety do Obywatelow pobliższych y pod Ekzekucyą zwozie każdy wyznaczoną liczbę Zboża do Częstochowy iest obligowany. Z drugiey zaś strony JPan Drewitz przemaszerowawszy przez Piotrkow spiesznym krokiem na tamto idzie mieysce, gdzie albo Batalij wydaney, albo ieżeli w Fortecy Częstochowskiey zamkną się konfederaci, Szturmu do niey nieochybnie spodziewać się należy; Dziś przyszedł rapport iż za Kielcami kommenda Suwarowa Rotmistrza Pomianowskiego z 80. Ludzi y koni pod Częstochowę idącego żywcem wszystkich zabrała; Juz się tu nieodmieni iż aktualnie Dobra Ministrow sekwestrowane znayduią się, kiedy od trzech dni kommenda Rossyiska Dobra Grusczyn o pięć mil od Warszawy leżące Xcia JMci Marszałka WKo dziedziczne w swoię wzięła administracyą, kommenda z Litwy do Wołczyna na te Imprezę iest Ordynowana, Zapatruią się wszyscy na ten proceder y rożnie o nim koniekturuią, mowią iednak bene Sentientes; utinam ta Sekwestracya takową u strony walczącey sprawiła impressyą, u ktorey straszne panice poprzedzenie; Przydaią tu do tego Sekwestru iż Ministerium Rossyiskie Cztery Niedziele Nayiaśnieyszemu Panu ad deliberandum wyznaczyć chce aby na końcu terminu tego, pro vel contra Nayś: Pan determinowałsię, y po takowym oswiadczeniu Rossya ostatnią przed siebie weźmie rezolucyą; A zatym żadney niespodziewaią się tak prędko deklaracyi, a bardziey tey terazniejszey polityki nikt przeniknąć niemoże.

To zaś ieśt rzecz pewna y istotna iż JPan Korzechowski w Grodzie Oświęcimskim zaniosł. cinieniem Generalności Manifest Interregnum w kraiu ogłaszaiący, takowy drugi Manifest w Grodzie Bieckim znaydował się na, chciano ten Sam Manifest y w Grodzie Konińskim oblatować, ale Kommenda Rossyiska rozpędziła Offerentow; y takowe teraz wtym zamieszaniu rodzą Monstra; więcey ztąd zewnętrznych Interessow non occurrit donieść, Woyska Rossyisk: wewnątrz y zewnątrz pilnuią Regonora y dniem wielkie Rumty chodzą y wielką Mieszkancom sprawuią Spokoyność, Z Stambuła te odebraliśmy ostatnią Porty wiadomości iż ta Rebellia Pospolstwa naprzeciw Posłom Cudzoziemskim y Chrześcianom non verificatur, Jeden tylko Poseł Francuzki na wielkiey musi się mieć ostrożności, ktoremu Porta dla bezpieczeństwa Osoby Jego podwoyne przystawiła Warty zastaniaiące od Insultow Pospolstwa buntuiącego się. Ale ta naypownieysza wiadomość odebrana iż Weyr Wielki ktory Batalią de 1ª Augl: stracił, zrzucony do Cypru zaprowadzony. Weyr zaś, Mufti czyli kanclerz y całe Ministerium Porty ktore przed Deklaracyą Woyny Moskwie, zrzucone y relegowani byli, za to, iż tey Woyny nie życzyli y na Dywanie oney sprzeciwili się, teraz są od Cesarza Tureckiego wezwani y do Ministerium przywroceni, co iest naywiększym znakiem iż to Ministerium wezwane Rossyi przyiazne, naklaniać będzie Cesarza do Negocyacyi Pokoiu do ktorey y Potencye Europeyskie przyłożą się naybardziey z okoliczności Powietrza w Polszcze przez co obie Potencye niedostatku Żywności doznałyby. Jestem dozgonnie z głębokim poważaniem

d. 8. 8bris 1770 79

Woyska konfederackie pod kommendą JWPa Regimen-
tarza Puławskiego dotąd pod Częstochową okopane
na dwoch mieyscach znayduią się do roboty ktorych
okopow Poddani z Wsiow pobliższych spędzeni byli,
tak dalece iż ani Szturmu do Częstochowy gdzie Inżenier
Francuski znayduie się, ani attaku w okopach według
swego mniemania nieobawiaią się, y Woyska konfede-
rackiego według Raportu samego JWPa Drewitza około 7.m
znayduie się ma; Dotąd Podiazdami napadaią się
codziennie między temi Woyskami odprawuią się
utarczki; Woyska Rossyiskie z roznych mieysc w tamtę
ciągaią się stronę, y naydaley przyszłą Pocztą o Ewencie
tych Woysk doniesie się, ile żadney za Granicę do Węgier
iuż niemaią ucieczki, zkąd Generał Austryacki Ester-
hazy deklarował się Moskwie aby na Orły Cesarskie w tych
tych granicach wystawione względy mieli y za nie nie
przechodzili, z tym dla Rossyi warunkiem iż też żadnego
więcey Konfederata do Węgier niewpuszczą, zkąd wszyscy
wyszli nay więcey do Śląska y do Polski, iednym słowem
Generalność ktora tam była więcey non existat; Po całey
Koronie podiazdy zabieraią y ludzi uwięzuią,
z tym hasłem iż my giniemy niech też wszystko niszczeie
y ginie; Wczoray przyszła tu wiadomość iż Par-
tya z kommendy JWPa Kułakowskiego z Rotmistrzem

Dzwonkowskim sto kilka dziesiąt koni, splądro-
wawszy Wysokie Litewskie uderzyła na Część Ułanow
krolewskich o trzy Mile od Brześcia Litt. stoiących
ktorych Ułani tak dobrze przywitali, iż JP Rotmistrz
Zabity y 40. kompanij z nim na placu zostało, że 20 w
woli wzięto, Reszta w rozsypkę poszła; to pierwsza
Zaczepka Ludzi Nadwornych większych spodziewaią się
ale w kazdey depozdadze na większey będąc ostrozności
w Sobotę wyiechał ztąd JP Łowczyc W. Branicki w Brześ
ktory powtorzył Sobie Uniwersał do rozstawienia Ludzi
w Brzeskim y Pinskim zastaniaiące Obywatelow W. Xsięst.
od Zarazy na Wołyniu szerzącey się, Nastu Moskwa ma
staniać biorąc nas z Dobrami w Protekcyą swoią; Pierw
odebrałem od JWPana wiadomość o Zastawie o ocymteu naypierw
wied cielesny, bo ztąd te Ukazy wyszły, wiemy do tego iż
w Ukrainie kommenda stanęła, widziemy tu ciaśnie wie
Resentyment Ministrowo Rossyi naprzeciw Familij, Xże Woi
kowski wielkie tu dwie Usty dawał, Familia na tych nie
znaydowała się y w kazdym uwodzeniu się z wielką ozięb
sieią y indygnacyą witaią się, upewniaią ztąd iz takowy
postępek cięzko pozornemu przypisać polityce co lepiey się
odkryć się musi; Od trzech dni iest tu wiadomość że d
26. Sept: Bender wzięty, kuryer z tą Nowiną pod konwo
tu iedzie y w tych dniach ma tu stanąc z okolicznosciami k
rych tu niewiedzą czyli szturmem czyli przez kapitulacy
ale wzięcie to nieodmienni się; Co będzie większym pospiech
do Negocyacyi Pokoiu o co Lud w Stambule naprzykrza si
naywiększey iest tego dowod iż Ministerium u Porty przy
Cono przysiarne Rossyi iako z kopij przyłączoney ujrz
Sobie należy. Jestem z dozgonnym poważeniem.

d. 15 8bris 1770

Dziękuię JWPanu za relacyą z Sąsiedztwa swego, ktu-
nam w tym publicum; w mniemaniu swoim nie omyliło się
W Wołczynie Rossyiskie zaczęto się Gospodarstwo, kamera Sal-
wuie swoie Dwakluere kijowieckie Mieleywyd. aby tey Dyspozy-
cyi nie podległy. Xze Jmć Kanclerz zachorował na Indygestyą ale
iuz strawił przychodzi do Zdrowia. Z wszelkich apparencyi zaczy-
zdaie się cz Ministerium Rossyi: iuz nie polityką, ale samą czułością
rzeczy, iak zaczęto tak y konczyć w tym krolestwie usiłuie y konfede-
racya tuteysza tak się zmocniła iz mężny odpor zaczyna dawać
Woyskom Rossyi: Była potyczka pod Jędrzeiowem w krakowskim
partyi JP Pułaskiego z JPm Drewitzem gdzie JP Drewitz ustą-
pić z placu z stratą swoią musiał y od Częstochowy dalszey
swoiey odstąpić był przymuszony tak dalece cz teraz koło
siebie a potym w Oporze znaydował się, Jm Pan Zaremba
pewnie Straz trzyma y Zapędy wszelkie Rossyiskie woka-
ledey natarczywości wstrzymuie, iednym słowem JPan Dre-
witz tak odważny w poczatkach Woiownik doznaie teraz
iz z Zołnierzem odważnym ma do czynienia, nayważey
Hussarowie konfederaccy dokazuią y odpor daią, JP Sawa
w około Warszawy Błonia y Sochaczewa pokazywał się
naprzeciwo ktoremu Xze Gallicyn z dywizyą swoią wycho-
dził po kilka krotnie, ale ostrozny ten kommendant konfede-
rackie z mieysca na mieysce tudząc go y zabawiaiąc znużył
mu Woyska, Z wszelkich Obrotow Woyska konfederackich
poznaiemy iz tu ku Warszawie zmierzać usiłuią, czego

ednak

dokazać nie będą mogli, nie wiedząc podobno liczby Woys
Rossyiskiego które tu w tych znayduie się okolicach, y gdzie Re
gement Granadyerow na Pragę recenter przybył. Dziś zacz
naią Rossy kopać około Warszawy poczawszy od Wisły od
Ujazdowa aż na drugą Stronę do koszar Gwardyi Koron
do Wisły, Co kosztem tuteyszych Obywatelow klasztorow
y wszystkich Mieszkańcow ma nastąpic, Mowią że to
dla strzegącego się powietrza y ztąd dla bezpieczeństwa
Całey Warszawy, przez prawdziwa że ta zaraza szerzy
atęż podobno y Woysko Rossyiskie: ma w tym iakowys se
Cel do którego zmierzaią, iednym słowem w nieszczęśliw
Ze wszystkich Stron znayduiemy się Sytuacyi y żadney per
spektywy pomyślney dla siebie nie widziemy, bo lubo Porta
daie się bydź skłonna do Pokoiu co ta Zima pokaże, wspom
nienie iednak in Regno niepewne tak o tym Sami Ministrowie
Rossyiscy mowią, Już się niewątpieni że Dania całe Minist
rium Szwede do Moskwy przywiązane oddaliła, y upewnia
iż Traktat między Szwecyą Danią y Francyą iest zawarty
Coby nową Woynę w Europie wzniecilo; w krótce ten Traktat
wkrotce ogłoszony bydź ma. Wzięcie Benderu setam
kosztowało iedney Nocy do szturmu kilka tysięcy Moskwy, a
że za to Moskwa iż Mieszkańcy w Mieście strzelali z okien
do Moskwy, wszyscy przeszło na 20m wycięci zostali, Jed
Seraskier Kommendant z 300. Ludzi w Zamku ocalał.
Romanzow do Lwowa na Zimę ma przybydź. y z Woyskiem
do Polski. Xże Repnin do Peterburga wokowany. Manif
dwa ciekawe inkluduię, y doręczonie przęde

d. 22. 8bris 1770. 87

Belligorantes certowanie łączą się z sobą iako to JPan Zaremba Mazowiecki, Sawa, y Brzeździecki maiąc około Czterech Tysięcy Ludzi wtych dniach pod Sochaczewem znaydowalisię, Xiążę Gallitzyn między Błoniem y Tarczynem o 4. mile ztąd na ich ma oko obroty, JP Drewitz był dotąd w Łowiczu ztamtąd posunął o Siedm mil do Kutna gdzie z Kiiau Pułkownik Czartoryski z kommendą swoią przybywszy złączył się z Woyskiem JPa Drewitza, koniekturuią tu iż Ci Pierwsi Czterey kommendanci na Warszawę czuwaią, dlatego Xżę Gallitzyn od Naszych nieoddala się okolic, JmćP Pułaski w Obozie pod Częstochową aktualnie znayduie się naprzeciw ktoremu JP Drewitz niespieszy się, ktory iuż dawniey obiecywał y Oboz ten rozpędzić y Częstochowę zburzyć, upatruie teraz iż ma się nie kto oprzeć dlatego nienaciera, W tym Obozie iest kilku Marszałkow, reszta w Podgurzu w Gorlicach znayduie się. ani z tey ani z drugiey Strony żadne osobliwe nienastąpiły Eventa y zdaie się iż Woyska Rossyiskie cunctando tę in Regno prowadzą woynę aby dłużey trwała y dłużey z tego kraiu bogacili się; chociaż iuż ledwo niewszystkie łupy wtych znayduie się ręku; Chciano tu Warszawę okopać to iest od iednego brzegu Wisły do drugiego, y na ten koniec Podatki na wszelkie possessye w Warszawie rozpisać chciano, lecz że tym Podatkom stanowienia Pierwsze oparły się głowy, odstąpić od tego Proiektu musieli y na tym się skonczyło

iż drogi wszelkie partykularne do Miasta y Przedmieść zakopane będą, lecz tylko Gościńców zostawionych będzie Praga zaś iuż aktualnie okopana została kosztem tam tecznych Mieszkańców y Possessye maiących. Niewiemy na iaki koniec te Okopy służą bo naprzeciw Nieprzyiaciela słaba obrona. Powietrze zaś uchoway Boże y przez okopy przeyd które iednak przy Boskiey pomocy nie szerzy się, ile bardziey zaraży chorób swe sama powietrze zarażone panuie.

Posyłam przetłomaczony List ze Stambułu ostatnią Pocztą odebrany, upewniam iż iest autentyczny y rzetelny, tak iak y Porta usilno się stara o Pokoy y Pospolstwo z wszech stron kraiu oddało moc Sułtanowi takowy stanowić Pokoy y bezpieczeństwo Osoby Jego wszelkie przyrzekło moc; y tym prędszego Pokoiu spodziewamy się im Porta odstępuie Medyacyi Angielskiey Wiedeńskiego Dworu w tym wszystkie usilnie y na ten koniec Interwentio tego Dworu wszelkie u siebie oświadcza ludzkości, Co następuiąca Zimowa pokaże pora. Interim Politycy zdaierne czynią Zakłady iż lubo dotąd Negocyacye Pokoiu nie przystąpią wdzięcze Potencye iże na Morzu pewna między Potencyami otworzy się Woyna lecz y Lądem ten wo ienny wznieci pożar, Utinam ci Politycy na swoich omylili się konjekturach, bo ostatnie złe dla Polski wynikną z tey by niewstrzęśliwości

d. 5. 9bris 1770 22

Doniesiona przeszłą Pocztą, od Dworu Rossyisk: Ministrom Luteyszym Propozycya, aby Urzędy swoie złożyli y ztąd wyie-chali, inney nie sprawiła Rewolucyi, tylko iż z ostatnim na wszelkie ressentymenta Dworu tego hazardem, w nienaruszonym umyśle swoim przy swoich Godnościach utrzymywać się będą, Czy Kanclerz odpowiedział iż ciez zyc niedługo będzie, czyli w Warszawie, czyli w Wolterynie, czyli też na Syberyi umierać będzie ale Kanclerzem, y w tym przedsięwzięciu y inni obwinieni Ministrowie zostawać postanowili sobie. Xże Sołt z tym sprze-ciwieniem się Woli Imperatorowy wysłał zaraz Kuryera y za po-wrotem Jego dalszych od tego Dworu czekamy wyroków, Docho-dziemy oprawdzie iż Dwor Rossyiski serio na tych nastąpuie Ministrów, ale konca tych zamachow upatrzyć nie możemy, gdy chceli iednych Ministrow Krolowi chce odiąc, nie schodzi na dobrey Radzie samemu Nay Panu y na wyborze Ludzi w tym Krole-wie, bądz co chce bardziey zamieszac y zakłocic Interessa tuteyszego uliciq: W tych dniach była Potyczka między Szwiczem y kiedy dzie Pięciu Marszałkow konfederackich zgromadziło się, Puł-kownik Łopuchin we 300. Ludzi attakował, Akcya kilka godzin trwała, konfederaci 130. Ludzi stracili y z pola ustąpic musieli idąc w rozsypkę, liczba Obywatelow w tey akcyi zginęła y strata nienadgrodzona, JPan Puławski znaydował się pod Częstocho-wą, gdzie Pułko: Drewitz we 2.m Woyska y Major Lange z kilka-set Ludzi na tamto udali się mieysce, Forteca Częstochowska mocno uzbroiona y w Ludzi y w fortyfikacyą, zapatrzeni są na Ewent tego Szturmu, Moskwa iednak mowi iż czeka na sukkursem a natenczas całą siłą uderzy na konfede-

ratow y onych sciągać będzie tym pomyslniey, im za
Granicę zadney wycieczki ani schronienia mieć niemogą
Zarzecz pewną tu udaią, iż JP Gumulinski znaczną
Summę pieniędzy z Francyi dla konfederatow przywiozł
Między JP Zarembą y JP Pułaewskim zadney iednosci niemasz
y owszem wielka zawziętośc iednego ku drugiemu opanowała
Pułk JPna Koryckiego wrocił się y Dywizya JP Benklewskiego
Moskwa rozproszyła, O Jmci Pa Branickiego obrotach nie
wiemy, rożnie tu otym mowią gdzie się udał, a naybardziey
iż ztąd wystany JP Połtohub niezastał go na konsystencyi
w Brzesciu. Zamyslaią się tu Polityci dziwnie na Pochod
Artyllerii y Woyska Pruskiego pod Memel, Rezydent Pruski
odpowiada iż sa zmienienie Garnizonu w Embden w Hollandyi
ale to porozna odpowiedz, naypewniey iż ku Szwecyi, ora[...]
bliski odkryie; Upewniaią tu mocno kupcy ze Gdanska
iż między Hiszpanią y Anglią Woyna deklarowana będzie
czeli się sta ziści, w całey Europie Woyną sprawie mo[...]
lubo tu upewniaią iż Austrya y krol Pruski wobojętnosci
zostawać postanowili sobie co iest do wierzenia trudno, [...]
pewna iż ci Dway Monarchowie w arcyscisłey zostaią przy[...]
iazniey, widziano to y na ostatniey Rewizyi Woysk Cesarskich
pod Neustadt. O Woysku Francuskim zausz purga nie
prawdziesie; Woysko Rossyiskie recenter Białłogrod nad Dun[...]
iem przez kapitulacyą odebrało, Garnizon wysszedł, ale 200
Armat dostały się Moskwie, Braiłow mocno się broni
Woyskom Rossyiskim; Częsc Woyska tego prowadzi Xcia Gi[...]
do Buchorestu iako Feudatarium Rossyi. JP Romanzow
zapewne na Wołos[z]czyznie zimować z Woyskami będzie

d. 12. 9bris 1770.

83

Wszystka Impreza Woysk Rossyi: ku Częstochowie obrociła się, nayprzod wprzeszły tydzien JP Drewitz. Lange, y Lopuchin Pułkownicy z Dywizyami swemi na tamtym staneli mieyscu, gdzie oraz Woyska konfederackie pod kommendą JchMciPP Zaremby Puław. skiego y innych dla zasłony tamtego mieysca stanąc mieli y iuz tu o potyczce mowią rozne iz Infanterya konfederacka 300. Ludzi JPa Puławskiego zniesiona bydz ma, dla czego dokładney ieszcze niemamy relacyi, ale codziennie oczekamy utinam nieziściła się z tłoropnym niewinney krwi wylaniem, to się zaś niedmieni iz z Biały y Nieswieza wzięte Armaty przez Warszawę prowadzone były Traktem ku Piotrkowu a ztamtąd ku Częstochowie, Armat y Moździerzy Sztuk Dziesięc wpierwszych było kilka Armat po 12. y po 8. koni, przy ktorych Piechoty 200. kanonierow karabinierow y Kozakow drugie Dziesięc, ta wyprawa na bombardowanie tak swiętego mieysca iest destynowana gdzie wten tydzien na naznaczonym stanąc mieysću; y gdzie zwyczaynych czasach Sedes Belli zostatnim kraiu zniszczeniem przeniosła się; y gdzie na ostatku niedługo pewnie oblezenie trwać będzie z ruiną klasztoru y kościoła tak ozdobnego,

z ktorego

z ktorego iednak mieli Xiąże tę ostrożność iż wszelkie
Ozdoby za Granicę iuż dawniey wywieźli, Obraz Matki
Boskiey Zaszczyt Całey korony zostać się, ktory po dobyciu
Moskwa krolowi Pruskiemu odesłać deklarowała się,
ieżeli tey Matki Boskiey Części y chwały niegodnemi staliśmy się.
Mamy tu relacyą o Expedycyi JW Łowczego kor. z Pułkami
krolewskiemi ktory ścigaiąc Stada krolewskie w Ekonomii
Grodzień. zabrane przez JP Benklewskiego y po rozmyśleniu
Jego JP Sawie przestane y tego doścignąwszy pod Trem...
niedaleko Mławy napadł na całą Jego Dywizyą y blisko
Trzysta Ludzi rannych zabitych y wziętych w niewolą
liczą y Stada wzięte odzyskane, Sam chłewa ledwo salwo
wattą, wzięci zaś w niewolą doznali kary szkolney aby
na dobro krolewskie ręki nie sięgali, gdy y Ludzie krolewscy
żadney przykrości im nie czynili y tylko swego strzegli,
albo z ostrożnieyszi będą y mieć z daleka zechcą;
Od Tureckiey Granicy żadney osobliwey nie odebraliśmy No-
winy, Brailow broni się, ale na ostatku poddać się musi, W-
ska nad Dunaiem zimować będą; O Pokoiu ze Stambułu nie
upewniaią, Sam Cesarz Turecki na przyszłą kampanią ma
wyiechać ieżeli iakowa nie zatrzyma go koniunktura.
O Woynie między Hiszpanią y Anglią cale pewności
nie mamy, to tylko pewna iż inne Potencye do Medyacyi
udaią się. O Allians[y]i między Szwecyą Danią y Francy[ą]
żadnego podobieństwa nie masz. Fołty tedo Warszawy
Spiewcho robią nie uznemy na [illegible] ktoremu nie przyczaiecie

d. 18. 9bris 1770.

84

Spodziewaliśmy się też okropne od Częstochowy
odebrać Nowiny, ale gdy dowiadujemy się z dokła-
dney wiadomości iż JmP Pułkownik Drewitz aktualnie
z Woyskiem swoim w Krakowie znayduie się, a do tego
szepcą też sobie do Ucha iż mocny na tamtym Mieyscu
odpor zastał, wierzymy się wszyscy iż to Mieysce tak
Czci y poważenia pełne nienaruszone zostało, przydaią
też relacye iż przed tym attakiem odkryta między konfede-
ratami zdrada karę y czekuiącą swoię odebrała od kommen-
dantów a potym wspólnym męstwem y odwagą natar-
czywość Rossyey: uskromiona była iż od swoiey Imprezy
to Woysko odstąpić musiało; Rossyyska Relacya udaie
iż JP Drewitz dla niedostatku Prowiantów dla Woyska
w tamtych okolicach, musiał się do Krakowa reyterować
Nadniu onegdayszym w Sobotę odprawiła się Rada
u Xcia JMci Prymasa z przytomnych Senatorów zło-
żona tym końcem aby Xcia JMci Wołkonskiego obligo-
wać aby od Imprezy Fortecy Częstochowskiey Woyska Rossyyskie
odstąpiły, Co też za wielką uważać politykę kiedy
iey swoiey Imprezy dokazać niemogą, y politycznie
od niey odstąpić usiłuią, takoż dokładnie wiemy iż po reyte-
rowaniu się

JPa Drewicza, Armaty tędy prowadzone w Zamku
Łowczykim zostawione, y konwoy te na powrot wro=
cił się, y czego dokazac niemogą, prosic się kazał;
Jednym słowem zdaie się iż Woyska konfederackie gorz
bierą ktorych te Woyska poskromic nie potrafią;
JW JP Łowczy kor. iest też przytomny, cżyrsey dobrze Ze
cżliwi tey ostatniey akcyi zdziwieni Sądy niechwalą
iż Woysko ~~[illegible]~~ worne na swoich niewczesło Obywatelow
Co większą w Narodzie sprawi irrytacyą y zaiątrzenie
a iako naprzeciw Ordynansowi stało się broniąc tylko
dochodow krolewskich, tak wręcey to ndestanie się, aby
tylko konfederacii Ludzi Nadworn. niedraźnili, iako w tych
dniach pod Pułtuskiem stało się gdzie na konwoy JW Łow
czego uderzono, y Porucznik Nadw. korycki z podiazdem
ścigaiąc za niemi zginął od konfederata. Po dziścieyszy
Gali Elźbiety, iutro ma ztąd wyiechać JW Łowczy dla
formowania Szeregu Żołnierskiego y zasłonienia Xię
stwa Lelew. od Wołynia.
Za Granicy to tylko nadeszło iż Wenecya z Austryackim
Dworem ofiaruią Turkom Medyacyą swoię, a ieżeli oni
nie przyimą, zaczym zawieraią z sobą Traktat Offensiv
et defensive naprzeciw Porcie, alboż ta Medyacya przy
sposobi nam more pomyslne uspokoienie w tym teraz
Żeby zas Xże Radziwił z JP Pacem tem Chl. Lit. w zamian p
mieli do Turkow, to bayka, ale to pewna iż tak Podczaszy
iako y JP Krasinski wraz z ściślym u Turkow są arestu

d. 26. 9bris 1770

85

Rozgłoszona wiadomość o potyczce pod Często-
chową z przyłączoną do niey okolicznoscią iakoby
uknowana bydz z przytym miała zdrada między
Konfederatami, z gruntu nieprawdziwa y nieczte-
telna dokładnie teraz pokazuie się, y cała ta Akcya
na kilkunastu kozakach na iednym Podiezdzie
zpotkanych zakończyła się, JmcPan Pułkownik
Drewitz o kilka mil natenczas z Woyskiem minął
Częstochowę y pod krakowem zwał się gdzie przyspo-
sobiwszy sę wszelkie dla Woyska Prowianta
ruszył ztamtąd y teraz aktualnie poszedł pod
Częstochowę co się nieodmieni, W Gazecie Sobotni
iest de Resultato konferencyi u Xcia Prymasa
odprawioney, wyrazono, ktora Rewolucya iest
zawsze pod kondycyą ieżeli Ludzie zbroyni ztam
tąd wzaiemnie ustąpią, naywiększe iednak
ostrzezenie iż in omnem Eventum kosciół ten ocza-
lony zawsze będzie; Co pie credendum aby przy
attaku iakowe nieprzewidziane nienastąpiło
nieszczęscie dla mieysca tego; ktore tak dobrze umo

ucnione

zewnątrz y wewnątrz iuż zdaie się że odpor
dać może, czego bardziey życzyć nie spodziewa
się należy; Wczorayszy dzień Anniwersarzu Koro
nacyi Kay Pan publicznie obchodził, Powinszowania
przyimował od wszystkich przytomnych oprócz
Xdza Prymasa po febrze niezupełnie czerstwego
Żadney Opery Komedyi nie było te wszystkie ustały
rozrywki; JW JP Łowczy kor: w tych dniach na cza
wypuszczył się. JP Sawa zebrawszy rozproszonych
Ludzi swoich Zaliwistą z mieysca na mieysce prze
iezdza się, podobno swego rewanżu upatrywać
będzie. Jest tu ogłos iż Woysko Austryackie aż
pod Bochnię swoy Cordon rozciągnęło obawiamy się
abyśmy Żupp Bocheńskich nie stracili, a do tego iest
tu y taka wiadomość że Kommendant Austryacki Gu-
bernator Provinciarum recuperatarum pisze się
Co iednak konfirmacyi potrzebuie.
Za granicy osobliwey nie mamy wiadomości, Woysko
Rossyiskie do Braiłowa szturmuie gdzie mocno Turcy
bronią się, ta iest zaś naypomyślnieysza dla wszystkich
dobrze życzliwych Nowina iż Dwory Austryacki y
Berlinski wszelkiemi siłami staraią się ustanowie
Pokoy między Portą y Rossyą. y za naypierwszą ozy-
nosze te Potencye co rychły prędko się to Dzieło wykonało

Lubo zapatruiemy się na Event Zamachow do Fortecy Często-
chowskiey, o tym iednak dotąd nic nie słyszemy, nad to iż
Moździerze z Wrocławia sprowadzaią się w tamtey bliskości
ktore krol Pruski czyli sprzedał, czyli pożyczył Woysku Ros-
syyskiemu na bombardowanie tey Fortecy, y podobno za
Sprowadzeniem onych Szturm wszelki zawieszony będzie
Ale tu okropnieysze nadeyść miały w tych dniach Nowiny, iakoby
zgromadziwszy się Generalność za Krakow na Pogranicze, y Oby-
watelow tamecznych zebrawszy, z ogłosem Trąb y kotłow Interregnum
ogłoszone być z miało, nad czym tu rożnie rożni feruią, iedni mowią
iż ieżeli do tey Rezolucyi Generalność przystąpiła z pomocą iakowey
Potencyi, tym więcey się sprawi w kraiu zamieszanie, ieżeli zaś przez
złość y zawziętość swoię, to śmiechu warto będzie, Drudzy zaś
nie z naruszonym Czołem mowią y utrzymuią, iż ten ogłos tu w War-
szawie wrodził się, iż ponieważ dawna robota konfederacyi ma
być dokładnie rozpoczęta, aby te przyspieszyć ten ogłos wydaią,
gdzie iednak co chce odtoczy się albo się rozbić musi, ieżeli takowego
Rozgłoszenia Uniwersały od Generalności od ktorey szybkim
krokiem zwykli tu odbierać wiadomości, w tych dniach nie nastąpią,
Są tu dokładne ze Stambułu relacye, Iż gdy naypierw Porta do
Medyacyi od Anglij podaney przystąpiła Poseł Angielski w Stam
bule, Imieniem Dworu swego wszelkie Turkom reprezentuiąc
awantaże ktore dziś Woysko Rossyyskie lądem y Morzem ma
w swoich ręku, wyrozumieć chciał od Porty iakowe chciałaby
podać do tey Medyacyi kondycye, ta oświadczyła się iż piędzi
Ziemi swoiey nieustępuiąc żadnych kosztow Woienne, Wołyń, Podole
y kraie te ktore konfederacya generalna za pomoc Turkom
y podniesienie Woyny in Scripto oddała, ofiaruie Rossyi

Uniwersału kopia rozgłoszonego Interregni na się tu nie znayduie.

Nad ostatadis Wiadomosc że Turcy Brailow opuscili y za Dunay poszli

Poseł Angielski nad tą zadumiawszy się propozycyą, miał dać do zrozumienia Porcie iż to ofiaruie czego cesarz nie ma, y to co Niejey iest, o czym Posłowie Cesarski y Pruski w Stambule dowiedziawszy się, takową Medyacyą y z takową offerencyą oswiadczyli się Porcie, przyrzekaiąc Jey iż Ich Monarchowie onę uskutecznią. Atatym ta iest dotąd od tych Monarchow rozgłoszona Medyacya, ktora podobno od tak wielkich w Europie Mocarzow Samey Rossyi impressyą uczynic będzie, aby czego niezechce, przymuszona na ostatku niebyła do przyięcia od tych dwoch Dworow propozycyi zuymą y stratą teraźn krolestwa tego; Jeszcze nie tu tu koncy się Medyacya, krol Jmc Pruski ciągnie Sznur swoy Zołnierski od Ziemi Dobrzynskiey zagarniaiąc Warmią Prussy całe aż pod Płock, dotąd; Woysko Austryackie ciągnie tak iż Sznur od Węgierskiey Granicy pod krakow aż ku Częstochowie, a toz to podobno po tym Sznurze do ydziemy u torzony między krolem Pruskim y Cesarzem przy niedawnym widzeniu się Granicy, ktorey oprzec się nikt mocy nieznaydzie. Zapatruiemy się na dalsze nieszczęśliwe koniunktury, w ktorych ufinam to krolestwo wpodział niepeszlo, Nieszczęśliwey przypiszemy to konfederacyi; Czekamy tey Medyacyi dalszego oswiadczenia, y ieżeli w tym Niesięgu do skutku nieprzyidzie, Woyna dłuższa, obiecuią, Niewięcey iescze co Rossya mowi, ale o przyiazn allianta swego krola Pruskiego arcytroskliwa z tak Mocną Cesarza Potencyą zprzyiaznionego. Wczoraj ednak JP Benoit Rezydent Pruski miał deklarować iż Monarcha Jego mimo tey przyiazni z Cesarzem zabraney, warcyscistych kwiazkach z Rossyą zostawać usiłuie co pre credendum

d. 10. Xbris 1770.

87

Stanęły tu w tych dniach ważne wiadomości nayprzod w Piątek blisko przeszły powrocił Kurger z Petersburga na ktorego tak tęskliwie oczekiwano, y zaraz w ten dzień Xże Wołkonski Poseł zaprosił do siebie JmciP[a] de Benoit Ministra Pruskiego, nazaiutrz zaś ci dway Ministrowie prosili o Audyencyą Nay Pana ktorą im naznaczył tego dnia na piątą godzinę po obiedzie gdzie ci Dway Ministrowie przez dwie godziny zabawiwszy się po długiey konferencyi z tamtąd do Xcia Prymasa pojechali, Wczoray na Pokoiach tey Expedycyi kuryera y konferencyi mianey arcyciekawi wszyscy będąc, przecież od potaiemnych dowiedzielismy się, iż z tą Propozycyą ad Maiestatem udali się, że Nayś. Imperatorowa y Krol Pruski chcą usilnie Uspokoienia wewnętrznego y zewnętrznego w Polszcze, y na ten koniec Proiekt do konfederacyi iest przystany, y ktokolwiek się temu sprzeciwiać będzie ten Nieprzyiacielem tych Dwoch Potencyi stanie się ktorego na honorze Maiątku y Osobie ścigać będą, Niewiemy co Nay Pan na to odpowiedział, wiemy tylko dawno iż przeciwny zawsze cum suo Ministerio takowemu był Proiektowi, do ktorego to przydaią iż po podniesioney konfederacyi Seym Extraordy: powtornie ma bydź złożony, Imperatorowa odstąpi Gwarrancyi, ieden Punkt Dyssydentow na ktory się między sobą zgodzą y na ktory Rplta przystanie, takowy Punkt ieden gwarrantować przyrzekła, oprocz tego konfederacii dawsze bellegerantes

do traktowania na rzeczonym Seymie maią bydz za-
proszeni, a gdyby stawac y traktowac niechcieli, pro
Hostibus Patriae maią bydz przez tenrze Seym deklaro-
wani Senatorowie Urzędnikowie maią bydz exnunc
uwolnieni, takowe są ad interim Propozycye y ta Nowa
konfederacya serio zaczynac się będzie y wczoray pierwsza
była u X. Ciala Prymasa konferencya o ktorey Relacyi iescze
nie mamy, to wiemy iz JW Fleming Wwda Pomorski tę co Li-
twie robic będzie konfederacyą był na tey konferencyi z JJW
mi PP Poniatowskim ~~teraznieyszym~~ kuchmistrzem Kor., Potockim teraznieyszym Kor.
mowią iz ten ostatni tu w Koronie stanie Marszałkiem
y tym sposobem pewne uspokoienie Nam obiecuią, ta ro-
bota y to Dzieło iuz się nieodmieni Utinam do szczesliwego
konca doszło, Wnoszą tu sobie iz na tym Extraord. Seymie
Krol Jmc Pruski Medyatorem będzie y takowey Medyacyi
nikt oprzec się niepotrafi y oney się poddac należy, te są ucia-
zne z tąd Nowiny, bądz iak chce abyśmy ni tym cieszyli się Po-
koiem; Konfederaci zostawiwszy Garnizon w Częstochowie
odstąpili, y JP Drewitz także powtornie do Krakowa wracha
iednym słowem Moskwa więcey nacierac niechce, w nadziei
iuz bliższey Negocyacyi. JP Kajetan Sapieha, Pułk Schutz y inni
Marszałkowie konfederacyi z 1600. Ludzi attakowali w Sendo-
mierzu Moskwę ale nie wskorac niemogli odstąpili ze stratą
Imprezy y zaraz się przeprawili się, udaią iz do Litwy; O Brahi-
łowie nadeszła przez kuryera konfirmacya iz Turcy wyszli
ktorych liczbę Moskwa potopiła, reszta przeprawiła się
Aktualnie w Ibrzedniu układaią Preliminaria do Pokoiu
między Rossyą y Portą, co się nieodmieni, Od tąd dalsze otwie-
rac się będą wiadomosci o ktorych doniesc nieomieszkam y ono-
że sobie Postem tu JW Pana przywitac. Jestem do zgonu

d. 17. Xbris 1770.

Doniosłem przeszłą Pocztą o proponowaney przez Ministrów Rossyiski y Pruskiego do przywrocenia Spokoynosci w tym Krolestwie Negocyacyi za Medyacyą Nayiasnieyszey Cesarzowey Jmci y Krola JMci Pruskiego, iakoż przez ten przeszły tydzien konferencyie do tego Dzieła sciągaiące się na których Xże Poseł z JP Benoit znayduiąc się u Xcia Jmci Prymasa odprawowały się, y to Dzieło Radą Patryotyczną nazwane kilka dni tylko trwało, y lubo iakowyś Proiekt miał się znaydowac od niektorych JchMciow Pieczęci podpisany więkrzey liczby do podpisu Jego sprowadzic ani uprosic niemogli, Ten że Xże Poseł tak Jmieniem Dworu swego iako y Nayiasnieyszey Medyatorow za naypierwszy położywszy fundament o żadney odmiany Tronu in Regno niedopuszczeniu czynic, takteż Jmieniem Dworu swego popierac swoiey dawney propozycyi nie przestaie aby Ministrowie ktorym Dobra Sequestrowano z urzędow swoich złożeni byli, y ta Rada tym koncem rozpoczęta aby z niey konfederacyę generalną wystawic przykładem Anno 1717. postanowiono sobie, y lubo nie przestaią na tey Radzie Punktow układac, dało się iednak słyszec iż Ministrowie Cudzoziemscy tuteysi co innego ustnie proponuią, co innego in Scriptis podaią na konferencyi u Xcia Jmci Prymasa, iednym słowem nikt dotąd przeniknąc niemoże co za Owoc ta Rada wyda z siebie, na ktorey naywięcey Poseł Rossyiski Jmc P Benoit ale niezawsze, Kaliski, Pomorski, Podlaski, Wizdowie, krayczy kor. kuchmistrz koronny przytomnemi bywaią, y Jmc P. Mniszcha Generała Wielkopolski

17. 2bmi 1770

do Laski konfederacyi generalney wynoszą, albolitez cżyiego z tych Dwoch Urzędnikow kor: wyzey wspomniony. Nietayno Nam iest iz Nayiasnl: Pan tey Nowey konfederacyi generalney stanowieniu iest przeciwny, ile ta naypierwsza utrzymuie się ktora w samych początkach gwałtow y wiolencyi krajowych przez dotkliwosc swoię do Oręża się porwała y cięzko będzie czyli ią znosic, czyli onę sprowadzic, a do pieroz złozenie Ministrow z Urzędow ktorzy takowey Radzie pomagac powinni większe zamieszanie y rożgrzenie wewnętrzne spraw. obawiaią się Polityczy aby przy tey Medyacyi iakowego skrytego zostatnim upadkiem Oyczyzny niebyło Proiektu podobnego do Radomskiego, ile Zadney publiczney od tych Nayiasnl Medyatorow niewidziemy Deklaracyi, ale tylko ostroznie traktuie się Negocyacya, w tych dniach po nieprzytomnosci swoiey dwuchletniey Xże Jmc Prymas u Nay Pana znaydowac się deklarowałże na co wszyscy ciekawie zapatruiemy się bo cżeli bez krola bez Ministrow tę radę sprawowac będą, zadnego zniey skutku nieobiecuią; Belligerantes konfederaci iako te y Woyska Rossyiskie scigac się międzysobą przestali y Partyami tylko z mieysca na mieysce przechodzą się, Maią iak Pułkow zebrawszy Ludzi, skoczy się napasc na Partii krolewskie pod kommendą JW Branickiego w Brzeskim stroiąc. Cieszę się z zbliżenia JW Pana w Stonimskie na Swięta gdie w terazniejszey Negocyacyi prędsze odbierac odemnie będzie z tąd wiadomosci, a przytym a Neo Nato wszelkie błogosławienstwa z szczerym we mnie życzeniem wyznaie, y Nowy Rok iak nay pomyslniey sie w dom Jaspana wprowadził dotkorego dorgonie zyc

d. 24. xbris 1770.

89

Jak zaiaśniała nagle Negocyacya tuteysza, tak też zdaie się iż iuż zgasła, ile że y konferencye agituiące się u Xcia JMci Prymasa ustałe ucichły, Przyczyny inney utym nie dochodziemy, iak tylko względem Ministrow Naszych i tatius, ktorych y od Urzędow y od tego Dzieła oddalić Dwor Rossyiski postanowił sobie, Aże krol Jmc Pruski za temi Ministrami mocno wstawia się aby dla wspanialszey wtraktowaniu tey Negocyacyi ozdoby iako dla powszechnego Całego kraiu Dobra ci osobliwie Ministrowie Radą y pomocą swoią przytomnemi byli, na tym ta cała zatamowana być ma Negocyacya y ztym wprzeszły Poniedziałek wysłano ztąd kuryera do Petersburga, aby Dwor ten od swoiey naprzeciw tym Ministrom odstąpił impreży, y za powrotem tego kuryera czekać będą do Reassumowania wspomnioney Negocyacyi, ile to się odmienić niemoże że Dwor osobliwie Berlinski z pomocą Dworu Widenskiego to Dzieło Uspokoienia wewnętrznego in Regno uiście przed się wziął, To się zas nieodmieni iż od Węgier znaczną Część kraiu Sznurem Zołnierskim Woyska Austry

ackie

zaięty, y w Sanoku Mocny Garnizon osadzony,
ale żeby Przysięgę wierności Obywatele tameczni wy-
konać mieli ogłos iest tylko bez fundamentu, gdyż się
tylko tameczni Obywatele iż w tey koniunkturze od
wszelkich Naiazdów są zasłonieni; Od trzech dni prze-
szła tu wiadomość iż JP Sawa napadłszy naypierw na
Pułk komputowy Lit. JP. Korycińskiego w Wysokim Litewsk.
stoiący zabrał mu 80. Ludzi y resztę ścigał aż ku Brze-
ściu, JW Łowczy Kor. zebrawszy z tą wiadomością
Pułki królewskie wyszedł z niemi naprzeciw Aggresso-
rom y nie daleko spotkawszy się z niemi wziął przeszło
Trzysta konfederatów po większey części rannych w Nie-
wolę y Dziewięciu Officyerów między którymi JP Mał-
linski Pułkownik y Rotmistrz Przyłęski wzięci znay-
duią się, reszta w rozsypkę poszła, nad orientu równie
rozni według passyi swoich rozumią, Doymie do żyw-
szego ta koniunktura gdzie iuż swoy na swego bije, y po-
dobno na tym się nie skończy, że JP Migocinski y Nowo
kreowany General Major Schutz z znaczną Partyą w tam-
te ku Prowincyi Lit. wybrali się strony, nie maiąc co ieść
y nic co brać w Koronie do Litwy udali się;
Jest tu wiadomość iż Regimenta Pruskie ku Zmudzi ma-
szerowały czyli dla zasłonienia się, czyli w inney Imprez-
ie tayemne zawsze tey Potencyi są przedsięwzięcia.

z 7. Janrij 1771

Wczoray w nocy przybiegła Sztaffeta cum fato JW Jmci Pa Pocieja Strażnika Litt., y zaraz wczoray rano wszystkie rozdane są Wakanse, Strażnikostwo Litt. z Starostwami Roha-czewsk. y Okilnick. Jmci Pu Pociejowi Oboznemu, Obożeństwo Jmci Pa Moszyńskiemu Staroście Nowomiejsk. Inne tu krolewszczyzny w koronie zawakowane JPu Szydłowskiemu kasztell. Słońskiemu Mirzejewskiemu Sędz. Marszałkowsk. Sobolewskiemu Podkomorzemu y Rembielińskiemu Sekretarzowi podzielone zostały, każdy z nich dobrą Porcyą chleba dostał; Nos autem tota nocte laborantes nihil cepimus. Negocyacya tuteysza cyscie się nie zerwała, konferencye do-tąd trwaią u Xcia Jmci Prymasa, gdzie y Jmc X. Kanclerz zasiada y gdzie Projekta układaią, ale nay większy Punkt przypuszczenia Ministrow y iezeli tey Exkluzyi nie ułatwią żadnego dobrego Sukcessu spodziewać się nie należy, o czym tu dotąd Ministrom Rossyisk. ciężko wspomnieć, tę a nie inną maiąc od Dworu swego Instrukcyą naprzeciw Naszym Ministrom, Jmc P. Łowczy Kor. do Petersburga z Grodna pospieszył o czym tu Xże Poseł nie wiedział, y mowi iż za Passeportem krolewskim przepuszczony nie będzie y kwarantannę pod Mitawą trzymać będzie obli-gowany, inni tu mowią iż z Petersburga Xże Repnin do siebie go zaprasza y Passport mu od tego Dworu wysłał, A zatym y na przeiazd y na Negocyacyą w Petersburgu tegoż JW Łow-czego utinam pomyślną zapatrywać się należy, ciało y nie suchym okiem na Szturm pod Częstochową zapa-trujemy się

gdzie iuz aktualnie szturmuią y gdzie znaczny
odpor odebrac mieli z stratą kilkuset Ludzi Rossyi
y o dwie mili cofnąc się Szturmuiący musieli, o czym
dokladnieyszey czekamy relacyi, to tylko zdaie nam
potwierdzac ten dany odpor iz JP General Weymarn
pytany o wiadomosci od Częstochowy odpowiedział
Iz kommendanci Rossyiscy między sobą klotnią wszcze-
cziwszy od Szturmu oddalili się na mocę czekaiąc re-
zolucyi; y to niemniey pewna iz JP Zaremba y JP Pu-
ławski z Ludzmi swemi tey zewnątrznie bronic będą
Fortecy o ktorą obronę wznosiemy ręce do Nieba.
Z apparencyi rzeczy nie zanosi się abysmy na Pokoy
między Portą y Rossyą ktora 40^{m} Rekrutow do woyska
posyła y Magazyny wielkie na Wołoszczyznie zakłada
Tutay zas Ledem y morrem wzbraiac się nieprzestaią
tak podobno y w naszym krolestwie tego niespodzie-
wany się cos spotrzepia, ile te Negocyacyą za pocorną
tylko tłomaczony bez krola, bez Ministrow, y bez
Głow ktore nayleps[z]ą radą y pomocą do takowego
przytorzyłu by się Dzieła. Juz się nieodmienie iz
Woysko austryackie Cały Powiat Sandecki wszer
wziowy possessyą 279. Wsi zachcią z Starostwami
y pretensyą tę swoią na iakowym fundują Przywileiu
ktorego niemamy o wyrazie cestem dorgonnich

z 14. Janu[ar]ij 1771 91

Respons od JW Pana inkludowany oddałem według adressu swego na który tę Pocztę oczekiwano; Drugą Pocztę donoszę o Wakansach po ss fata JW Mniszchowy Podkomorzyny Lit[ewski]ey: po którey dwa Starostwa wszytkie Jaworowskie y Szczerzowieckie zawakowały oprócz innych Królewszczyzn iako to Gołąb 20m importancyi roczney to JW Grodzkiemu Pisarzowi WK oddane, Pierwsze zaś Starostwa przez deklaracyą królewską w Administracyą Kommissyi Rzpltey Skarbowey maią bydź oddane aby ta intratę z nich wyprowadziła, a po wyprowadzoney per plus offerentiam maią bydź oddane, którymi Pieniędzmi Nayiaśn. Pan zasłużonych sobie chce kontentować y między nich dzielić, ta dotąd trwa deklaracya, ale iuż z boku słyszemy iż JmciX Biskup Płocki za Jaworowskie 500.m złp. ofiaruie dla synowca swego, y pewnie dobre targu, czy li szemy o z drugim nastąpi; Taka liczba była tu konkurrentów iż Nayiaśn. Pan zamknąć się musiał w Pokoju swoim, do którego kołatać nieprzestaią; o Wakansach po JW Pocieiu zresztą doniosłem Pocztą, po którey List Pański odebrałem gdzie JW Pan pytasz mnie się wcale bezpiecznie pod Poznań czyli Leszno przeiechać może, odpisuię iż Cordonu niemasz [illegible] Wolny, ale czyli od konfederatow leśnych może bydź bezpieczny tego nikt niezgadnie.

Z publicznych wiadomości osobliwie od Częstochowy Tad. szła Estaffeta do kuchmistrza Kor[onnego]. Iż Woyska Pruskie w Wielkiey Polskiey wtargnęły y Poznań osadziły.

to tylko mamy iż Woyska Rossyi 4.ro opasało tę Fortecę y z Liczney gory spędziły konfederatow gdzie Armaty swoie osadziły y z tey gory szturmuią, Woyska konfede racie Zaremby, Pułaskiego, Miączyńskiego, y inne ledwo niewszystkie na tamto zgromadziły się mieysce ku obronie tey Fortecy codziennie wielkich Succursow z tam tąd a słyszec oczekuiemy day Boże pomyslnych; Co się tycze Negocyacyi Pokoiu przez Radę Patryotyczną stanowioney o tym żadnego dotąd niemamy oswiecenia, mowią tylko iż na kuryera z Petersburga oczekiwac należy, gdzie y Ju Lowczy koron. pospieszył, a słyszemy ktora Negocyacya będzie pomyslnieysza; szepcą też o odmianie całkowity u Dworu Rossyi Pierwszego Ministra Panina, ale o tym czekam konfirmacyi, Dwor Dunski zdaie się porywać na przeciw Moskwie wraz ze Szwecyą gdzie Francya korotko swoy w na Woyska Szwedzkie, y Dania postawiwszy 14. okręt tow na Sundzie żadnych innych nieprzepuszcza, aby tylko z Flottą ku Petersburgowi niewdała się. Co wszystko konfir macyi potrzebuie. Od wielkiego Woyska Rossyi nad Duna iem te ostatnie mamy wiadomości, iż kuryerowie y po kilku codzien za Dunaiu od Wezyra W.o do Romanzowa przybiegaią y od Romanzowa do Wezyra wysyłani bywaią y Generał Romanzow do Petersburga swoich także posyła kuryerow, utwierdzaią iż te Dwie Potencye bez Medyacyi wszelkiey Potencyi z sobą pogodzic się usiłuią. Straszą Nas pewną Woyną między Anglią y Hiszpanią, Co zapewn wszelką oddaliło by Negocyacyą. Jestem dozgonnie

dᵉ 21. Janrij 1771.

92

Mamy tu dokładną relacyą o attaku pod Częstochową gdzie nayprzod JP Drewitz rzuciwszy liczbę bomb na ko-scioł y Fortecę żadnego nie sprawiły skutku, a potym napę-dziwszy Chłopow Polskich z Drabinami do Murow, tych liczba także znaczna zostało na placu, napędził zatym Pie-chotę y Husarow swoich ktorzy przystawiwszy Drabiny gdy te krotkie na dwa łokcie były odpędzeni zostali z zna-czną stratą swoią cak upewniaią że Czterysta padło z pię-tnastą Officyerami y że sto rannych zostało, niemamy pe-wney relacyi o liczbie straty, ale ta naypewnieysza iż po-tym Szturmie ostatnim JP Drewitz wcale odstąpił o puł-tory mile co się nie odmieni; Mocno ta darcemna Impreza Irrytowała też Jmci Pana Generała Weymara ktory wiedziemy iż od niey nieodstępuie kiedy Xcia Generałowi Gallicynowi dał Ordynans aby z kommendą swoią poszedł pod Częstochowę iako z aktualnie wtym Marszu znayduie się, Jmć P. Drewitz iuż z tamtąd oddalił się inne zostawiwszy kommendy z swoią tylko w Krakowie znaydował się; Ludzie Regimentu zabranego Xcia Podkomorzego w Częstochowie znayduiące się uczynili dwie Wycieczki na Moskwę y z zwycięstwem znacznym do Fortecy powrocili; Zapatrywać się zatym będziemy Co Xże Gallicyn sprawi ale oraz ręce wznosiemy o obronę tey Swiątnicy; JchMć P. Puławski y Zaremba z kommendami swemi krążą około For-tecy nie słyszemy iednak aby iakową pomoc oblężonym dawali Nietraią tu nadzieiey iż ta Forteca ocalona zostanie, y to nie

mniey

iż Xże Jmć Poseł zawsze był przeciwny tey Impressie, ale
ad Militaria niemiesza się, Podczas oblężenia y attaku
Częstochowy, JP Mięczyński Marszałek Bełzki z JP Skutren
attakowali Karwiegrz pod Krakowem abyc Sól Królewskę
na Składzie zabrali, Garnizon Rossyi z Krakowa wypadł
y żwawa była utarczka kommendant Rossyi ranny został
y niemamy relacyi czyli ta Sól zabrana, ale w Wieliczce y
Bochni ta gospodarcie konfederacya y tego Jey niebroniemy
Mamy tu wiadomość iż Jmć P Branicki Rygę minął, cieli ddd
pod Petersburgiem kwarantanny niewyprawi, ale namieniaią one
iż Generałem Lieutnantem Rossyi został w konfirmacyi potrz
bie; Stanął tu kuryer z Petersburga do Xcia Posła który
wczoray na Pokojach nieznaydował się, wnoszą tu sobie
iż przez tego kuryera Rada Patryotyczna do swoich czynnośc
odebrała rezolucyą, o czym donieść nieomieszkam ta Rada JPa
kuchmistrza korl. mago pro objecto za Marszałka Dzieła tego
Z Poczty Cudzoziemskiey odebraliśmy tu Nowinę iż Xże Choiseu
Pierwszy Minister Francuzki oddalony został a Ministerio
iako też y Pierwszy Minister Hiszpański Grimaldi także
dysgraciowany, ta odmiana Ministrow pierwszych do których
przydaią iż Xże Caunitz w Wiedniu y JP Panin w Petersburgu
tey odmianie są podlegli, sprawie może insze w Europie ...
Jest tu y ta wiadomość iż kongres w Wiedniu do Negocyacyi
Pokoiu między Portą y Rossyą ma bydz złożony, ale że dotąd
Postow nienominuią, niewiemy co wierzyc, y owszem wie
rzemy iż czwarte będzie kampania żwawa nad Dunaiem.
Więcey niemam w donieść tą Pocztą cieżem dorgonnie

Ż. 28. Janrij 1771.

97

Jako doniosłem przeszłą Pocztą o Ewencie rzeczy pod Częstochową tak y tą potwierdza się iż to obleżenie zewszystkim ustało, ktorego okoliczności te nam są nie tayne iż Moskwa kilka set Ludzi z kilkunastą Officyerami utraciła, Chłopow Polskich ktorych podpowszy Moskwa na pierwszy Ogien z Drabinami y Podwodami wysłała znaczna zginęła liczba, iuż pod same zbliżyła się Moskwa mury, ale Drzewo z Murow spuszczane zabrało szturmuiących y tym sposobem odpędziwszy od Fortecy y siebie salwowali; Nieprawdzi się aby Xże Gallic[z]yn miał przyść pod Częstochowę iuz podobno od tey odstąpią Imprezy, rozgłosiwszy tylko iż tam onaszemie gdzie indziey udał się na kutno ku Wrocławkowi gdzie na Rypnowskiego Mikorskiego Marszałkow napadłszy sto padło na placu 60. z Dwiema Rotmistrzami y trzema Porucznikami powrocił do Łowicza w tey Akcyi 700. Husarow konfederackich mocno broniło się w pierwszym ogniu ale potym z placu ustąpili Towarzystwo konfederackie szło zgoryczą się z Saurą ktory uciekł wszystko o 4. wiele znaydowało się aby z tym Woyskiem insurgencyi na Pałki krolewskie uderzyć. Podczas attaku Częstochowy JP Mięczyński Marszałek Bełzki z JPm̄ Schitzem na Garnizon w Krakowie uderzyli, gdzie JP Abszalewicz kommendant Rossyyski na karonie rzu pod tym Miastem attakował konfederatow ktory tak dali Moskwie odpor iż sam kommendant y drugi kommendant śmiertelnie ranni zostali y dwie Armaty utracili, wroić się do Miasta musieli, gdzie pozostali Ludzie Regimentu Xcia Podkomorzego takze ledwo obronili Bramę, konfederaci zabrawszy 700. Beczek Soli z Kazimierza z tryumfem powrocili,

W Krakowie Ludzie teraz przytomny.

JP. Drewitz powrocił pod Krakow ktorego Woysko ma
bydz podzielone międzi innych kommendantow Rossyiskich
ynie zostanie się tylko całe przy 800 Ludzi ktorych miał z począ
tku tey Woyny, Bardzo tu źle mowią o tym kommendancie
ale też podobno y to iest nayważnieysza przyczyna iego Znaku
iż się iuż zbogacił a do tego Śmielsi dwornieysi y daleko m
nieysi dziś są konfederaci ktorych ta Moskwa tu nie za
ie; Posłowie Rossyisky od dwoch Niedziel niebywaią u Dwo
o żadney niesłychać Negocyacyi Drugiego kuryera w tych dniach
z Petersburga tu oczekuią przez ktorego iako zawsze Tayność ma
tu nastąpie, Słychać tu mocno iż JW. Biskup Wileński w rnie
konfederacye w Litwie przy Moskwie y pod Rządem JP. a Pacz
czego tu zrozumieć niemogą; Już to pewna iż Jmc P. Podczasz
Lit. z Jmc P.m Krasinskim Podkomorzym pod Belgradem Kwa
rantannę odprawuią y przez Transylwanią Węgry powracaią
do Oyczyzny, inni upewniaią iż iuż w Wiedniu znaydowac się
będą; Mocno tu mowią o Negocyacyi do Pokoiu w Naszym
krolestwie że JP. Durand Minister Francuski z Ministrem
Cesarskim do Polski przybydz maią, z Petersburga Xże Re
pnin na Poselstwo do Wiednia ma bydz zapewne nominowany
O Pokoiu iednak między Portą y Moskwą dotąd niepewnie
a gdy ten nie stanie mało nadzieio cieszyc się tym w Polszcze;
Że Starostwa Jaworowskie y Perwolireckie zatyczone tyami
po JPani Podkomorzyny Lit. zawakowane znalezli się kupcy p
lus offerentiam JP. Holowieski Podkomorzy krol. y JP. Grochol
Szwagier Jego 4 Million 40m f. zapłacili, z tych pieniędzy Gwardy
pieszey kor. zapłacono Artylleryą kor. kommissarzom wszystko y
JP. Alexandrowiczowi 60m f. y 40m JPu Kickiemu Generałowi ud
lono y tym sposobem wielu ukontentowano. Jestem dozgonnie

24. febr: 1771 a°

34

Doniosłem przeszłą Pocztą o przedaży Wakansow Starostw po JeyMćPani Podkomorzyny Litt. y na iakie koniec te Pieniądze dysponowane bydź miały, ledwo tez Zgoda nastąpiła y Repartycya tey Summy układano, ali się mocna Oppozycya od XiążęcJmci Prymasa dała słyszeć, aby Panis benemerentium dla Zasłużonych był Podziałem y gruntownemi wsparta była reprezentacyami, tak daleko iż y Xże Poseł Rossyył one popieraiąc, JW Woiewodę Kaliskiego y JW Kuchmistrza Kor: dotych rekommendował Wakansow, ale Nayiaśnieyszy Pan z wolnego Szafunku Łask swoich wiedząc iż tak zbawienny Proiekt na płacę Woysku od Interessowanych niezyskał Approbacyi y widząc iż tak mocnych zabiegano Instancyi, wziąwszy raz przed siebie rezolucyą ze Starostwa Jaworowskie Nieprzyiemnemu JW Branickiemu Łowczemu Kor: Szczurowieckie Xiężu Podkomorzemu Kor: konferował Pierwszego niechciano pieczętowac przeciw Prawu iż JW Łowczy maiąc Dwa Starostwa Kapinoskie y Przemyskie, iednak ta oppozycya ma iuz bydź ułagodzona, Drugie Starostwo Xże Podkomorzy Ojcu zaś yna przedał JPa Hołoniewskiemu tanio Samemu ktory Obydwa był stargował, y za iedno zgodził się za 400 m f. Przy tey okoliczności przytoczę drugą iż JmciP Pstra źnik Litt. za Starostwa konferowane ma wypłacić JmciPu Burzynskiemu 3 m ft. Xznie Woiewodzicowy drugie 3 m ft. Jest tu wiadomość iż JP Burzynski przeszły Marszałek Konfederacyi Sieradz: złowiony przez Rabunki swoie

przybiegłszy do Piotrkowa w kilka dni więcey z koni
y otworzywszy swemi Ludzmi kancellaryą Grodzką
ktorym Manifest naprzeciw Generalnosci wszystko
wnim opisuiąc Arcana Intrygi fakcye na Sześciu
Arkuszach obszerny, ied nego JPana Patdewskiego wnim
niewspomina y po zaniesionym tak niewiernym zk
przybiegł tak niewiernym do tego się obrocił; Pierwszy
traktu stanął Dworowi kommunikowany; Juz się
odmieni ze JmPan Podczaszy Litt w Preszowie znayd
się ale Sam bo kollega Jego JmP Krasinski w Turczech
został zatrzymany, List JmuX[a] Biskupa kamienie
do Generalnosci pisany rozumiem iz iest wiadomy
cztamkorzkarcu do przysłania obszerny na pułtora
kursza. Po Akcyi w Krakowie de 13. Janr: iest ta
ogłos iz de 28. currentis druga nastąpie miała ale o tey
mamy pewnosci, wiedziemy tylko iz konfederacya dla
wykonania swoich Proiektow chce to opanowac M
sto ktorego JP Drewitz z Dywizyą swoią 800 Ludzi, (bo
kommenda odebrana y Ludzie zebrani) mocno pilnu
JP Absalewicz kommendant Rossyiski w krakowie ordrowa
ale Usrakow Vicekommendant roskros przestrzelony
rowac się długo musi; Luba cedna impreza do Forcey
Częstochow. niewdała się, myslą iednak o drugiey y J
General Gallicyn będąc tamtych dniach takowy do al
ku tey Forcey miał odebrac Ordynans gdzie y JP Pułko
wnik Schewarow iest kommenderowany, ale Garnizo
nabrawszy Serca przy Inzenierach Cudzoziemskich
y powtornie swoy odpor przy pomocy Matki Boskiey
Juz trzy Niedziele iak Ministrowie Rossyiscy u Dwora nie
Są przytomneme.

95

d. 11. febr. 1771.

Nayważnieysza ztąd pierwsza Nowina iż Xże Jmć Wołkonski iest ztąd rewokowany, na ktorego mieysce JmćPan de Saldern od Dworu Rossyjsk. iest naznaczonym do sprawowania Interessow Postem, był ten Nowy Minister z przyjaźni zaniem Przyiaciel Nay Pana y do czynnosci drugi Tom Graffa Keyserlinga, alboż Interessa żywiey traktowane do swego dojdą kresu; Jest tu Relacya o Przybyciu JmćPa Branickiego do Peterburga oczym Nay. Jmperatorowa dowiedziawszy się wysłała zaraz do Kancelarji aby ile w Dzien Gali natenczas u Dworu przybył na Pokoie, iakoż y po podrożnemu stawiwszy się na Pokoiach Jmperatorowy ktora w obecnosci iesżcze krolewicza Henryka y innych Przytomnych te wgłos do JW. Łowczego rzekła słowa; To moy wielki Przyiaciel dał mi od dawnego czasu dowody Przyiaźni swojey ku Mnie, oswiadczę mu też moię wdzięcznosc natymtu mieyscu; Juz podobno niezmienie się iż Generałem Lieutenantem Woysk Rossyjsk. iest kreowany, utinam przytym oswiadczeniu Łaski Jmperatorowy pomyslne względy na Interessa Polskie zjednał. Reassumowane tu u Xcia Jmci Prymasa konferencye iedne przy Postach Rossyjsk. drugie z Panemi tu Przytomnemi Senatorami y Ministrami, mowiono wczoray na Pokojach iż na dzisieyszey konferencyi ktora ma bydz na zwyczaynym mieyscu JmćP Benoit Minister Pruski ma oddać Deklaracyą, ale że o tey Deklaracyi iuż po kilka kroc mowiono ktora nie ziściła się a zatym y o dzisieyszey cypewnie niemozemy; Woyska konfederackie przy Regimentach

Dragonÿ y Hussarow naywięcey z Woysk Cudzoziemskich
zrekrutowanych, do których ciak tez szepcą iż znaczne
po kilka dziesiąt Ludzi Woyskowych Austryackich partye
osobliwie w krakowskim przybywaią, Coraz mocnieysze
y bitnieysze znayduią się w chlebie y Maiątku z własnych
Obywatelow wyciśnionych, w tych dniach iednak pod Wie-
liczką za krakowem w Lednicy stanął JP Schytz ze 150
Hussarow chcąc na Miasto kazimierz uderzyć y kontrybu-
cyą założoną od Żydow tameczných wybrać, Moskwa w kra-
kowie przez szpiegow dowiedziawszy się y o tym uderzyć
JP Drewitz na nich o drugiey po północy kilkudziesiąt za-
bito tyle drugie w Niewolą wzięto Sam Schytz w kilka kon
salwowal się, konia zabitego z Cyfframi Jego znaleziono.
Supponuią iednak iż zdrowo uszedł; JmP Zaremba we trzy
Tysiące Poznan obległ gdzie JPan Ren ma kommende, mowią
iż Moskwa Przedmieście iedno spalila, Sukkurs Moskwy
z Torunia kilka Set z armatami ku Poznaniowi poszedł,
ciekawie zapatruiemy się na Event oblężenia tego, O Imp.
z Częstochowy wcale cichto; Generalność miała przybyć
do Szania za Cordon Austryacki; Od Dniestru mamy
wiadomość iż Moskwa wszelkie czyni gotowości do przy-
szłey kampanÿ z Turkami ale niemniey y to pewna iż mowią
około Traktatow Anglia pracuie czego podobno y Moskwa
sobie życzy. Jest tu relacya o Seymiku Brzeskim y tumul-
cie w którym JP Podzia Lepański w rękę obcięty, stanęło
iednak do tąd 16. Deputatow z rożnych mieysc W. X. Lit.
Jestem z dozgonnym przyczyną zaciem y wyznaniem

d 17. febr 1771.

96

Doniosłem przeszłą Pocztą o opanowanym Zamku
Krakowskim przez Woyska konfederackie die 2. Lutego: opisałem
wszelkie tego Ewentu tak odważnego okoliczności, to się nie
odmieni, że Officyer Francuski Duglas naypierwszy we 20. Ludzi
kanałem dostał się do Zamku, JP Walewski z JP Szoazy y in
nemi Officyerami Francuskiemi obronną ręką do dnia wyciągwszy
Bramę Grodzką przy Zamku, kilka Set Ludzi wprowadzili do
Zamku czego Garnizon niepostrzegł aż w Zamku wszyscy sta-
neli, zaraz tedy wysłał JP Walewski po Sukkurs do Tynca aby
Miasto całe opanował ta Impreza nieudała się chociaż przy
szedł Miasto attakować, gdzie też wraz przybiegł Pułkownik
Jegelin z Sukkursem y ten odparł ze stratą konfederatow.
Z Tynca inaczey y Zamek y Krakow opanowali byby li y tym
sposobem cała Planta konfederacka nieudała się, od tego cza
su bardzo wiele Woyska Rossyiskiego na tamto miey. pościągało się
opasali ze wszystkich Stron Zamek z kąd Xięża y inni Miesz-
czaney wynijść chcieli ale tych Moskwa nikogo wypuścić nie
chciała chyba z Garnizonem, To rzecz pewna że konfederacy na
Zamku znaczne Magazyny, Ammunicye y znaczne Depozyta
zastali strzelaią z Zamku do Miasta razą Żołnierzy ale też y
Mieszkańców, Moskwa dotąd bardzo mało albo wcale nie
niestrzela, ochraniaiąc z insynuacyi tuteyszey nietylko Staro-
żytny y wspaniały Zamek ale też w nim Grodzkie Tranzakcye
Dokumenta Dobr y fortun Obywatelów, rozumieią iednak iż
Szturmem ten odbiorą Zamek, ile żadnego Sukkursu Obleżeni
mieć niemogą, P. Drewicz między Krakowem y Częstochową
z dywizyą swoią lokował się na wszelki czuwaiąc Suk-
kurs JPa Puławskiego y innych, iednym słowem wszelkiey

sztuki ze wstydem Woysk Rossyiſk. dokazali, ale zapa-
trywać się należy zaktztamtąd wyleść będą mogli, kto
Ewent podobno w krotce nastąpi. In reliquo w kraiu oprocz
powszechnego zniszczenia nic więcey nie słyszemy; w Tesz
nie Generalności siedzi gdzie wielkie roztyrki y niezgody we
wnętrzne panuią; Jmć Pan Podskarbi WK z JP Wielkopolskim
Marszałkiem w areszcie Austryackim byli ale z niego uwolnieni
zostaią, ale iednak od Generalności oddalili się do Bielska
O Zawarciu Pokoiu między Portą y Rossyą ta iedna zabł-
ysnęła Nadzieia iż też się niewątpliwie ze Poseł Turecki co
stany do Wiednia znaydzie się, ale iednak pod Belgradem
kwarantannę z ludźmi aktualnie odprawia, to Poselstwo
tłomacza pomyślnym skutkiem do otwarcia Negocyacyi
do przyszłego Uspokoienia; JW Łowczy kor: z Krakowa
prowadziwszy Naszego Posła do Samey Granicy Węgierskiey
wrocił się do Krakowa, Poseł zaś JW Oginski iuż do tego Sta-
ną Wiednia. Rozne tu są wiadomości o krolu Pruskim
że w Żołtaczce ze nogi w Puchlinie z podagry, że na ostatek
bez nadziei dalszego życia maią człek bo. Wzdychaią Lu-
dzie do Nieba sit Divus dum mordo non vivus, w patrzie cięż-
ko te Exekucye te umęczenia co rozne od Woysk Pruskich
cierpią Woiewodztwa oprocz nawiezioney falszywey Monety
y Złota: Byliśmy tu ciekawi o Woysku ktore prowadzi
General Romanius, o czym z Listu JW Pana Wyczytuię się
y zapewne to Woysko na to tu mieysce zbliża się będzie
jeżeli cesarz iak mocą wielką prowadzi Artylerya;
więcey nie mam co donieść wyznaię dorgonnie

d. 18. febr. 1771.

97

List inkludowany oddałem z Rąk moich JW Panu Pisarzowi na ktory niewiem ieżeli odpisze odesłać JW Panu nieomieszkam; Po inkludowaney przeszłey Poczcie y odestaney wyraziłem tylko w Liście do JW Pana Hetmana Wiel. iż Praktaty międzi Anglią y Hiszpanią w Londynie zostały podpisane co samo y Listy Cudzoziemskie potwierdzaią, przez ten Event obiecuią mocno iż naydaley ultimis Aprilis Między Portą y Rossyą nastąpi Pokoy, ile ten Traktat Angielski pomięszał zamysły Turkow ktorzy przy tey Woynie znaleźli byby li pomoc od Francyi na morzu, a przy zawartym Pokoiu zadney niemaią nadzieię, Co będzie powodem do prędszey Negocyacyi z Rossyą. O tuteyszey niewiem co wyrazić czyli iest prawdziwa y rzetelna, czyli też iest pozorna na większe zamieszanie y zniszczenie kraiu; Rada Patryotyczna ożyła y kilka Sessyi przy Postach Rossyiskim y Pruskim u Xcia Prymasa w tey Negocyacyi w tym tygodniu było, na ktorych Jm Pan Benoit Imieniem Monarchy swego oświadczył Się, iż lubo Xże Poseł Ministerium tuteysze odmienia, Systemma iednak tego Dworu nieodmienia Się, ktore od Monarchy swego ma zlecenie aby popierał, to iest Radę Patryotyczną ofiaruiąc Siły swoie dla utrzymania Jey Powagi y Jey czynności, a iako Dwor Rossyiski złożenia Czterech

urządztwo Smoleńskie zawakowane obiecuią JmPanu Sosnowskiemu Pisarzowi ale wprzod to Pisarstwo chce zwrzedać

Ministrow z Urzędow swoich, tak y Monarcha Jego [dopominasię]
od tey niedostąpi Imprezy, y to Samo Nayiasn. Panu
na tey Radzie oswiadczył się donieść, iakoż onegday
w Sobotę ten że Minister Pruski z Xięciem Wołkonskim
u Nay Pana blisko godzinę na Audyencyi znaydowali się
z ktorey, ile między wielkiemi trzema Osobami ieszcze
dokładnie in publicum niewyiawiasię, to tylko powszechn
mowię iż tak Rossya iako y Krol Pruski dopominaią się
aby Nay Pan klaryzgował się czyli chce odstąpić Familii
swoiey y z Radą złączyć się Patryotyczną, niewiemy Re
zolucyi dawey, wnosiemy iednak Sobie iż naprzeciw
tey Radzie ktora iakowąś Samowładną władzę dać Sobie
usiłuie, mocno cum Ministerio opierasię, wszystka
nadzieia w Negocyacyi JW Dłuskiego kor.: ieżeli ten po-
myslnieyszych z Peterzburga nieprzywiezie rezolucyi
z kąd ultimis Marty w kompanii Jmb.ra de Saldern,
ma na to powracać mieysce; Obaczemy w tych dniach
dalszą Negocyacyą na Radzie Patryotyczney, Był tu w nie
woli JP Pułkownik Wierzbowski ktorego bez rewersu uwol-
niono ten z tąd w tych dniach wyiechał tak twierdzą z mo-
cnemi Listami od Rady Patryotyczney do Generalnosci ażeby
co dobrego Sprawił. Poznań dotąd oblężony, Garnizon Przed
mieścia Spalił y broni się, ale ieżeli Sukkursu niedostanie
poddać się będzie musiał JPu Morawskiemu z kommendy
JPo Zaremby ten zaś Regimentarz z JP Puławskim naprze
ciw JPu Dreuitzowi poszli ktory szedł na Sukkurs Poznania
w dnym słowem konfederacya tey szła wzięła gorę.

d. 25. febr. 1771.

98

Od ostatniey bytnosci Ministrow Rossyi: y Pruskiego na Audyencyi u Nay Pana, Negocyacya Rady Patryotyczney wcale zawieszona byta, dopiero dziś mowią o niey iż Reassumowana będzie u Xcia Jmci Prymasa, ktorą JP de Benoit Jmieniem Monarchy swego ultro popiera y do ktorey zuważszego poparcia czekaią na powrot kuryera z Petersburga; Jnterim Moskwa wszelkie Sity swoie obraca naprzeciw Woysku konfederackiemu JPa Zaremby w Wielkiey polszcze pod koscianem stoiącemu gdzie się reyterowat odsto piwszy oblężenia Poznania, JP Drewitz, Łopuchin y z Bragituleys rey idą naprzeciw temu kommendantowi kommenderowane Woyska Rossyiskie; z tąd niedaleko JP Sawa poscig gawszy inne dywizye konfederackie ruszyt do Wielkiey polski na Sukkurs JPa Zarembie Od krakowa tylko wiadomosc iz JP Miączynski Marszałek Betzki z JP Schytrem porwawszy JPa Klupelewskiego administratora Zupp Bolnych y JPa Kietczewskiego Pod zupka Wielicz do Bielska wscisłym zaprowadzili Areszcie gdzie kilku Marszałkow pod Jmieniem generalnosci znayduie się; Obawiamy się iednak zawsze aby przez te rozdwoione Sity Rossyiskie do Wielkiey polski, Woysko konfederackie za krakowem zatamfszy się niewdarto na krakow y nieopanowato, albowiem iest Cel naypierwszy konfederacyi generalney to Stoleczne opanowac Miasto do wykonania wnim Czynnosci Zamierzonych; Jest tu partykularna wiadomosc ze Partya Woyska Austryackiego przeszto 20tu z artylleryą stoi za krakowem na Granicy Węgierskiey, Trwory nas ta wiadomosc w ktorey

bardzo ukryte Dworu tego na Polskę upatruiemy zamysły
lubo o te Krol Pruski miał się iuż pytać u Dworu Wiedenskiego; odebrał
zatym odpowiedź iż Dwor Wiedenski niepytał się Krola Pruskiego
na całą Impreze brał od Moskwy Niewolnika Polskiego y za c[illegible]
Ammunicyi y Artyllerii dodawał Moskwie w Polszcze, gdyby
uchoway Boże Austryackie Woyska do Polski wkroczyły pewn[illegible]
Woyna z Krolem Pruskim o ktorey [illegible] znacznie szepcą, wi[illegible]
y o tym iż konferencye w Wiedniu sekretne odprawuią się o ta-
jnych Interessach Polskich, Traktatu między Portą y Moskwą
iuż się niespodziewamy, Naypierw Anglia y Krol Pruski ten
Pokoy chcieli zrobić, potym Moskwa sama bez Medyacyi za-
dney Potencyi, ale Francya y Austrya tey Negocyacyi y Ugodzie
u Porty sprzeciwia się, aby tą swoią nieszczerą słuszą dla Oyczyzny
Naszey wykonała Impreze; Jeszcze za Miesiąc lepiey w tym
obiaśnieni będziemy; W tych dniach nayczęściey się zastana-
wiamy nad Historyą okropną w Krystynopolu [illegible] u Woie-
wodzica Kijowskiego odprawioną; JP Woiewodzic Starosta Bełzki
za Jndultem ożenił się potaiemnie z Jeymć Panną Komorowską
Starościanką Nowosielską, gdy ten Maryaż odkrył się, Woiewo-
dzina Matka zawoławszy Syna aby zezwolił na rozwod, na
niechcąc zezwolić, zły od Matki odebrał traktament, powrociwszy
do Stancyi z rozpaczy przebił się Scyzorykiem, Oyciec Woiewoda
przybiegłszy kazał ratować Syna niebezpiecznie pchniętego,
Nastąpiła potym straszliwsza tragedya, Woiewodztwo zapro-
szaią PP. Komorowskich z Panią Młodą na Ostatki do siebie
Ci wyiechawszy z domu nocowali blisko Krystynopola
w nocy Hussarowie poczernieni z ręk Moskiewskich zmy-
śliwszy sobie naiechali na ten Nocleg, o ledwie samego JPa Staro-
stę nie zabito, ale Panią Młodą porwali na konia y przy-
wiązali dokąd nie wiemy poprowadzili, w [illegible] mowią iż
umarła; JP Woda Podlaski Dziad tey Damy rzuca tę [illegible]
urażona Moskwa o tę potwarz a to z zrownosć w Polszcze &c.

d. 4. Maij 1771.

99

W Sobotę stanął tu Xże Generał Repnin, wczoray
przywitawszy się ze wszystkiemi na Pokojach
na Audyencyi Nay. Pana [illegible] się, iak mowią
iż przeieżdża tylko tędy do Woyska Wielkiego i że za
trzy Niedziele obtę pospieszy drogę, zapatrywać się bę-
dziemy czyli takowey nie weźmie przed siebie Negocy-
acyi; Przybiegł tu dniem przed tym JP. Michniewicz ku-
ryerem od JW. Łowczego kor. z Petersburga a tu nam z po-
myślną Expedycyą ktorą dotąd taiemnie trzymaią.
O Radzie Patryotyczney altum Silentium y żadney przez
ten tydzień u Xcia Prymasa niebyło konferencyi, y Jmć Pan
Benoit tak głośno y gorliwie tę popieraiąc Radę, żadnych
nieczyni krokow, Już tu mamy pewną wiadomość
iż Dwa Regimenta kawalleryi y Cztery Batalliony In-
fanteryi Woysk Pruskich zabrawszy z sobą Dwanaście
Armat z Cosel masierowały ku Częstochowie w niewed-
bitey Imprezie do attaku tey Fortecy ktora podobno
temu nieoprze się Woysku, Event do poięcia trudny, iż
Krol Pruski tak otwarcie y po nieprzyiacielsku otwiera
w ten kray aby za sobą także Austryackiego Woyska
niewprowadził ktore w wszelkiey gotowości stoi na
Granicy Węgierskiey iako przeszłą doniosłem Pocztą
y iako teraz przydaią iakoby Francya Woysko to
w swoy Żołd wzięła na wsparcie konfederacyi
w Polszcze, natenczas otworzyło by się okropne
w tym krolestwie Theatrum Belli; czwarte za

mieśiąc

doktadnie o tych wszystkich przeswiadczeni bę
dziemy zamachach; JPan Zaremba podzieliwszy
przed Nastepuiącym Woyskiem Rossyi wszelkie
polscze Woysko swoie na kilka dywizyi reytero
wał się w Sieradzkiey y Łęczyckie Woiewodztwa. Za
Krakowem zaś JPan Suwarow napadłszy na dywiz
Marszałka Międzyrzeckiego y Schybra wziął 40 Niewol
nika ktorego do Krakowa odesłał, konfederaci zaś
za Krakowem Landskorone fortyfikować zaczeli
do czego Inzenierow z Częstochowy sprowadzić mieli
cżeli zaś ten attak Woysk Pruskich do Fortecy Częstochow
w tych dniach potwierdzi się iako o tym y z Wrocławia
Listy onegday odebrane upewniaią, zapewne na tam
to mieysce y Woyska konfederackie wszystkie spieszyć
będą; Jednym słowem ani Pokoiu między Portą y Rossyą
ani w Polszcze nadziei pewney dotąd nie oczywiać;
Jest tu także y ta wiadomość iż Generalność sprowa-
dziwszy Mistrza z Krakowa do Oswięcimia Exekiwy
ieden naście Osob wykonać kazała ale ktorych dotąd nie
wiemy; Historya w kerystyanpolu w tym się odmie-
niła iż nie tak okrutnie porwano Pannę Młodą ale
do karety y do tela/zbota zaprowadzone; Jest tu
wiadomość iako Xiężna ~~H~~etmanowa Radziwił-
łowa Wdowa umarła w Dreznie po ktorey Staro-
stwo Człuchowskie JW JPa Podkanclę. kor. deklarowane,
Anglia wstawia się do Dworu Rossyi aby Dobra Ministrow
z Sekwestru uwolnione były.

ex 11. Mÿ 1771

Wyrazowe przeszłą Pocztą złąd wiadomości względem wtargnionych Woysk Pruskich do Polski, w tym się ziściły, iż aktualnie pod kommendą Generała Dalwich około Pięciu albo Szesciu Tysięcy od Sląska wchodzą, y po 16. Curr: wszystka ta liczba wkroczy, iak dotąd mowią dla poprowadzenia Cordonu aż do Kriss, przydaią iż Częstochowa za tym kordonem zostawać będzie: cowprędce dasię widzieć; Woyska konfederackie Naypierwey JP. Puławski ktory Spiesznym Marszem szedł pod krakow na Sukkurs JPanu Miączynskiemu iuż po batalij przyszedł, ktorą Schewarow pod Lanckoroną odprawił y o ktorey dokładney niemamy wiadomości to tylko wiemy iż 40. konfederatow do krakowa oddano; poteÿ Akcyi Schewarow obrocił się naprzeciw Puławskiemu ale ten obrocił się ku Wisle y stanął pod Solcem gdzie Sawa y Radziminski znim złączyli się, Schewarow zaś w Puławach znaydował się y gdzie Szachowski z kommendą swoią przybywszy, attaku od tych konfederatow pod Solcem oczekiwali; JP. Drewitz w tych dniach z Łowicza ruszył mowią w Sieradzkie naprzeciw JPanu Zarembie ktory z mieysca na mieysce umyka akcyi, y tym Sposobem gonitwa ta w kraiu nieszczęsnym na ktorą tylko zapatruiemy się bez żadney czynności, y tu y te wiadomości iż JmcPan Podczaszy Litt: werbuie w Siedmiogrodzkiey Ziemi Ludzi ktorych do konfederacyinego Woyska odsyła ciągle, z drugim zaś iam przybydź wle Uniewodztwa zkąd Woyska Rossyiskie wszelką wybieraią Żywność chcąc temu Woysku takowe odiąć żywności ale wszystko deiydować niebędzie; Zamysły y zamachy Woysk

Cesarskich y Pruskich kto ich przeniknąc może te Pokoy, albo większe w całey Europie sprawic mogą zamieszanie; Upatruiemy tu powszechnie iż Dwor Wiedenski sprzyia konfederacyi, kiedy Uniwersały Interregni wgłaszaiące w Bielicz na Granicy Polskiey drukowac zlecił y one tu przestane po całym zatym kraiu rozrzucaią, Przyiazniey tylko czy nieprzyiazniey między Cesarzem y Krolem Pruskim dociec niemożemy, kuryerowie Sami Sztabs Officyerowie Listy wożą y samym do rąk tym oddaią Monarchom, Woyska zobu stron w gotowosci stoią, Cesarskie Srebra na kampanią letko zrobione wystawione, y iednym słowem czyli wspolnie, czyli naprzeciw sobie woiowac będą to dotąd wielki Sekret; była wczoray na Pokoiach wiadomość iakoby Xże Gallicyn Poseł Rossyiski z Wiednia miał wyiechac ale temu wierzyc niechcą, iako też y tą, że Krol Duński odmieniwszy nayprzod Ministerium niedawno, Nowe ustawy y Rządy w Panstwie swoie chciał wprowadzic, yze z tąd tego nieszczęscia doznał co y Piotr Trzeci co także potwierdzenia potrzebuie; JmcPan de Saldern medio Aprilis z Petersburga dopiero ma wyieżdzac a to wszystkie z tego powodu iż Dwor Rossyiski chcąc wprzod zapatrywać się na obroty y na rezolucyą Dworu Wiedenskiego ktora iuz na ten czas wyiawic się musi, mogł do tey Posłowi tu swemu przystosowac Instrukcyą, bo y to niemniey pewna iż tenże sam Dwor y Krolowi Pruskiemu mimo wszelkie dane oswiadczenia Przyiazniey swoiey nieufa y niedowierza Negocyacya JW Łowczego kor: w Petersburgu trwoży Nas ieżeli skuteczna będzie z tąd twierdzą iż iuz po ułożoney z Krolewiczem Jmc Henrykiem ~~Planeu do Polski ściągaiącey~~ się przyiechał, ktorego ułożenia przerobic y odmienic nikt niemoże. Jestem Dozgonnie. etc.

d. 18. Maj VVII.

107

Od kilku dni zaiaśniała tu pożądana Nowina przez Listy z Wiednia iakoby między Moskwą y Portą Negocyacya Pokoiu doszła, ztemi okolicznościami iż Romantzow wysławszy do Stambułu takowe z Dwiema Punktami Prelim. minaria aby JP Obrescow z Areształu był wypuszczony, y Armistitium à 20. Aprilis ogłoszone było, ktore dwa Punkta Porta chętnie przyiąwszy podpisała; Dwor Wiedenski miał z tą wiadomością odebrać kuryera od Dworu Rossyisk: y wszelkie kommunikowane sobie przyiąn Propozycye tak daleko iż zaraz de 1a Curr: wysłał Posła swego Xcia Lobkowitza z Wiednia aby pro 6. Ejusd: stanął w Berlinie a ztamtąd iaknaypilniey Spieszył się do Petersburga do traktowania y podpisania dalszey z Portą Negocyacyi Imieniem Dworu swego: Czekamy zatym potwierdzenia tak ważney Nowiny ktora niemoże tylko y tu sprawić Nam uspokoienie, aleto gorsza iż mocno tu sobie szepcą do Ucha, iakoby ta Cała Negocyacya Traktatu z Portą cum exclusione Interessow Polskich stanowiona bydz miała, coby było ziakiemsiś skrytym wykonaniem Proiektow iednego Dworu a niedaybože y innych Sąsiedzkich y z Polską graniczących Potencyi; Azatym tak potwierdzenia tey pierwszey Negocyacyi czekać będziemy iako też na Los ciężkim szczęśliwy Oyczyzny Naszey zapatrywać się należy. Jest tu y ta wiadomość iakoby Ministerium Francuskie

JKmci Pnu Wielohurskiemu kuchmistrzowi Litt. z Paryża ustąpić zlecilo, aby prozną Negocyacyą y podeyrzanemi Remonstracyami Ministerium nie zatrudniał, y ieżeli to krolestwo żadney Potencyi stawiącey y interessuiącey się za nim nie znaydzie, okropną przed sobie stawić musi perspektywę; Xże Repnin ciszkowa tu rezyduie y ta Rezydencya ma ciakowys w sobie taiemny koniec; w niezawodne do Exekucyi powierzony Ręce. Mamy tu takze Gościa wielkieg JmPana Bierzynskiego stawnego Regimentarza pod tamecznem Rossyi: Sprowadzonego y w Palacu Xcia Posła rezyduiącego, Przeieżdża się ten Gość po Warszawie, iednak na Pokoiach wczoray niebył y zapewne przecenowac się niebędzie Wielu tu na niego patrzą osobliwie z Dyssydentow ktorych do ostatniego przyprowadzeł ubostwa niewiemy do iakiey roboty Instrumentem bydz może; O Obrotach Woysk konfederackich w tych dniach nic osobliwego nienadeszło; JP Sawa powrociwszy z kommendą swoią z krakowskiego gdzie pod Opocznem minął się z JP Drewitzem przybiegł pod Pacow y gdzie Ziemia Warszawska JP Starost. JPa Tressemberga Marszałkiem tey Ziemi, JPa karczewskieg. tey Ziemi Marszałkiem obrała, kommenda z tąd zaraz ruszyła się ale P Sawa z al Wieśle ku Wyssegrodowi udał się, JP Zaręba w Sieradzkim JP Puławski pod Częstochową znayduią się w akcyi. Woyska Pruskie kordon swoy głębiey w kray pomknęły y zmocnilly. Te same Listy wczorey z Wiednia donoszą o wielkiey gotowosci Woyska austryackieg do Marszu y ruszeniu się samego Cesarza na kampanią Woyska tego Cesarz w Węgrzech nad Polską oboźnie Granicą. Zamyśły te nikomu nieznawne. Imść Biskup Wilenski iest tu przytomny.

d. 25. Mtij 1771.

102

Nieprzestaią dotąd mowić o doyściu niezawodnym Pokoju między Portą y Rossyą, y lubo o wyrazonym przeszłą Pocztą Armistitium niecypewniaią ktore à 20. Aprili: zaczynać się miało, ile Turcy o takowey porze Zaczynać kampanij swoiey niezwykli, o takowey iednak Negocyacyi Traktatu powszechnie twierdzą za Medyacyą Angielską ktorey Potencyi Poseł w Stambule rezyduiący wwielkim powazeniu y kredycie u Porty zostaie; Xże Repnich bawiący tu, natey bliskiey kampanij nieobecnie sobie znaydowacsię, y o doyściu tey Negocyacyi publicznie twierdzi, na całkowity zaś koniec Rezydencya tego Pana tu przedłuzasię, rozne Polityci formuią koniektury, istotney iednak przeniknąc niemogą ktorą czas odkryie może. Ekwipaze tylko wyszły JPa de Saldern ale Sam dopiero de 26. Cur: wyiechac ma z Petersburga y w Inflanckich Dobrach Swoich masię czasie zatrzymac, atym sposobem chyba ultimis Aprilis wWarszawie stanie, Jest tu z kilku Listow za Granicy wiadomość iz w Siedmiogrodzkiey Ziemi Turcy napadli na Cordon Austryacki y dwa Batalliony Austryackiego Woyska wycięli, kommendant Austryacki wystawszy znaczną kommendę Ludzi ci wpadli na Turkow y ze dwa Tysiące Turkow na placu połozyli lubo ta Zaczepka przez Negocyacyą możesię uspokoic

Praeparatoria iednak woienne Austryi nie na inny
dochodzą teraz się koniec, iako iż spolwyiesie przed
Trzema Laty Traktatu Trydziesto letniego między Austryą
y Portą, iezeli Porta dalsze Armistitium z Austryą zawrzeć
będzie chciała Austrya przy dzisieyszey koniunkturze
Straconych Prowincyi przez Antecessorow swoich dopo
mnieć się usilowac będzie iezeli nie Belgrad odzyska
inney wrekompensę dopomni się Prowincyi, y takowa
Negocyacya przed doyściem Traktatu z Rossyą nastąpić
będzie musiała, inaczey naprawią się Rossyi Interessa
gdy Austrya Turkom o odzyskanie krajow swoich dy-
wersyą uczynić gotowa będzie, albo li też bez Woyny,
Porta dla potwierdzenia Pokoiu dalszego z Austryą dobro
wolnie ktorą odda Prowincyą, tak tu mniemaią iż ta
gotowość Woysk Austryackich ktorych 60m w Transylwanii
znayduie się takową Imprezę ma pro Objecto. Jezeli zaś
Interessa Polskie w tę Negocyacyą między Portą y Rossyą
mieszać się będą, to iest kwestya wielka, Rossya przy awan
tażach swoich takowey nie dopuści Propozycyi, ile dzisie
sza konfederacya nie tylko naprzeciw Moskwie ale też y na
przeciw Dostoienstwie Samego krola wzięna się do Oręża
a tey nieuznaiąc konfederacyi ile niegeneralney do Negocyac
nie przypuści; Woyska Pruskie Cordon trzymaiące nieznośne
czynią Extorsye nie przepuszczaiąc Ekonomiom w Prussiech
gdzie 100m f. kontrybucyi zafurare pod Exekucyą załozyli
Bellegerantes konfederacii po kraiu z mieysca na mieysce
ieżdżą, Woyska Rossyiskie po Miastach stoią y o żadney
Akcyi zaszłey nie słyszemy; JX Biskup Wilenski naiął tu Pałac
y czekać będzie Przybycia Nowego Posła.

d. 1. kwietnia 1771.

103.

Jak mielismy Nadzieię wielką uskutkowania Nego-
cyacyi Pokoju między Portą y Rossyą, tak podług osta-
tnich Listow z Stambułu tu odebranych, to uszczęśli-
wienie dla Nas podgdane zdaie się bydź ieszcze od-
Nas oddalone, kiedy przez Intrygi y Reprezentacye
Dworu Francuzkiego u Porty przez Posła swego zanie-
sione aby Porta przy tych awantażach Rossyiskich
Pokoiu nie stanowiła ani dokupowała się, stanęła u
Porty Rezolucya w 170m Woyska tę przyszłą popierać
kampanią y przydaią iż Sam Cesarz Turecki w Osobie
swoiey znaydować się ma, y za gorliwość do odpra-
wienia takowey kampaniy ~~była~~ stała się Ofiarą Bra-
ta Cesarskiego ktorego uduszono za to że Pokoy ultro
radził y czynieniu tey kampaniy sprzeciwił się, a za-
tym pewna kampania na ktorą Moskwa 36m Rekrutow
odebrała, Zapatruiemy się na Zamysły Dworu Wiedeńs:
bo to pewna iż X. Lobkowicz wyiechał z Wiednia
do Peterzburga, y to niemniey pewna że Woyska
Austryackie 60m w Transylwaniy znayduie się, ale czyli
na tę Impreze zakrom przeszłą Portą ztąd doniosł
dla Negocyacyi dalszego Traktatu z Portą y odzyskania
bez Woyny w tey konjunkturze krajow straconych, czyli
też

na inną iakąkolwiek pozorną, przeniknąć tego nie
niemoże, ale cztery ieden Miesiąc czasu, a ten tak
wielkie præparatoria Austryi odkryć musi, iako
też y wyjechanie X:cia Lobkowitza z Wiednia do Peters
burga czyli dla Medyacyi z Portą czyli dla poparcia
dalszey woyny dowiadywać się będziemy.
Woysko konfederackie rowno z Rossyią w Krakowie
Znayduią się, Są tu Delegati z Krakowa z prosbą do
JPana Generała Weymara aby od fortyfikacyi Miasta tego
ktorą kommendant tameczny gwałtownie nakazał
uwolnieni bydź mogli iako przy swoim iuż zniszczeniu
Zadney rezolucyi nieodebrali tylko Ukaz większy
surowszy aby bez odwłoki ta nastąpiła fortyfikacya.
Interim kommendant Rossyiski w Krakowie ze wszystkiem
przeniosł się na Zamek aby się bronił in Casum Szturmu
od konfederacyi ktora mocno opanować to Miasto
usiłuie y wznaczney liczbie w okolicach tamecznych
Znayduie się gdzie z Wieliczki y Bochni we swoyskie
dziele 16.m Beczek Soli zabrali y zprzedali.
X:zna Radziwiłłowa Wdowa umarła w Dreznie po ktorey
Starostwo Człuchowskie JW Podkanclerzemu kor: 80.m Intraty
Złotych pol: wiess oddane do pedziału z JW Podkanclerzym Lecz
ale tu słyszemy że Radziwiłłowie maią to Starostwo do
Pięciu Dożywocia Prawem wyznaczone ktore dopiero Trze
cie skonczyło się. JP Bierzynski wszelką małżeństwo
w Pałacu JPana Weymara niezmaney na całki koniec

d. 22 April 1771

104

W przeszły Poniedziałek stanął tu JW. de Saldern Poseł Rossyiski z wielkim Dworem y Ekwipażami, w przeszły Piątek naznaczona mu była u Dworu publiczna Audyencya, ale z Czwartku na Piątek w Nocy Xże Jmć Wołkonski miał na pedagrę zachorować y tę odłożono audyencyą aż do melioracyi Zdrowia Xcia Posła przeszłego, Rożnie tu tłomaczą tę chorobę nazywaiąc ią polityczną y ze między temi Dwiema Posłami cakowaś zaszła dyfferencya, ktorey ztąd potaiemnie dochodzą, iakoby Proiekt z Rady Patryotyczney na konferencyi tuteyszey in Præsentia Xcia Posła uformowany do Dworu Rossyiskiego do approbacyi przesłany Approbacyi niemiał znaleść, o czym tu Za Przybyciem swoim JW. Saldern doniosł; y to zmartwienie nabydz przyczyną tey Choroby, Niewiemy doskonale czyli na lepsze, czyli na gorsze, takowy był ułożony Proiekt; ale bądz co chce, zdaie nam się iż nie od Proiektow tuteyszych wewnętrzne Nasze zawisło uspokoienie, ale bardziey od Sąsiedzkich Potencyi, zakoto tu szepcą sobie iz ani Deklaracyi ani Propozycyi zadnych od Nowego Posła spodziewać się niemamy, ale bardziey od Sąsiedzkich Potencyi ktore co uradziły y co ułożyły o tuteyszym krolestwie, to publikować będą, y to przyiąć będzie należało

czyli przyięc to przymuszeni Obywatele będą; Jednak
to wszystko od Eventu Woyny z Portą, zawisło, Cięż
jeż ma bydz nieomylna prawda że Cesarz Chrześciańs
między Portą y Rossyą przyiął na Siebie Medyacyę
y na ten koniec te Wrocławskie czyni w Węgrzech przy
tocowania gdzie pod Miastem Pest nad Dunaiem Obo
z 60 m. Woyska tego złożony znaydzie się, przeto zapa
trywać się należy na czynności Nayiaśnieyszego Medyatora
Taktamecheli Belligerantes konfederaci iż o nich ani piszą
ani mowią, ale też y z drugiey Strony y Woyska Rossyiskie
ściągać przestały, y te Woyska w Jnakszey stoią, Prowiant
kontrybucye wybieraią,
Oprocz tego Piora niemam co wyrazie Zapatrujemy
na Audyencyą Posłow y na dalsze z tąd Eventa. /
Jestem dozgonnie.
Mowią też iż mimo opisanie Starostwa Oczchow
w Gazetach przeszłych, ta Posessya trudno się znayd

d. 29. Aprilis 1771. 105

Powtorny List odbieram o przeięteу Poczcie Warszawskiey na ktorym Trakcie JmćPan Kirtner pod Grannym zabiera one, mamy tie wiadomość, co iest z uwartwieniem Nasprzyiaciele wielkim awantarem. Dla tego JEmu ktory z takowych Przeiętych Listow y Interessow Cudzych nic pewnego dowiedzie się niemoże lepiey zeby te Industryą swoię na Nieprzyiaciela obrocił, tego scigał a nie Poczte. Może z tey dowiedzieć się iż Wczorayszego Dnia JW Salderń Poseł Rossyiski miał publiczną Audyencyą, gdzie wszedł szy do Pokoiu Nayiaśniejszego Pana Wielkieyi oddał List swoy kredencyalny, y po nim Xże Wołkonski wszedłszy na Audyencyą pożegnał Nayiaś. Pana, y ci obydway Ministrowie z Pokoiow Krolewskich do siebiey powrocili Rezydencyi; y cała na tym zkonczyła się ciekawość, Wszyscy tu zapatruiemy się na Wiadomosci z Petersburga gdzie Xże Lobkowitz Poseł Cesarski ma czynic od Dworu swego uczynic Propozycyę do Negocyacyi generalney sciągaiące się, y na ten koniec Woyska Cesarskie w Węgrzech y inne zbliraiące się o Marszu znayduią się. Iedni konkluduią iż te Woyska na te udeżą Stronę ktora Medyacyi Cesarskiey opierac się będzie, Inni Politycy przenikaią, iż ten wszystek

Wyrasram wynotowac Monitory zabrane, abym inne ztąd dostawic mogł.

Zamach ieſt na Turka aby go wszelkiemi Siłami
z Europy wypędzać, Co prędzey obiaśnić ſię muſi,
Doniosłem przeszłemi Pocztami iż Cała Rada Patryoty
czna nieznalazszy approbacyi ze wszystkiemi upadła
Proiektami, Zapatrywać ſię będziemy na nowe Proiekta,
Sątu wieloraki wiadomości iz Woyska Pruſkie
Wschowę, Leszno, kościan opanowały yaz w Sieradzku
sięgaią gdzie Magazeny zakładać postanowiły sobie,
Jeżeli krol Pruſki z iedney Strony kraie Polskie zabiera
Woyska konfederackie z drugiey Strony od Nieprzyia
ciela swego odzyskiwać usiłuią a to w tych dniach ma
my z krakowa de 24. Currẽ: wiadomości, iż JmcPan
Puław/ski, Migoczynski, Schytz, y kommenda od Jpa
Zaremby wystana krakow po tamtey Stronie Wisły
obległy y na krzemionkach na gorze Batteryą usypawszy
z armat ognia daią przez Wisłę do Miasta kazmierza
zniszczyły Most na Wisle z tey Bateryi postawić go nie
dopuszczaią, JP Drewicz z Garnizonem przeszło 2ᵐ
Ludzi w tym Mieście znayduią ſię, konfederackiego Wo
yska blisko 6ᵐ w tamtey ruchuią Stronie które ſię wy
ciąga nad Wisłą zaloszywszy sobie w Tyncu Magazeny
Zapatrujemy ſię na ten Eufent y gdyby opanować to
Miasto a bardziey zniszczyć y spalić one mieli, Moskwa
na Zamek gdzie wszelki ma Skład reyterować ſię będą
iż Sukkurs z tąd wystany na tamtym stanie miejscu

d. 6. Maj. 1771

Po odprawioney Audyencyi JW Posła Rossyisk: częste tu odprawuią się konferencye iedne u Xcia Jmci Prymasa gdzie Rada Patryotyczna tylko Sama znayduie się to iest A Senatorowie ktorzy do niey wchodzili y do ktorey iest przyięty JW Biskup Wilenski, Druga konferencya Sama też tylko między Nay Panem y JW Postem Rossyisk: y takowa konferencya co trzeci dzien po kilka godzin trwaiąca odprawuie się; Z tych wszystkich konferencyi iakie będzie Resultatum ciekawie zapatruiemy się, ale podobno między Radą Patryotyczną y między Nayś Panem iest wielka w zdaniu rozność; Pierwsi układaią Projekta do wewnętrznych krajowych sciągaiące się dyspozycyi; Politycy zaś głębsi y subtelnieysi wszystkie swoie Projekta do zewnętrznych kieruią konjunktur, mowiąc; iż żadnych srodkow brac przed siebie niemożemy, paki Potencye Sasiedzkie ze swemi nieodkryią się Zamysłami, od ktorych y Nasze uspokoienie wewnętrzne zawisło; Widziemy liczne Woyska Austryackie w Węgrzech, wiemy o wysłanym Posle Cesarskim do Peterzburga o ktorym tę relacyą mamy; Jż nigdy nie praktykowanym Sposobem bo wprzod Cum Ministerio zwyczay był traktowac

teraz zas wspomniony Poset Cesarski u Samey Imperatorowey Rossyi kilka godzin miał konferency y powszechnie twierdzą iż od tey Negocyacyi, Propozycyi Dworu Wiedenskiego od obrotu Woysk Cesarskich naprzeciw ktorey Stronie uderzą, czyli z ktorą się złączą, Pokoy czyli Woyna dłuższa y cięższa otworzy się interim tu na tę czynność zapatrywać się postanowiono sobie ktora w tym Miesiącu wydać się musi za wysłanym kuryerem od X. ca Lobkowitza Posła Cesar. y daną od Rossyi rezolucyą na ktorą iuz do tąd przybywszy do Węgier Cesarz oczekiwać będzie: kommendanci y Woyska konfederackie pod Krakow zgromadziły się do Miasta Strzelcy ale tylko w Nocy, wnoszą tu sobie iz to Miasto wprędce opanuią: Między JPm Sawą y Pułkownikiem Salomonem w Płockiem pod Sierpcem była Batalia, Sawa mocno pobił Moskwę, ktorey gdy sukkurs przyszedł ten pobił dywizyą Sawy y . . . ranny w kolano w niewolą wzięty y aktualnie w Kwartusku Cyrulicy z Warszawy wysłani kurują go, Wynoszą tu tego Rycerza iako dobrego Zołnierza ktory iuz podobno swoie dalsze zakończył zapędy
Upewniano tu iz Xże Jmć Prymas na bliższe Swięto krolewskie prezentować się u Dworu będzie, ale tu szepcą iz w ten Dzien Nayiaśn. Pan ani Ordery rozda, ani sam visibilis będzie.

d. 13. Maj. 1771.

107

Skutki przybycia JW. Posła te są naypierwsze iż Dobra Ministrow w Sekwestrze zostaiące iuż są oddane y uwolnione, JmP Rezydent Polski z Petersburga dał znać tu o tym przez Sztafetę, Jakoteż od przybycia swego JW Poseł zaczyn miewać konferencye, tak że w tydzień po kilka razy y po kilka godzin u Nay Pana odbyły, y z tamtąd na drugą konferencyą do Xiędza Prymasa zieżdża, gdzie Rada czyli Patryotyczna czyli pod inszym Imieniem z tych samych co y przed tym z torona Osob agitowaćsię nieprzestaie; JW Poseł pragnie iednak iawnie y głośno ze wszystkiemi traktować y szepcą tu iż do tey Rady JW. Ministra Generała Wielkopolsk. y JW. Zamoyskiego chce użyć, Dwor Rossyiski zdaie się, iż z pierwszey gorliwości swoiey znacznie spuscił, gdy skonwinkowany iak Narod cały powszechnie ułazony, niedasię nakłonić do iarzma, ani zawoiować, Mowią tu iż będą traktować z generalnoscią, aby do tey Rady tuteyszey przystąpić chciała, y czas pewny wyznaczony będzie ma w ktorym ziechaćsię y traktować z sobą maią y do czego JW Poseł Rossyisk: zapraszać starać się będzie; Pułki y Regiment z Brzeskiego w tych dniach maią tu stanąć, na iaki koniec przeniknąć niemożemy, przydaią dotego iż JW JP Loweżyk

na iakowgś ztąd wybiera się Expedycyą, Co w tych
dniach obiaśni się; Xże Lobkowicz w Petersburgu
konfederacyą popiera aby Naród w Opressyach swoich
był wysłuchany, y Jego remonstracye do tey Czynności
z konfederatami Dwor ten naklonieły; Woyska Austry
ackie pomknęły się ku Woleszczyznie iak gdyby
Rossyiskie Woyska opasać chciały, dla czego JmP Chomą
tow dał o tym znać do Dworu będąc nieuwiadomy,
o Zamysłach tych Woysk czyli przyiacielskich czyli nie
przyiacielskich, y iak mowiono, tak potwierdzaią, iż te
Woyska do powszechney Negocyacyi Pokoiu przymu
szą; Jest tu ogłos de facto Krola Pruskiego, ale ten
ogłos zwykł zawsze iako we tego Monarchy poprzedzać
Zamysły, ale nam nie zyściły się; Xże Jmć Prymas
w dzien Imienin NayPana przywatną przez Garderobę
miał audyencyą gdzie z kwadrans zabawiwszy się
do siebie powrocił, tego dnia NayPan był JmćSebeteśc
y Order żaden nie rozdany; Woysko konfederackie
zgromadziwszy się pod krakow opanowało Lipp
y o kilka mil to Miasto opasało do ktorego żadney
nie przypuszczaią żywności, y Mieszkańcy w wielkim
kim zostaią niedostatku; JP Sawa leczy się w Nie
woli o ktorym Stabą zdrowia nadzieię maią; JP Suchek
ski Jego kommendę obiąwszy mężnie naciera na Moskwę

Monitory zabrane, przyszły Poczty odesłane będą. –

W. 20 Maj 1771.

108

Juz podobno Rady y Zamysły wszelkie Nasze do
swego przyszły wzrostu iż iuz owoce swoie wy-
dać muszą, iuz podobno dyssymulacya dotąd Nasza
coraz większe w Nieprzyiaznych Nam Sprawuiąca
bezprawie y Smiałość, obrociła się w czułość y dotkli-
wość, gdy przyiaznych Nam iednać sobie y utrzymy-
wać będziemy, Zawziętych zaś y następuiących na
naywyższą Dostoyność moderować aby opamiętać
się chcieli y do swoiey wrocili się powinności, To pewna
iż dziś JW JP Branicki Łowczy kor. ztąd wyieżdża
(naprzeciw ktoremu Pułki Krolewskie) o ktorych
przeszłą namieniło się Pocztą; z Brzeskiego wyru-
szyć się miały, przy tych Pułkach maią przyyść
Woyska Rossyjsk: Pułkownika Kahra ktore w Li-
twie dotąd stały, tak Piechota iako y Dragonia
pod kommendą Generała Döhringa ktory tu przy-
był z JW Posłem Rossyjsk: Major Pohl, y Pletz, ztąd
w kompaniy z tymże JW Łowczym wyieżdżaią,
Corpus tego Woyska ku Krakowu ma się obrocić
aby traktowało z przeciwnemi wszelkiemi dobremi
Sposobami do takowey Negocyacyi wszystemi aby dali się
nakłonić do traktowania y porozumienia się wspolnego

tym bardziey iż ze Strony Dworu Rossyi: tego
kończyć się następić miały propozycye do uspokoienia wewnętrznego dążące, Już podobno Generalność konfederacyi żadney pomocy ani iey nadziei od Austryi obiecywać sobie niemoże, o czym tak Dwor Rossyi iako y Nasz upewnieni być muszą bo inaczey dotey rezolucyi wyżey wyrażoney przystąpić by niemogli, ale na tym fundamencie przyiął Cesarz ofiarę mediacyi dla ocalenia resztę teraz co Polski w Missis wyrażam, Jest tu y ta wiadomość że JP Pułaski poróżniwszy się z JP Miączyńskim y Schutzem, z kilkanaście koni odiachał z pod Krakowa y tu u JW Posła Leszy Jego być maią pełne oświadczenia Czekamy y zapatrujemy się na dalsze Eventa ztey nowey koniunktury otrzymać Nam pożądany Pokoy przyniesty czego zapewne spodziewać się mamy; Woyska Cesarskie w Węgierskiey Ziemi nad samą stanęły Wołoszczyzną y iżeli Porta do Traktatu nie przystąpi na ten czas przymuszona będzie, ale ta Mediacya Cesarza y to sprowadzenie Woysk Austryackich z tak wielkiemi do Woyny unkosztami daremna niebędzie y czyli Orężem czyli Piórem zawoiowane od Porty Prowincye swoie odzyska, ale na Polskie Prowincye to wyrażam co tu JW Poseł Rossyiski pewnemu Senatorowi na pytanie podobne odpowiedział Creare te potui sine te, salvare te non possum sine te.

d. 27. Maj 1771.

109

Jestem bardzo troskliwy o Pocztę przeszłą z tąd ordy-
nowaną, przez ktorą Cztery Monitory dawniey zabrane
przesłałem y o Nowych z tąd Eventach doniosłem, mając
bydz z Grodna wiadomość iż tam ta Poczta niestanęła, ale ter
dodaią iż Jego kirkiera złapano, żałuię tylko Monitorow prze
słanych, albo z ten Trakt, od tąd uprzątniony będzie. Czekamy
tu coz ziennie wiadomości o Marszu JW Lowczego koron:
z Pułkami y Regimentem ktore na Lublin udai się miały
prostym z tamtąd Traktem ku krakowu, ile z tąd dnia
onegdayszego z Pragi wyszła Infanterya y karabinierowie
Rossyiscy y pewnie pod Puławami łączyi się będą, Pułkownik
Lehring nad Moskwą ma kommendę, Ta cała Expedycya woysk
poprzedzona będzie Deklaracyą od JW Posła wydaną, ktora
w ten tydzien ma wyiść in publicum; Przyiemne maią bydz
wniey od Dworu tego Propozycye do łączenia się, do trakto-
wania, y do przywrocenia u nas wewnętrzney spokoyności
Nieomylna to prawda z Wiednia wyrażona gdzie Jmci Pa Pa-
cowi Dwor ten dał do zrozumienia aby Generalność konfede-
racka daremnych nieczyniła krokow do wykonania Zamysłow
mrożnych Detronizacyi krola, bo tego Sam Dwor Austryacki
utrzymywać będzie, a żadney niespodziewaiąc się od iakiey
Potencyi pomocy, skłonili się swemu Monarsze y Oyczyznę
swoię od ostatniey ruiny y zguby zachowali, mało mieysce

za publiczną Deklaracyą od Cesarza gdy Generalność Sam
o tym przeświadczona zostaie, zapędy swoie niewcześne
moderować przymuszona będzie, do czego Rezolucya u...
JW Łowczego Kor. na wszelkim od Potencyi Sąsiedzkich
ugruntowana bezpieczeństwie y upewnieniu, otworzy
tey Generalności do Reflexyi y do traktowania drogę.
Iest nie mniey nieomylna prawda iż Porta JPa Obreskow
Ministra Rossyiskiego w Stambule z Aresztu aktualnie uwolniła
wielkiemi udarowawszy go Prezentami który z tamtąd
do Woyska Austryackiego nayblizszego a potym do Roman
zowa wyiechać y oddalić się miał; Te Rezolucyą Porty Medi
acyi Cesarskiey przypisuią, iże uwolnienie tego Ministra za
naypierwszą zawsze było podane propozycyą, ale żeby zatym
Traktat z Portą miał nastąpić, ieszcze o tym niezgadzaią się
Politycy y owszem mowią iż Porta Milliony y niektore kraie
Cesarzowi ofiaruie, ale iakoweś ieszcze większe Objectum
Austryi bydź musi w tey tak pomyslney zyskiwać koniun
kturze. Piszę wczoray ten List przed południem gotuiąc go
na dzisieyszą Porte iże po południu miałem wyiechać, y będąc
u Dworu dowiedziałem się zaraz y JW Poseł ma oddać Deklaracyą
iakoż po Nabożeństwie JW Poseł Nayś. Panu onę in scripto
podał, Czekamy ciekawie mieć tę drukowaną ieżeli onę na tę
Porte mieć będę mogł. Między Generalnością iest Scyssya Iedni
naprzeciwo drugim zanieśli Manifesta to iest naprzeciwo tym
ktorzy Bezkrolewie ogłosili; Pod Krakowem stoią Konfederaci
do Miasta strzelaią y na tym koniec, JP Puławski pod Częstochowę
poszedł; Niecawicki, ale Sawa zapewne wzięty

R. 3. Junij 1771.

110

Iuz przeszłą Pocztą doniosłem iż Monitory y wiadomości tuteysze zabrane, a zatym czekam Informacyi Pańskiey czeli ta Poczta nie obiawiła się przez ktorą o Expedycyi JW. Szaw-oczego kors: doniosłem był, inne Monitory przesłać nieuchybię. Pisze mi JW Pan tą Pocztą iż Moskwa z Słonima wyszła ku Mieściowi a Pułki do Litwy przyydą, to Pierwsze zyściło się, ale to drugie opacznie, bo donosząc o tey Expedycyi zgubioną Pocztą wyraziłem iż JW Szawczyński kors: z Pułkami Regimentem y Moskwą z Brzescia obydzie na Lublin ku Krakowu co dotąd za Zbliżeniem się Moskwy nastąpiło. Doniosłem przeszłą Pocztą o Deklaracyi wydaney y tey Prodocyą blisko przeszłą Pocztą Exemplarz Francuzki JW. Hetmanowi spodziewaiąc się tego Pana na kadencyą w Grodnie posłałem, nie wiem czy zastała JW Hetmana Polskich zaś Exemplarzow tey Deklaracyi dopiero w ten tydzień obiecaią. Wszyscy tu mowią iż ta Deklaracya nie wiele sprawi Impressyi Narodowi ktoremu każą Broń złożyć, do Domow powrocić y o wszelkim bezpieczeństwie upewniaią, a potym aby się znosić traktować y negocyować z JW Posłem, czego zapewne nie usłuchaią; Ta iednak Deklaracya nabydź tylko praeliminariter wydana za ktorą Druga więcey obiaśniaiąca ma nastąpić, Jak prędko ta pierwsza po Polsku pokaże się ktorey iest Arkusz drukowany, przesłać JW Panu nieomieszkam. Zapatrzmy się teraz na Expedycyą JW. Szawczyńskiego kors: ktory wnosiemy tu sobie iż także iakowe Oswiadczenie publiczne wyda, na iaki koniec y w iakowych Zamysłach z tym Woyskiem wychodzi domyślamy się tu iż z samemi Remonstracyami ku Generalności zbliżać się będzie aby łączyć się, traktować y negocyować chciała, czeli tylko w Oswiadczeniu Naszym ufność mieć będzie y w gorliwości swoiey upamiętała się z ocaleniem reszty zniszczenia kraiu; ile ta Generalność Żadney nadziei niema Cudzoziemskiego Sukkursu y rozumiemy iż Cała ta Expedycya JW. Szawczyńskiego na tym zasadzać się będzie fundamencie

Mamy tu swych dniach Relacyą o Potyczce między Woyski Rossyy: y konfederackim pod Lanckoroną za krakowem Zaszli Schwarzow, Drewitz, Lopuchin, w okopach attakowali konfederatow ktorych około 300. zginęło osobliwie Infanteryi konfederackiey bo ta uciekac nie mogła Xże Kajetan Sapieha z JP. Schutz[illegible] ledwo uszli, JmP. Migczynski Betrki, Lassocki Czerski Marszałkowie y kilku Rotmistrzow w niewolą wzięto y do krakowa przyprowadzono, Inni w rozsypkę poszli. Nadszedł drugi Rapport de 26. elapsi. iż po trzech Potyczkach Czwarta ostatnia pod Zamkiem ufortyfikowanym Lanckorońskim nastąpiła gdzie tak mocne Okopy y Fortyfikacye znaydowali się iż Pułkownik Schwarzow attakować y dobywać nieodważył by się był, przystąpiwszy iednak z Woyskiem pod Fortece, kawalerya konfederacka zaraz uszła zostawiwszy Piechotę, na tę Moskwa uderzyła y zmieszała y wszystkę wycięto Armaty zabrano y do krakowa zaprowadzono. Mielismy wprzyszłym uffność iż ten Zamek na Skale położony nayobronnieyszy będzie, ale widziemy że nie Forteca ale Ludzie bronić powinni, w pierwszych iednak Potyczkach osobliwie pod Tyncem JP. Drewitz znaczne Ludzi swoich stracił, ale złączywszy się z Schwarzowem y Łopuchinem licząc około 6m Moskwy na tamtym mieyscu, JmPan Zaremba z dywizyą swoią poszedł ku krakowu, JmPan Pułaswski aktualnie pod Częstochową znayduie się gdzie można rekrutować Ludzi y Chłopstwo gromadami do niego przystaie, tę iedne tę szczęce Fortece bronić maią. JW Lowry de 29. Maj miał się z Brescia ruszyć na Koden do Polski, na ktorego mieysce Moskwa sa ze Słonima idzie na tam to mieysce nay nieprzyiaznieysze NayPanu. Szepcą tu o Senatu Radzie in Ordine do złożenia Seymu Extraordynaryi Pacificationis czego życzemy.

każda Sroda y Sobota Monitory wychodzą więc upraszam wynotować te ktore niedoszły, Będą potrzeba.

R. 8. July 1771.

111

Odebrałem Moscie Dobrodzieju Poczta przysłane od JWPana kopie Listow Polskich, ale że tu one wszyscy maią y Polskie y Francuzkie wraz z ostatnim Arcy-ciekawym Respon-sem Consulty rozrzuconym, tyle ile mogę ukontentowałem ciekawości Publiczna iednak nieuspokoiona ale tu iuz głoszą iż JW. Hetman kilka tysięcy Woyska zebrał, iuz Moskwę z Wilna wyrugował y Miasto opanował, gdy tym czasem mniey partyalni mowią iż JW. Hetman w In-durze zostaie, takie tu Duchy niespokoyne iak sobie życzą tak też udaią, aby te iedne wszystkie spokoyną Prowincyą zmieszali y wzburzyli. Po ostatniey expe-dycyi JW. Łowczego Lit: w ktorey mimo wszelkie przeciwne udania, nie stracił ze wszystkim nad 70. Ludzi w niewolą zabranych y wypuszczonych iednak służby przyiąc nie chcieli y na to tu miejsce przybyli, JW. Łowczy pod Olbor-em niedaleko Piątku wraz z Putkami znayduie się; Woyska kon-federackie JmP. Zaremby na dwie części podzielił się JP. Pułaski ku Zamosciowi udał się, udaie, to zaś nay pewnieysza iż JPan Schytz w trzech mieysciach co kilkaset Ludzi przeprawiwszy się przez Wisłę zmierzał ku Brzesciu y Prowincyi Lith:, ale też y to niemniey pewna iż z trzech Stron Woyska

Rossyę: ruszyły się zagradzać mu drogę y attakować
go, A zatym czekamy codziennie relacyi o takowey
Jmprezie wykonaney; Xże Jmć Prymas w przeszły
Tydzień pożegnał Majestatem wszelką do wyiazdu
pro 15. Czerw: czyni gotowość iak uważą do Elbląga,
Są tu tacy iż niechcą dawać wiary aż obaczą że wyiadł
y poiechał, lubo JW Poseł naymniey o to troskliwy y
owszem gdy ieden z JW Biskupow czynił JW Posłowi
reprezentacyę iż do traktowania y Negocyacyi wszel-
kiey potrzebna iest Bytność Prymasa, odpowiedział J
Poseł, iż WMm Pan będziesz na Jego mieyscu Prymasem
rozne tu czynią konjektury iako iż z nikim trakto-
wać niechcą y nie będą, y iak się zaczęło tak się skonczy
O Eventach nad Dunaiem dowiedziała się JW Pan z G-
azet Polskich gdzie consulto tę relacyą wstrzymano, ale
po niey nadeszły tu wiadomości wtym niepewne
czyli Sam Wezyr, czyli tylko Basza ieden przepra-
wił się na tę Stronę Dunaiu ale ieden znich będzie
ktory tę Giurgewo odzyskał y ktory Xięciu Repnin-
owi idącemu na Sukkurs Bagaże zabrał gdzie y
Szpada z Bryliantami od Jmperatorowey Dana za-
brana znayduie się, Czekamy na dalsze Eventa
y wiadomości, osobliwie iak wielkie Wszystko

Tureckie na tę tu stronę przeprawiły się, które Batalią wielką sprowadzą. atinam ostatnią przed Traktatami od których y nasze zawisło uspokoienie, Woyska Cesarskie mocnią się w Transylwaniy, bo tak przynależy bydź Nayiaśnieyszemu Medyatorowi.
Nadeszła tu wiadomość że JPan Schytz Imprezę swoię porzucił y w tych dniach znowu na tę tu Stronę Wisły przeprawił się y wrócił się zkąd wyszedł; Rozne tu są ogłosy o JW. Hetmanie utrzymujące mocne Zamysły w tamtey Prowincyi y że aktualnie Garnizon Rossyiski z Wilna wyrugowany. Zapatrzywszy się na dalsze Eventa o których suplikuię JW Pani Cudzą ręką zlecić mi opisać y gdyby miały bydź osobliwe kommunikowałbym one komu by o tych wiedzieć należało y które JWPda sprawiłoby wdzięczność: JW Woda Pomorski z JW Biskupem Kujawskim wysłani od Majestatem od JW Posła z remonstracyą aby Nay Pan wydał do Woysk Litt Ordynanse aby z swoich oświadczały się konsystencyi: nierównem czyli naprzeciw dyspozycyi kommissyi Woyskowey takowe Ordynanse sprawiłyby

skutek.

d 29. July 1771.

113.

Juz o X. Leu Jk. mci Prymasie nie zostaie więcey uy-
razu nad to iz ani lądem, ani wodą, ztąd wyrwszyc
się niemoze, y w Warzyszczewie o pul mile od Miasta
otoczony kozakami y Piekietami rezydowac musi
do datszey odebrania z Peterzburga rezoluczye;
Potyczki ustawiczne między Podiazdami Rossyi: y
konfederackiemi odprawuią się, w ktorych po kilku po
kilkunastu z obudwoch Stron ginie y w Niewolą dosta-
ią się. JW. P. Lowczy kor: w krakowskie z kommendą swoią
oraz y z Jpm Dreckitzem znayduią się, Jmć P. Zaremba
aktualnie odstąpił kommendy swoiey y za Granicę
oziadł, Ludzie Jego Woyskowi do kommendy Jmć Pa
Puław skiego poszli, ktory w okolicach Częstochowy
zostawał gdzie znaczne do tey Forteczy zprowadzaią
Provianty, Jmć P. Schytz będąc w krystyanpolu JW.
WWdy kijowskiego zabrawszy Ludzi y armaty oraz
100 [illegible] kontrybucyi miał ztamtąd udać się przez Wo-
łyn ku Pinskie dla zabrania Regimentu tam stoią-
cego, inni zaś udaią iz miał wierzye na Partyą Jmć Pa
Tępkowskiego Oboznego Polł: ale o tym relacyi do-
kładney niemamy, iednym słowem naymnieyszey
nadzieiey niewidziemy do wspołwcenia wewnętrznego
Jmć P. Generał Weymarn, Pułkownik Ren są ztąd

do Petersburga wezwani, na mieysce Pierwszego JP. Bibikoff ma tu przybyc dla kommendy Woyska. O Awantażach Rossyi: nad Dunaiem przytyczne opisuią Gazety, według zaś partykularnych wiadomosci takoby Ex Wezyr z wielką mocą Turkow miał się przeprawic na tę Stronę Dunaiu spodziewanosię krwawey Bataliy ktora decydować będzie y o ktorey ciekawie oczekiwemy relacyi; Namieniaią tu cieszże iż General Dreski miał takze nad Dunaiem mocno pobic Turkow, oczym konfirmacyi czekać należy. Onegdayszego dnia w Sobotę JW JP Poseł Rossyi kazał do siebie zaprosic JPa Howena Podkomorzego Pańskiego y Plenipotenta od Obywatelow y Szlachty Kurlandzkiey ktory stawiwszy się w Palacu JW Posła Adjutant Rossyi: odebrawszy mu Szpadę wzięł go w Areszt y z Palacu zaprowadzono na Pragę: Przyczyny tego Aresztu niedomyslamy się iako iż za korrespondencye zagraniczne czyli też za wewnętrzne ze Szlachtą Kurlandzką ktorych tu w sprawach Relacyinych Interessow naprzeciw Xiężcia Kurlandzkiego sprawował.
Stanął tu JmcPan Bathak z Listem od JW Hetmana WW. X. Litt. do Nay Pana donoszącym o wydanych Ordynansach do Woyska y sciągnieniu Jego w Pinskie aby dla powstaiących rozruchow w Litwie to Woysko na kwaterach zabrane niebyło.

R. 5. Aug. 1771 119

Cieszę się iż często z Słonimskiego łaskawe odbieram
JW Pana odezwy, albowiem wszczynaiące się rozruchy w Litwie
posiłków z Korony niemaiące, gdy JPa Schytsza z tamtąd od-
parta Moskwa, uspokoić się muszą. W tych dniach JW
Poseł z Generałem Weymarem iezdzili do Xcia Prymasa do
Wsi gdzie rezyduie, z blisko godzinę byli sami na konferen-
cyi, zdaie się iż tu żałuiemy naszey popędliwości y radzi-
byśmy aby dobremi sposobami do dawney swoiey wrócił się
Rezydencyi, Xże Jmć Prymas o wszelkich swoich naprzeciwko
Rossyi czynnościach przeświadczony, mówi do swoich po-
ufałych iż nigdy nie wykroczył naprzeciwko Rossyi, iż
zawsze to czynił czego żądała mieć od niego, tak często
za Xcia Repnina iako y dotąd, Wszakże (: mówi :) Sama
Moskwa zrobiła go Prymasem, więc musiał to sobie u niey
zasłużyć, za co z JW Poseł bez nayrmnieyszey przyczyny
takowy ostry Billet do niego pisał, wrócić się do Warszawy
nie myślę bo nie mogę tam żyć iak Prymas, wyiadę na mie-
sce prywatne gdzie iak partykularny rezydować posta-
nowiłem sobie, y mocną ma nadzieię iż ten wyiazd z tąd
iego z rezolucyi Petersburga nastąpi, albo liter JW Poseł
szukać będzie sposobów poiednania się z tym Panem.
Oprócz małych potyczek między kommendami Rossyi
y konfederackiemi o żadney znaczney tu nie słyszemy.
JW Zowery Kor. z Pułkami Regimentem Grabowskiego
Leyb Regimentem resztey Xcia Podkomorzego który został się
w Krakowie w kompanii z JP Drewitzem wyszli za
Kraków na Woyska konfederackie które we trzech

mieyscach, to iest, na Tyńcu, Lanckoronie, y Bobrku
a forty fikowały się Armatami y piechotą opatrzone zostały
dużą Się, czekamy skutku tey woienney Expedycyi.
Już się nieodmienił że ten że JP Schytz po roznych Swoich
w prawą y lewą Expedycyach powrocił y przesrzedstwo
przez Rzekę San udał się ku Dukli w gory do Węgierskiey
Granicy; Mamy tu pewną wiadomość że Krol Pruski
wydał Ordynans wszystkich Officyerow konfederackich
w Śląsku znayduiących się zabierać y JP Zaremba ledwo
na pułgodziny ostrzeżony będąc uciekł do Polski, ale
Regimentarz Jego JPan Biernacki w Praszce na granicy
Polskiey wzięty y do Głogowa zaprowadzony; Gorsza
iednak iest ta Nowina odebrana od Sekretarza Po-
runskiego iż Xże Czartoryski kommendant Rossyiski
w Toruniu doniosł tameczne mu Magistratowi,
iż z tego Miasta z Garnizonem wymaszerować iest
obligowany, ale na Jego mieysce Garnizon Pruski
ma nastąpić, Co Samo y w Malborku stać się ma, Te
myśli te przerażaią Całe publicum aby Prussy wyszli
z tych Rąk; Wczoray wieczor odebrana Sztafeta ze
Lwowa z wiadomoscią iż Xże Dołhoruki w Krymie
pod Caffą pobił Turkow w liczbie 30^{m} będących, 3^{m} na pl...
Zostało to Miasto y z Zamkiem mocnym opanował y 60
Armat w Zamku zebrał oprocz tego Miasta, iesrcze Czaraba...
y koztow Miasta wzięnył y cały Krym pierdtego opanuie, A
iako ta Nowina pewna przyszła do Lwowa tak w tym Mieście
Garnizon Rossyiski z armatna tryumf ognia dawał, a tu tym
czasem z tey Nowiny Cieszą się, chociaż niewszyscy.

d. 12. Augti 1771.

115

Namieniona przeszłą Pocztą ze Lwowa o Kry-
mie wiadomość, znayduie się w Gazetach publi-
cznych drukowana ktora y tu pisana przy-
łącza się: Mimo te wszelkie awantaże, owarz
tu mocniey upewniaią o bliskim Pokoju
między Portą y Rossyą, oraz iż Francya przez
odmianę Sekretarza Status, ktory iest prze-
ciwny Proiektom Antecessora swego, miała
dać sama poznać Cesarzowi, aby te Negocya-
cyą przy Medyacyi swoiey iak nayprędzey
do skutku przyprowadzić usiłował, zaczem
w tym ćwierci Miesiącu Ewent ten dalszey
Woyny, lub pożądanego Pokoiu nastąpić ma.
ią że Jmć Prymas na dawnym swoim rezydencyi
mieyscu, z kąd gdy gdzie przeieżdża, ście-
ie dzie wszędzie Konwoy kozacki; W tych
dniach JmćPan Minister Benoit miał
upewnić XCia Prymasa iż zapewne z tąd
wyiedzie gdzie mu się będzie podobało; JW Poseł

do Poczty po wtorze z Petersburga odebraney
ostatniey w tym obiecał dać rezolucyą.
Jest tu y ta partykularna z Stambułu wiado
mość, że Porta JmP^u Czerwonemu Chorążemu Li
tewskiemu Posłowi od Generalności do Stam
bułu wysłanemu, dała tę rezolucyą: Iż co się
tycze Interessow y uspokoienia Polski przy da
wnych Prawach y Wolności Obywatelow; stara
się będzie o ich Całość, ale do Punktu Detroni
zacyi Krola mieszać się niechce, y owszem
Polska poddać się swemu Krolowi będzie musi
JW Łowczy kor., udawszy się z Krakowa ku Biał
na Granicę Sląską, Kommendant Kordonu Au
stryackiego wysłał Trębacza swego do JmPana
Łowczego aby z Woyskiem swoim do Granic tych
niezbliżał się, Na to odpowiedział iż będąc w Kr
iu swoim ma tę wolność gdzie chce maszerow
z tym iednak upewnieniem iż z Woyskiem
swoim Granic tych nieprzeydzie; JW Łowczy

przystąpiwszy pod Białą gdzie JW Podskarbi
WK y inni rezydowali przy kommendzie Woy-
ska Konfederackiego pod Ordynansem JmPana
Walewskiego, tenże JW Podskarbi y inni nie
Woyskowi, ledwo czas mieli reyterować się
piechotą przez Most na rzece Białey ktora od
Sląska granicy z Polską, za granice do Bielska,
gdzie Woyskowych Ludzi Austryacy puscie nie
chcieli, przeto kommenda konfederacka kilka
Chorągwi w inszą stronę ku Częstochowy udała się
za ktorą kommenda z Pułkow poszła, tym cza-
sem JW Łowczy przystąpiwszy do Białey wszel-
kie Okopy, Pallisady y Fortyfikacye konfedera-
ckie rozrucić y zniszczyć kazał, ztamtąd sam
do Teszyna o dwie Mile dla odwiedzenia Matki
swoiey zjechał, zkąd powrociwszy, według
ostatniego Raportu ku Krakowu zbliżał się.
Stanął tu JmcPan Mięczyński Marszałek Bełzki
za kaucyą Jmci Pa Ronikiera y XCia Ordynata
Kleckiego Szwagrow swoich, z niewoli uwolniony.

JmcPan

Jmc Pan Lassocki Czerski, Stępowski Wysse-
grodzki Marszałkowie za daną kaucyę
maią bydz uwolnieni.

d. 26. aug. 1771.

117

Nad spodziewanie JW JP Łowczy kor. zostawiwszy pod krakowem Pułki y Regimenta pod kommendą Jm Pa Generała Grabowskiego, stanął tu dnia onegdayszego z konwoiem trzysta Ludzi Pułkowych. Przyczyny tey bytności domyślić się nikt niemoże, iako iż dla Nowey Instrukcyi do dalszych czynności, y dla Nervum rerum gerendarum, o ktore tu wtych czasow bardzo skąpo. Przybyli tu z JW Łowczym opowiadaią Nam Fortyfikacye Tynca, Lanckorony y Bobrka, iż dotych pierwszych konfederackich Fortec potrzeba by wielkich Armat, takiez i Moździerzy na Reduty Szańce y Okopy ktore Francuzy Indzinierowie osadzili. iednym słowem wtych Fortecach y w Polu arcymocna znaydzie się konfederacya; JP Pułkownik Drewicz takze od krakowa przybył tu pod Warszawę y wtorą ray tu stanął, zapewne ma ztąd z JP Pułkownikiem Reńnem pуyść do wielkiego Woyska nazbierawszy Skarby w Polszcze w początkach tego zamieszania; Generał Major Gallitzyn ma po rostaty kommendę Woyska ścigaiącego obiąć. Bardzo nas trwogą o przyszłym prędkim Pokoiu y owszem spodziewaniе go oszroce niedaią, mimo te wielkie w krymie Rossyi Sukcessa gdzie cały ten kray zawoiowała, podobno

Potencye Europeyskie niechcą cżeszcze tego przyspieszyć
Dzieła, aby Rossya przy tych Zwycięstwach coraz
bardziey wywieszczyła się. Jest tu y ta wiadomość iż
Generał Austryacki przybywszy do Starostwa Spi-
skiego Xcia Podkomorzego zakazał Jmieniem Cesar-
skim tameczniemu Gubernatorowi tego Starostwa
aby od tąd wszelkie Rządy y dyspozycye czynić
przestał, iż te Rządy Jmieniem Cesarskim sprawo-
wane będzie, a tym sposobem Polskie kray Sąsiedzkie
Potencye po trosze rozrywać będą: Rzecz nieomylna
bydź ma że Garnizony Rossyiskie wyjdą z Miast
tuteyszych a Pruskie nastąpią, JmPan Zaremba
w Sieradzkim dotąd z Partyą swoią stoi, JmP Pu-
ławski pod Częstochową pilnuie gdzie kommenda
Pruska ze Sląska wydała Palety na Prowianty,
JmP Puławski życząc Garnizon Częstochowski
y Siebie z Ludźmi w tameczonych okolicach
tey kommendzie Pruskiey zbroyną ręką nie
dopuszcza wybierać Prowiantow, aby tylko
Woyska Pruskie niezamyślnie ze wszech Stron
nieszukały Zaczepki.
Xże Jmć Prymas w dawnieyszey swoiey Rezydencyi na
Wsi dotąd zostaie żadney niemogąc się doczekać
rezoluciyi. Odmiany Posła spodziewać się nietrzeba.

d. 2. Xbris ~~[illegible]~~ 1771

Że po rozpieczętowaney Paczce Warszawskiey de 12 d[ict]i pod
Węgrowem Listy dwa moie doszły Rąk JW Pana, łatwo się
domyślić może do kogo był drugi pisany iako JW Panu wraz z ma
moia Korrespondencya z drugim Panem w Litwie, żałuię tylko
iż go nie doszła, ale nie żałuię iż przez tę okoliczność JW Pan
poznać mogłeś, iż równo sobie szacuię Łaskę Dwóch Panów w Li-
twie, także też co wiem y słyszę mam sobie za powinność wyr[azić].
Mieliśmy tu Relacyą że kommendę JmP Grabskiego porwała
Jmć Pa Grabowskiego, ale zaraz druga Relacya nadeszła iż JP Su-
chorow na tę napadłszy kommendę kommendant dwa razy cięż-
ciętego JPa Grabowskiego odstąpić musiał, Jest tu y ta Relacya
że JmP Kowalewski Namiestnik Dworow zabity, y JmP Kossakow-
ski którego niedawno JP Fabulow w ręcz Pa Dowgwiłłowskiego
y Jego zbił odwód, niedługo wrócić będzie: Ciężey tu w Nas
w Koronie rzeczy idą bo konfederacya zmocniła się y kilka
Fortec mocnych y dobrze opatrzonych wystawiła, tak dalece
iż y wiele Woyska y wielkiey Artylleryi potrzebuie Moskwa.
JW Łowczy Kor: często tu bawi ale w tych dniach ma z tąd
wyiechać pod Kraków gdzie Pułki zostały, Nayistotnieyszy
Interes pieniędzy sprowadził tu tego Pana z którymi z tąd
powraca iako też y JP Drewicz lubo tu o nim mówią iż do
Litwy będzie ordynowany; większe iednak podobieństwo, iż
z JW Łowczym powróci w Krakowskie: JmP Zaremba
w Sieradzkim, JmP Pułaski w Częstochowie aktualnie
znayduią się, Inni po Fortecach wystawionych, a inne na
ostatku wszelkie Podatki in duplo po wszystkich wy-
bieraią W[oie]wództwach: Odebraliśmy tu w tych dniach Szta-
fete z Wielkiey polskiey iż Woyska Pruskie które w tych

stały w Wdztwach y Prowianty wybierały, za odebranym Ordynansem nagle wszystkie wyszły y do Śląska co fnęły się, nietylko z Wielkiey polskiey, ale y z Krakowskiego gdzie tylko ze Śląska wyszły tak zaraz do Śląska powrociły przyczyny tak nagłego wymasżerowania nieupatruię ciak iż Krol Pruski Lustracyą Woyska czyni w Śląsku gdzie wszystkie Regimenta w liczbie swoiey stawić musżą, iezeli inny iakowy z tąd nieotworzy się Ewent; Z Wiednia Listy doniosły iż pro 27. clapl: wszelka gotowość była do Wyiazdu Cesarza JMci iedni pisali iż wprzod do Morawcze będzie na Lustracyi Woysk swoich drudzy twierdzieli iż prosto do Woyska do Węgier wyiedzie Czekamy dalszych wiadomości albo z zatym przybyciem Cesarskim nowa otworzy się w Europie Scena.

Po ostatnich wiadomosciach o krymu więcey tu nie nadeszło iako iż Generał Bauer y Weysman w 10.m Woyska poszli z Dunaiu ku Kwaterze Samego Wezyra, nieprzestaią tu twierdzić iż albo nagle wybuchnie Pokoy, albo iesżcze dalsza y dłuższa Woyna.

Na JW.o Hetmana WW.X Litt. wielkie tu rzucaią pioruny iż z tey obowiązności zostawić tego Wodza niechcą o ktorym tu mowią iakoby Rewers dał na siebie iż żadnych zamysłow przeciwnych niema, czemu tu niewierzemy y owszem wystawiaią tu tę Rezolucyą Pańską przedsiebie wziętą. Mowią tu iż JW. Hetman nowachce z tąd daley za wyiechać I Starostwce Szpizkim nieodmieni się iż od Cesarskich Woysk panowane, ale przydaią iż Xlu Podkomorzemu Dwor ten pewną Summę płacić będzie.

Że Prymas na iednym siedzi mieyscu y nadzieiy niemasz by z tąd wyiechał, tylko Mad.e Oemchen wyiechała wczoray do Elbląga. Rok mieszy korrespondencyi skonczy się na S. Michał ieżeli czy daley na drugi Rok temu Panu służyć będę.

d. 9. 7bris 1771. 119

W przeszły tydzień to iest d. 4. Cerl. wyiachał z tąd nagle JW. Łowczy kor: gdzie odebrawszy tu z Krakowa Staffete że Woysko konfederackie Pułaskiego Zaremby, Schytza, słowem wszystkie zbierały się czyli zebrały się, idzie na Regiment Gwardyi Lit. y Pęłki krolewskie Żupy Solne zastawiaiące y to Woysko zabrać y Żupy ostrzyskać chcieli zatym odebraną wiadomością zostawiwszy tu wszystkie Ekwipaże Sami konno y letko wszyscy z JW. Łowczym wyiachali y do tąd iuż pod Krakowem stanęli. Mówią tu iednak dyskursowo, iż ogłos tu stawaiącej konfederacyi Nowey we Lwowie przy krolu wierze y wolnosci pod Laską JmP. Szczuckiego Starosty Lwowsk: zaprowadził z tąd pierwszy JW. Łowczy na tamto mieysce, ale to potwierdzenia potrzebuie, ile według apparencyi rzeczy obligowany był pospieszyć pod Kraków gdzie Szwarcow y Czarniecki Tyce: i z nimi maszerowali krokiem Audresz y kreszetni: kow we dwa Tysiące Ludzi z Wołynia: Inne kommendy wysiecz ... cz był pod Lwowem, wszystkie te Woyska z armatami Bombami poszły z tąd na attak Tyńca y Lancko: rony Fortec konfederackich przydaią y to iakoby de 7. na dniu owegdayszym ostatni Jad Złości Swoiey przez złożenia Nowa Elekcyą Krola pod Lanckoroną wyzionąć mieli, z spatrzemy się czekanie na dalsze

wiadomosci co raz krytycznieysze, ktore zadney na-
dzieiey do Pokoiu nieczynią ale cięzsze Sprawie na-
gą zamieszanie tym bardziey cezeli ta złosliwa Impr.
Za konfederacka zadney Cudzoziemskiey miec niebę-
dzie pomocy, Zapatruiemy się na Woyska Cesarskie
w Transylwanij gdzie Cesarz aktualnie znayduie się
y iakowy z tey bytnosci nastąpi Ewent, Do Woyska
Krola Pruskiego roznie mowią że rozne marsze y
kontramarsze czynią w Sląsku, Od Woyska
Wielkiego Rossyi nad Dunaiem zadnych osoble-
wych niemamy wiadomosci, ani o tych ktore się
za Dunay przeprawiły y podobno w krotce ta
kampania zakonczy się bez zadney negocyacyi
do Traktatu; Przerazaią nas wiadomosci z Li-
twy aby ta wszczęta konfederacya nierozszerzy-
ła się po Całey Prowincyi; Jezeli we Lwowie ta
zyidzie się konfederacya podobno y tu o takowym
Procekcie zamyslac będą, Pan Drewitz wszyst-
kie z Dywizyą swoią dotąd pod Warszawą stoi;
JW. Hetmanowa zapewne chce de 15. Czer. ztąd do
JW. Natzonka pospieszyć, rzecz pewna iz mocno tey
Pani perswaduią aby od tey podrozy odciągnąc.
W Sobotę obchodzilismy Galę Elekcyi Nay. Pana y od-
bierał powinsz[o]wania; Xże Prymas wszystkie dni
ale Mad. Clmeken z Ukazu Rossyi we 24 godzin mu-
siała ztąd oddalić się do Elbląga.

d. 16. 7bris 1771.

140.

Odebralismy tu okropne Nowiny z Prowincyi W. X. Litt. o potyczce zaszłey między Woyskiem JW. Hetmana W. Litt. y Moskwą pod kommendą Pułkownika Albetzowa ktory zginął oprocz 16. Officyerow y 20. Unteroffi cyerow Sześcset Kilkadziesiąt Gemeynow wziętych, y 150. za bitych taki Raport mamy obszerny z wyszczegulnieniem Cyrkum stancyami tudziesz wypuszczonych na parol Officyerach y od JW. Wodza obdarowanych etc. y dalszych okropnieyszych podobnych Nowin spodziewać się trzeba kiedy ciż ten Pożar zaiął się nieszczęśliwy, zmieszało nas tu wszystkich iż ten Event nieprzyspieszył ale bardziey pożądany oddali Pokoy; Uprzeszły Piątek wyszedł z tąd z Woyskiem Jmś Pułkownik Drewicz y zaliste przeprawił się domyślamy się iż z tamte strony gdzie pierwsze Ogień niezgaszony będzie ale coraz bardziey po Prowincyi rozszerzać się nieuchybny, My tu w koronie przywykli do tey nieszczęśli wości w rozpaczy zostaiemy, zapatruiemy się na okolicznosci pod krakowem gdzie ciż JW. Lowczy kor. zapewne stanął, gdzie też y woyska konfederackie ściągnęły się y do ktorych pewny Generał Francuzki z kilkunastą Officyerami przybyły y ten Generał miał obiąc generalną kommendę nad Woyskiem konfederackim ale też y Woyska Rossyiskie na tamte zgromadziły się miey sca, co Impresie podobno dobywać mieysc Tyńca Lan ckorony ufortyfikowanych, Mamy tu Listy de 7. Czerw.

ale

ale w tych nic niepewnego aby tego dnia miało co na
stopie w tamecznych okolicach: iakoteż o nowych
uszczętych konfederacyach circa Majestatem niesły-
szemy ieszcze, To zaś pewna iż nad Dunaiem woysko
Rossyiskie pod kommendą Generała Essen odebrało klęskę
ktore w okopach attakowało Turkow ktorzy takowy
dało im odpor iak też mowią 700. Granadyerow, (: ale
musi bydź większa liczba zabitych :) Generał Czartoryski
14. Officyerow także zabitych zostało, nielicząc ran-
nych od ktorey odstąpić musiało Imprezy
Generalność konfederacka z Węgier przeniosła się do
Biały w Polszcze zaufana na kommendantach Fran
cuzkich przybytych y na ich od tąd skutecznych
czynnościach
kiedy iuż tak wielki y poważny Szeff w Litwie
klaryfikował się, albo z prędzey do Negocyacyi y do
traktowania otworzy się droga, miałbym co w tey
okoliczności wyrazić co też mowią o tey Rewolucyi JW.
Hetmana ale niedufaiąc doyściu Poczty ile y niniey-
szą na wszelki azard posyłam y ieżeli niedoydzie
iako się mniey spodziewam muszę zamilczyć
w dalszey korrespondencyi w tych czasach chętniey
będę się iednak miarkował po odebranych Listach
JW. Pana ieżeli one przez cudzą ręką pisane
odbierać będę o co usilnie dopraszam się, ia zaś dawa-
iemnie z rąk będę sposobów do nieprzerwaney y
dozgonney applikacyi [illegible]

E. 23. 7bris 1771. 121

Szczęsciem odbieram z Poczty Listy Panskie WWMMPa Dobrego życzyłbym sobie aby y mozie tak punktualnie dochodziły; Wyraziłem przeszłą Pocztą o akcyi między Woyskiem JW. Hetmana WWX. Litt. y Moskwą zaszłey, o ktorey iuz dostateczna musi bydz na tamtym mieysciu Relacya, Teraz tą Pocztą odebralismy tegoz WXcia w Pinsku zaniesiony Manifest, w ktorym do Barskiey konfederacyi we wszystkich Jey Ustawach na Obronę Wiary y Wolnosci przychyla się, a zatym iuz swoie dalsze obiasnił czynnosci, ktory z teraz w Nowogrodzkie ku Niesw[i]ezowi miał się udac, gdzie Pułkownik During z małą swoią zamknął się Dywizyą. JP. Drewitz wymaszerowawszy z Warszawy za Wisłę kilka dni o 7. mil odpoczywał, czekaiąc za nadeyściem innych dywizyi ktore z nim się złączywszy poszedł naprzeciw Woyskom JW. Hetmana, ktory podobno codziennie zmacniac się będzie;
Generalnosć za krakowem JMciPa Puffczynskiemu Kasztellanowi Czerskiemu generalną kommendę nad Woyskiem skonfederowanym oddała, ktory iuz Uniwersały swoie wydaie, aby do Jego kommendy wszystkie Woyska za kraków pospieszały; gdzie też y Woyska Rossyiskie od Lwowa, Jarosławia, Sendomierza y z innych mieysc ściągać się miały, O Generale Francuzkim y Officyerach na tamto mieysce przybytych nie wzmienia się, iako y o rekrutowaniu Woysk na tamtym Pograniczu przydaiąc do tego

że Saxonia kilka Tysięcy Woyska redukowała, z któ-
rych większa Część idzie w Służbę konfederacyi, czeli
ten ogłos teraz Się niezmienni bo lubo dość iawnie wi-
dziemy że Francya także w Polszcze naprzeciw Rossyi
utrzymuie dywersyą, zapatrywać się iednak należy
co Krol Pruski iako Jey alliant w tych okolicznościach
uczyni, ile naprzeciw teraznieyszym Siłom konfede-
rackim Woyska tuteysze ~~konfederackim~~ Rossyiskie niewystarczą,
ale też y Cesarza Jmci czynności y dalsze zamysły wy-
iawić Się muszą ktore w Inakcyi całe lato zostawały
czeli teraz za przybyciem Monarchy tego do Transyl-
vanij albo Traktaty albo dłuższa Woyna nienastąpi,
nadewszystko Generalney Woyny obawiać się należy.
Tandem Xcie Jmc Prymas pozwolenie odebrał od Impe-
ratorowy oddalenia się ztąd do Elbląga JW Pan Woie-
woda Pomorski iezdził do niego na konferencyą,
ieni mowią iż z perswazyami, drudzy upewniaią
iż Rewers iakowyś miał podpisać, dosyć na tym iż
w tych dniach ztąd wyiezdza co lepiey potym obiaśni się.
Konkluduię tu wszystko iż JW Hetman na takowe uczy-
nione Propozycye niemogł bezpieczniey y rozstropniey
Sobie postąpić co wielkiemu Panu Sprawcie Ładz
utinam w dalszych zapędach pomyślne nastąpiły skutki

d. 7. 8bris 1771.

Szczęśliwie przychodzi Poczta z Prowincyi W.X. Litt. chociaż pozno odbieram iednak Listy JW. Pana. Mamy tu iuż dokładną Relacyą o klęsce Woyska JW. Hetmana w Stołowiczach nastąpioney, o Stracie Ludzi, Armat Ekwipażow y ogolnie rozproszonego Woyska tego, po ktorey Akcyi Sam JW. Hetman do Pińska a z tamtąd czyli za Granicę, czyli ku Wolhyniowi miał się salwowac. JP. Bielak w Puszczy Słonimskiey reyterowac się, namieniłem krotko przeszłą Pocztą iż naypierwszy Nuntius Cladis od niego tu Sztangt Rot. Achmatowicz z prozbą do Majestatu aby mogł zostawac spokoynie na kwaterze swoiey y od Woyska Rossyi: odtąd ścíganym niebył, niechcąc iednak żadnego dac na siebie Reversu. Ale że to nie iest w Mocy Nay. Pana ktory Woyskami Rossyi: nierządzi, a zatym komendancki iego żadney w tym niechcą dac rezolucyi, tylko albo bic się z niemi, albo poddac się onym żądaią. Przez prawdziwa iż General Suwarow naprzeciw Ordynansowi postąpił sobie bo miał się złączyc z Drewitzem y wspolnie Woyska Hetmanskie scígac, a że samemu udało się, przeto iest exkuzowany. Wydziwic się tu niemogą iż wiedząc o Nieprzyiacielu, większey ostrożności w Woysku Polskim niebyło, y takowe w sobie Zaufanie nayważnieyszą do częstey Straty y klęski iest przyczyną, dalszych wiadomosci że dotąd Poczta dochodzi czekać usilnie z Łaski Jego Panskiey będę. Skrypt pewny per Emissarium ktory się tu znaydował przesłałem.

O Woyskach koronnych konfederackich więcey nie mam
co oznaymić iak że ledwo nie wszystkie za krakowem
ściągnęły się, gdzie swoich pilnuią Fortec, JW Łowczy
kor. z Wiitkami Żupp Solnych strzeże gdzie kommenda
JPa Zaremby attakowała go, ale nic dokazać nie mogła
y ze stratą Ludzi Imprezy swoiey odstąpiła, Ostatnia
wiadomość donosi iż JW JP Łowczy zachorował; Zapatru
iemy się na Imprezę Moskwy pod Tyńcem gdzie tey Fo
tecy dobyć chcą; Mowią tu iż JP Drewicz z Woyskami
z Litwy na to mieysce powroci do poparcia Operacyi
w koronie.   Od Woyska Wielkiego nad Dunaiem,
Żadney osobliwey niemamy wiadomości iako iż wobec
czynności dla wylewu wod znayduią się, iednak przed
zkonczeniem tey kampaniy, aby w Moldawsczyznie
y na Wołoszczyznie bezpiecznie zimować mogły iakow
kiszcze Batalij spodziewaią się, że Turcy Trzy iescze
Fortece na tey stronie Dunaiu w swoiey maią possessyi.
O Woyskach Cesarskich wcale nic nie donoszę; Cesarz JMć
był w Obozie y do Wiednia iuz powrocił.
Xże Prymas iuz szczęśliwie zaiechał do Elbląga, o czym
od Granicy pewną odebralismy wiadomość.
Defaites JW. Hetmana Wo kor. upewniaią tu, inni z
twierdzą iż iescze zyie.
W tym momencie nadeszła tu wiadomość że Duhring y
Drewitz Partki JPa Bielaka zniesli y że sam Bielak
w 40 koni ledwo się salwował.

d. 14. 8bris 1771.

123

Ta Poczta nienaruszona doszła na to mieysce przez
ktorą List z przyłączoną kopią de 7. 7bris odebrałem, ktora
kopia iesz też dawniey ile ztąd Oryginał pisany była wiadoma,
za tę attencyą iednak składam mnie JWPanu podziękowanie, Cie-
kawy iestem czyli kopia Skryptu per Emissarium ztąd wy-
słana była iesz w tamtey Prowincyi znaioma, czyli nie.
Wiadomości tuteysze dotąd iesz są troskliwe y żadney
pomyślney nieobiecuiące perspektywy, do prędkiego uspo-
koienia dążące; Woyska Konfederackie za Krakowem zebrane
niewiemy dotąd co za koniec maią; O Nowey Elekcyi żadney pe-
wności niemamy, wiemy tylko iż MM. Krolewiczowie Polscy
za tę Ofiarę podziękowali, ma także bydź Syn Pretendenta An-
gielskiego między kandydatami, ktorych Francya promowuie
aby tylko Dzieło dywersyi swoiey dla Turkow naprzeciw Ro-
ssyi utrzymywała y ten iest iedyny Cel tey Potencyi, zawsze zdra-
dliwey y własnego Interessu upatruiącey iak dawniey tak y
teraz tey Przyiaźni to Krolestwo doznaie; To zaś pewna iż Woy-
sko Rossyi: w Tyncu umocnionym za Krakowem attako-
wało de 4. Curr. Konfederatow y Moskwa na naywiększą
Batteryą uderzyła, ale ze stratą Ludzi swoich y Chłopow Pol-
skich ktorych na pierwszy Ogień napędziła, Wyprawy tey
odstąpić musiała iedni mowią iż 150. Ludzi zginęło, mniey
czyli więcey padło, niewiemy dokładnie, to tylko pewna
iż ten attak Moskwie nieudał się, y klasztorow dobywać
niemaią oręzia ile bez cięszkiey Artylleryi na tak mocne
fortyfikacye nic niedokażą, bo y zasłoniona od Francuzow
iest dobrze opatrzona; JP. Pułkownik Drewicz po Expedycyi
swoiey w Prowincyi Lubel.: gdzie JPana Bielaka nie tak znosił iak
rozproszył, w te okolice zbliżył się y pewnie w Krakowskie

wystany będzie; Mamy tu dokładną Relacyą o Akcyi z JP Bielakiem którem JP Düring dał parol, przepuścić go na to mieysce, a JP Drewitz o tey konwencyi niewiedząc atta kował go ale bez straty Ludzi bo się rozeszli y znowu ze brawszy się ciągną tu do Nay Pana na to mieysce; Gazeta publiczna donosi o Śmierci JW Hetmana W. Koronnego: czemy iż z dystrybutą Wakansow niepospieszą się, które do Uspokoienia publicznego y wewnętrznego mogą mieć swoię influencyą, Bo takze wielką JW Hetmanowa Polna przeznaczaią, o Polną zaś Losy y konkurrentow tatwo o tych JW Pan domyśli się, in super zaś w tey Liczbie JW kommissarz koronny: Kasztelanią krakowską: mowią tu iz JW Mniszchowi Generałowi Wielkopolskiemu: zostawią, nay pewniey iz te Wakanse do dalszego Obrotu rzeczy zosta wione będą; o JW Hetmanie W. W. X. Litt. ta zaś nayp[ewni]eysza wiadomość iz de VI. claps: był w krolewcu, ale czyli tam iescze znayduie się, czyli z tamtąd wyie chał niemamy pewności, Całą klęskę tego Pana w Sto łowicach iedney nieostrożności y zaufaniu niektorym przy Boku Jego Osobom przypisuią; Utinam ten Oficer nie zaczynał się w tamtey Prowincyi, ktorą party kularne teraz tylko Osoby dla Zysku swego podniecaią y ten Nieprzyiaciel od nich Odbiera, Czekam z Łaski Jego Pan skiey dalszey o tym wiadomosci; Od Dunaiu zadney osobliwey o Woyskach Rossyiskich niemamy wiadomości; te Woyska muszą iescze co dokazać ieżeli chcą na kwa terach Zimowych w Moldawii y na Wołoszczyźnie utrzy mać Się, inaczey musiałyby Się do Dniestru cofnąć; Xiąże Repnin we Lwowie Który stanął; JP Generał Weymarn iescze tu zaś w tych dniach odieżdża y Oddaie kommendę.

d. 21. 8bris 1771

Cieszemy się tu mocno że wielkie rozruchy w Prowincyi Litew.
ustały, a małe z mieysca na mieysce przenoszą się podobno
do czasu, a nadewszystko że kurs Poczty regularny do tąd
Listy moie dochodzą y od JWPana one odbieram za które moie
składam podziękowanie. Mówiono y upewniano o bliskich
Traktatach y o Pokoiu prędkim, iuż teraz naymnieyszey
wzmianki nieczynią, oprocz Negocyacyi w Gabinetach Cudzo-
ziemskich, Zapatrywaliśmy się na Woyska Cesarskie w Transyl-
wanij, ale y te poszły iuż na kantony, tak iednak są położone
iż Moskwie y Turkom grozić nieprzestaią; znaczna liczba Pie-
niędzy od Porty przystawiona iest do Belgradu podobno dla Ce-
sarza aby mu za jego Państwa u Turków będące zapłacić y wy-
szły Traktat przedłużyć y potwierdzić, ale y to do skutku nieprzy-
chodzi, y Woyska Cesarskie z cięzką do Fortec Artyllerią w Transyl-
wanii dotąd zostaią, iednym słowem zamysłów Polityki Austry-
ackiey nikt dociec niemoże, Poseł iednak Austryacki dotąd w Peters-
burgu z wielką dystynkcyą rezyduie y nikt tu nie tłomaczy aby
ta Artylleria cięzka Austryacka miała bydź na Moskwę, ale
prędzey do odzyskania Kraiów zawojowanych, czeli tylko y
w tym iakowa Maska nieukryta. Jak Woyska tuteysze
Rossyi: ruszyły się na zaięty Ogień do Litwy tak iuż z tamtąd
powróciły, bo to rzecz pewna iż gdyby to zamieszanie zmocniłoby się
było w tamtey Prowincyi, niechybnie wszystkie Woyska z tąd
na zasłonę swego kraiu ruszyłyby się były y nas tu na ofiarę
zostawiwszy, teraz zaś JP. Generał Suwarow z wielkiemi Zdo-
byczami wrócił się do Lublina, JP. Drewicz aktualnie tu się znay-
duie y Woysko przez Wisłę na tę tu stronę przeprawiło się, mówią

tu

tu ciednak yz to Woysko podzielone będzie y JP Drewicz prz
małey zostanie się kommendzie, ztąd y z innych Stron kom
mendy Rossyisk: ciągną ku krakowu, gdzie wszyscy Marsz
kowie Konsyliarze y Wodzowie konfederacyi którzi do Bea
drudzy do Ceschyna za krakow zgromadzili się, Osob Gen
ralności na 180. na tamtym mieysku liczą, niewiemy co ta
za konwokacya czyli wielka Rada nastąpiła się, w ktorey był
Biskup kamieniecki, Xże WWda Wileński, Podskarbi WXL: y w
bu innych z dystynkcyi Osob; Mowili też że Elekcyą koła
złożyć usiłuią, ale dotąd kandydata do tey Cierkiewey kor
znaleść niemogą, wiemy za pewną y nieochybną rzecz iż E
ktor Saski, Albert, karol królewiczowie zatę Ofiarę korą
podziękowali, wiemy y to niemniey że y Edwarda Stuarda
Pretendenta Angielsk: ciągnęli z Insynuacyi francuzkiey zd
dliwey y fałszywey, ale ten tey korony przyiąć niechciał, Jak
Hetman WWXL dnia 4. Czerw: przejezdzał przez Gdansk in Cog
pod cudzym imieniem ś tamtym mieysku do Rezydenta Fran
kiego wstępował, ztamtąd niezomylnie do Generalnosci uda
musiał, będzie ta Generalność miała kandydata dawnego ty
że przy inszych koniunkturach, ale y o tych zamysłach wątpi
bez pomocy cudzoziemskiey y bez pieniędzy, iednym słowem
Generalność szuka wystawić iakiego Bożka y ta Impreza cz
dzie odkryć się musi, tym czasem Woyska Rossyisk. Całą siłą id
przeciw fortecom konfederacki; Xże Dołhorucki iuż na Wołyniu s
nął z Woyskiem gdzie w Włodzimierzu kwatery rozpisywano, ka
Zas iest dobrze opatrzony przy Fortecach, to Woysko niewiemy cz
się tu dalej zbliży, kreschetnikow od Lwowa ku Lublinowi pr
Mogę śmiele upewnić o żywym umartwieniu JW Hetmana
kilka dni y nocy we łzach zostawała, Assamble y Kompanie S
ch: u tey Pani zniesione y mało co wiedzieć się daie ch publi

d. 28. 8bris 1771

125

eszcze zwiedney Sytuacyi czeli niegorszey to niele;
szey Interessa turkyszcze znayduią się, Niewiedziemy
ni słyszemy o żadney Negocyacyi do Pokoiu dotyczącey.
owszem iak gdyby wszystkie Potencye na Naszą
przysięgły się zgubę, Woyska Pruskie dręczą y męczą
o Miastach y po Wsiach Mieszkancow żaluiąc że
ampania z JW Hetmanem WWXLitt[m] tak prędko z kon-
czyła się, bo ten był Proiekt aby Moskwa wyszła z Koro-
y do Litwy swoie zastawiaiąc kraie, Woyska zaś Pru-
kie tu w Koronie zastąpić ie miały, krol Pruski nay
więcey z tych rozruchow zyskuie y znaczną Część Woy-
ska o Polskim żywi chlebie dla czego życzy sobie aby
iak naydłużey ieszcze trwały y teraz że Cztery Tysiące
woyska tu przysłał maszeruiące na cztery strony aby
onie z kupowac alebardziey aby się tu żywiły oprocz
ych ktore na Granicach Polskich lokowały się; Woy-
ska zaś Nasze konfederackie z mieysca na mieysce
przenoszą się, teraz w tych dniach JP Zaremba, Puław-
ski y inni we 4[m] pod Piotrkowem znaydowali się
stamtąd ku Częstochowie obrocili się; O attaku
Forteca za krakowem konfederackich wnamy tę wia-
domość iż po dwa razy Moskwa do Tynca szturmo-
wała ale daremnie y owszem w ostatnim attaku bić
się niechciała y brzuchem na Ziemi położyła się, to pewna
że marnie Lud ten ginął niemaiąc ani wielkich Arma-
tni Mordzierzy do bomb ale z gołemi rękami na szance

y Mury wlazie im karano, upewniaią tu iednak
iż Artylleryja Pruska przyidzie na tamto mieysce
z Cięzkiemi Armatami y Bombami da się cokolwiek
dokazać bo tę Fortecę Francuzi mocno ufortyfikowa[li]
Jest tu ieszcze pierwsza wiadomość konfirmacyi
potrzebuiąca że pod Bobrkiem Moskwa attakowa-
dziey JW Łowczy z Woyskiem krolewskim znayd[o]-
wał się ale y od tey Fortecki z znaczną Stratą odstą-
pić musieli przyszłą o tym dokładniey doniesę Po[d]...
Generalność w Teszynie zostaie mamy tu pewne
Relacye iż o żadney Nowey Elekcyi nie zamyślaią y
inni wymowili się Kandydaci, na Stuarta Pretendenta
Angielskiego swoie obrocili zamysły ale y ten miał
wymowię Francyi ktora tę Tragedyą okropną w ...
Szwecy wystawić usiłuie końcem Interessow swoich
ale nie końcem dogodzenia zawziętości y ambicyi ob-
watelow na własną zgubę przysięgłych / Z tych dnia...
dopiero JP General Bebikow odebrał kommendę od Ge-
nerała Weymara ktory dziś z tąd odieżdża; ten Nowy
kommendant zawsze popierać Interessa zamyśla
Tą kampanią odprawiwszy oświadcza się, zapłatrzą
się będziemy na Jego czynności y na Zgubę przedsz...
Obywatelow nieszczęśliwych; / Od Woyska Wielkie[go]
nad Dunaiem czekamy wielkich Nowin bo te muszą
Zwycięstwo odebrać aby na Zimowych kwaterach u[trzy]-
mało się, inaczey do Dniestru cofnąć się muszą; Upewnia[ią]
iż Flotta Rossyiska przebiie się przez Dardanelle cześli-
uda, ten Ewent prędki Nam zrobiłby Pokoy, inaczey
ieszcze kampaniy spodziewać się należy; / Doniosłem
de fatis JW Hetmana W.K. Wakanse po nim do prz...
i tego zostawione są uspokoienia.

Przy tak pogodney Jesieni Belligerantes w Koronie
ułozyli Plantę w naszę tu zblizyć się okolice, iakoz
JmP Puławski posiągawszy dywizyę swoię w Sie-
radzkie rozstawił Forposty swoie az o trzy mile od
Warszawy y z Sieradzkiego w Sandomirskie ku Ra-
domiowi udał się, Pułkownik Lange w tysiąc Ludzi
szedł za nim y w Zelinskie pod Radomiem attakował
tegoz JmP Pa Puławskiego z wszystkim konfederackim
z ktorego Czterysta połozył na placu, Trzysta wzięł
w niewolę, sam zaś JP Puławski w kilka koni salwo-
wał się, Takowy Raport JmP Generał Bibikow ode-
brał y o wszystkim o nim wczoray czynił relacyę przydaiąc
cesarzowe iz między Niewolnikiem zabranym wiele Lu-
dzi godnych y dystyngwowanych znaydowało się, obszer-
nieyszey z Specyfikacyą Imion Niewolnika czeka rela-
cyi, ta klęska iednak nieodmieni się, Planta zwyz wy-
razona była zapewne z JP Kossakowskim ułozona
ktory z Litwy iuz tu do Korony az do Rzeki Narwy
zblizył się, aby z drugiey Strony ku Warszawie przy-
stąpił, ale ta Planta cała nieudała się; kiedy Pułkownik
Ciołomin zastąpiwszy mu w Sokołowie Dobrach
Xcia WWdy Ruskiego z tey tu Strony Prasnicza nad
Narwią kilka set zabranych, y zabitych liczy z tey
Dywizyi reszta rozpędzona y sam JP Kossakowski
ledwo uszedł, Te Dwie okropne relacye nieodmie-
nią się

+ y 4. Armaty zabrał

bo są z Raportow odebranych Autentyczne, od kra
kowa wcale nie znacznego niemamy, Fortecę dawn
konfederacya trzyma, Generalnosc w Litwie ner
dzie. Upewnie positive mogę iż o zadney Elekcyi nic
niemysli, Marszałka konfederacyi po Smierci Jpa Ore
nego, Jpa Walewskiego ogłoszono, y od Wsi do Wsi ierdz
aby Obywatele do konfederacyi przystępowali y pisali się
Jest też Jp General Szuwarow y inni kommendanci Ro
syiscy do Jpa Bibikowa ziechali się po nowe Instrukc
Jp Drewcz ma też mieć kommendę około Warszawy
aby był na oku y nierabował po Polszcze, Zapatrz
ciemy się na nowe czynnosci od Jpa Generała Bibikow
zwawsze, czyli powolnieysze, będą, obaczemy;
Od Wielkiego Woyska żadne nienastąpiły wiadomosc
O Woyskach Krola Pruskiego iakoby w wszelkiey
gotowosci znaydowały się kilkakrotne y pewne ma
Listowne relacye przeniknąc nikt niemoże tych Zam
słow, iedni mowią iż Cesarzowa krolowa maiąc puch
nę w piersiach, iest Życia niepewna, y że po Jey Smierc
niezawodna z Cesarzem nastąpiłaby Woyna ktorey a
Życia szcze Matki zaczynac niechcę y Matka niedopu
inni mowią iż Prussy Polskie z Warmią opanowac prze
nowił sobie, wszakże to wkrotce obiasnic się mus
Do zawarcia Pokoiu Rossyi z Portą, wszystkie maią pr
szkadzac Potencye chcąc podobno generalną w Euro
wzniecic Woynę, a tym czasem aby Moskwa zabaw
była y sama się ruynowała, iednym słowem okrop
że wszystkich Stron w tey koniunkturze na Polskę
daie się widziec perspektywa

Doniosłem przeszłą Pocztą nieszczęśliwą y obrzy-
dliwą awanturę w ktorą piekielni y zaiadli Ludzie
Nayiaśnieyszego Pana wprawili, Dzięki niezkończone
nieprzestaiemy Bogu czynić za ocalenie Nam Monarchy
y Oyca Oyczyzny Naszey, niemniey wielbiemy Krola Krolow
że Nasz Pan Miłościwy codziennie do lepszego Stanu Zdro-
wia przychodzi, ta nasza iest pociecha y niezkończone żądanie.
Gdy nam Bog miłosierny w przeszły Poniedziałek przywrocił Mi-
łościwego Pana, nazaiutrz we Wtorek Senatorowie tu przytomni
uczynili obdukcyą Osoby Poświęconey w głowę cięty aż do kości,
Plecy zmordzałe y zbite, Nogi podrapane, Kiecia na przedzie
we dwoch mieyscach przestrzelona, na tyle rapierem na wylot
przebita, kołnierz od szyi poszarpany, krwią zbroczona, Suknie
w błocie zwalane, koszula y Mankietki zbłocone poszarpane,
pończochy iedwabne z błotem zmieszane podrapane, to wszystko
Sam w Garderobie Krolewskiey gdzie y inni na to patrzyli widziałem
na ostatku But z ostrogą od Portowego dany na Nogę Krolewską
gdy Pana prowadząc koń mu z nogi Pańskiey ściągał Trzewik
to wszystko iest y będzie wiekopomną pamiątką Morderstwa
y okrucieństwa od Zprzysiężonych Poddanych swoich zadanego,
Pryncypałow tey obrzydliwey Akcyi było trzech, Kosinski ktory
wrocił się z Nayiaśn. Panem, Łukawski y Strawinski syn tego Złe-
wy co za przeszłego Panowania Seym zerwał. Tego Łukawskiego
naybardziey szukaią, ale kozacy mieli go w ręku y w koszulce
uciekł do Lasa, Rzeczy Suknie y Order Pruski przy nim znaleźli
Order ktory po gościnach pokazywał mowiąc iż Krol zabity aby
się modlili za Stanisława, w Sukniach znaleźli rożne Listy y Kor-
respondencye Pierwszą Literą podpisane ktorych się domyślaią,
List zaś znaleziono Puławskiego do tegoż Łukawskiego pisany
Ale we wszystkim znosił się z Kosinskim ktoremu Krolewskiey

wagi Interes iest powierzony, Złapano cżwartego Dwoch z ktor
pomiędzy tych Łotrow ktorzy wyznaią iż byli w tey okropney akcyi
ale nie wiedzieli żeby to na Krola Samego, tylko na iednego inn
Pana, ale o tym Sekrecie przestrzeżeni Trzey sami wiedzieli, Ku
sinski przy wszelkiey wygodzie pod wielką iednak Strażą sie
dzi w Zamku y wymowił się iż gdy Łukawskiego zechwytaią
będzie nie sam winny ale y wielu innych Wielkich Panow w le
biedzie znaydą się; Ufamy Bog tych Łotrow wszystkich wy
iawi, ktorych Sprawiedliwość Boska nie ukryie; Tu wielkie
wszystkie y ścisłe są szukania, nikogo nie wypuszczaią
bez biletu, Ci Łotrowie w Dworku Dominikanskim na Nowym
Mieście siedzieli, Ludzi z tamtąd wszystkich pobrano w areszt,
Żonę Łukawskiego też wzięto przy ktorey 370 ℔. znaleziono, Onegdays tego dnia JJpa Zielinskiego Łowczego Łomzynsk: Mostewa
wszedłszy do Sądow Marszałkowskich oddał mowę iż z Puław[s]kim
korrespondował, Już to rzecz wywiesta że Puław[s]ki będąc u X.
Karola Pażiem a teraz Szefem y Herszterm tych Łotrow, chciał na
Bukiet swemu przeszłemu Panu, Ofiarę uczynić z Nayiasnie
[y]szego Pana ile 4. 9bris był Dzień Karola; Dobroć Boska tego okr
ucienstwa nie dopuściła, y Surowość Jego Sprawiedliwa zemści się na
wszystkiemi Autorami niedoświadczoney w Polszcze po Piekarskim
tak tragiczney Sceny; Nauwiedzaią codziennie Nay. Pana ktory u
skaweż takowe przyimuie oświadczenia; Sąd Marszałkowski
codziennie Inkwizycye wyprowadza, złapano w tych dniach ie[dnego]
co Mundur konfederacki y Strzelbę w Sianie ukrył, pokazało iż absz
towany, ale może co innego wyspiewa na Inkwizycyi; Gazeta dz
kowana opisuie tę okrutną Scenę, ale iescze niedoskonale będzie
powtorna; Niewiemy iescze iakie Miary z tąd wezmą w tak okro
pney koniunkturze, miarkuiemy iednak iż będą szyi w Ściga
Generalność y Szeffow, ktora tak obrzydliwie iuż dawniey ogłosiła Inter
regnum, Twierdzą że Puław[s]ki po ostatniey klęsce udał się do Często
chowy, JP Kossakowski także po klęsce przeszły Porty wyrażony
pod Płockiem przebył Wisłę, zmierzaiąc ku Częstochowie, to mi
Swięte gdzie to zprzysiężenie się nastąpić miało, wyiąwszy Obraz M[atki]
Boskiey, iest teraz ochydzone y niewiem czego czeka; Kuryerow y Sztaffe[ty]
do wszystkich Dworow Cudzoziemsk. rozesłano, albo że te Dwory z ap
przywszy się na koniec tey gorliwey konfederacyi, Same one pot[ę] p[...]

d. 18. 9bris 1771

128

Do tak okropnym czasie ktory przed 15. dniami tak
szczęsliwie z Łaski Boskiey Nas minął, pomyslnieysze na-
stępuią tu chwile y ten Bog co Nas zasmucił, cieszy nieprzestaie
zdrowiem Nayprzod czerstwym Nayiasnieyszego Pana ktory co-
dziennie ubiegaiącego się z radości Ludu oswiadczenia przyimuie
inkluduię szczero wszystką Relacyą, oraz Od JX Naruszewicza S: J.
Dotąd tu o złapanych Złoczyńcach I społecznikach pewności nie mamy
bo mowią iż potaiemnie złapani siedzą, Puławski za Granicę do
Krolewiczowy Karolowy bez Biletu ktory chciał niegodziwie dla Męża
y oddać, miał się udać, ale ten Pryncypał przy Boskiey pomocy Rąk
ludzkich y Sprawiedliwości nie uniknie, Generalność uwiadziała o tym
tyrańskim uczynku wszakże iuż dawniey przez Manifest swoy pro
invindicabili Capite Monarchę swego deklarowała, a zatym nie tylko
Narod wierny ale y Sąsiedzkie Potencye dla wspolney wiary krzywdy t-
ych Społecznikow pierwszych sięgać będą; JW. P. Branicki od kilku dni
znayduie się przywiozł z sobą ProMemoria do Krola y List do Posła Rossyisk.
JWo Bierzyńskiego w Krakowie bawiącego się z tym oswiadczeniem iż
iako Manifestem dawniey w Piotrkowie zaniesionym ostrzegł sobie takowy
szczerniey wyrazie Manifest naprzeciw Generalności, tak teraz gotow iest
zdać Coram Actis, iż na ten czas będąc przy tey Generalności JWW. Biskup
Kamieniecki, Podskarbi W. Kor.: Marszałek Nadw.: kor.: namawiali go na
niegodziwą Zbrodnią Krola y Pana Naszego zabić za co 40m # y Dobra
znaczne ofiarowali mu, maiąc do takowey Namowy iawne dowody y
Dokumenta; co iednak mimo siebie tu puszczaią y z innego źrodła dowo-
dow szukać będą ktore łatwo znaleść mogą, Dotąd tu bardzo potaiemnie
Inkwizycye wyprowadzaią y Społecznicy ktorzy się tu znayduią drżą
w Strachu noc y dzień, My zaś wierni Panu swemu cieszemy się y uwielbiemy
Naywyższego za ten Cud Opatrzności Jego Swiętey, Do tey pociechy Na-
szey przybyły tu pomyslne Nowiny od Wielkiego Wezyra nad
Dunaiem

Dunaiem z kąd kuryer przybiegł do Lwowa a z tamtąd z Lisk
tem tu spiesząc nato mieysce, tym czasem zas przez Sztaffete
JP Kreschetnikow kommendant Lwowski do JW Posta Rossyi.
y JmcPan Starosta Lwowski do Nayiasnie Pana dali znac takow
Relacyą; Iz General ~~[illegible]~~ Weysman wkilkanascie Tys
przeprawiwszy się za Dunay, Pięc Miast natamtey Stronie odeb
Garnizony Tureckie iedne z nich pouciekały, drugie wzięte, i
Zas Wezyr z małą kupą Woyska ryterowat się y uciekł ku Adr
anopolu, gdyto wszystko tak pomyslnie nastepowało za Du
naiem, pomyslnieysze ieszcze z tey tu strony Dunaiu nastąpił
Ewenta, General Essen uderzywszy na Woysko Tureckie Fortecy
Zurdzewa strzegące około 17.m składaiące z niosł y zbił one
ze wszystkim wten sam czas Xiaze General Dołhoruki przypu
sciwszy Szturm do Fortecy Zurdzewa odebrał one Szturme
y Garnizon na dyskrecyą poddał się Sto armat wtey zastał
Fortecy, to odzyskanie Zurdzewa y tak wielkie odniesione Z
więstwa nieomylną zawarcia Pokoiu czynią Nadzieię, bo Mosk
maiąc na Dunaiu Flotyllę mogą wysłac ze 6.m Woyska Dunaie
y tą Rzeką mimo Gory spłynąwszy prosto do Adryanopola, zatru
cały Stambuł y albo Rebellią sprawią, albo do Pokoiu przymuszą,
tę z tych szczęsliwych progressow Woyska Rossyi wtych czase
kładą tu konkluzyą, Zapowiadałem dawnieyszemi Poczłami
Woysko Rossyi: przed zkonczeniem kampanij musi ieszcze c
dokazac, y pomyslnie dokazało z wielkim swoim tryumfe
Wczoray JW Poseł był wkaplicy na Te Deum, dzis iutro stan
tu kuryer z obszernieyszą Relacyą, ktora wydrukowana będ
Przychodzi mi ieszcze wyrazic że JW JP Hetman WW.Lit. za
wne znayduie się w Biały przy Generalnosci ktorego z niewy
radoscią przyjechałe, iz niezrychło zacznie Dzieło swoie a wsz
prędzey zkonczył. Do tych z wyrazonych skryptow przydac
ieszcze list Paltereskiey y Oracyą pogrzebowe
ktore WPan miał wczytacy nad tym zamyślac się.

Dziś dzień Anniwersarzie szczęśliwey koronaciy Nayja-
śnieyſ: Pana obchodziemy, lubo JKrMć PWM znayduie się in sphere
invisibilis to iest że nie wychodzi z Pokoiu, przyimuie iednak
Wizyty y powinszowania, y cały Dwor w świetnych Sukniach
prezentuie się, Jakom był troskliwy o moię Poczte okropną dla
4. Curſ: ztąd wysłaną, ale że tu wtorowie poprzeymowano Poczty
tak z odebraney dzisieyszey Poczty od JWPana poznałem że do-
szła punktualnie na ktorą z żywym żalem Expressye Jego Pańskie
odebrałem, Z liczby Złoczyńcow nie wiele tu mamy y niewiem
czyli dwoch znaydowac się będzie, oprocz Herszta Kosinskiego
ktory w Zamku siedzi y ktory iednostaynie wyznaie y przed Sa-
mym Xięciem Marszałkiem będącym u Niego na Inkwizycyie
bardzo sekretney, Naybardziey pragniemy złapać Strawenskiego
ten był naypierwszym Instrumentem Puławskiego, tenże Stra-
winski przybrał sobie tych Dwoch Łukawskiego y Kosinskiego, to
konspiracya była pewna y dowodna od Generalności pochodząca
Puławski nie miał inney racyi podstąpić z wszystkiem pod Ra-
dom tylko w tym umyśle iż mu tam Krola przyprowadza
y lubo 1o 9bris tamże pod Radomiem był zbity całem to do-
wiodł dla 4. poteykę ściąć iednak wysyłał dwie kommendy tam
że pod Radom aby konwoiowały y oczekiwały na Nayiaśnieyszego
Zdobycz, Bog Wszechmocny pomieszał te wszytkie Zdrady [illegible]
Nie wiemy teraz co Generalność szkaradna y Puławski porabia,
słychać tu iednak iakoby niektorzy iuż odstępowali y Recepso-
wali się ale o tym pewności czekamy, w tych dniach wzięto tu Xa
Domańskiego w Bernardynskiey Sukni ktorego wprzod w klasztorze
tym szukali a potym na Bielinie wyszpiegowano y złapano, ten
przed tym był Rotmistrzem, od Generalności odsądzony, siedział
tu w Warszawie w tey Sukience, wyśpiewa y ten cokolwiek, ale
nie miał tu przyczyny obawiać się Generalności mogł iawnie
siedzieć y nie ukrywać się pod tą Sukienką.

Juz tu są popisane y gotowe Listy Cyrkularne tę okropną
Awanturę Całemu Senatowi donoszące, ale te Listy kancella
rya koronna ieszcze trzyma y onych niewydaie, podobno
iakowes z Ministrami tu Cudzoziemskiemi w tey okolicznosci
zaszły przeciwne zdania, te Listy iednak do złozenia Senatu
Rady zmierzaią y w tych dniach determinacya onych nastąpi
Do przesłanych przeszłą Pocztą roznych tu publicznych Gaz
posyłam ieszcze ninieyszą w liście JWa Sekretarza kossa
kowskiego Stawiszka Naszego; Xże kanclerz zdrow ale
JW Podkanclerzy Litt: dla wielkiey w kiszkach obstrukcyi
ma puchlinę w nogach, Doktorowie iednak upewniaią iz
z tey choroby wynidzie; Doczytasz się JWPan o wakansach
rozdanych po JW Referendarzu, iako też Relacyi o Zwy
cięstwach Rossyi nad Dunaiem y za Dunaiem o ktorych
przeszłą Pocztą miałem honor namienić y o się niedomnie
Woyska krola Pruskiego y tu w Koronie rozszerzaią się a
sięgaią az do Wdztwa Płockiego wybieraiąc kontrybucye
pieniezne za prowiant in Natura; Woyska Rossyeskie
tuteysze czekaią podobno na powrot kuryera z Petersburga
ktory z tąd z tą okropną pobiegł awanturą, y na ten raz
tak polityczne Czynności iako y Woyskowe wzrost swoy
brać będą, Rozne tu czynią Proiekta dla bezpieczenstwa
Osoby Naiiasnieysz. Pana, dotąd iak ieszcze nie wyiezdza
z Zamku wszelkie są wzięte Miary y na wszystkie strony
iest opatrzone bezpieczenstwo, gdy zas wyiezdzac będzie
Spodziewamy się iz niemniey troskliwi będą o całości
Oyczystey;
Wdzięczny [illegible] niemam co wyrazic wyznaiąc z dozgonnym
wyznaniem.

d. 2. Xbris 1771.

730

Ta naypomyslnieysza ztąd Nowina że Nayjaśnieyszy Pan w doskonałym znayduie się Zdrowiu; Ułani Królewscy którzy tu z JW. Dowrzym Korl: przybyli wyszpiegowali y przyprowadzili tu Nazywanego Sysczynskiego ktory o 4. Mile ztąd w Puszczy Kapinowskiey w ziemi, y który całą tę kupę Zbrodniow do Warszawy przyprowadził y na ostatku Janem się uwyiął tego Zboza, Wozow, d: w ktorych Broń y Mundury konfederackie ukryte były, y ten Złoczyńca wiele innych wydać y poznawać może, Czterech tu z Kosinskim zachuią c więź na tym mieyscu złey niegodziwey Bandy; Na Inkwizycyach JGm X. Xże Jmć Marszałek z Assessorami JJP Orasliem Podkl. Sobolewskim y Gurskim Zieml y Grodzk: Sędziami przy Urzędzie Marszałkowskim, Assessorowie osobną do tey Inkwizycyi wykonali przysięgę, także w wielkim traktuią się Sekrecie, Lubo tu słychać iakoby Generalność zrzekać się pretendowała tey niesłychaney Zbrodni w Narodzie y iakoby Manifest zanieść miała o tym lecz nak żadney niemamy pewności, także wierzyć możemy iż do oczyszczenia swego takowe zaniesą kroki ale całkie dokumenta y dowody potępiać tę Generalność będą; Listy Cyrkularne na Senatu Radę ieszcze niewygłoszone, u tym iście niemasz inney Materyi, iak po tym przypadku na Senas bmyslie bezpieczenstwo krolewskiemu, y ta Senatu Rada na nastąpie zapewne ale chyba po Nowym Roku, albo z wielu gorszących się z tak okropney zbrodniey, ktorey Generalność iest Instrumentem, innym Duchem pałać będą, y ważę stawią się Radę, Upewniaią tu iż Nayjaśnieyszy Pan w przyszłą Niedzielę

wynidzie in publicum, y od Nabozenstwa 40 godzin, Za u-
bawienie sobie udinam szczęsliwsze zaczym dni Życia y Pan-
owania swego; JW Łowczy WK czwarte tu znaydzie się ale w te-
tydzien w krakowskie ma powracac, Sto Ułanow ma tu
zostac na rozkazy krolewskie, alboz potym przypadku Nayia-
Pan całosci swoiey od ktorey y Oyczyzny zawisło lepiey prze-
strzegac będzie. Przerazaią tu całe publicum Zamysły kro-
krola Pruskiego, ktorego Woyska co raz bardziey w tym kr-
lestwie rozszerzaią się, uwiodszy Garnizon Pruski do Pol-
nia zaczym to Miasto fortyfikowac, przydaią tu czeście iż y
lisz fortyfikuią, oprocz tego nie wspominaiąc dawno Pruskie
tu po inszych Wdztwach az w Łęczyckie y Płockie tu Nay
zbliżaią się, y czeście ty lepiey do Nas zbliżyc się maią; Nikt
przeniknąc konca tych Zamysłow nie może; Stangł tu
wczoray kuryer od Dworu Wiedenskiego ktory miał p-
myslne przywiesc Nowiny dla Dworu Naszego ale tyc
czeście dokładnie nieogłaszaią tymczasie maią Pewne-
nosci; o czym przyszłą Pocztą naypewniey doniosę. Nayb-
dziey nad trwogą wiadomosci ze wszystkich Stron Za gran-
doniesione iż pewna Woyna między Cesarzem y krolem
Pruskim nastąpi, za ktorą y generalna w Europie będzie
y o tey tak mowią: Rossya krol Polski, krol Pruski, An-
glia y Dania, z drugiey Strony Cesarz, Francya Hiszpa-
nia, Sycylia, Portugallia y Turcy, tę generalną Woy-
wznieca Francya, ieżeli Bog miłosierny nieodwroci ty-
Zamachow, ale wielka do tey Woyny iest apparencya
y na ten koniec krol Pruski w Polszcze fortyfikuie s-
maiąc do tego y Torun opanowac dla zasłonienia
swego Panstwa, czeście po trzech Pocztach o tey Woy-
nie lepiey obiasni sie.

Dla wczorayszey Uroczystości Nayiaśnieyszy Pan
pierwszy raz prywatnie w kaplicy Zamkowey na Mszy
znaydował się, ile publicznie pokazywać się ieszcze nie może
dla Rany w głowie ktora iuż na wierzchu goi się y z zawią-
zaną Głową wszystkie przyimuie wizyty. Co namieniłem
przeszłą Pocztą o kuryerze Cesarskim, publiczna potwierdza
Poczta y to się nieodmieni takiemi Expressyami Użalenia y
wszelkiey oświadczoney pomocy Nayś: Panu List Cesarski
był napełniony z tym na ostatku dowodem, aby Poseł ztąd
w tey okoliczności do Dworu Cesarskiego był wysłany, iakoż
na tę Funkcyą iuż tu kilku Panow nominuią, Pierwszy Re-
ferendarz kor: Drugi Referendarz Litew: Trzeci JP Chrepto-
wicz Sekretarz W Litt: wymieniaią ieszcze y JW Zamoyskiego
niewiemy iednak dotąd wyboru z tych Osob ale pewnie w kro-
tce obiawiony będzie ile Ostatnia Senatus Rada zostawiła
w obłęku y Mocy wysłania Posłow gdy okoliczności takowego
Poselstwa wyciągać będą; Listy Cyrkularne do Senatorow go-
towe teraz u JJWW Pieczętarzow ale dotąd ieszcze niewysłane
kiedy tuteysze Pisma tak się podobaią JWPanu więc y kopią
takiego Listu z Listem kanclerskim inkluduię. Lubo o te
Listy takowa trudność z Ministrem Rossyiskim zaszła y dotąd
zatrzymane ile miał w konsyderacyi ostatniey Senatus
Rady gdzie do kraiowych przychyliliśmy się byli czynności
gdzie Posłow Nam wyprawić niedopuszczono, za odmianą
iednak okoliczności y nasze odmienić się muszą mniemania
ktorychśmy okropnym Skutkiem doświadczyli, a zatym
mają iuż bydź rzeczy utorowane y w krotce wyydą na widok pu-
bliczny.

Z Cieszyna od Generalności nie słyszemy tu nic osobliwego
nad to iż tam Ziazd ma bydź wielki, Rawski, Betrki uwo
wodowie, Strarnik kor: Swiero dowiey z Gdańska przyby
na tamto mieysce; Pułaswski przy Krolewiczowy w Bg ste
Scedzi, mowią tu iakgdyby miał bydź od Dworu Wiedenskie
Areztowany o tym iednak pewności niemamy, ale to wie
iz większa cześć Złości y zdradnosci piekielna w tych Duchach
trwa, y nietylko się upamiętać, ale owszem gorzie nie pr
staie. Utinam ta Ręka Boska ktora Nas strzegła te Duchy sk
cita [illegible] Xiąże Marszałek ledwo nie iedzień na Insewi żyiąych z
Ziazda, niemamy tu oprocz Kozinskiego iak Dwoch Złoczy
Cow tey Zbrodni, Strzyn kiego y Bogumina Ci dway wie
dzieli o wszystkim y ten Pierwszy miał w ten dzien Szpiegow
Nay Pana, bardzo wiele Ludzi iest w więzieniu ale do tey
Społeczenstwie tey Zbrodni niesłyszemy; Łukawski ma
bydź w Częstochowie, O Strawinskim niewiemy, ale Bog
odiawi tych Krolobóyców y innych wszystkich. Wszys
Prustie aż o kilka Mil zbliraią się do Warszawy zuiądaw
Paletow na Prowianta albo zapłaty onych, Niektore Woi
wodztwa oparły się Exekucyi Pruskiey y ocalone zosta
Zatym przykładem y inne pluyą, ale gdzie mogą tylko w
Strasz cyltkiey exekucyą y innego niemaią mile Ordynan
Ale na iaki koniec Poznan usilnie fortyfikuią przeniknac
niemożemy, O Woynie generalney nieustaią ogłosy, y
teraz wszystkie rekrutować y armować się nie prz
staią, gdyby ta uchoway Boże wyniknąc miała wi
dzie po Nas wszystkich. Jest tu wiadomosc z Drez
że Krolewicz Karol szwankował z konia y rę w Pierz
kosci złomana czyli naruszona, w niebezpieczny m
Stanie znayduie się.

d. 15. xbris 1771.

Spodziewam się że z przeszłą ztąd Pocztą doszła do
Grodna wiadomość de fatis JW° Graffa Fleminga Wdy Po-
morsk: który de 10. curr: na apoplexyą z tym rozstał się światem.
Wóiewodztwo ma być zatrzymane dla JPa Prebendowskiego
Starosty Mirachowsk: Starostwa zaś Skierszowskie [?] Xcia Gene-
rałowie Podolsk: Sądowskie 150 tr JW JPa Tyzenhauzowi Podsk. Wiel: Lit.
w kancellaryi Xcia Kanclerza iest Consens temuż JmćPanu Pod-
skarbiemu podpisany na Osobę Xcia Podkomorzego kor: Czy z tym
wszystkiem co się to znaczy. JW Fleming miał Consens na te Dwa
Starostwa favore Xcia Generała nagła śmierć Cessyi niedopuściła
że Generał tak wielkiego zatwie Starostwa, ale Sukcessyą [illegible]
[illegible] się. Różne też mamy Nowiny iakoby Generalność
Cieszyńska za Granicę ustąpić musiała y do Fortec swoich
w Krakowie reyterować się; o tym iednak konfirmacyi
nie mamy, kuryer Cesarski dotąd też zatrzymany, wnoszą
z tego iż Expedycya iego od powrotu kuryera z Petersburga
zawisie, którego dotąd a 4. 9bris wysłanego powrotu nie
masz, Wysłanie także ztąd Posła do Wiednia na tey Expedycyi
z Petersburga zatrzymuie się, et de delectu Osoby na tę Pen-
syą iescze upewnić nie możemy; JW JP Łowczy kor: dotąd
przysiędze y wyiazd iego taiemnie nastąpi których okoli-
cznościach; Moskwy też ad Regiam z kilka tysięcy przybyło
w Bielinie, Grzybowie Skolewskie [?]: na kwaterach rozstawiona
Jedni mówią iż tu zimować będzie dla bezpieczeństwa
wewnętrznego iakoż Magazyn wielki zakładaią na Grzy-
bowie, Inni upewniaią iż JmćP Generał Bibików Sam z tym
Woyskiem ruszy się ku Krakowu na odzyskanie Fortec

Konfederackich na co ieszcze zapatrywać się należy
Od Krakowa o Woyskach Konfederackich nic nieslychać
JP Puławski był w Częstochowie gdzie Lenartowicza ro-
strzelano iż Puławskiemu pod Radomiem ante 3. 9bris gdy
go pobił Lange, niedał Sukkursu; JP Zaremba Marszałkiem
Konfederacyi Wielkopolskiey deklarowany, z Jego Dywizyą
z Woyskiem Pruskiem między Wschową y Kcynią była po-
tyczka y z obu Stron Ludzi zginęło; Zapatrzemy się na
dalsze Konsekwencye czyli Woyska te Pruskie hostilit-
postępować będą, czyli w obojętności zostaną, ale podobno
z takowey Zaczepki trzeba się spodziewać złych skutków
ktorey podobno Krol Pruski z Woyskami swemi szuka
aby tę wnieszać się Woynę, a przy powszechnym ciep-
kościeniu iakową Część Kraiu zyskiwać; Interim swą
Monetę ktorą narobili pod Stęplem Polskim y ktorą ...
f. za Czerwony Złoty ~~...~~ zmieniaią, do tąd że tylko po pół
Czwarta złotego, Owies po 2. złote płacą w Wschowie
Wielkopolszcze: ale w Prusach Polskich albo Zboże, albo
Pieniądze za nie wy~~bierać~~ pobierać muszą. · Iże Imć Sa-
pieha Hetman Polny WXLito ~~tu~~ stanął, przeni ...
ieszcze niemożemy przyczyny Przybycia tego Pana
O Senatus Radzie w ręce ... niemoczna y Listy okolne do
nierozesłane, cała publiczna Czynność od powrotu Ka-
rycera z Petersburga zawisła; Nayiaśnieyszy Pan
ieszcze do tąd publicznie nie pokazał się, ale na ...
ta zapewne wyiedzie do kościoła y przez trzy dni p...
Nabożeństwie y przy Gali wielkiey Ludzie ... nedzie
y witać go będzie Wszelkie tu maią ostrożności dla
bespieczeństwa tego Pana

d. 23. Xbris 1771

Po expedyowaney przeszłey Poczcie ogłoszona tu zo-
stała Deklaracya Cesarska, ktorą w tych dniach nayzu-
pełniey y naydokładniey przetłomaczono z Francuzkiey, y tę
pomimo inne mniey dokładne a wyrzetelną inkluduię kopią, bo
inne rozni wyrazy w niey tłomaczą ile tylko do iednego Punktu
Krolobóystwa ściągaią się a resztę zdaią się approbować y tako-
wemu Kryminaliście dyssymulować, y tylko oddawać go każą; Oprócz
tego y w tych dniach tey zaiadłey Generalności odebraliśmy Ex-
plikacyą przez Uniwersał ktorego kopią także inkluduię. Dowie
się WPan z osnowy Jego tę niepamiętną nieludzkość y dzikość; nie
wiemy zas iako ścisłe będzie czyli iak iest od Dworu Wiedeń. przy-
ięta w ktorey taiemną y otwartą Moc grozić nieprzestaią, Jednak
widziemy tu iż ani Deklaracyi ani Explikacyi lepiey żeby było nie
było. Posłałem kopie Listow Cyrkularnych ktore miały zaprosić
Senatorow ale te zostały się niewysłane z roznych przyczyn a nay-
bardziey iż Ministrom Cudzoziemsk. niepodobały się. Dla tego dziś
iest Senatu Rada ale nie z tych Listow, tylko z Rady Senatorow re-
zyduiących, y na fundamencie Ostatniey Senatu Rady gdzie
w Resultatum oddana iest Nayiaśn. Panu wysłanie Posłow do Dworow
Cudzoziemskich y dziś tylko o Wyborze Osob o obmyśleniu ze
Skarbu tym Posłom płacy radzić będą; Do Wiednia, do Berlina
wysłać maią, niewiem czyli do Petersburga dopuszczą. Wczo-
raj JW Poseł Rossyiski na długiey był cum Maiestate konferencyi
iesteśmy dziś ciekawi co się stanie, iż Biletami Senatorow na tę
dzisieyszą Radę zaproszono. Z tey to Senatu Rady dzisieysza iest
wtorna gdzie Propozycye ogwarantowane zabranie Senatorow, ktore
wypadły były, y po ktorey Posłowi Naszemu Passportu Xże Wołkon-
ski dać nechciał, niewiemy zatym czyli y dzisieysza podobać się będą.
Co może pogodzić te wiadomości o ktore JW Pan w Liście swoim
pytasz się że Wieden żąda Poselstwa y wzaiemnie chce tu swoie
wysłać, Więcey ten Dwor niepragnie iak Nas oderwać od Rossyi

y z Generalnoscią pogodzić, y ten to iest Punkt tak delikatny
że w nim a rzystidna rezolucya, ile Dwor Rossyiski na wszelkie tak
się czuwa kroki, w ktorych nie raz dyssymulo walismy y oboięt
z naszą utratą y krzywdą własnych Skarbow trzymalismy się, al
więcey nie zyskalismy iak dzisieyszą okropną sytuacyą y niewie
czy pewne dla niepewnego azardować mamy, wiedhak w tych dn
obiasni się. Między Dworami Rossyiskim, Berlinskim y Wiedensk
przychodzą rzeczy ad Serio, kuryerowie z Moskwy na Gdansk Be
lin do Wiednia ustawicznie biegaią, te pierwsze dwa Dwory ost
tniey od Wiednia żądaią rezolucyi aby w teraznieyszey konjunk
rze explikowal się tak podobno w Polskich Interessach, iako y Be
y ten to Węzeł twardy ktory ut in amo nie rozwiążą za tym Rękeu do genera
w Europie Woyny bodzić Dwor Wiedenski zadnemu nie da się ustr
przy Skarbach y Woyskach liczonych; W tych dniach wielkich sp
dziewamy się Ewentow, Woyska Rossyiskie tu przybywaią y szcz
to iest 3.m kałmukow, y 600. artylerystow z wielkiemi Ar
tami przybydz tu maią, Ze tą siłą naprzeciw konfederatem
y Ich Turkom udać się maią, niewiemy iednak iaką tu c
Partyą wezmiemy; Nayiasnieyszy Pan był w tych dniach sła
ale Bogu dzięki zdrowszy gdy dziś Radę do siebie zaprosi
ale przy tey Pracy y przy tych Irryzotach ktore często ma, n
dziw że ten Pan na zdrowiu cierpieć musi. JW. P. Lewicky
iescze tu rezyduie zdaie się iż czeka y zapatruie się na obr
Interessow aktualnie agituią cych się y rozbiiaią cych się
Względem wyboru Posłow iescze tu zgodzić się niemogą
Nayiasnieyszy Pan iednych, JW Poseł Rossyiski drugich,
Familia trzecich promowuią, iednym słowem od dzisieysz
Rady wszystko zawisło. Woyska Pruskie dzikowan
wydaią Palety ktore sam widziałem y do Magarenow Z
pod Exekucyą zwoie karą; Mowią tu aby nie wydawa
onych ile niernowsnych.

d. 30. xbris 1771.

134

Niemam co osobliwego donieść tą Pocztą ile przez te Swięta pokutować y smarować się w Domu musiałem z nieszczęścia ktore miałem w Wigilią Pierwszego Swięta powracaiąc od Dworu wpadłem do Piwnicy chociaż na zło ciężko nie byłem y narwałem sobie Nogę y teraz stłukłem piętę, tedy nakmam się y poiutrze wynidę do Dworu.

Dowiedziałem przeszłą Pocztą o złożoney ad Latus Regium Radzie gdzie tylko przeczytano Instrukcye do Wiednia do Berlina, Pierwszemu 3.m Zł. Drugiemu Półtora Zł. wyznaczono, o Wyborze Postow Gazeta publiczna inkludowana donosi, Jmć Pan Oginski Referendarz Lit. przebrał się po Frankurtku y z Jeymcią swoią iedzie do Wiednia. Nayiaśnieyszy Pan po Ranie swoiey w Głowie pierwszy raz wyiechał był afryrowany y w kaplicy swoiey, Mszy słuchał, w przyszłą Niedzielę ma się znaydować w Kollegiacie tuteyszey gdzie Miasto czyni preparatoria na przyięcie tak Wielkiego Monarchy Cudem P. Boga z Rąk Złoczyńcow wybawionego; JW. JP. Łowczy kor. zaraz po Nowym Roku ztąd wyieżdża w krakowskie, gdzie tak ze strony konfederatow iako y Moskwy w Znaczney Woyska stoią, że za wypuszczeniem się ztąd JW. Łowczego y Części Woyska Rossyiskiego ktora też na kwaterach znayduie się, kampania pomimo tę Porę zwawa otworzy się; Mamy też Listy z Paryża gdzie przypadek krolew. ski de 3. 9bris. Dwor Francuzki wszystek Lud poruszył do litości, Nienawiść zas y Indygnacyą wzniecił naprzeciw Imć Pa Wielhorskiemu Interessa od konfederacyi u Dworu tego popieraiącemu.

A do tego JW Pan Marszałek Francuzki który przy Generalności w Cieszynie znayduie się, Rady taiemne niektóre Zwady, y Emulacye przy wielkiem Nierządzie do swego opisał Dworu; Wiedzieli tu dawno o tey Niezgodzie y żadnego dobrego skutku z takowey Rady nieobiecywano iako się to do teyd pokazuie y im więcey na tamto mieysce przybywa Partyzantów, tym kiwęcey sprawuią zamieszania y straty a na ostatku postrzeże się z iakiemi Ludzmi ma do czynienia. Zapatruiemy się ciekawie na obrotne Negocyacye między Dworami Rossyi: Berlin: y Austryackim rozpoczęte, kuryerowie po kilku przez Gdańsk do Berlina y Wiednia co tydzień przebiegaią y z tamtąd powracaią, albo ruptura z Dworem Wiedenskim, albo alleans między Berlin: y Rossyi Dworami zerwie się, y Rossya do pierwszego Przymierza wróci się, ieden z tych Ewentow okaznie się musi, dość namienię iż wielkiey Wagi między temi Dworami traktuie się Negocyacya, Utinam pomyślna dla Krolestwa Naszego nastąpiła koniunktura. Prawdziwie cięszt nad tak straszną Niewolą wzdrygnęło kiedy niewinnego Niewolnika za Granicę wyprowadzało to samo y z korony z Godnemi Obywatelami uczyniono przy powszechnym iednak w Krolestwie uspokoieniu uwolnienia wszystkich Więzniów spodziewać się trzeba. Więcey nie mam co donieść ale na przysiętą Porte nad drężące Publiczne bo o tych y w Domu wiedzieć abym a prywatnieysze wiadomości de tych od którye będę mógł. Nietylko Zaś Stary Rok ale y Nowy będzie mi życzeniem pobudką być nieustannym Sługą JW Pana przy tym życzeniu szczerym y prawdziwym iak nayporniejszych Obojgu JWW Państwa y Dobrodzieystwa Sukcessów.

d. 31. Xbris 1775

135.

Dzien ostatni Miesiąca y Roku utinam nieszczęsliwosci Publicznych był także ostatni, czego bardziey życzyc a niżeli spodziewac się należy; kommunikuię zatym przetłomaczonych Propozycyi od Ministrow Rossyiskich Xciu Jmci Prymasowi na konferencyi podanych. to iest 1°. Gwarrancya obiasniona bydz ma, nietylko Rossya gwarrantowac będzie Przywileie y Wolnosci Rzpltey iako też powszechnie to wszystko, co przy Negocyacyi Spokoynosci blizszey utożone y ustanowione będzie ale też y Dwor Wiedenski do tey Gwarrancyi przyłoży się, ieżeli zechce. 2°. Jezeli Rada Patryotyczna poprzedzaiąc, czyli też po ustanowioney konfederacyi generalney traktowac będzie z Dyssydentami, ieżeli ciż Dyssydenci z własney Woli swoiey ustąpić zechcą z Prerogatyw sobie przyznanych, Dwor Rossyiski przeszkadzac w tym niebędzie. 3. Prawa kardynalne iako żadnego nie przynoszą ubliżenia Wolnosciom Rzpltey Polskiey y owszem one wzmacniaią, tak iak są zostac powinny, Co się tycze Punktu Dyssydentow, ten według nowey Umowy, ma bydz z niemi dobrowolnie ułożony, 4. Oprocz tego Rada Patryotyczna ma moc znieść wszystkie nowo stanowione Prawa począwszy od konwokacyi, czyli zostawic one w całosci, czyli w ich części, iak ciey się zdawac będzie nietykaiąc iednak Traktatu, ani Punktow wzwyż wyrażonych et salvo co cokolwiek tycży się awantażu czyli ubliżenia Dyssydentom co do kombinacyi należec będzie. 5. Osoby ktore aktualnie wchodzą do Rady krolewskiey do żadney Negocyacyi Patryotyczney przypuszczone

nigdy

nigdy bydz nie maią. N. Wszelky konfederaci ktory wroci
do Domow rzechą y spokoynie siedziec będą, bezpieczenstwo
mieć maią y Załogę danekim będą; Ci zaś ktorzy zechcą tez Zen
czyli przez Delegowanych znieść się z Radą Patryotyczną, Paszpo
mieć będą. Te są pierwsze Propozycye w ktorych nieprzyiaciele d
brego wszyscy upatruią, mowią iednak iż Xże Jmć Prymas ..
Stał do konfederatow aby swoie podali zdania do Negocyacyie
do Traktowania, ktore zdania dość iuż są iawne w Pism
Publicznych od Generalnosci wydanych, ieżeli z Ducha gorliw
swoiey nie spuszczą y znosić się nie zechcą do ostatniey przyidzie szcz
Wczoray zatym Xże Poseł po dwoch tygodniach nieprzytomnosci się
prezentował się u Dworu, gdzie tez wszystkiey robocie szczy prze
wni iesteśmy, nie wiem na czem [illegible] zasadzeni fundamencie d
Boże na ktorey Potencyi ktora Nam szczęście abyśmy to Jarzmo ta
z siebie zrzucili, czego winszowac sobie będziemy; Juz się niewid
iż ze wszystkich Stron Artyllerya pod Częstochowę sprowadzono, ..
Slązka od Cosel kilkanascie Moździerzy od krola Pruskiego sprze
na tamtym znayduie się mieysca, Drewitz, Łopuchin, Lange z D
wizyami swoiemi stanęli y iuz od kilku dni Szturm ten zacz
miał, JchMciP. Zaremba Pułkowski z Partyami swemi na od
siecz przybydz maią, Co się pokaże y o czym codziennie y pros
ze czekamy wiadomości. Zmartwieni tu iesteśmy iż komi
Woyskowa nie JmciPa Generałowi Artyllery Lett. ale JmPa Haudri
gowi dała kommendę nad Woyskiem swoim do pilnowania kor
ozetez JPa korszkiego odstąpiła od kommendy. JW Biskup Wilen
pod konwoiem Rossyiskim tu przywitany, ktorego dziś Xże Poseł So
u siebie traktuie, wiem ztąd ma wyięrdzać, żałosny na Minister
tutayszego a przeto wielki Przyiaciel Osob na Nas zawziętych.
JchP Pisarz WK mocno mi zalecił List ktory inkluduię y o respons doprasz

6. Janrij 1772

136

Dzien wczorayszy z Wielką obchodziliśmy tu Uroczystością y wspaniałością, Nayiaśnieyszy Pan z Wielką paradą z Zamku w karecie iechał do Kościoła S[to] Jana przed ktorym JW Woiewoda ~~Płocki~~ Płocki iako Prezes komissyi Woyskowey y na mieyscu Hetmana Jadący JJWW Koniuszy Kor. Xże Podkomorzy, Łowczy Kor. y inni konno przed karetą assystowali, kościoł cały był illuminowany, Nabożeństwo 40. godz. zaczęło się. Krol Jmc na Wielkiey Mszy kommunikował. kazanie miał JX Lachowski S. J. po Nabożeństwie z tą samą do Zamku powracał paradą, z tey okazyi miałem tu honor w Okien moich przed kościołem pozyskać Gości osobliwie JW Hetmanową, y inne Damy; Dzień ten na wieczor wielkiemi Assamblami w Zamku gdzie Damy w Robach prezentowały się zakonczył się. Nabożeństwo zaś nakarz do ordy trwać będzie gdzie na konkluzyą Nay Pan z tą samą, przy będzie paradą, przez te dni zaś w Sesy kościelney Nabożeństwa przytomny będzie. Oddaiemy Bogu wdzięczne dzięki za ochłedie Monarchy Naszego.

Z politycznych wiadomości te Nas tu nayczęściey kontentuią iż Naypierwsi Ministrowie porządanym y rzętelnym cieszą Nas Pokoiem, w Stambule po ostatnim zwycięstwie Moskwy za Dunaiem nad Wezyrem otrzymanym, Pospolstwo zbuntowane otrzymałem o Pokoy wołało, y Mufty Imieniem Cesarskim wezwię dał

dał Pospolstwu przyrzeczenie; JW. Krasinski y Po
tocki Podczas tych [illegible]: z Warny Aresztu Tureckiego
wypuszczeni zbieraią się do Polski y na Granicy
kwarantannę odprawuią; Rozumieią tu wszyscy i
Dwor Wiedenski to Dzieło Negocyacyi Pokoiu sprawo
wac będzie, Szepcą tu sobie iz JW. Saldern Poseł tu[...]
szy Rossyiski: na tę Negocyacyą z tąd wyiedzie, co ieżel[i]
ziści się nieomylna z tąd będzie tego Pokoiu nadzie[ia]
JW. Oginski za kilka dni z tąd do Wiednia wyiezdza
po Francuzku przestroił się; Tak konfederackie Woy
ska iako y Rossyiskie w Inakcyi znayduią się, Dzie[...]
tylko z kommendą swoią ku Krakowu wyszed[ł]
za ktorym JW. Lowczy Lit. w tych dniach pospieszy[ł]
Więcey nie mam tey Fury co wypisać ile na wczoray
szą Galę wszyscy tu zatrudnieni przygotowani[em]
szczodrym byli; O Wojskach Pruskich tu in Regn[o]
Prowianta wybieraiących y czekuiących są t[u]
rozne wiadomosci, iakoby Dwor Wiedenski prz[ez]
Posła swego w Berlinie o tę Fortyfikacyą w Pr[...]
niu, o te założone w Polszcze Magazyny, mocn[o]
domawiał się, koniecznie aby Wojska Pruskie z tąd
ustąpiły, ale ta wiadomość konfirmacyi potrzebu[ie]
to tylko pewna iż z Warny iuż ustąpiły: Przy
Poczty obszerniey wypiszę a teraz z głębokim
składam się poszanowaniem

D. 13 Janvÿ 1772

137

Po odprawionym Nabożenstwie y podziękowaniu Panu Bogu za ocalenie Monarchy Naszego iako Gazeta publiczna donosi, Nayiasnieyszy Pan dwa razy wyiezdzał do Ujazdowa z wielką Paradą Generałów Adjutantów, Dworzanów, Towarzystwa y Poerztowych z Półkow Nadworn. na asystencyą krolewską zostawionych; Interessa polityczne in Statu quo znaydowały się, dotąd zostaią, iż dyfferencyą iż JW Poseł Rossyiski nieprzestaie oblistkim Pokoiu do czego (: mowią) okolicznosci nigdy niebyły pomyslnieysze iak w tych czasach prezentuią się, ysze wprędze Publicum przeswiadczone o tym będzie, a naydaley w Marcu to Dzieło dopełnione będzie: iest do tego y z tąd apparencya że JW JW Potoccy Podczaszy Litt. y Krasinski z Aresztu Tureckiego uwolnieni, w Zemlinie na Granicy Węgierskiey kwarantannę odprawuią; ten Ewent niewiemy z iakiego nastąpił powodu, tecz prawdziwa iż Dwór Wiedenski z swoią w tych okkurencyach statecznie oswiadcza się obojętnoscią, ale to podobno za Polityke Ekonomiczną należy, w szalcze to wszystko obiasnic się musi, nayżiększa ta kwestya będzie, żeli Generalnosc za Generalnosc konfederacyi uznana będzie a przeto Częscią do Negocyacyi przyznaną; Na ktorą Punkt podobno Rossya nigdy nie zezwoli, ile dotąd zwyciężona y owszem w ięcwszy gorę nad Turkami nieprzystąpi traktować z temi, ktorych w Deklaracyach

swoich Buntownikami y Rebellizantami tytuło wał
prędzey zaś tego spodziewać się należy iż co Sąsiedz
między sobą uradzą y ułożą, tym wyrokom poddać się
będziemy musieli. Dwor Wiedenski dla tuteyszych In
ressow Woyny nie zacznie, maiąc Carze przed sobą moc
Potencye, y Moskwa in Casum takowey Woyny gotowa ie
z Portą zgodzie się y krolowi Pruskiemu nie pomagać, Na
raią zatym na Dwor Wiedenski aby w tey koniunkturze ko
rygował się, kiedy z niey napierwsze Porcie nie zyska
da się zatym obiedzie czyli Medyatorem stanie się
czyli Woynę wypowie z tego liczne powody y niedope
szczaią. Woyska Pruskie aby wyszły ex Regno i
verificatur łagodniey iednak postępuią sobie
Generalności Uniwersałow wydawać nie przestać
y recenter de 4. elapsi. wydała aby wszyscy ab actu
Publikacyi Interregni Urzędu Swieckie y Duchown
składali, Recessa czynili y one do Generalnosci odsyła
JW Hetman wielki Lit: ten Urząd Hetmana złozył p
Generalnoscią y Generalnym Regimentarzem Woy
Lit. deklarowany, czego lubo JW Sapieha krayczy L
ustąpił, niewiem zas iezeli ten przykład kto naslado
wać będzie y owszem proszą tu wszyscy o Laskę Sey
dy, y Generalnosc ieszcze Nas nie zawiadomiła; w Tym
straszenie wymiera Garnizon z chorob y niedostatku
wnosi. JW Łowczy ieszcze tu rezyduie, iak się te
zgody rzeczy y Operacye Woienne zaczną się zewsząd
y da się widzieć kto komu Prawa przepisywać będ

d. 20. Janrÿ 1772

138

Cieszę się mocno ze Respons ktory po expedyowaniu
odebratem
poczty moiey doszłe Rąk JW Pana; Jutro zatym JmcPan
Referendarz WXLitt w kompaniy z JW Łowczym Kor. z tąd do
Krakowa wyieżdzaią, a ztamtąd JW Poseł Nasz do Wiednia
podroz swoię przyspieszać będzie: Wnosiemy sobie iż w tym
Rezolucya z Peterzburga nastąpie musiała (Jesteśmy mocno
zdziwieni
przeświadczeni iż to wystanie Posełstwa pomyślną Publice
w krawe Negocyacyą, ile one mieć żądano;) W teraznieyszych
czasach gdzie Głod, niedostatek Żywności, znaczną liczbę
Obywatelow et in Imperio panicerat, myslec niedopuszczaią aby
ieszcze Nowa Woyna powstac miała, y owszem Krol Pruski
ktory tak znaczne zakłada Magazyny, odkrywa się
zaraz iż na ten Koniec to czynił, aby oglodzone kraie
zbożem suplementowat, y z tąd naystarszym y nay
bogatszym stał się Przekupniem iakoz i Saxoniy, Wegrom,
Czechom, Hamburgowi y innym Panstwom takowe czyrał...
zboza dostawie obligowat się, y za takowy dowoz Zboz
znaczne zbierze Milliony, ktore Zboze tu in Regno ceny
gratis, drugie za z tą skupowat Monete; Co się tycze Porty
mamy tu partykularną rzetelną informacyą, iż Cesarz
Turecki zlozywszy Dywan czyli Radę wielką, z Dui ri do
rządzewanu należących iako tez Narodową zwolaiszy
radę, proponowat, Pokoy czyli dalszą Woynę, y gdy cała
rada zgodziła się na zawarcie Pokoiu, Sułtan Turecki
pełnomocnikowi wotowac kazał, ale y gdy pełnomocnicy o Pokoy

Cały Dywan domawiał się: Wielki Sułtan zindygna
iż Polityczne racye zawrzeć Pokoiu mu niedopuszczaią
y to czynic zechce, co mu się będzie podobało; na tę Dekla
racyą Sułtana, Cały Dywan z Radą Narodową zwi
kim powstawszy okrzykiem wołać nieprzestawał, Pokoy
albo Głowa; tych ostatnich Słow inaczey nietłomaczą
tylko Buntem; y ta pogrozka pewny nam obiecuie Pokoy
że Porta od nayprzyzwoitszych odstąpiła kondycy
kiedy JJWW Krasinskiemu y Potockiemu oddalić się
puściła, ktorzy cześcowe kwarantanne na Granicy Węgierskiey
wysiadaią! Jest tu Manifest JPa Pułaskiego szczycąc się
bardziey z Czynnościami swemi, a niżeli z onego zbrodnią
z kryminalnie dnia 3. gbris popełnionego, Doczytałem się JWW
w Gazecie przyłączoney Uniwersału Rossyjskiego z Rozkazu
Dworu tego wydanego y od tąd Officyerowie Rossyjscy
łagodniey postępować sobie muszą, Ministerium
tus Narzę Polskie podało tu Notę Jmci Panu Ministrowi
Benoit żądaiącą Explikacyi z Czynności Woysk Pr
skich dla czego Poznań odebrały y fortyfikuią, Podatki
publiczne wybieraią, y w całey Wielkiey polszcze Prowiant
nakazuią etc. etc.: Na ktorą Notę z Berlina czekaią Re
zolucyi ieżeli onę dać zechcą; Woyska konfederackie Za
krakowem spokoynie siedzą, Fortece swoie co raz lepiey
y mocniey opatruią; Czekaią tu za zbliżeniem się Woysk
Rossyiskich z Artyllerya pod kommendą Generała Romaniusa
naten czas kampania otworzy się, więcey tą Pocztą nie
mam co donieść, iestem z głębokim poważaniem

d. 3. Febr. 1772.

139

Radbym co Poczta iakowe pomyslne donieść z tego tu
mieysca wiadomości, ale tych dni też ciekawych nie-
mamy, Zapatruiemy się wszyscy na Negocyacye u Dwo-
row Sąsiedzkich pod tę porę, ktora wiemy dobrze iż agi-
tuie się, ale czyli do Pokoiu. czyli do większey Woyny, prze-
niknąć nie możemy, w tym tylko iesteśmy przeswiadczeni
iż te Dwory osobliwie Wiedenski z swemi dalszemi Za-
myslami osobliwie naprzeciw Rossyi wyiawić się musi,
Widziemy to iawnie iż sprzyia Turkom z insynuacyi
Francyi maiąc pozorne powody iż Porta w Woynie tego
Dworu mimo krola Pruskiego usiłowania żadney dywersyi
czynić nie chciała, Czuiemy to teraz iż zemsty szuka za
przymierze zerwane po smierci Elżbiety. a iawniey wi-
dziemy iż dzisieyszym konfederatom potaiemnie po-
maga, Ma to bydź pewna wiadomość iż trzy Regimenta
Austryackie niby rozpuszczone do konfederatow przy-
stały z wszelką bronią y Ammunicyą na ktorą Moskiew-
ska napadła kommenda ale tey ci Ludzie z ammunicyą
parli się; Generalność w Cieszynie rzecz prawdziwa
wzmacnia się, musi mieć znaczne Posiłki y Pieniądze
ied y Xże Radziwił, JmP Pac, JW Podskarbi WK, oraz y
Generał Francuzki Stoły otwarte na kilkadziesiąt Osob
codziennie trzymaią przy komedyach y Balach na tam-
tym mieyscu, niemniey y to prawdziwa że my dotąd
w bezczynności zostaiemy, bo czekaią tu kommendanci
Rossyiscy na zbliżenie się Woysk Generała Romaniusa
Artylleryi y lekkiego Woyska pod kommendą Salomona
[illegible] się na Wiosnę y z tey Strony Pance, nie iednemu
iezere

maskowy y fatalny, O Propozycyach do Traktatu z A
glij tu przysłanych przeszłą Pocztą doniesionych zadney
dalszey niemamy wiadomości ani konfirmacyi y owszem
wszystkie Aspekta dalszą Woynę utinam nie w Niemczech
obiecuią, ieżeli po takowym Zapale Woyny czyli Moskwa
szukać będzie sama Pokoiu czyli Porta bez Medyacyi zad
Potencyi do takowego przystąpi z Rossyą Traktatu, to iest
prawda nieodbita że Francya te wszystkie do Woyny
nateza sprzeczyny aby przy Traktacie generalnym Korsykę
uberpiekszyła sobie, tak iak Lotharyngię przez Woynę
w Polszcze 1733. A. y takowym konceptem ta Potencya dzisiey
wzbiera Woynę; JW Łowczy Kor. iuz do tąd stoią pod
Krakowem, iż z Opatowa bystatu ostatnia wiadomość
P. Drewitz, P. Lange około Częstochowy z Dywizyą
szwerni po Lasach szukaią konfederatow; JP Pułaski
w tey Fortecy ma się znaydować, udaią tu iz Łukaskie
Złoczynie de 3. 9bris złapał y w kaydanach osadził. Na
cięzsze Exorbitancye uciemiężenia czynią Woyska Pru
skie w wszystkich Wdztwach Wielkopolskich y w P
sach Polskich, Opatow pięciu w areszcie trzymaią, J
Zuytow w Poznaniu y innych Duchownych naybardziey
więzią o Prowianta y kontrybucye, ieżdżą do Berlina
Emissaryi z Memoryałami, ale żadney Audyencyi ani
Rezolucyi mieć niemogą, iednym słowem w ostatniey
Oppressyi od tych Woysk Lud ubogi znayduie się, y ter
tewskie Ekonomie w Prusiech tey samey doznaią
Exekucyi, wdrą różnicę teraz y doznaią tey nieszczęś
wości daleko cięższey od Moskiewskiey;
Oddaię się staleczney Łasce y Pamięci Panskiey y zost
Do[...]

d. 10 febr. 1772

140

Odebralismy tu wtych dniach niespodziewaną Nowinę że de 1. in 2. febr. wnocy Konfederackie Woysko opanowało Zamek [K]rakowski, Mały Garnizon ktory tam znaydował się dla Straży [N]iewolnika konfederk. y Furazow wyścięgni y Niewolnika uwol[ni]li, potey wiadomości odebralismy tu przez Sztaffete powtorną wiadomość, że de 4. wpadło 40. koni kawaleryi z Zamku do [M]iasta za ktoremi Infanterya z Armatami maszerowała, lecz [o]sadzone Warty Rossyjsk. z Armatami przymusiły ich zesię [m]usiała nazad do Zamku cofnąć, kawallerya iuż była w Rynku [Kr]akowa, z ktorych ciednych zabito, niektorych w Niewolą wzięto [r]eszta nazad do Zamku reyterowała się, Między w Niewoley [za]branemi znayduie się Kapitan Milkowski, ktory przed tym [w] Regimencie Gwardyi Litt. zostawał, Ten miał wyznać że kana[łe]m ktory idzie z Zamku nad Wisłą wnisie mieli, przypuściwszy [na]przod fałszywy attak do Szewskiey Furtki, y tym sposobem do [Za]mku dostali się, Mabydz na Zamku samey Piechoty 570. Lu[dz]i; Tegoż dnia de 4. Generał Szuwarow, Generał Branicki, Puł[ko]wniey Lange y Gelangin wszyscy tu na Sukkurs stanęli y [l]ynea kommunikacyą przerznęli. Ta Relacya z Orygenalnego [li]stu z Krakowa odebranego wypisana. Na dniu wczorayszym [b]yła na Pokojach wiadomość iż nie kanałem ale przy Pod[w]odach wcisnęli się do Krakowa gdzie Zamek w samym Mieście [n]a gorze wielkiey ymurowany tak dalece iż z tego Zamku w sa[m]ym Rynku może Ludzi strzelać y tym sposobem wcisnąwszy się [z]brojną Ręką wpadli na Zamek Mały Garnizon wyścięgni y opa[no]wali, W ten sąm czas Puławski y Zaremba z Dywizyami swe[m]i o kilka Mil od Krakowa oddalili się aby za sobą Moskwę od [Kr]akowa odciągnęli, ale nieudało się gdy przez czerony kommen[derow]ni Rossyiany iuż w Krakowie na Sukkurs stanęli, Na Zam[ku] gdzieby Sztuki dokazano Mabydz Schytz z niektoremi [Off]icyerami Francuzkiemi ale iezeli Puławski y Zaremba nie

przyspieszą na Sukkurs y krakowa nieopanuią, zapewn
w Zamku wszyscy mimo swoią skrukę zginą, ile tam. Fur
Owies y Siano Rossyi: bez Prowiantow znayduie się, iakoz t
skwa ten obsorzył Zamek ale szturmem znaczną liczbę Lud
stracić musi; Co moment czekamy dalszych niecierpliwie w
domości y Ewentu tak okropnego z wielkim wylaniem krwi z
obudwoch Stron. W przeszły tydzień mieliśmy tu wi
domość że kommenda Austryacka przysrzedszy do Bielska
wzięła w areszt JPa Podskarbiego WKo y Wielopolskiego
Marszałka Nadw. kor., niewiedząc gdzie ich zaprowadzono
Wczoray przyszła tu dokładnieysza wiadomość z Wiednia
iż Między Portą y Rossyą maią bydź Preduegowne Punkta do
Pokoiu podpisane, że Poseł Turecki od Porty do Wiednia
wysłany będzie którego Cesarz Chrześciański od kwaran
tanny uwolnił, że na ostatku JP Puławski przysłał JP
Janiszewskiego z drugim kuryerem do Wiednia z Just
fikacyą swoią do krolobóystwa tu w Warszawie się
ciągnącą, po ktorey Justyfikacyi y explikacyi przysła
tych Dwoch Panow Wessla y Wielopolskiego w areszt w
y do Presburga zaprowadzono, z czego pokazuie się że
Dway Panowie Bezborni musieli mieć influencyą do tak
okropnego kryminału, y wszelako Puławski w Państwach
Sarskich pokarać się niemoże. Niemniey konfirmacyi
czekamy o przybyciu Posła Tureckiego do Wiednia z ktorym
JP Krasiński ma bydź w kompanij, JP Potocki ma bydź i
w Wiedniu; Naypomyślnieysza byłaby wiadomość o Pośle
Tureckim do Wiednia maiącym przybydź, co nieomylnym
byłoby znakiem pożądanego przyspieszenia Pokoiu; S
tą Propozycye że Porta 30. Millionow Rossyi ofiaruie, Rossya Or
kowa żąda, y Tatarowie aby wolnemi bez dependencyi zostali
Utinam ktorekolwiek do skutku przyszły. Co Porta ce
sze będą Nowiny o ktorych dać znać nieomieszkam.

d. 24. febr. 1772

141

Litewska Poczta cesrzie wczoray tu niestanęła y nie
wiedzą czyli stanie. Gdy w tey konjunkturze nay więcey
zapatruiemy się na Eventa Zamku Krakowskiego, więc
Listowne Nowiny de 16. curr. odebrane donoszą że ci te Stowa-
ri co weszli do Zamku, possessyą wysiadaią lubo nie w zu-
pełney Spokoyności gdyż ze wszystkich Stron co Noc allar-
mowani bywaią, y niczym nie zostaie tylko albo poddac się
albo azardownie puscic na przeboy, ktorego sposobu
niez raz chcieli probowac, gdyż zapaliwszy te Domy kto-
re są pod Zamkiem rozumieli że ten Ogień z dymem ich do-
ydzie Browarow, niszczy z Browarow Pułkownika Jęgle-
ma ktoren obserwuie ich, ale źle im się ta śmiałość
udała bo z stratą swoią Cofneli się, Juz tez kommuni-
kacya z Tynca Wisłą zabroniona, bo Most stanął
przez Wisłę pod Zwierzyńcem y zatym Łudką ani
z Tynca ani do Tynca nikt przeiachac niemoze, Dnia
22 wyszli drugą stroną Zamku dziurą wybitą przy
Baszcie nad Dworkiem Szembekow ktoren się naryjna
pomocą Jama y zapalili ten Dworek y zeszli na do t-
attakowac Kapitana Lichar[illegible]ow ktory w tym Dworku
stał z kilkudziesiąt Ludzi dla bronienia Im Wody
z Wisły, iakoż im się udało gdyż z zapalonego Do-
mu umykac musieli, ale Oberstleyt. Obschelewicz
zaraz ich odpędził y straciwszy 6. Ludzi, cofnąc się
musieli, Dosyc że paleniem chcą swoie Progressa
czynic, ale to zabronione im będzie; W nocy także

„z 12. na 13. Od Tynca przyszło Piechoty 40. y Konnych
„40. chcąc wyrzey wspomniony na Wisle zrayndowa
„Most, ale ze Stratą odpędzeni byli, y tak bez nadzie
„Sukkursu znacznego są w Zamku zamknięci
„y bez Nadziei żadney wyscia; Przygotowania
„do attaku Jch gotuią, y ieżeli nie poddadzą się, to ze
„pewne attakować ich będą; Drabiny iuż są gotow
„Do Miasta wpaść niemogą bo kanonnira z Grodeck
„Ulica od Zamku iest retranszowana. Mielerzie
„uciekł z Zamku, ten wyznaie że Wielki niedostatek
„u nich panuie y niemaią Omasty, ani Wodki, ani Pi
„ani Mięsa, tylko kaszę y Mąkę, Chleb także bez Sol
Ta Relacya iest z Małey Polski; tę zaś z Wielkiey Polski od
bralismy że Jmc Pan Zaremba między Poznaniem y Gniez
attakował 400. Hussarow Pruskich ktorych Generał Bylling komm
derował, akcya była regularna y Woyska z obudwoch Stro
uszykowane attak zawzięty. w pierwszym ogniu od kon
deratow wydanym 55. Hussarow Pruskich spadło z konia
ale Prussacy wpadłszy w Flanki 100. konfederatow w
w niewolą ze sto zabito, Ta pierwsza Zaczepka sprawi d
konsekwencyą, JP Zaremba wybiera Prowiantow temu K
Ktu niedopuszczał y stąd ta Zaczepka nastąpiła. Krol Pru
chorował ale iuż zaczął przyiść do pierwszego Zdrowia. O Ne
gocyacyi Pokoiu żadney pewnosci niemamy, y lubo Po
Turecki wysłany do Wiednia pod Belgradem wysiada iedn
tanne przeniknąć iednak niemożna Motivum tego Posel
bardziey tu upewniaią iż wszystkie Perspektywy do tego
potłukły się. Francya te nieszczery Zamysły aby Porta lepszey
prawie mogła Sytuacyi na przyszłą kampanią; Jezeli ie
przy Boskiey pomocy ta nie odmieni się konjunktura:
Posła naszego z Wiednia cesarz niestanę ta wiadomośi

E. 2. Maij 1772

142

Lubo przeszłą Pocztą wyrażiłem iakoby wszystkie Perspektywy do stanowienia Pokoiu potłukły się, te nie zawodne były relacye, gdy iednak w tych dniach pomyslnieysze o tym Dziele nastąpiły wiadomośći, iako są dokładne y iuz pewne nineyszą wyrażam Pocztą; JW przeszły Piątek JW Poseł odebrał Sztafete z krolewca z Listem od Xcia Gallitzyna Posła w Wiedniu od ktorego biegł przez krolewiec kuryer do Petersburga y w krolewcu ten List do JW Posła tuteyszego Rossyiskiego zostawił; Przez ten List doniosł na to pilnieysze, że Punkta przedugodne do Pokoju między Portą y Rossyą iuz są ustanowione y ułozone; Drugi List ktory z Wiednia od innego Ministra doniosł iz te Punkta przedugodne pod Gwarrancyą Cesarza Jmci są podpisane, ktorym iakoby krol Pruski sam ieden z przeciwiał się nieznaydujac w nich dla siebie zadosyć uczynienia, postanowiły iednak sobie te Potencye w tey Negocyacyi Monarchę Pruskiego zmarswic, Ta iest istotna y pewna Relacya y codziennie obszernieyszey oczekiwamy do ktorey Dodaią tu iz w tym Miesiącu Armistitium między woiuiącemi nad Dunaiem nastąpi; Zaczem ze ten pożądany Ewent wprędce dostatecznicy wyiasnie się musi, Jest tu y ta partykularna informacya ze konfederacya wysławszy Posła swego do Wiednia takowy Poseł od Cesarza Jmci przyięty niebył, odebrawszy odpowiedź: Iz Cesarz Jmc od krola Jmci Polskiego zadał mieć Posła, ale nie od konfederacyi;

Ta Sama konfederacya Impreze swoię do Berl
obrociła gdzie do krola Pruskiego Imcu Pa Woiewod
Marowieckiego wysłała; Nasz Poseł w Wiedniu
o swoim przybyciu doniosł, iako też y JP kurlecki
z Berlina odezwał się; kommissarze Pruscy stanęli
w Warmii żądali aby Im kapituła tameczna Archi
vum swoie wydała, oparła się tey Rekwizycyi, ale
nato odpowiedzieli iż od wsi do wsi iezdzić y spisy
wać Mieszkancow y Włoki będą, uniknąc zaś dalszey
inkonweniencyi takowy Notę, że archivo wydali
na iaki zaś koniec niewiemy wszystko to wielmie
mu Zagranicznemu wymaczyły Poczciwe ciele tym
serce kontentowacsię będzie,
Jako tu rozne baieczne są wiadomości od krakow
ktore y do Litwy tą Poczty zanosić będą; Ja zaś
positive śmiem upewnić iż wczora in Eodem stanie
znayduią się o czym de 26. Elapsi ostatnie mamy
donosci y pozniejsze być niemogą, konfederaci
Zamku bez mięsa, bez soli, bez wody znayduią się
chcieli po dwa razy kapitulować ale Moskwa niechce
tylko ich w niewolą zabrać, nadziei Sukkursu żadnego
niemaią, Moskwa ani Ludzi, traci, ani Zamku rekuperować
nować niechce, puki się sami niepoddadzą.
JW Podkanclerzy bez nadziei przyiscia do pierwszego
Zdrowia chyba Cudem Pa Boga Doktorowie mowią
Cessyą Starostwa Pinskiego Iednemu Synowi uczynił
teraz Testament pisze. Poczta Litewska do
tu niestanęła. Jestem zdoygonnym wyznaniem

d. 9. Mtij 1772.

143

Te kondycye Przedugodne do Pokoiu między Portą y Rossyą o ktorych tu upewniono y o ktorych przeszłą pocztą ztąd doniosłem podległe cżesciowe odmianie znayduią się, ktore na tym tylko zasadzaią się maią że te Dwie Potencye woiuiące ktore dotąd żadney Mediacyi przyiąc niechciały, same do Cesarza Chrześciańskiego przystały, Każda z tych dwoch Potencyi swoię zaniosły do tego dzieła propozycye, y ta ma bydź nieodmienna prawda Cesarz Jme przez Xcia Gallitzyna Posła Rossyi. w Wiedniu wysłał kuryera do Dworu Rossyi: aby Armistitium w Woynie ogłoszone było, y ten to iest kuryer ktory bieżał na ktorym wiece y o ktorym przeszłą namieniłem Pocztą; Nadzieia tym zapatrywaiące się cżele to nastąpi Armistitium, co teraz będzie naywiększym znakiem Negocyacyi Pokoiu w Wiedniu. Mamy tu od trzech dni Relacye z Krakowa, gdzie de 29. Apr. Moskwa w tym Miescie szturm Zamku przypuściła y naypierwod z Armaty Petardy wysadziwszy Bramę Zamkową, inni po Drabinach do Zamku na Murach iuż się znaydowali, ale iako za Bramą Zamku wysadzoną znaleźli ciesciowe kupę wielką kamieni ktorych rozwalić niemogli y z Muru Garnizon mężny odpart Moskwę od swoiey Imprezy, od Szturmu odstąpić musiała straciwszy 30. Zabitych, 80. rannych, Oberstleytn Obschelewitz ktory przedtym kommendantem

był w krakowie lekko ranny został, Oberstleytnan
Heisman śmiertelnie ranny miał iuż umrzeć, lubo=
daleko większą głoszą stratę upewnić iednak mogę iż n
ia relacya rzetelna, w tym tylko iest dość straty, iż ta Ar
przera Moskwie nie dodała się z niecretkaią z wielkiey A
tylleryi ktorą tu w przeszłych dniach z Nieświeża prze
wadzono do krakowa chciała swoy szturm wykonać
gdy iuż do tego czasu nadeszła na tamto mieysce Arty
rya lepszy Sukces Moskwa obiecuie sobie; Będą zt
pisać że konfederacya Zamość opanowała ale tey wia
mości wierzyć nie trzeba, to tylko pewna że JP Pułaski
myślał naprzeciw Warszawie wykonać Impresę, ale JP Z
wież stracił mu ochotę zapędziwszy go do Częstochowy t
czasem iest tu wielka ostrożność y większa liczba Mo
ktorą na Lesznie, Bielinie Przybolicie y na Szolcu roz
wiono. Niemniey y tu założone Magazeny w Prowi
Litewsk: impressyą czynią y rożnie tłomaczą czyli nie
Woyska Wielkiego przygotowane bydz maią, ale tego nie
przeniknąć niemoże wzaiemnie y krola Pruskiego Za
stow ktory iuż kilka kościołow w Poznaniu Zbożem
pełnił y kszcie coraz więcey te Woyska zgromadza
ale całe Oppressye Wolenuse więzienia dać owe Oby
telom anaycie zey Duchownym wyraźnie y opisać tych
gliwości trudno, zdaie się iż całą Europę chce ogłodzić
ktorą Polskie opatrywały Zboża, aby przy tych Magaze
wszelkie swoie wykonał Zamysły; Z Woyskami konfe
ckiemi JP Zaremby z iednymi po przyiacielsku z regiemen
stiliter postępuią Prussacy y Niewolnika konfederackiego
dnych do Woyska odsyłaią drudzy koło fortyfikacyi robić mu

d. 16 Maij 1772.

144

Jako dana z tąd przeszłemi Pocztami o Negocyacyi
Pokoju wiadomość była pewna tak ta Nadzieia ciesząca
wszystkich iest ieszcze dotąd y trwać nieustaie, tak
dalece iż podług wszelkich koniektur to Dzieło Traktatu między
Rossyą y Portą w tych Miesiącach przed Wiosną do swego
przyidzie Skutku, ktore dla ważnych ieszcze powodow
Polityci taią, ale wprędce odkryie się Publico. Nayunięmię-
zliwsze w tych czasach są Woyska Pruskie w Wielkiey polszcze
y kuiawach gdzie Obywatele porzuciwszy Domy maiętnoście
swoie dla nieznośnych kontrybucyi y Oppressyi wdalsze rozte-
kaią się Województwa, y w tych dniach JP. Kolewski w kuiawach
zniósł Manifest do konfederacyi nie naprzeciw krolowi
Prusskiemu, ale JP. Generałowi Bylling od wielkich Woysk kom-
mendantowi y zebrawszy kupę Ludzi zbroynych z rożnym
orężem aż do Natek y poszedłszy od Wsi do Wsi a nie znalazszy
tych żadney życzliwości poszli w rozsypkę y konfederacya
skonczyła się z tąd nie maiąc Sukcessu; Generał Pruski
uwiadomił Uniwersałem swoim iż ieżeli Obywatele nie po-
wrocą za Miesiąc do Domow swoich, Dobra te na krola Pru-
skiego konfiskować będzie; Jest też y druga Nowina z Wiel-
key polski iż kilka Tysięcy tego Woyska do Wschowy y ku-
ciana z Armatami stanęło przed ktorym JP. Zaremba
z Dywizyą swoią cofnął się; Zaczynaią też głośno mowić
krol Pruski na całe Województwo Poznańskie czyni Zapędy
oce, Bog y Cesarz od tego nieszczęścia ratować ten kray
może, Czekamy z Torunia wiadomości czyli Woysko Pruskie
tego weszło Miasta y czyli się w nim zostało ile że
zapewniono iż tylko tamtędy do swoich Prass przecho-
dzić maią o czym w tych dniach dokładniey dowiemy się.

JP Świdecki Starosta Wschowski Poseł w Berlinie
miał iuż Audyencyą u Krola Pruskiego od ktorego mie
bydz dobrze przyięty y od ktorego na Audyencyi miał ten
spons: Iż cieszy się z przybycia Jego na to te mieysce ile będ
miał z kimkolwiek traktować o Interessach Polskich; A
Woyska Jego źle traktuią y rabuią, czekamy dalszych o ty
wiadomości, Odebraliśmy y z Wiednia wiadomość że Jmć
Oginski z wielką przyięty dystynkcyą na Audyencyi kto
de 29. da p. ̨ miał na tamtym mieyscu u Cesarza Jmci, a
że wprędce musi się wyiawić co Cesarz Jmć myśli o Pols
Interessach y czyli te zapędy Krola Pruskiego są mu z
iome y czyli obojętnie na nie zapatrywać się będzie rozsz
iącego Potęgę swoię w Polszcze, a szkodliwą swego czasu
Austryi; Rownie tu szepcą sobie dla czego tak wielkie w
cze zakładaią Magazeny, spodziewaiąc się wielkich w
y odmiany Allıancyi Rossyiskiey, naprzeciw Krolowi P
skiemu do czego w tych czasach y Żołnierz Polski wieleby
pomogł, ale w tym teraz zapatrywać się należy na Potę
z Portą; Od Krakowa de 9. Czerwca: to mamy wiadomo
iż Artyllerya tędy przechodząca na tamtym stanęła miey
ce codziennie ogień z Zamku y do Zamku niesusta
Officyera Francuskiego Rannego ziemnemi czytał komme
dant z Zamku na dyskrecyą Generała Suwarowa
ktorym należycie zlecił dać opatrzenie; Dezercya z Za
ku Żołnierzy osobliwie Sasów codziennie iest znaczn
y prędzey czyli pozniey albo poddać się, albo szturm
wzięci będą kiedy żadnego Sukkursu mieć nie mogą
Słychać tu mowę że JP Miączynski za kaucyą JPa Roni
y Xcia Radziwiłła Szwagrow swoich od Moskwy uwoln
znowu ze Generalności znaydzie się.

— — Z. 23. Mtij 1772.

145

Odebraliśmy tu pierwsze wczoray Nowiny ktore kurier Austryacki od JP^o^ Oginskiego Posła Nar[?]ego wiezie z sobą, o ktorym wprzod dana iest z toraków[?] wiadomość z kąd pod konwoiem Ułanow krolewskich tu mieysce iest wysłany, Ten kuryer iadące na Bielsko[?] [?]dat od Cesarza Jmci Deklaracyą tameczney Generalności [?]y nieodwłocznie Akt Interregni ogłoszony zniesli y od[?]wołali y wszelkie inne Akta do tego Bezkrolewia ściągięce się zkassowali, Oprocz tego ten kuryer przywiozł [?] JP^o^ Durand Ministra Francuzkiego w Wiedniu Ordynans od Dworu swego przysłany JP^a^ Marszałkowi [?]iomini przy Generalności znayduiącemu się, aby [?]ietylko Jegmość ale y wszyscy Officyerowie Francuzcy [?] Woyskach konfederackich będący, z Polski ustą[?]ieli y za Granicę wyniesli się; Na Ostatku Cesarz Jmc [w]szystkich Austryackich Dezertorow w Woyskach konfederackim służących wydac żądał; y zobszernieyszą [Dekl]aracyą co moment tu na kuryera wspomnionego oczekuią; Ta pierwsza Deklaracya względem Bezkrolewia wydana, będzie aryigorszka Generalności bo na tym wszystkie Jey grontowały się czynności, a gdy ten Akt [m]iesć miesca, wszystkie inne przez się upadną, daie się [d]ąd poznawac iż Potencye Sąsiedzkie iako ież całością [?]rwne dla tego krolestwa Sistemma, takie utrzymywac [b]ędą, y temu Generalność poddac się będzie musiała, niemo

urocine w Umysłach swoich Proiekta y prozno obiecywang Sobie od Zagraniczney Potencyi w Zamysłach swoich pomoc y poro porę, czego teraz nadzieiey niemaią. W tey kurwet Teatrum Belli de 11. 13. y 14. curr: woiste były Potyczki, Naypierw konfederacya Litewska koni 800. pod komendą JP[na] Marszałka Zyberka od Lanckorony cwyszła pod Tynice gdzie JW Lorbery kor: z Regimentem y Ułanami napadł pod Skawiną na odwod; Dwadziescia kilka koni z oficyrami kilku y JP[na] Ordynca Sekretarza konfederacyi Lit: ze wszystkiemi Papierami zabrał w Niewolę, Dru...
Z tey konfederacyi Lit: przeprawiwszy się przez Wisłę p...
Tyńcem spędzili przednie Straże Rossyi; przybiegł z ... kowa Generał Szuwarow zaczęła się Bitwa, cofnęli ... konfederaci, niebyło czasu przewozić się, w pław pr... Wisłę poszli, gdzie znaczna liczba zginęła y Utonę... Wielka odwaga Woyska konfederac: chcieć w obszarze ... tak znaczną liczbę Moskwy zgromadzoney w Krakowi... gdzie ieszcze na teraz dotąd na Zamku konfederaci utrzymuią ale niemaiąc nadzieiey odebrania Sukkursu poddać się będą musieli, Moskwa też chce oszczędzać Ludzi swoich trzyma ich w ścisłym oblężeniu, y ta Historya tragi... de po tak dobrych Zbiegnia odebranych Nowinach ... zkończyć się musi, Woyska Pruskie nieustaią gras... wać w kraiu zostałoią kainą Mieszkańców, w znacz... tak wielkie Magazyny w Litwie: z podziwieniem Zap... trzeć mysię, Do Torunia Prussakow niepuszczono ... podobno Wisłę ocalić od Zamysłów tey Potencyi. Jakom ... upewniał tak y potwierdzam o bliskim Pokoiu międ... Portą y Rossyą, ale nowa Scena tu w kraju otworzyć się ma...

d. 30. Maiy 1772.

146

Nienadgrodzona Strata w Oyczyznie et in Ministerio Status, JW JPana Podkanclerzego W.X. Litt. oczym iuz Gazeta publiczna przytgczona donosi; Wtey chorobie tak długiey uczynił Cessyą Starostwa Pińskiego Starszemu Synowi y Testament spisał, Stwierdza JW Pan wielkiego Przyiaciela bo ...ym ieste m Zywym Swiadkiem Szacunku y estymacyi Gościu y Przyiazniey Jego. Roznie tu zaczynaią mowić iz na Pieczęc przeniesą JW Podkanclerzego koronnego, koronne ...dzą JW Referendarzowi kor: ale to ieszcze dalszemu ...zewie należy Czasowi, przydaią iz y JW Chreptowicz Sekretarz W.X. Litt. in Ministerio będzie umieszczony. Dzieło Pokoiu poządane pogodzi wszystkich oktorym dotąd szcze nadzieiey nie tracimy, ile Dwor Wiedenski cało ...ied całość Dzieło Polskie utrzymuie od ktorego podane Proporcyje ...wor Rossyiski przyięła, y niezostaie Negocyacya naten ...ziec iak u Porty ktorą Dwor Wiedenski mocno popiera ...dalen w Miesiącu Maju spodziewamy się usłyszec ...ministerium azatym pewne Traktaty Pokoiu. Od Sera. ...wira ostatnie Listy de 21. Currentis nic osobliwego niedonoszą ...d te wiadomosci ktore przeszłą przytączyłem Pocztą, ...mocz ktorych namieniłem iz Dwor Wiedenski zada od Generalności aby Akt Interegni publicznym zniesła Manifestem, co się odmienic niemoze, wszakze iuz mocno ...ewni y przeswiadczeni iestesmy ze ten Dwor iawnie Za...ami oddawac się zaczyna y całą na siebie bierze Negocyacyą ktorey skutku pewni bydz powinnismy, Cze tak

mieszyli się pod krakowem, wnosiemy sobie iz muszą
traktowac rzeczy natamtym mieysce, o ktorym skutku
dalszych codziennie czekamy Nowin, Interim rozne w tey
zachodzą Potyczki w tych dniach między JP Zarembą y
Lopuchinem gdzie kilka godzin regularna trwała aż
Nocy bitwa y zrowną stratą mieli się roztączyc; Druga
pod Janowcem nad Wislą, gdzie konfederaci umocnic
chcieli to mieysce aby nam Wislę przegrodzili ale kommenda
z Puław y Lublina rozpędziły konfederatow, gdzie Bre
miakow JPa Puławskiego nay mężniey stawiąc się, ych
blisko 1ta Ludzi wycięto, Reszcie Polscy salwowali się
Trzecia potyczka pod Iłżą niedaleko Radomia gdzie Pu
Drawitz zlyslu napadszy na Dywizyą JPa Pułkownika
Nowickiego z Wozyska JPa Regimentarza Puławskiego
wziął Samego Nowickiego y Rotmistrza Zukowskiego
przytym Sto iedenascie Niewolnika, Zale nadewszystko
iz tenze JP Nowicki będąc naypierwszym Pułkownikiem
Faworytem JPa Puławskiego wnosiemy sobie iz musiał
wiedziec o niegodziwym Umysle de 3. 9bris tu wykonany
y zapewne na Inkwizycyą tu pociągniony będzie, iest to
Brat JPa Nowickiego Sekretarza JOXcia Jmci Wdy Rus
pisał tu iuz z Niewoli o uwolnienie czego zapewne nie do
ie teraz JP General Bibikow kommendant Rossyą zadnego
uwolnic niechce maiąc swiezy Przykład z JPa Międzyńskie
Wdzica Podlask Marszałka Bełzkiego za ktorym Nayiasni Pan
tak mocno tu wstawiał się y został uwolniony, a ztąd wy
chawszy uczyniwszy niegodziwy naprzeciw Krolowi y Ju
bawicielowi swemu Manifest wrocił się do Generalnosci
y takowy postępek nierzetelny naprzeciw Sławie swoiey
zamknął drogę wszystkim

Nowiny P. d. 6. April: 1772

Im więcey odbieramy z Prowincyi Litews. o wyciągnie-
niu Woysk Rossyi z tego Xięstwa, tym więcey zdaie się
bydz podobieństwo o blizkim Traktacie między Portą y
Rossyą zawieraiącym się, bo gdyby tey nadziei niebyło za-
pewne by Woyska te naprzeciw Turkom obrocone były.
Są to Woyska, ktore stały w Finlandyi naprzeciw Szwecyi
Iże tam iuż są nieużyteczne przeto do Nas na Nową Expe-
dycyą maią bydz desty nowotne, a iako ten Traktat zape-
wne ma nastąpić tak z tą pewnością JW Poseł Rossy: odebrał tu
od Feld Marszałka Romantzowa Kuryera od 4 dni przybyłego
z wiadomością niniejszą w te słowa: Iż iesteśmy teraz blisko
przy dokończeniu układania Armistitiu między Naszemi
Woyskami, ktore iak prędko ogłoszone będzie, Kongres
w Jassach albo w Bukareszcie do stanowienia tego Dzieła
nastąpić ma. Wsię zas znaczą te Nowe Woyska Rossyiskie
ktore tu do Korony pomykać się będą, a z drugiey Strony
Pruskie po nieprzyiacielsku postępuiące y Konfederatow
zabieraiące, tego przeniknąć niemożemy y w samey z tąd
okropney trwożliwości zostaiemy, cieżeli te Potencye do kto-
rych podobno y Austrya łączy się Proiektow sobie ułoto-
nych wykonać z zgubą kraiu niezasłużą, wszakże przy-
sięgi iż w Traktatach przeszłych z Portą Polskie Swobo-
dztwo wspomnione nie będzie y owszem wytępione z ich
ma się znaydować y gdy tak będzie łatwo te Potencye
swoiey dokażą Imprezy, cieżeli Bog y Monarcha Nasz o
dobro y całości tey Oyczyzny zawsze troskliwy nie ocalą
Ludu y Poddanych swoich. Woyska Pruskie Województwo Po-
znań: aż pod Kalisz, Kuiawy całe kordonem swoim opa-
sały, y coraz większa liczba tego Woyska od Sląska przy-
bywa, w Wschowie Regenta ktory Manifest od Obywatelow

tych Wudztw ad Acta przyięty, naprzeciw tym Woyskom
Zaniesiony y przeszło od 500. Szlachty podpisany, wzięto Cz
to, y do Głogowa zaprowadzono. Ani JP Zaremba Regiment
kilka tysięcy Woyska maiąc ani wszystkie konfederackie
oprzeć się tey nawałności nie będą mogły: Jednym słowem
czekamy Wyroku ktorym się poddać będzie należało.
Od Krakowa nic tez osobliwego nienastąpiło, na Zamku
cztery Francuzi y konfederaty siedzą, między ktoremi
większa połowa iest chorych, nayawięcey z głodu bo iu
końskie mięso iedzą muszą bez chleba y bez wody dlatego
podobno y Moskwa przez attak Ludzi darmo nie chce tracić
nie chce będąc pewna że Głod przymusi do poddania się
Już się nie odmieni JW Potocki Podczaszy Lit. y teraz
w Dukli u JW Mniszcha znaydowali się, do ktorych
Generalność Delegowanych wysłała z powitaniem
Onych, wnosiemy że ich do tey Generalności zw
dować się będą. JP Pułkownika Nowickiego z innemi
Officyerami od Drewicza wziętego tez na Pragę przyprowadzono
wadzono, y ten JP Nowicki był tez u Generała Bibikowa
na dobrowolney Inkwizycyi bawiąc się przez pułtora
dnia, na Pragę odprowadzony, Niewiemy czyli wrócić
do kuteyszey w Zamku Inkwizycyi na ktorey będzie, [illegible]
Faworyt y kreatura JP Pułaskiego ta Osoba była
Interim Drewicz, Lopuchin, Ścigaią innych, ale
Pragi kommendant JP Zarembie nie uczynił,
rozeszli się z stawu z placu, ten JP Lopuchin Podiâ
potym znosił JP Marcowreckiego pod Piotrkowem
y tak owe po kraiu tym nieustaią Ścigania y gonit
Z wielkim zawsze [illegible] roztapiem.
Respons od JW Sekretarza kor: inkluduie y
y iestem dozgonnie.

d. 13. April: 1772

748

Im bardziey natężaią się rzeczy, tym prędzey
koniec nastąpie musi, ale czyli niekrytyczny dla
tego krolestwa, konjektury ktore ciąwnie się odkry-
waią, wszystkich Mieszkancow trwozyć powinny.
W przeszłe tych dniach z Wielkiey polski wiado-
mosć że Podiazd Hussarow Pruskich 400. Ludzi
gc do Leszna napadł pod Kozminem na Dywizyą
Zaremby ktora tey Imprezie oprzec się chciała,
Hussarowie Pruscy attakowali tę Dywizyą blisko
o Ludzi zabitych y zabranych liczą, Dwie Armaty
zabrali reszta konfederatow w rozsypkę poszła,
przeszły kommendant Pruski General Belling dyssy-
mulował y znosił się z konfederatami, Inny zaś kom-
mendant General Anhalt po nieprzyiacielsku onych
traktuie y wydac miał Deklaracyą iż onych wszędzie
ścigać będzie iakoz recenter swiezo Wyysko Pruskie
Sierakowa wkroczyło y Zamysły Pruskie ieżeli iuz
z Potencyami Sąsiedzkiemi ułożone wprędce swoiey
skarzą Imprezy, y konfederacya z dwiema Potencyami
woiować nie będzie, Co znaczą zgromadzie się ma-
ce Wyyska w Litwie (: o ktorych Marszu czekam
łaski Jego Panskiey wiadomości.) ieżeli Prawa nie
lepszą, podług ktorego rządzie się będziemy, wsei
tyszym ograniczeniu, iednym słowem Co krol Pruski
y ueiezeniu się swoim z Cesarzem ułożył, y co krolewicz
ex Henryk w Petersburgu wyrobił, to wszystko
uscie się musi; Mamy tu niezawodną wiadomość

iz Poseł Cesarski nazwany Graff Rawecki z Państ
Węgierskiego z Palffim zkolligowany iest tu de tem
nominowany y tu iuz Stancyi dla niego szukaie
Ludzie przyimuią, Co się tycze Rewokacyi Interregn
o tym tez Mamy upewnienie iz Cesarz Jmć swoiey z
stawił Negocyacyi y o dobrych Intencyach tego Monarc
dla Naszego dotąd upewnić niemożemy, wszakże wkrotce
pokaże się; Więzniow 150. z Officyerami Polskiemi
z Pragi uprawiono ku Lwowi a ztamtąd daley p
dą, iest wiele lierbie y JP Nowicki ktory tu u Generała
Bibikowa ale żadney niema konnesyi do kryminu
dnia 3. 9bris wykonanego, iuz od tąd żadnego niew
puszczą Więznia y JP Bibikow wyda w tych dniach
tym Deklaracyą aby nikt więcey interessowac się
o wrzyst o uwolnienie iest tego przyczyną JP Mię
ski ktorego tu przytyczam Manifest; Od Krako
nienadeszło tez nic osobliwego, Garnizon konfe
racki iescze na Zamku, JP Lowczy kor. wie ziat
z Kommendantem Francuskim w samym Zamku
ale go namowic niemogł do poddania się, iedna
chorych maią lierbe y głod cięzki, Moskwa niec
traci Ludzie a głodem Garnizon przymusić do p
dania się, w tych dniach JmP Lowczy kor. zatem
wem zabrał Dwoch Officyerow Francuskich z tra
portem kilku Worow Bronią ammunicyą y Mu
durami naładowanych, Od Statkow do Gdan
płynących Prussacy wezmą Cło ze Zboza pod tem
samym wybieraią, niegdziekolwiek płaci się Monet
Obóz ze 26.^{m} pod tym kiedy cynem zakładaie
Jestem z dozgonnym Wyrhaniem.

d: 20. Aprili 1772
145

czeli przechodem tylko Woyska Pruskie naprzykrzaią się
Obywatelom W. X. Litt., tym barziey y tym załosniey iest ztąd
w tym razie gdzie te Woyska w Wdztwach Wielkopolskich Dobra
iuz wszystkie opanowały, ktore Obywatele dla nieznosnych
nałozonych czyli in natura Furazow czyli Opłaty za nie,
opuscic y porzucic Dobra y maiątki swoie musieli tak i dziedzicy
iako y Dzierzawcy, oprocz tego iuz po Nieprzyiacielskie scigaią
y zabieraią konfederatow, y w prędkim czasie w tamtych
Wdztwach zniosą wszystkich, naymocnieyszy był do tąd na
przeciw tym Woyskom JP Zaremba z liczną swoią dywizyą,
lecz y ten w tych dniach przysłał tu Officyera swego umyslnie
do JW Posła y do JW Generała de Bibikow z oswiadczeniem przy
cia takowey Negocyacyi, że iuz tak iest od Woysk Pruskich
scisniony y otoczony, iz przekłada oddanie się na dyskrecyą
Rossyiską, y o takowey zaniesioney tu Propozycyi upewnie
składnie mogę, Respons ma byc ztąd takowy dany, iz to
oswiadczenie iuz iest zapozne, utinam te Wdztwa niebyły
oddane Potencyi Pruskiey, y Poznan przez kilka set Ludzi
mocnie fortyfikuie, JP Łaszczki Marszałek Rawski napadł
dywizyą JPa Fabułowa pobił one y kilku Officyerow wziętych
w niewolą przysłał tu Towarzysza z Trębaczem do Generała
Bibikowa proponuiąc zamianę za Officyerow Polskich, ale
on zadney nieodebrał rezolucyi że od kilku dni wysłana
do naprzeciw JPa Łaszczkiemu Kommenda Rossyiska, moze
onego zniesc y swoich uwolnic Officyerow, Od Krakowa
zadney osobliwszy tu nieodebralismy wiadomosci, iak tęz konfir
macyi

ze JW Łowczy kor: z Ułanami swemi zabrał Transport
konfederacki Dwoch Officyerow ~~Polskich~~ Francuzkich C. W.
z Strzelbą Mondurunkiem na 300 Ludzi, y konwoy konfe
racki 60. Ludzi wzięty w Niewolą. Na Zamku swoię do
y Głod ieden przymusi Onych do poddania się, bo iako nie
wiedzą iż nie maią żywności. Jest tu Podkomorzy Cesarski
o ktorym Gazeta wyraża y ten tu doniosł Dworowi Naszemu
o Nominowanym Ministrze Cesarskim na to tu mieysce
o ktorym przeszłą doniosłem Pocztą, ale kiedy tu stanie ies
niewiemy; Pisał tu JW JX Biskup Wileński z Paryża
iakoby żałuie tych wszystkich krokow ktore dotąd czy
przeniknąwszy podobno u tego Dworu omylne wszelkie
nadzieie do wykonania zamysłow swoich; O Negocy
Pokoiu to tylko za pewną mamy relacyą że w Jassach
w Mołdawii naięto Stancyą dla Baszy Tureckiego
y Feldmarszałek Romanzow odebrał ze Stambułu
kuryera ktorego w godzinę expedyował, z tym wszys
żadney pewney nadziei nie mamy aby to Dzieło do
swego doszło konca, y owszem cieszące żywsze d
popierania Woyny dalszey z obudwoch Stron czyn
gotowości; Uczyni mi ieden moment to sprawił z powsz
nym ukontentowaniem, o czym radbym iak nayprę
doniosł, konczę tę Literę moię z szczerym rzyczeniem
y dozgonnym wyznaniem

d. 26. Apr. 1772

150

Juz ledwo nie dokładnie upewnić mogę iż między Portą y Rossyą nad Dunaiem Armistitium na Dwa Miesiące umowione stanęło, o czym nietylko od Feld Marszałka Romanzowa ale też y z samego Cambutu de 17. Mtij dane cési o tym perspi... Armistitij upewnienie; z tym dokładem iż nie w Jassach le w Buchorescie nakwatoszczyrznie kongres ten Ministrowe naydowaé się będzie, ktorzy juz pod obno zgotowey rzeczą na tam o mieysce przybędą, bo te kondycye przyszłego Pokoiu uprzed między Dworami ułożone y ustanowienie y zerwać się na tym kongressie nie mogą, Mowią tu tylko iż Wołoszczyzna y Moldawia wrocić się do Turkow, Krym cały wolny sobie et independenter od żadney Potencyi zostać się ma, to pierwszy Punkt dobry dla Rossyi ktora kilkadziesiąt Tysięcy Woyska naprzeciw Tatarom trzymać musi była obligowana, Nawigacya na Morzu Czarnym dla Moskwy ktora była naistotnieysze to objectum tey Woyny do... uszczona być ma, oprocz tego Milliono wielkich zatrat kosztu wienne Moskwa od Porty spodziewa się, Punkt o Polskich interessach bardzo taiemny ieżeli mieysce znaydzie, Corsica ma być gwarrantowana Francyi dla ktorey ten Ogien wszystek podniecała; In reliquo zapatrywać się należy na ten wielki ...; Mamy tu z Krakowa partykularne wiadomości iż Garnizonie na Zamku zmowiło się dwoch Ludzi ktory porwawszy ... de Szoazi kommendanta Zamku y knebel w gębę ... zucili do Piwnicy, w tym Officyerowie pytaiąc się o kommendanta ... dwach doniosł iż do ciemney czy ... karmienicy gdzie Officyerowie ... uczyniwszy znaleźli u piwnicy związanego z kneblem ... ledwo czasowe żywego, ktorego otrzeźwiwszy wyprowadzili ... daią tu iż Ci dway Ludzie przekupieni byli na ten uczynek

o ktorym dowiie ziawszy się Moskwa w krakowie atta
kowała Zamek ale kommendant do Życia przywrocony da
mocny odpor Moskwie co iednak konfirmacyi potrzebuie
co się tycze attaku ale o kommendancie nieobwiniani się, kto
tych dwoch Ludzi zaraz powiesic kazał; Czekamy informie
dokładnieyszey Relacyi; Woyska Pruskie nieprzestaią się
gać w trzelskiey połszcze konfederatow y JPa Zarembę Oz
Mil za Piotrkowem pod Wrdaią zieedney strony otoczy
Z drugiey zas od Piotrkowa JP Drewicz y Lepuchin str
go tak dalece iż albo się poddac albo rozpascie swoie Wo
Iśko musi, przysyłaią też konfederaci aby na wzor z Pon
Armistitty, co samo im pozwolone było, ale z tąd naymniey
nieodbieraią rezolucyi nieuznaiąc ich za Woysko regular
Krol Pruski pod kabiezynem Most na Wisle stawiac kaz
y Pałac w tym Mieście reparuią, Sam zas ma przybydz p
18. Junij na Lustracyą Woyska swego, Twierdzą nas o Prus
choc nie Całe ale po większey Części to iest Warmia, Ma
borskie y Chełminskie Woiewstwa ogarnąc zamysla, Cesa
Sandeckie Sanockie y Halickie Ziemie ze Spizem, to są s
koniektury ktore formuią sobie Polityci, Atinam bez fu
damentu, to iednak ziści się Co te Potencye między sob
ułozyły ieżeli się iuz zgodziły, na to dawno czuwały y t
tylko upatrywały niemogąc miec pomyslnieyszey nad
dzisieyszą, Co że szczerze Nayzyczszemu polecic należy y
Wyrokow Boskich; Więcey tą razą, niemam co wyraz
z dozgonnym zostawam poważeniem.

c. 4. Maj. 1772.

157

Przy expedyowaney przeszłey czwartey Poczcie mie-
lismy tu pierwszą wiadomość o poddaniu się w Zam-
ku Krakowskim Garnizonu konfederackiego,
iedni twierdzieli przez kapitulacyą, inni, iż pra-
dyskrecyą Moskwie poddał się, w tey niepewności za-
stanawialiśmy się na konfirmacyą o ktorey tu trwożono
iż dopiero od trzech dni nadeszła konfirmacya iż de
24. Apryl: kommendant z całym Garnizonem poddał się
na dyskrecyą, to iest 24. Officyerow Francuzkich z JP
Walecznym Szoazy y 20 Polskich Officyerow znaydo-
wało się, Gemeynow blisko Osm Set nad spodziewanie
tego poddało się Garnizonu, Głod do tey poddania się Re-
solucyi bez nadzieiey odebrania od konfederatow Suk-
kursu przymusił, bo z Głodu iuz Sto koni w Zamku
ziedli, Gdy wyszli z Zamku wspomnieni Officyerowie
Generał Suwarow traktował ich Solennie, drugiego
dnia JW Łowczyc Kor. po tych raz Traktamentach posłali
ich tu mocno na przenosiny, to iest iednych w Szawo-
rach drugich konno, trzeci piechotą pod Mocnym in
forsyiskim konwoiem wysłani z Krakowa do
Lwowa a z tamtąd pewnie w dalszą drogę do Kijowa
wysłani będą; y na tem końcu Expedycya woienna opano-
wanego Zamku Krakows: z nieusłyszoną Szkodą y Stratą
Miasta tego y wielu Mieszkancow ubogich wyszła, y pa-
rno wszelkie inne zamysły y Imprezy Nieszczęsliwey
Generalnosci okropnym zakonczą się Ewentem dla

Całey Oyczyzny, bo ieżeli taliczba zgromadzonych Woy
w Lechie trwozy Obywatelow, niemniey tu z Korony
rozciągaiąca się Potencya Pruska także lękne zostaw
uciemiężeniem tychże Obywatelow zakładaiąca Maga
zeny, przeraża y przenika wszystkich do iakiego zmie
rzaią końca? nikt zgadnąć niemoże y zapatruie się cie
pliwie na te Rządy, na te Prawa, ktore te Potencye po
nowią y przepiszą, Utinam iakowy iuż Event nastąpi
y każdy mogł iuż swoy Los poznać; Niewdzięni
iż JP Rimolin przybywszy z Jassow do Dunaiu p
prawił się na tamte Strone Rzeki gdzie koniowy Ty
cadeczi Turkow dawszy wprzod Rewers Generałow
Potemkinowi iako oddany im iest ten że JP Rimoli
poprowadzili go do Oboru Weryra W. kui Adryanop
y tam założone iest Armistitium ktore na dniu ww
szym Urodzenia Cesł: Imperatorowey miało być w
y w Petersburgu ogłoszone, Rzecz iest iawna y pewna
Negocyacya Traktatu swoy prędki odbierze skutek, a
zgadzam się z JWPanem y tey Samey iestem boiazni
aby ten Ewent iakowegoś niemiał tu szczęśliwy influen
Potwierdzaią tu iakoby Część Woyska Cesarskiego
wtargnęła do Xięstwa Zatorskiego y Oswiecimskiego: oprocz t
namieniaią tu o Pretensyi Dworu tego do Ziemi Hali
y do Pokucia; Szepcą tu na nowe iakoby Dwor Cesarski
miał się z Przymierzyć z Rossyjskim, ale Dwor Berli
czyli wto wchodzi Przymierze, czyli nie. poznać do
niemożemy; Jestem przytym z obrażonym czyzuani

d. 11. Maj 1772. 152

nies tą Pocztą inkludowany odebrałem y w Same Ręce od-
gadałem Spodziewam się Responsu który Odesłać nieuchybnie, ile
ży na przeszły był dany y odemnie odesłany; Jeżeli też
Cili JmćP Podkomorzy Stanie wszelkie moie Usługi y przysługi
ochętnie ofiarować na wszelkie rozkazy będę:
Doniosłem przeszłą Pocztą de Eventu Zamku krakowskiego y
zięciu w Niewolą Całego Garnizonu z Officyerami których
na Sendomirz na Lublin do Lwowa prowadzą a
tamtąd pewnie do kijowa; Potym zwycięstwie Wszystko Ros-
yiskie Generała Szuwarowa z krakowa udało się pod Tyniec
dzie iest z pułtora Tysiąca Garnizonu konfederackiego, ktore
kommendantem y Officyerami Francuskiemi, y maiąc
pieżką Artyllerya niezawodnie y tę drugą Fortecę dobędzie
Garnizon tak iak y krakowski w Niewolą dostanie się;
wszystkie utarczki y potyczki z konfederatami, iako y
tych dniach JPa Lasockiego wzięto y dywizyą Oderską roz-
dzono y wielu w Niewolą zabrano, były y są nieiakie prze-
dia do iakowych ostatecznych y okropnych Ewentow w kra-
y Oyczyznie Naszey; W przeszły Piątek JW Saldern ode-
t Gabinetowego kuryera Austryackiego z Expedycyą
Wiednia, wyrażaiącą y donoszącą o aktualnym Mar-
u Woysk Austryackich do Polski trzema kolumnami
na od Bielska, druga od Sancza, Trzecia od Transyl-
nii pod generalną kommendą Generała Haddyka, y
och innych Esterhazego y Palfiego, w Xięstwie Oświę-
ńskim y Zatorskim iuż się znayduią od Bielska, z Tran-
lwanii zaś w Sanockie Halickie y na Pokucie rozsze-
rzaią

maią y wszystkie ktorego 20.^m^ lipca de 12. Curr: sta
w granicach Polskich, Juz te Woyska nie na Moskwę,
do Posta Rossyie: natotu mieysce nie wysylano by kur
era ktorego ten ze Poset ztąd wraz z tua zaiutrz do Wied
expedyował, Rozmie tu mowią y konjekturuią iako
te Trzy Potencye Pruska Rossyiska y Austryacka znio
z sobą y Traktat Podziału tego krolestwa ułozyli w
każda z tych Potencyi Część sobie ułozoną opanuie,
Obywatele Guarrancyi kraiu do Rossyie przysiąc nie chcie
owszem broń podniesli, Mamy tu pewną relacyą iż
linie Dedukcyą Prawa do Pres Polskich gotowali, ale
wnie y tą ciasną Porcyą kontentować się niebędzie, oscia
iąc iuz kray Wielkopolskie, Austrya Sandeckie, Sanocki
Przemyskie Halickie Ziemie z Pokuciem wszystkie te
kraie posiadać ma; Rossya niewiemy dokładnie co so
wyznaczyła; Po takowey karcie ułozoney rozmie tu ie
mowią iedni iż do skutku przyidzie, zostawiwszy Nay
Pana w iedney Części z przepisem Prawa y Rządu Nowe
inni twierdzą iż to są tylko pozorne Zamachy y takowy
ktat Podziału non exi stit; Na to zaś powszechnie y mali
Polityey zgadzaią się iż te Potencye wkraczaiące bliski
dki koniec tego zamieszania w kraiu przyniosą y postano
Utinam cale nay pomyslnieyszy; czego bardziey życzyć iak
dziewać się należy, Nieprzestaią iednak wszystkim czy
Impressyi te Woyska w Zebraniu z liczną artyllerią; Jest
ieszcze Suplement wiadomosci iz JW Poset dał ztąd por
Generałowi Szewaroczi do krakowa aby z Woyskiem Au
ackiem w iak naylepszey harmonij y iedności zostawali

Cz. 1. Juny 1772.

153

Podług wszelkiego pozoru koniektur ziścić się podobno
to co dawno rokowano iż przyidzie Oyczyzna Nasza na Części
aumie iuż wieziemy, głośno o tym mowią iż na ten koniec
o czym dawniey namieniałem te Trzy Potencye ułożyły sobie
oble Plantę y uformowały Nową kartę z Polski iaki Podział
arda ta Potencya między sobą ułożyła, tak tu mowię głośno
aumie o tym mowią iż zdaie się teraz być istotna y niewą
cienna na tym że wszcze zastanawiaią Exekucyę Planty szwocey
ey Jedna Potencya mniey, Druga więcey nie wybrała sobie, y
ke opanowała, Woyska Cesarskie na 60 Mil w zatur od Węgierskiey Granicy etc.
W. z Pokuciem y Haliczem iuż Sąm Dniestr zakładaią, Prussi
fil zas wszerz zabieraią y rozciągaią Woyska, krol Pruski pro 4.
kuwi dzynie stawie Całe Prussy Polskie y od Wielkiey polski krańce
pod Rzekę Noteć zabrać Umyślił, Rossya, Białą Ruś całą, z respe
dztwa tejże: y całe Wdztwo Wołyńskie opanować ma, tak tu
wierdzą y upewniaią, zapatruią się tylko pewnie na dokonczenie
aktatow z Portą, aby to Dzieło swoie w tym krolestwie wykonali
tore wzaiemnie sobie te trzy Potencye gwarantować przyrzekły
ecz prawdziwa iako iuż daie się słyszeć że Francya, Anglia, Hollan
stronne Potencye naprzeciw tym Zamysłom odzywać się zaczynaią
rozumieią tu Polityci iż ten Podział wielką wznieciłby Woynę mię
y temi Potencyami co odkryie się w tych Miesiącach bliskich kiedy
wydaią Pokoy z Portą nastąpi y ieżeli Potencye zawisne tego Pokoju
ere nie zerwą; W wielkim tu wszyscy są zamieszaniu nata
iąc na skutki tey nieszczęśliwey konfederacyi, widząc teraz
tego sobie życzono zamieszać y wzburzyć Narod aby w tym
mieszaniu Potencye korzystały iako się to zapewne ziści.

Xże de Rohan Poseł Francuzki w Wiedniu Delegowanym od Generalności W Wdzie Rawsk: Pacowi, y Zboinskiemu dał do zrozumienia aby się porozumowili z JW Ogińskim Posłem, a którego dać zaręczył traktowac z nim w Interessach do pojednania zmierzaiących, JW Ogiński na pierwszey konferencyi odpowiedział JchMciom iż nie ma w swoiey Instrukcyi traktowania z niemi o ktorą iednak do Dworu swego napisze, nizeli iednak przystąpi do tey rezolucyi swoiey, niemoże prędzey oney wykonać puki Generalność w pośrod Rzeczypospolitey wydane nie odwola nie zniesie, Delegowani wrąci z Wiednia do referendum Generalności, ktorey zbiegłym ustąpic karano, y powszechnie tę mowią iż szukaią sposobu do przebłagania Majestatis, ale też oraz poplacenia Długow swoich dla ktorych kommendy ich do ostatniego grosza niszczą y łupią Obywatelow kontrybucyami. JPan Zaręmba iest tu iescze przytomny był a krolowna przy tey Audyencyi y z ukontentowaniem z niey wyszedł, przybyło tu we 200. Hussarow, z tych Nays: Pan wybrał 60. a sterbę, ę, Moskwi 100. wzięna, reszta przy JPnu Zarembie została, niewiemy iescze gdzie z tych ten Gość wielki obroci się; Jego Lozowy kork: znaydue się teraz we Cudomirk: gdzie napad dywizyą JPa Murawieckiego wzięn zesto Ludzi, koni więcey, bo na niespodziewanych napadł y pieszo ialowcie Juz się niewątpi że Marszałek Francuzki z wszystkiemi Officyerami y ktorzy byli w Tyńcu y Lanckoronie wyieździ z Generalności za granicę do kraiu swego, iednym słowem Cała ta Generalność z konfederacyą nikcie y niszczeie która tę nieszczęśliwości Cały kray zprawiła, y którą mieszkam, ktuálnie donieść o dalszych okropnych Eventach teraz iednak, cżeli wszechmocność Boska a Ludu swego nieodwroci

D: 8. Junij 1772 154

Jezeli wydana Libertacya niedaie wielkiey pociechy, iako
Wamie uznaiemy, tym bardziey ia się cieszę żem nieprzy-
czynił Unkosztu na przesłance Iey Sztaffetą, iak tu usiło-
wano; Mimo wewnętrzne uciązliwe w kraiu okoliczności
nayokropnieysza w tych Dniach prezentuie się perspektywa Za-
machow Krola Pruskiego ktory oprocz Prus Całych Polskich
znaczną Część Wielkiey polski zagarnąc postanowił sobie,
Jmca S: Pen: stanął w Kwidzynie na Lustracyą Części Woyska na
onto mieysce zebranego, iest tu wiadomość że Xże Jmć Prymas
y WWda Mazowiecki na przysłuchanie tego Monarchy znayduią się
Po tey Lustracyi Woyska ma bydz wydana Dedukcya Prawa
do Prus Polskich, Homagium w Malborku iednemu wyznaczo-
nemu do tego Aktu Ministrowi ma bydz od Obywatelow Pruskich
uczynione, Orły Pruskie w tym kraiu nabytym rozstawione, d...
...ą wskroś przeraźliwe wiadomości gdzie Lud zagarniony
wznosi ręce do Niebios aby w te niewolą nie poszedł; Polityczne
...ś przyczyny wierzyc tym Zamachom niedopuszczaią, mniemaią
Potencye inne tak zmocnic się Krolowi Pruskiemu niedadzą, aby
w dalszym czasie wszystkim straszny niebył, iakoż tu mocno
...pcą iż na ten koniec Woysko Rossyiskie ściąga się, y Woyska
Austryackie zbliżaią się aby Zamysłom Pruskim pewną tamę
uczynic, bo lubo te trzy Potencye o wydział iakowy kraiu Naszego
między sobą zgodziły się, ale pod obno o wymiar iego pewny
...odzic się między sobą niemogły, y Krol Pruski za granicę tego
wymiaru według doświadczenia przestąpic postanowił sobie;
Jest pewna iż między Dworami Austryackim y Rossyiskim
...leysza zawiera się przyiazn y Woysko Rossyiskie ku Prussom
ściąga się; Ta koniunktura zmieszała przyiazn Dworu Austryi
z Francyą dla tego Krol Pruski widząc ku sobie oziębłą także
przyiazn Rossyi, szuka dokładnie zprzymierzenia się
z Francyą, wszak tę nową koniunkturę ten cesarze

Wiesiąc ma obrasnie, Artylleryę Austryacka, Rossy
ska y Pruska pod Krolewiec sprowadzona co znacz
zapewne nie na Polskie fortele ktorych niemasz, roz
zgod formuią koniektury; Woyska konfederackie iednym
słowem wszystkie ktore y Austryackie przed sobą y za sob
sciągaią, Generalność z Cieszyna ustąpi y wyniesc się ma
JP Chorąży Lit: za długi przytrzymany, JP Pułaski atak
nie w Łapczynie zostaie, ale mowią iż Majorem w tym Woy
został, JP Zaremba został tu Generałem Majorem y bywa
dziennie u Dworu, Nayś. Pani Bo. Hussarow przyięli w słu
żbę, reszta do Moskwy poszła w służbę; Woyska Au
stryackie po nad Granicami Samym tu Pokuciu y Haliczowi
rozciągaią się, donosząc wszędzie Woyskom Rossyjskim
y ich Kommendantom iako Woyska Cesarskie wchodzą
do Polski są Cesarskie y Przyiacielskie; Woysko Rossy
Zamek Krakowski, teraz Pułtusk Płock tu Przystoi
fortyfikuie, Nowych wcale Ewentow Spodziewamy się
wkrotce atinam pomyslnych; O Traktatach
między Portą y Rossyą upewniaią iż doydą czel
Krol Pruski y Francya onych nieżyczy osobliwie
ten Pierwszy ktory dla wykonania Impreszy tu sam
tę Woynę dla Moskwy przedłuży, maiąc zdawną
Porty influencyą; ktore Dzieło de 5ta [illegible] w Bucharesce
ziścić się miało; Rossya iednak ma bydź pewna tych
Traktatow skutku kiedy niektore Regimenta od Wo
kiego Woyska tu stanęły in Regno. JW Woiewo
Witebski prezentował tu wczoray u Dworu list z
wy odebrany, iakoby Moskwa w Minsku y w Wilno
Rekonfederacyą czynić usiłowała, co iest rzecz du
Wiary rodna, ale pierwszey nieważnaiąc konfedera
Więcey niemam co wypisać zostaiemy tu wszyscy
wszelkiey trwodze aby większa Woyna na Theatr
[illegible]

z 15. Juny 1772 155

Dnia wczorayszego przez kuryera odebrana o za-
wartym Armistitium w nastepuiących Punktach wia-
domość

Punkta ułożoney konwencyi pod Namiotami nad Duna-
iem niedaleko Miasta Zurzewa y podpisaney przez Dwoch
obu Stron die $\frac{19}{30}$ May Plenipotentiarow

1

Gdy oba Wielkie Cesarstwa skłonnemi są do insynuacyi Im
czynioney przez Cesarza Rzymskiego y Krola Jmci Pruskiego
stanowczo utrzymac dalsze dzieło rozlania między Ich Woy-
skami przeto Zupełne tak na Morzu Czarnym iako y Lądzie
tych tu Stronach od dnia dzisieyszego ogłasza się Woyskom
Armistitium.

2

Dla tym prędzey tak Exekucya dostała wiadomości Woysk
w Archipelagu będących kuryerowie z obu stron wysłani
z expedycyami przez Stambuł pod konwoiem przeiadą y
tamtey z Doniesieniem o tey podpisaney konwencyi.

3

Zas Woyska w Azyi a mianowicie Georgii, Kubanie
ze prędko tego wiedzieć nie mogą, przeto co do tych Woysk
z ad 1. 8bris toż Armistitium się ustanawia.

4

Zas cel utwoię prędszego między Woyskami tu będącemi
czynu uspokoienia przez Pokoy Solennie podpisany, przeto
wszystkie Possessye in eo quo dziś są statu et hostilitates
tąd Dunay Granicą Zupełną dziś zostaie a Fortece
Babadag Isaccia, Maksyn maią bydz bez Garnizonu
Greckiego od tąd.

5

Mieysce Kongressu skoro staną Ministrowie Pełno-
mocni z obu stron umowione będzie, to iest w Mol-
dawii lub Wołoszczyznie z tey Strony Dunaiu.

6.

6

Aby y w tey mierze nie zostawała żadna do zaczepki przyczyna żaden całkim którykolwiek na zwiskiem ... Statek w tych ukazywać się Stronach, tak nawet w Mieyscach Wyścieków w Morza Czarne rzeki Dniestru Dunaiu znaydować się mogł

7

Porta przyrzeka także do Oczakowa y Inney Forteci w Morzu Czarnym żadney od tąd Ammunicyi y Żywności posyłać nie będzie.

8

Aby iednak ludzkości nieoddalać, Statki któreby Tureckie lub Rossyiskie będące dziś na Morzu z Żywnością lub innym kupiectwem przez Falę lub Nawałnicę rzucone były, na Mieysca Cudzych possessyi tym wszelkie do ratunku dawana być ma pomoc.

Te są Dzieła wszystkiego początkie y koniec obiecuią szczęśliwy. Interim w Naszym Królestwie Woyska Austryackie aż pod Krakow zbliżyły się, w Lanckoronie Garnizon konfederacki dał się y Austryakom te ich Fortece odebrawszy, Ludzi w niewolą zabrali. Tyniec Francuzów attakował y Spalił Garnizon iednak ieszcze broni ale niedługo poddać się będzie musiał; Nayświeższe [illegible] o Zamysłach Króla Pruskiego, był w Kwidzynie na Lustracyi Woyska Swego z tamtąd powrócił do Berlina, jeszcze do tąd w Prussach Polskich żadney nieczynił Impressy, y iak tu rozumią sobie iż [illegible] Armistitium y od innych Potencyi mocne przestrogi od tych [illegible] mieć go Zamysłow, bo rzecz pewna iż Moskwa obawiaiąc [illegible] takiego sąsiada przez opanowanie zamierzonych krajów chce tego dopuścić oderwania, ale postrzegła że dla zamysłow się to Dzieło psuć z Porty, ale gdy iuż Armistitium stało się, więc y [illegible] kraiu nie zerwie, in omnem iednak Eventum te Rossyiskie [illegible] nadzaią się Woyska ... mogą iż naprzeciw Pruskim Zamysłom Cesarz z tym ma się oświadczać iż ieżeli Król Pruski zabierze iż ten czas y Cesarz swoie wczynie porywy, Mamy tu niezawodną nadzieię iż ze wszystkim kray Nasz ocaleie! Historya inny nie tu znaie ma, ale porywczą Milicya naprzeciw Moskwie pokutować będzie. Jestem dozgonnie.

d. 22. Junij 1772.

156

Jaz tez rzeczy przychodzą do Kresu swego, osobliwie
Przeswietney Konfederacyi y Jey Generalnosci, ktora iuz
upadła y niszczeie a iednym Słowem pisząc upadła y znisz-
czała, naypierw Garnizony w Lanckoronie y Tyncu Woyskom
Austryackim poddały się, lecz że de Tynca Moskwa szturmowała
y kosciół spalił się, Garnizon Woyskom Austryackim dostał się
Armaty zaś Moskwa zabrała, Generalnosc cała krotko pisząc
ieni z niey za długi zatrzymani inni wyiechali iako to Jmć Pan
Podczaszy Litt ma się gdzieś w wodzie za Granicą widziec z Jmć Pan
Wielhorskim z Paryza oddalonym, w tych dniach JW Jmć Podskarbi
W.K. przysłał tu do JW Generała de Bibikowa kuchmistrza swego Fran-
cuza Kuryerem tak że swoiey strony iakoteż z strony innych
Marszałkow konfederackich z Accessem od mniemaney konfederacyi
y z Rekognicyą Majestatis, JW General Bibikow publicznie Jchmciom
rożnym przytomnym tego kuryera kuchmistrza Francuza pre-
zentował mowiąc publicznie iż JW Podskarbi tego kuchmistrza
Francuza dla omamienia Generalnosci y wykonania Zamysłow
swoich osobliwie co się tycze Bezkrolewia po dwakroć Posłem
Francuzkim kreował go w Cieszynie, Sam zaś był Komisarzem
stronnym Obietnic y Imprezy Francuzkiey, przez Generalnoscią,
czto zgubiło narod y onym obywatelow; Za powodem tey roz-
ki Upadku Głowy, przybyli tu ieszcze Dwuy Pułkownicy,
...ski y Wierzbowski ze 200 Ludzi chcąc tych Ludzi oddać
w służbę Krolewską, ale co większa iż od Garnizonu Częstochow-
skiego oświadczenie poddania się swego Majestati przynieśli,
Moskwa nato niechce pozwolić, chce zabrać Garnizon y ta
okoliczność iest ieszcze w Negocyacyi; Listy z Wrocławia
potwierdzaią iż JP Pułascy znayduią się w przeszłey
...wny Kurlandzkiey niedaleko Wrocławia rezyduiący

z Ordynansu Krola Pruskiego wzięty y w więzieniu os
dzony; A gdy iuz ta niewczesna konfederacya wcale ust
Zapatruięmy się na Czynności Woysk Sąsiedzkich zg
madzonych, A nayprzod Woyska Krola Pruskiego prze
kurzenia lustrowane, Krol, potey Lustracyi na ktorey y J
Jme Prymas znaydował się y wszystkiemi był przyięty
norabnie, powrocił do Potsdamu Woysko poszło na swoie
kwatery, iednak w niektorych Miastach iako to Grudziąc
Bydgoszczy, w Chełmnie, Tczewie, Pruskie osadzone garn
zony, inne zas przygotowane apparencye do wzięcia Posse
Całych Prus maią bydz wszystkie zawieszone, y Cały ten kra
Pruskie zbrazni swoiey tey Niewoli w ktorą się ma dosta
wszystkie nieosdygł; Woyska Austryackie do samego zb
zywszy się Krakowa Zupny Solne Wielickie opanowa
Pieniądze z przedarzy tey Soli w kassie tamecznej znayduią
y Soli kilkadziesiąt Tysięcy Becek wyrobioney y przygoto
Zabraty, Zwierzchności tameczney Raportow czy nie na to
mieysce niedopuscily, przeniknąc niemożemy na co się
nosi bo iezeli ten Skarb Solny zabierą krolowie y Rzeplte
zginęlismy ze wszystkiem, w Krakowie w znaczney lic
bywaią z Moskwą w dobrey harmonij zyią, y wszyscy za
mieni tu zostaiemy na dalsze patrząc Eventa, że same Wo
y do Lwowa samego zbliżyły się y w tym Mieście lokowały
wspolnie z Moskwą iakto mowią iz pod sam Lwow kra
Polskie zabierą, zgrosza dotąd własnego zyią, y naymnieysz
krzywdy nikomu nieczynią; Ta zas trwoga się niedaie
rzeczy przychodzą do konca swego, Utinam ty iszło się, y a
Z tąd ciężka za Woyna wszcze nie zaczna się w Krolestwie Na
cie tu szeptac nieprzestaią iż Dwie Potencye na Jedne Z
takomą zprzymierzą się y uderzą, Zapatrywać się y czekać
troskliwie należy, O czym donosić nieprzestanę, Czyniąc

d. 29. Junij 1772

157

Nie tylko przeszłą Pocztą ale y tą potwierdzam iż Prześwietna
Generalność z Cieszyna w rozsypkę poszła, JW Hetman W. X. Litt.
ktory Broń zprowadził na 4.m Ludzi y ciż tysiąc miał Rekrutowa
Broń zkupioną w Magazenie Cieszyńsk: ktorey pozwolono, Ludzi rozpu
ścił, y sam do Węgier z swemi Faworytami Chominskim etc. z tamtąd
wiechał, JP. Pac bawi się w Cieszynie dla wypłacenia znacznych Długow
Kosakowski ma bydź od Austryi przytrzymany, X. Radziwił także
puścił Ludzi y JP. Cryt z w kilka set Ludzi poddał się Moskwie w Kra
kowie gdzie Wolny zostaie y wszelkie porządki woienne zprzedaie
JP Mniszech Generał Wielkopolski z JP Wielopolskim Marszałkiem Na
Gdańska przybydź mieli, JW Podskarbi W.K. bardzo też pokorne
y pisał do Xiężny Marszałkowy kor. y do JW Posła, ale żadney
rezolucyi nie odebrał, Inni Marszałkowie konfederacyi w tych dniach
Przysuchy ziechać się maią, gdzie Xciu Gallitzynowi złożyć Broń
submittowaić się muszą tak iak JPan Zaremba uczynił, maiąc
tego Dzieła 15. dni wyznaczonych w ktorych od wszelkiey Impe
cyi Moskwy są wolni, y ten Termin w tych dniach wychodzi.
Między temi Marszałkami iest y Vice Kommendant Częstochowski
JPan Radziminski z całym tymże ~~Kommendantem~~ Garnizonem; ile sam Kom
mendant JP Pułaski cofnąwszy się za Granicę wzięty iest we Po
wiarest z Ordynansu Krola Pruskiego. Gdy iuż cała ta nieszczę
konfederacya ustaie ktora na Dwory Francuzki y Wiedenski na
rzekaią iż ią ~~[illegible]~~ złudziły y zawiedły, wyszły z tąd Listy Cyrkularne do
Starostow aby Iurysdykcye otworzono y Sądy reassumowano;
rzecą też sobie iakoby JW Poseł tey Reassumpcyi Iurysdykcyi miał
rzeczenie, co iescze konfirmacyi potrzebuie. Naybardziey
patruiemy się na Woyska Pruskie y Austryackie te ostatnie
zabrawszy Zuppy y kray Polski pod samę Wisłę, rozciągaią się

od

Sambora gdzie w tych dniach przeszły aż do Lwowa gdzie
Przemieściu stanęły tile kommendant Rossyi Lwowski wysłał
Feld Marszałka Romantzowa kuryera czyli temu Woyska ma
pie z Miasta, Wydały Uniwersał wszystkich Mieszkańców y Obyw
telów obwieszczaiący, aby w Domach bezpiecznie siedzieli, żadney
boiazniey od wkroczonego Woyska nie mieli które wszystkim Ob
watelom wszelką dać Protekcyą y łaskawie przyrzekaią, ⁊c: Proc
anta iednak za kwitami tylko znaczne, y Podwody wydawać
muszą; Co za Cel do którego zmierzaią? nikt przeniknąć dokład
nie może, widziesz czyli te Trzy Potencye w Polszcze zgromadzon
iedne Plantę maią, czyli też Jedna naprzeciw drugiey, Plantę so
wtorzyła, zdaie się rzecz do poięcia trudna na iaki koniec tak liczn
Woyska wchodzą ieżeli iuż między Sobą ieden Projekt wykona
maią, Te Woyska iuż nie na Polskich Obywatelów dyzamout
y zniszczonych, ale prędzey wnosiemy Sobie iż te Trzy Potency
nie maią między Sobą wspólney ufności; Tym czasem tu Nayj
Pan wyznaczył Osoby do szukania y zbierania Dokumen
wytłumaczaiących Prawa y Possessyą Polski do tych kraiów
których odebraniem grożą, aby mielismy Broń go tow
Życzkę nią na Deklaracye y Dedukcyą Prawa sobie uzurp
owanego; Jnformuię się tu dokładniey iż Xiążę Radziwił do Bau
odiechał, JW Herman WWXLitt: w kompanii Biskupa Kamienie
JPa Brzostowskiego Kasztellanica przez Wiedeń do Francyi oddalił
Adjutanci zaś Jego JP Butrak, Darewski y inni do Komarna prz

d. 6. July 1772

158

Jeszcze Interessa y Los Polski wtym zamieszaniu y wtey
głębokiey taiemnicy wktorey zostawały, zostaią dotąd, Od Ma-
dnie przybył tu Graff Kiscow General Lieutnant Cesarski od Ge-
nerała Hadyka wysłany, Na długich konferencyach u JW Posła
Rossyi, y Generała Bibikowa zatrzymał się, tłomacząc tu z Przy-
jęcia Jego iż w pilnych y arcyważnych Interessach Austryi na
tu przybył mieysce, General Esterhazy zbliżył się z Woyskiem
swoim pod Sam Lwow, Samego Generała z kilku Officyerami
do Miasta wpuszczono gdzie kwaterą lokować się, Woyska
zaś Austryackie; Kommendant Lwowski dotąd niewpuszcza
tłómacząc iż bez Ordynansu Feld Marszałka Romanzowa wpu-
ścić niemoże y dlatego kuryera do Mołdawii wysłano, ktory
[illegible] iuż przybył powinien z rezolucyą powrocić Można zatym
mieć Spodziewanie Rossyi Woyska Austryackie szerzą się
w Polszcze y niespodziewała się aby Lwow opanować chcieli
dla tego Garnizon Rossyi wtym Mieście opiera się, y dlatego
wspomniony General Austryacki tu wtym do JW Posła przybył
ważnieysze przytym musi mieć do traktowania Zlecenia
[illegible] tu zatrzymanie ciekawie zapatruiemy się na Zamysły
trzech Potencyi w Polszcze wykonać maiące, y rożnie tworzę-
nią, albo wieczney, albo wprzeciwney [illegible] sobie [illegible]
mieć, to Zgromadzenie Woysk osobliwie Rossyiskich: ktore tu
[illegible] y Litwina z ciężką [illegible] ciągaią Artyllerią y ktore tu
Warszawę oboczem [illegible] maią wszelkie Nasze mieszaią
[illegible] Konkury, Utinam z tych Dwie Potencye na Jedną nie
zgodziły się, ale na ktorą, to głęboki Sekret, To pewna iż
w Morawie ani Czechach żadnego Żołnierza Austryackiego
[illegible], z czego wnoszą sobie iż nie na Krola Pruskiego [illegible]

bysmy życzyli sobie te czynią zamachy, ani też na Moskę
bo zdaje się iż w dobrey zostaią harmonii, chyba by [illegible]
czas to zmieszał przyiaźń, iże te zgromadzenie Woysk na
te większe naywiększą czyni Impressyą; Sekretarz Lega
Austryackiey dotąd tu partykularnie rezyduie y nie prze
tiesie. O Posła tego Przybyciu żadney nie mamy pewnoś
Woyska Pruskie zdzierać y odzierać Obywatelów nie prze
W krajach Łęczyckim Wieluńskim Sieradzkim Kaliskim
Poznańskim okrutne czynią Exorsye y wiolencye. Jmć
Kwilecki Starosta Wschowski pojechał stąd do Berlina czysto
żadney niemogąc się informacyi na [illegible] doczekać
Rezolucyi pomyślney z tamtąd wyiechał, Sekretarza zostaw
Sprawy Polskie dotąd ocalone, ale niepewny co się [illegible] sta
Kuryer Królewski Gabinetowy który w Interessie Biskupa
Wileńskiego stąd był wysłany, wczoraj tu powrócił y [illegible]
Zaraz Poczta poydzie stąd ostatnia do Wilna [illegible]
Listy partykularnie do wszystkich Starostwo Grodowych [illegible]
[illegible] czyty aby Jurysdykcye otwarte [illegible]
Konfederacya y Konfederaci cale ustali, wczoraj [illegible]
[illegible] od Garnizonu [illegible]
[illegible] przeszli z [illegible] ale [illegible]
[illegible] w służbę [illegible] w niewolą Rossyiską [illegible]
musza, ale Kommendant [illegible] żadney kapitulacyi nie
Tyniec chciał się poddać Austryakom, ale Generał Szuwa
nie opuszcza, [illegible] w Tyńcu bronią się Konfederaci, [illegible]
Officera [illegible] chciał poddać Moskw
[illegible] Tyniec [illegible] ale niedługo [illegible]
[illegible] bedzie [illegible]
[illegible]
[illegible] udał się. Generał Austryacki względem uregul
nia Prowiantów z Moskwą przybył tu upewniaią.
Za Deklaracyą Laski Jego Pańskiey na Jesień głębokie zawsze pod
Kocw

d. 13. Julij 1772

159

Jeszcze ztąd niemam co dokładnego y pewnego donieść rożnie konjekturuiemy, ale do istoty rzeczy samey trafic niemożemy, Woyska Austryackie Pruskie y Rossyiskie rozszerzaią się po krolestwie, Recenter Feld Marszałek Hadyk Całą Ziemię Przemyską z Ekonomią Samborską y Żupami opanował, podawszy wprzod Uniwersał swoy do Grodu Przemyskiego, ktorego też kopię przytaczam; W krakowskim potamtey Stronie Wisły Całe Podgorze z Żupami Wieliczkiemi y Bocheńskiemi zabrane, y Prowenta wszystkie w Sekwestrze zostaią; Tyniec ieszcze oblężony, od Woyska Generała Szuwarowa kilku Officyerow y Gemeynow kilkadziesiąt Austryackich przez Złota weszło do Tyńca, Moskwa niechce swoiey odstąpić Imprezy y Furarow do Tyńca niedopuszcza, Austryacy zakgdyszby w Repressalia Moskiewce wzaiemnie Furarow wydawać zakazuią, wokoło Tyńca iako im potrzebnego Mieysca dopominaią się. Woysko Pruskie 150. Armat do Bydgoszczy sprowadziło, Moskwa ktory także wielką prowadzi Artyllerya, nikt tu poiednać z Apparencyi rzeczy niemoże, Interim Prussy dotąd ieszcze całone, y iak słyszemy że Anglia y Hollandya wzgorno Pruskich ... dla defluitacyi Wisły; dlaczego zdaie się iż Krol Pruski inną Stronę Polski zmierza ku Wielkiey polszcze Ziemię Wieluńską y Częsci Woiewodztwa Sieradzkiego gdzie Woyska Jego okrutne czynią Exorbitancye, iż Possessorowie Domy y Dobra porzucaią pisały raz Zbora wycinać karą; W tey Sytuacyi arcykrytyczney znayduiemy się, przeniknąć niemogąc Zamysłow Potencyi Woysk wkroczonych, Zapatruiąc się iednak na Dwor Ministerium zdaie Nam się, iż tworzyć się niepowinnismy.

interim tu Traktaty, konwencye, Prawa. etc: do Prus, do Pō
gurza, y do Pomeranij, ca Certice Diplomatice y z roznych Do
mentow zbieraią y gotuią, aby byc in Omnem Eventum Prop
zycyie gotowemi odpowiedziec; JP Przytuski y Wierzbowski
Pulkownicy od reszty konfederacyi wysłani iescze tu znayduią się traktuią o Negocyacyą pomyslną, ale im tu rzekli
iz zadney kapitulacyi nieodbierą, tylko tę aby złozyli Broń
y w Domach spokoynie siedzieli, secus iak Rebellirentow s
gać będą; Negocyacya Traktatu na Wołoszczyznie agituie się
Porta pragnie Pokoiu, nayciezszy iednak Punkt od Moskwy
o Nawigacyą na Czarnym Morzu domagaiącey się, czyni Porcie
Impressyą, inne Proporcyie 100. Millionow Rublow, Tatarowie W
Azow, Oczakow demollowany, Granica pod Dunay, mniey s
zważane od Turkow, Mabydz y ta Propozycya aby Wołoszczyzna
obiedwie krolowi Polskiemu Dziedzictwem dostały się y Jego
Sukcessorom; Interessa Polskie z tey Całey Negocyacyi maią być
wyięte aby niegdy Porta do nich niemieszała się; Jednym słowem
niewiemy co za Los czeka to krolestwo ktore zawsze Opa
trznosc Boska od wszelkich Zawiachow Nieprzyiaznych zach
owała y te Burzą straszną rozpędzie może.
Nadmieniłem przeszłą Pocztą o nadeysciu kuryera z Peter
burga powrocionego z okazyi Trybunału Wilenskiego zkąd wysłany
nadmieniam teraz iz podobno ten Trybunał reassumowany
niebędzie, ale tylko Ziemstwo w Wilnie sądzie się ma.
Uięcey przyrzekam nieznayduiąc się co donieść wyznac
dozgonni

d. 19. July 1772

Ze wszystkich Stron gdzie wchodzą Woyska Austryackie
odbieramy Uniwersały od kommendantów tych Woysk
tą samą osnową napełnione iako przez tą Pocztą inklu-
dowałem iednego z tych Kopią; Że Woyska austryackie zaięwszy Pod-
górze całe ze Starostwem Bizkim z Żupami rozciągaią się
po tamtey stronie Wisły pod Sendomierz y pod Lublin przy-
tykaią do Wisły, Prowianta wydawać nakazuią y exekwuią
w iednym mieyscu pieniędzmi, w innym kwitkami płacą:
Woyska Pruskie naybardziey dokuczaią bo iuż kreszencye za-
bieraią które zbierać y młocić maią Poddani, a nadewszystko
że te Woyska napadaią na Jarmarki Odpusty y kościoły ota-
czaią y Miasteczka zabieraią z nich Parobków do służby y
Dziewki; to naywięcey dzieie się w WWództwach Wielkopolsk:
O zabraniu Prus Polskich ucichło, mowią iednak iż nie oca-
leią; Moskwy tu przybywa co raz więcey a z tąd daley
w kray maszeruią; Już kilka Poczt iedno pisać muszę
kiedy tu iedno wszyscy zgadywamy, ale zgadnąć nikt niemoże
Konjekturuią powszechnie iż Los Polski po zawarciu Trakta-
tu z Portą wyiawiony y ogłoszony będzie, Los ten który Poten-
cye Sąsiedzkie między sobą ułożyły y o który zdaie się do tąd
się z sobą zmowiły. Od Negocyacyi iescze zawisło ieżeli
[...]ulorowey Planty te Potencye powolnieysze będą y od nich
wyprosiemy. Do którey Negocyacyi dawnieyszemi na-
pienitem iakowe zbieraią y gotuią Dokumenta.
X Biskup Kamieniecki, JP Krasiński Podkomorzy Koronny
Xże WWda Wileński y Xże Jmć Starosta Krzczycki w Zie-
lence

w Zielinie Czon Mil od Cieszyna w Węgrzech znaydow
się X̄ze Wrzda Wilen̄ z tamtąd do Bawaryi miał się u
dalić, o X̄ciu Starościc Rzeczyc: o ktorego JW Pan tyl Pow
pragnieesz będz informowany, pysałem się JW X̄ Biskup
Inflant: JW Pociecia Strażnika W. Litt: ale ci Panowie w
wiedzą, Supponuię iednak iż będąc zawsze w kompanij
X̄cia WWdy iż z nim musiał się oddalić; JW Podczaszyc
Litt nie wiedzą gdzie z Zielina udał się, inni wszyscy gdzie
kto mogł się przytulić rozjechali się każdy w swoią Stronę
O Negocyacyi Pokoiu z Portą też mamy dokładną wiadom
iż de 9 Kwiet: Sessye Ministrow zaczęły się przez JW Posła
tu Rossyi: po pięciu lub sześciu Sessyach kuryera ws...
naływ wieczsu oczekuie, z ktorych Sessyi poznać będ
mogł nadzieię skutku tego Dzieła o ktorym wcale nie
wątpią, że Porta pragnie iego uskutecznienia; Nay tru
dny dla Turkow będzie Punkt, Nawigacyi Rossyi: o ktorą
na Czarnym Morzu, co iest pro primo Objecto Moskw
Interessa Polskie podobno przy ustanowieniu Prelimina ...
Punktow armistitiy będą z tey Negocyacyi całey wyłączon
dla czego wołamy tu do Nieba quia non est alius qui pug
pro Nobis nisi tu DEUS Noster. Mamy tu iednak upewnie
z Wiednia Naszemu Posłowi dane, iż te wszystkie na podzi
kraju zamachy są bardziey polityczne a niżeli istotne, najpr
Zamysłom Krola Pruskiego stworzone, zapatruiąc się na obroty K
Pruskiego, iedna drugiey Potencyi nieufaiąc. Austrya oświad
deklarowała iż ieżeli Krol Pruski zabierać kraje Polskie będzie, i
ten czas y Austrya swoiey nieodstąpi Imprezy, a gdy y inne Poten
osobliwie Pułnocne maią w tym swoię Influencyą, przeto spodziew
my się iż te Wielkie Zamachy na małey Stracie Części kraiu zak
czyć się mogą. Krol Pruski formuie w Szląsku Oboz y tam iest
iedno widzenie się z Cesarzem nastąpi od ktorego wszystko zawi

z. 27. Julij 1772.

161.

Nayczęstsze odbieramy tą wiadomości o rozszerzaniu
się w kraiu Woysk Austryackich y o ich Czynnościach,
co iest przedtym miały tylko do Wisły przytykać, dziś aż
za Wisłę sięgaią, Patenty wydaią na Furaże za które kwitka-
mi płacą, Żywności zaś gotowemi pieniędzmi y nie słysze-
my o żadney ciężkości Obywatelow, W tych dniach odebra-
liśmy Sztaffetę z Sambora gdzie tę Ekonomią y Żupy zabrały
Oficyalistow do Przysięgi przymuszaią, y wszelkie Prowenta
kassy składać nakazuią z tym warunkiem iż pusty w tey
się zostawać nienaruszenie maią, puki Politicum t. ute-
raź decydować nie będzie; a tym czasem w ciężkim nie-
dostatku y braku pieniędzy zostawać musiemy, Na wszelkie
zaniesione do Wiednia żadney rezolucyi nie odbieramy, tak
iśmy patientia uti chcieli; Sekretarz Legacyi Austryackiey
od kilku Niedziel znayduiący się, wczoray pierwszy raz
prezentował się u Dworu ale ieszcze nie w charakterze
swoim puki Poseł nie przyiedzie o którym pewności Przy-
iazdu nie mamy; Rozmaicie mowią, iedni cieszą iż z tey Toni
szczęśliwie wybrniemy, drudzy iż puydziemy na podział,
iż żadney pewności porząc nie może osobliwie o tey iedno-
Potencyi których tu Woyska wkroczyły, Rossyiskie pod
Warszawą samą obozuią y inne tu zgromadzać się maią
iest Całe Corpus które w którym nie stało, y z tąd aby daley
ruszać się miało, nie słyszemy; Tyniec Austryacy opano-
wali Garnizon konfederacki rozpuszczony, JP General
Suwarow Kommendę w Krakowie utracił, General Ro-
manius oną obiął, gdzie pierwszy nie dobrze znosił się z Woy-
skiem

Austryackim, Interes Fortecy Częstochowskiey ułożony y
konczony, to iest iż Rossya dla poważenia tego mieysca k
tego, tę Fortece do dyspozycyi Nayś. Pana oddała; Przytom
tu JP Przytuski y JP Wierzbowski Półkownicy konwen
podpisali to iest iż natamto mieysce wszyscy Regemen
y Półkownicy konfederacey pozostali ziechać się maią
Recessa poczynić y natenczas Krolowi Imci oswiadczyć
missyą; Azatym JW JP Branicki Łowczy kor. do tego Akta
wyznaczony gdzie w tych dniach wyieżdża y od tych od
tąd będzie Recessa ktory się prezentować w Częstochowie b
Garnizon zaś gdzie Regiment Xcia Podkomorzego znayd
ten odbierze y Officerów odeśle, kompaniowych zaś Ludzi tak
na swoie konsystencye ordynować będzie resztę zwerb
nych rozpuszczą, y tym sposobem wszystkie Fortece k
deraćkie z Woyskiem swoim zwinęły się; Negocy
Pokoiu nad Dunaiem dla nadeszłey słabości Zdrowia P
Cesarskiego y dla wizyt sobie wzaiemnie oddawanyc
dopiero od de 20. Aprilis aktualnie zaczęła się, po pięci
albo Szesciu Sessyach odbierzemy tu kuryera prz
ktorego może bydz dana szczęśliwey y pomyślney,
też niepomyślney dalszey Negocyacyi y Skutku
Nadzieia; Ale mocno trwożemy się na tę liczbę
nadzwyczaynych in Regno Woysk z tych Zamysłow P
tu w Polszcze wykonać się maiących aby Dwie zn
na Trzeciąg niewierzyty a osobliwie na tę ktora p
pozorem Medyacyi swoiey nad Dunaiem skryte
Porty, iak mowią, krol Pruski czyni Intrygi y t
Dzieło zmieszać usiłuie, teraz Nasz dopiero bę
nieszczęśliwy, co naydaley in Zbri obiasni sel.

d. 3. Aug. 1772 162

Radbym iak nay pomyślnieysze ztąd donieść Nowiny, ale tych
niechamy, y rzeczy in Statu quo były, zostaią ieszcze, Woyska
Austryackie rzeczywiście opanowały Zamość, JW Woiewoda Podol.
w Węgrzech osiadły napisał List do kommendanta swego aby się
tym Woyskom poddał ktorym niemiał mocy oprzeć się, y tym
sposobem tę Fortecę opanowały, Lwow ieszcze nieoddany, Au-
stryacy przed Miastem oboząią, Moskwa w Mieście samym iak
przedtem tak y teraz zostaie, kommendant Austryacki tylko w Mie
ście lokował się, ale w dobrey wzaiemnie harmonij z sobą żyią,
tak iak y w Wieliczce Naszey Moskwa w Zamku, Austryacy w Mieście
ią y w dobrey żyią przyiaźni cum praejudicio Soli; Spodzie-
waliśmy się że w tych dniach JW Łowczy kor. wyiedzie ztąd do tra-
ktowania z Konfederatami y odebrania Częstochowy, ale wczoray
widziałem się z JP Wierzbowskim Pułkownikiem delegowanym, ktory
mienił iż w tym ieszcze żadney nie ma rezolucyi y podobno ten
proiekt odmienił się, iż sama Moskwa chce ten wytrzymać Interes
czego Delegowani oświadczaią się, iż ieżeli Krolowi chcą się chę-
tnie poddać, ale ieżeli Moskwie będą się ieszcze do ostatniego bronić
ięcy tego zaś mieysca w ręce Moskiewskie nieoddadzą, w tym
tych dniach ostatnia ma nastąpić rezolucya. Trzeci rodzay
ysk Pruskich w kluczach y całey Wielkiey polszcze nieznośne
ni uciemiężenia, Obywatele własne opuszczaią Domy dla
kich furażow y kontrybucyi, tym ktorzy pozostaią Maiątki
ra niszczą y stratuią w Polach z rozkazu Monarchy tego;
z Parobkow y Dziewki związawszy w tył ręce za Granicę do
ska czyli do Prus gdzie bliżey odsyłaią, y ten iest dzisieyszy
opny Stan Obywatelow tuteyszych utinam na ostatku

wNiewolą niedostali się; Ten Los zawisł całkiem od Negocy
ktorą aktualnie te Potencye traktuią między sobą y do ktoro
dalsze Potencye wmieszały się ktore zdaią się taiwować że
mysły Potencyi z Woyskami obłoczonymi, te iednak za
ły usiłuią ułożyć przed zawarciem Traktatow z Portą
do ktorych nayważnieysza Krol Pruski ma mieć influencyą
swoie Proiekta wtym Krolestwie zamierzone uskutecz
O tey Negocyacyi Traktatow cale nie mamy nic dowodne
ile dopiero de 20. Apl: nayistotnieysze między Ministram
tameczneemi zaczęły się konferencye, ale mam z niezawo
wiadomości iż tayemne Traktaty prędzey się nie zakonc
puki Interessa Polskie Potencye Sąsiedzkie z nieuter,
mendanci Austryaccy ktorzy opanowali Żuppy y Ekonom
krolewskie składaiąc do Kassy wszystkie Prowenta y ich
zabieraiąc trzymaią złożone z tym oświadczeniem iż
one trzymać w Sekwestrze będą, puki Polityczna Negocy
nie zkonczy się.
Więcey nie mam co wypisać tylko całą trwogę Nasz
w zarażonym Powietrzu w Brzeżanach nie daleko ku
marnia za Lwowem y koło Kamieńca Podolskiego cz.
Bog Miłosierny niezlituie się nad Ludźmi swoim
Jestem do zgonu mego z wyznaniem etc.

Gdy w ciedney dotąd Sytuacyi znayduią się Polityczne Interessa
przeto powtorzyc onich tylko należy żadney niewidząc w nich
odmiany, Woyska Austryackie tak w swoim iuż rządzą się
kraiu z Ekonomią Samborską y Starostwa odbieraią, Ludzi
y Intraty spisuią y wyprowadzaią, Pocztmaystrowie Jura-
ment wykonali od Listow z tamtąd odebranych płaciemy, y
Podatki wszelkie publiczne do swoiey kassy składac nakazuią
rowa y Lublina Moskwa dotąd dla zachowania korrespondencyi
z Feldmarsz Romantzowem oddac niechce, oprocz tego Austryacy
Kamieńca Podolsk: napieraią się gdzie Garnizon Rzpltey ora
rdynans bronic się; Woyska Pruskie Wielką polskę niszczą y Lu-
dzi zabieraią, Rzecz nayciekawsza czyli te Trzy Potencye ktore Je-
na drugiey Części Polski podpisała statecznie z sobą trzymac będą
czym tu ciemno taynie niemowią y owszem większa Częsc twier-
dzi iż między niemi nastąpi poroznienie, Apparencya do tego
wielka przez Woyska y Artyllerye z obu stron Woysk wprowa-
dzone, oprocz tego Austryacy Zamości odebrawszy tę Fortecę zna-
cniaią y Tyniec za Krakowem fortyfikuią, Dziś Moskwa ktora
dziła dotąd Garnizon Częstochowski nayprzod JW Łowczego
Lit: potym JPana Pułkownika Byszewskiego wysłanych mieć
chciała do odebrania Ludzi kompanowych z tego Garnizonu
w ostatku Kommissya Woyskowa JPana Generała Zaremby
tego Aktu wyznaczyła, teraz zaś tym wszystkim odpowie-
dawszy iż na tamtym mieyscu są niepotrzebni aby czas
miała do sprowadzenia Woyska, dziś sama chce tę Fortecę
Garnizonem y ze wszystkim opanowac, Delegowanych
JMć PP Wierzbowskiego y Przyłuskiego Pułkownikow od tego

Garnizonu wystawszy ich z tąd aby w Częstochowie
czekali Rewolucyi gdzie z bliższy wszy się wiadomości w ięz
y tę Fortecę aktualnie oblężono, mówią iż iuż ze stratą
odpędzono, ale w tym konfirmacyi czekamy, to są za-
niedomieni iż oblężono y attakowac onę będą; usielu
podobno Fortecę naprzeciw Fortecy wystawiac; JW JP Poseł
Saldern z tąd zapewne wyiezdza ktory iuż Ekwipaże wysła
y na iego mieysce iuż nie Poseł Wielki, ale Envoyé Extraord
narjny JP Symolin ma tu przybydz, iak gdyby iuż Polska
rozerwana y podzielona niemogła miec Posła Wielkiego;
Woyska Rossyiskie z Litwy tu więcey iescze spodziewaią się
y z Brzescia Litewskiego Magazyn cały na to tu mieysce sprowa-
dzac będą y Oboz formowac pod Warszawą dla ktorego
Zboza wszystkie z Pol iak nayprędzey sprzątac nakazał
tak dalece iż pro 15. 7bris tey liczby Gosci spodziewamy się n
tym tu mieyscu.
Poznałem się tu z JmcP. Pułkownikiem Soldenau y z J
Mcią Jego, y wdzięcznie oswiadczyli mi iż mieli dobrą
iazn w Minsku z JJWW Panstwem przed ktoremi oderwa
się iż y ia mam ten honor szacowac Godnosc Jego Pansk
opowiedzieli mi iako JW Pan byłes y iestes kumem Jeh
maiąc Jm Syna do Chrztu, obligiącąc mię oraz abym t
Zonosc Jeh JW Panu wyrazit wchętnie dopełniam.

6 d. 24 Augt: 1772

164

Od kilku dni JW Poseł Rossyiski odebrał od Woyska Wielkiego kuryera z Fokszan miejsca kongressowi wyznaczonego z Nowiną pomyślną y ważną, iż po zagaiceniu konferencyi nayważnieysze trudności zupełnie są ułatwione z obu dwoch Stron, tak dalece iż Ministrowie Pełnomocni swoie kontynuowali konferencye dnia 22 July 30 Augt y 1. Augt w pałacu konferencyi bez żadney zwłoki. Te 10. 12. konferencye zaczynaią się o 10tey kończą się na Dwunastey; bardzo się cieszą że Ministrowie Tureccy nie pokazuią żadney ambicyi y wyniosłości ani też uporu; [illegible] Akt Solenny odpisem stwierdzony wyznaczono czas Armistitij, które do 21. Septembris trwać powinno. Zgodzono się aby Ministrowie Wiedeński y Berlinski na tych konferencyach nie znaydowali się, ciednak informowani regularnie byli znaczy o tym wszystkim co traktowac będą, punkta które pro basi Negocyacyi są położone Porcie wręczone, na Piśmie były podane, Ministrowie Ottomańscy przyięli one y zdaią się one approbować, czekaią na respons który wzaiemnie podany będzie na piśmie. Ta iest Relacya którą tu teraz JW Poseł na piśmie rozdał, wszelka iest nadzieia iż ten Pokoy między Portą y Rossyią predzey przed 21. 7bris stanie, ile iak upewnieni iesteśmy że Turcy nad spodziewanie wszelką łatwość y łatwość do końca tego Dzieła przyniosą. Czytamy wyrey w tey Relacyi że Ministrowie Cesarski y Pruski od tey Negocyacyi są oddaleni, iako Dwie Potencye same między sobą bez Medyatorow pogodzić się postanowiły sobie,

Rożnie tu tłomaczą to zwyczenie Posłow, iakoby dla Interesu
Polskich y ocalenia kraiu pomyslnieysze było, o tym Sposobie
Całość Nasza od Rezolucyi Rossyi zawisła, ale podobno iuż Acta
de Nobis y te Trzy Potencye ułożony między sobą do Podziału
Polski Traktat maią, wszystkie na ten koniec pokazuią się
koniektury kiedy iuż y Moskwa Inflanty, Połockie y Witebskie
Wortwa pod Rękę Dziwną w swoie obięła władzą; Woyska
Cesarskie tu w koronie iak w swoim rządzą się Panstwie y
rzczemu JP. Generał Haddyk wydał Uniwersał aby żaden Obywa-
tel z kraiu ktory zaczym wynosie się niewarzył, a ktoryby odwa-
żył się Broń iaką podnieść aby go znosić y iako Łotra ścigać ob-
iecuiąc za każdą głowę dwa czerwone złote doteg iuż Paszy pr-
z za wolnosc Polska, Szwerzych Sześć Regimentow z Węgier
weszło w tych dniach do Polski z Armatami, krol Pruski nie
przestaie gwałtem zabieraiąc ludzi z Polski y Obywatelow
męczyć nieprzestaie, Na koniec tego Miesiąca albo 1mi 7bris
Całe Prusy Polskie ma opanować iezeli cesarz y Wielką
Polskę nie zaimie, Przecząc mowią iż Arcyksiężniczka
Austryacka Nayiasnieyszemu Panu na Tron ofiarowana
y że za tym y Urzędy Polskie maią się odmienić mamy to
Cesarze za prozny ogłos, przeczemy iednak ułożenia tych
Potencyi apparencyia rzeczy daie się to wszystko
zyscie, JeyMcPani Ogińska powraca z Wiednia, JmPan iesz
został w Wiedniu, gdzie obszernie o tym Maryażu mocno
Nie twierdzemy się iednak aby ten Ewent był nie pomyslny
Narodu, bo znamy Przywiązanie Maiestatu do swoiey Oyczyzny
Miesiąc ieszcze czasu odkryie y obiasni te Umysły Nasze
Częstochowa de 20. Czerw. Moskwie poddała się y Garnizon
na dyskrecyą poddał się.
Zostawam Dozgonnie

d. 31. Augusti 1772.

165

Jezeli z konjektur dotąd mowilismy y pisali o Losach niesczęsliwych ktore nato Krolestwo paść miały, iuz dziś zawrozy y dokładniey wyrazie mozemy iz te Losy zyiszczą się nieochybnie podług pewney iuz odebraney wiadomości że Traktat Podziału Polski de 5ª Augti. w Petersburgu ułozony y podpisany, y tu iuz do Posta ma bydz odesłany, zaktorym Pięc Woiewodztw Moskwie, Pięc Austryi, Trzy Krolowi Pruskiemu toiest Polskie Prussy, maią bydz wydzielone, ktory Traktat wraz z Traktatem z Portą zawartym ma bydź ogłoszony, wczoray przyszła ze Lwowa Sztafeta do Kommissyi Skarbu Rzpltey że Austryacy wszystkie Komory Celne Prowincyi Ruskiey zabrali y Pisarzow do Przysięgi przymuszaią, te Rządy Austryackie iuz wszędzie rozciągaią się gdzie to Woysko stanęło, y daley się rozciągaią przysławszy az w Mazowsze do Łomzy swoy Universał, aby tameczny Regens spisał wszystkich Obywatelow Possessye Maiątki, kraytem opisał, etc. etc. Rzecz dziwna nad ktorą rozni Politycy zastanawiaią się z Moskwa natakowy Podział zezwoliła przeciwny własnym sey Interessom bo kiedy Austrya tak się rozszerza, zagrodzi a zawsze drogę Influencyi Rossyi ktorą miewać zwykła in Imperio maiąc Spizarnią z Polski, y tak blisko pod Granicę swoię tę Potencyą pzwzera ktora zawsze na nię y Czynnosci Jey czuwać może; odpowiadaią nato, iz musiała to czynic aby te Dwie Potencye do zawarcia Traktatu z Portą a przeszkodzie Jey niebyły, takowy iednak Traktat przydaiąc straszną w Europie sprawie moze Rewolucyą, upewniaiąc ztego iz Traktat między Francyą Anglią Rossyą y Portą

iest w Negocyacye, naprzeciw Austryi y krolowi Pruskie
Co ieszcze dalszemu Czasowi zostawić należy, y zapatr
wać się na kondycye Traktatu z Portą o czym tu kuryera
iuż czekaią y JW Poseł aktualnie Illuminacyą y Fajerwe
na ten dzień wystawić zlecił do czego wszelką gotowość
sporządzaią z Napisami do tego Aktu Pokoiu zawartego ozn
czaiącemi; przeto iuż bardzo bliski bydź musi iż JW Poseł
ztąd de 15. Aris do Holsztyna na obięcie Rządow dla W.X. Cia
wyiazd swoy ogłosił. Są tu Listy z Wiednia że JP Durand Min
Francuzki ztamtąd do Petersburga wyiechał, ale ieżeli w zg
dem Traktatu Podziału podpisanego, ten krok zapewny ie
będzie, ale mowią ieszcze iż wielkie ten Podział sprawić n
Zamieszanie; JP Caszet Sekretarz Legacyi Austryack: kto
tu od dwoch Miesięcy rezydował, w tych dniach ztąd do W
dnia z rozkazu Dworskiego wyiechał, przy pożegnaniu
iednak opowiedział iż za 4. Niedziele wraz z Posłem Re
ckim nominowanym ma bydź na powrot do Warszaw
gdzie naiętą Stancyą zostawił; Gęsto tu mowią o Uni
Statach Austryackich w tych Częściach kraiu zabranego w
danych osobliwie w tych dniach o iednym zakazaniu cy
wszelkim Possessorom Obywatelom wynosić się za kord
Austryacki ież na ostatku wolno będzie wynieść się
sprzedawszy Dobra swoie ale podług Taxy zwierzchn
Austryackiey; Tych nieszczęśliwych czasow doczekali
się ieżeli ieszcze ale Cudem P. Boga, bo po ludzku mo
rzecz iest iuż niepodobna, nieuniknienny tego Podziału, n
wiedząc ieszcze iakie Rządy nastaną w tey Reszcie krai
Zostawionego z łaski tych Monarchow. Ldonosić nieprzeru
nieubliżę żywe zanosząc dzięki o wspomnionych z
JWPa Sprawientach na ziemię, z głębokim podziękowaniem w

d. 7. 7bris 1772 166

Przy dniu dzisieyszym Anniwersarza Elekcyi
Szczęśliwey Nay Pana obchodziemy ten Fest sine visi-
one Majestatis kiedy Nay Pan z troskliwosci swoiey o Ca-
łości Narodu y kraiu został Invisibilis, ktokolwiek zapatru-
ie się na Czynnosci tego Monarchy przyznać musi iż dzien
y Noc pracuie w Gabinecie swoim aby tak straszliwą
Chmurę od kraiu odwrocił y lubo iuz Woyska Austryackie
w zabranym kraiu rządzą się iak w swoim własnym y
Krol Pruski de 15. [illegible] Prusy Polskie ma opanowane,
mimo tym wszystkim iednak są tu rozdwoione Duchy iż to
wzięto okrutne do skutku nieprzyidzie, a zaś mowię,
Jeden Cud S^{go} Boga przez Ewent całkowity osobliwy ten Podział
Polski utworony y iuz podpisany odmienić może, Rzecz
prawdziwa iż cały Dom Burbonski na tę Inwazyę Cesarza
obruszył się y do Moskwy Ministra swego Mr Durand wy-
słał gdzie go dotąd niebyło, rzecz niemniey prawdziwa że
Rossya pretio zawarcia Pokoiu z Portą na ten Podział zgo-
dziła się naprzeciw własnym Interessom y chętnieby na od-
mianę tego Dzieła zezwoliła aby iakowa nieprzewidziana kon-
iunktura zepsuć ie mogła; Jest tu pewna wiadomość o wszyst-
kiey rewolucyi w Szwecyi gdzie krol Szwedzki samowła-
dnym uczynił się, krolowa Szwedzka Matka powrociwszy
z Berlina naprzeciw ktorey krolewiczowie Bracia krolewscy
niechcąc iadąc z Matką opanowali Dwa Zamki mo-
cne z Garnizonami y Przysięgę od nich odebrali, krol w Sz-
tokholmie od Niektorych Senatorow tę samę Przysięgę odebrał
y wykonać niechcieli, Stan Wieyski, Rolniczy, y Woy-
sko cale swego Monarchę za Samowładnego uznało,

Stan Szlachecki y Duchowny ma się opierać, Flot
Duńska Krolowi miała przyść na sukkurs, czekamy d
z tych okoliczności, Mało był Partya Francuzka ale on
mowią y Krola Pruskiego, ile upatrzono porę, gdzie M
skwa zabawiona wyciągnęła Woysko z Finlandyi, te S
przez naprzeciw Interessom Rossyiskim wykonano, gdzie Rossy
na utrzymanie Wolności Milliony łożyła, teraz przez tego
wadzenie Absolutyzmu cierpieć utracie może co od Szwe
opanowała, ucinam y ten Ewent przyprzymał tu wyroki z
mierzone na Polskę; JW Poseł nieprzestanie tu czynie gotowy
na dzień 15. curr: in Gratiam Traktatu y Pokoiu zawarte
z Portą y że przy tym Traktacie y inne zawarte Traktat
ogłoszone bydź maią, Czekamy tego Pokoiu prędzey niesz
śliwego przez ktory ten Podział nastąpić ma, o ktorym
Pokoiu cztery tu rożnie mowią czyli do skutku przyj
iakoby Porta temu Podziałowi opierać się miała, Ten Cza
Miesiąca 7bris diasni wszystkich; Jest tu y ta wiadomość
że Szlachta kurlandzka na kongressie swoim w Mitawi
Xcia Karola wykrzyknęła Panem y Xiciem swoim y że X
Biron z Mitawy uciekać musiał, Garnizon Rossyiski
do tey Sprawy niemieszał się, y to ma bydź Ewent prze
Traktat o Podział Polski wraz między dzielącemi się Mon
chami ułożony, ale ta wiadomość potrzebuie konfirm
o ktorey bliżey y dokładniey JW Panu wiadomo będzie

d. 14. 7bris 1772

767

List JWPana de 4. Curr. z przytoczonemi Punktami do Moskwy
przesłanemi przeczytawszy, ledwie uwierzyć mogłem, aby
w tey koniunkturze tak znaczne Bayki znaydować się mogły,
ale ci fałszywi Prorocy co tak zwodzą y łudzą Lud baiecznemi
Pismami uprzedzą, bo w tym Miesiącu nie iedenaście ale Dwa-
naście Ważnych Punktow bo co Punkt to iedno Woiewodztwo
oderwą od Krolestwa Polskiego, doswiadczą rownie 12. Woiewodztw
że żeli nie więcey odpadłych y zabranych więcey Cudzych Potencyi;
przeszły blisko tydzień przybiegło tu trzech kuryerow, ieden
do Posła Rossyisk. Drugi do Generała Austryack. Graffa de Riescour,
Trzeci do Ministra Pruskiego, Ci kuryerowie każdy do swego
respective Ministra miał przywieść Deklaracye Podziału Kra-
iu Naszego tyczące się; Wczoray stanął tu JmcP. Stackelberg
nie Poseł więcey iuż Wielki ale Minister Extraordynar. Rossyiski,
dziś zas albo iutro JmcP. Graff Rewiczki Poseł Cesarski ma tu
pewnie stanąć; A zatym za przybyciem tych Dwoch Mi-
nistrow wspomnione Deklaracye Ministerio et Publico wy-
dane dokładnie bydź maią; Do tego czasu targowaliśmy się y
prosiliśmy aby Żuppy Krakowsk. 2. Millionow intraty z tego Podziału
wyięte bydź mogły, ale y tych nie wyskaliśmy, odstąpiwszy za
Żuppy Woiewodztwa Lubell. ktore z tego Zaboru Austrya wyłączyła,
prawie wszystkie Krakowsk. Sendomirsk. Ruskie y Bełzkie Woiewodztwa
ktorych iuż się tak rządzi, iak w swoim Państwie wszelkie
Intraty publiczne do swoiey kassy oddawać y wypłacać nakazuiąc;
Krol Pruski dd. 15. Curr. Prussy Polskie zabiera, Moskwa bliżey
Panu wiadomo będzie; Nie słyszemy do tego czasu aby ktora Po-
tencya odzywać się y wstawiać się za Polską miała; y owszem

obezczynnosci zostaią, niebędąc in Statu Woynę prowadzić
iednym słowem nadziei y ratunku niemamy ocalenia
O Kongressie Negocyacye Pokoiu ta nay pewnieysza wia-
domosc iz Moskiewscy Ministrowie podawszy Propo-
zycye swoie Porcie zalimitowali Sessye od 1mo 7bris
Ruskiego kalendarza to iest od 12. Wrzes. czekamy z
tym co odpowie Porta ale tu się lękaią aby się niezerwał
tym bardziey krol Pruski zrobiwszy swoię Sztukę
w Szwecyi natężać będzie wszelkie Sprężyny aby
Rossyia Woynę iescze zabawić ieżeli Moskwa tym czasem
z wyniosłych Propozycyi Porcie podanych niespuści, bo te
Ewent w Szwecyi przeraził Dwor Rossyiski ile od allianta
swego wyręczony y wystawiony; Mamy z Listow party-
kularnych ze Szwecyi iz Stany wszystkie uwolniwszy krola
à Dekto niedawno przy koronacyi poprzysięgłych, Rząd
nowo przepisany przyięty y krolowi wiernosci Przysięgą
wykonały tak dalece iz dotąd Spokoynosc zachowana
Wrożą tu niektorzy Polityczy ze Podział ten nieszczęsliwy kraiu
Naszego zamieszanie w Europie sprawi, ieżeli ta dywi-
zya nastąpi zmocnią się Sąsiedzi Nasi, Fortece wystawią
Woyska przyczynią y zabrane bez straty Zołnierza kraie
o chlebie ktory darmo wezmą bronic będą. Jestesmy
Ciekawi ieżeli ta Illuminacya y Faierwerk ktore tu JP
Poseł wystawić y wygotowac kazał in gratiam Dzieci
blisko być maią czego do skutku przyiść ile ich tu
mowią ze te Illuminacye az do Swięta Katarzyny
zatrzymane być maią.

d. 21. 7bris 1772 168

Wszystkie ogłosy, wszelkie boiaźni y lękania dotąd,
nieszczęśliwie y aktualnie ziściły się; Już niemamy
Prus Polskich ani Wielkiey Polski po tamtey stronie Rzeki
nazwaney Noteć. Król Pruski wydawszy swoy Uniwersał
ogłosiwszy się Panem tych krajów przez Sukcessyą od
Xiążąt Pomorskich pochodzącą y na niego spadaiącą, wysłał
Woysko y komisarzów po czterech którzy od Miasta do
Miasta ieżdżąc Herby Polskie zrzucaią y Orły Czarne za-
wieszaią, Ratusze y Prowenta wszelkie pieczętuią
y sporyie y Urzędy swoie wprowadzaią, W tym Univer-
le Homagium w Malborgu Biskupom Senatorom Urzędni-
m Obywatelom wszystkim pierwszym przez Plenipotentów
agius Osobiście pod konfiskatą Dobr y Maiątków pro
curk: wyznaczywszy; w tym Uniwersale Miasta
run y Gdańsk ekscypuie od swoiey possessyi, ale zagar-
wszy Opactwo Oliwskie morze mieć swoy Port do Mie
a y Gdańsk całkiem upadnie, Te Uniwersały po Nie
ecku wydane dopiero tu one tłomaczą, Exemplarza
a Arkusze, starać się będę dalszą Pocztą przesłać;
rnizon Polski w Elblągu wydał raz Ognia z armaty
ęczney Strzelby, ale Prusacy wysadziwszy Bramę
szli do Miasta y Garnizonowi wymaszerować dozwo-
, po innych Miastach Bramy otwarte zostały, o dal-
ch Nieszczęśliwych Ewentach czekamy wiadomości.
szły blisko Tydzień Poseł nowy Rossyiski y JP Benoit
onferencyą z Ministrami Naszemi domawiali się
którey Imieniem Trzech Monarchów to iest Impera-
owy Rossyiskiey Cesarzowey y Królowey Węgierskiey y Króla
skiego Deklaracyą podali; Notandum iż Poseł

Cesarski JP Kaunitzki do tąd tu nie stanął, y owszem
Listy tu ciż do Niego nadeszłe z tąd odesłano y niewi
Co się to znaczy; Tę Deklaracyą na Artykuły po Fran
cuzku wydaną czytałem, ktora te Essentialia w sob
zawiera iż Bezkrolewia niezgody Obywatelow, nier
do mowe Woyny, &c. niszczą często Pokoy w Europ
ie; Sąsiedzkie Potencye przeto do Woyny prowadzące
przyczyny tym Potencyom znieść się z sobą y ... [illegible]
kraiu między siebie podzielone do ktorych maiąc preten
y na ktore żadney od Rzpltey niemogąc się doczekać S
prawiedliwości, wywiodą swego czasu Prawa swoie do
tłumaczące, kończąc tę Deklaracyą aby Rzplta zgromadzi
się na Seym wspolnie obmyśliła z temi Potencyami przy
ciu Pokoiu y rząd dobry ustanowić w tym krolestwie, on
possessye teraźnieysze tych Monarchow przez akt sole
potwierdzić &c. Gdy tę drugą przetłomaczoną przesta
nie omieszkam. Do tego czasu byliśmy w
ufnosci y nadziei że Żupy Solne powrocone Nam ta
de do tąd Prowenta wszelkie z przedaży Soli do tey kas
sło rowne były, ale w tych dniach gorzko doswiadczyliś
z odebraney z tamtąd wiadomości iż składane Prowe
600m f. wynoszące General Alton zabrał z kassy y kaza
dał Officyalistom wszystkim przysięgę Cesarzowi na
zał, a zatym y Żupy Krakowskie Samborskie straciliśmy,
iedney Ekonomii Kozienickiey zostaliśmy; O nieszczę
czasy ktorych się Nasz Monarcha doczekał y my wszys
Sludzy y Poddani Jego dziś zniszczeni. Lubo tu mowi
iż inne Potencye ratować Nas będą ale ten ratunek
ki y niepewny a pewne co my straciliśmy; Mowią
ieszcze iż Kongres [Fokszanami] [illegible] de Obres
kow został, bardziey iednak Zgody cały się spodziewa
Zapatrzie my się mocno czyli Austryacy zatem Po
pomagać będą Moskwie naprzeciwko Turkom

d. 28. 7bris 1772.

769

Doniosłem przeszłą Pocztą o Deklaracyi przez Ministrow Rossyi y Pruskiego wydaney, niniey zaś tę samę Deklaracyą w Kancellaryi Koronney przetłumaczoną y ztamtąd onę wydaną kopią Jey inkluduie, w przeszły czwartek Poseł Cesarski pierwszą miał u Krola Jmci audyencyą, po ktorey w Sobotę takgż samę Ministrom oddał Deklaracyą y te Trzy Deklaracye w niczym się nie różnią iak tylko że każdy Minister swego w przod Monarchę czyli Monarchinią wyraził, Potey wydaney Deklaracyi tey niesrzęśliwey, Nayiasnieyszy Pan z wielką gorliwością żałość granic Rzpltey troskliwy dokładnie dał tym że Ministrom do zrozumienia; Iż gdyby miał życie y koronę stracić to odebranie kraiu Polskiego ani Seym, z osoby swoiey, ani iego Ministerium nie zezwoli, ani tym koniecm podług żąda. w Osnowie Deklaracyi, Stanow pozostałych Rzpltey na za Seym zgromadzeni nie będzie, niech biorą, niech trzymaią tego przyznania stany nie żadną; A zatym na okropne czekanie wystawieni iesteśmy uciśnienia, bo te Potencye gwałtownie złożenia Seymu do tey approbacyi zabranych krajow dopominaią się tu zaś mocnym Duchem y umysłem stanowiono sobie nieskładać go, Mowią tu iż z Senatu Rada nastąpie ale w tym zupełney ieszcze nie mamy decyzyi, Jednym słowem wszyscy tu dobru Oyczyzny przychylni strapieni iesteśmy, straci Krol wszystkie Ekonomie w Koronie y wszystkie Cupy Solne, y nie wiedziemy srodku iak ony Dostoienstwo Panskie szczętnie prezentowac się będzie y Sludzy Dworscy chleb stracie musiemy. Oprocz

kraiu, ktory Austryacy opanowali y w ktorym dość rząd bez uciemiężenia sprawuią się; Nayśmielsza zliwrey kommissarze krola Pruskiego w Wbd zbiaćh dokazuią Pruskich, gdy po wszystkich Miastach Miasteczkach Orły Polskie pozrucawszy Czarne okropne zawieszaią, Magistraty y Poczty wszystkie odmieniono, w Ultarmij Xzece Herby zrucono swoie wystawiono, Opactwo Oliwskie opanowawszy, Miastu Gdanskowi pewne pod Mym odebrali Szanie y wszelką od Morza przerwęli kommunikacyą dalece iż teraz krol Pruski od wszystkich Okrętow wybiera Cło Portorium oprocz tego y Pocztę na tamtym wystawił mieysce, ied nym słowem wszystek handel tego Miasta upaść musi li Potencye niedadzą mu Protekcyi; krol Portorium y Pocztę sei natamtym traci mieysceu; Wczorayszy dzien był wyznaczony w Malborgu do uczynienia Hołdu kommissarzowi Pruskiem Senatorowie Pruscy do krola Pruskiego pisali y oświadczyli iż tego hołdu uczynic pe... niemogą puki Rzplta tego kraiu nieprzyzna y nieustąpi; Czekamy zatym Relacyi z Malborga o tym Dniu fatalnym, y o liczbie Zgromadzonych Gości ktorzy znaydowali, Senatorowie zaś pewni mieć u siebie Exekucyą Cały ten niesczęsliwego Podziału Proiekt wypływa od krola Pruskiego y niewidziemy sposobu ratunku Naszego kiedy Potencye zdaią się bydz obojętnemi w Interessie Polski; JP Durand Minister Francuzki przeiachał przez Gdansk do Moskwy, y Dr... Poseł za nim ktore Francuzki ledwie niewiemy ziaka ... Zycyo, Uczinam te Trzy Potencye dzieląc się Łupem Polski ... drez sobą zkłocic się mogły, ale y z tey kłotni kray ten w ... tokey znaydowat by się zgubie y ruinie; JmP Saldern z ... onegday wyiechał ten wielki Minister cieszył tu wszystkich Przyiaciol swoich upewniaiąc ich iż te gwałtowne ...nn trwaedługo mocy niemaią, day Boże ale smy się na tey ... iarmiey Rossyi bardzo ciężko zawiedli.

Czekam skwapliwie przybycia JWPana w Slonimskie z tamtąd Jarmarku Zelwienskiego z Łaski Jego Pańskiey

d. 5. 8bris 1772

170

Od czasu nieszczęśliwych Skutkow w tych czasach ktore dawniey prorokowano, y ktore z niezgody obrywaty Kraie y Obywatelow zniszczyły; Ta rozpacz mogę śmiele y pewnie od Naypierwszey zaczyna się Głowy, iż pod tym Panowaniem ta okropna otworzyła się Scena; Należyię tu przytomni Ludzkosci mieć Ministrowie, aby ten Podział przez złożenie Seymu ustąpiony y potwierdzony był ostatnią grożeniną y Zaborem reszty Kraiu; Nayjaśnieyszy Pan mężnie y statecznie odpowiada iż Życie y Koronę wprzod złoży, aniżeli do takowey przystąpi podpisu Rezolucyi, tak daleko rzeczy idą iż y Samemu Nayś: Panu może odwagę biorą, wielebyc tey rozpaczy w tych dniach wypadać należało ale tey każdy przywiązany Obywatel znaiący sentymenta tego Monarchy wnosić sobie może. A zatem odebrawszy trochę złożona iest na iutro Senatu Rada, iedney tylko Propozycyi wydana; to iest, iż ponieważ trzech Monarchow Ministrowie Deklaracye od Dworow swoich podali, iakową dać im należy Rezolucyą y iak temu zabieżyć: Wnoszą tu sobie iż Seym złożony będzie ieżeli podług podaney Deklaracyi wyrazowie iż dobrowolnie Stany do takowego przystąpią pozwolenia, o ustąpienie Woysk z Kraiu dopraszać się będą, aby dobrowolnie Stany nad tym naradzić się ze zwoleniem; Iednym słowem na większe iescze zanosi się nieszczęśliwosci kraiowe; Naypierwszy Krol Pruski dopełnił pierwszy swoiey dnia 27. Sept: w Malborku gdzie przed swemi Jego Plenipotentami Homagium aktualnie wykonane, wielki był ziazd Obywatelow z Prus y

Wielki polskiei nad Rzeką Notecz położoney; Naypr
Duchowienstwo przysięgało, po nim Equestris Ordo,
potym Miasta, Te Deum spiewano z Dział bito, na ost
w Zamku kameralnym traktowano y vivat wołano Nu
mismata Złote y Srebrne rozdawano, Pospolstwu pien
dze rzucano; Senatorowie Pruscy jua Obywatele tego
przez Plenipotentow przysięgę wiernosci dopełnili; W
dniach rozrządzenie kraiu całego nastąpić ogłoszo
miasto tym własciwym Trybem iak w Prusach Brande
burskich; Starostwa wszystkie osobliwie ktore Wdz
trzymaią do korony przyłączone zostaną, Warmia z
brana Biskupowi y kanonikom Pensye lekkie wyz
czone będą;

Jest tu pierwsza wiadomość że Cesarza Tureckie
uduszono, y Interessa Rossyiey naprawić się mogą

Wtnie zapatrujemy się tu na dzisieysze koniunkt
y na Rewolucye ktore przed sobą widzimy; czy
iakowyś Projekt, ale tego czyscie przeniknąć n
możemy, iednak ten bardzo w krotkim czasie
klaryfikowac się może; iednym słowem mo
trwożemy się aby do iakowey gwałtowney nie p
stąpiono rezolucyi; Wszystkie punktualnie
donosić będę, polecając się dozgonnie

Z 12. 8bris 1772

171

Okropne w tych czasach korrespondencye tak te ktore Ordynuie my z tego tu mieysca, iako tez y te odebrane, napełnione samey gorzkosci Zalem y rozpaczy Obywatelow z kraiem zabranych, Kommissarz generalny Cesarski zabranego kraiu nazywaiącego Krolestwem Halickim we Lwowie Stolicę załozywszy Graff Pergen przybył w tych dniach do Lwowa gdzie Duchowienstwu y Miastu tamecznemu Homagium przed sobą iako Cesarzowy krolowy wykonac zlecił, Pierwszi wyszli z krzyzem y witali kommissarza intonuiąc Te Deum w kosciele zadnego iednak nie czynili Homagium, Miasto takze oswiadczywszy wiernosci swoią Monarsze swemu, innego uznawac zadnego puki od pierwszey Przysięgi uwolnione niebędą y z tym Staffete tu przysłali; Potey powierzchowney ceremonii kommissarz zaprosił na Traktament ale nikt na nim nieznaydował się, otorzyski wali po Mieście Vivat Maria Theressa ale tylko Zołnierze Cesarscy, wszyscy bowiem Mieszkancy z płaczem y łkaniem głosy w Niebo wszczęli, Zaden Obywatel na tey smutney Scenie nieznaydował się. Upewniaią tu iz pro 15. Curr: Dzien Teressy to Homagium na innych nastąpi mieysach; y te są niesczęsliwe owoce Niezgody y Ambicyi &c. Zaczęta Senatu Rada we Wtorek przeszły agituie się, ktorą semotis arbitris zagaiano od czytania Cesarskiey Nego cyacyi Memoryałow korrespondencyi Zagranicznych &c: dotey koniunktury sciągaiących, y dopiero w Sobotę blisko przeszłą to czytanie zkonczone, Vota Senatorskie w tensąm dzien zaczęły się; wnoszą tu powszechnie na dzisieyszey Radzie inne nienastąpi Resultatem, iako, aby ty Cyrkularne wyszły do zaproszenia większey liczby Senatorow y dopiero z Walney Rady, ostatnie wypadnie Resultatem,

ale pewnie wnosiemy sobie, nie do złozenia Seymu zmierzaiące
bo niewiemy ziakiey Części Polski byliby Posłowie czyli z zostawio
ney czyli teży zabraney, złey ostatniey niedopuszczą Seymowac, z p
drugiey zaś niechcieliby zaprzedawać swoich współobywatelow, n
zumieią zatym iż Poselstwa wystane będą do gwarantow Tra
ktatow Oliwskich y innych z Polską zawartych, te iednak wszelk
Srodki atenam całkiem sprawiły skutek; Upewniaią tu o Traktaci
między Francyą y Anglią zawartym, Poseł Angielski tu wzywaiący cię
wszystkich iż Dwor Jego bronic będzie Interessow Polskich ale ta obr
y niespieszna y odległa, wszystka Nadzieia aby Jedna od trzech Po
tencyi na zgubę Polski zprzymierzonych oderwała się, czym Francy
mocno pracuie, Krol Pruski wszystkie poznosił w Prusiech Jury
keye y iedno Subsellium w każdym zrobienie (iak w Krolewcu) wyznaczył p
pisawszy Prawo Codicis Fredericiani zabranym Obywatelom nowo zebr
W Krolestwie Halickim ma bydź Prymasem JX Kierski Biskup Prz
myski wszystkie inne Dobra duchowne zniesione y na Pensyach
Duchowni osadzeni zostaną; Opisać zaś trudno całorocznych Woysk
Cesarskich w Prowiantach od Obywatelow trybem Pruskim wym
aiących y we wszystkim tym Sposobem sobie postępuiących
iakoż Cesarz Chrześciański iławiey niezowie Krola Pruskiego
iak Oycem swoim y ten Syn pragnie go też we wszystkim naś
ladować; Lubo ztąd niektore wychodzą Regimenta Rossyi do
Wielkiego Woyska upewniaią tu iednak iż Negocyacya Trakt
między Rossyą y Portą zapewne do skutku przyjdzie z Insyn
uacyi Berlińskiego y Wiedeńskiego Dworow; O Cesarzu Tureck
iakoby był śmiertelnie zraniony niemamy konfirmacyi; Cośkolwiek tyczy Gr
Orlowa Pierwszego na tey Negocyacyi Ministra niewdmieni się
iż wpadł u Imperatorowey w Niełaskę y niedojechawszy do P
terzburga do Dobr swoich musiał udać się jak inny Fawor
w tych Łaskach zyskuie. Co daley nastąpi punktualnie
donosić będę iako dorgoumie piszę się.

W przeszły Tydzien czytane było Resultatem Senatus Rady takie Semotis Arbitris, iednak de contentis informowałem się na Trzech Punktach zasadzone, to iest 1°. Stosuiąc się do większości Głosow aby JKMć większą liczbę Senatorow zaprosił do złozenia walney Rady, ktorey termin y dzien woli y do woli Nayiaśnieyszego zostawiony y oddany, 2°. aby niesłuszne pretensye do Państw Rzpltey od Sąsiedzkich Potencyi podane y formowane wywieść y wyprobowac; swoie zaś grontowne do tychże gruntow miane podac y objaśnic. 3°. aby JJWW Instygatorowie Obovga Narodow naprzeciw tym gwałtownym uzurpaciom Zaborow Państw Rzpltey Sąsiedzkich Potencyi zaknaysolenniey̨szy zaniesli Manifest. Czytany był potym Proiekt Responsu od JKMci y Ministrow Status na podane ostatnie od Trzech Potencyi Deklaracye, ktory Respons na dniu onegdayszym Rossyiskiemu Cesarskiemu y Pruskiemu Ministrom był odesłany, Respons gruntownie napisany wszystkie dawnieysze Deklaracye granice Państw Rzpltey y całości onych od tych Trzech Potencyi zaswiadczaiące y upewniaiące wywodzący, zadney nadziei potwierdzenia tey uzurpacyi czyniące, odzyskanie tych Państw Mocy y Opiece Boskiey zostawuie. Spodziewamy się iz na Polski Język przetłomaczony będzie, kommunikowac kopij nieomieszkam. Po takowym danym Responsie okropnych Skutkow zemsty y Ressentymentu od tych Trzech Potencyi spodziewac sobie należy, ale więcey dokuczac y niszczyc niemogą, iak czynią, potwierdzac zaś y poddawac się onym, ani przystoi, i godzi się pomyslnieyszym koniunkturom zostawić potrzeba. Wyznaczonym Homagium Austryi w kraiach zabranych iuz niesłyszemy, rozumieiąc iz na S. Teresie na Bukiet Cesarzowey krolowey nastąpi, co iednak niestało się y niewiemy przyczyny tey zwłoki, ustinam iaka w tym była Polityka, Jeden krolewski

w Polskich Prusach naypierwszy pospieszył się y teraz aktual
Starostwa wszystkie na siebie odbiera gdzie y ktora wioska p
padła y Proces kosztowny na windykacyą oney przepadł;
W przeszły Czwartek pod konwoiem Rossyi: przyprowadzono tu
JP Krasinskiego Biskupa kamienieckiego, ktorego na Granicey Szlaska
szpiegowano, y z Domu JW JP Kasztellana Potockiego w ktorym był
na Pograniczu rezydującego, ta kommenda opułnocy porwała y tu
przyprowadziła, ktorego w Pałacu JW Generała Bibikowa osadzono
z wszelkiemi iednak wygodami, Mowią tu iż do Zegrza o trzy Mil
ztąd tego Senatora zaprowadzą dla większey Jego wygody pod strażą
iednak Rossyi: Pozwolono mu podać tu Memoryał swoy z Expli
cyą Nayiasn: Panu, wiemy iednak z dawnieyszych Pism iż ten
krok publikacyi Bezkrolewia był zawsze przeciwny.
Nadniu onegdayszym Łukaskiego z Warty Rossyi do Warty Mar
szałkowskiey oddano, z ktorego Inkwizycye wyprowadzać będą
JP Pietawski pisał tu List do JW JP Kasztellana Wirtkiego przy le
do Matki swoiey otwartym, Explikacyą berbornego występku de
gbris przytaczaiwszy, z ktorey zdaie się być niewinnym, ale Gen
ralność y Kommissyą Woyskową konfederacką mocno obwinia
Mamy tu ze Gdanska ostatnie Listy gdzie krol Pruski coraz b
dziey to Miasto opasuie y ściska tak daleko iż Szyldwachy Przy
pod samą Gorę Biskupią podsunąwszy się, Szyldwach Gdanski dał
gnia, Magistrat Gdanski pięc Chorągwi w Mieście z Mieszkanc
wystawił y rezolwował się dać odpor mowiąc gdy mamy do st
w niewolę wprzod bronić się będziemy, Anglia y Hollandya da
poznać Magistratowi iż do tey konjunktury mieszać się nie bę
Mamy tu pewne wiadomości iż między Portą y Rossyą A
stitium ad 9brem przedłużone, iż ztąd pewną wnosząc sobie
Nadzieie pomyślney Negocyacyi i do Zawarcia Traktatu, czego
tu sobie życzemy, alboż mogłyby się odmienić Interessa.
Bardzo tu nieaprobuią wykonaney Przysięgi Obywatelskiey pr
Polonacyami, ale tych takowo eskusować żadney dla siebie znik
nie widząc Rady ani pomocy. Oczekuię ze Słonima wiadom
y oczem doniesienie

d. 26. 8bris 1772

173

Wyraziłem przeszłą Pocztą pryncypalne Punkta Resultatu Senatu Rady, i spodziewam się iż z kancellaryi koronney będzie JWPanu kommunikowane abyś ex Officio wszystkie w nim wyrażone dopełnił; Inkluduię dzisieyszą Pocztą Respons Ministrow Status na Deklaracyą Posłow Ziemskich dany; powszechną maiący tu approbacyą, nie maiąc Woyska do poparcia Osnowy w nim wyrażoney, lubo w pięknie szym Punkcie Resultatu Walna Rada ma być złożona, ta iednak nigdy, albo nie tak prędko do skutku przyidzie; Zapatruią się tu wprzod na obroty konjunktur, natężoney Negocyacyi w całey prawie Europie gdzie sytuacya Nasza dzisieysza swoię zdaie się mieć influencyą nieprzestaią tu czynie nadzieiey że te gwałty długo trwać nie mogą, aby tylko cierpliwie one znosić, iedney tylko obawiać się należy iż szczerze gwałtowniey szey wolencyi, aby te trzy Potencye ma ten Podział z przymierzone z ogniem y Mieczem potwierdzenia Dzieła swego nie przyszły, iako się znato zanosi według Gdańskiey ztąd Gazety publiczney i nam Opatrzność Boska te zamachy od Nas oddaliła; Prawdziwa czarmią się Potencye, mimo sił iuż wielkich Krola Pruskiego iż szcze ten Monarcha w Polszcze sześć Regimentow nowych werbować zlecił, oprocz tych ktore w Prusach polskich aktualnie wystawiaią;

Ta Woyna niezawodnie po Woynie Tureckiey otworzy się
Upewniaią tu iż za Medyacyą Francyi Traktat Porty z Ro(s)
syą nastąpi, o ktorym primis Novembris usłyszeć mam(y)
iako Naten czas Armistitium nad Dunaiem swoy ma
termin, y pewny Pokoy z Turkami obiecuią; Dotąd Komm(i)
sarz generalny Austryackie kraiow Polskich odebranych Graf
Pergen w Lwowie rezyduiący Homagium Obywatelow nie(za)
glasza y nieprzeniknamy na czym iest zawieszone; Bisku(p)
Kamieniecki dotąd w Pałacu JPna Generała Bibikowa rezyd(uie)
ma tu od Posła Rossyiski wielką estymacyą y dystynkcyą
JP Krasinski Oboźny kor: miał się zaręczyć za tego Sena
tora aby mu wolno ztąd było do Dobr Jego o trzy Mile w(y)
iechać co y otrzyma dla lepszey aury będąc tu Invisibilis
y zostaiąc nie mając kommunikacyi; Mowią tu iż takie (?)
ly Jmci Pana Podskarbiego W. K. tu prowadzą, Jednym słowem
Nie wiemy iakie nas okropne Czasy iescze czekać mogą
Cieszy tu wszystkich troskliwych iuż prawie w rozpa(czy)
wpadaiących Nayiasn: Pan aby nadzieiey nikt nie tra
cił y tę pociechę wszystkim prywatnie czyni, iakoż
teraz codziennie weselszy umysł tego Pana widziemy
y ztąd dochodziemy iż Zagraniczne dalsze Potencye na kto(rych)
w odpowiedzi przytoczoney odwołuią się te pomyślne s(p)
wią wiadomosci. Co się tycze konfiskacyi y Dzierżaw (?)
mecznych upewnić mogę iż to się ziści w krotce rozn(ie)
ztąd JchMc doświadczeni Przyjaciele w tym umysle ab(y)
korzystali z Cudzych łupow ztąd wyiechali. Czego delika
tność Obywatelstwa dobrze myslącym konturowac niedopu(...)

D. 2. 9bris 1772.

174.

Doniosłem przeszłą Pocztą iż ani Seymu, ani Rady walney spodziewać się nienależy chyba tey ale w dalszym bardzo czasie, póty póki koniunktury dla Naszego Krolestwa cokolwiek nieodmienią się wpomyślnieyszą porę; Zalecamy się przed wszystkiemi Dworami zoziemskiemi od ktorych dotąd mało nadzieiey odbieramy, cierpliwość mieć zalecaią; Uważamy też mocno iż Gazeta publiczna Warszawska powtornie zapraszcza uiegłiwościom Woysk Pruskich pisze y donosi, czego dotąd nieczyniła, dochodziemy ztąd iż dalszym koniec upatruią; W Anglij wielka Negocyacya dzieie się, nayświększą sprawuie Jey Impressyą Handel Gdański ledwo iuż nieodięty przez krola Pruskiego, To Miasto mocno armuie się y czeka na ostatecznie Revolucye od Polenyi ktore ieżeli nie ubliżą... kurs, do kapitulacyi przystąpić musi; krol Pruski wszystkie ogolnie Starostwa w Prussach odbierał y na Intratę własną obrocił, Mamy też rożne kopie Responsow Wojewodom Pruskim danych ktory przy Wdztwie Starostwa y Grody trzymatą; z tych responsow żadney nadzieiey niemaią odzyskania swych oprocz tego y Starostwa kupione gratis zabrzeli; Niewiemy co drugie Dwie Polenyie

w Zaborze swoim z Starostwami znayduiącemi się
czynie będą, ale iako ten okrzcitny Proiekt na Polskę
w Potzdamie ułożony y podpisany został, tak na
wszelką niegodziwą Czynność tego Monarchy y
te Dwie Monarchinie zapatrywać się będą; Gene-
ralny kommissarz Cesarski Graff Pergen wyda
ze Lwowa Universal aby wszyscy Obywatele
Mieszkańcy w kraiu zabranym Possessye swoie
maiący w Domach swoich à 18. 8bris in Spatio Mie-
siąca Osobiście znaydowali się, co iest iakby Homa-
Præliminare do przyszłego wykonania Homagium
Ta Potencya; a dotąd żadnych Podatkow nie stanowi
pâki nie opisze kraiu y nie rozmierzy Gruntow.
Czekaią tu na kuryera z Nowiną o zawartym Trakta-
z Portą ktory sam Obrescow z Reis Effendim układa
w Bukoreszcie, Rossya Independencyi Tatarow dla
ligij Tureckiey odstąpić, ale nawigacyą na Czarnym
Morzu zyska, spieszy się Rossya z tą Negocyacyą
z pewney Woyny z Szwedami zacznie, Mamy tu w
domość że Generał Małachowski z kommendą Husa-
rskich przez Zmudź przeiechał y drogi y Mosty do
su Woyska tego naprawiać zlecił, nie przenikamy
iescze do iakiego końca ten Marsz Woysk zmierza
Boże aby nie do Zaboru Zmudzi. Po wtorze wszelka
Gala Ozdrowienia Nayś: Pana. ktory od 10 dni dość wesoły y
kontentowany prezentuie się utinam pomyślne odebranie
Granicy wiadomości ten dobry sprawiały humor. Bisku
kamieniecki: do Oborskiego korl: z tąd wyiechał ale pod War-

R. 9. 9bris 1772

175

Odpisuiąc na Punkt Listu od JW Pana z tey Poczty odebranego, co się tycze JJWW Instygatorow y włożoney per Resultatum ostatnie ex Officio Funkcyi, mam honor nadmienic iż lubo Resultatum in publicum nie wyszło Gazeta iednak publiczna niedawno przesłana obiaśniła ten Punkt, partykularnie zaś wszyscy Ministrowie co Mowach swoich popierali aby JJWW Instygatorowie tych wszystkich Obywatelow ktorzy Przysięgę wykonali, do Sądu zapozwali, ale Senat cały obruszył się na tę Propozycyą remonstruiąc iż ani ostrzeżeni będąc, ani żadney pomocy spodziewać się nie mogąc, tey Potencyi oprzec się niemogli y na Manifescie pluralitas zakonkludowała.

Zostaiemy tu w wielkiey trwodze, Woyska krola Pruskiego z Inzenierami do Sochaczewa o 7. mil z tąd stanęły y w Woiewodztwie Rawskim y Ziemi Gostyninskiey Grunta Pola pod Rzekę Bzurę wymierzaią, udaiąc iż to Woiewodztwo z Ziemiami zagarnąc ieszcze postanowił sobie, wnosząc ieszcze dotego iż Moskwa z tąd ustąpi na ktorey mieysce Woyska Pruskie staną, aby męczyły y gnębiły tu wszystkich puki Seym rozpisany nie będzie puki po rozstałe Stany approbować Zaboru kraiu nie będą, czego tu y z ostatnim zniszczeniem kraiu przystąpic nie myślą: albo z Bog tym czasem odmieni rzeczy, y nay pewnieysza odmiana po Traktacie z Portą ktorego

Sukcessu zapewne spodziewaią się; Dotego czas
o JP. Ministrze Francuzkim Mr Durand do Petersbu
przybyłym rozne przeciwne były wiadomości, aż do
piero ostatnią Pocztą z Petersburga doniesiono iż de 18
publiczną u Imperatorowey miał Audyencyą, Potak dług
nieznaydowaniu się tego Ministra u Dworu Rossyi: cyr
iest Jego ciekawsza Negocyacya, ktora podobno nie
swoie influencyą do Traktatu z Portą, gto niemniey
rzecz wiadoma iż ta cała Potencya Francuzka ktor
Interessa Polskie popiera ymiec cierpliwości zalec
Austrya cesarze dotąd nieobwieścoli Hołdu, ale nie
nie Uniwersały wydaie aby Obywatele swoich znayd
wali się Possessyach, aby Starostowie Sądy otworzy
z Appellacyą do Gubernatora Graffa de Pergen: Jeszcze
nayinnieyszego pozoru niewidziemy y niesłyszemy al
te Dwory całą w koronie Nayś. Panu zabrawszy Intrat
iakową nadgrodę ofiarować chciały, cokolwiek y Nays
nayinnieyszego o to nieczyni kroku, chcąc rowno z
wszystkiemi Obywatelami tę Stratę ponosić, oba
cal nakwdalszym czasie iako Dostoienstwo Krolews
utrzymać będziemy mogli przystoyney niemaiąc Intr.
Miasto Gdansk odebrało od Potencyi Zamorskich Pa
spons, aby naprzeciwo Insultow y Impetycyi Prusk
dawało odpor, y wtym pewny ma sobie przyobiecany
Sukkurs: i ktorzkolwiek dniach Arendarzowi Pruskich oto
tzie Pospolstwo zbiło.
Przyiechał tu z Słonimskiego JmP Podkomorzy Separski a
y ten nieprzywiozł Depozytu z Lassu Jego Pans[kiey] ob
cany. nietraci iednak nadziei y z tem do[...]

d. 16. 9bris 1772

176

Do tego czasu w Naszych Nadzieiach y troskli-
wosciach żadney znikąd niesłyszemy y nieodbie-
ramy pociechy, y owszem ciągle nayżywsze Natarczy-
wości y groźby abyśmy do tego nieszczęsliwego Dzie-
ła approbacyi Niesprawości Zaboru krajow przystąpili,
Co ieżeli wcześnie uczyniemy, iest nadzieia, iż targo-
wać się pozwolą y ieszcze wytargować co możemy,
secus tak grożą iż do ostatniey ruiny y zniszczenia
resztę kraiu y Obywatelow przywiodą; Postrzegamy
teraz ale iuż pozno żesmy się statecznie aby tey iedney
Rossyi: Potencyi nietrzymali ktora zapowiadała to
czegosmy doczekali, ale wierzyć iey niechcieli aż do
ostatniego Momentu, a tym czasem nie zkończoną Woy-
ną Turecką Rossyę pogrożono, ieżeli do tego Działu
nieprzystąpi y ieżeli go Sama nieprzyimie, ktora
widząc naszę oziębłość, naszę porywczość y naszę
nieufność, uczynić to musiała, wszakże Cała Europa
to widzi, iż naprzeciw własnym Interessom swoim
na ten Dział zezwolić musiała przypusciwszy aż
pod Granice swoie odległą przed tym Potencyą gdzie
za Granicą aequilibrium trzymała, Mowią teraz iż
wszystek Los Polski zawisł od Zawartych Trakta-
tow z Portą, ktorym; postrzegłszy się teraz te Dwie
Potencye aby Rossya rozwiązanych Rąk niemiała
przeszkadzaią, y sprzeciwiaią się, tak dalece iż

Francya to Dicto usiluie stanowic, ale podobno
pod kondycyami ktore Jey Minister Mr Durand w P
tersburgu podaie y ma w Negocyacyi, Słyszemy tu o
roznych stanowic się maiących między Potencyami
nowych Przymierzach, iako tu głoszą między Fran
cyą y Angliią, te Potencye iak sobie były zawsze prze
ciwne tak ten allians zadziwiłby Europę ale do tego Ele
tu osobliwego, ma Szwecya wielką influencyą gdy
Francya sobie wystawi tezy Dicto salwowac cią na
ktorą krol Pruski czuwa y Pomeranią Szwedzką
odebrac zamyśla, Moskwa ktora ostatni Rząd Szwe
dzki gwarantowała zgromadza Woyska y większą
towe Senatorow Szwedzkich ma dawno zakupionych
Dania także armuie się aby te Potencye razem Szwe
obarczyły; A zatym na te wszystkie Ewenta tey Zimy
zapatrywać się należy ktorych skutki na Wiosnę po
każą się; Austrya niewiemy z iakiey przyczyny Ste
magium zwłoczy et ad tmam Maj upewniaią odło
zone będzie. Mowią tu ale ieszcze pewnosci niema
iakoby Kancellarya koronna Circulares gotowała
na złożenie Walney Rady iak była 1716. Ao. z ktorey
Seym się złożył, o czym w dalszey korrespondencyi
doniosę; Aby JW Instygator kor: iakowy iuz tu m
zaniesc Manifest niesłyszemy, y gdy do tego przyjie
zapewne wspolnie y za zniesieniem się z JW Panem
uczyniony będzie. Odebrałem z tey Poczty List od Jmci
Bukowskiego donoszący mi o wystanych przez Jmci
Bronskiego Sędziego o Słonimę Listach ktore w tych d
odebrac spodziewam się y moce iak naywyższe wyzn
nieomieszkam podziękowanie pisząc dozgonne

d. 23. 9bris 1772.

177

Rezolucyą ktorą przed się wzięto po wydaney odpo-
wiedzi na Deklaracyą Trzech Potencyi, opieranie się
wykonaney Jmprezie, mężnym y trwałym utrzymuią
ci umysłem, na wszelkie gotowi będąc natarczywości y
nayokrutnieysze znosić przykrości ktoremi grozić nieprze-
staią y po części osobliwie Krol Pruski zajście wykonywa;
takowy Umysł utrzymuie nadzieia odmiany koniunktur
pomyślnieysze od Gwarrantow Traktatu Oliwę y Welawę
odebrane wiadomości aby do żadney Negocyacyi ani kombi-
nacyi a przez to do żadnego przyjęcia y przyznania nieprzy-
stępowano; Postrzegaią się Anglia, Francya, Hiszpania Sar-
dinia etc: na ostatku y Rossya mimo woli y własnego Jn-
teressu do tego przymuszona działać, rozdwoione dziś w
Senacie y Radzie swoiey odbiera zdania, a ztąd rośnie
w Narodzie całym fermentacyą ktorą ieden tylko Minister
spełnił y ktora prędzey [illegible] póki Traktat
z Portą do swego nie zmierzy końca, ktory Francya Rossyi
ułatwie ale pod pewnemi obowiązkami nowego wy-
stawienia w Europie Przymierza naprzeciw Przemagaią-
cym Potencyom, Takowy Ewent nie prędzey nastąpi aż
po zawartym z Turkami Traktacie y ten iedyny Cel
wyprawi Polskie Interessa y one wykierowane może;
Jest tu partykularna wiadomość że Poseł Angielski
W. de Keyth z Kopenhagi iadąc na Drezno do Wiednia
na Poselstwo, oświadczył publicznie iż Dwor Jego tro-
skliwy znayduie się o Podział Polski, a zatym Dwor

Angielski z innemi Potencyami wspierać onę nieubł
Nayiaśnieyszy Pan nayprzykliwszy o swoię Oyczyznę
y swoiey Obywatelow, pracuie dzień y Noc w Gabinecie
swoim y poprzysięgam iż ludzka siła zbawienniey szych
niewymyśli ta Srodkow ktore ten Pan wynayduie aby ten
Lud wybawił, wszakże dotąd wszystkim taiemny był;
ztąd wyiazd JW^o Łowczego kor: ktory z Xiężną Wojewo-
dziną Siestrą swoią do Krakowa dla nawiedzenia
Matki wyiechali, tym czasem Xiężna tu z Matką po-
wrociła wczoray na to tu mieysce, JW Łowczy zaś do
Francyi z Krakowa wyiechał, zapewne taiemną ma
Negocyacyą, ktorey y od innych Dworow cierpliwie skutku
czekać należy; Krola Pruskiego kommenda znaczna
ktora Miastu Gdanskiemu naprzykrzała się, od tego
odstąpiła Miasta z Angielskiey domyslaią się insynu-
acyi, o ktorey pomocy Rezydent Angielski w Gdansku
upewniać to Miasto nieprzestaie. Wszytka iednak
Pruskie aż pod Sochaczew o 6. Mil ztąd niewnoszą
Furażow wybierać y wyciskać nieprzestaią; Woy-
ska Austryackie wszelkie swoie Rządy wprowadzać
nieprzestaią, Homagium cesarze dotąd nieogłoszono.
Będę się widział w tych dniach z JW Instygatorem ko
y pytam się o wiadomey Tranzakcyi zaniesieniu y
przyszłą Pocztą JW Pana doniosę. Imć Pan Bron
ieszcze tu niestanął ktorego oczekuię y z tych wy
we mnie pospieszę podziękowaniem wyznaiąc
dozgonnie.

d. 7. Xbris 1772. 178

Ledwo tu nie w rozpaczy zostaiemy z naprzykrzenia się Ministrow Cudzoziemskich o iak nayprędsze złożenie Seymu; W przeszły tydzień Poseł Rossyiski był u Krola prywatnie prosząc, oraz grożąc aby Seym ten nay dalej 1mo Febr. był wyznaczony, Po tey Audyencyi w przeszły Piątek Ministerialiter o konferencyą dopraszali się ktora tego dnia u JW. X. Kanclerza W. K. agitowała się z Trzema Posłami Cesarskim, Rossyiskim, y Pruskim, także też X. Jeym Kanclerzem y Podkanclerzym: Na tey konferencyi Minister Pruski oddał Deklaracyą swoię Ministrom Narodu Polskim w te słowa tu przetłomaczone: „ Że Krol JMc Pruski z podziwieniem wielkim zapatruie się iak Deklaracya przez Ministra Jego Krolowi JMci Polskiemu oddana, tudziesz y te Deklaracye od Cesarzowy Krolowy Węgierskiey y Imperatorowy Rossyiskiey iak małą sprawiły impressyą do przyspieszenia postanowienia ostatniego Rzpltey z Trzema Potencyami Pretensyi ich tyczących do krajow Polskich; Pretensye ktore, ich Interes istotny tych

„Z twoich niedopuszcza zostawiac na azar
„Eventow y rozruchow ktore to krolestwo zaw
„mieszały;„ Jest to Punkt Moderacyi ktory Sprawie
„dliwość y Godności Potencyi przepisuie, ta praw
„niemoże być tayna krolowi Jmci Polskiemu, a
„obojętna Sercu Jego, jezeli głos Oyczyzny ma
„miejsce; krol Jmć Pruski spodziewa się iż k
„Jmć nie zechce wystawić Polski na Eventa ktore
„czekaią z tey powolności ktorą krol Jmć czy
„do złozenia Seymu y do Negocyacyi ktora
„ta sama może ocalić Oyczyznę, poprawić
„ich obrębach Postać Rzędow Rzpltey ktora tyl
„poniesła uszkodzenia niebezpiecznego, y usu
„te rosterki ktore interes prywatny, Ambicyel
„Nienawiść y niezgody wzniecily, w Warsz
„4 Xbris 1772. Benoit. Na tę Deklaracyą N
Ministrowie odpisać deklarowali się, Wsz
iednak Ministrowie cudzoziemscy u Dworu
dowali się, y mieli wszyscy Pzey Audyencyi
kancellaryi koronne pro Ima Mtij Circulare
gotowały zapraszaiąc Senatorow na wielkę
ale też ultro Seymu chcą y iak nayprędze

Cała istota tey rzeczy iż My chcemy zwłoczyć y mieć czas do odmiany konjunktur. JW Jsta- wie JWo Łowczego Kor. do Francyi rozgłoszało Posłowi, którzy mówiąc iż żadnych nieobawia- iąc się Potencyi nalegaią iak nayżywiey o Ap- probacyą Podziału swego od Stanów Rzpltey, choć gwałtem y wolentyą żądaiąc oney; Namie- nieniem przeszła Poczta o Aliansyi Francyi z Anglią ten Event co raz z bardziey szerzy się, tak mieniąc iż niebyła rzecz dziwna z Aliansyi Francyi z Au- strya, zacóż nabędź dziwnieysza Francyi z An- glią do których y Hiszpania łączyć się będzie. z innemi Potencyami Zamorskiemi, Pe kon- iunktury y czas iest nam arcy potrzebny, ieżeli tylko pozwolą nam zwłoczyć y temperyzować iako się też nato zanosi wszelkie czyń przyimuiąc impeta a ieżeli raz na zawsze zgubię Oyczy- znę y Obywatelów; Ta Rewolucya Nasza w tych rzeczach musi się obiaśnić albo poddamy się żądaniu y woli tych Potencyi, albo też na wszelkie nieszczęścia Nasze przygotować się, y one przyiąć y cierpieć Rzecznemy musieli.

Krol Pruski zgromadza Część Woyska pod
Krolewcem w umyśle swoim niespokoiony
aby ieszcze Żmudz z Całą zabrał iako tu o
mocno twierdzą; JW. JP. Instygator Lit. za
dnego dotąd niezaniosł Manifestu y pod
wstrzymywać się będzie. Wczoray na ..
kwiatach pisał mnie tęż JW. Biskup Inflant.
o Przybyciu JW. Pana do Regcami, niemaiąc
ieszcze Listu Jego Panskiego niemiałem c
odpowiedzieć, ale z odebraney Poczty mo
tą wiadomoscią ukontentowany zostac
przyiechać tu tak Godnego Goscia. Jmc
Bronski do tey godziny nieprzyiechał nie
wiem gdzie ubawił, a tu Zima tego dni
wczoray otworzyła się, gorąco wygląda
przybycia Jego. dorgonnie wyczekaiąc

Przetłumaczenie
Deklaracyi iednosłownych
od Ministrow Trzech Potencyi Sąsiedzkich
Ministerio
JEgo Krolewskiey Mci
y Rzeczypospolitey
Die 4. Xbris Anno 1772.
Podanych.

Nayiaśnieysza Cesarzowa Jey Mc Krolowa Węgierska y Czeska przyięła to z niewymownym podziwieniem iż z rąk Jey Deklaracya przez niżey podpisanego Ministra podana, iakoteż Deklaracye Imperatorowy Jey Mci Rossyiskiey, y Krola JEomci Pruskiego, sławy uczyniły impressyą o przyspieszenia ostatniey rewolucyi Rzpltey z trzema Sąsiedzkiemi Panstwami, względem ich pretensyi do Polski; pretensyi które istotny Interes Ich koron, nie pozwala puszczać na los niepewnych przypadkow, y zamieszania, iakim zawsze to krolestwo podlegało; Do pewnego tylko kresu idzie pomiarkowanie, ktory mu uwaga y Sprawiedliwość rzeczonych Dworow zamierza, a prawda, ponieważ niemoże bydz ukryta przed okiem przezornym Krola JEomci, ani bydz obcięta

dla Serca Jego, ieśli ie głos wołaiący Oyczyzny
przenika; przeto Nayjaśnieysza Cesarzowa Jeymc Kro
lowa Węgierska y Czeska spodziewa się, iż Nayjaśnieyszy
Krol Jmć Polski, niezechce podawać swoy Narod na
cel nieszczęśliwych przypadkow, ktore wynikaią z szu
kaney przewłoki złożenia Seymu y negocyacyi iedyn
środka do podźwignienia Oyczyzny Jego, do ożywie
nia Formy Rządow Rzpltey tylo niebezpiecznemi
razami dotkniętey, oraz do uczynienia konca tylu
nieszczęsliwosciom, o ktore ią Interes prywatny y
ambicya, nienawiść y niezgody domowe przywiodły.
Dan w Warszawie die 4. Xbris 1772.

D. 14. Xbris 1772

181

Namienitem przeszłą Pocztą o wydaney przez Ministra Pruskiego de 4. Curr. Deklaracyi, tę samę dokładniey przetłumaczoną inkluduię; Lubo tu cicz Listy Cyrkularne na Senatu Radę pro 1a Martij wygotowane stanęły, na zywe cednak y grożące od Trzech Ministrow Reprezentacye ten termin przyspieszyc kancellarya Kor: musiała y aktualnie pro 8. Febr: Listy Cyrkularne w przeszły tydzien do wszystkich Senatorow są wydane etiam y do tych ktorzy w Austryackiey Pruskiey y Rossyę zostaią possessyi iezeli te Potencye onych wypuszczą. Te listy osobne poszły y za Granice do Xcia Radziwiłła Woiew. Wilen: Ogińskiego Hetmana WWXLitt. y do wszystkich innych, ale czas krotki za Granicy onych niezprowadzi, ztych zas w Krolestwie znayduiących się małą liczbę tu przytomnych pomnożą, w tak delikatną nieciągnące się mieszac koniunkturę, choc na tey Senatu Radzie Seym tylko wyznaczyc maią; Ztym wszystkim trwożą nas tu od tego. kowal wiadomosci, gdzie nayprzed pod tym Miastem, Miasto kazmierz Austryackie zabrały Woyska y Orły swoie wystawiły tak dalece iz pod samę Bramę krakowską rozciągaią się, oprocz tego Cztery Regimenta Dwiema Stronami maszeruią iedne od Pinczowa ku kielcom, Drugie od Sandomierza ku Opatowu y powszechnie mowią iz ku Warszawie zmierzaią, day Boze aby swoiey grozby nieziscity y Nas tu nieszelsnęły, wraz z Pruskiemi

Regimentami ktore w tych tu znayduią się okolicach
W tych dniach Xcę Jmć Wda Ruski Xcę Jmć Kanclerz ode-
brali od Rossyiskiego Gubernatora Ukaz aby pro 10. cur
wykonać Homagium Osobiście stawili się pod utratą
konfiskacyi Dobr, Jest to czynność przeszłego Posła zawzię-
na umartwienie tey JO Familij okazana ktorey niebył Przy-
iacielem, a że dopełnić tego nie może ta Familia przeto czeka
przybycia tu Xcia Generała Podolij: na Nowy Rok z ludzkich
krajów przybydz maiącego, y z tąd zaraz do Peterzburga
wyiedzie go postanowili. JJ Gubernator Austryacki
wydał Uniwersał aby zabrane kraie nazywano kro-
lestwami Gallacyi y Włodzimiryi, oraz wielkiemi
Xięstwami Zatorskiemi y Oświecimskiemi. Wszystkie
kontrakty tak będą iakby były ale pod Imieniem Cesarzowy
krolowy; JmćPan Oginski dzie tu z Wiednia ale na kro-
tki czas, maiąc się do Wiednia powrocić; O Traktatach
między Francyą y Anglią ciągle mówiąc nieprzestaią, Fran-
cya Woyska Paskie w Zołd swoy obięna. Negocyacya
tey Zimy między Potencyami okaże się naydaley za
dwa Miesiące.

Niezmiernie się cieszę z uradomości przybycia tu na to
mieysce JWPana, ale ktoczkwiek zeżeli JWPan swoy wy-
iazd podług czasu złożenia Senatu Rady wymierzać
niebędziesz abyś był przytomny temu Aktowi, poznie-
czy prędzey zawsze mi miło będzie przywitać Godnoszego
Datem tu na Mszą dni S: Antoniego aby Jmć Pan Bron-
skiego wyiawił a przynaymniey Futra może. Jestem
do czynnie

d. 25. Janrij 1773. 182

Po oddaleniu się ztąd Panskim co raz większy rozszerzył się tu ogłos iz General Lessow Pruski y ze Dwoch Generałow Austryackich ieden albo D'alton, albo Haddyk zapewne tu przed Senatu Radą zbliżą się do samego Miasta każdy z tych Trzech Generałow 500. Ludzi pro Assistentia przyprowadzi, oprocz liczniejszey z kilku Tysięcy o kilka Mil iak upewniaią po Pięc Tysięcy za Dalszą Assystencyi; Takowa istota rzeczy, rozne sprawie Mysli na iaki koniec te zbliżaią się Woyska z Generałami swemi, powszechnie utrzymuią z przepisem Nowey Formy Rządow stawac będą Dzieło swoię o Podział Kraiu do utwierdzenia podane siłec usiłowac będą; Jeszcze pietnascie dni a te szczęśliwy lub nieszczęśliwy Los tey reszty Polski obiaśnią Nemaiąc więcey co wyrazic ani pomyslnego, ile że iuż o wszystkim JWPanu wiadomo, Zostawuię sobie w następuiących Pocztach do Niesc o dalszych tuteyszych awanturach wyzna dozgonnie

d. 1. Febr. 1773.

783

Spodziewam się że Litera moia zastanie cię zdrowiu dobrym y szczęśliwym (: czego serdecznie życzę :) iuż z tuleyszey Wizyty w Domu Pańskim przytomnego, Po oddaleniu się ztąd JWPana, iesrcze dokładnie Naszego dosię przeniknąć niemożemy. Od dziś za tydzień zaczynać się będzie Senatu Rada na ktorą oprocz Senatorow Pruskich y Austryackich z kordonu wychylić się niemogących znaczney liczby Senatorow spodziewamy się Biskup kamieniecki, Woida Rawski że przybędą, Podskarbi WK zostać się dla Senatu Rady, kasztellanow nayięcey będą. Lubośmy rozumieli że na tey Wielkiey Radzie Potencyie Sprawę ktorę popierać będą aby ostateczną zyskali approbacyę przez Wiadczenie iednak iesteśmy ze do tego Dzieła nieszczęśliwego na tey nie przystąpią Radzie, ale y owszem wszystka Rada wierna dopraszać się o złożenie Seymu będzie aby na nim, gdy iuż żadney nadzieiey ocalenia mieć niemoże, przez traktowanie y Negocyacyą ztemi Potencyami mogła iescze iakową porcyą odzyskać kraiu; y w tym iescze całe ucieszowanie nasze; Mimo tey nadzieiey powszechney Woyska Austryackie osobliwie Pruskie do Nas się zbliżaią, te ostatnie o Osm Mil ztąd swoy kordon pod Rzekę Nzurę wyciągnęły y żadney żywności tu niedopuszczaią,

wtych dniach Xże Gallitzyn y Pułkownik Lebri
tu z trzema koronkami stanęli y większą iesz
lierbę tych Gości obiecuią: Tym czasem nieopu
szczamy tu Rąk y wszelkiego dokładamy starani
abyśmy się ratowali że ludzkie czynie może cesa
lowanie; Nieprzestaie tu pewna Potencya szeptać
do ucha abyśmy się opierali y do niczego nieprzysta
wali, ale że te nadzieie zyścić się niezwykły, a tym
czasem ostatnim grozą zniszczeniem, trzeba się bę
dzie poddać day Boże przy pomyślnieyszych kon
dycyach, We Lwowie JP Głogowski Miecznik Bełzki
dał wzgębę Żołnierzowi Cesarskiemu na warcie stoią
cemu, wzięty do więzienia okuty iedzi czekaiąc
z Wiednia decyzyi, która dla stanowienia przykładu
okropna nastąpi. Wręczył tą Pocztą niemam co
wypisać ale następuiącemi zwykły zachowam
punktualność z którą dozgonnie piszę się

Wtym momencie JP Stackelberg Poseł Rossyiski przysłał
do Dworu wiadomość z odebraney Sztafety z Petersbu
iż Senatorowie w Niewoli zostaiący są iuż z Niewoli
uwolnieni y aktualnie de 8. Janry z Mieysca swego
więzienia wyiechali do Warszawy powracaiąc, tak
iednak iż w Petersburgu znaydować się niemaią

d. 8. febr. 1773.

184

Jakowa tu wyszła okropna wtych dniach Dekla-
racya tę przyłączam nad ktorą wszyscy zadumieni
wznoszą Rece o pomoc z Nieba y tey szczegulnie zaufac
Należy; Dziś zatym zaczyna się Wielka Senatu Rada
na ktorą bardzo mało przybyło Senatorow kiedy iednych
z kordonu wypuscic niechciano, innym zakazano
y ten zakaz aż tu in Regia przytomnych doszedł.
W tych dniach JP Poseł Cesarski raz ustnie Imieniem
Dworu swego ostrzegł X.cia W.Wdy Ruskiego aby na
tey Radzie Przytomnym niebył, y gdy ten Pan in scripto
tego Zakazu dopomniał się, przysłał Poseł Billet to samo
powtarzaiąc iż gdy W.Wdztwo Ruskie więcey non exi-
stit aby od tey Rady wstrzymał się, żadnego przytym
niedaiąc szczytytułu; kasztellanowi Bieckiemu to samo
zalecowiu, Poseł Rossyiski: W.Wdzie Witebskiemu, Biskup-
powi Inflantskiemu: kasztellanowi Połockiemu podobny
zakaz postali, y znaydować się na Radzie niebędą. Przy-
były tu Marszałek Nadw. Litt. Biskup Łucki, W.Wda Smo-
lenski, Poznanski, Podlaski, Chełmski kasztellanowie,
Ta Rada Semotis Arbitris odprawiać się będzie ktorą
od czytania korrespondencyi od ostatniey Rady Respon-
sow y wszelkich innych czynnosci zaczynać będą;

ale gdy iuz Termin Seymu przyszłego y koniec Jego
według Deklaracyi iest wyznaczony przeto iuz nad tym
zastanawiać się Wielka Rada niebędzie dosyć czas długiey
Seymowania niewiemy czyli pod konfederacyą, czy
liberum veto zachowane będzie podobno umyślnie d
tego potrafią przez iednego Posła Seym ten zerwać, a
tym sposobem grozby swoie zyścili y resztę teraz Za
garneli; Xzę Prymas odpisał iż stawić się niemoże z
czyli iednak Nay. Panu aby do żadney takowey gwał
towney czynności nieprzystępował y Seymu nieskład
Generalność z Lancuta w Bawaryi rozpisywać też L
stow nieprzestaie aby nadziei nietracić, mężnie op
rać się y że na Wiosnę pewna nastąpi dywersya, al
kiedy Nami tego sukkursu doczekać się niemogli, nikogo
przeświadczyć niepotrafią; Czekamy co moment wiad
mości o zagarnieniu Krakowa przez Woysko Austr
ackie, gdzie z tamtąd Garnizon Rossyiski de 30. elapsi mia
wymaszerować, Woysko Pruskie Częstochowę ma zab
gdzie iuz pokazuie się oprocz tego, Pruskie Woysko W
województwa Inowrocławskie y Kuiawskie aktualnie opanowały
Jezeli te Potencye zniosły się między sobą zapewne y Mosk
głębiey w kray postąpi, Uwolnienie Senatorow Więzni
niewiem mieni się którzy kosztem Imperatorowy do Wilna
woiowani y odesłani będą a z tamtąd swoim, w tym za
onych poprzedzono iż w tych konjunkturach w Peters
burgu być niemogą, czego iak słyszemy mocno dop
minaią się y nad tą zatrzymuią się rezolucyą.

d. 15. februar 1773

185

Po tygodniowey Senatu Radzie, dziś iuz czytane będzie Resultatum, ktore stosuiąc się do przepisu Deklaracyi Ministrow Cudzoziemskich wyznaczy Seym wnicy determinowany, ktorą miałem honor z tąd przesłać; Vota Senatorskie poczęwszy od JW^o Biskupa Wilenskiego zgadzały się aby Nayiaś. Pan wyznaczył Delegowanych do układania Proiektow na przyszły Seym aby ta gotowość wczesnie była, trzeci Punkt aby na tym Seymie Sąd był stanowiony naprzeciw Zaboycom Krolewskim; Ministerium Nasze Status dołozyło aby Generalność konfederacka za Granicą tułaiąca się na ten Seym przypozwana była, oprocz tych ktorzy Recessa od konfederacyi uczynili ktory Punkt zapewne wnidzie w dzisieysze Resultatum. Aze Expedycyą Seymową układac będą, do ktorey y Instrukcyą o traktowaniu Materyi na Seymikach przyłączac iest zwyczay zapeą tu sobie iz Ministrowie Cudzoziemscy wtych dniach iedną iescze oddadzą Naszym Ministrom Deklaracyą w ktorey [illegible] Materye wyrażą ktore na Seymikach y na Seymie przyszłym traktowane być maią; y ktore posiłkuiącemi się Woyskami aż tu do tey Rezydencyi popierac będą zwykłym gwałtownym Sposobem. Rozne tu wrożą Materye o Rządach absolutnych, o Panowaniu Sukcessyonalnym, te iednak Proiekta niepewne o ktorych tylko konjekturują bez żadnego fundamentu; W przeszły Piątek wieczor stanął tu szczęśliwie Xże Biskup krakowski, naprzeciw ktoremu Nuncyusz, Biskupi Poznanski, kujawski, Łucki, y innych wielka liczba

Panow wyiechała, Pospolstwo na Wstę wyszło y do Samego
Pałacu Vivat wykrzykuiąc z wielkim gminem Ludu przybył do
swego Pałacu gdzie pozno w Noc witał się ze wszystkiemi y opo
wiadał przykrości więzienia swego, ale tez y to dołozył iż gdyby
w drugie więzienie do Austryi do Prus y na Syberyą ieszcze
był wzięty, swego zdania y gorliwości przy Obywatelstwie
wrodzonym nieodmieni. W Sobotę przez Xcia Podkomorze
Kor: od Krola był witany y wczoray na Audyencyą był zapro
szony gdzie przybywszy o 11. gl: bawił całą godzinę u Nay Pan
y po Audyencyi posiedł z Krolem do kaplicy y od Dworu do Ne
Kyusza na Obiad poiechał, Mowiono tez iż na 12 dni miał z tąd wy
iechać do Krakowa ale ostrzezony będąc iż Austryacy mogli
go z tamtąd na Seym nie wypuscić, iest iuz [illegible]
Został się w Warszawie y czekać Seymu w tym umysle Oby
watelstwa z ktorym też oświadczył się nieustawać.
Kwatery dla Woyska Rossyiskiego po wszystkich Przedmieściach
Warszawskich są rozpisane, do ktorych Generałowie Austry
accy y Pruski każdy z kommendą znaczną maią przybyć.
O Pokoiu między Portą y Rossyą lubo Listy od Granicy
twierdzą iż zapewne dogodzie, że Feld Marszałek Roma
nzow, zaś syna swego z odebraną Expedycyą z Bukoresztu
wysłał do Petersburga y wnoszą z tąd sobie iż do Podpi
sania został zawarty Traktat, upewniaią iednak inni iż to
Dzieło dla Polskich Interessow do skutku nieprzyidzie
chybaby Porta oderwała Rossyą od Austryi y Krola Pru
skiego y wspolnie naprzeciw Austryi woiować chcieli
czego bardziey życzemy, niż spodziewamy się.

d. 22 febr. 1773

186

W przeszły Poniedziałek przeczytane Resultatum Se-
natus Rady w ktore lubo usiłowano rozne włożyc Rezolucye
te iednak trzy tylko wyrażone zostały, Seym podług Dekla-
racyi wydanych, Potencye gwarantuiące Traktat Oliwski zapro-
szone były do przysłania Plenipotentow swoich ad Regiam
do traktowania z Ministrami tu rezyduiącemi, Sąd naprze-
ciw krolobóycom, Uniwersały y cała Expedycya Seymowa iuż
gotowa ktorą dziś do WW. X. Litt. wysyłaią, Uniwersał radbym był
przesłał, ale z tych często niewydaią puki rozesłane niebędą
Spodziewam się iednak iż ten naypierwszy JWPa niebędzie taynym
Ostatnią Pocztą odebraliśmy z Krakowa wiadomość, iż Moskwa
z tego ustąpiwszy Miasta, Woysko Austryackie Krakowa [illegible]
[illegible] odebrało possessyą, Zamek nayprzod opanowało, y reparo-
wać z Skarbu kor. nakazano, Prowenta z Wielkorządow krolew-
skich do siebie oddać zlecono y wszelkie od tąd dyspozycye swo-
ie wydaią, tak dalece iż Krol ostatnie stracił Wielkorządy, dodaią
do tego iż WWdztwa Krakowskie y Sendomirskie do swego krole-
stwa Halickiego zabrać maią, rozumiemy iednak iż nie na zawsze
ale aby mieli co ustępować podczas Negocyacyi na Seymie
na ktorym odkryie się wszystko, Mowią tu często iż Mini-
strowie Cudzoziemscy Przybycia Senatorow pozostałych
o tenże Seym pod konfiskacyą Dobr dopominać się będą;
że JMć Wojewoda Ruski znayduiące się w bezczynności
wybiera się z Warszawy do Pilaw na mieszkanie, Mocno tu
mowią iż ten Seym przyszły pod konfederacyą przy
krolu agitować się będzie ale niewiemy czyli te trzy Po-
tencye nato zezwolą aby pod liberum veto wchodziły,
[illegible], chyba że ta konfederacya takową od ktorey

Polskiey i mieć będzie pomoc y podporę; Woyska Pruskie
Części stanęła tu w Ultarszawie y za Miastem, i podziewa
no się tu Generała Lentulus Pruskiego y Generała Austry
ckiego Haddyka do traktowania o zabrane kraie
ktorzy dotąd tu nie stanęli y mowią iż Major Pruski
traktować y sprawować te Interessa z Ministrem Pruskim
będą, Miasto Gdansk wszelką Negocyacyą o Portorium
z kommissarzami Pruskiemi zerwało, y chce się trzymać
defensive ktore Anglia y Hollandya prywatnie y potai
mnie namawiaią aby do niczego nie przystępowało - od
Są tu partykularne wiadomości; Jeż się nieodmienie
że konferencye w Buchoreszcie między Ministrami
Porty y Rossyi od Miesiąca ustały iże żadney nadziei
do skutku tey Negocyacyi nie zostawuią, maią ta za
rzecz pewną że Porta wielkie Pieniądze Szwecyi w
stała aby Moskwie dywersyą tey kampanij uczyni
do czego Francya małby dz powodem, krol Pruski
nad zwyczay wielkie rekrutuie Woyska, rozumieia
Polityci iż Szwecyi pomagać będzie y ieżeli ten Ewen
nastąpi odmianę wielką w Europie ~~nastąpić~~ przyniesie
Dobra Xcia Biskupa krakowsk: iuż są z Sekwestru uwol
nione y oddane, do krakowa ztąd nie wyiedzie y Seymu
czekać postanowił sobie, ieżeli Austrya zasiadać mu
dopuści; Seymiki pro 22. Mtij Poselskie wyznaczone
ieżeli Województwa dadzą Moc Posłom uczynienie tu konfe
racyą, w szczęśliwe na tym Seymie odmiana Rządu
Opatrzenie krolewskiego Dostoienstwa zyiście się
maią y inne w tinam pomyslne Eventa staną.

d. 1. Maij 1773.
187

W tak krytyczney cześci zmy tu Syttuacyi iz niewiemy co sobie obiecywac y co nas czekac moze; Lubo Seym ten ciest wyznaczony niewiemy iednak czeli nam co zbawiennego lub okropnieyszego przyniesc ma o ktorym mowią iz Panowie na Seymikach nieporadzą, Posłowie niestaną, y Seymu niebędzie co zatym za fatalna nastąpi konsekwencya złych grozbow ktore Potencye w swoich wydanych Deklaracyach cieli ciak są zawziete łatwo wykonaią zyiscie one; Mowią na ostatku iz na mieysce Biskupow Podkomorzowie y Chorązowie Pierwsi Urzędnicy Powiatowi zaprosieni czyli zaprowadzeni od Woysk do Seymowania będą; Inni twierdzą iz znowu nieszczęsliwe konfederacye powstaną iednym słowem ani się z sobą naradzeią ani znoszą. Wszak że są tu przytomni Xze Biskup Krakowski y Biskup Kamieniecki, Pierwszy tu w Regia Drugi od niey kilka Mil, aby się tych spytano czego chcą y czego sobie zyczą, wszak to są w tey konjunkturze Dwa Oracula aby zapomniawszy co ciez przeszło do iednomyslnosci y do iednosci z innemi Zyczliwemi Oyczyznie Obywatelami przystąpic y traktowac chcieli, ale tey konfidencyi y znoszenia się wspolnego niewidziemy, y owszem Pierwszy Xze Biskup tym samym co y przedtym tchnie

Gorliwosci Duchem zadney od iakiey kolwiek Potency
niemaiąc otuchy, chyba samą Opatrzność Boską cały
f. rac resztę Obywatelow będzie; Inkluduię Uniwersa
inkluduię Notę ostatnią po Senatu Radzie od Mini
strow Naszych wydaną; Czynią tu sobie iakowe g
Nadzieie Odmiany między tuteyszemi Potencyami
utinam nieomylną, bo widziemy iak nay przod Ar
stwo Rossyiskie tu do Miasta ściągnione ktorego od
gday 4800. tu na kwaterach stanęło, widziemy iak Cię
Woyska Austryackie: iuż pod Radom zbliżyła się, wie
my iak tu na Mieyscu y w okolicach tuteyszych Party
Pruskie z Officyerami gęsto pokazuią się; General
Cesarski de Rescowr tu stanął, ten mowi iż wzięcie
krakowa przez Omyłkę stało się, obawiemy się żeby
ta oddadzą Miasto, General Lentulus Pruski bedzie
oczekiwany; Austryia nad zwyczay y Prusacy n
zerzałą Woyska y werbować gwałtem nieprzestaią
Negocyacya Pokoiu między Portą y Rossyą ma być
aktualnie zerwana, inni twierdzą że Rossya za
20. Millionow Rublow z Portą zgodziła się y Elszczystk
odstępie, ale pierwszey bardziey wierzemy wiad
mości
Rapport Xdza Sutkowskiego y Dwa Manifesta inkl
f. duię

d. 8. Mtij 1773.

178

Dostałem przeszłą Pocztą Universał, Odpowiedź Ministrom Cudzoziemskim y inne drukowane Papiery publicum tyczące się; Teraz nayważnieysza tu Mowa o Seymikach za 15 dni wyznaczonych do ktorych ani Dwor ani Nasze Ministerium, na ostatku y Cudzoziemskie mieszać się ani wdawać niechcą; y lubo rozne Subiecta prezentuią się Posłom Cudzoziemskim oświadczaiąc się z ochotą do przyszłey Funkcyi, o ztąd odbieraią odpowiedź, iż żadney od Dworow swoich zlecenia niemaią Interessowania się do Seymikow, Dwor zaś arcysłuszne ma powody do tey obojętności, bo ieżeli Narod ma iakowąś o nim prewencyą, iakoby w tey koniunkturze ztemi znosił się Potencyami, Dwor żadnych więc niechce kreatur swoich, niech Narod cały ma one dla siebie, y niech zaradza o sobie; Twierdzą tu iednak wszyscy aby ten Seym do skutku przyszedł, ile liberum veto zostawione, twierdzą iednak bardziey czyli ci Seymiki stawać będą na ktore nikt tu z Panow Familij pierwszych Urzędnikow niewybiera się y nie konkurruie, nieprzestaią tu szeptać do ucha iż Nowa Scena rzeczy otworzy się albo blisko przed Seymem albo na samym Seymie, o Konfederacyach mowić także nieprzestaią JPa Raczynskiego, JPa kuchmistrza kor: Marszałkami wymienieiąc, ale to wszystko iednak niedokładna wiadomość de

y ten Ewent podług Seymikow obiasni się; Doczytał
WWPan z Uniwersału Punktu Interregni, ktory ma bydź
Postom w Instrukcyą włożony y Authorowie Jego na ten
pozwani y sądzeni będą; Co zaś do Zaboycow Krolewsk
ten Punkt in Resultato przeszłey Senatu Rady znayd
ć się y Delatorowie ci wszyscy będą ktorzy tego d
przy Krolu znaydowali się; Jus tu więcey ekslegia nie
mam co wyrazić; Za Granicy nie przestaią pisać
wielkim armowaniu się Cesarza, Krola Pruskiego
Francyi, Hiszpanij, Hollandyi, kuryerowie w
więcey do Wiednia y ztamtąd od Posła Francuzkiego
wysłani zostaią, Jezeli Traktat między Portą
y Rossyą niedoydzie iako powszechnie obiecuią
Rossya defensiwe tylko mieć się będzie iako w
cześniona y iako od Szwecyi dywersyi spodzie
wa się, Mowią tu cz Rossya Zmudz zabrała al
Krol Pruski nieuprzedził y niezbliżył się do
Granic; Woyska Austryackie opuszczaią Kra
kow y to Miasto oddaią do ktorego mimo Trak
tow zawartych weszli, y na karmieer cofneli

d. 22. Maij 1773.

189

Przyspieszył Dzień dzisieyszy Obrad Seymikowych na ktorych stawać maią Posłowie a bardziey wykonywa-cze absolutney Woli y władzy Trzech zprzymierzonych Potencyi aby oraz ten Gwałt y uwolenią potwierdzili y Prawem umocnili; Za kilka dni da się o tych Subjektach słyszeć; tu co Regia co moment spodziewano się Jmci Pa Kuchmistrza Korł: z Petersburga ktory na Seymiku miał chcieć stanąć Posłem z pretensyą do Laski Seymowey, nie wiem czy tey nocy nie przyiechał, Jmć P. Krayczy Korł: iuż dawniey ztąd do Lubelskie wybiegł, aby ztamtąd Posłem a tu Marszałkiem stanął, Trzeci Kontarrent Jmć P. Raczynski Pisarz W.K: z Wielkiey polski ma stanąć także tu do Laski, ktorą, bądź kto chce rządzić nie będzie; iako y całym Seymowaniem, ut i nam tylko dosta-tecznie tu Członki staną, aby z nich Corpus Rzpltey formo-wane bydź mogło; upewniaią tu cz. Xże Biskup Kuiawski iże te Dzieło prowadzić będzie, upewniaią ieszcze y o tym iż u JW. Ministra Rosyiskiego JW. Biskup Wilenski, y inni ta-kże na ten przyszły Seym Nowey Formy Rządu układa-ią Proiekta; ale czyli ten Seym zacznie się, y agitowa-ne będzie, ieszcze nad tym rozne Duchy zamyślaią się, że zgodzić się nie mogą czyli lepiey przystąpić do tego potwierdzenia Granic, czyli nieprzystąpić, y na

Do JMci Dworskiego

wszelkie Eventa w Deklaracyi de 2. febr[uarii] grożące
bydz gotowemi; JP Lentulus General Pruski miał tę
pierwszą Audyencyą ten głośno mowi iż od tąd liberum
Veto mieysca mieć niebędzie; Regimenta Pruskie Ca[...]
za Pragą lokować się maią y ze wszystkich Stron o[...]
czeni Woyskami bydz mamy, y słuchać Ukazow y
Ordynansow Cudzoziemskich wlec teraz znayduie
my się sytuacyi; Dla Cesarza JMci Poczty rozstawion[e]
aż do Lwowa gdzie wszelkie gotowości czynią na przy[j]-
ęcie tego Monarchy, ztamtąd aż na Podole pod Kamie[niec]
Cały swoy kray zabrany oglądać będzie; Juz podob[no]
niewątpliwie się iż Negocyacya Traktatu z Portą zerw[a-]
ła się o czym Listy rożne donoszą y tylko za kuryer[em]
czekaią tę ogłosić wiadomość; Pewną woynę międ[zy]
Szwecyą, Danią, Rossyą, y innemi Pułnocnemi Poten[cy-]
ami obiecuią;
JP General Totleben po krotkiey chorobce, z tym
wczoray tu rozstał się światem.

d. 29. Maj 1773. 199

Nayswiezszego pod tenczas ciekawości o Ewenencie Seymików blisko przeszłych, o ktorych dosyć też mamy relacyi ale niepewnych, Tu w Warszawie w Wyszogrodzie Liwie, Zakroczymiu poszarpane, gdzie powtorne wyszły niewczasy, w Opatowie i Sendomirski gdzie Xiądz Marcin Lu- [illegible] Sendomirski przybiegł w Imprezie Poselstwa, zerwał się; Krakowskim Łętowscy Podczaszy y Burgrabia, Ożarow- ski z innemi stanęli, w Sieradzkim Zaremba Generał [illegible]ymowski obrani z innych mieysc czekamy wiadomości. Przy całey czynności upatrzeć mysię cz mocno o Po- słow liczbę starają się aby z nich wybor uczynić według upodobania y Zamysłow swoich aby pierwszym przykładem ostatniego Seymu Delegacyą stanowić y na tey Delegacyi takowe dyktować y formować prawa iak okoliczności wyciągać będą; Austryacy kordonu swego pozwolili Obywatelom wyieżdżać do Polski y starać się o Funkcye Poselskie y z tego Kor- donu Potocki Starosta Bełzki Syn n. Wdy Kijowskiego z Łucka z Wołyńskiego obrany iest Posłem, Ci wszyscy podobno na gotową rzecz y na ułożone iuż proiekta też przybędą, ktore iak utrzymuią iż z Posta [illegible] układaią w obecności Wileńskiego, Krakowskiego Biskupow Wdy Kaliskiego, Podskarbiego

WK: Podkanclerzego kor: Mowią tu iż na Prowin
WXa Litt. przypada Kadencya Laski na bliskim
Seymie, ieżeli tak iest, wnoszą tu iuż do Marsz
łkostwa JWo Podskarbiego Nadz WXa Litt. Więc
tych nieszczęśliwych konjunkturach niemasz
Co wyrazie, Czekaią tu co moment kuryera
z ostatnią wiadomoscią zerwaney Negocya
Pokoiu w Bukareszcie.
Ma tu iuż bydz Manifest drukowany od Gener
nosci za Granicą wydany y po francuzku zost
tyra drukowany naprzeciw tym wszystkim
tuteyszym czynnosciom zaniesiony, słyszeli
dopiero o nim ale dotąd go niewidzielismy.
Pozwy gotowe Autorom Interregni ale niewydo

d. 5. April 1773

131

Nayciekawsze tu wiadomosci o odprawionych Seymikach ktore w koronie po większey Części stanęły, z krakowskię cest Osmiu ale Austrya odzywa się iz nie dopuści tylko Czterech, inni Czterech iako z kordonu wtey liczbie być nie powinni, ktora kwestya na to tu mieysce do Posła zostana, Wielkopolski doszedł, Sieradzki Łęczycki, Rawski doszły, na niedoszłe powtorne expedyowano Universały, z tych dziś przypada Termin Seymikowania, Wołynski y Kijowski zerwane przy solennie zaniesionym Manifescie od wszystkich Obywatelow, do Resultatum ostatniey Senatu Rady stosuiąc się; Iz poniewaz dała Senatu Radzie o Ewakuacyą Woysk dla Obrad publicznych dopraszała się to że nie nastąpiło y owszem sama tuteysza Stolica temi Woyskami cest otoczona, a ztąd niewidząc zadnego bezpieczenstwa dla Postow, przeto do zadnych nieprzystępuiemy Obrad y naprzeciw wszelkiemu Seymowaniu protestuiemy się y Manifestuiemy się d. I.; ale to lekarstwo nie pomoze choremu ktory iuz na smierc osądzony, gdy by takowa Protestacya w Izbie Poselskiey a potym cordam lectis nastąpiła, Oferens poszedłby na Syberyą y batalia bez iednego Zołnierza odprawi się, tak tuszą na tęzowne rzeczy z trzy Spoione z Sobą Potencye tryumfować muszą: ofiarą im wreszcie będzie nalezało; to podobno przewidział X^{ze} Biskup krakowskię; ktory w Piątek przeszły rano rozesławszy Billety swoie do Panow tu przytomnych

z pożegnaniem, Osobliwy zaś Billet do JWPa Barona
de Stackelberg Posła Rossyiskiego napisawszy w te słowa
Iż widząc z konferencyi wczorayszey z JW. Imć Panem
miany, że bytność moia na tym mieyscu ani Oyczyzn
ani Religii użyteczna bydź nie może, zaczym wziąwszy
przed siebie Rezolucyą z Warszawy wyiechać, iakoż ak-
tualnie na Opole (: Dobr Xiężny JMci Wdowy Lubel:) do Dyecez
moiey udałem się, y tego dnia rano o czym nikt wprzó
nie wiedział w kompanii JWPa Alwego wyiechał, Rożnie t
o tym koniekturuią iż na tey konferencyi podano mu Pla
tu Seymowania bliskiego, ktore podobno przez Delegacyą
zaczynać się y z konczyć, y na co podobno Xiądz Biskup zezwo
lić nie chciał; Inni koniekturuią z kompanii JWPa Alwego iż
Interess Kurlandzki w Opolu będzie traktowany, ale
gdy te Potencye nie dopuszczą, za nic wszelkie usilowani
Cesarz JMć podług ostatnich Listow, odmienił rezolucyą
y podroż swoię tu do Polski dla zlustrowania Krolestw
swoich, nie wiemy przyczyny tey odmiany; Iż reliqua
w publicznych Interessach, altum silentium do Seymu, na
ktory iuż Woyska Pruskie z tąd po prawey ręce Wisły loko-
wały się, po lewey Rossyiskie: nad Pilicą Austryackie, wszyst-
kie Woyska Porcye pieniężne, oprocz Furażow wydawać
sobie nakazały y Kommissarzow Polskich postanowiły;
Rzecz dziwna iż po ostatnim tu kuryerze o Negocyacyi n
Wołoszczyźnie ucichło, ktorą wszyscy za zerwaną tłomacz
oli Xiądz Biskup Krakowski: przed Wyiazdem z tąd swego na
Assamblach u siebie Extravagantias robił z zdrowym rozumem
nie zgadzaiące się dlatego Przyiaciele Jego starali się nagle z tąd go w
prowadzi

d. 12. Apr. 1773.

Piszę tę ostatnią Pocztę przed Seymem o ktorym na przyszłą, de Praeliminaribus będę iuż mogł donieść; dziś zaś z racii powtornych Uniwersałow tu w Warszawu stanęli Posłami z Ziemi Łomzynskiey Xzę Antoni Sutkowski z JPn Drewnoskim Jurystą tuteyszym, z Zakroczymia JP Frankowski jakoby Plenipotent, z Ciechanowsk. JP Kicki Subjecta na wszystko podmowowane, że Ludzie bene sentientes tey unikali funkcyi; Dotąd dwoch mamy do Laski konkurrentow JPa Poninskiego Kuchmistrza Kor. Posła Lawskiego, y JPa Rabrynskiego Pisarza Kor: z Wielkiey polskiey Posła, Pierwszego Moskwa promowowanie, Drugiego JP General Lentulus Pruski utrzymuie ktorą konkurrencyą w ten tydzien ułatwią y uspokoią; Mowią o nowym o tym Seymie ktory y cały Rok ciągnąć się może w tym przeciągu podług koniunktur zalimitować, to zaś pierwszym mieni się iż podług Planty od Rossyi podaney y Dworom Dworom kommunikowaney Proiekta tu Nowey Formy Rządowo układaią, y JP Kuchmistrz koronny tę Nową Formę w Instrukcyą swoiey od Ziemi wyrazić y napisać sobie zlecił; Xżę Biskup Krakowski iuż stanął w Krakowie y tu więcey nie powroci, Napisał List do JPa Barona Stackelberga Ministra Rossyi: bardzo obszerny y ciekawy wyrazaiący powody dla ktorych przytomnym tu bydz nie może, ten List będzie przetłomaczony, y przyszłą Pocztą kommunikować go nieuchybię; Woysku Pruskiemu 24. Milionow lokowały się dla ktorych Skarbe y gotowe pieniądze na Porcye Obywatele wydawać muszą;

y te Woyska im dłuzey Seymowac bendą, tym dłuzey
uciemiężac bendą, JP Goltz Starosta Grudziązki y General
Schach na to wolkowani mieysce aby Interessa Dyssydentow
popierali; y na Delegacyi przy wyborze 8 osłow zastanowic
Czecha; Jeszcze się potwierdzi że cała Negocyacya Traktatu
Moskwy z Portą zerwała się o czym ten Kuryer w tych
dniach doniosł iż tylko Minister od Porty w Bucharescie
został się cżescze dla korrespondencyi z JPm Obreskow
Ministrem Rossyiski w Jassach, to zerwanie Negocyacyi
przypisuią iż Porta Krymu odstąpie niechciała y na
Podział Polski takze zezwolić niechciała ten że nakoniec
potwierdzenia potrzebuie; a zatym między temi Dwie
Potencyami woyna wielka zacznie się, cżeli y to cży
się ze Porta wielkie pieniądze Szwecyi wysłała na
uczynienie dywersyi ktora aktualnie mocno armuie
y ktorey Francya 10.m Ludzi na Okrętach wysyła, na
tenczas Rossya chyba defensive trzymac się musi
przeciw Turkom; Od Austryi niepewna pomoc, tę całą
robotę przypisuią krolowi Pruskiemu. Cżyli ten ewen
ruptury z Portą polepszy, czyli pogorszy Sytuacyą Inte
ssow Polskich trudno polityczy mowić; ale większa cżęść
konkluduie iż zadney influencyi miec niebędzie, chyb
przedłużenie czasu a wnim dłuższą y cięższą ruinę res
pozostałego kraiu.

d. 19. Apr. 1773.

Jeszcze w przeszły blisko Piątek zaczęna się tu Nowa Scena, tenże dzień JWJW. Biskupi Wilenski, kujawskie Woiewoda Kaliski, Podkanclerzy kor. Podskarbi W kor. ziechawszy się do JW. JX. Kanclerza W. k. tam wspolnie przy wierte Wolności y Podziale kraju, konfederacyą generalną podpisali do ktorey y przytomni tu cież Posłowie pisali się, potym Akcie JP. Poninskiego kuchmistrza kor. Marszałkiem z korony, XCia Radziwilla Miecznika Lit. z WXL. Marszałkami obrali, tudzież XCia Antoniego Sułkowskiego kollegą ad Majestatem wyznaczyli, zapraszaiąc JK. Mci aby do takowego przystąpił Dzieła; ktore Dzieło tuteysi Ministrowie Cudzoziemscy nieczekaiąc Seymu, sami takową przepisali konfederacyą; Już maią być gotowe Proiekta o ktorych między innemi o iednym namieniaią, iż ma bydź Consilium permanens z kilkudziesiąt Osob złożone ktore wszystkie rzeczy pluralitate Votorum układać y decydować będzie, Seymy zas to Consilium nieustaiące reprezentować ma, 24. Millionow bydź ma ustanowionych z ktorych 7. Nay. Panu, reszta na Woysko y inne publiczne potrzeby obrocone. Fundusz na to niewczesny namieniaią; iż krolewszczyzny, Starostwa etc: maią bydź otaxowane aby podług tey Taxy Possessorowie one zapłacili Skarbowi, zatą zaś opłatą dziedzicznym Prawem trzymać one będą, cieżeliby zaś ktory Possessor niebył in statu zapłacie, rowczyną płacić będzie od Summy Taxy wyznaczoney. Dobra dziedziczne quartam partem Dochodow płacić maią; Trybunały zniesione będą, Grody y Ziemstwa zostaną od Seym ma bydź remotis arbitris, ktorzy z ktorych Listu przytą czam Ministrowie Cudzoziemscy XCia Biskupa krakowsk. pro Jncapaci publicznie deklarowali

Appellacya do Rady namienioney przyść ma, Takowe a
Rady ustanowie maią, iedne ad Civilia, drugą ad Politica
na ktorych Nay Pan prezydowac będzie maiąc dwa Vota
y to Politicum Consilium nieustaiący Seym ma reprezento
wszelkie Materye Status układac y decydowac, Minister
zmnieyszone, kommissye zniesione, wtych dwoch Radac
zawieraćsię maią, Krolowi te 7. Millionow wyznaiąc, c
kwartał po 100^{m} ẜ. wypłacac maią, ale ta Rada nieustan
wszystkiemi Dobrami rządzic będzie; Takowe tież są 8
iekta o ktorych dopiero mowię, ale iak się zyszcze
da się widziec pewna iednak odmiana Rzeczy y Rzą
nastąpi, Wczoray niebyło żadney Delegacyi, Dziś Se
natowie poszli na Mszą y na kazanie a po Naboženstw
do Izby Poselskiey udadzą się zktorey Delegacya do Na
Pana ma nastąpie z zapytaniem do akcessu konfede
racyi, ktorą iuż przeszło 30. Postow podpisało, o ktor
iednak rożnie tu mowią iż wtey konjunkturze nie
trzebna była, przeszłe konfederacye miały pozor słuszny, ale
dzisieysza mieć będzie niesłuszniey podział pro Objecto
mowią zaś iż ta konfederacya iest tylko przy wierze Oy
nosci y krolu, ale koniec Podziału; Zapatrzemy się na tę
robotę o ktorey doniesię nieuchybnie zwykły punktualnosci
Upewniaią tu iż między Francyą, Hiszpanią, Portugallią An
glią Traktat zawarty, iż Woyna we Włoszech zacznie się, a
nizeli Słonce wnidzie Reza Very, wygrycie; Moskwa za D
przeyść miała, y austryakow 40^{m} na Sukkurs Moskwie p
szło, krol Pruski wszelkie Okręta od Cła uwolnił pod
Gdanskiem, y kommissya z Anglij Moskwy y Prus, wy
znaczona w Gdansku ktora Tertorium to ułoży, ktora
y Defluitacyą od Wisły ma uregulowac.

W Poniedziałek 19. Apr. Dzien zaczęcia Seymu JmC P. Łętowski
Podkomorzy krakl. y Poseł pierwszy zagaiwszy Seym doniosł zgro-
madzonym Posłom o zaszłey konfederacyi w Warszawie przed Seymem
y obranym Marszałku JW Ponińskim kuchmistrzu kor. Pośle Liwskim.
JP Reytan Poseł Nowogrl: odezwał się zaraz iż o żadney niewiem
y niesłyszeliśmy konfederacyi, ile przez Uniwersał JKrMci na Seym Wo-
ły ziachaliśmy się y Seymiki także wolne bez konfederacyi odpra-
wiły się, a ztąd na żadną niepozwalam konfederacyą y od tey co Tera-
no do Elekcyi Marszałka dopraszam się, co y innych kilku Posłów żą-
dney popierało, ale mało co skorzystano. JP Kuchmistrz zabrał głos doniosł
iż die 16. Cwrr. 72. Posłowie podpisawszy się na Akt konfederacyi obrali go
Marszałkiem iż idzie o Moc y powagę obowiązujących, a zatym chce dziś rzą-
kto mieć Laskę odbierze, y mimo wszelkie remonstracye zasiadł miey-
w Izbie Marszałka, któremu JP Krakowski w wielkiey uwadze oddał
Laskę, JP Reytan iak nayżywiey odezwawszy się naprzeciw temu bez-
prawiu, ruszył się z mieysca JP Kuchmistrz w tym JP Reytan zasiadł mieysce
Marszałka, któremu kolledzy podawszy Laskę, mówił iż iakim Prawem
JP Kuchmistrz iest Marszałkiem, takim y on się obrał; w tym zamiesza-
niu JP Kuchmistrz limitował Sessyą, JP Reytan wstąpiwszy na Tabouret
zawołał, kto kocha Oyczyznę niech się w Izbie zostanie, ale gdy większa
Część wyszła zalimitował także Sessyą; Nazaiutrz we Wtorek JP
Reytan po kilka kroć zachęcał do Elekcyi Marszałka, ale JP Krakowski
niechcąc do niczego przystąpić mówiąc iż raz oddał Laskę, wyszedł
z Izby prosili z tych kollegę Jego ale y ten był nieuproszony. W tym
czasie JP Kuchmistrz wszedłszy tylko za Próg do Izby Poselskiey z Lasą
zalimitował Sessyą; JP Reytan odezwał się iż za Drzwiami limi-
towana Sessya, prosił y obligował aby przystąpić do Elekcyi Marszałka
ale większa Część Posłów skonfederowanych wyszedłszy z Izby, JP Rey-
tan solwował Sessyą, y zaraz tego dnia pro assistentia JW. Kuchmistrzowi
Warty Rossyiski y Pruska stanęły. y w Jego Pałacu Sądy konfederackie otwo-
rzyły się, z których wysłano Instygatora aby [illegible] JP Reytena
którego trzeciego dnia we Środę publikowano. Ten ca. i w pół do Siód-
mey przyszedł do Izby gdzie Warta Marszałkowska [illegible]
Posłów pilnowała, tego dnia Delegacya od konfederacyi do JKrMci
przybyła na Pokoie Xże Antoni Sułkowski y JP Zieliński Poseł [illegible]
Malbor. Pierwszy miał mowę ad Majestatem, iż w tych nieszczęśli-
wościach niewidząc innego ratunku Oyczyzny iak tem Prawem
1673. Związek uważniczy, za powodem Senatorów którzy
pierwsze pisali się iako per Oblatam w Grodzie podpisy Ich świa-
dczą, obrali Marszałkiem JW Ponińskiego kuchmistrza kor. Męża
w usługach Oyczyzny Rzpltey znacomego, y ten akt konfederacyi
przy Wierze Wolności y Królu zasadziwszy, Supplikuią Nay Pokornie
aby Osoba Królewska to Dzieło potwierdzić raczył; Po nim miał

Mowę

Nowy JP Ziemiec o tym że Związku W. X. Litt. y o obranym Marszał-
ku X. Radziwiłła Miecznika Litt. doniózszy to samo powtórzył
Zapraszaniu; JmcX Kanclerz odpowiedział od Króla; Iż nie tayne
są nieszczęśliwości krajowe bo są w Universale ogłoszone. Wiey
wnak okoliczności Związku zniesie się wprzód z Wierną Radą
y da przez Senatorów do Izby Poselskiey Rezolucyą, rozjechali się
kuszysey; po południu X. Marcin Lubomierski Poseł Sendomirski
z innemi Posłami przyszedł do Izby Poselskiey gdzie władzą sobie
daną od JW Marszałka limitował Sessyą; JP Reytan y inni kolledzy
wołali kato bezprawie y gwałt, ale żadnego skutku nie uczynili.
Była potym Delegacya do X. Marszałka do Kommissyi Woyskowey
y Skarbowey aby Konfederacyi Przysięgę wykonali Na to odpowie-
dziano iż wprzód na Dwa Pany zapatrywać się będą y to co Król
y Senat uczynią, do tego y oni przystąpią. Naypierwszy Senato-
rowie co się pisali do konfederacyi de 16. Czerw. Wileński, Kujawski
Poznański Biskupi, Podkanclerzy Kor. Podskarbi Wk. Marsza-
łek Nad. Litt, Kasztellan Poznański, Wwda Poznański, Kasztellan Prze-
myski, ale ten akt zedrzeć mieli. JP Reytan dzień y noc sie-
dząc w Izbie Poselskiey z JP Korsakiem y Bohuszewiczem przy-
szedł do Nich Sekretarz Posła Ross. aby do niego przyszli z Expli-
kacyą oppozycyi swoiey, JP Reytan nie chcąc się wysłał Dwóch
Kollegów swoich którzy mu iednostaynie oświadczyli iż od Ele-
kcyi Marszałka w Izbie Poselskiey nie odstąpią; We Czwartek
Spodziewano się Sessyi do wysłuchania Rezolucyi Królewskiey
względem Akcessu, ale Ministerium Cudzoziemskie z niey nie kon-
tentowane usiłowało aby Nay. Pan zasiadł na Tronie y Marszałek
z Posłami złączyli się ze Senatem, JP Poseł Rossyiski przyjechał do
Dworu z remonstracyą y prośbą aby Nay Pan zasiadł na Tronie
y do konfederacyi przystąpił. Nay Pan nie uwzruszony będąc ode-
brał Notę od 3. Ministrow podpisaną: Iż ieżeli dziś JKrMć do
konfederacyi nie przystąpi, iż 50 m Woyska kraj niszczyć
będzie; Takową Notę JKrMć podał Radzie swoiey y Senatorowie
prosili Salwując resztę kraiu aby raczył przystąpić y JKrMć
[illegible]a z deklarował się; Przybyli zaraz na Pokoie JW JO Mar-
szałkowie y rezolucyi do akcessu konfederacyi dopraszają-
cy się, JW Kanclerz a Majestate odpowiedział Iż JeoKrMć
Spodziewając się że żadney przyczyny w tym Związku nie będzie
przeto do Niey ze Senatorami przystępuie y Marszałkowie
pocałowawszy Rękę Pańską wyiechali z Zamku. Ale
Posłowie Reytan, Korsak, Bohuszewicz nie wychodząc
z Izby Poselskiey przy swoim trwali umyśle, zostawszy
informowani że JKrMć ze Senatem do tego iuż przystąpił
Związku. odebrali Delegacyą Posłów od Marszałków wy-
słanych, którzy przywieźli JPa Reytanowi Paszport od Ministra

Potrzeby wolnego wyiechania z Warszawy zapewniaiącey
ocalenia Osoby y Maiątku kiedy z kwitu z kondemnaty
zaszłey y po takowych dokumentach JP Reytan o 9. wieczor
z innemi Kollegami Dawszy 2. A Warcie ktora go pilnowała
wyszedł z Izby y do Stancyi poiechali. Piątek S. Woyciecha
W Sobotę Sessye konfederackie w Pałacu JW Marszałka otwo-
rzyły się gdzie JP Wwda Płocki Prezes kommissyi Woyskowey Przy-
sięgę wykonał a przed nim kommissarze; Kxże Jmc Marszałek
WK per Sancitum konfederacyi, iż poniewasz na przeszłych
konfederacyach Marszałkiem nieprzysięgał, więc y w dzisieyszey
od niey uwolniony; Trzecie Sancitum aby kommissya Skarbowa
tatowa przed JW Podskarbim WK Prezesem przysięgła; Czwarte
Sancitum tego dnia wypadło; Ten Seym Secretis arbitris
agitować się oprocz Referendarzow, Sekretarzow, z Kancel-
laryi dekretowey y Instygatorow kor. y W.X.Lit.
[redacted] Po ktorych Wy-
rotach JP Drewnowski Sekretarz Seymowy y konfederacyi
przybywszy do Izby Senatorskiey o 11. g. zaprasza Sena-
torow do podpisu Akcessu do konfederacyi; Jako do Aktu
konfederacyi przystępuię y wszelkie w nim wyrazy y
obowiązki zachowam etc. ktory Akt konfederacyi ieszcze
większa liczba Senatorow niepodpisała, tym czasem Nay.
Pan poszedł do Senatu gdzie Marszałkow konfederacyi z Po-
słami zastawszy, Drzwi zamknięto podług Sancitum, wy-
chodzi iednak in publicum; Iż JW Marszałek konfederacki pię-
kną przygotowaną mową przywitał Nay Pana, zabrali
potym głosy Smolenski y Łucki Biskupi, Pierwszy y
drugi mocno naprzeciw postępkowi konfederacyi mowili
tak dalece iż JP Marszałek odpowiedział iż kto nie iest z Nami
iest przeciwko Nam, a pewny Poseł dołożył Biskupowi Smo-
lenskiemu iż ponieważ niepodpisał konfederacyi, aby
z tey Izby ustąpił; Wszczęła się potym kwestya o Akt
konfederacyi y o pierwszy Akcess do niey między Senato-
rami y Posłami czyli ma być napisano, My Posłowie
czyli My Senatorowie, y czyli to krajowa, czyli też Sey-
mowa konfederacya, y na tey kwestyi Sessya solwowana
ktora ledwo godzina trwała; y na Siodmy dzień odłożona
o ieżeli krajowa, rozszerzy się po Wdztwach etc. ieżeli tylko
Seymowa, tu tylko w Warszawie agitowac się będzie.

Wczoray Posłowie z JW Marszałkiem u OO Bernardynów swoię mieli Sessyą in Ordine poprawy Aktu konfederacyi y nad tym ułożeniem Sessya nie iedna minie; interim ten Akt z Assekuracyą Senatorow przysyłam, ale pierwszy Akt Senatorski do ktorego Posłowie de 16. Cur. przystąpili ten Akt zginął. Po ~~wczorayszey~~ Sobotniey zaraz Sessyi tu ogłoszono rozdane Wakanse Buławę Wielką JW Rzewuskiemu Wdy Krakowskiemu. Polną Buławę JW Branickiemu Generałowi Arty. Generalstwo Artylleryi Litt. Xciu Sapieżie Synowi Xiężny Woiewodziny, Łowczestwo Kor. JmciPanu Czaplicowi:
Niewiemy iescze co dziś nastąpi bo dopiero zasiadać będą

Bardzo tu nie kontenci z Generalstwa artyllii rozdanego, iako tez y Xże Podkomorzy ma być z Lenidelis o Buławę ktora go minęła.

d. 3. May. 1773.

196

Po expedyowaney Poczcie wprzeszły Poniedziałek,
z południa zaczęta po zagaieniu ktorey Nay Pan miał Mowę, y Sess
cię Mnieyszą Litt oddał JPanu Chreptowiczowi, Sekretaryą JPana Oginskie
mu, Referendaryą JPanu Moszynskiemu, Oboznego JPanu Tyszkiew
iczowi w cudzych krajach zostaiącemu; Aże ollę [illegible] JW Biskup
Wilenski mozno konkurrować y chciał zrobic compatibilitatem na
tym Seymie z Biskupstwem, tak będąc przerażony tą niespodzie
waną dystrybutą doprasał się o Głos, ale Posłowie niedopuszczaiąc
dopominali się czytania Podpisow na Akces do Konfederacyi: Co
gdy nastąpiło y nieuwidząc podpisu tegoż JmciX Biskupa wszy
otrzyknęli aby JX Biskup iako naypierwszym był Motorem y
Autorem do tey Konfederacyi y z Prowincyi Litt. u siebie Jchmciow
Posłow namowił y w Sobotę przed Seymem sprowadził do Pałacu
JXa Kanclerza WKo tak aby raczył one podpisać, inaczey Głosu mi
niebędzie co JP General Wilczewski nay usilniey popierał y całą czy
ność tegoż JW Biskupa do tey konfederacyi w Mowie swoiey publicznie
opowiadaiąc domawiał się tego podpisu, albo likeż ustąpił z Senatu
z opisu Aktu konfederacyi: Iż kto nie iest z Nami iest przeciwko Nam
po tey Mowie JW Biskup wyszedł z Senatu; Były potym rozne Głosy
Senatorow y Posłow aby inny Akt Konfederacyi był spisany za zgodą
Trzech Stanow, aby ta konfederacya dłuzey nie trwała iak Seym, y aby
Delegati będąc do Konstytucyi wyznaczeni ktory wszelkie ułozone
w Izbie Senatorskiey Proiekta nie sam Marszałek, ale wspolnie z De
legowanemi podpisywali, y gdy inni przeciwni Posłowie utrzymuią
Akt swoy raz podpisany konfederacyi iż w zadnym punkcie odmie
niony bydz niemoże ktory puty trwać powinien puki okolicznosci
krajowe wyciągać będą, utrzymywali, na tey dyspucie ułozenia
tego Aktu zalimitowana Sessya. We Wtorek d. 27. Przed Południem
oddana iest Nota od JJWW Ministrow Cudzoziemskich podpisana,
aby ten Akt Konfederacyi przed Seymem nastąpiony, bez zadney
odmiany y restrykcyi był przyięty, y puty trwał puki okolicznoś
ci krajowe y porządek Rządu wewnętrznych wyciągać będą
[illegible]
przed południem oddana na z południa podług [illegible]
poszedł do Senatu gdzie ta Nota na Sessyi czytana była
JmX Kanclerz zabrał głos; Iż niechcąc więcey ranić Ser
Pańskiego, nieśmiał donieść o Nocie ktorą w tych dniach od
Ministrow Cudzoziemskich odebrał, przypisuiąc Nay Pani
że wszystkie zwłoki y Intrygi do podpisu tego Aktu, y iez[illegible]

iako nayprędzey

iakonayprędzey ten Projekt Aktu konfederacyi w niewzym nie
odmienny tego skutku niedobierze, iż od kaździey Potencyi z
Sciany 50.m Woyska wtargnie, Ogniem y Mieczem pustoszyć
kray będą, Potey Mowie nieustały ieednak rozne Mowy, ktoremi
przymawiano się do tego zawszeiednego Punktu Projektu Akt
konfederacyi, ktoremu ten ieeden Warunek chcieli przydać, aby z
konfederacya dtorey nietrwała y dalej się nierozciągała, tylko póki
Seym ten trwać będzie y wraz z Seymem zwinięta była y na tym
iednym Punkcie do tey wszcze trwaią Sessye; We Srodę d
28. Apr. Na wczoraystzey Sessyi JX Biskup Wilen. nie był na Sess
podpisał ieednak Akt konfederacyi; Tego dnia Sancitum od kon
deracyi wydane aby kommissya Skarbowa zadną Summą ani n
prawne Expensa niedysponowała bez referencyi w tym do JW
Marszałka konfeder. Tego dnia przybiegł kuryer z Petersburg
z Rekommendacyą od Imperatorowy za JX Biskupem Wilen.
Pieczęci ale iuż niewcześnie, Co tu uprzedzono. Na tey Sessyi w
iszcze dysputowano Akt konfederacyi y od JW Posła Rossy
wszystkim Postom rozdano Billety aby względem Aktu kon
deracyi do iedności przystąpili, inaczey 50. m Woyska od k
zdey Sciany wystane palić y niszczyć kray będą, odtozona
Sessya na Czwartek w nadziei y dania ostatniey decyz
w tym Punkcie, Tego dnia przed Wieczorem JW Podskarbi
przysiągł przed Marszałkiem konfederacyi, aby wzaiem
przed nim kommissarze przysięgę wykonali, iakoż na
syi w kommissyi do tey chciał przystąpić Przysięgę, ale
kommissarze wziąwszy ad Deliberandum poszli poty
na kryski, gdzie tylko dwie kryski JW Podskarbiego
WWdy Kaliskiego były affirmative, reszta Negative, y
wysłano Delegatów z reprezentacyą do JW Marszałka
konfederackiego; Jż ci kommissarze będąc od Trzech S
nów osadzeni na tey Funkcyi ktorey są in determinis
y oddać Rachunku tym Stanom na tym Seymie są obo
wiązani przeto od tych Trzech Stanów decyzyi depe
dują; Czwartek 29. Apr. JP Marszałek konfederacki zagaiwszy
Sessyą zachęcał do iedności y do podpisu tego Aktu konfedera
ktory ma być fundamentem przyszłych konstytucyi; al

rownie iak y na pierwszych Sessyach po akcessie do konfe-
deracyi opponowali się Posłowie y domawiali się, Jż nie pozwo-
szą tego Aktu konfederacyi do Konstytucyi puty puki obiaśniony
y poprawiony ten Akt nie będzie; Jż ta konfederacya rowno z Sey-
mem konczyć się będzie powinna, ile gdyby po Seymie trwać
miała oddana by była wtedy za iedney Osobie na życie y Maiątki
Nasze, proponowano Terminum w tym Proiekcie, ale y tego nie do-
puszczono, przeświadczeni; Jż Partya przeciwna dlatey konfede-
racyi iak Seym przepisała by była y przeważyła, dla czego strasz-
tylko Potencyami y Woyskiem rezultowano, tak dalece iż y ta Sessya
bez żadney decyzyiwey Materyi Aktu konfederacyi zalimitowana.
Piątek 30. Apr. Dzien był ostatni w ktorym decyzya mie-
ściała nastąpić tego ciężnego Punktu nad ktorym 11. dni
strawiono, Tego dnia Ministrowie Cudzoziemscy byli u JKrM
Mci na Audyencyi z ostatnią Deklaracyą y nieznośną groź-
ją, iż ieżeli NaySan na ten pierwszy Proiekt konfederacyi puty
trwaiącey puki okoliczności krajowe y poprawa Rządu
wewnętrznych wymagać będą, nie pozwoli y do niego nie
przystąpi, Jż w samym Zamku 500. Granadyerow z armatami
postawią, y w tey samey Stolicy Exekucyą żołnierzy po Pała-
cach Dworkach Mieszkancom postawią; Mimo wszelkie ta-
kowe pogrozki JKrMc mężnie nieustraszony przy swoim
umyśle stawiąc aby ta konfederacya tak absolutna y despo-
tyczna nie była z pokrzywdzeniem samego Majestatu Pan-
skiego, odłożył Sessyą od południa na godzinę piątą przed
wieczorem, w tym czasie zaczęła się czwarte Negocyacya
y Ministrowie powtornie o piątey przybyli do Krola, gdzie
na ostatku to NaySan wymogł iż ten Seym puty trwać
ma puki konfederacya; potym utworzenia JKrMc posred-
do Senatu na Sessyą, gdzie NaySan miał mieć mowę, w któ-
w ktorey wyraził nieznośny żal swoy, y o tych wszyst-
pogrozkach od Ministrow Cudzoziemskich zaniesionych
ktorzy iuż by się byli dali na ktonie, gdyby same Naro-
dowe Osoby nie ostrzegły tych Ministrow aby od tego
Projektu nie odstępowali; etc: potey Mowie czytany
ten Nowy Proiekt naypierwszy do konstytucyi ktory tez

przytaczam y ktory tu podpisany y po nim zalimito
wano dla Przygotowalnych Sessyi; Azatym da sie
iutro styszec od iakiey zaczną [illegible] Materyi, szepcą ie
iż od Delegacyi ktorą chcą na trzy Części rozdzielić, to iest
Pruska u Biskupa kujawskiego, Rossyiska u Wilenskiego
Austryacka u Poznanskiego Biskupow, tażednak Delega
cya znaydzie iescze trudnośći bowiemsza Część na nie nie
chce zezwolić, ale zeby w Izbie Senatorskiey wszystkie
uktadano y podpisywano Proiekta; Bayali tu o roznych
Projektach iako to de Distributiva gratia, o czym JW Pan
namieniać mi raczysz, ale upewniam iz tylko to było in
Spatijs inmaginarijs wsze nigdy nie zeyśćie; Nietylko
Gazety ale y Listy partykularne za Granicy upewniaią że
Allians aktualnie zawarty między Anglią, Francyą Hi
panią y Całym Domem Bourbonskim y że Flottę wielką
na Morze Srzodziemne wysyłaią, czekamy konfirma
iako tez y o tym iak tu za pewną rzecz namieniaią że od
tych Potencyi wypadnie tu wprędce Deklaracya, tylko by
daka chce Bog nas nie wybawi złego więzienia w ktorym na
osadzono; Przetłomaczyłem tu Deklaracyą przyłączoną y po
na przed ułożonym wyżey Proiektem. „ Gdy się daie obidzie
„ iz wszelkich używaią sposobow ktoremi usiłuią poddać niniey
„ konfederacyą generalną roznym Ewentom dobrowolnym, a nadewszy
„ aby od Seymu zawisło; Nizey podpisany Minister Pełnomocny
krola Jmci Pruskiego iest przymuszony oswiadczyć, iz nie dopuści
zadnym sposobem naymnieyszey restrykcyi tey natury, ale za
ta konfederacya nie zkonczy się poty poki okoliczności nie będą je
więcey wyciągać y poki Traktaty Cessyi z Trzema Potencyami
nie nastąpią y poki ułożenia względem Kredytow nie będą te
konczone wspolnie z pomienionemi Potencyami. - W Warszawie
26. kwietnia 1773. Benoit.
Dakowato Starostwo w Litwie po ktore JmcPan Pilsudzki
umyslnego przystał, ale tu Duch prędzey przybiegł y oddane
nie mogłem się dowiedzieć komu.

d. 10. May 1773 135

Po Swiętach trzech przeszłych nastąpiła Sessya de 4. Aprl. Po zaga-
ieniu ktorey JX Kanclerz zabrał Głos aby w teraznieyszey Interessow oko-
liczności wszelkie z Dworami Cudzoziemskiemi a Gwarantami krajow
Polskich czytane uwiadomione były Stanom zgromadzonym korrespondencye
utrzymane, ktore zaraz Xze Jmć Opat iako Sekretarz kor. czytał, po przeczy-
taniu wyznaczono po 4. Posłow z Prowincyi ktorzy wraz ze Senatem Sę-
dzie będą Sprawy Krolobrzegow, oprocz tych czytania korrespondencyi
JX Kanclerz dopraszał się o uczynienie Relacyi Poselstw Zagranicznych
iako to JW Aleksandrowicza w Stambule, y JW Ogińskiego w Wiedniu, ktore
Relacye nazaiutrz naznaczone zalimitowano na tym Sessyą;
Dnia 5. Po zagaieniu Sessyi JchMc wszyscy wyprawieni Poselstw swoich
uczynili Relacye osobliwie Jmć P. Ogiński w Mowie swoiey dołożył iż na wszel-
kie podawane Memoryały y w nich wyrażone Remonstracye Interessow Pol-
skich tudzież y konferencyach z Ministrami Wiedenskiemi żadney, za-
dney pomyslney odebrać niemogł rezolucyi y owszem nieodstępnie
wykonania Impressy swoiey do krajow Polskich; Potakowcy Relacyi Rzecz-
pospolitey miał Mowę y podał Notę do czytania ktora się tu przyłącza. Rownie
o tey Nocie mowili iż nie życzemy sobie tylko czas uskiwać aby w tym
czasie koniunktura tak krytyczna odmienić się mogła, ale podobno iak niczey czytać
zapłakać się się niedadzą, Na tey Sessyi miał Mowę JO Wojewoda nowo obrany iako
Kommissarz Skarbowy donosząc Stanom o żądaney przez konfederacyą Przy-
sięgę, oświadczaiąc się iż gotowi tym Stanom oddać rachunki Skarbowe
oddaiąc się decyzyi tych od ktorych na tych Funkcyach są osadzeni.
w tym żadney nieodebrawszy Rezolucyi y owszem tego dnia po Ses-
syi przybyli Delegati do kommissyi Skarbowey gdzie takie Senatorowie
y wszyscy kommissarze tey konfederacyi aktualnie przysięgli, do kto-
rey Przysięgi Trzech JchMciow przystąpić niechciało, to iest JW Dłuski
Podkomorzy Lubel. Jmć P. Ozarowski Pisarz kor. Jmć P. Szczodrzecki Starosta
... y Recessa od swoich porzucili Funkcyi kommissarskich.
Nazaiutrz dnia 6. iuż oddany był Respons od Ministrow Cudzoziemskich
na Notę Ministrow Naszych, ktory na tey samey Sessyi czytano wyszu-
kany y przykry, ktorego ta iest istota iż nizey podpisany JW Benoit Ciemnego
... niemoże responsu iako odwołuiąc się do przeszłych Deklaracyi od
trzech Potencyi wydanych a osobliwie do Deklaracyi de 2. febr. w ktorey
... zawartą dosyć iasną dla Polski wyznaczyli, to iest; Postanowienie ostate-
czne pro 7. Junij, albo iż też wykonanie swoich zamysłow; Mimo tych wyra-
... ocią iż ten Seym na samych fraszkach, Sporach y kłotniach na słowach
... zonych upływa. Termin zatym okropny zbliża się nad ktorym auto-
... rakowy zwłoki niewzdrygaią się, na ostatku ciąg w odpowiedzi
argumentu insidiose wydanego że Potencye niemogą bydz Sędziami y
strona, kto iest tego przyczyną iż te Potencye były na ostatku przymuszone
same sobie tę przypisać Sprawiedliwości, czeli nie ten nieszczęsny
panowania Duch ktory zmyśliwszy sobie wszelkie głosy, co ięgwszy na
siebie rożną postać, wzniecił zamieszanie, zapalił Woynę domową,
sprawił na ostatku krwawą Woynę między Rossyą y Portą od czterech
lat trwaiącą, Niech wolno będzie nizey podpisanemu przydać do tych
Reflexyi

„Reflexyi przydać swoię ostatnią, po ktorey żadnych więcey Intry
„y zwłok widzieć nie spodziewa się, to iest: Iż ieżeli Stany zgromadz
„na Seym dadzą się odciągać od Nominacyi Delegacyi ktora ma traktow
„z Ministrami na ten koniec Plenipotencyami umocowanemi aby w przy
„ciągu Ośmiu dni zupełnie ułożona została; w odpowiedzi nie będzie
„te konsekwencye ktore podobne zwłoki naturalnie sciągnąć mogą
w Warszawie dnia 6. Maja. De Benoit. Po takowey Nocie przeczytaney
X. Sułkowski Wwda Gnieznień. wziął głos przymawiając tey Nocie
od Ministrow Polskich z rozkazu krolewskiego podaney, iakoby bez zie
nia y dołożenia się Rady Senatu y Posłow oddana była; Inni Posłowie
Całą tę czynność w Ręce krolewskie oddawali aby tak ten Interes tra
ktował iak iest Oycem Oyczyzny co będzie widział nay zbawienniey sze
dla ocalenia reszty kraju; Po tych Mowach zalimitowana Sessya
Nazaiutrz de 7. JP. Zyniew Poseł Starodubows: poparł ieszcze go tey sz
przykładem naprzeciw Nocie krola wydaney, że nieprawnie bez d
dotrosci Stanow z pokrzywdzeniem wolnego głosu y przymowienia
następiła, &c: były potym pro et contra rozne Mowy, y na tym zalimit
owana Sessya bez żadney decyzyi y wzmianki o Delegacyi; Tego dnia
wskrzeszono tu Historyą z JP. Reytanem ktorego przymusić chcia
no do uczynienia deprekacyi JW. Marszałkowi konfederackiemu,
czego nie wykonawszy posłano do Niego Instygatora Wornego y
Żołnierzy aby go rozbrajać, ten że JP. Reytan nie dawszy się okn
chciał się porwać do Szabli ktorzy odpowiedziawszy iż nie przys
ani się bić ani go brać, ale rozbrajać, odeszli; przysłano po obiedzie zn
z 8. Żołnierzami do rozbrajania iż chciał Szabli dobyć, y na tym się z
czyto czekamy co za Sentencya in Contumaciam wypadnie tym cza
JP. Lentulus Generał Pruski przydał mu Husara Pruskiego iakoby dla
bezpieczeństwa Osoby Jego, co tu iednak inaczey tłomaczą, a za doz
dorcy. Tego dnia przed wieczorem Ministrowie Trzey Cud
ziemsiey przybywszy do Nay. Pana ostatnią swoię uczynili Dek
racyą iż ieżeli Krol Jmć do Nominacyi Delegacyi y dania Plenipo
cyi do traktowania z temiż Ministrami nie przystąpi, iż Interr
gnum ogłoszą, Żołnierzy w Zamku osadzą y w Samey Stoli
po wszystkich Pałacach, Domach, & Exekucyą takową rozstaw
Nay. Pan domawiał się aby takową Deklaracyą na piśmie mu
dali, ale ci odpowiedzieli iż na piśmie oney nie dadzą, ale w
do ostatniey wydaney Deklaracyi odwołują się; Rzekł ieszcze
Nay. Pan iż wie co winien Narodowi, że ten Narod swoiey wzaie
mnie nie ublizy mu wierności; Po tey audyencyi Generałowie Bibiko
Rieszczer, y Lentulus Ordynanse wydali aby tu Woyska zbliżały się, iakoż aktua
nie o 2. Mili stanęły; Dziś dzień arcy krytyczny nie wiemy co się z nami stan
Nay. Pan mężny y nieodstępny w swoim przedsięwzięciu chce iakowyś okaza
Heroizm ktorego my nie przenikamy, ale arcy troskliwi zostaiemy; Wczoray
Żaden Poseł [illegible] niebył u Dworu; Nieszczesny y nieszczery Narod nie chce
z tym Panem trzymać ktory tak mężnie przy Całości kraiu y Swobod Narodu stawia się
Woysko Austryackie Częstochowę obległo, Garnizon Polski ma Ordynans
bronić się.

Po dwoch Swiętach de 8. et 9. nastąpiła w Poniedziałek
10. Sessya ktorą JP. Marszałek zagaiwszy czytał Projekt Limity
...ey mu z tym naznaczeniem Osob Delegacyi do traktowania wzglę-
dem Podziału kraju y opisania krola y Rządow poprawy wewnę-
trznych y takowego Projektu dopraszał się podpisania; Potym za
pozwoleniem Nayś. Pana miał Mowę w ktorey Xiądz Sekretarz czytał Pro-
jekt Limity y Instrukcyą, Co wszystko dla dokładney Informacyi
przytoczywszy się po tey Mowie JP. Marszałek zabrawszy Głos, Iż
ten Projekt krolewski bierze ad Deliberandum na Jutrz na
Sessyi ktorą zatym zalimitowano. Tegoż dnia rano z Szostey Unter-
offizer Pruski z Husarami 12. stanęli w Stancyi JX. Turskiego Biskupa
Łuckiego w Jego Stancyi siedząc y piiąc y konie do Stayni wprowadziwszy
...tka sprawowali Exekucyą za to, iż na przeszłey Sessyi ten Senator,
...ny Dostoienstwie Panskiem stawiąc, w szeltam tey konfederacyi oppo-
nował się Zamysłom, o przeczeytu Exekucyi y Dobra Jego sekwestrowa-
no. Miał iednak wolność wyiechania ze Stancyi y na Sessyi zwa-
...pierwsze miał Mowę, Ale przed Sessyą dało się słyszeć iż Ministro-
wie Cudzoziemscy nayymnieyszey odmiany Projektowi od Laski po-
danemu czynić nie dopuszczą y nieodstępnie go utrzymuiąc nieakce-
ptowali Projektu przez krola podanego, Przeto na Sessyi dnia 11.
Xiądz Biskup Kujawski zabrawszy głos domawiał się mocno o
opisanie Projektu od Laski podanego, wymiatając Nayś. Panu
...one pretendowane bezprawia naprzeciw Pactom Conventom dzia-
łające a nadewszystko iż JKrMć obowiązany in Pactis Conventis
na żadne oderwanie kraju nie zezwol. na ktore iuż wczoray
swoim zezwolił Projekcie za coż na opisanie Prerogatyw y
władzy swoiey krolewskiey zezwolić niechce, iż w takiey okoli-
czności odstępując kraju, własney ter Miłości zapomnieć y
ustąpić należy &c. Po tey Mowie Xiądz Sułkowski Wda Gnie-
źnieński Xiądz Antoni Sułkowski Brat Jego także zwarcie naprze-
ciw krolowi y nie zachowane Pacta Conventa domawiali się
podpisu Projektu od Laski dopraszali się; Większa iednak Część
Posłow y Senatorow przy krolu y Projekcie od Tronu podanym stać
chcieli. Na tym Cała Sessya pro et contra Mowach strawiona na
Jutrz Zalimitowana, Od Poniedziałku zaś Wszystkie Pałace
we Przedmieściach y Miasto Całe na Woyska Austryackie, Rossyy-
skie na kwaterę rozpisane, aż do Czwartku gdzie ta Exeku-
cya stanąć miała podług Responsu JPa Benoit przesłaną Pocztą wyrażo-
nego.

wktorym 8. dni do Deliberacyi wyznaczył, y tego Terminu okropn
wtrwodze poczwrecznej czekali stany. Dnia 12. JW Poseł Rossyjs
zaprosiwszy do siebie wszystkich JchW WW PP Posłow przed Sessyą
radził napominał y okropnie groził aby dziś do podpisu Proiekt
od Lasski podanego przystąpili inaczey wszyscy Jemu przeciwni
o okropnych Zemsty doznawać będą skutkow, iakoż tego dnia ko
menda Husarow Austryackich przed Generałem Riscovir stanęła y
Druga przed Generałem Lentulus w gotowości na Ulicy stojąc Ordyn
pcyść na Exekucyą po Sessyi czekały. Tym czasem JW Marszałek
dając poznać w zagaieniu swoim iaką stratę y nieodmienne z
Trzech Potencyi Ministrow Urnysły przy Proiekcie od Lasski pod
nym, tak ostatnią ruinę y zgubę kraju Nas wszystkich grożące
ieżeli dziś do podpisu Proiektu tego nieprzystąpiemy, wktorym
Ministrowie y słowa odmienić niedopuszczaią, y po takowych
okrutnych grożeniach wyrazach podał Sposob do decyzyi Stanow
wysłania Delegacyi do JJW WW Ministrow aby złą groźliwą Exekucy
do Piątku wstrzymać się chcieli; Nay Pan ktoremu ta niepodobna
propozycya wtoczył z Tronu; iż znaiome mu dobre Intencye tych
Ministrow po kilkakroć oświadczone że od podanego niewdstąpią
Proiektu, przeto, nie tentuiąc więcey, aby Turnus nastąpił y ten
przez większość głosow decydował, ktory z tych Dwoch Proiekt
ma bydź przyjęty y podpisany. ale JW Marszałek przeniknąć
podobno rezolucyą Posłow, iż Proiekt krolewski miał by był
tey Sessyi pluralitatem, y chcąc mieć iescze czas odciągać Sess
przez te dni, od swoiey nieodstępował Delegacyi, ktora prze
większość Głosow utrzymała się y Xcia Wdę Poznan: J. P.
Lanckorońskim Urzędu Praetorskim z Senatu wyznaczono,
Marszałek także Posłow nominował, na czym do Piątku zal
towana Sessya, po ktorey Woyska na Ulicy przed swoimi Gen
tami wygotowanie stojące, na kwatery swoie wrociły się.
W Piątek 15. Czerw przed samą Sessyą JW Borch Podkanclerzy
Korl: przybywszy do krola od Trzech Ministrow Cudzoziemsk: w
Stany radząc y pytaiąc się czyli J. K. Mc do podpisu Proiektu
od Lasski podanego przystąpi? Na co krol Jmc odpowiedział: Iż
ieżeli Ministerium Cudzoziemskie wyda mu Assekuracyą, że
w tey Delegacyi bez referencyi do trzech Stanow utowrzoney żadn
krzywda y wzięcie Praw Prerogatyw y Dostoieństwa Jego
krolewskiego

Zadna krzywda y uięcie Praw Prerogatyw y Dostoienstwa
Jego Krolewskiego nie nastąpi, gotow będzie natenczas ta-
kowy podpisać od Laski Proiekt, z tym odszedłszy z Responsem
powrocił ze wszystkiemi JchMc PP Ministrami Kollegami
swemi y wszedłszy do Krola przeczytali mu Deklaracyą dw...
od Trzech Ministrow z Audytorem podaną, w tych wyrazach Jż ieżeli
Krol Jmć tego od Laski niepodpisze Proiektu, Osobę swoią y kray
Cały na wszystkie wystawi nieszczęśliwości y tych Trzech
Potencyi stanie się Nieprzyiacielem, po przeczytaney tey De-
klaracyi; Xiąże Jmć Kanclerz WWXLitt. odezwał się Jż iako dobry
Patryota y szczery zyczliwy Oyczyznie obowiązanym się widzi przy-
stąpić do Proiektu od Laski podanego, y gotow iest podpisać go y Stany
... Pana zaprasza, co y inni przytomni Ministrowie potwierdzili ...
...kowe oświadczenie nie iednego zadziwiło, niemogąc tych polity-
cznych przeniknąć powodow; Krol Jmć Ministrom odpowiedział
... Jż bardzo dobrze obaczemy, pójdziemy na Sessyą do Senatu
...dzie po Zagaieniu iednostaynie do podpisu Proiektu zapraszaiąc
...ey Pan miał Mowę Aby Stany Zgromadzone, wybrały sobie ieden
Proiekt ktory iest dla Oyczyzny y Obywatelow zbawienniejszy y
do podpisu iednego skłonić się chciały, My zaś Krol iako ieden y pierwszy
... do podpisu Proiektu od Laski podanego nakłonić się nigdy nie damy.
Po takowey od Tronu Deklaracyi JW Marszałek proponował Sta-
nom zgromadzonym, Czyli do tych Dwoch Proiektow od Tronu
y Laski podanych ma bydź Turnus czyli nie? to iest czyli ma
bydź Turnus in Turno, Na ktorą Propozycyą zgodzili wszyscy się,
stanęła pluralitas iż Turnus niepotrzebny, Jedenastu Senato-
row, ieden Minister Jmć P. Chreptowicz Podkanclerzy Litt. y ze
30 Posłow życzyli Turnum, Reliquum niepotrzebnym bydź są-
dzili y ci wszyscy za Proiektem od Laski podanym pisać y
utrzymywać zdawali się; przeto tym sposobem pokazało się
iż Proiekt od Tronu nieutrzymałby się był kiedy pluralitas decy-
dowała iż Turnus niepotrzebny. Po takowey Deklaracyi Voto-
rum Jmć X. Kanclerz od Tronu odpowiedział iż Proiekt Dele-
gacyi na Poniedziałek czytany będzie y na ten dzień Sessya
zalimitowana; Po ktorey Exekucya Pruska od JX. Bi-
skupa Łuckiego ustąpiła, y w Pałacach ani w Mieście
żadney Exekucyi mieć więcey nie spodziewamy się, ile

Projekt od Konfederacyi takowym pokazał się być z utrzyma
sposobem, y Projekt od Tronu nieproponowany politycznie był
został ocalony; Przy innych Projektach wkluczenie się cześć
Mowa Xcia WWdy Gnieznieńskiey iako nayciekawsza y Nayważ-
nieysza; Dziś zapatrujemy się na czynność nie inną, ia-
iż Delegacya bez referencyi do Stanów z pełnomocną Ple-
nipotencyą Delegatom dana do traktowania, ułożenia
y decyzyi daną y akt Limity nastąpi w tych dniach w
tiemy sobie.

Starostwo na Żmudzi po Jmci Pu Ocelchowskim zawak-
ane Jmci Pu Zabiełłe Szambellanowi oddane.

Listy Imc. Pana
Chreckiego, w 73. Roku
Dochodzące

d. 24. Maj 1773.

Do Poczcie przeszłey Sessya w Poniedziałek odłożona była w Pa-
łacu na Zamku, pod ktory Nayś: Pan zasiadł[?] Czytany był nay przód
Projekt Aktu Limity, Instrukcyi Delegowanym y te Dwa Instru-
menta bez żadney oppozycyi podpisane zostały, to iest Pierwszy Akt
Limity ten sam który przed tym był podany ale wtem miano do tego
[...]atoris Juribus et Praerogativis Majestatis, Instrukcya zaś ta sama która
od Tronu była podana, a zatym te wszystkie Instrumenta z Pleni po-
tencyą do Druku podane ieżeli są gotowe, Psentebus będą przytoczone;
Przystąpiono potym do Nominacyi Delegatów, Cały Senat tu przytomny
to iest który się pisali na Konfederacyą pod Prezydencyą JW Biskupa Ku-
iawskiego cum exclusione wyższych Biskupów, zostali Nominowany, Co zaś
do Posłów Nay Pan z swoich Trzynastu Nominował, JW Marszałek 47. to
iest wszystkich po 20. z Prowincyi 60. Posłów wyznaczono, Pałac zaś Ra-
dziwiłłowski do tey Całey Negocyacyi między sobą umowiono, Sessyą
y Seym zalimitowano, ad 15. 7bris Pierwszą zaś Sessyą na dzień dzisiey-
szy naznaczono w wspomnionym Pałacu to iest aby Nay pierwsze Dzieło
z Austryą rozpoczęto, potym z Rossyią y Berlinem Ministrami z tym
ostrzeżeniem aby podług żądania tych Dworów ta Cała o Podział kra-
iu Negocyacya pro 7. Junij, Forma zaś Rządów pro 15 7bris Zakonczo-
ne stanęły: Spodziewaliśmy się zatym iż na dniu dzisieyszym to
Wielkie Dzieło rozpoczęte będzie, ale w tych dniach JW Marszałek Konfe-
deracki doniosł od Ministrów Cudzoziemskich, Ministrom Polskim,
iż ponieważ Ciż Ministrowie Cudzoziemscy nie maią ieszcze gotowości
takowe Sessye aż po Swiątkach ad 9. Junij odkładaią; Rzecz dziwna
wszystkim ci którzy naglili, grozili, y gwałtownie przymuszali, dziś
donoszą, iż gotowości nie maią; A zatym Nasi Ministrowie odpowiedzieli
aby Rzpltey tey zwłoki nie przypisali, na Piśmie o tę Deklaracyą in prae-
missis dopraszali się, Różnie tu o tey zwłoce mowią, ci nie wiedzą iż
z Krolem Pruskim zaszedł Spor który oprocz Pruss zabranych, Part
Wodztwa Poznańs: Całe Sieradzkie Kuyawskie Wodztwa wcale
Zabierac, na ostatku y do Marosza formuie pretensyą; Dwie
drugie Potencye przy Podziale de 5. Augl: między niemi zawartym

y Srebre y Krola Pruskiego wzaiemnie utrzymywane postanowio-
Sobie Ubinam z tego Sporu iako aby między niemi nie wybuchnął
ogien, ile Krol Pruski ieżeli przymuszony będzie zostawić wolną
Wisłę y Handel dawny z Gdańskiem, iego dział proporcyi mieć
nie będzie z innemi zabranemi przez dwie Potencye krajami, cze-
słowem nieprzenikalny prawdziwey przyczyny tey zwłoki wiedzieć
tylko iż gotowych od Dworow swoich nie odebrali Plenipotencyi
ale podobnieysza wydaie się przyczyna iż w tych Zamysłach Krola
Pruskiego powrotu Kuryerow czekaią od Dworow swoich; w tych
dniach JW Marszałek konfederacki podpisał Ordynans aby Garni-
zon Polski z Częstochowy ustąpił y tę Fortecę Woysku oddał Au-
stryackiemu, y tako na żądanie lubo za Rewersem od Ministra
Wiedeńsk: nastąpiło iż przy zawartym Traktacie oddana będzie
nie iest iednak bez konsekwencyi ile Krol Pruski ma niedaleko
Częstochowy swoię Fortecę Cosel na Granicy Śląskiey.
Mowią tu znowu iż Cała Negocyacya z Ministrami Pełnomocn.
od 15. Junij odłożona; wszystka ta zwłoka z przyczyny pretensyi
Krola Pruskiego pochodzi, ktory iak zaszedł Kordonem aż tego o
4. Mile do Błonia takteż zabrać usiłuie.
Jest tu do rożnych Panow przysłany Manifest od JchMciow PP Kra-
sinskiego y Paca Marszałkow koronney y Litewsk: generalney
konfederacyi de 10. April: za Granicą Anni Curr: podpisany
drukowany, przez ktory naprzeciw wszelkim tutey czyn-
czynnosciom konstytucyom na tym Seymie postanowionym
przed Całą Europą protestuią się y manifestuią.
Dopiero dano do Druku Akt Limity Instrukcyi y Plenipo-
tencyi ktory przy zaszłey Poczcie przesłany będzie

d. 31. Maj 1773.

Zapatruiemy się tu na bliską Srodę gdzie ta Walna Konferencya zacząć się ma, ale tu ciez mowią iż na tym Terminie zagaiona ale oraz od 15. zalimitowana będzie; inni ieednak upewniaią iż po wtorze zaczęta względem Podziału pro 7.a Ejusdem skończy się, maiąc na ten koniec gotowe Projekta których podpisu żądać będą, żadney ieednak o tym ieszcze pewnosci dac niemożemy, ile podług wszelkich koniektur iakoweś między temi Potencyami zaszło względem pierwszego de 5.a Aug. Traktatu zamieszanie, ile dziś Austrya Kamienca Podolskiego do possessyi swoich przybrac usiłuie, niewspominaiąc pretensyi swiezych Krola Pruskiego do opanowania Torunia y Gdanska sięgaiących się, a zatym te zaszłe między Potencyami pretensyi wspolnych dyfferencye nizeli umiarkowane y ugodzone będą, Reszta Polski y Obywatele wniey cierpiec muszą iako tu aktualnie nie tylko dawniey od Woysk Pruskich, ale y dziś od Woysk Austryackich nieznośne wydanie Furażow pod ciężką Exekucyą ponosic muszą, albo pieniędzmi one opłacac obligowani; Jest tu wiadomość iż z Inflant do Litwy Część Woyska ~~[illegible]~~ Rossyiskiego 6^m^ maszeruie y ze tu do Korony zbliżac się będzie, wszystkich tych zamysłow y między temi Potencyami ułożonych Projektow przeniknąc niemożemy, ale na wszelkie

Losy gotowemi y cierpliwemi bydz należy; Dalei-
szy Ższe konfederacya generalna iż wszystkich Sena-
torow ktorzy do tey konfederacyi nieprzystąpili prze-
porywać będzie y ktory pisać się niebędzie od Honoru
odsądzony z konfiskacyą Dobr zostanie, ktory procent
od pierwszych Głow zacząć maią, aby Wakanse tu by-
na ktore czekaią, Naygorsza będzie Sprawa ztemi
ktorzy za Granicą bawią y Sądzą.

. Akt Limity ktory dopiero konfederacya podała ad Acta
y z Druku wydać rozkazała cum Annexis przyłączam

Ptf. 11

Dnia 2do Curr: ziechawszy się JJWW Senatorowie y Posłowie cum Plenipotencyi wyznaczeni na pierwszą Sessyą Traktatową gdzie y JW Poseł Austryacki przybył iako z nim naypierwsza czynność zagaiono tę Sessyą dopraszaiąc się pokazania Plenipotencyi, ktorey kopią JW Poseł przytomnym podał Delegatom y tę przeczytawszy remonstrowali iż wyrazy w niey nie są dostateczne osobliwie co się tycze Gwarrancyi Jedney Potencyi naprzeciw Dwiema innym po zostałych w Podziale krajow Polskich, iako też Gwarrancyi przyszłey Formy Rządow, JW Poseł odpowiedział iż ma to wszystko w Sekretney Instrukcyi ale z tey pokazać nie może a nie spodziewaiąc się podobney Propozycyi pisać do Dworu swego o takową Plenipotencyą nie omieszka interim podpisze Assekuracyą iako one do tych dwoch Punktow oddawa; Remonstrowano zatym nieznośne krzywdy ciemiężenia przez Woyska Austryackie w Prowincyach, respondit Poseł iż iuż w tey okoliczności pisał do Dworu swego y pomyślney czeka rezolucyi; Po tey preminarney propozycyi wszczęta iest między Delegowanemi kwestya kto ma na tey prezydować Delegacyi, bo lubo w takiey Plenipotencyi wyrażony Primus in Ordine Xiądz Hołmacky pierwszy Senator, jednak JW Marszałek konfeder: Hołmacki sobie bydź Primus in Ordine chce y Senat do tey accessit konfederacyi wszedszy powolny bydź ma y Marszałek prezydować y Laskę podnosić na tey Delegacyi powinien, na to długo certuiąc kwestyą proponował Marszałek Turorum, ale Senat postrzegłszy iż Posłowie przepisaliby byli, ruszył się z Miejsca y Sessyą Biskup kujawski zalimitował; Po Sessyi rozpatrzywszy się w takiey Plenipotencyi iż JW Marszałek w liczbie Delegowanych wyrażony nie znayduie się y zaraz nazaiutrz de 3tia na Sessyi nie wchodząc dłużey w tę kwestyą JW Marszałek pretensyi swoiey ustąpił przez Mowę publiczną za co JW Biskup kujawski także przez Mowę podziękował y na tym się skończyło, ale iak strasznie gruba omyłka stała się iż nominuiąc żadnych Posłow na tę Delegacyą o sobie zapomniał, maiąc przykład Anni 1768. gdzie Xiąże Radziwił będąc Marszałkiem, iednak iako Poseł nominowany był Delegatem; A zatym lubo iuż zasiadać będzie, ale carebit Activitate, ani ad Pluralitatem
Generał Szuwarow pobił Turkow za Dunaiem wziąwszy w niewolę y 4. Baszow oprocz zabitych.

Votorum nalezec będzie bo nie iest Delegatem y po Limicie Seym
ta omyłka gruba poprawiona być nie może, iednym słowem a
akcyi Piędziec tylko będzie; Po ustanowieniu tey Prezydencyi zalim
towano Sessyą, Nazajutrz de 4 Curr: względem Plenipotencyi y
Gwarrancyi pozostałego kraiu przy Nowey Formie Rządowi
ł domaw...ości, a nadewszystko co się tycze strasznego ...
mieszenia od Woysk Austryackich y w tym postanowiono aby
Notę do JW Posła napisać y lubo była zalimitowana Sessya do
Wtorku, za Billetami iednak zwołana na Sobotę zaproszona
gdzie rezolucya nastąpiła aby nie do iednego Posła Austryackiego ale
do wszystkich Trzech takowa Nota napisana była tak wzglę
dem Plenipotencyi do Gwarrancyi kraiów y Rządowi, iako ba
dziey uciemiężenia od Woysk tych Trzech Potencyi remonstruią
iż podczas otwartey Woyny gdy Negocyacya Pokoiu następuie w
ten czas ustaią hostilitates y agrawacye, tu zaś bez Woyny oddaiąc ...
ie cierpieć tego y znosić uciemiężenia nie powinni y na tę Notę ...
dziszey ... zalimitowano Sessyą do iutra; Czekamy zatem
Responsu, ale przeraża tu wszystkich straszliwy widok Woysk ...
tey Rezydencyi zbliżaiących się, na Pradze założono Obóz na 10 m[iesię]cy Woy
ska Rossyi: z tey zaś też strony Pruskie y Austryackie wey ...
zbliżaią się, niewiemy na iaką czynność ile ta ... z strony ...
szey wszystka do upodobania wykonana, y iutro Woysko Rossy
za Pragą stanie, czekamy okropnych ewentów czyli na przeciw Na
czyli na przeciw Sobie obrócą się, ile Króla Pruskiego nie zamierza
Granice do brania krajów; Dziś zaczyna się w Senacie Sprawa
kryminalna Królobóystwa na ktorey wszyscy Senatorowie
y 12. Posłów nominowanych znayduie się, y podług konstytucy
przed Limitą Seymu to iest ante 15. 7bris skończyć się powinna
Jednym słowem nie przenikamy tuteyszey Roboty mówią iednak
iż maią wszelkie gotowe Proiekta do przeczytania y podpisania, te
Zatym Delegacya nad Spodziewanie zakończy się; Jest tu Manife
Turecki ktorym Porta dowodzi powody zaczętey Woyny o Interesse
Polskie y że na ostatniey w Bukareszcie Negocyacyi, takowych Propo
cyi od Rossyi z ostatnią hanbą y stratą przyjąć nie mogła; Zdaie się
iak gdyby Medyacyi Francyi wyzwała, ten Manifest Posłom wszys
w Stambule od Porty iest oddany.

d 14. Junij 1773

204

W przeszły Poniedziałek po Poczcie expedyowaney
Sądy kryminalne w Sali Senatorskiey o Krolobóystwa
Sprawę zagaione, Posłowie wyznaczeni po 4. z Prowin
cyi Przysięgę w tey Izbie wykonali, JJPP. Metrykanci induko
wali Sprawę, Relacye wydanych Pozwow czytano, potym
do zapisania Komparycyi przystąpiono, ktorą JP. Referen
darz Litt. napisaną czytał, Czytano Listy JPana Puławskiego
do Strawinskiego y Łukaskiego pisane dosyć iawnie ten
Kryminał wskazuiące, Czterech było kryminalistow oku
tych y piąta Pani Łukaska przy zapisaniu Komparycyi,
Przydano potym Patronow tym Delinkwentom y Sprawę
dalszą na dziś zalimitowano; Dziś zatym od tych Delinqwen
tow indukowac będą y spodziewamy się iż na Inkwizycye
zalimitowana zostanie; Kosma także okuty był przytomny
ale potym okuty do swego więzienia w Zamku odprowadzony.
Na Sessyi Traktatowey w przeszły Wtorek z Limity przypadłey
czytano Responsa od Ministrow Pełnomocnych dane na
Notę od Delegacyi podaną, Respons ktory tak względem
Gwarancyi iakoteż ulżenia w Furażach referencyą do
Dworow swoich zawierał ~~w sobie~~: Co się tycze Prowian
tow tym nieukontentowano się Responsem y Kuiawskiego
Wilenskiego Biskupow z Marszałkami Konfederackiemi
powtornie wyznaczono ustną Reprezentacyą tych uciąż
liwosci krajowych y na ten koniec wszystkie Wdztwa
podały Memoryały swoie, ale w Delegowani pomyślney
szey nieodebrali rezolucyi puki tey od Dworow swoich
Sami Pełnomocni nieodbiorą, bez ktorey w żadney okoli
czności sami rezolwowac się niemogą: Nastąpiła

potym kwestya Limity tey Delegacyi o ktorą pro et con
dawali poznac, iz gdy żakowa pełna nastąpi materya
y nagły otworzy się Interes kto go rezolwowac będzie
odpowiedz zaniesiesz. Nayś. Pan przytomny y Jego Mini
sterium z ktoremi na wszelką okkurrencyą odpowiedzieć
mogą, Zabrał potym głos JWJX Kanclerz WK dotey przymu
wszaiąc się Limity dał poznac iz Sami Ministrowie Peł
mocni oney żądaią y Same polityczne racye wyciągą
aby te Sessye zalimitowane były, zgodzono się zatym
prawa assewratione od tych Ministrow iz ta zwłoka
przypisana Delegacyi przytomney nie będzie, y w przed
Sobotę die 3m Julij ta stanęła Limita; a podobno natym
Terminie drugi nastąpi ad 27. cyusdem mens. Powszechna
teraz mowią iz te Potencye z krolem Pruskim maią Neg
ocyacyą ktory mimo Traktatu z trzema Potencyami
zawartego daleko większą Częsc krajow Polskich zabr
y daley chce zabierac; My tu iednym słowem w Mocy u
kiestesmy y czekamy tych wyrokow ktore nam przep
Woysko Rossyiskie circiter 8m. iuz się natamtę stronę W
za Pragę do Obozu zgromadziło, y więcey iescze ściągn
nych obiecuią; Generał Bibikow ztąd Sam do Oboru tey
przenosi się; Woysko Austryackie pod Generałem
Betlehem od krakowa ma tu nadciągac; Pruskie sto
w okolicach tuteyszych o kilka mil; Doniosłem prz
szłą Pocztą o awantażu Moskwy za Dunaiem prze
Generała Szuwarow mianego, dzisieysza Poczta donos
iz Xże Repnin Młody chcąc się przeprawic przez Dunay za
ma Batallionami napadł ligo Turcy, że Dwa Batalliony
iednego wycięli Samego Repnina smiertelnie rannego
w Niewolą wzięli.

d. 21. Junij 1773.

Od Limity Delegacyi wszelkie ciekawe ucichły okoliczno-
ści, upewniaią iednak iż de 3° July do końca tak Traktatu iako
y Proiektu Rządu nowego zamykać będą, z różnych iednak
konjektur spodziewać się należy iż ieszcze druga na tym Termi-
nie nastąpi Limita, póki ten Triumviratus niezłoży dokładnie
Traktatu Podziału między sobą; ale iest tu pierwszy ogłos że Król
Pruski bierze alliansyą z Królem Francuzkim, co ieżeli się
ziści sprawi zapewne zamieszanie w Traktacie Podziału
tuteyszego, bo ieżeli to pewna że Cesarz Jmć miał się deklarować
z Moskwą naprzeciw Porcie do czego iest wielkie podobień-
stwo gdy Cesarz aktualnie w Transylwanij z Woyskami
znayduie się; Francya od Wieków zprzymierzona z Portą nie
mogłaby obojętnym okiem na to patrzyć y dywersyą z Królem
Pruskim uczynić by usiłowała, y tym sposobem tuteysze ro-
zerwałoby się Przymierze ale pewnie z zawieszeniem całey Euro-
py, a tym czasem Interessa Polskie w pomyślnieyszą odmienić by
się mogły sytuacyę; Wnosiemy to tylko z konjektur które czas
odkryć może; Mamy tu pewne od Dunaju Relacye iż w pier-
wszey Expedycyi Xiążę Młody Repnin przeprawiwszy się przez
Dunay ze dwiema Batallionami dla rekognoskowania
Nieprzyjaciela uwiązł na piasku, którego Turcy zastąpiwszy
te dwa wycięli Batalliony y samego Xcia Repnina rannego
w Niewolę wzięli; Druga Expedycya pomyślnieysza była
Generał Weysman z siłą dywizyą przeprawiwszy się
za Dunay, napadł na Obóz Turecki z 12m złożony 1500. na placu
położył, Dwoch Baszów y liczbę Niewolnika wziął, 16. Armat

y laty z Namiotami zabrał Oboz reszta Turkow w rozsypkę poszła, z tym Zwycięstwem powrocił na tę stronę Dunaiu; Jeżeli y to pewna iak tu udaią iz Woysko Rossyiskie całe przechodzic będzie za Dunay, zapewne wspolnie z Cesarskiemi Woyskami ścigać Turkow będą ale w tey Imprezie czekać na konfirmacyi. Z prawa Litewska Kryminalna na Seymie agituiąca się z Limity ostatniey przypadła, nastąpił w niey Dekret pierwszy na Inkwizycye z Senatorow y Posłow wybranych, przez ten Dekret karano Grod Wilenski ad citare ubi de Jure za przyięcie Manifestu Skrzewinskiego lesive napisanego; Statum Causa krolobroycow przyłączam.

A. 28. Juny 1773.

Mamy tu pewną Relacyą ze Woyska Rossyiskie de 3. Aprilis przeszły za Dunay, Jgmc zaś Feld Marszałek de 4. zostawiwszy kilka Regimentów przy Magarenach przeprawił się, domyślamy się iż w Impresie attakowania Woyska W. Weryra, ktorey Expedycyi sukcessu czekamy, y czyli potym wrocą się na tę Stronę ciekawi iesteśmy, de Jgmc Cesarz z Woyskami na Granicy w Transylwany znaydzie się y czeli wspolnie z Woyskami Rossyi: wojować będzie, wielkich zapewne Ewentów spodziewać się należy; Woyska Austryackie od Kamieńca Podolskiego y z Podola na kilkadziesiąt Mil cofaią się dlatego podobno iż nad Opis Granic w pierwszym Traktacie postąpiły, iakoteż y Krol Pruski za Rzekę Noteć z swym Kordon znacznie był wyciągnął koncem przybrania tego kraju y dlatego te Dwie Potencye usiłowały y Rossyą przyprowadzić aby za pierwszy Kordon przeszła y kraju sobie przybrała, gdy tego uczynic niechciała y owszem Austryi wyperswadowała że z zabranego nad pierwszy wymiar Podola cofneła się, tak kuryera do Wiednia pod bytność niedawną natamtym miescu Krola Pruskiego wysłała aby y ten Monarcha w swoiey odstąpił Impresy, tak dalece iż maiąc z Wiednia na nowym Traktem dla wiedzenia kraju powracać do Berlina, odmienił Zamysły swoie y tym samym Traktem ktorym przybył do Wiednia powrocił do Berlina, ale iuz ze podobno nienatym zawarte między tymi Monarchami skończą się Impreszki, iest

Coś większego mędrzy niewiemy kiedy tu do żadnego
nieprzystępuią końca y Delegacya pro 3a Julij zalimito
wana w dalszą iak upewniaią przyidzie Zwłokę y ad
27. ejusdem albo daley zalimitowana będzie; Wszystkie
też którzy nadzieja Nasza w tey prolongacyi tina w
za odmianą koniunktur y Nasza odmieniła się sytuacy
Tym czasem Przeswietna Konfederacya Uniwersał
wydała który tu przyłączam, oraz y Odpowiedź od
kalskiego, Ordynacyą także Sądów ułożyła, wszelk
pod czas zawiązaney Konfederacyi Sprawy do swego po
gaiąc Sądu, wyłączaiąc obligowe których iest naywię
Naypierwsza Sprawa ma być JW. Biskupa Wileńskie
z Wdą Nowogrodzkim, Druga o wiolencyą JW Jeym
Pani Podkanclerzyny którą w drodze do Litwy iadąc u
konaną którą tu y Posłowie Rossyyscy popieraią ale że
Pani Paszport Rossyyski z sobą miała, JW Podskarbi
NWXLitt. per omnia negat że to bez Jego stało się wi
domości; Trzecia Sprawa Xcia Radziwiłła Podkomo
rzego Litt. o iakieś w Litwie Dobra.
Woyska Rossyyskie do Obozu tuteyszego za Pragę co raz
więcey zgromadzaią się, do których Generałowie Re
mannus y Drewski z Dywizyami swemi przybyć
maią, na iaki koniec poiąć nie możemy.
Uniwersału nie posyłam bo go niemogłem dostać ale wiem bę
w Grodzie Mińskim, zawiera w sobie aby za Granicą
Senatorowie etc. etc. w Trzy miesiące przybywszy do kraiu
tudzież znayduiący się w onym przyczynili Recessa od Zwią
zku Barskiego sub poena Perduellionis confiscationis
Bonorum et honorum etc. krajowi. w 6. Niedziel to ma
uczynić podług kopiy Recessu przy uniwersale wysłaney.

d. 5. July 1773

Dziś Reassumpcya Delegacyi która
ma się agitować, ale iak upewniaią iż Ministrowie
Cudzoziemscy tu Rezyduiący od Dworów swoich ode-
brali Ultimatum, podług którego Granice pokazać
maią atestą podług naypierwszego nieszczęśliwego
Traktatu Podziału de 5. Augti anni elapsi między temi
Potencyami zawartego, niemniey upewniaią iż te Po-
tencye nad Wymiar tego Traktatu głębiey w Kray nie
postąpią y Cofną kordony osobliwie Pruskie y Austry-
ackie które wyciągnęły te Woyska; Jeżeli tak iest
iak tu za pewne udaią; wprędce zatym Delegacya
tuteysza Seymowa, takowy nieszczęśliwy Podział appro-
bować y podpisać niechybny; Mówią tu iednak iż
Król Pruski nowe pretensye formuie do Kurlandyi
nie swoie ale iakiegoś Xcia Holszteynskiego y na Imię
Jego tę Kurlandyą zabrać usiłuie; Drugą zaś Preten-
syą formuie do Żmudzi Całey którą nabył od Dworu
Saskiego [illegible] Millionów Talerów które Saxonia do
Polski uformowała w sobie zawieraiącą y tę Prawo
Pretensyi takowey nabyte przez Posła swego w Petersbur-
gu oświadczył, y że Żmudź w Zastaw zabrać posta-
nowił póki Summa ta oddawana nie będzie.
Trzymaią w gotowości na ten koniec pod Królewcem
Corpus Woyska 30m. Przy tey Deklaracyi w Petersburgu
gu

oswiadczył Prusia, do tego Dworu na kilkanascie
Millionow wiary za spustoszenie kraju zabranie
Inwentarzow, Sprzętow, etc. etc. w Ukrainie 1758.vo Anno
niewierny, iakowa na te wszelkie pretensye, u-
padnie Rezolucya: Konfederacya generalna nie przez
Uniwersał, ale przez Ordynacyą Sądową ktora ak-
tualnie cześć w Druku przepisała aby wszyscy od czasu
Spisku Barskiego spustoszeni, zrabowani, spaleni
etc. etc. swoiey krzywdy y bonifikacyi w tym Sądzie
Konfederackim dochodzili y iuż niektorym nie Termina
niektorym powydawali; Ma wszelkie ten Sąd generalny
przez Wyrok swoy Moratorias wydać aby przez Sześć
Lat nikt kapitałow z Dłużnikow swych ktorym niepła-
cił y przez ten czas po pięć od Sta wypłacał, z tych będą
ieden pro publico, cztery kredytorowi cedere maią; Sąd-
-kowe Wyroki y inne wszelkie tayne od tey Przeswiętny
Konfederacyi wychodzić in publicum będą.
Więcey tą Pocztą nie mam co wyrazić pisząc ten
dorzucić

d. 12. July 1773.

W przeszły tydzień na Reassumpcyą Delegacyi Mini-
strowie Cudzoziemscy znaydowali się, gdzie Pleni po-
tencye Oryginalne od Monarchow swoich odebrane
kopie onych Oryginalne kommunikowali sobie;
Z okoliczności tey Zamiany Plenipotencyi na następu-
iącey Sessyi upatrzono iż w Plenipotencyi JP.a Posła
Cesarskiego wyrażono Tytuły Cesarzowey Krolowey
Gallicyi, Lodemiryi, Oświecimskiego y Zatorskiego Xięstwa
Cała Delegacya nad tym się zastanowiła iż przed Czasem
podpisanego Traktatu te Tytuły przywłaszcza sobie,
y podanie w tym z Reprezentacyą Noty dopraszano się,
y lubo JX. Biskup Wileński mocno się opponował tey
Propozycyi, napisano onę iednak aby JP Poseł dał
przynaymniey in Scripto Assekuracyą iż takowe Ty-
tuły pretendowaney possessyi et Dominium nieczynią
ale JP Poseł odpowiedział, iż Cesarzowa Krolowa Bę-
dalonosci tych używaiąc tytułow ktore Jey iuż y od
Dworow Cudzoziemskich są przyznane odmienić nie
ich niemoże, y na tym uspokoić się musiano respon-
sę, iak y nad wszystkim iż tu wiele mowić nie
daią, y przy każdym żądaniu nad sprawiedliwością
pytaią się czyli ma Rzeplita 50.m Woyska aby miała
o tym onę wspieraiąc y utrzymać, tak dalece iż ta
Zamiana Plenipotencyi bez żadney czynienia tru-
dności nastąpiła; Po tey Materyi przystąpiono do
naydotkliwszey względem Furażu y Prowiantu
ktorą do tego czasu traktuią, to dotąd uzyskawszy
iż od 15. Aug: żadney exekucyi o zaległe furaże

Furaże wysyłać niebędą, a 1ª zas Gdzie płacie mai
a dawne przepadły, Miary zas ani teraz dotąd ieszcze
nie zregulowano, y podobno nie zregulują, ile J. P.
Seł Cesarski dał poznać w responsie iednym swoim
aby Rzplta przysłała też Woyska swoie do Państw Ce-
sarskich y tam wzaiemnie takowe wybierały Pro-
wianta, przeto urągaiąc się sąsiedzey o niewoyskim nie
mieniają rezolucyi. Na iutro od Piątku zaliminitowana
Sessya ta Materya od tej ma zakończona bydz Ma
po ktorey niechybnie do pokarania Granic zabr
nych krajow przystąpią; w ktorey materyi, ani Instr
ukcya od Tronu podana ani żadne inne Remonstracye
impressyi nie uczynią, ale co podadzą podpisać będzie
należało w sprawie przez tę złotą Negocyacyę na tym
tu mieyscu. Te Potencye otworzyły między sobą podług D
klaracyi od J.Pa Goltofftina w Gdansku Magistratowi dan
Jz Dwor Rossyiski zniósł się z Angielskim poczyni
wszy między sobą aby Portowiczy Gdanskie krolowi Pr
uskiemu oddane było, o czym tu Dworowi Sekretarz Gdan
doniosł, y z tąd z kwoty 100 m̃ Tall. krolowi Poll: stało się
y Miasto Gdansk że we wszystkim upadnie;
Dziś z Limity Inkwizycyi przypadaią Sądy i
mowe, ale że te Inkwizycye krolobóycow nie
mogły bydz na terminie skończone, zaczym pro
longacyja naydaley do 2. Niedziel nastąpi nadzie
szczykadencyi
Zostawam z dozgonnym wyznaniem

d. 19. July 1773.

209

Lubo tu iesteśmy we srodku dzisieyszey publiczney Negocyacyi o ktorey z początkowego natężenia rozumiano iż prędki swoy odbierze skutek y koniec, widziemy iednak iż to Dzieło tak wielkim oporem idzie iż podobno ani wtym, ani wprzyszłym Miesiącu uregulowane nie będzie, zwłoka y powolnosć ta od iedney ze Trzech pochodzić ma Potencyi ktora podobno iuż poniewczasie swoiey żałuie Allianscyi y czynnosci y ktora tak ciężką ma Woynę Turecką y nieporzyslną osobliwie za Dunaiem zkąd tu przychodzą wiadomosci o wielkiey klęsce tego Woyska, straciwszy kilku Generałow, przydaiąc o wzięciu samego Generała y walnego Weyssmana dosyć zawsze niezręcznego, obszernieyszey czekaią tu o tym informacyi, ta iednak iuż pewna że Flotta Rossyiska z Archipelagu wraca się, y Officyerowie taiemnie Lagrem powracaią ktore to tak nieporzyslne skutki do Traktatu z Portą przyprowadzą, iże y w Krymie Tatarowie broń podnieśli y Alibey w Egipcie zbity, y zabity, ktory tak znaczną Turkom czynił dywersyą; Wracaiąc się do Naszey Delegacyi do tego czasu we Sprawie Furarow cała trwa Negocyacya aby ten Cię-żar ieżeli nie zniesć przynaymniey go zelżyć, y dziś Reassumpcya iest Sessyi na ktorey o tey Materyi traktować będą iles firmiter cała przytym staie Delegacya y ad Negotium Principale niechce przystąpić puki ten Interes ukończony nie będzie gdy konfederackie zawarte, na ktorych Sprawa Imci Pana Skowieta y Subdelegata agitowała się y Dekret iuż czytany, Nakazano tym Obudwom Przysięgę tako consulto od Grodu wten czas nie oddalili się, ani namowieni y przekupieni od nikogo nie byli y wcale o Straszewskim nie wiedzieli, z tym wszystkiem na Grzywny y Wieżą 6. Niedziel skarani; Eliminacyą zaś Manifestu ad plenos Ordines odesłano; Intentowana tu ieszcze

w tych Sądach Sprawa JW Zienkiewiczowi przeszłemu
Marszałkowi Trybunału y innym dwiema ktorzy tego Ro-
ku byli Marszałkami, za niesłuszne odsądzenie Depu-
tatow we Sprawie z Kasztellanem Nowogrodzk: ktora
Sprawa dotąd nie przypadła, słychać tu iednak iż JW Zie-
kowicz podług Ordynacyi tych Sądow z ktorych wszys-
Osoby Delegacyą składaiące są wyięte z wszelkich Pro-
cessow, z Excepcyą ,,iako kasztellan,, w tych Sądach stawać będzie, Za-
patrzaiemy się na tę Sprawę ktorą kto promowuie tak-
karzdy przewidzi. To naywyższe Subsellium wielką we
wszystkim Sprawuie impressyą, ktore na długi cza-
s przeciąga w tym krolestwie zanosi się.
List z inkludowanemi do JW Instygatora y vice Insty-
tora odebrawszy, udałem się do JW Sekretarza Kor: kto-
remu List do JW Instygatora Kor: iako tu nieprzytomn-
nemu JW Sekretarzowi iako blisko z kolligowanemu
oddałem y Punkta Listu JW Pana w tey materyi do mnie
wyrażone kommunikowałem ktory mi odpowiedział
iż Lubo tu konfederacya swoią drogą JXa Kościeła przy-
zwała, z decyzyi iednak Seymowey JW JP Instygator
stosuiąc się do tego wyroku zapozwać był powinien
y to się dobrze stało y żadnego w tym nie wlasz operowa-
nia ile wydany od JW Pana JPa Kościełowi Mandat ie-
żeli tą Pocztą tenże JP Kościał in Originali odebrał, ieśli
dość skarany w Sądach konfederackich, Manifest iednak
do decyzyi Seymowey iest odesłany y tego Mandatu Spra-
wa na Seymie agitować się będzie. Respons JmciP
Instygatorowi oddać także niechybnie.
Kasztellania krakowska zapewne nabydź odda
JW Mniszchowi ~~Kasztellanowiczowi~~ Generałowi Wiel-
polskiemu.

d. 26. July 1773.

210

Tandem kwestya naydotkliwsza Exakcyi Furażow ktora dotąd Całą Delegacyą interessowała, szczęśliwie Zakonczona, to iest: Za 1a Aug: płacić będą Żyta korzec 8. f. Owsa 3½ f. Siana 40. funtow 10. gł. korzec Warszawsk: 32. garcy, ktory ani z gorą mierzyć nie będą, ale do 15. korcy 2. garce dosypywać będą; Liczba Woyska podana będzie, y Obywatele po Wodztwach Taryffe układać będą; To zaś ułożenie cowyż wyrażone dla wiadomości wszystkich wydrukowane bydz ma, ktore przesłać nieomieszkam iak wyydzie z Drukarni, Interim ad primam Augusti dręczą y nędzą Obywatelow aby za dawne Palety Prowiant wydali. Potey z Konczoney Materyi przystąpiono zaraz do Traktatu ktorego Arengę iuż czytałem In Nomine SSmae et Individuae Trinitatis. &: ale dalszą Osnowę Jego maią poprawić ile wszystkim nie podobała się; Teraz w tych Dniach do samey istotności Traktatu nayprzod z Posłem Austryackim przystępuią. ktorego Negocyacya ktory tydzień zabawi ile z tym Ministrem targować się będą, aby iezeli nie Żupę ktorą to przynaymniey iakową wielość Soli od Austryi wytargować mogli, co się dowiedzieć, y czego bardziey życzemy niż się spodziewamy. To zaś naypewnieysza iż nad oświadczone w Deklaracyach swoich granice żadna Potencya daley nie rozszerzy się y nie postąpi. Jak prędko ten pierwszy z Austryą zawarty stanie Traktat, tak y Rossyiski y Pruski nieodwłocznie do konca przyidzie, po ktorych Formę Rządow tuteyszych układać będą, na ten koniec wszelkie Projekta gotowe bydz maią, y mocno na to się zanosi, że Gratiam Distributivam Nay. Panu odebrać zechcą;

iezeli

czeli czesze pewne nieodmienią się kroyektkierz
Są dyskonfederackie agitują się gdzie wtych dziachc Sp
cza Jmiu Pa Kasztellana Lienkiewicza y Jmu Pa Alexandro
wicza Marszałkow przeszłych agitowac się będzie, nad
ktorą wszyscy tu zrownych pozorow zastanawiaią się
Dziś iest Sesya Traktatowa upewniaią wtym mo
mencie iz do kilku dni zalimitowana będzie ile że strony
Austryackiey wzglęedem pokarania Granic czyli inny
politycznej Racyi gotowosci iescze nie mieć udaią
Lubo tu wktorzy Moskwa spiewa zotrzymanego zwycięst
za Dunaiem, oktorym tu iednak roznie mowią ile prze
strace tak Generałow y wielkiey liczby Officyerow znac
klęska y strata Gemeynow nadeszła tak dalece iz poczy
wiktory i stratę tu strony Dunaiu Woyska Rossyiskie
wrociły się unikaiąc podobno Woysk y attaku
Samego Wezyra. Politycy smarzą się teraz nad tym
iakby było lepiey dla Polski czyli aby Porta wikto
rowała ile Francya Traktaty między nią wspo
nie, czyli aby Moskwa tych Turkow pobiła. o
czym tu roznie rozni decydują.
Wczoray przyprowadzono Frankenberga ktory
z Więzienia przez Mur wyciągnął się, gdzie z dru
giemi siedział krolobojcami; Jutro ta Sprawa
do Senatu z Jnkwizycyi przypada, nie wiemy
czyli na Tortury pojdą, czeli nie! więc czytać
będą Jnkwizycye y Dekret ferowac zaczną.
Jestem dozgonnie.

d. 2. Aug. 1773.

211

Dla Sądow Seymowych kryminalnych czyli z poli-
tycznych racyi od dnia do dnia aż do ustra Sessye
Traktatowe Delegacyjne limitowane były, ale też na
ostatku przystąpię do Feria gdy w tych dniach od
Dworow swoich wszyscy Trzy Ministrowie kuryerow
odebrali aby to Dzieło Podziału cale nay prędzey przy-
spieszyli, iakoż spodziewam się iż na przyszłą Pocztę
dokładnieyszą oley niesprzęśliwey decyzyi Losu Polski
ile gotowe do tey roboty są Proiekta do mieszę Informacyą.
Cały ten Tydzień od przeszłey Poczty w Izbie Senatorskiey
po Ekspedyowanych Inkwizycyach słuchaliśmy Aktacyi
kontynuacyi Indukty Repliki &c. Na pierwszey Sessyi
JmćPan Referendarz Kor: w sprawie dwie doniosł okoli-
czności Pierwszą iż JP Pułaski pisał List do XiążęJmći
Marszałka WKo de 30. Junij ac: ktory List in Originali był
czytany. Iz ponieważ bezpieczeństwa nie ma aby sam w o-
sobie swoiey stawał y iustyfikował się przeto przytącza
Iustyfikacyą swoię y aby przez Patrona Plenipotenta mogł
stawać y z Zarzutu oczyszcie się dopraszał się; Drugą okoli-
czność iż ieden z krolobóycow Frankenberg żebrał aby
aby mu Patron był przydany: Na pierwszą okoliczność JP
Metrykant Łomiński odpowiedział iż Prawo 1588vi mie-
chce aby kryminaliści osobiście stawali y przed Są-
dem odpowiadali et in Criminalibus per Plenipotentem
nikt iustyfikować się nie może przeto aby to żądanie JPa
Pułaskiego cale odrzucone było y żadney attencyi nie
miało Nayiaśnieyszego Sądu doprasał się; Był na tey Aktacyi
Ustęp ze dwie godziny trwaiący, po ktorym JP Referen-
darz

przeczytał krotki Dekret stosuiące się do zwyż wzwanego Prawa iż ta prozba JPa Puławskiego odrzucona y w idzie tym miejsca więcey nie powinna. Na drugiego [illegible] przydano Patrona krolobóycy złapanemu. Nastąpiła potym kontynuacya Indukty przez JPa Metrykanta ktorą tu przełączam, iako też y obronę Łukawskiego. Będą też te wszystkie Indukty, Repliki drukowane, ktore successive przesłać nie omieszkam. A zatym na dniu wczorayszym w Sobotę Cała Indukta tey Sprawy okropney zakończyła się y Inkwizycye do Pisarza Ziemskiego zasiadaiącego zapieczętowane za Dekretem Sądu oddane, na czytanie ktorych dziś dzień iest wyznaczony. Jest pewni iż dziś Nayiaśnieyszy Pan przed otwarciem y czytaniem Inkwizycyi zasiędzie na Tronie w Senacie mowić y wstawiać się będzie za swemi krolobóycami aby im Życie darować Sąd chciał, Monarchy dobroć wielka okaże się ale Sąd świecki Sprawiedliwość dla przykładu stanowczo iest obowiązany. Po Mowie samey Nayś. Pan wroci się do Pokojow, Sąd zaś do czytania tych Inkwizycyi przystąpi y podług konkluzyi decydować będzie.

Druga Sprawa naprzeciw przez tym Marszałkom Trybunalskim Lit. y WWdzie Nowogrodz. w Sądach konfederack: agitowała się gdzie po Indukcie Strona nie odzywaiąc się, tych wszystkich wzywano, Ziemstwo Wilens. stawało cum exceptione ale y ta nieuszła komportacyą Protokołow za tych Trybunałow nakazano. Jest tu JP WWda Nowogr: y JP Stakelberg wziął na siebie protekcyą tey Strony, co się da widzieć w skutku. W Sprawie Krolobóycow złośliwi udawali iakoby Manifest Strawinskiego był stąd napisany y do Grodu Wilenskiego przesłany dla oczernienia JPa Puławskiego, ale teraz dowody że ten Strawinski niektorym w Wilnie rozmawiał się y Listy o przyięcie takowego Manifestu pisał, ktore pismo konfrontuią tu z Rewersem JP Ryxowi danym y iest iedno. Jest to udanie złośliwe Dworowi przeciwne osobliwie tego ktory tu powiedział. Iż zasiadać na Sprawie nieważnych ludzi obecnie y nie będzie. ktorego JW Pan takowo domyśleć się może.

D. 9. Aug. 1773.

Gdy w przeszły Piątek stanęli tu Kuryerowie do
tuteyszych Trzech Ministrow od Dworow swoich wy=
słani, tak Negocyacya Traktatowa z JP Posłem Austrya=
ckim rozpoczęta przyspieszona została tak dalece iż
tenże Poseł podał swoy Proiekt Traktatu po Francuzku,
ktory iż nie wszyscy Delegowani zrozumieć mogli wzięli
go do tłomaczenia etad Deliberandum; Czytałem ten
Proiekt ktorego dopiero iest Sześć Punktow; Początek Jego
iest ten ktory we wszystkich Traktatach dobrey Przyiazni
umorzenia wszelkich pretensyi etc etc zwykł zawierać w sobie
osnowę, y na ten koniec Krol Polski y Rzplta Domowi Austry=
ackiemu kraie te po prawey rzece Wisły to iest zawarowszy
quo ad quem wyznaczaiąc Granice wiecznemi Czasy ustępu=
iąc Tytułow tych wszelkich używać niebędą y Archiwum
Dokumentami do tych Krajow służące wydadzą etc etc. Upa=
truią tu iż Granice w tym Proiekcie pierwszym wyłożone
obszernieyszemi są, niżeli w pierwszey Deklaracyi tego Dworu
znaczone znaydują się. || Na dzisieyszey Sessyi Delegowa=
ni od Rzpltey maią także swoie podać Notę y Reprezenta=
cyą z Pretensyami swemi do Austryi podług Instrukcyi
Majestate dawniey przesłaney, ale czyli znaydzie iakową
wagę y attencyą, bardzo o tym wątpiemy, iż tu zaś wiecey nie
przyjmują reflexyi czynić, ale tylko w pokorze słuchać,
co podadzą podpisać należy, wszakże na Sessyi na ktorey
ten Proiekt do Traktatu podano, usiłowano zaraz aby

non recedendo był podpisany, y więkrzości Głosow Dele
gowanych zgadzała się ten Projekt podpisać, takie w tych
Umysłach iest uprzedzenie, Aż Jgm Poseł z ochoty swoiey
dał go ad Deliberandum; Cała Czynność tego Traktatu funduie
ie się na Traktacie między temi Trzema Potencyami zawar
tym y co iest w nim, y iako we swoiey każdey z tych Potencyi
Granice, ani kroku y piędzi Ziemi żadna z nich nieustąpi
ani też tu Cała Delegacya odmienić albo ciągnąć onych niepotrafi
dlatego krodzey biorą tę istotę rzeczy aby się niebawić, y ab
przez ten czas Woyska pozostałego nieniszczyły kraju, odz
waią się dobrze intencyonowani aby te Potencye swoy za
warty pokazały Traktat, czego podobno uczynić nie zechcą
to zaś nay pewnieysza iż ieżeli Austrya za Granice w tym Tra
ktacie wytknięte nie postąpi, y dwie drugie Potencye swoie
takie Granice trzymać się obligowane będą, y cała rzecz z
wisła od Negocyacyi y zawartego Traktatu z Austryą.
Sąd krolobóycow swoim idzie zwyczaiem, y ledwie nie
Senat z Delegowanemi na czytaniu Inkwizycyi Semotis
Arbitris zasiadaią; w przeszły Poniedziałek po skończo
ney Indukcie Nay Pan miał Mowę którą tu przyłączam
ale mimo tak przenikaiących expressyi, Jgm tylko który
od Śmierci uwolniony zostanie, choć mieszą być przy
kładnie karani, ile są tacy złośliwi dotąd iż wierzyć nie
chcą istocie tey prawdy tak iawney że ten cały Proce
cés tylko pozorny, taka iest wielka w nieupamiętałych
Umysłach ślepota.
W sprawie JW Biskupa Wileń[skiego] doniesłam iż na Poru
nych kondemnaty stanęły, ale JW Poseł Rossyiski
Kombinuie Strony.

d. 16. Augusti 1773

213

Cały ten Tydzień Negocyacya Traktatowa agitowała się na ktorey iednak nic dokładnego niestanęło, ile wielkie między Delegatami rozdwoienie nastąpiło umysłow, Naypierw Xiąże Michał Czetwertynski z Osmią innemi Posłami chciał tu w Grodzie zanieść Manifest naprzeciw Podziałowi kraju, ktorego przyiąć niechciano bez dołożenia się Marszałkow y nieprzyięty, takowy wraz z Mową swoią złożył A. Łaski, JP. Szczeszanowski także publicznie na Sessyi Delegacyi przeciwko takowemu Podziałowi Manifestował się y wywiodł z Jeby Marszałkowie nie opisuiąc te takowych Mocy dzie kowac dlatego co tylko słyszemy to mowiemy y piszemy, lubo na te Protestacye odpowiadaią że są Przeciwne Aktowi Limity do tego nieszczęśliwego Dzieła Podziału na Seymie ustanowionemu, odpowiadaią iednak Ci JchMć Manifestantes iż w takiey Limity iest dołożono iż Delegacya Prawa swoie Pretensye wzaiemnie dowodzie z Strony Rzpltey będzie, Dziś zaś JW Poseł Austryacki nie wchodząc w rekognicyą Praw y Pretensyi Rzpltey, podpisania danego Traktatu y kraju zabranego usiłuie, w tey Mysli Delegacya swoie temuż Podała Promemoria między innemi Punktami ten był nayważnieyszy; Jeżeli JW Poseł inney niezostawuie alternaty albo nieodmiennej Cessyi krajow przez włas szczonych, albo skutkow groźnych Deklaracyi zabrania iescze więcey kraju y ostatnich nieszczęśliwosci dla Rzpltey; Na te Promemoria JW Poseł odpisał groźliwie aby nieodstępnie do takowego podpisu przystępowali Delegaci, ktory Respons dla wiadomosci Posteritates inserowany będzie w akta publiczne aby te gwałty y uciemiężenia wiadome były; JmcP Praszanowski w Mowie swoiey y to przywodził, iż kiedy Traktaty wszelkie Possessye

Rzpltey dziś uberpieczaiące zadney wagi y powarzenia niemaią, Na co się żeda aby Rzplta dziesieyszy Traktat stanowić y podpisać Miała, Niech te Polenye iak gwałtownie zabrały niech te Possesye tym sposobem trzymaią; Na co JW Poseł mówić zwara y oszczem do takowego podpisu z Insynuacyi Dworu swego przynagla; Na Sobotnidy Sessyi Ugici Posłowie wniesli Materyą aby Forma Rządow wprzod stanowiona była, co za pewne Duchem Nieprzyiaznych Dworow stało się, aby wprzód ciąg Dostoienstwa Praw y Prerogatyw Krolowi a niżeli podpiszą Traktat cie po podpisaniu swoim niewykonaliby Imprezy tey tey Materyi rownie wszyscy zważaiąc iż Posłowie Ludzo niemaią otrzymać wprzod Traktat podpisany, mniey by zważał choćby całkowicie to układanie Formy Rządow ciągnęło się abytym czasem Woyska ich w kraju szczęśliwy ciały y pieniądze piękie się niepogodzą, dlatego w tey Materyi był w Sobotę Sternie y pluralitas stanęła iż zaraz z Traktatem podziałów kraju Forma Rządow stanowiona y podpisana bydź powinna. Nadey Sessyi Xze Wrwda Gnieznin stał mocno z swoią Mową przypisuiąc te Nieszczęśliwości Krajowi Duchowi i Ambicyi zemsty, i z. wykazuiąc ledwo niepałem JO Xcia Kanclerza Lit. y innych. Gdy Stany się zkonczyły Poseł Austryacki Gwarrancyey do wszelkich Praw y Possessyi pozostałych podpisał tak gdyby iuz takowa Gwarrancya w Traktacie przy tym inserowana była; do przyszłego Piątku Sessya zalimitowana stanęła; kiedy zaś Forma Rządow wraz z Traktatem traktowana y stanowiona wspolnie bydź ma Zapewne to Dzieło pro 15. 7bris nie stanie ale ten Seym prolongowany będzie, ad Martium upewniaią; Są tu nayważniejsze Króla Pruskiego ktory tę całą tu zwłoczy robotę aby ieszcze więcey kraju zyskał czego drugie Dwie Polenye nieopuszczaią, y że tego wysyła Krolewicza Henryka do Petersburga, ofiaruiąc Cesarzowi Mosk, aby zato Żmudź y Kurlandyą opanował, Czekamy Eventum tey Negocyacyi. Nieturbuiemy się też nic o Dostoienstwo Panskie ktore przy swoich Prerogatywach utrzymać starać się Po przeczytaniu Intwicyi Dziś Senat przystępuie do Sentencyi na krolobojcow, ktory oprocz kaźni, Smierci nieuydą przykładnej. JP. General Bibikow z całym Woyskiem tą wychodzi do Wielkiey Armii General Romanicus mieć tu kommende będzie, Ta kampania bardzo niepomyślnie dla Moskwy zawarta się bo wiele Ludzi za Dunaiem przy wiktoryi stracili y z Krymu przez Rebellią Tatarow wygnani

214 d. 23. Aug. 1775

Na Reassumpcyi Traktatowey Sessyi w przeszły Piątek
Jmć Pan Poseł Cesarski dał na piśmie Respons na Notę prze-
szłą Pocztą wyrażoną; przy ktorym Responsie takową podał
Notę swoię, // Iż mam honor odesłania JWWMci Pa: /: to iest Prezesowi
tey natenczas Sessyi Biskupowi Kuyawsk: :/ przyłączone też Responsa
na Punkta Noty mi od Prześw: Delegacyi podane; Wysiliłem pra-
wie całą moię Moc żebym się mogł sposobić życzeniom JWW Pleni-
potencyaryuszom Rzpltey, y to czyniłem co tylko mi było po
ludzku podobnego; Zatym wzaiemnie mogę przez JWWMPa propo-
nować Responsa moie JO: Zgromadzeniu tak iako Ultimatum
ktore nie pozwala więcey Restrykcyi; A że odieżdżam w Poniedziałek
na złożenie Homagiy Nayś: Cesarzowi Jmci, spodziewam się nieo-
mylnie że do tego momentu Traktat nasz będzie dokładnie ułożony
y definitive, tak dalece żeby Dway Ministrowie Dworow Traktu-
iących mogli zaiąć swoie ekspedycye w tym krotkim czasie
ktory pozostaie, a potym zaiąć Interessa wewnętrzne //.
Po tych odebranych Responsach y Nocie nastąpiła we Sobotę osta-
nia Sessya końcem podpisania Nieszczęśliwego Traktatu, y ta Ses-
sya nayprzod od Południa do drugiey, a potym od piątey do 9. go-
dziny w Noc trwała; Na ktorychto dwoch Sessyach Preliminarya
o Podziale y ustąpienia kraju Austryi Prezes Delegacyi Biskup
Kujawski podpisał, to iest: a quo ad quem gdzie Rzeka San
wpada w Wisłę, y z drugiego końca aż do Dniestru, to iednak Pre-
liminare niewiele znaczy iż Poseł Cesarski dał na siebie Rewer-
sał że to Preliminare stanowić Traktatu niema, puki poki od
wszystkich Plenipotencyaryuszow Rzpltey podpisany nie bę-
dzie y takowy Punkt wraz z Rewersem przy Prezesie w rę-
kach Jego zostawiony; Dopominano się Mappy ale dokładney
Poseł nie miał y dopiero tę od Cesarza ma przywieść, ktora na-
zyte Granice wyznaczyć ma zabranego kraju y podług kto-
rey

kommissarze tak z strony Rzpltey, iako y Cesarza rozgra
niczaiąc zabrane kraje maią; w tym Responsie od Posła danym
rozne znayduią się Rezolucye do przyszłego Traktatu służy
maiące, Jako to względem Religii, względem Praw, względe
Possessyi Mieszkancow do approbowania Seymu dane, co wszystko
Negocyacyi podlegać ieszcze będzie; Interim dobrze życzący m
względu że to Praeliminarze podpisane żadnego nie stanowią fu
ndamentu ile za takowym danym Rewersem, y owszem Po
tyczy upatruią iakoby Austrya chciała ieszcze przewłoczyć;
owszem przeciwko Myśli Seymu iest dany, bo w takie Ziem
pluralitas decydować ma, w Rewersie zaś wyrażono, pięć
wszyscy Delegaci tego nie podpiszą Traktatu, A zatym P. Po
dziś do Zamościa gdzie Cesarz znayduie się wyiechał, y dn
powrotu nie naznaczył, Rozumieią tu iż z Posłem Rossy
zacznie się Negocyacya; Lubo pluralitas dawniey stanęła
Forma Rządu wraz z Traktatem stanowiona była, wie
my iednak iż ten umysł do skutku nie przyidzie, y to Consi
permanens naprzeciw Dostoienstwu Panskiemu ułożon
nie będzie tak straszne y szkodliwe iak go obiecywali y
my nieomylną nadzieię iż złośliwi sami się ułowią y za
styd zą Woyska pruty stać y wybierać będą prowianta p
Forma Rządu po Traktacie nie nastąpi, y nieochybnie d
Mnogości Interessow rozpoczętych y żadnych niedokonczo
nych Seym ten à 15. 7bris Bogdaie na iaki czas prolongo
będzie, Dziś in Conclavi JmćP Pisarz Ziemski Warsz
czytać będzie Proiekt napisany Dekretu na krolobóycow, a
Sentencyi słyszeliśmy że Łukawski podług Dekretu Piekarskiego
exekwowany będzie, Cybulski głowę straci, Pesrzynski y Franke
na wieczne osądzeni będą więzienie, kuzma na wygnanie z kra
wskarany, Łukawska na 3. Lata więzienia y z tym co iuż siedz
JP Pułaski in Contumaciam osądzony Strawinski y inni
plures także in Contumaciam osądzeni. Niewiemy dnia Publik
ale NayPan chce ieszcze raz mowić w Senacie za niemi. Szep
tu iż dziś w Senacie coś osobliwego, y nowego wybuchnie

d. 30. Aug. 1773.

215

W przeszłym Tygodniu częścią Sessye Traktatowe na Delegacyi częścią Sądy Seymowe kryminalne ktore w Sobotę zakonczone agitowały się; Nayprzod na Delegacyi z JWm Posłem Rossyiskim traktowano, y dość cała Delegacya chwaliła sobie zaczętą Negocyacyą, mając na kazdy Punkt przystoyną rezolucyą, y wzgledem żądanych Granic dostateczną Informacyą ale nizeli do approbacyi tych Granic przyszło na podane Punkta od Delegacyi odpisał osobliwie co się tycze Nieszczęsliwości dzisieyszey kraiu na ten Punkt tak odpisał: Jz temu Nieszczęsciu sami Obywatele Polscy są sobie winni z trzech gatunkow Ludzie Jedni ktorzy niedawno naprzeciw Traktatom porwali się do Broni na Woysko Rossyiskie: y do dziś dnia są przyczyną strasżney Woyny Tureckiey, Drudzy ktorzy w tych okolicznosciach y koniunkturach politycznych bezczynnemi y obojętnemi być sie pokazywali, Trzeci, ktorzy znaczne Milliony od Rossyi wybrali; Na ten Trzeci gatunek Cała obruszyła się Delegacya y nie daiąc dalszey czytac Rezolucyi doprasżali się usilney wysłać do JW Posła Delegacyą aby tych Zdraycow Oyczyzny ktorzy one zaprzedali wydać chciał y nieodstępnie wyznaczyli między siebie Delegatow JX Biskupa Wilenskiego, Poznanskiego zleconego wymowić na iego mieysce Łuckiego, Swieckich także Senatorow y kilkunastu Posłow, Ci Delegowani od całey Delegacyi umocowani aby JW Poseł tych wszystkich wydał y deklarował ktorzy od tey Potencyi Pieniądze brali,

Czekamy zatym co za Rezolucyą odbierą, powszechnie ie
dnak mowią iż żadney nieodbierą, ile takowe wydanie Osol
większe wewnętrznie sprawiło by zamieszanie, ezeli przed Sor
będzie rezolucya, otey niey wypadnie. Interim do Traktatu przy
stępuią z Rossyą a potym z krolem Pruskim ktory y kilka dn
niezabawi, bo gdy nastąpi wraz ten Traktat tym Trzem Pote
ncyom podpisany będzie. Przytaczam tu ciekawą Mowę Xcia
Swedy Gnieznink: ale podobno wszelkie usilowania prożne bę
aby Forma Rządow wraz z Traktatem stawała chcąc iuż wt
Punkcie pluralitas dawniey stanęła, Może dzisieyszą Nego
acyą do Radomskiey przyrownać tam zwabili aby krola o
mienic, tu dziś obiecuią krola opisać, ale podobno iak tam
tak y tu nieudasię; gdy rzeczą Postowie Cudzoziemscy to stan
wie należy, rozumieią tu iż pro 15. 7bris Cale nieszczęśliwe D z
stanie; JP Poset Austryacki Rewiczki iuż tu onegday od Cesa
z Zamościa powrocił. Onegday w Sobotę Dekret na krol
boycow iest czytany podług Prawa przez Xcia Marszałk
w niebytności krolewskiey, Xże Marszałek Dwie godziny tak
gę czytaiąc Dekret Nay przod Łukawski łeb ucięty, Ręce y N
potym przybite reszta w Ogień wrzucona osądzony, Cybul
także głowę uciętą mieć będzie, Kuźma z kraju wypędzo
Peszynski y Offenberg na wieczne więzienie, Łukawska do C
murowana 3. Lata rachuiąc 22. Miesiące w więzieniu wysiedziane
ławski Infamis deklarowany, z Szlachectwa degradowany y O
Jego ktora mu z Działu przypadnie Fisco et Delatori ma ce
y będą poimany tą Samą karą y śmiercią bo Łukawski
być zeekzekwowany iakoteż y Strawinski ten sam ma wy
z Łukawskim in Contumaciam. Exekucya za Dwie Niedziele
od publikacyi Dekretu naznaczona, przed Exekucyą ci ussi
Infames przez Woznego przy Trąbce publikowani będą
Rozwie tu mowią o Turkach iż Dunay przeszli y
skowe pobili ale w tym czekać trzeba konfirmacyi.
Ddawce przytaczam

d. 6. 7bris 1773

216

Po Traktacie z Austryą zawartym, niedługo bawiące y
Rossyjski nastąpił, to iest wyprzeszły Środy, takze tez przez
Prezydującego Biskupa Kuyawsk. podpisany został; Granice
te same ktore Sobie wyznaczyli y ktore Kommissarze przyszli
z obu stron wysadzeni na gruncie y mieyscu rozgraniczą
sadzą y Opiszą, Między innemi Punktami o Cerkwie zabrane d
iest y ten ostrzezony, aby Polska przy swoich Prawach y przy Rząd
zie Republikantskim zostawała, ac tandem iuz Dwie zaprze
zano Prowincye; Trzecia iest iuz w targu od Piątku, wszakze
Poseł Rossyjski publicznie to Sąm wyznał iż Sami Obywatele te za
przedali Prowincye ale wydać tych niechciał iakom doniosł puki
o tym od Dworu niebędzie miał zlecenia; Targ o Trzecią tak zaczęty
JP Benoit Minister Pruski podał Propozycye Naypierwsza, Przy
zn dobra wzaiemna, Całą Pomerellią oprocz Gdanska cum Ter
ritorio, Powiaty Wielkopolskie ztamtey Strony Rzeki Noteci, od
Granicy Nowey Marchii az do Wisły blisko Fordana, aby Notec
była Granicą kraju Pruskiego y aby cała Rzeka do Prus należała;
Nadgradzaiąc krolowi Pruskiemu wszelkie pretensye, aby
Rzplta y Krol JMc resztę Prus Woiewodztwa Malborskie Chel
minskie excepto Miasta Torunia cum Territorio, Elbląg
Warmią ustąpili, wzaiemnie krol Pruski maiący Prawa do
ktorych Powiatow wszelkie umorzye deklaruie pretensye;
podanych tych Punktach, iak naprzeciw pierwszym Dworom
Traktatom zawartym protestacye na Delegacyi zaszły tak y
naprzeciw Trzeciemu od JP Szamockiego Posła Warszawsk. nate
Delegacyi samey zaszła, y lubo mowiąc ten Poseł JW Biskupi

pro hostibus Patriæ tych deklarowali ktorzy naprzeciw
a ktorzy Limity Seymu y ustanowioney Pluralitatem na tey
opponuią się Delegacyi, ostrzegł cię nakoniec Sobie iż te same
Protestacyą przed Zgromadzonemi Stanami pocztorazy nie
ubliży, o tey Akcyi y wrazie sessya na dziś od Piątku zalimi-
towana została; y naydaley, dziś albo iutro Pruski stanie Trakta
ie arcy spieszą się do układania Projektow Formy Rządow, y go-
towi stracić więcey ieszcze kraju aby tylko swoie zamysły y za-
wziętości wykonali, wiemy dobrze iak subtelnie do Radomia
sprowadzono, Bogu dzięki iż na ten czas złośliwa Impreza niedope-
niona; wiemy dziś iż Krola y Dostoienstwo Jego Pańskie uięc oka-
zac usiłuią, Ta sama co y przed tym Wszechmocność Sprawiedliwem
uczynić krzywdy y niedopuści. | Jedni mowią iż są iuż gotowe do Uk-
ładow Proiekta, inni twierdzą iż dopiero przez Delegowanych każdą respe-
ctive Materyą układać będą, Trzeci upewniaią iż w tym co osobliwe
niespodziewanie wybuchnie z ktorey od dziś za tydzień pokaże
O Nowey konfederacyi o ktorey JWPan pisze mi tą Pocztą nie tu nie sły-
szemy tako też y to nic nie znaczy że Poseł Austryacki podpisał
przy tych Praw Gwarrancyą, owszem y na tey Delegacyi stanęła
pluralitas aby Traktaty Podziału kraju, wraz z Formą Rządu
stawały, a przecie Posłowie Cudzoziemscy mniey tę zwaraią
stawę Delegacyi, ten nieszczęśliwy Traktat podpisany otrzyma
a dopiero nastąpi teraz Forma Rządow; O wysłaniu Krolewicza Stu-
ryska niemamy dokładney wyiąwszy ieszcze Informacyi; | Niewie-
ła dzięgo Porty Kamienieckiey nie odebraliśmy. ale podobno trzeba
wiadomości o Woyskach Rossyi: za ktoremi Turcy na tey stronie
Dunaiu mocno ciągną y ta kampania nieszczęśliwie zagaić
Turcy maią liczbę Francuzow po Turecku przebranych ktorzy niemi
kommenderuią. W ten Piątek Exekucya Łukawskiego y Czet-
skiego, Dekret zlała Inductą y Processem będzie dnia koło d...

D: 13. 7bris 1773.

217

Dopełnił się Los nieszczęśliwy Krolestwa tego, gdy
na dniu wczorayszym iuz w nocy o 11. Traktat Trzeci
z Ministrem Pruskim stanął podpisany, ktory tak
iak y Dwa Pierwsze Prases Delegacyi JmcX Biskup
Kuyawski Imieniem Całey Delegacyi podpisem swoim
umocował; Poprzedziły ten podpis rozne głosy osobliwie
JmciPa Kasztellana Kijow: remonstruiący Ministrowi
Pruskiemu tę nieprawność y tę gwałtowność oddaiąc
takowy postępek rozsądkowi samego Ministra iz nad
Konwencyą z Dworami dwiema zabiera całą Rzekę
Noteć z dwiema Brzegami y z kraiem nad tą Rzeką
leżącym to iest Wdztwo całe Inowrocławskie y znaczną
Część Kujawskiego; Naco ten Minister odpowiedział, Jz w to
niewchodząc Syllaby iedney w podanych Punktach
swoich nieodmieni y aby Delegacya pamiętała na
dzien 15. bliski y poprzedziła te skutki ktore kray cały
czekaią gdy ten Traktat dziś podpisany niestanie;
Zabrał potym głos JmcX Kanclerz aby nieodwłocznie co
[...]iez mabydz, nastąpiło, y do innych Materyi traktowania
przystąpić, po takowym podpisie Zalimitowano na
dziś Sessyą iedni do układania Articulos Separatos
to iest wyznaczenia kommissarzow do Rozgranicze-
nia z trzemi Potencyami, względem Handlu, Defluita-
cyi &c: Inni do układania Formy Rządowe, ale Mi-
nistrowie odpowiedzieli iz iako publiczną dali De-
klaracyą iz naypierwey po Traktacie ad Articulos

Separatos przystąpią, tak dziś y iutro takowe trakto-
wać będą materye / odezwał się JP Bułharyn [illegible]
JX Biskupa Wilen: aby do Formy Rządowey przystąpić, ale
że iuż po limitowaney Sessyi ta była odezwa żadney nie miał
odpowiedzi, Upatrzą też de consulto Ministrowie Cudzoziem-
[illegible] czyli aby ta Forma Rządowa do trzech Stanów prze-
niosła się, Co także podobno ziści się y na ten czas może będą
pluralitatem / Ministrowie Cudzoziemscy na ten postępek
Ministra Pruskiego zastanawiali się iż naprzeciw konwencyi
z temi Dworami zabiera kraje, że Poseł Rossyiski z tym kuryerem
wysyła do Petersburga oraz względem Gwarrancyi iż Krol
Pruski od Potencyi Sąsiedzkiey Cesarzowi, Rossyi y Polszcze
Żadney Gwarrancyi podpisać niechce Jego zaś Państwa
gwarrantowane nie zostaną ty; Wnoszą z tąd sobie iż z Por
w Allianscyi zostaie aby tey swego czasu naprzeciw Austry
y Rossyi czyt, y ta Negativa Gwarrancyi tym Potencyom za-
mieszanie y poroznienie sprawić może; Rożnie też mowią
de Consilio permanenti które w tey Formie Rządowey stanow-
maią, iedni mowią iż circa pluralitatem Materye decy-
wane być z maią, inni twierdzą iż przy Krolu pluralita-
stawać będzie, co uprzedce obaczemy po limicie Seymu ot-
rey mowią iż tego cesarze Roku ale to zatemnery się Dziel
Są tu wiadomości od Dunaiu iż JP Obreskow za Medyacyi
Angliy y Francyi iest bliski zawarcia Traktatu z Por-
ktory Ewent niechybnie Sprawić może w Europie Zam-
szanie; Przenikaią Polityki iż naprzeciw Krolowi Pruskie-
te Potencye armować się będą;
Wtey Całey Polski nieszczęśliwości y Zakon WWOO. Jezu-
itow doznał nieszczęśliwego Losu, kiedy iuż ten Zakon
znieśiony Imcia Nuncyusz z tey Porty dostał Bullę z Rz-
ktorey drukuią Oyciec S. oddał wszystkim Biskupom,
Bullę 6. Arkuszy drukuią też, Stan Swiecki Biskupow
chce do tey Exekucyi dopuścić y na tym Seymie będzie Sp-
[illegible] Ludzie chodzą też iak błędni od trzech dni,
puśćie [illegible] Nay Pan bierze kilkunastu w swoie
takiego, y życie ich będzie, Inni poruczenia szukać [illegible] Pensye obmyślane

d. 20. 7bris 1773.

219

W przeszłą Srodę z Limity Obrady Seymowe zagaione po zagaieniu JmćX Biskup Kuiawski zabrawszy Głos wyraził Stanom Zgromadzonym Jż podług ostatniey Limity Seymu końcem stanowczenia Traktatu Podziału kraju z Trzema Potencyami, to Dzieło za powszechną Zgodą Delegacyi dopełnione, a że takowe Traktaty potrzebuią [illegible] czasu do przepisania na czysty charakter życzył przeto aby Stany pozwolili [illegible] czasu do takowego przepisania y do podpisu każdego w szczegulności Delegata, Wraz zatym od Tronu JX Kanclerz Limitował Sessyą Seymową do Wtorku to iest do iutra; Po tey Limicie wszczęła się między Delegowanemi kwestya iż złożywszy ad 15. swoią czynność na Delegacyi cała ich ustała Activitas y do dalszey czynności po Terminie wyszłym należało nowy Proiekt Stanom podać, ale ta kwestya wprędce solwowana została, gdy JmćX Biskup Kuiawski w przeszły Piątek do wszystkich Delegowanych rozpisał Billety zapraszaiąc na zaiutrz do podpisu Trzech Traktatów; w Sobotę zatym był Dzień krytyczny, iedni na Sessyą tę stawać nie chcieli iż iakoby Seymem Czynność Jch odeszła, inni remonstruiąc iż na In koniec Seym do Wtorku zalimitowany został aby dokończone y podpisane to Dzieło nieszczęśliwe stanęło ktoremu Mocy sprzeciwić się niemamy, udali się zatym większa Część dobrym Duchem tchnących iako w rozpaczy, tym bardziey im utrzymać usiłowali aby wprzód Articuli Separati

umowione y ułożone zostały o które dbać nie będą gdy
raz Traktat podpisany stanie, dla tego na Noty od Deleg
cyi podane Responsa iedne obojętne dane, inne ad referen
dum wzięte, tudziesz o przyszłą formę Rządów aby ta Se
mym Stanom Rzplitey oddana była osobliwie Prawa kardyna
ne od których iako się dali słyszeć iż Słowa nieodmienią, a osob
liwie o względzie Consilium permanens, które dobrze życzliwsz
nayżywiey przeniknął, bo Albo 36. Osob zasiadać będzie, y ktore
dwóch Króyskie mieć będzie, zmówiwszy iednak 20. Osob do nad
ię Podziału wszelkich między siebie plwralitate Votorum Wała
soco, despotycznemi w tey Radzie będą, Mówiono iesżcze iż ci
ciąż Pinot zawsze ma panować, kada bydź może z tych Trzy
Polenczyi swego Piasta prowadzie y utrzymywać na Tronie
może, zwięckszym ieszcze wewnętrznym zamieszaniem a
z niego zyskuiąc resztę pozostałego kraju zabraty; Po tak
wszech y innych dyskursach udali się na ostatku nad Sesy
po długich tesz wie kontrowersyach przystąpili na ostatek
do podpiseł Traktatow przy położeniu Pieczęt tuteż wstrzu
tak dalece iż te Trzy Traktaty od wszystkich Delegowanych
podpisane raz na zawsze stanęły; Nie zostaie zatym tylko
ułożenie Articulorum Separator. y Formy Rządów; Nad tym
wszyscy zastanawiaią się czyli te Dwie Materye przez pełną
ną Delegacyą traktowane będą, czyli też na Seymie które
iutro zagaią się; Daie się też słyszeć iakoby Ministrowie tych
Polenczyi otrzymawszy iuż Traktat Podziału podpisany, ze wszy
stkim ułożeniem Praw kardynalnych Stanom Rzplitey. Co w tych
dniach obiaśni się; ale podobno Ci wszyscy na Nas zawziętych
tey Formy Rządów nie dokażą które tak żarliwie usiłowal
Asinami dawne może w tym rokowaniu zejście się. JW JP
Branicki Hetman Pol. kor. w Sobotę ta stanął y wczoray P
Sięgę ante Majestatem na Pokojach wykonał.

S. d. 27. 7bris 1773.

219

Sessye Seymowe dotąd trwaiące nayprzód na czytaniu
Trzech Traktatow y podpisywaniu onych w Izbie Senator-
skiey odbywano, aż w przeszły Czwartek Dwa Proiekta
podane, Jeden o Prorogacyi Seymu, Drugi Ratyfikacyi Trakta-
tow wzięte były ad Deliberandum aż do Soboty; Cały Senat
y wszyscy Posłowie, wyiąwszy niektore z tych dwoch Stanow
sobie przeciwne, na Delegacyą zezwolić nie chcieli ale aby
na Seymie Artykuły Osobne y Forma Rządow układane
były, remonstruiące iż gdy iuż Potencyie Trzy Traktat o Podziale
nie uzyskały, niech Nam zostawią ułożenie Formy Rządow, ktorą
w całey guarantować przyrzekły; Na co Ministrowie Pełno-
mocni nie tylko przez JW Marszałka Konfed: oświadczyli
Forma Rządow rowno z Traktatem o Podziale interes-
uiąca na Delegacyi traktowana być musi, ale oraz
wydali Deklaracyą in Scripto w przeszły Piątek aby nie
odwłocznie wzwyż rzeczone Dwa Proiekta grożąc zawsze
nieszczęśliwemi Skutkami, przyięte y podpisane zo-
stały; Po tey przeczytaney Deklaracyi osobliwie Głos JW Pi-
sarza Łuckiego wzruszył wszystkich mowiący naprzeciw
consilium permanens że Jch Exc. nie maią w Legislacyi
żadney wsi y Szafunek Łask od niego, Oycem będący tu nie Dzie-
ci tylko wspołObywatelem wyraził inne abusus z takowey
Rady wynikaiące, y rożne inne Głosy żadnego nie przy-
niosły Skutku y owszem JW Kanclerz WK wyraził w Głosie
swoim iż takowe Sprzeciwienie się Deklaracyi Mini-
strow zaięty bardziey Jch Umysły ktorzy Konfederacyi
nie bęndą iż takowa Oppozycya z Instynktu Nayś[...]
[...]ena pochodzi; Zalimitowano zatym Sessyą na Sobotę

tegoż zaś dnia przed wieczorem Nay Pan tych ktorych
dzieyzna Senatorow y Posłow przywiązanych y życzli
wych sobie zaprosił do Pokoiu swego oblewuiąc Jch al
większych na Narod nieszczęgaiąc dolegliwości, iże gdy
wszystkie gwałtownie sprzeciwią Oyczyznosci, do podpisa
tych Dwoch Projektow przystąpili, Rozumiano zatym
iż onegday w Sobotę nieochybnie te Dwa Projekta podp
sane staną; ale do tey konkluzyi cale nieprzyszło po rożn
Głosach osobliwie Jednego iadowitego przez Xcia Sułkowskie
WWdy Gnieznińsk: mianego te Sessyą z Jna Dwoch Propozycyi
na dziś Zalimitowano to iest: Deputowano z Senatu JW K
clerza W. K., WWdy Kaliskiego y Kasztellana Ciechanowsk: do P
słow Pełnomocnych, W Pierwszey aby krol Jmc przedzey niepo
pisał Ratyfikacyi Traktatow aż po ułożonych Artykułac
osobliwszych, W Drugiey aby Forma Rządu nie na Delegacyi
ale na Seymie układana była, Wczoray zatym suwie od
wili Delegacyą ale podobno niepomyslną, iże Posłowie Peł
mocni od swoiey odstąpie niechcą Deklaracyi, a zatym ni
ochybnie te Dwa Projekta dziś podpisane staną: musiał
krol zaproszonym do Siebie wszystek Senatorom y Posłom
dał y to do zrozumienia; Jż kiedy tym Gwałtom mocy opr
się niemamy, aby przynaymniey przy układaniu na Dele
cyi Formy Rządu tę Prawa Majestatis bronić starali się,
aby przeciwna Strona ktora chlubi się iż na tey Delegacyi
ma pluralitatem życzliwych krolowi nieprzepisała
W Projekcie Prorogacyi Seymu termin ad 20. xbris ie
wyznaczony, ale JX Kanclerz ad Januariu albo Februariu
życzył tey Limity. (O Xciu Wschowskim nonverificat
Między Portą y Moskwą do 40. dni stanęło Armistitium
JW Hetman Wlki koronny: zafundował kommissyą Woyskową
w tensie zasiadł gdzie zakonferowany Bułacik dyrektora
Dekret inkluduię. Sądy konfederackie sądzą się ale kilka
Lat trzeba na osądzenie namnożonych spraw.

220 d. 4. 8bris 1773.

Po expedyowaney przeszłey Poczcie w Poniedziałek nastąpiła Sessya na ktorey na Głos zwyczayny Xcia W. Woiewody Gnieznińsk: w Sobotę wniany zywo tak te Życzeniu wszyscy Majestatu odpowiadali, y na tym Cała Sessya zeszła ktorą na Jutrz zalimitowano, We Wtorek JW Marszałek zagaiwszy Sessyą wywodził w Mowie swoiey Prawa y Prerogatywy Marszałkow konfederl: na ktorych Sam Pon kowspiera się, zagrzewaiąc wszystkich do podpisu Podanych Proiektow Limity Seymu, y Ratyfikacyi Traktatow, że iako Potencye kray rozbieraiące od ley swoiey nieodstąpią tak Mogą też swoią Prawa y Powagę Marszałkow utrzymać nieublizą, prosząc oraz na końcu Mowy przez względy na Zdrowie Pańskie aby Sessya zalimitowana została, ktora Limita do Czwartku nastąpiła, ile NayPan z roznych dolegliwosci y zgryzot swoich krew sobie puscić kazał; Nastąpiła za tym we Czwartek Sessya na ktorey wszczęta się nayprzod Kwestya o przeczyszczenie Delegatow tak z Senatu ~~iako~~ to iest JW Hetmana Poln. kor: iako też z Posłow Xże Młodszy Czetwertynski żadnym Sposobem na JW Branickiego pozwolić y do Delegacyi dopuscić niechciał y o Turnum dopraszał się; tak dalece że Senat uno labio (: wyłączywszy niektorych niechętnych :) o przypuszczenie JW Hetmana Poln. kor. y JP Dalickiego Kasztelana Raw: dopraszał się, y przyięto

z Posłow takze z korony Dwoch JP^a^ Lipskiego Obo[zn]
czykorl: y W^a^ Gorzolinskiego Vice Instigl: korl: y z Lit[wy]
W^o^ Hrzepiedniewszy przyięto; potey uspokoioney kwestyi Deo[...]
Projektu podpisano; Pierwszy tey Seym ruli limity ad 2
January; Drugi Ratyfikacyi Traktatow po utoro[...]
nych Artykułach Deklarowanych przez Nayj: Pana
y na tym zkonczyła się Sessya Czwartkowa; Po ktory[...]
Ktorey w Sobotę Delegacyia zaczęła się. Na ktorey
Interess Jezuicki umyslono promowowac, y na te
koniec JmcP Podkanclerzy W X^a^ Litt^o^ ułozył Projekt
składaiący to Dzieło w Ręce Krolewskie aby nim dys[po]
nował zupełnie tak quo ad temporale iako tez Spiri[]
tuale y tak Godnym y uczonym Ludziom opatrzył Vid[...]
et Dilectum dla utrzymania Szkoł y Akademij; ale
tako wemu Projektowi usrzyscy Biskupi opieraią si[ę]
chcąc takowy podług Bulli przy Sobie utrzymac wład[...]
y dyspozycyą; rozumiemy iz w tych Dniach nayspieszy[...]
ten ułozony będzie per Turnum na Delegacyi Interess
Societas Cała zyczy usilnie sobie aby w ręce dostała się
krolewskie, ale pod Rządem Biskupow zostawac nie
zycza sobie. JP Radziminski y Kurzeniewski
z W^o^ X^a^ Litt^o^ do Delegacyi przybyli.

Manifest inkluduię y czytem dorgonne[...]

Mamy wielką nadzieię ze Consilium perman[...]

Traflunku Łask Panskich nie wydrze.

Dziś na Sessyi Comnparuie Kommissarzow de
Rozgraniczenia traktowac maią. JW W Ordakały
z JW Gurowskim Mar: Lit Moskwie granicyc inde[...]

P

d. 11. 8bris 1773.

Do expedyowaney przeszłey Poczcie nominowano Kom
missarzow y Instrukcye ułożono na Delegacyi względem
Rozgraniczenia krajow odpadłych; Do Rossyi JmcP Woda
Kaliski y JmcP Gurowski Marszałek Nadw. Lit. do Austryi Xże
Woda Poznanski y JP Gorski Kasztellan Żmudzki, do Prus
JmcP Woda Brzeski Kujawski y JP Lassocki Kasztellan Gostynski,
ktorym Czterech ex Equestri Ordine przydano, dum modo Pre
zydent y Pensyi Senatorom po 16 m zł Innym po 10 m zł wyzna
czono, y ta Kommissya czeście tey Jesieni expedyowana być
powinna; Po uspokoioney tey Materyi, Następiła zaraz OO
Jezuitow okoliczność do ktorey Trzy Projekta podawano,
1. Od Biskupa Wilens: 2. Od Biskupa Poznans: 3. Od JPa Podkan
clerzego W. X. Litt. ale niżeli przystąpiono do czytania onych
wszczęto Interess JPa Komorowskiego naprzeciw JPa Wda Łęczy
ckiego względem ostraty Corki tyczącego się y o wyznaczenie Kommis
syi do Indagacyi dopraszaiące się. Xże Marszałek za Domem Poto
ckich wstawiaiące się remonstrował iż są na to Grody, Sądy, Jurys
dykcyje &c. ale cała Delegacyja nieodstępnie usiłując, stanęła żądana K
ommissya ale wprzod aby JmcP Wodzic za 15. dni swoich Kom
missarzow nominował, y ta Kommissya w Warszawie agito
wać się będzie; Wzięto potym Projekta do OO Jezuitow sciągaiące
się ad deliberandum y dziś albo jutro wybor z tych Projektow
uczynią; Nay Pan żąda aby pod Swiecką byli Zwierzchno
scią, Biskupi pod Duchowną; Jezuici życzą sobie Swieckiey
Jurysdykcyi y inaczey niepoddadzą się pod inną Władzą, oba
czymy ktory Projekt utrzyma się; Po tym Projekcie następie
ią Kommissye wyznaczone, Respektem Ordynacyi Ostrogs
kiey ktorey za dyspensą z Rzymu JW Marszałek Poninski
miał zostać Kawalerem Maltanskim aby tę odzyskał

Ordynacyą coby wielkie między Familiami sprawiło Zam-
szanie; Druga kommissya pro Kredytorow krola Pruskiego
turgusa z krolewca y innych w Polszcze kredyta maiących; Tr-
cia X.ży + Radziwiłłow Dobr X.ż.ia wrudy Wilenl. y Braci Jego
Trecia Mozarowskich z kapitułą wileńsl. Po expedyowanych
Projektach na takowe kommissye Delegatow maią rozdzie-
na kilka Częsci, Jedni do ułktadania Formy Rządow consil.
permanent. Drudzy Sprawiedliwosci, inni Podatkow y
Liczby Woyska, pot takowym wyznaczeniu Delegacyą na
4. albo 5. Niedziel zalimituie się aby na Termin Limity takowe
utorone Projekta Delegacyi kommunikowali, maią one
wraz z Obywatelami kommunikowac po Wdztwach; Trac
ie iuz nadzieię ci ktorzy tak gorliwie Consilium permanen
promowowali y więcej ufnosci trzymania Rządow Dworo
Cudzoziemskich stali się posłusznemi, kiedy niezawodn
mamy tu Rezolucyą iz Dwory z Nami Traktaty zawier-
ące, zadnego Posłom tuteyszym Pełnomocnym niedały zle-
cenia aby do Formy Rządow tuteyszych interessowali się
bacznie mieli tylko pilnosć aby tym Potencyom szkodliw
niebyła, a zatym maiąc to upewnienie od tych Potencyi
iz do tuteyszych Rządow mieszac się niechcą, y wiedząc
niektore kwestyi wszy Osoby ambicyi pełne, iz cała Delega-
cya tey Radzie permanenti iest przeciwna, iestesmy z
ufanis iz zostaną się przy krolu Prawa y władza in statu
quo były; y ledwo wtym nie Radomska odkryie się sztuka
Jest tu wiadomosć że Woyska Rossyi za Dunaiem p...
bito Turkow 2.m w Niedzielą 2. Baszow, 30 Armat z-
branych, oprocz zabitych etc: y z tą Nowiną kuryer w S-
botę tu stanął y drugiego z Obszernieyszą czekaią Rela-
cyą. Dziś zapewne Proiekt o Jezuytow stanie dysp-
wielka między Biskupami y Senatorami swieckiemi etc
~~Mowę przyzytani~~ Zwierzchnos

d. 18. 8bris 1773.

222

Przez ten tydzien Same prywatne Interessa na Prze-
świetney traktowano Delegacyi, Nayprzod o Sprawie JPa
Komorowskiego Kasztellana Santockiego z JW Potockim Woie-
wodziem kijowskim o porwaną czyli Straconą Zonę jego wypadła
Kommissya ktora tu w Warszawie agitowac się będzie;
Potym Projekt nastąpił zaraz Interess O.O. Jezuitow Podano
o tym Cztery Projekta, Biskupa Wilensk: JW Kanclerza W. Kor.
W. Xdy Gnieznienski: y JW Podkanclerzego Litt.o: Gdy Duchowni
Władzę y Jurysdykcyą in temporalibus et Spiritualibus przy-
właszczając sobie usiłowali, Swieccy zaś że Temporalia rządzi-
ć y mieszać sprawiedliwie chcieli, kilka dni nad temi stra-
wiono Projektami, tak dalece iż wyznaczono Delegatow aby
z tych Cztyrech Projektow ieden ułożyli y Spisali, co y nastą-
piło za ktorym Kommissya iest wyznaczona to iest JW Bi-
skup Wilensk: Prezes, Xże Biskup Płocki, W. Xdy Gnieznienski, Ex kanclerz Zamoyski
Podkanclerzy Litt: Xże General Podoll: Poninski Ssta kopanicki
we Zwierzchnoscią y Powagą Nayj: Pana, ci JW: Kommissa-
rze wyznaczą Lustratorow do Spisania Dobr ruchomych y
nieruchomych aby za Dwa Miesiące Opis cały tych Dobr De-
legacyi przyniesli gdzie dopiero rozrządzenie in Temporalibus
et Spiritualibus nastąpi, Spodziewaią się codziennie Responsu
z Rzymu gdzie pisano z tąd aby Publikacya Bulli na tym
mieyscu zatrzymana była poki wprzod de Statu Bonorum
informacyi nie odbierą y rozumieią iż ta Publikacya ieszcze
dwa Miesiące strzymana będzie; y ieszcze na Jezuitow
tak długo patrzyć będziemy, ktorych Swiecze zatuszony.
Krol Pruski w Szląsku nie dopuszcza aby się rozeszli y
owszem pozwala Im Generała sobie obrać, ale kiedy ten
w Rzymie approbowany nie będzie, ta Krola Pr. oppozycya
daremna będzie, Bądź co chce Scyssyi z tey okolicznosci
Spodziewac się należy.

Po takowym ułożonym Projekcie, JW Biskup Wileński po-
dał Projekt: Uwagi poprzedzające Ustanowienie Sprawiedliwego
Podatku, Ta majętność wczynie może Intraty tyle według Opisa-
„ Tyraków, tyle czyni według Summaryusza przez Jmć N. iey
„ Dziedzica podanych, tyleby czynić powinna według kontraktów
„ Dzierżaw y inszych wiary godnych dowodów. etc. Takowy Projekt ca[łą]
wzruszył Delegacyą, y rozjątrzył serca wszystkim aby do tak ca[ł]-
zliwey przyjść mogło Lustracyi y z tych Dóbr 20 ad sta płacić mia[ły]
tak dalece iż nazajutrz we Sobotę podany był Projekt w Sprawie
Mozarowskich z Kapitułą Wileń: na Kommissyą, naprzeciw
któremu tenże JW Biskup Wil: sprzeciwiał się y gdy dopuś[cić]
go niechciał nastąpił Turnus gdzie uno Labio na tę kommissyą
Zgodzono się, JW Biskup tego Projektu podpisać niechciał. JP
Gurowski Kasztelan Przemyski y Korytowski Poseł porwawszy się
z mieysca nakrywszy Głowy chwycili się za Szable, Zatym p[rzy]-
kładem wszyscy inni porwali się z mieysc swoich aby był ieden
tylko dobył Szabli mielibyśmy Męczennika y okrzyczaną scenę
w którey wołano o Projekt do wygotowania z Senatu Biskupa
ale Jmć Kanclerz przypadłszy do Biskupa Wileń: z perswa-
zyą iż y siebie y drugich zgubi nakłonił go do podpisu rzą-
dzoney Kommissyi, y ieden tylko JW Marszałek Konfed: który
ten Projekt wygotowania Biskupowi wstrzymał, y w ta-
kowym strasznym tumulcie Delegacya ad 16. 9bris zalimi-
~~towana. ten [illegible]~~ tumult nie z tego Projektu Mozarow[skich]
powstał, iako bardziey z zadanego wstrętu przeciw Proje-
ktu Podatkowego podanego: ile przy podaniu onego JW Biskup
w Mowie swoiey wyraził, iż ieżeli akceptowane go nie będą
Sąm go utrzymać zechce. Przez tę Limitę Sądy Konfederackie
y Kommissye wyznaczone agitowane być będą, Interim zaś
Delegaci odpoczywać sobie będą; żadney do układania
Projektów niewyznaczywszy Delegacyi. Forma Rządu
ieżeli stanie nie będzie tak nałożona z twierdzą (?) Maje-
statis iak usiłowano ale pod Rządem Nay Pana która arcy po-
trzebna aby w tym przeciągu od Seymu do Seymu nikt nie
ważył się wzruszać pokoy nasz publiczny.

d. 25. 8bris 1773.

223

Po ostatniey Limicie Przeswietney Delegacyi wielu Senatorowie y Delegatowie z tąd wyiechali z powrotem pro 16. 9bris; Interim wyznaczeni Delegati cum Ministerio Status y Ministrami Pełnomocnemi Artykuły osobliwie iakoto nayistotniey Traktat Handlowy układaią y te konferencye u JW. X. Podkanclerza WW. Ko agituią się, Nay pierwszym Celem iest Sol, krol Pruski cały pozostały kray nią zasypac usiłuie y na ten koniec az do Włocka kilkanascie tysięcy Beczek Soli Zamorskiey zprowadzono, ktorą kommenda tameczna Rossyiska zaareszztowała y Wartę iey przystawiła, Austrya także Sol Rptey zabraną pragnie tu wprowadzac do ktorey Polski kray przyzwyczaiony zżery ią miec sobie predzey z Wodą iak Zamorską pod Wodę ciągnąc y tę okolicznosc aktualnie traktuią, Zapatruiemy się iednak ktoz tę Sol miec będzie, czyli krol Jgm., czyli Rplta Monopolium zniey zrobi: Sądy konfederackie pilnie odprawuią się y Spraw barzo wielka liczba namnozyła się; Nay więcey o Naiazdy Zabory rabunki &c. podczas ostatniego Spisku dzieięce się. Krol Pruski przez Rezydenta y Ministra tuteyszego zlecił donieść JW. WWdzie Brzeskiemu kuiawskiemu y Kasztellanowi Zmudzkiemu do Rozgraniczenia z tym Monarchą wyznaczonym, iz te Dzieło na Wiosnę odkłada, aby ci JchMc poten

ten

czas niefatygowali się: Jeszcze ten Monarcha ma
iakowys interessu Projekt, niekontentuiąc się tym
Co zabrał, zabrał więcey kraju w Wielkiey polsce wła
śnie, wymiataiąc ustawicznie iakoby Cesarz więcey
Kraju z Żupami zabrał; Zapatrzemy się co drugie Dwa
Potencye nato odpowiedzą; Odkilku dni słyszemy to
że Poseł Angielski dostał ztąd Revocatorias y wy
iezdzać będzie, ieżeli to się ziści, Zapewne y Trakta
Angliy z Francyą o ktorym upewniaią przyidzie do
skutku; Słyszemy y to często iż Rossya co nadgrod
Szkod tu in Regno poczynionych Moldawią y Woło
czyznę ofiaruie ktorey sama niepewna y ktorey
ska utrzymać by niemogła, y między tę Dwa części
Krol Pruski dla krolewicza Henryka wyrobić usi
łuie y utrzymać one przy Woyskie swoim może
W tey tu Całey Negocyacyi de Consilio permanenti, alto
Silentium y ieżeli Forma Rządu stanie, zapew
nięta, iak one natężono, y iak one dla siebie wy
stawić obiecano, ale mamy dla siebie od Dworow
dane w tym upewnienie iż przy dawnym zacho
wani będziemy Dostojenstwie.
Dziś JX Nuncyusz ma oddać krolowi JMci Bu
względem zniesienia Jezuitow, Projekt wzglę
dem Dobr Jezuickich okkluduie; JX Lachowski
karmodzieja po Swiecku Xiędzem przebrany
ma mieszkanie w Pałacu JW Hermanowa wyjeżdża
kilkunastu z pierwszych krol bierze na swoię
Opiekę, Inni o sobie myśleć muszą.
Mowę ciekawą inkluduię.

d. 2 9bris 1773.

224

Jak prędko skonczyła się Delegacya tak y wszelkie cie-
kawe ustały czynności, Lubo też rozne konferencye nad Ar-
tykułami osobliwiemi y nad Traktatem Commercij odpra-
wiały się y odprawuią, ta wszystka iednak robota swego
konca nie bierze ile te Trzy Potencye tego Dzieła między sobą
nie ułożyły y iedna na Drugą odwołuie się, zdaie się prę-
dzey iż utrzymawszy sobie Traktat Podziału, mniey iuż
o resztę dbaią, iakoż upewniaią iż te Trzy Potencye każda
swoy ratyfikowawszy Traktat swemu tuteyszemu ode-
słała Posłowi aby w tych dniach y Nay Pan Nasz one raty-
fikował, co niezawodnie nastąpi aby podług Deklaracyi
Woyska Austryackie y Pruskie (: bo Moskiewskie pułki
Woyna Turecka trzymać będzie niewyrodą :) we dwie Nie-
dziele po Ratyfikacyi z Kraiu pozostałego wyszły, y
na ten koniec iuż te Woyska Ordynanse aby były do
wystąpienia w gotowości odebrały, y Magazeny ztąd wy-
wożą; Juz też de Consilio permanenti ustały Projekta y
Nowy które podobno ze wszystkim upadło y za które
Autorowie zmienić się muszą, Jnszym kształtem zapewne
stanie Forma Rządu, przy Dostoieństwie Prawach y Pre-
rogatywach wszelkich Nay J: Pana. Kommissya we Sprawie

Jmci Pa Komorowskiego z Starosty Bełzkim wypadła k
ratue in Regia agitowac się będzie, ale Actor nie niewsku
de Citatus ma wielkie y możne Protekcye. JW Jmci P Hetm
Poll: kor: Jmci P Rzepkowski kastellan y innych wiele dys
gwowanych wyiechali ztąd przed Tygodniem do Korzenke w
Połocznie, Szepcą tu mocno iakoby ten JW Wódz na
tamtym mieysce chciał Związek w Woysku zrobic za
iż Woysko dotąd niepłatne, ta wiadomość iednak potrze
buie Konfirmacyi: Nayświęcey w tych dniach zatrudnia
się tu Interessem Jezuickim y wypadła tu w tych dnia
Kommissya Edukacyi Narodowey w Koronie, y w X Litt
ktora ma trebydz publikowana Bulla y od tego iuz Jezu
nie obaczemy, Nayiasnl: Pan Jchm X Bohomolcowi Leys
na swoię wziął Opiekę y onych opatrzył, y innych wiele n
wpisanych w Regestrze ktorym dobrze czynic oswiadczył
Więcey ta Poczta niemam co donieść, na dalsze supletkuie zatrz
muiąc się.

Jaśnie Wielmożny Mći Dobrodzieju!

Po onegdayszey z tąd Podroży nie mam co więcey
dzisieyszego donieść iak mocz JW Panie y Dobrodzieiu w
przeszłey prosbie. Od mego Podczernika nabyłem tey
Assygnacyi którey tu kopię inkluduię, iak naypil-
niey JW Pana upraszaiąc, aby ią do windykacyi
takowey ex officio raczył mi bydź skuteczną
pomocą, mam przytem y kredyt z niey JW Dobrodzieia
nie zostaie tylko aby on zwrocił mnie tę Summę
zapłaconą. Oddaię ten Interes szczegulney
Łasce y Promocyi Jego Pańskiey, y oczekiwać
będę pomyślney rezolucyi czyli mam kiedy
tey odpłaty spodziewać się czyli nie? y estem
z dokłonnym i z poważeniem.

JWWMM Pana Dobro
dzieja
Nayniższym Sługą
Ch...cki

d. 5. 9bris 777.

Copia

Konfederacya Generalna Oboyga Narodow pod Pierwszenstwem Nas Krola; Poniewaz Komissya Skarbu Litewskiego nie iest wtym czasie zgromadzona, y Czynnosci swoie maiącą; Przeto daie moc te Assygnacyą Wm Michałowi Brzostowskiemu Wielkiemu Litt., Antoniemu Tyzenhauzowi Nadwornemu Podskarbim Wielkiego Xięstwa Litt. tu przytomnym, tak iakby oni tym w Komissyi in pleno Numero Zasiadaiącym Dali, aby Summa Złotych Poll: 5000. Wielmożnemu Dąmbskiemu iako Prezesowi Komissyi do Rozgraniczenia z Dworem Berlinskim należąca, się gotowiznie lub w assygnowaniu wypłacona była. w Warszawie d. 24. Pazdziernika 1776.

Stanisław August Krol.

A. Mokranowski MGKK. A. Oginski MKG WXLitt.

L. 8ᵒ 9bris 1775.

227

Jeszcze dotąd wtey beczerytnosci Ewentow publicznych zostaiemy, ile po nadeszłych od Dworow Rossyiſk: y Berlinſk Traktatow Ratyfikacyach za Przeięg zWiednia dotego czekaią momentu, y lubo tu ztego opoznienia rozne formuią konjektury, podług Listow iednak zWiednia żadney wtym wątpliwości miec nienależy, iaktylko zabawy tego Dworu, tę odesłac zatrzymuią Expedycyą; Woyska tym czasem tak Pruskie iako y Austryackie Ordynanse dostały aby w gotowości były do wymaszerowania naydaley 20. Grudnia, ile iak prędko dziś iutro takowa zWiednia stanie Ratyfikacya, Nasz Dwor ratyfikowac one nieodwłoczny aby te Woyska tym prędzey ustąpiły z pozostałego kraiu, kiedy inaczey bydz iuz nie może; Rossyiskie puty zostaną puki Woyna Turcka trwac będzie deklarowały; Zewsząd upewniaią iż za Mediacyą Anglij y Francyi ten Traktat z Portą stanie iescze przed Zimą, o ktory zdaie się iż Rossya doprasza się.

Gdy konfederackie pilnie tu odprawuią się na Wiary iednego Popa Ruskiego Execucya

Dekretu z Miastem Brzesciem Litt: w Apellacyi ferowanego in suspenso per Sancitum Brzesk: konfederacyi deklarowana.

Dziś tu Nieprzesława Bulla OO Jezuitom publikowana mieli czas uprzątnienia się y wyprzedania na swoy awantaż co wszystko pod przepadkiem tereli y gdzie indziey tak zrobili mądrze by uczynili byli.

Więcey złego niemam wdoniesc ciesze się zbliskiego zblizenia JmwPanstwa w Stonimskie albo też inne nastąpią ciekawosci. a teraz Zdorgonnym estem wyrazaniem.

Przyłączam cwierske na Ruinę Jezuitow.

d. 22. 9bris 1773.

Jako przeszłą namieniłem Pocztą o nadeszłey tu
z Wiednia Ratyfikacyi Traktatu, tak y ninieyszą donoszę
że y Nay. Pan takowy Traktat y inne dwa ze wszystkimi
dnia 19. Cur: ratyfikował y podpisał, nazajutrz zaś Pie-
częciami Koron: y W. X. Litt. stwierdzone y zapieczęto-
wane zostały, tak dalece iż ta nieszczęśliwa Epoka iuż
w całości dopełniona; Azatym te Potencye dokazawszy
co chciały, zostaią się iescze Forma Rządu, Articuli Sepa-
rati y Traktat handlowny, ale to wszystko do tąd w bez-
czynności leży, chociaż tu iuż znowu na Reassumpcyi
tey Delegacyi wszczęto Materyą Consilij permanentis
ale większa część Osób wspominać tey nie dała, ani Mi-
nistrowie Cudzoziemscy nie popierali. Dlatego też tu par-
tykularnie informuiemy się iż te wszystkie tak
ważne objecta w Petersburgu układaią, temperuią
y ułożone y umiarkowane odesłane tu będą na któ-
re oczekuią wszyscy; Spodziewamy się zatym iż bez
cymy Władzy y prerogatywy Naszych Stanów). Do Wiel-
kiey polskie poszło z tąd Wo Moskwy, tak dla Asy-
stencyi Nowey tam zafundowaney Juryskiey y która
moc z tąd ma sobie daną poryczać tych wszystkich
którzy od Konfederacyi Barskiey Recessów niepo-
wynikli, a innych łapać y karać, d. i. y ta sama Mo-
skwa będzie tam zostawała aż do Rozgranicze-
nia przyszłego na Wiosnę z Królem Pruskim, aby

ten Monarcha nad Opis Traktatow kraju tamtego
niezabierał; Traktat handlowny będzie y ten wiel
kiey rozmowie ile wszystkie Potencye zamorskie
mocno nalegaią aby Morze Baltyckie y Wisła wol-
ne od wszelkiey Exakcyi Cła były; czekamy co wtym
przyiedzie z Peterzburga. {Od początku Delegacyi
naywięcey Interess Jezuicki przy tey Reassumpcyi
traktuią y arcy dobry Projekt dla siebie wynalezli
Iz wszystkie Dobra Jezuickie in perpetuum
rozdane będą z ktorych Possessorowie po cztery
od Sta podług wyprowadzoney przez Lustratorow
Intraty rocznie na dwa Terminy płacic będą,
oprocz tego każdy Possessor da kaucyą za połowę
Summy taxy tych Dobr in quantum by [illegible]
Procentu połowę niewypłacił aby mu te Dobra z po-
tową Summy odebrane były; Bardzo tu dziś wszy-
teczny Proiekt kiedy [illegible] odpadły
przyidą do Dobr żadney niezapłaciwszy Summy
dlatego też iest wielka liczba konkurrentow
a wszystkich z Delegacyi Osob} Ten zaś Procent
na Edukacyą Młodzi ma bydz obrocony; Na-
iaśnieyszy Pan iest Prezesem tey kommissyi Edu-
kacyiney y chce aby do tey kassy ten Procent by-
wnoszony, Inni upieraią się aby do skarbcu
kor.: wypłacane były.

229 d. 6. Xbris 1773

W tych dniach Przeswietna Delegacya serio wzięła
przed Siebie Projekt Consilij permanentis do trakto-
wania y układania atz po roznych pro et contra zda-
niach bez zadney decyzyi zalimitowano Sessye do dnia
iutrzeyszego, Interim kiedy iestesmy pewni iz Władzy y Pra-
wom Krolewskim nie uymą y owszem na tym stanie
w wszelkich Wakansach iz z Woiewodztwa Ziemi y Powiatu
Trzech kandydatow prezentowac będą, y z tych trzech
Jednemu Krol oddal Wakans, co iescze zadney nie stanowi
decyzyi y tez zapewne od Rossyi czekac nalezy; Wyszedł
od Konfederacyi Uniwersał Obwieszczaiący Potęgy pe-
wszechny, ale zeby kazdy spokoynie Siedział, inaczey te Woy-
ska wrocą się, resztę zabiorą kraiu; z ktorych Przestępce
zostały sie pakt; Trzech iescze Delegatow, Wilczewski,
Jerzmanowski y trzeci z Korony nie podpisuią Trakta-
tow Podziału czego dotąd nie uczynili y do Sądow Kon-
federackich zapozwani zostali, ten umysł chwały go-
dzien, nie kary. Mowią tez iescze iz JW Marszałek
po Szesciu Delegatow z trzech Prowincyi do Posłow
Ziemskich deputował z reprezentacyą aby
po wszystkich Woiewodztwach Ziemiach y Powiatach
stawały Konfederacye koncem approbacyi te-
raznieyszego Dzieła przez generalną Konfederacyą
postanowionego y aby Marszałkowie po Woie-
wodztwach obrani tez stawali do zadaney
approbacyi; Arcy dogodzi Posłom Cudzoziemskim.

Moskwa za Dunaiem dosc znaczne in gloria otrzymała
nad Turkami awantaże.

ktorzy lepiey sobie nie życzą tylko aby to nieszczę
śliwe Dzieło Podziału Kraju do wszystkich Woie
wodztw Ziem y Powiatkow approbowane stanęło,
cie maiąc przykład z Seymu 1768go naprzeciw
ktoremu cały Narod powstał, dzisieyszy zaś Seym
y Ustawy Jego potwierdzać będzie, y na ten ko
niec Uniwersały wychodzić maią o czym donieść
nieuchybię; Interes Jezuickich Dobr oporem idzie
kommissya Edukacyina chciałaby te Dobra per plus
Offerentibus rozdane były, konfederacya zaś gene
ralna Prowent po [illegible] od Sta utrzymuie, kommissya
wspomniona pragnie mieć decyzyą, konfederacya
opponuie się y temi Dobrami rozrządzać umyśliła
tego wszystkiego decyzya po oddanych przez Lustratorow
Inwentarzach tych Dobr nastąpi, y dopiero na teraz
Ultimatum względem tych Dobr stanowione będzie
Rozne tu do przyszłych Podatkow układaią Proiekta
ktore żadney niemaią ieszcze pewności; względem
Krolewszczyzn udaią iż formą Dobr Jezuickich opła
cać będą to iest Prowent od Sta, ale y to żadney pe
wności niema, inni mowią iż za pewną Summę
w dziedzictwo obrocone będą: Co się tycze Jurysdy
kcyi w Wielkiey Polszcze Nowey, ta się ściąga do
tych ktorzy dotąd Recessu od Barskiey konfede
racyi nie poczynili, aby ich porywać ścigać y
łapać mogli: Ta Jurysdykcya z tąd też moc y wła
dzę ma sobie nadaną.

230 d. 13. xbris 1773.

Co dzień bliżey a coraz bardziey natężaią negocya-
cyą do Stanowienia Consilij permanent: w tych dniach
y Sami Ministrowie Cudzoziemscy po kilka godzin
u NayPana na konferencyi byli y powtornie z Na-
szemi Ministrami Status tak że na tey konferencyi
w Pokoju Pańskim znaydowali się; to Dzieło ciż
nam nie nieszczęśliwe dla reszty kraju układaią e
ale że z Samym Majestatem traktuią, wnosiemy sobie
iż Praw y Dostoienstwa Jego Pańskiego nie naruszy,
iakoż tu mowią iż ta Rada do Urzędow Trzech kan-
dydatow prezentować będzie, z ktorych Krol iednemu
konferować będzie, namieniaią też y inne rożne
układy, ale że to wszystko ieszcze iest w robocie y Ne-
gocyacyi dlatego nic pewnego o tym wyrazić się nie
może, to Naypewnieysza iż ta Rada niezawodnie
do skutku przyidzie; Mowili y nie przestaią mowić
o stanowieniu konfederacyi po woiewodztwach, ale że
tu często Proiekta odmieniaią się, ciż nam y ten się
odmienił, ile Reassumpcya bliska Seymu po Nowym
Roku nastąpić może bydź iż ieszcze do dalszego
czasu zawieszona będzie. Naybardziey tu na Sessyach
Delegacyi, konfiskacyą Dobr tych ktorzy się od prze-
szłey konfederacyi Barskiey nie recessowali, przypie-
raią, y ten pierwszy przykład na Xięciu Radziwile

cieluiąc od wszystkiego odsądzie, popieraią, co
w tych dniach nastąpić ma, takowemu postępku
wił Krol mocno opiera się, chcąc aby ieszcze ten cz
termin był im wyznaczony ta skaurze zawsze z nay
większemi postępuiąc sobie nieprzyiaznemi tooce
Względem królewszczyzn y Dobr Jezuyckich to
wszystko do dalszego czasu zostawiono, Szczegulnie
do Proiektu ukladania Podatkow, Drugie az z Lubra
towowce Dzieło sworze Delegacye przyniesą; atym
czasem około ustawy Consilij permanentis pracu
traktuią y naybardziey nalegaią Negocyacye aby
iak nayprędzey to Dzieło stanęło.
Rezolucya Xcia Ex Podkomorzego kor: z dwocakich
nastąpiła powodow. z pierwszych co się tycze Rega
mentu, nieżycząc bydz pod kommendą Hetmana
tego łatwo domyślić się może; z drugiey, z potrz
by w tych Czasach Nervi rerum gerendarum, y
iednego z drugim złączone, 30 mx przyniesło.
Xiężniczka Jabłonowska wwdzianka Poznańs
JW. Hetmanowi Poll: kor: w Stan Matrimonii
deklarowana.
Będąc tu mocno w tych dniach zabawny, więcey
niemam czasu y niemam co wyrazić, pisząc
dożgonnie.

231 R. 20. Xbris 1773.

Na wszystkich dotąd Delegacyi Sessyach same
tylko zwady y Spor, y ktore między Delegowanc.
mi mieysce miały lecz zadney decyzyi w Projektach
od roznych podawanych, tym czasem zaś Ministro.
wie cudzoziemscy na codziennych u krola konferen
cyach, w obecnosci Dwoch Naszych Ministrow Pod.
kanclerzego kor: y Lit: |: de kanclerz Wk: chory :| Con.
silium permanens iako iuz nieodbite układali
y ulozone Nayiasn: Pan miał podpisac, ktore
dotąd taiemnie trzymaią aby na Delegacyi prze.
czytane y za Prawo stanowione y podpisane
zostało przeciwko ktoremu rzecz wręcey sprzeci.
wic się niebędzie mogł, a ze w Sobotę Sessye Dele.
gacyi ad 15. Januarij są zalimitowane przeto
dopiero na tym zagaieniu Projekt Consilij perma.
nentis podany będzie do podpisu, Mocą iuz iednak
z ta Rada bynaymniey Powagi y Praw krolewskich
uciemna, Rada ta Trzech kandydatow do wszelkich
Urzędow Majestati podawac będzie aby iednemu
dał, Inne Urzędy po Wrodztwach przy Szafunku
krola zostac się maią, A iako Seym de 22. Januarij
reasumowany będzie, tak podobno y Consilium
permanens zagaione stanie ktoremu moc

dana bydź ma do ułożenia Artykułów osobnych, Traktatu Handlowego, koncem potwierdzenia y approbacyi do Seymu przyszłego, Ninieyszy zaś Seym pod konfederacyą zakonczony y rozwiązany stanie, tak tu mowią, ale dokładnie o tym wszystkim upewnić się niemoże; Przydaią wszelke iż z tey Rady niewstanie JW Biskup Ardeński: Marszałek Nadw: Lit: y X. Kalkowscy są wyięci, JW Marszałek konfederacki na dwie Lecie Orator z Pensyą coroczne 120m. inni zaś mowią ad Vita tempora Jedney Jego Osoby. Następcy Jego do dwoch Lat. Także niemoże wszyscy maią Proiekt tey Rady, iż nic pewnego niekt przeniknąć niemoże. Interess Dobr Jezuickich żadney niema decyzyi aż dopiero po Nowym Roku, Co się tycze Statystow y terolew szczegułn, iedni mowią że ad Fiscum pieniądz, Salvis modernis Possessoribus inni iż Medietatem z nich Intraty wypłacać będą. O innych Podatkach osobliwie z Dobr dziedzicznych mowią iż po Pięć od Sta Dochodow płacić do Skarbu będą; Trzeba dwadziescia y kilka Millionow na Rok wynaleść Podatkow w tych czasach na Woyska 30m które wystawić dopuszczą, y ten Fundusz z Dobr Ziemskich y Duchowny opatrzony bydź ma Pota może uprzeymie Hierst[illegible] z Wszystkiemi podatkach żywo[illegible]

d. 27. xbris 1773.

Lubo tuteysze wielkie Dzieło miało bydź koncem uszczęśliwienia Narodu y uspokoienia wewnętrznego, trwożemy się iednak powszechnie aby iako wa nieprzewidziana niewynikła konjunktura z ostatnią kraju całego klęską, Po limicie Delegacyi mocno tu głoszą o wszczętey konfederacyi w Wielkiey polszcze Duchem [illegible] tamecznego podniecony, wyiechali ztąd zaraz Xże Wda Gnieźnieński z Bratem y inni Wielkopolanie pragnąc żeby iuż zaięty przytłumić Ogień y tey dalszey wiadomości Co moment oczekuią, y owa Rada ktora była aby po Wdztwach stawały konfederacye umysłem approbacyi tuteyszego Dzieła wcale iuż upadła ktorey Sami Ministrowie [illegible] ziemskiey dopuscie niechcieli. Bardziey tu przeraza wszystkich wiadomość z Petersburga o wszczętym Buncie koło Kaługi y na Moskwie gdzie iuż kilkanaście Tysięcy Buntowników pod kommendą Generała Jsmailowa liczono y ci przystąpiwszy do Miasta na Moskwę Xcia Wołkonskiego iako Gubernatora tego Miasta do wykonania sobie Przysięgi ie przymusili, Ci Buntownicy udaią iż Piotr Trzeci żyie y na Tron prowadzie go usiłuią, przerzynaią się kuryerowie aby Woysko wielkie do posłuszeństwa sobie przymusić; w Petersburgu wielkie zmieszanie, wysłano Generała

Majora Caro w kilkanascie Tysięcy naprzeciw Buntownikom z Białley Rusi posięgano Regimenta y ztąd General Romanius, Drewicz Częścią Pułkownicy iedni ku Smolensku, drudzy do samego Petersburga masserowac będą; Przypisują tę robotę krolowi Pruskiemu ktory wydawszy Siostrzenicę swoię za wielkiego Xcia życzy sobie aby iak nayprędzey do okręgow Panstwa nastąpiła, Takowa konjunktura większe ieszcze w Polszcze sprawic może zamieszanie ile ta dziś ieszcze Moskwa broniła zawsze aby krol Pruski nad opis Traktatow ostatnich Granic swoich nie rozszerzał, ale sprawiwszy tak moc[n]ą zabawkę w Kraiu wypni zadosyc zamysłom swoim y nie maiąc żadney przeszkody wszelkiey dokaże Imprezy z takowym Sąsiadem, Czekamy dalszych Ewentow z Moskwy gdzie wielkiey niechybnie obawiaią się rewolucyi, o ktorey co daley też nastąpi doniesę punktualnie nieomylnie. JW Jm Hetman Pol. wydał Ordynanse aby pro prima februarii iedna Partya Chorągwi polk. y Regimentow wszelkie w Polszcze stawała, Druga na Wołyn wyszła, Ten Pan rezydowac będzie w Zamku dla ktorego Pon reparcyą y Wesele wprędce nastąpic ma.
Więcey nie mam co wyrazic nad te Uprzeyme z Ochotą Obydwu JJWW Panstwu Dobrze Woba przyl[...]
stwym Zdrowiu umierli cone Lata, statecznego o[...]
dając Mię Dawney pamięci zostawam dozgonnie

W tym czasie gdzie się dziś znayduiemy y gdzie wszelkie zostały czynności publiczne do przyszley ony Reassumpcyi, Naydłekawsze tu są Nowiny y Relacye o podniesionym Buncie około Kazanu y na Moskwie y iak kombinuiemy relacye, dowiadcziamy dokładnie że takowa Rewolucya idzie się rzetelnie, kiedy z tamtąd bardzo potaiemnie piszą że różne Pisma, Manifesta in publicum na tamtym mieyscu wyszły naprzeciwo Uzurpacyi y Uzurpatorce Tronu; Iż Imperatorowa od kilku Niedziel chroniąc się w Petersburgu nikomu nie daiąc oprocz Synowi swemu y Audyencyi żadney nie przyymuie, General Major Carr znaiomy wszystkim naprzeciwo Buntownikom będąc wysłany, został dys[k]retyowany, oddalony y ze wszystkim dymissya ze służby Rossyiskiey mu dana, Tych Buntownikow wreszto 200m dotąd liczą; Zapatruiemy się na dalsze wiadomości ale że zarazaiące dalsze konsekwencyje z tego niebędą dla Polski pomyślne, Opatrzności to Boskiey zostawić należy. Reduty wczoray pierwsze otworzyły się w Warszawie, o ktore długi Spor między Xciem Marszałkiem WK y JW Marszałkiem konfederacyi nastąpił, Pierwszy dla okropnych okoliczności, w ktorych kray cały znayduie się dopuścić niechciał tak dalekoo rzeczy poszły iż JW Marszałek konfederacyi

z Mocy Powagi swoiey dał Ordynans Xcie Marszał-
kowie aby Wartę Węgierską na Assystencyą tych Redut
przystawił, co y ziszczeło się. Rozboie te cokolwiek
w kraju nastąpiły, kommissya Woyskowa Ludzi wy-
słała; Po Ewencie Podkomorstwa korl: Urzędy koron-
ne są na Aukcyi, koniuszostwo korl. kupuie JmcPan
Flemming Synowiec Reb: Wardy, Szepcą tu także iż
y Laska W. korl: wynsze Salvis Solvendis dostanie się
Ręce; Mowią tu teraz iż Xże Radziwił z Królem Pru-
skim Zamianę czyni, oddaie mu Dobra w Litwie za
Dobra Nessratellin Imperio ale w tym czekać należy
konfirmacyi; Upewniaią tu iż Król Pruski na paraliż
Zapadł był, ale przyszedł do Zdrowia, rokuią zas tem
Monarsze być ten Rok dla niego klimakteryczny.
Cesarzowa Królowa w puchlinie znayduie się.
Przybiegł tu kuryerem JP Major Wilde od Woyska
Wielkiey Rossyi z Relacyą iż to Woysko za Dunaiu
wróciło się do Mołdawij na zimowe kwatery y Feld
Marszałek w Jassach zostaie, a zatym nieprawda,
aby te Woyska Sylistryą odebrały, ale tylko spa-
liwszy y zburzywszy wszelkie okolice za Dunaiem
z zdobytym Łupem na tę tu Stronę wróciły się.
Więcey tey Razy niemam Co pisać, widziałem się tu
z JmciPanem Czereykowskim który tu teraz zabawi
oddaię się statecznej łasce y pamięci.

234 D. 17. Janrij 1774.

Dziś przy Gali Urodzenia Anniwersarz Nay Pana, wszyscy widzieliśmy Twarzy Panskiey a Invisibilis zostaie; W Sobotę Reassumpcya była Prześwietney Delegacyi na ktorey dawno iuz załeżony Projekt X-cia Jmci Ex Podkomorzego korl. względem Starostwa Radowskiego w Litwie aby w dziedziczne Dobra było obrocone, mocno był promowowowany, y na ten koniec Projekt był ten czytany, w ktorym było y to wyrażenie, że gdyby quo Eventu te Dobra miały odpaść aby w Rzpltej miał zawsze Evictionem, po przeczytaniu Jmć Pan Hetman Pol. korl. ogłosił się z Projektem Xżąt Jabłonowskich o Trzy Milliony Pretensyi do Rzpltey, ta kiedy odczytano się od Xżąt Radziwiłłow o Siedm Millionow teyże Pretensyi y inne podawano z temi Pretensyami Projekta; Na ostatku gdy Proiekt X-cia Ex Podkomorzego popierano, Delegatow wyznaczono o Explikacyą tey Evikcyi do Rzpltey wyrażoney co się ma znaczyć, y Proiekt ten zostawiony ad Deliberandum, y w tym

y w wspolnym podawaniu Projektow pewdo
bnych do wrody bliskiey zaliwnitowana Dele
gacya. Zapatrucemy się na dalsze czynnosci ktore
dotąd prywatne tylko, y interessowane promocye
iak dawny cesarz, Szczyszay ten w Polszcze ktoren to
dziś zgubił Oyczyznę y kraie; Rzecz dziwna iż
o ważnych dalszych Materyach y Projektach a
wzmianki niemasz y podobno te Polemiye Nasi
Sąsiedzkie same rekładaią y one gotowe poda
wzbliżyć Traktat Handlowny o ktory z krolem
Pruskiem żywo targuią się. Mowią tu znowu
ten Monarcha do Lwowa przyiedzie; Na Moskw
Bunty nieprzestaią cie Woyska tak spieszno z tey
wyszły, Regiment Drewicza iak wyiechał z Lwow
tak tym całym Traktem brali odbciali Spichrze
Stodoły z ostatnim więmiężeniem Obywatelow Przy
czym y szczęście JW Pana dowyciwię się. Ubiwam ręce
wrocił się.
więcey tego teraz niemam co wyrazie ale nadgro
dzę za Reassumpcyą Delegacyi y Seymu za ty
dzień, zostaiyc dozgonnie.

235 d. 24. Januarij 1774

Przeszłe dni ostatnie konergacey się Delega-
cyi do Reassumpcyi Seymu, Xże Jmć Ex Podko-
morzy podał na Delegacyi swoy Projekt Staro-
stwa Szadowskiego w Litwie sytuowanego 140m
Intraty roczney czyniącego przekładaiąc rozne
straty swoie, aby to Starostwo Dziedzicznym
Prawem otrzymał dopraszaiącego się, po przeczy-
taniu takowego Projektu wzięto do deliberacyi,
zaraztez y JO Hetman Pol: Litew: z pretensyą Xiąt
Jabłonowskich o kilka Millionow do Rzpltey
maiących y od Xiąt Radziwiłłow także o
Milliony podobney pretensyi odezwano się
tak dalece iz na te pretensye Sessyą zalimi-
towano, Nazaiutrz Projekt Xcia Ex Podkomo-
rzego Prawem dziedzicznym to Starostwo
nadaiący bez zwłoki podpisano; po ktorym
Xiądz Antoni Sułkowski wniosł na Sessyi aby
Interessa y Sprawy wszelkie publiczne konczyc
y aby to Całe Dzieło z bliskim Seymem na dzień
15. Lutego zakonczone stanęło, a ieżeli w tym
zgody niebędzie o Turnum w tey Materyi do-
prasza się, Na co rozni niepodobienstwo

reprezentowali się ani Forma Rządu, ani Trą
ktat handlowy, ani na ostatku Articuli sep
rati ułozone niestanęły, y natych kontrower
syach cała zeszła Sessya, się to tylko Duchem
Pruskim wniesione było, inni zas dway Mi
nistrowie temu dokonczeniu przeciwni by
Zalimitowano Delegacyą na trzy dni iż o
dine do układania Podatkow publicznych
ktorych 32. Millionow corocznie utoryc nal
odezwali się na Sessyach Prowincyonalnych
rozni JchMc iż do niczego nieprzystąpiem
puki wprzod Wykłady publiczne podane
Nam niebędą abyśmy wiedzieli na iaką po
trzebe te Milliony obrocone będą; Odezwał się
JW Marszałek iż na Potrzeby Woyskowe y
Cywilne te Podatki układać należy, y zaraz
JW Hetman Poll: korl: prezentował Projekt n
22m Woyska y Wykładu na nie 12. Millionow
Corocznie potrzebnych, w Litwie „ 8.m Woysk
tego wystawione będzie ma; Dopominano się
o Cywilne wykłady iakowe są y komu one
opłacać będą, y wtych kontrowersyach zad

decyzyi niestano ciągą na samych Mowach
czas opływał między ktoremi naywięcey
Głosow było, iż ściśnieni będąc otoczeni
tak znacznemi Woyskami Sąsiedzkich Po-
tencyi, ta liczba 30m Woyska Polskiego nie
obroni y nie zasłoni Nas od wszelkich tych
Potencyi zamysłow, y takowa liczba do re-
szty ostatniey uciemiężałaby y zniszczyła
kray pozostały przez podatki tak znaczne,
konkludując iż Nam ta liczba Woyska w tey
sytuacyi dzisieyszey cale niepotrzebna.
y na takowych głosach zalimitowano Sessyą
w Piątek zatym dzien ostatni przed Seymem
rzucano się do czytania Projektow roznych
y nayważniey na kommissye rozne Dobra y
Prawy non attenta altera parte z mocą roz-
wiązowienia Dekretow zaszłych tak dalece
z podobnych Projektow na kommissye 12.
do Korony podpisano, 6. do Litwy stanęło,
y takowe procedera wielkie wzruszenie y
zamieszanie między Obywatelami sprawie

more

W Sobotę to iest onegday Reassumpcyą Seym
z Limity przypadkowey Nayiasn: Pan z Senator
y Posłami zasiadł w Izbie Senatorskiey gdzie p
zagaieniu JP Oraczewski Poseł krakowski miał M
wę z zażaleniem się iż dotąd Delegacya żadney cz
ności dla Dobra publicznego nieprzyniosszy ale
samych partykularnych Materyach czas straciła
z tym się protestuiąc iż do niczego nie przystąpi p
ki Proiekt nie stanie iż ktoryby kolwiek Protekcyi
Potencyi cudzych szukał y Ministrow cudzoziem
skich do Spraw publicznych używał, aby ipso
facto prohoste Patria był uznany, na ten głos
nikt nic nie powiedział y zaraz Sessyą Seym
na dziś zalimitowano, ale powszechnie mowią
iż Limita tego Seymu ad 23. Aprilis stanie w kto
rey ma być to ostrzeżenie iż ta Limita iest ostatni
będzie aby Delegacya całe Dzieło zakonczyć starała
To wyżey napisałem wczoray, a dziś z Redut po
wrociwszy z moią Mitrę naturalną, gdzie y
JW Imci P[an]a Rzewuskiego w Masce miałem
honor widzieć, nie mam co przydać tylko iż
na Sessyi Seymowey dzisieyszey zapewne Lim
wspomniona wyżey stanie, ale Dwory austryacki
y Rossyiski pragną całe naydłuższego Seymu, ieden
tylko Krol Pruski usiłuie aby y dziś mogł sie
zkonczyć;

d. 31. Janrÿ 1774.

337

Gdy od dnia limitowano Seym y wielu Posłow opponowało się Limicie Seymu y dalszey Delegacyi, ale aby in plenis Ordinibus wszelkie konczyły się ze Seymem Materye przystąpiono zatym w przeszły Piątek na Sessyi w Senacie ad Turnum gdzie tylko 6. Senatorow y Dwoch Ministrow Podkanclerzy kor. y Hetman Polz. kor. in plenis Ordinibus konczyc życzyli Materye, Inni Senatorowie na Delegacyą dłuższą konkludowali, Posłowie ile konsyliarze Prześwi. konfederacyi mowili niechcąc się sprzeciwiać Projektowi od Laski podanemu na Delegacyą konkludowali, bo iutro 1. Febr. każdy z nich weźmie Pensyą Miesięczną po tysiąc złotych y średnie tie podoba się iak naydłuzey. Zatym stanęła pluralitas na Delegacyą y Limitę Seymu ad 6. Maj. Była tu ale Limity wielka Intryga ale Dway Ministrowie Cesarski y Pruski konczyc ultro na Seymie usilowali ale Rossyiski o Limitę y Delegacyą starał się y swemu dogodził, Życzył dawnie aby to Woysko w kraju zostawało y furaże brało do zkończoney Woyny z Portą, w takowey okoliczności Narod widząc to nalężenie Rossyiskie mógł by był co wytargować przyneymniey Zapłatę tych Furażow gdyby zaś Limitą nie był się był pospieszył ale Interes prywatny iest zawsze w tym kraju naywięcey sprzeciwny Dobra pospolitego. Stało się z umartwieniem Seym dobrze życzliwych Oyczyznie, y Prześwietna Delegacya dziś zaczyna swoie Deliberacye która ma bydz podzieloną na pewną mnieyszą liczbę inne układać będzie Projekta do Approbacyi większey Delegacyi. Naydotkliwszy Projekt będzie podatku kopcowanie który wszystkich interessuie y który na Woysko naywięcey znaczney szy będzie, a to Woysko w dni nowiny potrzebne w większa Część mocy iż niepotrzebne ile reszty kraju —

naprzeciw tak mocnym sąsiadom nieobroni, gdy go
zechcą zabrać; iako iuż Krol Pruski Województwa Wielkopol
pod Rzekę Wartę zabrać usiłuie. wszakże niedaremnie trzy
ma dotąd wszystka 200m ieszcze werbunki nieustaią.
Z Moskwy niemożemy się nic pewnego dowiedzieć o
Buntach to wiemy iż ieszcze nie ustaią y owszem całe,
konfederacii w Polszcze postępuią sobie którą zabieraią
y wieszaią tych wszystkich co znicmi trzymać niechcą
JP Generał Bibikow poszedł z woyskiem naprzeciw oba
czemy Sukcess Jego. Poseł Rossyyski inwestygował tu pe
wnego Pana który o tych buntach czynił publicznie Re
lacyą zkądby ową wziął, ten Pan odpowiedział iż tę Rela
cyą ma ztąd od Posła Cesarskiego, Poseł Rossyyski pytał
się oprawdę tego Posła który przyznał bo nierozumiał
aby to był Sekret, ale kiedy iest ostrzeżony żadney
od tąd czynić niebędzie Relacyi którą od Dworu swego
odbiera, a ztąd dochodziemy iż te bunty dotąd nie uspo
koione.
~~Przeyściem~~ Xcia Chorążego Kor: karmierskie y Sto
sztynskie Starostwa za konsensem Państwa y lesz
w Metryce wpisioną z którą do Chorego Metrykant
przyszedł Xciu Hetmanowi Poll: Lett y Szrnie dostały się
Starostwo Barskie 140m Intraty Synowcowi Jego
Xciu Marcinowi Lubomirskiemu oddane przez konse
deracyą Generała Haddyka Oyca Żony Jego który został
Guwernerem we Lwowie Galliciy y Lodymiryi. Chi
rąstwo koronne JPu Starościcie Bełzkiemu Potockiem
Wdzicowi Kijow: która dystrybuta wiele nie
kontentowanych przyczyniła.

238 d. 7. Febr. 1774.

W tych dniach przeszłego tygodnia na Sessyi Delega
cyiney, JP Benoit Minister Pruski gdy chciano do czyta
dania Articulorum Separatorum przystąpić, oświad
czył się, iż do niczego nieprzystąpi póki JchMć Trzey
Delegaci to iest Wielkowski Wizki, Brzeskie Kuiaws.
Jerzmanowski Łęczycki Posłowie niepodpiszą Traktatu
gdyż racye tey swoiey oppozycyi dawali iż póki Traktat
między Portą y Rossyą niestanie podpisać tego Traktatu
Podziału niemogą, żadne iednak powody niezkonwinko
wały Ministra Pruskiego który podług większości głosów w tey
Materyi y podług ustawy Seymu który Teraźniey przepisał
wszelkiey na Delegacyi trudności, takowego podpisu
dopomniał się. W tych Sporach zalimitowano Sessyą
do przeszłey Soboty; W tym czasie Limity rozne się ogłosy
ły, iakoby ten że JP Minister szukał umyślnie zwłoki
by Monarcha iego miał czas znieszienia się z swemi Allian
tami którym nową Plantę Podziału prezentował to iest:
fiarując Cesarzowi Kraków y Kamieniec Podolski; Rossyi
Kurlandyą y Żmudź, aby mu Gdańsk y Toruń do Prus
przydali; Niewiemy iakim sposobem ten wyiawił się Pro
iekt, ato z Minister Pruski zapieraiąc go, podał z drugie
mi Ministrami wspólną Notę Ministrom Polskim do na
legaiące się Sądu na tych Trzech Delegatów wyżey wspomnio
nych aby od Delegacyi y Funkcyi oddaleni byli ieżeli
Traktatu niepodpiszą, Były nadtym rożne konferencye
w przeszłą Sobotę z Limity Sessya przypadała, ale nie
zechawszy się Cudzoziemscy Posłowie do dziś zalimi
towana została; Ci zaś Trzey Delegaci z tym się

oswiadczaią y protestuią, Iz Delegacya niema mocy y Prawa sądzenia onych, ale ten Sąd przez trzy Stany nastąpić powinien: Obawiemy co dziś nastąpi, bądz co chce ieszt w tym iakowaś intryga ile ci trzey JchMć nie maią dobrego pozoru sprzeciwiać się swemu podpisowi, albo też czasu nie było z Delegacyi nie podpisawszy, ani teraz czas zabierać ułożeniu ważnieyszych Materyi których nam przybywa iakowa w tym, z Interessem Krola Pruskiego zgadzaiących się niedotkniętość ile ten Monarcha zewłokę Rozgraniczenie y do Traktatu handlowego przystąpić niechce, y w tey niepewności Losu Naszego zostaiemy; Interim Podatki tu układaią y Projekta podaią, iesz na podniesienie Czopowego y Szelężnego zgodzono się na Prowincyonalney Sessyi to iest od garnca piwa dubeltowego 4. Szelągi od Ordynaryinego 2. Szelągi. Na Wszystko 12. Millionow układaią, z których 4. Miliony do porzistałey Intraty przydaią. Ze Starostw dziewiątką kwartę płacić maią co wszystko iescze na Delegacyi niepodpisane. Jednym słowem wiele zaczynaią nic niekonczą:

Bunty na Moskwie iescze nieuspokoione ale o tych okolicznosci zadnych dowiedzieć się niemożemy, których relacye pod gardłem są zakazane. Jest tu pewna wiadomość że Sołtan Turecki bez nadziei Zycia zostaie, Fata Jego Pokoy ten z Moskwą przyspieszyć mogą, czego wszyscy Zyczliwi Oyczyznie Naszey życzyć powinni.

JmćP. Podkanclerzy Kor: dnia onegdayszego miał attak apoplexyi ale po puszczeniu krwi zdrowszy znayduie się.

d. 14 Jan. 1774.

239

W przeszłym tygodniu przed Limitą Dele-
gacyi do przyszłego Czwartku, były Sessye
żywe y ciekawe. Nayprzod Ministrowie Cu-
dzoziemscy podali Notę aby Ci Pp. Delegaci
ktorzy do tego Traktatu nie podpisali, ten pod-
pis wykonali albo od Funkcyi swoich przez De-
legacyą odsądzeni byli, secus do żadney wprzod
nie przystąpią Negocyacyi; JW Marszałek zaga-
ił tę samę na Sessyi propozycyą, ale Ur. Lorewski
daiąc racyą iż poki Traktat z Moskwą y Portą
nie nastąpi tego podpisu nie uczyni, Besiekier-
ski dawszy też racyą iż Krol Pruski nad konwen-
cyą Peterzburgską Woiewodztwo Inowrocławskie z kto-
rego iest Posłem zabiera, takowego Traktatu pod-
pisać nie może, A do tego będąc Posłami y Dele-
gatami sądzić ani odsądzać ich Delegacya mocy
Prawa nie ma ale odwołuią się w tym do Rzep-
tampie aby te osądziły słuszną albo niesłuszną
ich oppozycyą, Trzeci Poseł Łęczycki Jerzmanow-
ski z wielkim resentymentem naprzeciw JW
Marszałkowi powstawszy, wymiatał mu
wszystkie postępki gwałtowne y absolutne

w dzisieyszych od początku Samego Obradach
y do żywego JW Marszałka uraził, który zwa-
ką zuchwałością odpowiedział, zbędąc tak publi-
cznie w szystkich w sesyach moich oczerniony zasiada-
ć tu nie mogę y o Sąd na JPa Łęczyckiego proszę, ad-
renni wszyscy o ten Sąd wykrzyknęli, w tym JP.
Szydłowski Kasztelan Żarnow: zabrawszy głos
te wszystkie wzbraniał zamachy, tak dalece
iż JP Łęczycki publicznie JW Marszałka przeprosi-
ł ten uspokoił Interes, po którym uformowano No-
tę remonstracyą aby Król Jmć Pruski tey nieprzestę-
pował konwencyi y Ministerialiter takowy był
traktowany Interes, y na tey Nocie Delegacya za-
nitowana została, ą mówią tu już wszędzie, iż
takowe Ministerium Wdrowieckiego takową podpiszą a-
kuracyą bo Król Pruski uwiódł Dwór Rossyi nale-
wtey Konwencyi Rzeki Noteć obydwa brzegi który-
nabydź Jego Granicą więc z tego brzegu zabierze co n
zdatne będzie iako iuż zabrał. Usłyszemy o dalszych
w tym Wyrokach. . W przeszły Wtorek rozwanello
taky wielkiego niewiedzeniu sprawiły podziwienie
ale większe wszystkim gdy nazaiutrz Jmć Pan
Kasztelan Kamień. Stępkowski w Kommissyi Woy-
skowey Regimentarstwo Chorągwiew y wszystkie
Sprawe Woyskowe złożył zleceł przyczyny że go
Buława Polna minęła, przez zapisano tego czyste
w Protokolle y Raystra reperowano, który wzru-
szywszy ramionami rzekł, Jak rozbańcze prostym
Szlachcicem, rzucę się na niego wszyscy Obywatel
za krzywdy y od Jego kommendy pooczyniane

z 21. febr z 1774.

249

Przeswietna Delegacya zaczyna Dzieło swoie iak nay pilniey od układania Proiektow Podatkow publiczny tyczących się y Prowincya Wielkopolska na 33. Millionow zgodziła się, to iest na Podatek od piwa po dwa Szelągi od Ordynaryinego po 4. szl: od Dubeltowego Beczka ma mieć w sobie 26. garcy y kazdy przysięgac będzie Corocznie na liczbę wyszynkowanego, Monopolium Tabaki, Papier Stęplowany, Pogłowne po dwa Złote od kazdey głowy po czawszy od Dzięciecia 12. Lat, kazdy Dziedzic dziesiąty grosz Intraty swoiey pod przysięgą oddac musi. Te Milliony na Woyska w Koronie 22.m w Litwie na 8.m, Na Króla, y na extraordynaryine Expensa maią bydz wzyte. Czekać iest czego zatym należy co Cała Delegacya ułoży y approbować będzie: To wszystko iednak z taką robią powolnością y zwłoką, iak gdyby nie czynic y koniecznie chcieli na dalsze zapatrując się konjunktury:

Mamy też Relacyą z Wiednia o Smierci Cesarza Tureckiego ktory z tym rozstał się swiatem y przed Smiercią cie zwawszy Brata swego Następcą zalecił mu nay przod aby tak traktował łaskawie Dzieci Jego iak on też Jego samego łagodnie chował, aby zaraz tę Woynę naprzeciw Rossyi kontynuował, y Sam w Woysku znaydował się czego zalicie Sam że nie uczynił, po tey Rozmowie w pięc Dni umarł, Nowy Cesarz całe odmienił Ministerium y na przyszłey gotuie się Kampanią, chwalą go iż iest Woienny, Rozumny, Wielsze maiący, y Wieku 46. znay duie się, a iako Francya mataim swoię naypierwszą influencyą, tak zwłaszcza Woyny sprzedziewać się należy, na ktorą iuż Referatow ze wszystkich Prowincyi wysyłaią

Niepomyślne tu z Moskwy przychodzą wiadomości
iż Rebellizanci z karaniu iuż ku Stolicy Moskwy zbli-
żaią się, Jest tu przysłany Uniwersał Imperatorowey
który co teraz iu Zaltrangin w Litwie ogłosili; Iż niejaki
Pugaczew Szef Rebellizantów Impostor prowadzi
Piotra III. na Tron, aby takiemu falszowi nikt niewierzył
iż w tym Państwie iuż nie ieden Impostor odzywał się
iakoby był Dymitr y Inni Potwory, aby żaden do tych Bez-
tworów nie wmieszał się, Oręża nie podawał, kommunikacyi
żadney nie miał pod karą życia; &c. Dokładaią y to iż
Buntownicy tych wszystkich co z niemi się łączyć nie chcą
wieszaią, iako też na żywego Czerniszewa obwiesili y dwu
Generałów Rossyysk. ćwiertowali, Officyerowie Rossyiscy
którzy tu iako Wolontaryusze bawili się, wszyscy nay-
Ordynans odebrali aby zaraz każdy do swego przybywał
Regimentu, iakoż wczoray y dzisiey bardzo wielu z tąd
wyiechało. Z tych koniektur wnoszą sobie iż te bunty
coraz rozszerzać się muszą.
Oczekują tu Generała Lentulusa z Berlina y przyiazd te
twory wszystkich aby iakowych Nowych nie przyniósł
tu Propozycyi. Sprawa rozrządzenia Dobrami Jezuic-
ni agituie się na Delegacyi, y zapewne Projekt JW. Marsza-
utrzyma się aby in Emphyteusim te Dobra poszły w
ocenie płacenia Cztery od Sta, do których Dóbr Posessyi
JW. Delegaci naypierwsi być z maią. JW. Podkanclerzy ko-
przychodzi do zdrowia. JP. Szeptowski Kasztellan Kamie-
Regimentarz &c. urażony iż Buława Polna Kor. minęła go
złożył wszystkie Urzędy swoie Woyskowe ale na perswazyą
Przyiaciół przyiął one na powrot. Mowią tu głośno że JW.
Hetman W. W. Ks. Litt. który tę Buławę favore suo Generała Podol-
Mowy Dwie przyłączam z Tabellą.

d 28. febr 1774

241

Nietylko moie Pioro ale zadne z tego mieysca wyrazic y donieść niemoze aby tuteysze publiczne Czynnosci mogly iakowg iuz dotąd Perspektywę dla uszczęśliwienia Narodu wystawić, y owszem wszelkie rozpoczęte Projekta decyzyi nie odebrawszy inne przed siebie biorą y takową powolnosci w Interessach publicznych do roznych myśli y tłumaczenia Całym tym Dziele, daie przyczyne; Niektorzy wszy traktatu handlowego, Articulos Separatos, Consilium permanens, wyznaczono w tych dniach Delegatow do obiaśnienia y modyfikowania konstytucyi 1768. favore dyssydentow wypadłey, Item Projekt korrektury Trybunałow &c. y takowemi Projektami czas wycieczaią; iak gdyby iakowego osobliwego Ewentu ktory oczekiwac mieli ktory Całe to Dzieło tuteysze odmienic y zniszczyc miał, to pewna iz tu o tym szepcą, iz Cała ta Machina odmienic się ma, mowiąc iz nadeszła nato mieysce Deklaracya od Porty Nowego Cesarza przez ktorą Krasinskiego, y Potockiego Podczaszego Lit. w swoię bierze Protekcyą, iakoz nie tayno to, iz ci Panowie y sze Radziwił znacznie od Porty odebrali Pieniądze; z Wiednia wiel. Artylleryą, Ammunicye y Woyska do Transylwanij wysyłaią, boią się podobno iakowych od Nowego Sułtana zamysłow; że od pierwszego, wszelkie wsparcie Pieniądze aby konfederacye w Polszcze zatrzymywał, Co arcyprecio nie zyisct,

Oprocz tego Mowią tu o Nowey Allianzyi krola Pru
skiego, Francyi y Porty, y takowy Ewent odmienit
Sistemma w Europie y tuteyszre Ułożenia; Są tu Ma
nifesta ieden de 26. 9bris drugi in Januario w Lend.
datowane od krasinskiego y Paca podpisane które
tu JW Marszałkowi y Innym pozdane, y w ktorych
teyszą konfederacyą za pisek mianuiąc; ale ani k
federacye po WWdztwach nienastąpiły, ani Uniwersa
o nich niewspomniały oprocz tem nad tym wydane były
tu zaś w Jednym Pokoju takowa urodziła się konfe
deracya, gdzie JW Marszałek nieśmiał w sobie pokazać
się Poselskiey, a zatym naprzeciw wszelkim tuteyszym
protestuiące się Czynnosciom, takowe oswiadczenie
zbroyną Ręką utrzymywac deklaruią się; &c. &c.
Takowe tu Nowiny mieszaią tu wszystkich adriscey
wchodzących robotę, ktorych pro Hostibus Patriae uzna.
Przychodzą tu z Moskwy niepomyślne Nowiny iż
Generał Bibikow wyszedłszy z 12. Regimentami
naprzeciw Buntownikom y wydawszy Im formę
Batalią zbity z Woyskiem został y sam ranny by
Ma, ze Bunty a z tem Moskwie rozciągaią się, tak
iż w Samym Petersburgu trwogę sprawuią, tym
bardziey iż maiąc podobną iak w Polszcze konfed
racyą, żadnych Rekrutow do Woyska Wielkiego
na przyszłą Kampanią naprzeciw Turkom wysł
Dwor Rossyiski niemoże). Co daley pokaże się w tych
Ciekawszych koniunkturach doniesio punktualnie się
ablize

z 7. Mty 1774

242

Lubo codziennie teraz Przeswietna zasiada Dele-
gacya, Dzieła Jey iednak żadnego dla publicznego
Szczęscia nieprzynoszą dotąd owoce, atoli w układa-
niem Kommissyi w prywatnych Obywatelskich żąda-
niach czas ten drogi upływa, [?] ta zgłoska wcale
[...]ieyszych Deliberacyach nie tym celem była, o ktorym
przeszłą namienilem Pocztą, Kommissya między
JW Podkanclerzyną Kor: y JW Podskarbim Nadw: Litt: o
zabranie Dzieci w Grodnie z wielkim agituie się nate-
żeniem z obu Stron, Ministrowie Cudzoziemscy Stronę
JW Podkanclerzyny mocno popieraią. JW Podkanclerzy
Kor: lubo przyszedł do pierwszego Zdrowia ale z tego pa-
roxyzmu iest zawsze niebezpieczny; JW Wda Kaliski
o to konkurruie Ministerium. Juz tez Projekt Dobr Je-
zuickich przychodzi do skutku podług Projektu kto-
ry tu przesyłam, Przeswietna Delegacya usilowała aby te
Dobra między samych JWW Delegatow na Podział
poszły cum onere płacenia Prey[?]ta, ale Nayiasnieyszy
Pan opatruiąc publiczney Edukacyi ten swoy Projekt
przez JW Podkanclerzego Litt: podany utrzymał:
Czytałem tu Manifest przez JchmćPP Krasinskiego y Sta
a podpisany de 26. 9bris w Londynie datowany ktorego
iest obszerne Dwa Arkusze, bardzo mocno naywięcey
[...]teyszym dzisieyszym Czynnosciom napisany iako
przeszłą namienilem Pocztą, na ktory mamy tu Ro-
od Trzech Ministrow Cudzoziemskich podany, y te

ieżeli na Portę dostaną przestać nieomylnie;
Bunty za Moskwą nieustaią y tych Buntowników
liczą do kilkudziesiąt tysięcy, między któremi nie
tylko Francuzy Officyerowie ale też y z Polski konfe-
deratow iest znaczna liczba, Gazety cudzoziemskie
obszernie o tych Buntach donoszą, iż ten Szeff Puga-
tschow Syna Imperatorowey iako prawego Sukcesso-
ra na Tronie osadzie usiłuie, iednym słowem w kry-
krytyczney dziś Rossya znayduie się sytuacyi, tym
bardziey iż pewna tu iest wiadomość że część woy-
ska Turreckiego na tę stronę Dunaiu przeprawiła się
dla ścigania woysk Rossyiskich: Zapatruiemy się na
dalsze Ewenta które Przymierza nowe między
Monarchami w Europie otworzyć mogą;
Inkluduię tu Remonstracyą od Kommissyi Rzpltey
Skarbu kor: podaną, ale też żadna reflexya nie po-
może gdzie tak wielkie potrzeby wyciągaią Hun-
duszow na krola, na woysko, y na inne publiczne
wydatki. Tey Noty naprzeciw Manifestowi Barl:
de 26. 9bris wydanemu, niemogę dostać na tę Portę, ale
spodziewam się iż na tey kadencyi w Grodnie gdzie
JWPan znaydować się będziesz kommunikowana m
będzie którą ci Ministrowie tym końcem iż popierać
iaknaysilniey będą aby naprzeciw temu Związkowi
iaknaysurowsza kara naprzeciw tym Osobom
stanowiona dziś była.

d. 14. Maja 1774

Po długich Deliberacyach nad iednym Projektem Dobr
Jezuyckich, w Sobotę dopiero przeszłą to Dzieło iest dokon-
czone y Projekt choc ieszcze poprawiany, został podpisany
ktory dziś ad mundum przepisany czytany będzie; w tym
Projekcie ułozonym plus offerentia iest zniesiona, ale tylko
kontraktom pluralitate Votorum po pułpięta od sta
y zakaucyą Tertiae Partis Pretij Bonorum Dobra teraz rozda-
wane będą; Hanc pluralitatem JmciX Kanclerz podpisy-
wać będzie per modum attestati iako NN. otrzymał Plura-
litatem, a dopiero NayPan tym wszystkim rozdawać
będzie Diplomata na te Dobra. Dziś także nominować
będą co do Kommissyi Edukacyiney, y do rozsądzenia
Spraw z Dobrami Jezuyckiemi zapadłych, aby we dwoch
Leciech zkonczone były y zatem czas po 8 m. Kommissarom
wyznaczono. Jesu a Jezuyta z Grudziondza teraz u Krola
Pruskiego maiący Sprawę, Krol Pruski pisał do Oyca S.
aby Jezuyci w Kraiach Jego otrzymali Tolerantiam y ie-
żeli oney niedostąpią aby Oyciec S: wszystkiemi innemi
klasztorami w Kraiach Jego podług woli swoiey dyspono-
wał to iest aby one poznosił, ieżeli Jezuytow nieutrzyma.
Ręczą ta Societas że swego czasu wrocić się może.
W tych dniach była tu Sztaffeta od Urzędu Brzeskiego Kuiawsk:
daiąc znać iż Krol Pruski Orły swoie głębiey w Kray
wmknąc zlecił, y przez takowe wyznaczone Granice
wodztwo całe Kuiawsk: y Inowrocławsk: zabrał, podana
zaraz była Nota Ministrom Cudzoziemskim ktorą

wzięni ad Referendum Dworow swoim; Co ten Mona
cha raz zabierze, więcey niewroci; Można też szepcą
sobie iż Ministrowie Cudzoziemscy wszelkie natężaią
usiłowania aby dzisieyszą Konfederacyą wprowadzić
w Woynę naprzeciw Turkom, nikt tu przeniknąć nie
może takim Sposobem bez Woyska bez Pieniedzy ten
okropny dla Polski na ostatnią Jey ruinę miałby na
stąpić Ewent y czyli wszystkie Trzy Potencye tego Żądaią
czyli też tylko iedna z nich, ktorą Francya chce oderwać
naypodobniey Pruską, ktora nieustaie rekrutować y ...
albo ma 240m regularnego Woyska, ale nikt tu nie ro
zumie aby Francya naprzeciw Porcie dopuściła Woyny
Czekaią czyli iuż maią potaiemnie Deklaracyą
Nowego Cesarza Tureckiego, bądź co chce te dwie Poten
cye naywiększy zamach czynią aby Moskwę tak zni
szczyć aby nigdy albo nierychło głowę podniosła, wie
że między Buntownikami znayduią się Oficyerowie
Francuzcy y te Bunty coraz bardziey rozszerzaią się
y wielką Rossyi sprawuią wewnętrznie dywersyą.
Notę ~~tezeli~~ niedebraną, inkluduie praesentibus.
Koniuszostwo koronne przedane JmciPanu Kickiemu Miecznikowi
Kor: po ktorym Miecznikostwo JW Flemingowi dysponowane
6. m XX. zapłacił ktore JW Koniuszemu przeszłemu dostały się
Poseł Cesarski mocne też czyni reprezentacye aby Konfederacya
o Woynie naprzeciw Turkom niemyślała remonstruiąc Jey Stan
w ktorym dziś znayduie się iż za 30 Lat iescze by nie mogła tey
ercąc Woyny. Minister Pruski oswiadcza iż Rzplta mogła by to c
nie co wziąć z Jey Dobrym, ale to polityka aby przy tey Woynie
Cesarza wprowadzić na Turkow, a krol Pruski dywersyą Cesarz
sprawi

d. 21. Mtÿ 1774.

244

W przeszły tydzien naypierw przez Poczte a potym przez Umyslnych kuryerow stanęły tu z Wielkiey polski wiadomosci że Krol Pruski zabiera kray Wielko polski aż pod Rzekę Wartę, ale ta wiadomość w tym tylko się odmieniła iż nie do Rzeki Warty, lecz poczynaiąc od Gopła zkąd Notecz wypływa aż do Rzeki Wetny na który Kommenda Pruska z Jnżenierami Robotnikami Cieslami stanęła gdzie Lasy tną, Drzewo wywożą y podług pierwszey Delineatyi 240. Wsi y 17. Miasteczek aktualnie zabrano y te Drzewa wycięte zwożą na mieysca wyznaczone z ktorego koszary dla Zołnierzy, Magazeny etc. stawiać y budować będą. Ta ostatnia wiadomość z konfirmacyą odebrana nie odmieni się. Wszyscy tu iak w rozpaczy zostaią, Ministerium Notę podało, na ktorą JmcPan Benoit żadney nie daie rezolucyi wymawiaiąc się niewiadomością, Lecz wszyscy zgadzaią się, Jż kiedy szczero zawarte Traktaty żadney Wagi nie maią, lepiey porucic Delegacyą y wszelką Negocyacyą y publiczny zanieść Manifest, są iednak są Duchy pro et contra, dlatego zapatrywać się iescze należy iaką da Minister Pruski w tey okoliczności explikacyą, ile rzecz pewna iż kiedy Krol Pruski krok głębiey nad Traktaty postąpi, rowne iest upewnienie iż y Moskwa. y Cesarz za tym pöydą przykładem, iako tu iuż słyszemy że Cesarz Całego Podola z Kamiencem Podolskim mieć żąda, a od Węgierskiey granicy y krakowa zabrać postanowił sobie. W tey dzis

nieszczęśliwey znaydziemy się Sytuacyi, jeżeli te Dwie
Potencye przy przytrzeżeniu konwencyi Petersburgskiey
Zachowac reszty Polski nie zechcą: Interim między
WW Delegatami te znayduią się zdania, aby na kilka
Niedziel zalimitowac Delegacyą y nominowany
Kommissarzow do rozgraniczenia z Krolem Pruss
wysłac na mieysce aby ci uznali sami jeżeli po
dług konwencyi Petersburgskiey: takowe następuie roz
graniczenie jeżeli zaś przeciwnie y z dalszym za
borem kraju, aby na mieyscu protestowali się y z
swoią wyrynęli Relacyą, aby przesył: natenczas De
gacya przy Gwarrancyi Dwuch Potencyi tey uymy
kraju dopominała się, jeżeli tylko takowa rada
będzie powszechna, lecz więcey są poromione Dwie
y tektu na ostatku mowią iakoby na reprezenta
cyą Cesarza powtorna w Petersburgu stanęła kon
wencya podług ktorey każda z tych Trzech Potencyi
powinnie się y przy swoie kraju. Jaka też dziś, i w
nastąpi rezolucya, ciekawie zapatrowiemy się.
Co się tycze dalszych czynnosci mowią zapewniaiąc
że Potencye wszystkie Proiekta iako to Consilium Per
manens, Traktat Commercij, Articulos Separatos, Po
datki etc. maią gotowe, ktore podac maią y ktore
nieodstępnie gwarantowac bez żadney wnich odmi
bendą, aby to całe Dzieło ktore się iuż wielom przyster
na przyszłym Seymie de 6. Maij ze wszystkim zakon
Jestem przytym z dorgonnym wyznaniem.

d. 28. Maij 1774.

Znayduiemy się tu w konjunkturze arcydelikatney y Krytyczney z okoliczności Krola Pruskiego, y zaboru nad Traktaty kraju Wielkopolskiego, po długich tu nad tym Deliberacyach co daley z tym czynić y całkiem Umysłowi Monarchy tego Zabiegać, Rezultatem nastąpiło aby Poselstwa wyprawić do Rossyi, Austryi y Berlina iuż dziś JW Wolterman W. Kor. do Petersburga wyieżdża, JW Ogiński Referendarz do Wiednia JW Kwilecki do Krola Pruskiego, z remonstracyami czyli Traktaty ostatnie o Podział kraju zawarte maią bydź zachowane podług opisow swoich y ieżeli w swoiey zostawać maią mocy, aby Dwor Rossyi y Austryacki podług Gwarrancyi swoiey na resztę kraju daney, wstawili się za Polską do Krola Pruskiego, ale te nasze zapędy y wszelkie usiłowania daremne będą, ile Krol Pruski dziś 240m Woyska maiąc y Cesarzowi y Imperatorowey sztuky da Respons, tym bardziey im tu upewniaią iż Krol Pruski wszedł w Allians z Francyą y całym Domem Burbonskim inclusive z Krolem Szwedzkim z ktąd pewney spodziewać się należy Woyny, ktorey my tu obawiamy się aby Krol Pruski wzruszenia y Rewolucyi w Krolestwie nie sprawił y nowey konfederacyi nie wzniecił ofiaruiąc się odzyskania Zabranego kraju od Cesarza y Rossyi tudziesz Smolenska y Kiiowa etc. pretio aby my Obywatele Woiewodztwa

Wielkopolskie pod Rzekę Wartę ustąpiły, z ktorych
tylko na 40. mil pod Rzekę Wisłę do tąd zabrał; Tako
we są te konjektury o krolu Pruskim od Godnych Ludzi
utinam niezyściły się, bo pewna strata a niepewna Prote
kcya. Jest tu od trzech dni z potwierdzeniem wiadomość
iż wszystka Moskwa z Polski ustępuie y Magazeny
swoie krolowi Pruskiemu oddaie iakoż aktualnie
w Pułtuskie y Wyszkowie za Warszawą Officyer Prus
ki odebrał Magazeny y przemierzywszy one zapiecz
towawszy oddał Burmistrzom pod straż Mieyską. nie
wiemy czyli zakupione czyli ustąpione, y niewiemy ni
iaki Koniec czyli one do Elbląga spuszczone wodą będą
czyli Woyska Pruskie przyjdzie na ich konsumpcyą.
to wszystko trwożyć nas nieprzestaie; Jest tu lepsza
wiadomość iakoby Porta przysłała tu Manifest swoy na
przeciw Podziałowi krajow Polskich protestując się przed
wszystkiemi Potencyami iż tego dzieła czynic niedopuści
y opponowac się wszelkiemi Siłami będzie tym wszystkim
Potencyom ktoreby takowy Podział gwarantować chciały
Już się nieodmieni iż Consilium permanens utworzone
y aktualnie iest w Druku ktore w tych dniach na Dele
gacyi approbowane stanie; Mabydz w nim Pięć Depar
tamentow, Sprawiedliwości, Skarbu, Wakansow, etc. tak
dnak delikatnie iest utorone iż Powaga y Dostoienstwo K
lewskie mabydz ocalone. Czekamy ciekawie tego Dzie
Bardzo iestem troskliwy iż przez Dwie Poczty niebie
ram Listu czyli Słabość Zdrowia JW Pana przeszkodą ni

d. 4. Aprilis 1774.

246

List JW Pana de 21. M. odebrany wyprowadził mię z troskliwosci moiey w ktorey zostawałem o Zdrowie Jego Pańskie niemaiąc przez kilka Poczt wiadomosci, Życząc aby zawsze nie triumphos ex adversitatibus przyczerpywał y nienaruszonym Zdrowia Oboyga JJWW Panstwa cieszył się.

JW Hetman Wk w Sobotę dopiero wielką z tąd wyiechał ale tak spiesznie iż na Ruską Wielkanoc w Petersburgu stanie. Objectum tey Podrozy Zabor większy kraju przez Krola Pruskiego nad Opis Traktatow y konwencyi Petersburgskiey w ktorym bardziey życzemy aniżeli spodziewamy się pomyslnego skutku, Polityki bardziey się koniekturuią iż koniec Podrozy tey JW Hetmana iest bardziey aby władze swoię Hetmańską wyiąć z pod kommissyi Woyskowey & independenter podług dawney Powagi y Prawa wrocił się, Życzemy sukcessu będąc przeswiadczeni o nieprzełamaney wiernosci tego Pana ku Majestatowi.

Wyszedł też Projekt Rady Ustawiczney na kilku Arkuszach ktorego Exemplarza iż nie mam y dla JW Pana teraz dostać niemogłem, Czytałem go tylko, ale wielu wnim Upatruie przeciwne sobie postanowienia; Ta Rada na Pięc Departamentow dzielić się będzie, Interessow Cudzoziemskich, Sprawiedliwosci, Skarbu, Woyska, et Policyi: ten ye na Million 150 m wynosic Corocznie będzie; Jednym Słowem wszystkie wiekszemu zamieszaniu wewnętrzne aniżeli Rządowi y poprawie obiecuią. Projekt ten do przyiętego Powszechnie oddany iest na Delegacyi ad Deliberandum, Poseł Rosyiski dał poznać iż mało w nim poprawie do pusci.

Jest tu ogłos od trzech dni iakoby JmćP de Benoit dał się
z tym słyszeć iż Monarcha Jego dla okazania Przyiazniey
swoiey Polakom, Zadnych Nowych Podatkow dla uciemię
zenia Obywatelow w tey części kraju ale tylko porownanie
Onych z Wdztwami Krakow: y Wołyn: stanowić nie opuści
ani Akcyzi Woyska, ani odmiany dawney Formy Rządow
wprowadzać przeciw nym będzie, ten Ogłos iednak potwierdze
nia czekać każe, chyba aby ten Monarcha od tych Dwoch Dwo
row odpisać się chciał, y nowe wtenczas podług przeszłey Po
rzy wyrażonego Projektu, sprawił zamieszanie, do czego
iest wiele skłonnych Obywatelow osobliwie Wielkopolskie
O Manifescie Turcetum non verificatum, y tu żadnego być
Skrypt ułożony nieostrożny y nie uskonały. Onegday
przybiegło tu Dwoch Kuryerow z Peterzburga, wszyscy
Ciekawi byli o Nadeszłe Wiadomości, ale Poseł Rossyiski
wszystkim odpowiadał iż w partykularnych zaszli In
teressach; Szepcą tu iednak sobie iakoby Mądry Jmć
tonowy y W. Xciem Synem Jey do znacznego przychodzić
porozumienia o Rządy y Panowanie samowolne, O czym
dostatecznieyszey czekamy Informacyi.
Lubo Seym de 6. Maj otworzy się y aby całe na nim zakończ
to się Dzieło, niespodziewamy się iednak tego Zakonczenia
ile Rozgraniczenie Podziału kraju dotąd niestanęło, które
ten Seym approbować miał, chyba iż do następnego
po tym Seymie odłożone będzie
Jest tu na osobach tu wiadomość że Mufty w Stambule z
Cony y cała Fakcya Francuzka zniszczona, co by
dla Rossyi dobrym znakiem było. Jestem dozgonnie

247 d. 11. April. 1774.

Dziś z Limity Sessye Przeszłey zaczynaią się Delegacyi gdzie nowa y Arcyprzykra otworzy się Negocyacya, kiedy wprzeszłą Sobotę odebrał tu JW Marszałek Staffetę z przyłączonym drukowanym Edyktem od Kommendanta Pruskiego wydanym; Iż ponieważ per Errorem konwencyi Petersburgskiey niezaięto kraiu do Monarchy Jego należącego, przeto Województwa Brzeskie Kujawskie, Inowrocławskie całe y Kaliskiego część w kordon zabiera Pruski, aby odtąd wszelkie Podatki Rzpltey kwarty, Pogłówne, Cła etc. do Kassy wnoszono Pruskiey, potem Staffetę przyszła druga od JmP Kraszewskiego Kommende nad Partyą wszystką Rzpltey w tamtych Województwach maiącego o tym nowym Zaborze donoszącego, któremu zaraz Kommissya Woyskowa przez Staffetę dała Rezolucyą aby z tą Partyą Woyska Polskiego z tamtego nieustępował owszem ... ile będzie mógł przeciwstawiaiąc się oprzeć się owey ... byłą gwałtowności ... publiczna wszystkim była wysłano drugą Staffetę za JW Hetmanem WK aby tę wiadomość ... ... w Petersburgu, Niewiemy zatym iakie okoliczności na Sessyi dzisieyszey traktowane będą, y czyli do dalszey przystąpią w Materyach do Deliberacyi przez tę Seciętą podaney ... Negocyacyi, y czyli iak się przez Noty oświadczono, ta Delegacya o Manifestu ... bądź co chce kiedy iuż zabrał, ciężko będzie odebrać, ieżeli Potencye Sąsiedzkie tey krzywdy wiodą ... ... nie będą; Słychać tu iż Cesarz iedzie do Paryża wizyta ... ... iak mówią Negocyacyi, iż cały Dom Burboński przez ... swoich wprzód nalega aby Cesarz Jmć w Interessach

Polskich explikowac sie, iednym słowem chmury sie
w całey Europie ztinam Pozary y Ognie woienne nie
wypadły. Jak dawniey Proiekt Rady permanentis
ktory w Osnowie swoiey ma sie tak zostac, ze przenika
tu mozemy ieszcze w postanowieniu z naszym zdaniem y
approbacya zyczac sobie aby w opisie swoim iak iest
do skutku przyszło, obiecuiemy zgod sobie lepszych we
wszystkich Rzad y predsze in Resultatis tey Rady cze
kuiac aby tylko Osoby składaiące były nam szczere y
Zgodliwe do czego iuz tu spekurowane dobierai sie
cta, Zapatruiemy sie iednak zkad dzis na Delega ob
rysie Materya zczyp[...] przez zabor Nowy Krola
kiego okolicznosci, O Traktacie takim miedzy Porta
y Rossya upewniaia o ktory z wierszem w Wyborze Traktacie
same miedzy soba, zadney Potencyi nieprzyimuiac Medya
Na Zuławach Gdanskich wielkie wolenye Woyska
Pruskie poczyniły, w tych dniach Officyer Pruski w Gdansk
przyszedł do Prezydenta tameczego do Domu w kapelu
na głowie zadaiac aby wszelcy Obywatele Prusy zsiedli w tym
Miescie Gdanskim Monarsze Jego byli! na co zadney nieodebrali
rezolucyi, poty to Miasto przesladowac bedzie az one opancie
Oddaie sie statecznej Łasce y Pamieci zostaiem dozgonnie

248

d. 18. Czerw: 1774.

Swiezy zabor kraju na 10. Mil wszerz przez krola
Pruskiego ledwo tu nie wszelkie publiczne zatrzymo-
wał Negocyacye, wtych dniach Ministerium Nasze
podało Notę, Czyli Traktat ostatni ma byc zachowany,
naprzeciw ktoremu krol Pruski y naprzeciw konwencyi
Petersburgskiey nowe zabrał kraje, zządaiąc wtym Gewa-
rancyi Dwoch Potencyi naprzeciw Trzeciey, ktoraby mimo
tę konwencyą daley wkray postąpic y odbierac usiłowała;
takowa Nota każdemu z osobna Ministrowi Dworu Cudzo-
ziemskiego oddana była, Na ktorą naypierwszy Minister
Pruski odpisał; Jż mu nie tayno iest o wysłanym Posle do
Petersburga gdzie iako ze Zrzodła Rzplta dowie się czyli
podług, czyli mimo ten konwencyi Zabor ten nowy kraiu
nastąpił, aby takowey obelgę na Monarchę Jego niewkła-
dano ile przykrzey iuz sobie wszelkie od Ministrow Polskich
odbierac Noty y żąda aby więcey odtąd naprzykrzenia mu nie
czynili, wtych podobnych y arcyżywych Expressyach Replika
podana ktorey, zdaie się tu iz Ministrowie Nasi ~~[illegible]~~ kom-
munikowac Przesyłę: Delegacyi nie będą; Rozne tu są wtey
okoliczności Zaboru nowego żdania, iedni aby Protestacyą
solenną zaniesc y wszelkiey odstąpic Negocyacyi, inni od-
radzaią iż rzecz byłaby Sprawiedliwa gdyby takowy krok
Orężkiem wsparty, ale gdy tego niemamy trudno mocniey-
mu oprzeć się, ieżeli te Dwie Potencyje przez Negocyacye swie
losu nieszczęśliwego nieodwrocą, zapatruiemy się daley

iakie przed siebie Delegacya w tym weźmie srzodki;
W tych dniach iednak iest tu iak publiczny ogłos że
Poseł Angielski y Duński przytomni maią na przyszłey
Reassumpcyi Seymu Pierwszy Imieniem Dworu swego
tudziesz y Domu Burbońskiego, Drugi Imieniem Danii
y Szwecyi podać Deklaracyą protestuiącą się naprzeciw
wyrzeczonemu Podziałowi Polski, takowa Protestacya
musiałaby bydź dalszemi krokami wsparta od tych Po-
tencyi, ta wiadomość która tu niejednego cieszy potrzebu-
ie potwierdzenia, atinam na ostatku z swego porwały się le-
targa y zapatrzyły się na to tak wielkie zmocnienie się Kró-
Pruskiego; Ma bydź niewątpliwą prawdą iż Cesarz Jmć do
Paryża z Wiednia wyiedzie, in Julio powrócić maią ce
O Traktatach dawniey wyparowanych z Królem Pruskim
cyo non verificatur, bo temu Monarsze żaden inny wierzyć
niechce, staraią się bardziey aby Rossyą odciągnąć a nateraz
nowe sistemma w Europie ustanowić; Traktat z Portą ma
bardzo bliski ale Woyska Rossyiskie z wielkiey armii
stanie w Marszu są zatrzymane; Jeżeli zaś Interessa Polskie
wchodzą w ten Traktat niewiemy, to pewna że X-że Radziwiłł
Bohusz Kossakowski z Wenecyi do Stambułu udali się, kras
Pac we Szwaycaryi znaydowali się; wkrótce to wszystko
obiaśni się. Projekt Consilij permanent. który przeszły
statem Porty, wszcze iest in deliberatione y rożnie o nim
wią, może iescze bydź iż do skutku nieprzyidzie.

249 d. 2. Maj 1774.

W tych dniach niesłyszeliśmy tu nic osobliwego
tylko na Sessyach Prześwietney Delegacyi o Tytułach
Xiążęcych samych traktowano, iakoż ten Tytuł
Biskupowi Wileńskiemu, Kanclerzowi W: Kor:
Biskupowi Kujaw: Marszałkowi Konfederacyi
Generalney Kor: ofiarowano, Oraz też y Hetma-
nowi W: Kor: a zatym z tych kandydatów, Jeden
Biskup Wileński y Marszałek konfederacyi Poniń-
ski z Bratem swoim rodzonym ten tytuł przy-
ięli y aktualnie Xiążętami są kreowani używ-
ając iuż tych Tytułów, Inni wzmiankowani
Solennie zaś im ofiarę podziękowali y nie
przyięli. Jeden z Ich Mściów Delegacyi wnosił, iż kiedy
ci, Moc Mamy, porobmy się wszyscy Xiążętami
Poznie tu rozni tę kreacyą głosuią, kraiu zbyło, ale
xiążąt przybyło. etc. Natych ciednak Sessyach była
negocyacya de Consilio permanenti y o tym Proiekcie
... czyli pierwszy Assumpt odmieniono na
... zgodkowo się y ten Proiekt powtornie dru-
... Oże Delegacya do Rady bliskiey zalimi-
... wana więc iescze przez te dwa dni przed

Reassumpcyi Seymu o Projekcie tego ułożenie
traktowac maią, ieżeli inne iakowe niewpadn
o Tytuły Xiążęce o ktory JW Garowski Marszałek
y inni starayą się, albo li też ieżeli iakowy niespodz
iwany Ewent całego Dzieła niewstrzyma iako tu
raz Idzies szepcą sobie iż Krol Pruski powtornie
paraliżem tknięty bez nadziei życia znayduie się
Co w tych Dniach obiaśni się, ile iak życzą tak cz
otec śmierci mowią. albo li też predrey się życi iż
Monarcha ktory rekrutowac Ludzi y konie skupo
nieprzestaie pewno otworzy Woynę. Francya trzy
Flotty pod Brest, Marzeille y Toulon ma gotowe
z Hiszpanską y Wenecką łączyc się maiąca, y Posel
Francuzki w Londynie deklarował iż Jego Monar
do Woyny między Portą y Rossyą wmieszac się
iest obligowany, a zatym w naprzeciw Moskiewski
Flocie iako ta Potencya Francuzka zawsze Porcie pomaga
Jest tu wiadomość iakoby pewna, iż Gallicyi
z Bibikowem zbili Rebellizantow na Syberyi
Fortecę onym odebrali, o czym tu iuż y dawniey
wiali a kontrarium pokazało się; Feld Marszał
Romantzow znaczną Część Woyska za Dunay
miał przeprawić. Wręczyłem Pocztą pełnych
mamy Nowin ciekawych iest dosyć! Jestem z
nym przywiązaniem y poważeniem.

250

d. 9. Maj. 1774.

Po zagaieniu Seymu wprzeszły Piątek iako
publiczna donosi Gazeta Xciążę Imć Marszałek Kon-
federacyi korl: podał Proiekt Prorogacyi tego Sey-
mu ad 1mum Septembris y ten Proiekt wzięto do iutra
ad deliberandum, żeby podług Prawa każdy
Proiekt ad triduum wzięty bydź powinien, o co
ciekt z Izby Senatorskiey nie dopraszał się y upa-
truią tu oczywiście iż czasu żądamy w którym
wszystkie Nasze nadzieie są położone, Na tey samey
Sessyi JWX Kanclerz WK. ab ao 1768o zostawszy
Biskupem Poznańsk: teraz ex Stallo za to Bi-
skupstwo dziękował; Rozumieią tu iż ta Proro-
gacyia Seymu do tego Dnia wyż wyrażonego utrzy-
ma się iley czasu potrzebuiemy, o żadney gotowi-
źnie niemamy; Naypierwszą Materyą Consilij
permanentis na bliskiey Delegacyi traktować y ukła-
dać będą, od którey Przyszłoney odstąpić niechcą
którey Formie Rządowe Cała Europa (: iak one upe-
wniaią :) sprzeciwić się niemogą, iż albo Cały kray ro-
zbierą, albo żeby Polska Woynę im wypowiedziała
ni słowey kończącey gdy do niey Delegacyia nieprzystąpi
zatym usłyszemy iżeli iakowa odmiana w prze-
tem Proiekcie stanie się; JP Korzeniecki Poseł Pińsk
miał mieć głos na ostatniey Sessyi Delegacyi, ale JP

Poseł Pruski nieopuscił mu mowić iż iako Tra-
ktatu niepodpisał tak też Activitatem mocwienie
niema aż do rezolucyi Seymowey, Xże Sułkows-
Antoni odezwał się; Jż Jego Monarcha ostatniego
Traktatu niedotrzymuie gdy po nim więcey kra-
Zabiera przeto y Jego Ministrow Activitatem mieć
niepowinien, Na te słowa Poseł Pruski arcy żwa-
odpowiedział iż Xże dotąd nic niewmowił naprzec-
Traktatow puki Jego Wsi niezabrano lecz gdy stale
teraz sprzeciwia się o czym doniesie Monarsze swe-
y za 2 Niedziele Woyska Jego tu staną &c. na ostatek
Delegacya przeprasza tego Ministra za tę urazę,
o ktorey do Dworu swego niedonosił, Woyska iednak te-
sie coraz więcey zabieraią aż do Rzeki Warty ter-
Austrya y Rossya z tym iuż dać się słyszeć: Jż kie-
krol Pruski głębiey wkraczaiąc idzie ze swoie Polocye
rownywać Podziałowi Jego muszą; iakoż mamy
niezbitą wiadomość że Austrya w tym Miesiącu
krakow przybrać y opanować postanowiła y tym
końcem podobno garnizon Rossyi: niedawno w
Miesiącu 300. Ludzi stanęło, aby Austryi to oddał Mi-
sto, Co y Moskwa w Litwie uczynić zechce, a na-
dzie nie wiemy ieszcze co się stanie z całym Krolestw-
ieżeli Bog tey krzywdy y sprawie nie weźmie s-
Upewniaią też iż krol Pruski żyć długo niemoże, a
Boże odmianę, upewniaią ieszcze iż Traktat blis-
iest z Portą, to wszystko czyni Nam dobrą Nadzie-
ie atoli nieomylną, wszelako iednak troskliwi
Zostawać musiemy puki iakowy koniec rzeczy
nastąpi. Jestem z dozgonnym wyznaniem

257 d. 16. Maj 1774.

Donosi przytoczona Gazeta o Limicie dalszego Seymu gdzie na ostatniey Sessyi nie dopuszczaiąc żadney Mowy o inszey Materyi, tako wa Prorogacya Seymu za powszechną zgodą stanęła; Nayiaśnieyszy Pan traktuiąc tu z Przewietną konfederacyą reprezentował JO. Xięciu Marszałkowi konfederacyi kor. aby Trybunały w Lublinie y Piotrkowie otwarte stanęły, aby tuteysze Sądy konfederackie samego bezpieczeństwa krolewskiego y publicznego sprawowały Sądy, ale temu Proiektowi tenże Marszałek mocno opponował się Jednaż na ostatku do tey Pańskiey przyszło Expressyi że Nayiaśnieyszy Pan Moc y Powagę swoią do skutku tey okoliczności okazać będzie usiłował. Narzekaią tu powszechnie na te Sądy, ale JchMć Konsyliarze ztey mocno zyskuią Funkcyi swoiey; spodziewmy się cale po tey Prorogacyi Seymu wezną przed siebie do traktowania na Delegacyi Materyą: Consilium permanens zumyślu przedłużac zwłoczy z tey Rady Proiekt będą, póki iakowa pomyślna wiesc z Petersburga nienastąpi rezolucya,

Który

ztąd w Sobotę onegday od JW. Hetmana W. K.
przez Sztaffetę przyszła wiadomość iż de 1. Cu
pierwszą u Imperatorowey miał Audyencyą zw
ką dystynkcyą y honorami, na tamtym więcey
nietylko od Imperatorowey ale y od Samego
nistra Panina będąc przyjęty, ktory pomyślny w
daniu Naszym na ten koniec na ktory ieśt wysł
obiecuie Nam skutek, dlatego wyrażam iż Stał
permanens Jego Projekt do dalszego czasu odło
będzie, Interim Infłate Krolowi opatrywać będzie
y zapewne Projekt Cła Solnego przez siebie wn
przez ręczny Handel Soli oddaiąc każdy od Cetn
f. 6. płacić ma y ztąd kilka Millionow N. Panu
wi; krol Pruski iak zabrał do Ręki Warty to
zatknął Orły swoie, wysyłaiąc ztąd komisarzow
Rozgraniczenia a zatym ten akt okaże Granice
Monarcha ten upewniaiący iż zdrowszy, iż był n
Lustracyi Woyska pod Poczdamem, y że na drugą
Lustracyą do Graudenza ultimis Curr. wybiera
piszą tylko ostatnią Pocztą iż Xże Fryderyk Sak
Tor Trans wiebe z pieczenie zachorował czekamy
szych wiadomości. Woyska Rossyiskie za Dunay
szła znaczna Partya, iednak więdzy Wezyrem y
Marszałkiem traktuią bardzo taiemnie o Pokoi
nieomylną maią nadzieię iż to Dzieło do skutku
przyidzie, Co day Boże; Ten Ewent Polskie Inter
salwować może.

252 d. 23. Maj 1774.

Po Limicie przeszłey Seymu gdy Sessya na Delegacyi nastą-
piła; Xże Marszałek Konfed: niedopuszczaiąc JP Wilczewskiego Posła
...izkiego zasiadać na Delegacyi iż przy Limicie ostatniey Seymu naprze-
ciwo wszelkim Czynnościom Seymu y Delegacyi protestował się y z tey
wyszedł Protestacyą, przeto y na Delegacyi miejsca mieć nie może
ktorą Xcia Marszałka Uwagę bardzo wiele Posłow odezwali się
y z tey Delegacyi rowno z Manifestantem ustąpili, Inni odzywali się
kiedy naprzeciw Podziałowi Kraju protestowali się ten krotce żadney
znalazł uwagi y od sądzenia od Funkcyi takowych Posłow niedopusz-
czano, y rezolucyi Seymowey tę Materyą zostawiono, teraz zaś gdy
...zeciw Czynnościom wszelkim protestujemy się, prągną nas wyrzu-
cać, odwołujemy się wtym do decyzyi całey Przeświet: Delegacyi;
...otym wielkie powstało wzruszenie y Xże Marszałek swoiey dalszey
Impressy: Wzięto potym Projekt Reassumpcyi Trybunałow w Lu-
...inie y Piotrkowie y ad Vidaum zostawiony; Nastąpił potym
...stały Projekt odebrania Buławy WW° X^a Lit^o y oddania oney Xciu
...ieciu Hetmanowi Poln: Projekt ktory z wielką krzywdą Honoru y Go-
ści JW Hetmana był ułożony, naprzeciw ktoremu pro et contra wy-
dały zdania; Xże Biskup Wilen: miał Mowę z obroną tego Urzędu
...edna Cześć Narodu nagania postępkom JW Hetmana, ale większa
...ść Narodu one wychwala; W tych rozdwoionych zdaniach zosta-
...ł ten Projekt do przyszłey Limity Delegacyi, ktory podobno wcale wię-
...cey pomnioniony nie będzie; Interim Przyiaciele remonstrowali Xciu
...ieciu aby dalej odstąpił Impressy, JW Hetmanowa WW Liter^o w wiel-
...kiey tąd była rozpaczy, maiąc nagotowany Billet do Xcia Hetmana
...tego zawziętość na Męża Jey zprowadzi go nieochybnie prę-
...z Francyi do Warszawy, ale tylko o trzy Mile od tego Miasta
...zieć się z nim będzie pragnął; Pisał y Sam JW Hetman do tego
...z Francyi iż kto mu Sięga po honor to wraz y po Życie
...ktorego z Życiem bronić będzie. Takowe y inne Refleksye od
...wiodą Xcia Hetmana od popierania uraźliwego Projektu, y ten
...wielkie między Familiami sprawił by zamieszanie
...Laskę na ten raz Polną JW Posnolowskiemu Wdzie Smolen:
obiecywano

Interim ten Cały Projekt do Trzech Stanow miał bydź o
stany, ieżeli ieszcze o nim na blizszey w ten Piątek Reas
pcyi mowa niebędą; Te Sessye Delegacyine ad 15. Jun
kontynuowane bendą a potym Cała Delegacya na 6. Niedz
albo dłuzey zalimitowana zostanie aby Ichm. Delegaci
y odpoczynie sobie y domowe sprawować mogli Interg
Przez tą zas Limitę Projekt Reassumpcyi Trybunałow
aby 15. Julij Seymiki Deputackie à 1a 7bris Trybunał zacz
Consilium permanens zostanie in Deliberatione puki
JW Hetman WK. z Petersburga niepowroci, o ktorym te
mamy wiadomość iz 1a May miał Audyencyą y wielkie
honorami na tamtym mieyscu iest przyięty, ale dotąd
z nych wnosiemy sobie koniekture iz Negocyacya tego iesz
żadney pomyslney niema dla Nas rezolucyi, ale iuż ta
nieodbita na ktorey ustanowienie iuż raz Nay. Pan
zezwolił y podpisał, Osnowa tylko Jey, Sposob trakt
owania ieszcze dotąd nieumowiony y nieułozony, kto
Sami Nasi Ministrowie popieraią y utrzymuią z tym
kładem iz przez Nayiasnieyszey Pani nieopatrzą Dochody
puki wprzod na tę Radę niezgodzą sie y puki wprzod
ten Projekt niezostanie podpisany; Juz ter z tych dni
Polscy Kommissarze wybieraią sie z tąd do Rozgraniczenia
Spodziewamy się iz Cesarz nad konwencyą Petersburg
zabrany kray odda, aby swoim przykładem y krola Pr
skiego nakłonił, ktory 40. mil wzdłuz kraiu kolwielkie
szcze zagarnął. Czekamy tu Nowin o krolu Francuzkim
złey Ospy przyidzie do Zdrowia. O Traktacie z Portą
iż doyidzie zapewne, ten ieden Ewent może Nam bydź p
ceny; ieżeli Rebellia na Moskwie uspokoy się. Więcey
Teraz niemam co wypisać Zostaię dozgonny

d. 30. Maj. 1774.

Na Reassumpcyi wprzeszły Piątek Delegacyi wzięto
przed siebie Projekt Przywrócenia Trybunałów, y ten
przez dwa dni traktowano, tak dalece iż w Lublinie
y Piotrkowie takowy postanowiony Trybunał, ale tylko
po iednemu z Deputatów Województwa, Ziemie y Powiaty
obierać będą, o Pisarzów iest kwestya, ale y tę dziś albo
iutro rozpoczną, a zatym Sądy konfederackie samego
tylko bezpieczeństwa wewnętrznego odsądzać będą Spra-
wy; Interess Dobr y Kapitałów Jezuickich naywięcey za-
trudnia Delegacyą który iuż iest na samym dokończeniu
bardziey niż o dobro publiczne o to dobro prywatne
przez rozne Intrygi, Korrupcye, etc. ubiegaią się, ustanawi[aią]
im wszystkim tych Dobr Possessorom na dobre wyszedł.
Sessye Delegacyjne do 15. Juny trwać maią, które na
kilka Niedziel Dalimituią, aby JchMć Delegacyi Dom swoy
opatrzyć mogli; De Consilio permanenti altum silen-
tium puki z Petersburga pomyślnieysza nie nastąpi
[...]ra, stanął też od pięciu dni kuryer od JW Hetmana
wysłany, taią też Nowiny przysłane, ale iak z roznych
miarkujemy okoliczności iż maią bydź Nayś. Panu
przyjaciące znamieniaią o iakowym Traktacie Nowym
Polską nastąpić maiącym z Rossyą, ale w tych kon-
iunkturach niepojmuię Polityki końca Jego, dlatego
obiaśnienia w tym dalszego czekać należy; y kiedy
Krol Pruski zabrał kraje po Traktacie zawartym
słyszemy też iż y Austrya Całe Podole y Województwo Bel-
skie zagarnąć postanowiła, iako też y Rossya po
rzekę Niemen Granice swoie rozszerzyć umyśliła,

ta iednak tych Potencyi Imprera zdoskonałeg na
relacyi iz wiecutrzymasię, ale tylko tym koncem-
uczyniona, aby te Potencye przy Rozgraniczeniu
bliskim miały pozor od czego odstępować y przy
Granicach podług naypierwszey konwencyi Peters-
kiey utrzymać się. Lubo tu mowią nieprzesta-
o słabości zdrowia Krola Pruskiego, iże na Lustrac
Woyska pod Potzdamem z okna tylko patrzał, do-
dowody tey słabości iawnie ieżeli pro 5ta Junij w G-
drządzu na Lustracyi Woyska znaydowac się będz
mogł; Fata Krola Francuzkiego żadney tak prędk
w Europie niesprawią odmiany. Interim przeszły D
fin a teraznieyszy Krol Francuzki po smierci Oyca
40 dni reyterował się z Wersalu do Choisi, Zdaiąc
Rządy Panstwa, Xciu d'Orleans, Spodziewaią się
iz całe Ministerium odmieni się, y że Xże de Chois
przeszły Minister Status przywrocony będzie, ies
ten Minister ktory z Xięciem de Caunitz Ministr
Austryackim do Podziału Polski mieszać y [illegible]
niechcieli. Mamy tu dokładne wiadomości iż Ne
cyacya Pokoiu między Wezyrem y Feldmarszał
Romanczowem aktualnie iest na samym do ko
czeniu w ktorey y Minister Obrescow maiąc zupe
Moc z Petersburga, wchodzi, tak dalece iż w prędk
czasie to Dzieło ma przyiść do skutku, ale czyli w
wzpomni Interessa Polskie bardziey życzemy niz s
dziewamy się. Oddaię się Stałecznej Łasce Panskiey
zgonnym wyznaniem

254 d. 6. Junij 1774.

Do tego dnia żadne osobliwe z Delegacyi nie
wypadły wyroki oprocz Ustanowionego Try-
bunatu, nadanego Indygenatu kilkunastu Oso-
bom y Starostw zamienionych w Dziedziczne
Dobra, ile w tych dniach naywięcey natężone
Umysły były o Dobra Jezuickie o ktore przez
Mnostwo Konkurrentow pluralitate decydują.
Na ostatku ta Delegacya Undecima Junij zalimi-
towana stanie tak mowią ad 15. Augti: y na
Ten czas Projekt Consilij permanentis ułożony
y uregulowany stanie ktory iuz się nieodmieni
chyba co do Formy Urzędu y Westerman W.K.
ież ma bydz w drodze ad Regiam, y podobno
żadney odmiany w tym Projekcie nie sprawi.
Naywięcey w tych dniach mowią tu o Mieście
Gdańsku gdzie Magistratowi Rezydent Rossyiski
ostatnią dał Rezolucyą, Jz ieżeli Portorium tego
Miasta nie oddadzą Krolowi Pruskiemu we
4. godzin, Jz Imperatorowa wszelkiey odstą-
pi Gwarrancyi tego Miasta y na wszelkie wy-
stawią one nieszczęśliwości, Magistrat zatym
zgromadziwszy się dał w kilka godzin odpo-
wiedz swoię, Jz chce się poddać Krolowi
Pruskiemu pod kondycyą aby Portorium

Krol Szwedzki sam iedzie do Petersburga.

do Miasta zawsze należało, tey odpowie
dzi ani Rezydent Rossyiski ani Pruski przyjąć
niechcieli ale kathegorycznie zgdali od Ma
stratu Rezolucyi, Magistrat Perlium Ordi
nem Miasta kommunikował mu takowe
Propozycyi, ale ten Ordo oświadczył się iż prze
gnie wszyscy zginący broniąc się a niżeli Mia
sto y Portorium oddać Krolowi Pruskiemu,
Rezolucya była wprzeszły Czwartek 2.a Curr.
z ktorey tu przysłano y dziś iutro dalszey cze
kamy wiadomości. Z Francyi o wiel
kich piszą odmianach Ministerium dawne
Całe zrzucone Jnne iest postanowione dla
wewnętrz krajowe nastąpi rozrządzenie ani
żeli Polityczne z Jnfluencyą do Europy Jnte
ressow. Jest tu ogłos iż Turcy pobili Woysko
pod kommendą Generała Suwarowa, iedni
mowią iż na tey Stronie Donaiu, Drudzy iż
tamtey Stronie bądź cak chce wszelako do
ścia Traktatu spodziewaią się. Dziś u
Krol Pruski na Lustracyi Woyska pod Grudzią
dzem, a z tamtąd na wspor Gdansczanow mor
wysłac Regimenta pod to Miasto; ale y Nas tu
straszą takoby kilka Regimentow do Warszaw
wą na zdarcie tego Miasta ordynowanych bę
Czekamy Ewentu Lustracyi tego Woyska.

255 d. 13. Junij 1774.

W tych dniach Przeswl: Delegacya stanowiszy Prolent po Pięc od Sta od wszelkich Kapitałow postanowiła oraz karę tak na tego ktory by więcey żądał, iako też na tego ktory by wyższy Procent płacic chciał, a ktoby punktualnie Prolentu na termin niewyścił, takowy zaległy po Siedm od Sta zapłacic ma; Potym Prawie nastąpił Interes Ordynacyi Ostrogl: ktory y Xżę Marszałek konfed y Ministrowie Cudzoziemscy mocno popierają, w tey okoliczności do żwawych przyszło expressyi Między Xciem Marszałkiem Koronl. y konfederacyi, ten ostatni wymiatając wszelkie czynności JJOO Xiążętom Czartoryskim iż w tey Ordynacyi samowładnie rządząc iednemu wzięni fortunę drugiemu dali podług upodobania swego, przeto też dziś mam Prawo y wolność Rzplta temi rozrządzic Dobrami, iednakowo tak się oparła JW: Familia iż w tey Sprawie od Maltanczykow Kombinacyą proponują, ale y ta podobno do skutku nie przyidzie; iednym słowem Zadney tu decyzyi nie czynią, nayświęcey Rozdawnicza kommissya Dobr Jezuickich są zaprzątnieni dla mnogości y chciwości konkurrentow, chociaż iawnie widzą iż przy tych obowiązkach

nulla obstante Calamitate płacąc pułpięta od Sta
mi Podstarosciemi będą. In reliquo stanęła magna
tu e pluralitate Votorum na Delegacyi decyzya w Sobo
aby wszelkie Opery komedye y Reduty niegdzie indziey w
w Pałacu X[ię]cia W[oje]w[o]dy Smoleńskiego; odprawiały się y takim
wyrokami często zaprzątamy się. W tych dniach [illegible]
Limita do ktorey nayuwalniey że odłożone są Sprawy pu
czne to iest puki JW Hetman W[ielki] K[oronny] z Peterzb[urga] nie powroci, z
miał tu przysłać upewnienie iż Imperatorowa Będzie k
iey Ziemi od Polski nie zabierze oraz do innych wstawi się
Potencyi aby przy pierwszym zostały się podziale; Pow
tego W[oje]wodza [illegible] przytrzymany. W tych dniach m
liśmy tu dokładną z Gdańska Relacyą gdzie Pruski y
wszyscy Rezydenci temu Magistratowi deklarowali a
nieochybnie Dominium Portorij krolowi Pruskiem[u]
przyznali secus Imperatorowa wszelkiey odstępuie g
rancyi y Protekcyi; ile tak te Dwory między sobą uzdali
iż to Portorium temu należy się Monarsze; Miasto od
powiedziało nayprzod iż gotowe iest, to przyznać Domi
z kondycyą aby possessionem temu Miastu te trzy gwaran
towały Potencye, [illegible] tę Rezolucyą aby dokład
one żali chcą albo niechcą; Na ten czas Tertius Ordo Mia
z Całym powstał Pospolstwem iż obieraią prędzey bro
się y ginąc na wałach aniżeli takowe uczynić przyzna
ktore im handel wszystek y Maiątki zabierze. Dano za
Rezydentom tę ostatnią Rezolucyą; po ktorey zaraz ci Re
denci zdiąwszy Orły z Domow wyiechali z Gdańska y Re
dent Pruski udał się do Malborka gdzie Komisya Rewizyi D
mentow znaydowała się, uczyniwszy mu tę Relacyą za
Krol Pruski kuryerow do Petersburga y Wiednia wysłał y
patrzemy się na dobre tego Miasta Ewenta

256

D. 20. Junij 1774.

Ostatnie dni przed Limitą Delegacyi to iest Sreda Czwartek y Piątek nay zważniesze y z nay większym pra. wie tumultem odprawiły się, tak dalece iż JW. Xiąże JMć Marszałek Konfederacyi na ostatnią Sessyą JW. Ministra Rossyiskiego sprowadził, iakowey obawiaiąc się na niey Sceny z porszeniem publicznym; Wymiatana tam Xciu Marszałkowi Samowładności, parcyalności y chciwości zbogacenia się, nay więcey ta zawziętość z Sądów konfederackich wszczęła, cała Prowincya Litt: popierała aby te Sądy znoszone tu były, ile Trybunały w tey agituią się Prowincyi Sam Xże Radziwił Marszałek tego uchylenia zgdał, w Koronie zaś Seymiki nastąpią y Trybunał 1a 8bris zaczynie się; nad zniesieniem tych Sądów nay zyższa trwała sprzeczka, tak dalece iż JW. Minister Rossyiski deklarował Ministerialiter tę potrzebnąc okoliczności do zgdania całey Prowincyi Litt: et ad 1m Augusti Sessye Delegacyine zalimitowane; Byłaby długa Legenda opisywać tuteysze Scena, la, bo nie niezrobiwszy pro Publico, Samemi Indygenatami, Nobilitacyami ten czas drogi był zabrany: wszelkie Materye publiczne ad Augustum odłożone zostały, Uregulowanie Granic z Potencyami zawieszone tylko iest dobra dla Polski nadzieja iż te Potencye rozszerzać daley granic swoich niebędą, ale w obrębie Traktatu ostatniego trzymać deklarowały się; Krol

Pruski

po odprawioney Lustracyi Woyska pod Grudziężem, zo
ztamtąd przez kujawy obiechawszy nowe Granice
powrocił zdrow do Berlina; y te Woyska na daw
swoie wrociły się kwatery. Miasto Gdansk Losu sw
czeka wszelkiey będąc gotowosci in casum att
Krol Pruski po odebraney w Malborku ostatniey o
Miasta tego Rezolucyi wysławszy kuryerow do W
dnia y Petersburga, zapatrzuiemy się na dalszy czyn
Miasto zas wszelkiey będąc gotowosci do obrony s
prędzey giniąc a niżeli poddać się, w tey dotąd zostaie re
lucyi. Z Francyi nie mamy nic osobliwego. Nowy M
narcha czym prędzey wewnętrzne opatruie Rządy, y Woys
w należytym pragnie utrzymywać stanie. Od D
naiu lubo tu udawali iż Generała Suwarowa Tur
pobili, to iednak nie prawdzi się, o Traktatach z Port
żadney nie masz pewnosci;
JW. Hetmana W. K. zapewne wkrotce tu Powrot o
cuią o ktorym w tamtey Prowincyi naylepiey wie
y cieszyć się będą.
Jednym słowem nie mamy tu nic ciekawego oprocz
Sessyi Przeszwietney Delegacyi gdzie przed. Dzmięty tak
Xże Marszałek Konfederacyi: iako y JW. Pr. kanclerz W
naprzeciw ktorym tak żwawo powstano, do żywe
zmartwieni byli. Co daley tu nastąpi upewniam o
dorgownej applikacyi.

257

d. 27. Junij 1774.

Po Delegacyi zalimitowaney y Kommissyi Skar-
bowniczey zakonczoney, większa Część Seymuiących
ztąd rozieżdza się; Była tu arcyzwawa utarczka
o Sądy konfederackie od których Prowincya Litewska
odesłałszy wszystkie Sprawy do Trybunału y Sądów
zostawiwszy tylko szczegulnie Securitatis et Causas facti
odpisała się; wnosiemy sobie iż y koronna za tym pójść
musi przykładem; wielkie tu zachodziły Skargi y za-
żalenia na Extorsye y uciemiężenia przez Officyalistów
konfederacyi kor: tak dalece iż upatrzywszy porę
w niebytności Marszałka konfeder: kor: usiłowano
Pa Dziewanowskiego Sekretarza y Medrela wszego Re-
genta od Funkcyi tych odsądzić co też pluralitate
Votorum nastąpiło, ale za daniem znać Marszałkowi
zatrzymał ieszcze ten Wyrok od publikacyi przez wiel-
kie swoie Instancye, to iednak sprawiło iż od tąd będą
ostrożnieyszemi y powolnieyszemi w sprawowaniu
swoich Funkcyi będą, z których tu obficie zmawia-
iele. Lubo była tu nadzieia uczyniona o bliskim
powrocie JW Hetmana z Peterzburga, ostatnia iednak
ztamtąd Poczta tey prędkiey nieczyni nadziei,
kiedy Imperatorowa z tey Stolicy na Letnią Rezyden-
cyą wyniesła się, gdzie Ministrowie Cudzoziemscy
prezentować się niemogą, Interim słychać tu iż JW
Hetman wielki na tamtym mieyscu czyni figurę

y dla pewnoscy tam Xięzzy Bale y Praktamenta w
Okrzstach dałe, ufinam te rozrywki pomyslną spr
wity Nami Negocyacyą; Upewniaią tu iz te Potency
iuz więcey kraiu zabierać nie będą, czego bardziey
zyczyc owieli spodziewac się nalezy, to pewna iz Ro
sya tak naysolenniejsze w tym czyni upewnienie
powszem szepcą tu iz za pewną złozoną Summ
wszystkiego odstąpic oswiadcza się, ile y to niemn
pewna iz Porta natym naywięcey dokonczenie
Traktatu zasadza, aby ten Podział Polski był uch
lony y zkassowany y puty prowadzie Woynę posta
nowiła; Mamy tu z Francyi iawne Listy iz JmcPa
Wielhorski wiadomo wszystkim wrakim ceit w
tamtym miescu charakterze miał publiczną z ci
nemi Cudzoziemskiemi Posłami Audyencyą, z pro
testowaniem Zniesienia na Tron Krola Panuiącego
y odły Prusky y Rossyi. Postrzeże tey Jego Audyencyi
przeciwiali się, twierdząc iz Jego charakteru nie zna
Krol Francuski odpowiedział iz go zna, aby y inni
go znali, przeto aktualnie tę sprawił Audyencyą
Co tu rozne w Umysłach czyni konsekwency.
Miasto Gdansk po danej ostatniej Rezolucyi cze
Losu swego dalszego, niesłyszemy iednak aby teraz
Prusky iakowe do ataku czynił przygotowanie
Z tym wszystkim iedni szepcą, drudzy głosno mowią
iz te tu publiczne czynnosci wielkiey podległe są
mianie ale quomodo fiet istud, iszcze niepoymuiemy

258 d. 4. Julij 1772.

Niemam tą Pocztą co osobliwego donieśc że tak Delegaci iako y Konsyliarze rozjechali się z tey Stolicy. Nad Proiektem tylko Sądow konfederackich końcem odesłania wszystkich Spraw ad Forum Competens zabawiaią się; Sprawa JW Tyzenhauza z JchmćPP Kossakowskiemi nayw więcey tu trudni; Pierwszy chce aby ta Sprawa była ~~w Kompetencyi~~ Trybunału odesłana była, Druga zaś Strona aby tu Sądzona była usilnie y nad tym Punktem nayw więcey Strony trudnią. Mamy tu Raport od JPna Regimentarza Kraszewskiego w Ukrainie polskiey z Partyą Woyska kor: stoiącego Granic Tameczych pilnuiącego, w ktorym donosi iż na porozumiewaniu z Bośniakami Pruskiemi zjechawszy się przyszli do zwady a z tey do Pałaszow y Strzelby, tak daleco iż y ten Regimentarz przypadszy z Partyą Woyska y Generał Lossow Sam z Bośniakami wydali sobie utarczkę, JP Regimentarz w Głowę cięty został, pod Generałem konia zabito y kilku Bośniakow legło na placu, z strony Polskiey ieden tylko Porucznik iest zabity; Utinam z tey małey potyczki iako większa Scena nie otworzyła się, że Krolowi Pruskiemu na tamtym mieyscu nad Wartą

rozszerzaią Granice niech opuszczaią, szepcą tu rozn
iż iakoby iedna Potencya tey zaczepki szukała y na
ten Ogień dmucha aby go rozpalić; Już się niebdnie
Projekt stanowiący Pięć Procentu od kapitałów, któr
Extrakcie ieszcze ukazaliśmy, ale też będzie ciężki do tu
iey Exekucyi, iż każdy swoy kapitał albo na handel
albo na kupno Dobr będzie wolał obracać, Panowie
zaś na takowy Procent kapitałów zaciągać nie będą
mogli. Na ostatku to Prawo Seymowey approbacy
wyciągać będzie. Podług Projektu reasumpcyi Trybu
nałów w Koronie Seymiki Deputackie de 15. Septembr. w
znaczone gdzie tylko iednego Deputata obierać będą co
kapituły zachowaią y ci Deputaci zaraz na Seymikach
przysięgać będą; Jest tu ogłos iakoby na tych Seymikach w
iakowąś konfederacyę stawać maią, ale ieszcze tego o ist
cie dokładnie nie możemy; Z tym wszystkim ultro tu
utrzymuią iż Całe to Dzieło tuteysze iakowyś odmiani
podległe; Nowy Krol Francuzki sprzyia konfederacyi Bar
postanowił Mr de Vergennes Ministrem Status, który
Posłem w Stambule y który Rewolucyą Szwedzką wykon
wił y Partyą Moskiewską w Stockholmie wywroci
Krol Szwedzki iedzie teraz do Petersburga, iak tu ko
jekturuią iż chce wywrócić Dzieło krolewicza Henryka
ile Krol Szwedzki z Francyą zprzymierzony, Powrotu
Hetmana W.K. ieszcze nie tak prędko się spodziewamy się.
Feld Marszałek Romanzow przeszedł z woyskiem za Dunay
Generał Kaminski pobił Podiazd Turecki 2. Baszów y i
Armat zabrał oprócz zabitych na placu.

259 R. 11. July 1774.

Raport tu przysłany od JW^a Regimentarza Krasiew-
skiego z Wielkiey polski czyni stawę tey gatszei Lu-
dzi z ktorą we 113. Woyskowych dał odpor Tysiące
Ludziom Pruskim z ktorych kilkunastu zabitych
oprocz rannych zostało na placu, Sam General Los-
sow z kommendą przybiegłszy iuz był otoczony, ale
przed tak znaczną liczbą cofnąc się Polacy musieli
wszelako iednak z wielkim honorem chec y Sam
Regimentarz lekko dwarazy cięty znayduie się;
z kordonu tego ktory Prusacy sobie przywłaszczyli
za Polską stronę cofnąc się nasi musieli; a zatym
Krol Pruski do samey Rzeki Warty kraju zabiera
w wielkiey połszerei, y podług tey uzurpacyi JW^o Mi-
nister Benoit junctim z Posłem Austryackim: Mappę
tu Przesuwiebney podali Delegacyi z Notą przy tym
podaną a podpisaną, daiąc wolniey poznać. JW pe-
niewaz wyznaczeni od Rzpltey do Rozgraniczenia
kraiu Kommissarze zyskiwac dobrey wiary czasie
że niebędą mogli aby w przyto mnosci onych Gra-
nice y kopce sypane bydz mogły; Przeto dyspen-
sują ich od tego przeciągu czasu aby tylko Rzewi-
e Orłow w tey Mappie wyrazonych na granice y
w nieyszu uczynili, tu zas takową Mappę pod-
pisali,

Imienie m tych Dworowie mieć chcą; Na co tu, że
podczas Limity żadney Rezolucyi niedano, ale JchM.
Kommissarze podług podaney od Delegacyi Instrukcyi
natakowe wybierają się Rozgraniczenie y skąd
koronny potrzebne wykłady opatrzeć. Jestem
troskliwy Sukcessu tego Rozgraniczenia, ażeby nam
Zaięty kray po Traktacie przywrócony być mógł.
Jest tu y ta wiadomość że Cesarz żamczeńia Podo
ulbro żąda, dla czego przytomny tu General W.
Kommendant tey Fortecy nagle z tąd odieżdża,
do dania odpowiedzi że będzie mógł, y ile Magazyn
przysposobione wystarczyć będą mogły. Co raz
troskliwsze y nieszczęśliwsze czekaią nas Eventa
Mamy tu konfirmacyą iż Generałowie Szewan
y Kaminskiey Partyą Turków za Dunaiem pob
4.^{m} na placu zostać miało y 27. Armat zabrano
w ten sam czas Feld Marszałek Romantzow zw
skiem za Dunay przeprawił się y Woyska te zw
skami Weżyra Wielkiego na siebie patrzą, Feld M
szałek wyraził w Relacyi swoiey iż z tamtąd n
powróci chyba z Pokoiem ktory y podczas na
zawszey Woyny stanowić nie przestaią.
Bunty też za kozaków Dunskich ustały, że tylko kilku
ze zmowiwszy się kasę Woyskową ukradłszy, u
ale doscignieni y exekwowani zostali.

d. 18. July 1774.

Jeszcze ta Poczta sterilis z tego mieysca wychodzi
z ktorego y JXże Marszałek konfederacyi na tydzień
Delegacija zaś aż do 1. Aug. rozjechali się y wszelkie
publiczne ustały wiadomości; Przybiegł ku w tych
dniach kuryer z Petersburga od JW. Hetmana WK.
do Dworu nie wiemy dokładnie przyczyny przysłania
Jego, wnosiemy tylko sobie iż poszedł na nieznośne
Wykłady tego Wodza na tamtym mieyscu o ktore tu
Arcyciężko y takiego niedostatku pieniędzy niepa-
miętaią tak w tych czasach, a osobliwie u Naszego
Dworu gdzie dosyc namienię iż Strony Strawnego nie
dostali, tak Przeswietna Delegacya ut Rex non egeat
zapomniała, dała Nam raz Projekt na kilka Millionow
Corocznie ale przytym aby Nay. Pan na Punkt ieden Con-
silij permanentis zezwoliwszy podpisał, Na co Nayś.
Pan mężnie odpowiedział; Iż Millionow Intraty niechce
wieli z Uymą Dostoienstwa swego nayminieyszy Punkt
podpisać, y zatym heroiczną Rezolucyą Sam cierpi y my
chętnie tę Sytuacyą znosiemy; obawiemy iak ten Seym
Skarb krolewski opatrzy. W Dzień przeszły Piątek odprawił
się tu Seymik Deputacki dość spokoynie y nieslyszemy
tego aby po innych Seymikach co nowego wybuchło;

powtarzam iednak iż wszystkie tuteysze Czyn-
ności odmianie się ieszcze podległe; Podroż krola
Szwedzkiego do Peterzburga czyni wielkie w Umy-
słach tuteyszych koniektury, aby Sistemma przez
krolewicza Henryka stanowione obalił, ile
na ten koniec Francya przez Posła swego Mr de
Vergennes ktorego krol Francuzki Sekretarzem
Status kreowawszy do Francyi iest wokowany z Sz-
tokolmu krolowi Szwedzkiemu że pro obiecto data
Negocyacyi; Przeto y My tu i Seym Nasz ciągnąc bę-
dziemy puki albo Potwory z Porty nienastąpią, albo
Całe Sistemma w Europie nie odmieni się;
O kamieńcu Podolskim aby Austrya zgodę miała
non verificatur, krol Pruski iedyn ktory nad kon-
wencyą Peterzburgską zabrać kraju na 20. mil
więcey usiłuie.

261

d. 25. July 1774.

Z Czwartku na Piątek o Pułnocy trzy odbiwszy Zamki wykradziono mi Corkę, to iest ten Sam którego JW Hetmanowa utrzymywała, Nay Pan Zabatowy gwałt kommendy Ułanow wysłał, aby gonili y przyprowadzili, do dziś dnia czwarte żadney nie mam wiadomosci gdzie niewiem czy lądem czy Wisłą schronili się; w tey Rozpaczy wktorey dzien y noc zostaię, niewiem nic osobliwego wyrazić JW Panu w samych łzach jęcząc wyglądam nad sobą Miłosierdzia Boskiego.

W tym momencie przybiegł kuryer od Dunaju Nowiny że Moskwa zbita Woysko Wezyra sam Wezyr opasany y przerznięty od Gor musi się poddać

262 R. 1. Augl. 1774.

Doniostem JWPanu przeszty Poczty okropną w Domu moim zdziałaną Awanturę która mię coraz bardziey sprawiła y Życie wydziera; Ostatnia Kommenda Ułanów powrociwszy, weryncila relacyą iż dognawszy pod kordonem Pruskim ostrzezeni salwowali się za Granice, ale tu nazaiutrz z innych wydało się Ludzi iż Raptor dawszy 200 # kommendante okupił się y salwowat się; Prawda iż okuty y sądzony kommendant będzie, coz dla Mnie za satysfakcyą. To ledwośmy z Zoną moią Życiem nie zapieczętowali gdyby Przyiaciele Nas nieratowali. Co Nas nayuięcey dolega to iest iż Wielcy niemogąc Nas persuazyami naktorie tę okrutną dali mu Radę y bydz uzdpowiedzi za ręsztę, bodaysami rownego doznali ustrapienia; Ja z Zoną do Nieba wznosiemy ręce protestuiemy się iż uzcziwie wychowaliśmy Dzieci Nasze rowine Edukacyą daliśmy, a gdy to Dziecię Prawa Natury, Boga, y Miłosci Rodzicow zapomniało y tak niewdzięcznym stało się, na los szczęscia lub nieszczęscia opuscilismy onę, zprzysięgły szy się tylko z Zoną iż ia dla Niey, ona dla Mnie Żyć będziemy w woli Boskiey. Strumienow też nąszych Co momento ogląwaiąc nad niegodziwym postępkiem y na tych ktorzy go radzili, y wykonac dopuscili.

Dziś Prześwietna otwiera się Delegacya na ktorey od uregulowania Consilij Permanentis zaczynać maią, aby ta Nieśmiertelna Rada w ośm dni uprojektowana y utworzona stanęła. Nayiaśnieyszy Pan zdaie się bydź dobrego y wesołego humoru, przeniknąć nie możemy Rezolucyi z Petersburga ale podług Posła tu Rossyiskiey Deklaracyi iż ten Dwor nieodstępnym od tego Proiektu będzie. Namiestnikiem przeszłey Porty o Gwenkie za Dunaiem między Woyskami, stanęła konfirmacya iż Feldmarszałek Tureckie Woyska z Wezyrem otoczył, Wezyr o Armistitium dopraszał się. Feldmarszałek Punkta do podpisania Traktatu posłał, albo litwo aby Wezyr ze wszystkim poddał się Woyskiem, Po tey odebraney wiadomości wczoraj JP Stackelberg Poseł Rossyiski rozgłosił Jż Wezyr podane Punkta do Pokoju od Feldmarszałka podpisał y Pokoy stanął; wszyscy tu mowią pie credendum że przed Rezasumpcyą Delegacyi, tę nowinę potwierdza JwX Kanclerz Wk. A na tym konfirmacyi czekać należy. W tym momencie ciesz konfirmacya z tą okolicznoscią Jż Generał Kamiński uderzywszy na Transport Żywnosci ktore dla Woyska Wezyra prowadzili we 30tu tysiącow y to Woysko zbroyne z Prowiantami y Bagażami; na ten czas Wezyr de 20. Julij podpisał Traktatowe Punkta te same ktore przed dwiema Laty Rossya chciała, Tatarowie Wolni, nawigacya na Czarnym Morzu, &c. Millionowe Rublow za Ekspensa Woienne. Co się wiec nieodmieni

 d. 8. Aug: 1774.

Gdy przez ten tydzien na Delegacyi JchMć Ministrowie
Cudzoziemscy o dokonczenie Projektu Rady nieustaiącey
nalegali, Zabrał na ostatku głos Minister Rossyiski swoim
y kollegow Jmieniem ktory tu przyłączam, y z ktorego
srogosc y grozby wyczytac się może; Potey Mowie Dele-
gacya o wystanie do Nayś. Pana Delegatow dopytała się
iezeli ten Monarcha dla ocalenia Obywatelow y nieszczę-
sliwosci krajowych Praw y Dostoienstwa swego odstę-
puie, iakoż na Dniu wczorayszym Xże Wwda Gnieznień.
Xże Marcin Lubomirski publiczną u Dworu mieli Audy-
encyą aby Nayiaśnieyszy Pan ofiarę Praw y Dostoienstwa
swego dla Dobra publicznego y ocalenia Obywatelow uczy-
nił chciał ile Uniwersały Przedseymowe Poprawy Formy
Rządow y Instrukcye Posłow nateraz Seym Zawierały w sobie
ktora poprawa Formy zbawiennieysza bydz niemoże iak
przez Ustawę Rady nieustaiącey. d.d. JW Kanclerz WK czytał
od Tronu odpowiedz: Jż Nayś. Pan daiąc zawsze dowody gor-
liwosci y miłosci Dobra powszechnego Obywatelow nakła-
nia się do Zgody Narodu, obiasnił iednak iak od Pułtora
Lata Poseł Rossyiski na prywatnych u Krola Audyencyach
to Consilium permanens Jmieniem Monarchini swoiey
promowował grozic nieprzestaiąc Jż ieżeli JkrMć swoich
nieodstąpi Prerogatyw, Woyska trzech Potencyi wtargną
Pisma po kraiu rozruca Jż dla Uporu krola przy Prawach
swoich Obywatele srogość Woysk tych cierpiec muszą,
Bronił się Nayś. Pan iż Narod przepisał mu Pacta Conventa
na ktore przysiągł y gdy Narodowi dotrzymuie Wiary.

Narod też wzaiemnie posłuszeństwa swego dopełnić
Monarsze swemu powinien, ale wszelkie w tym obro-
nie nie sprawiły y owszem Gniew y zawziętość Imperat-
rowy ściągnęły, ktora nieodstępnie dopełnienie tego Projektu
żąda y że gwarantowac podług konwencyi Petersburgskiey
Zostały teraz ofiarować się. inaczey na ostatniey konferencyi ten
Poseł dał do zrozumienia iż iezeli iutro to iest dziś Projekt tey
Rady nieustaiącey podpisany nie stanie, kurierowie wyszli
będą o wkroczenie Woysk do reszty Polski ktorą po nieprzyiaciel-
sku pustoszyć będą y Obywatelom wszystkim wyrwią do wiadomości
iż Krol oparty przy Dostoieństwie swoim tę klęskę na cały ściąga
Narod; a zatym iak zawzięte odpowiedź tak y zakonczył iż dla ocalenia
nia Obywatelow swoie sakryfikuie Prawa: po czym wszystkie Rzeczy-
Panstwa skończyła się audyencya; a zatym dnia dzisieyszego Pro-
iekt ten Rady nieustaiącey stanowiony y podpisany stanie
musi, lubo na ostatniey Sessyi Posłowie domawiali się, aby
Osoby składaiące tę Radę nieustaiącą wiary katholickiey były
dołożone zostało, ale na to Rezolucyi nie dano, y zapatrzuiemy
na dokonczenie dzisiego Dzieła.
W przeszły Piątek na Pradze Poseł Rossyiski Solennie wyprawił
in gratiam Traktatu zawartego z Portą, iako Gazeta donosi
publiczna; Rożnie też o tych koniekturuią Traktatach w
wszystko, iż bez Medyacyi żadney Potencyi Europeyskiey
stanąć miały, zapewne Interessa Polskie w ten nie wchodzą
Traktat, że podobno Consulto Wezyr Wielki otoczyć się
dozwolił że Cesarz Turecki iutro chciał tego Pokoiu.
o ktorym dalszych czekamy okoliczności.

264 d. 13. Augl. 1774.

Po doniesioney przeszłą Pocztą Audyencyi y odpowie-
dzi od Tronu daney, takowa odpowiedź dla komunikacyi
publiczney wydrukowana znaydzie się ktorey Exemplarz
inkluduię; Nazaiutrz w przeszły Poniedziałek na Sessyi
Delegacyiney nie daiąc ani mowić, ani rozszerzać się z remon
stracyami, Pięć Punktow nayważnieyszych podpisano
ktore także przyłączam; Tego dnia Xże Marszałek konfe-
deracyi wszystkich u siebie solennie traktuiąc, wieczor tego
Dnia w kompanii z drugiemi przy kapeli liczney y Pochodniach
tryumf ten po ulicach ogłaszano, tak daleće iż w tey okazyi
Xdza Antoniego Czetwertynskiego miano attakować y napa-
stować, ktory nazaiutrz chciał solenny zanieść Manifest
ale go przyiąć niechciano, y w zgodę obrocono, qua medi-
ante tę ktorą optacono. W tych dniach mieliśmy tu
Kuryera od JW. Hetmana W.K. z Petersburga, był y drugi
do Posła Rossyysk: rozgłoszono tu z tąd, aby z Proiektem
Consilij permanentis czekać zatrzymano się, y aby
z tąd JP. Poseł Rossk: tego nie popierał Proiektu, Nie
wiemy dokładnie okoliczności tych wiadomości, domy-
ślamy się tylko iż musi bydź coś podobnego, że Dwor
nasz we 24. godzin odebranego odesłał Kuryera, y musi
bydź iakowaś Negocyacya z influencyi Traktatu za-
wartego z Portą y ogłosu ktory tu mamy że Rossya, Porta,
Francya Cały Dom Burbonski Szwecya, Dania wspolny
między sobą zawarły Allians, y że Francya naywięcey
do Pokoju z Portą pomagaiąc to Dzieło uskuteczniła.

ieżeli tak iest co się obiaśnic musi, całe sistemma w Europie odmieni się, ale Cesarz y Krol Pruski będą mieli z temi Potencyami do czynienia. Po tych ułożonych Punktach limitowano aż do Piątku Sessią na Delegacyi gdzie przez Piątek y Sobotę Punkt XI. Prymasa iako po Krolu Prezydenta Consilij permanentis roztrząsano y na tym decydowano iak iest w Proiekcie to iest co dwie Lecie ma prezydowac & in absentia Pierwszy in Ordine Biskup; Po ułożeniu tego Proiektu ieżeli serio tractabitur, y ieżeli iakowa niezna[czna] odmiana, do układania Podatkow y Krola opatrzenia przystąpic maią, powszechnie tu mowią iż co nowego y osobliwego w tey koniunkturze wyniknie.

Punkta na Delegacyi podpisane.

1. Rada nieustaiąca iest ustanowiona.
2. Ta Rada złożona będzie z Trzech Stanow, to iest z Korony Imci Senatu y Stanu Rycerskiego, w rowney liczbie Osob Stanu Rycerskiego z Senatem y w tey że vachuiąc Ministrow rowney oraz liczbie Osob z Trzech Prowincyi
3. Krol Jmc zawsze będzie Głową tey Rady.
4. Punkt cały tyczący się Prerogatywy krolewskich tak zostanie iak iest opisany w Proiekcie Consilij permanentis oprocz słow Za Następcow swoich
5. Osoby ad Consilium permanens obierane będą na Seymach Ordynaryinych pluralitate Votorum per Vota Secreta zaraz po obraniu Marszałka Seymowego y złączeniu się Izby Poselskiey z Senatorską.

265 d. 22. Aug. 1774.

Po podpisanych y przestanych Decretą przeszłe
Punktach na Delegacyi do ułożenia Consilij perma
nentis ściągaiących się; do dalszego uregulowania
tey Rady na Sessyach przystąpiono, iakoż nay pierwsza
była Materya czyli Marszałek będzie potrzebny, czyli
nie. różne w tym wprzód głosy zachodziły reprezentu
iące iż Nay. Pan nay wyższy będąc głową w tey Radzie
Prerogatywa Marszałka w tey Radzie niepotrzebna
y gdy wyperswadować niemożna była przystąpiono
ad Turnum gdzie przepadły Vota y potrzebę Marszał
ka wyznaczyły. Wzięła się druga Materya o Se
kretarza Rady y Sekretarzów do Konferencyi
po długich Sprzeczkach przystąpiono ad Turnum
y Rezolwowano dwiema kryskami więcey że do
tych Funkcyi Sekretarze Referendarze Kor. y Pi
sarze Kor. y W. X. Litt. maią bydź Candidati Nati;
która decyzya zmartwiła X.cia Antoniego Sut
kowskiego iako powszechnie iuż nominowanego
Sekretarza Rady, do czego iuż nadziei nie ma.
Wzięto też trzecią Materyą aby dzisieyszy X.ce Mar
szałek był dożywotni, ale te całkiem odrzucono
y ad Turnum nie przystąpiono, można tu z tego
iż podobno w tey Radzie y na dwie Lecie do Seymu

Ordynarli tym Marszałkiem obrany niebędzie
Gazeta Leydenska opisawszy aryszwowanie Xcia
Marszałka konfederli była materyą na Sessyi Dele
gacyiney gdzie przez Prawo zniesiona y zakazano
Gazeta y okarzę Gazeciarza samowolnego do Stad
dera Remonstracya ztąd zaniesiona będzie.
Juz się niewątpliwie mówi o zawartym między Portą y
Rossyą Traktacie Pokoju y tu czekaią tylko kuryera
z Kondycyami ktoremi, Fayerwerk y Bal
wielki w Woli na tę gotuią uroczystość; Rozni
mowią y piszą o tych Kondycyach ale żeś ią niepe
dlatego nieumieszczaią się; Wszakże Syn Feld Marsz
Romanzowa ztą Nowiną do Petersburga przybiegł
o czym ztamtąd donoszą y Generałem Mayorem
zostany, JW Hetman W.K. dd 15. ieżeli ztamtąd
wyiechał y ad Regiam powraca; Krol Pruski m
dzy Poznaniem y Rawiczem wielki Oboz Woy
zakłada, piedmyslamy się na iaki koniec.
Codziennie punktualnie o dziesiątey zrana zasie
daią na Delegacyi koncem ułożenia gruntownego
Projektu Rady nieustaiącey, upewniaią uczciwie na
iż niebędzie tak straszne iak go maluią, czeli
dnym trzymaią Dostoienstwo Panskiemu ale w
tu Częściach tey Rady Nay Pan będzie miał samowo
dność, de Sekretarzow y Referendarzow ma
swoich.

266

D. 29. Aug. 1774.

Proiekt Rady nieustaiącey pilnie y rzetelnie na
Sessyach Delegacyi roztrząsany y układany przez
Punkta y Artykuły Sprawnie y w tenczas dzień zupełnym
teżm dopełniony na stanąć. Rzecz pewna iż gdy
Proiekt Dożywotniego Marszałka nie udał się ale
w tym Prowincye [illegible] remonstrowano iż przy dożywotnim
Urzędzie tym, alternaty Marszałka więcey
swego nie będzie, ale iż Funkcya Sekretarza do Sekretarzow
koronnych należeć będzie, przeto pluralitas która przed
tym podług upodobania przepisywała, dziś na naszę przepada
stronę. Pensye Konsyliarzow, Sekretarzow, iż zmnieyszone
znacznie będą y inne w nim ułożenia pierwsze odmienią się. Po ułożonym takowym Proiekcie, przystąpią
zaraz do układania Podatkow y Opatrzenia Króla który
dziś ze wszystkich nayuboższy. W tych dniach odprawiły się
Poiedynki. Pierwszy X[ię]cia Franciszka Sułkowskiego z JPanem
Szczerzeńskim Delegatem; Drugi X[ię]cia Jabłonowskiego Wo[jewo]dy
[illegible] Poznań: z X[ię]ciem Antonim Sułkowskim. Pierwszy
[illegible] Zwawy był na Pistolety y na pałasze lecz nadto ani żadnego
[illegible] ani rozlania krwi nie było. Drugi na placu zgodzony. Dziś
ma być Trzeci między X[ię]ciem Marcinem Lubomirskim y
X[ię]ciem Antonim Sułkowskim o ktorym Relacyi czekamy.
Już dotąd nad rzeczy niemamy aby to Consilium którę albo
na lepszy albo pogorszy Statum, immutare miało, chyba by
nieprzewidziane koniunktury tę Sprawy odmieniły. W pierwszym Proiekcie Instygatorowie 12.[m] Vice Instygatorowie
[illegible] Pensyi maią wyznaczoney, Zapatrzemy się zatym
[illegible] te Pensye raz wyznaczone zostaną.

Juz y to sie uwiadomieni iz aktualnie Traktat z Portą z
warty do czego nayrzwięcey Rossyi pomogły Woyska A
atyckie ktore w obozie Wezyra zbuntowawszy się op
sciły go y do Stambułu przyszedł trzy Miasto to chciał
palic jezeli Sułtan z tey woyny onych niewolni
rozh uwolnie musiał y Wezyr bez Woyska licznego,
stracony otoczony y opasany od woysk Rossyisk. przy
musiał przepisane kondycye do Pokoiu, w ktore aby
Polskie Interessa wchodzie miały bardziey życzyc na
spodziewac się tarcy, ile kiedy nie Porta, ale Rossya te k
dycye do Pokoiu podała ktore zaraz przyięta, y że Rep
przybiegł do Petersburga z Ratyfikacyą tego Pokoiu
Generałem en Chef krewowany z Pensyą 50m Rubl
JW Hetman W.K. cz teraz zostawał w Petersburgu d
ktorego kuryer z tąd był ordynowany z Listem Powi
szowania od Krola Imperatorowy tego chwalebnego
pomyslnego dla Rossyi Pokoju, y ten wodz z tedw pr
Danzyondu Szymem pocowoci: Te wszędzie pis
o ścisłym uzbrayaniu się Krola Pruskiego y de
Marsu w woyskowych gotowosci ale zawsze zwykł n
nigdy woyny zaczynać; Jest zapewne z akcyą Pro
ale dotąd wszystko taiemnicy. O Różnych Pregmiercach
namieniają między Monarchami zawartych, z ktor
Krol Pruski przeciwne sobie zwykł popierać.
Zreszty upewnic mogę iż non occurrit dowiesie przem
dozgonnie obowiązanym Sługą.

267 d. 5. 7bris 1774.

Od samego początku Reassumpcyi Delegacyi jeden
tylko Projekt Consilij permanentis roztrząsano, rozwa-
żano y decydowano, iedne Materye za Zgodą, drugie
pluralitate Votorum, y na samych niż Pensyach Konsy-
liarzow, Sekretarzow Status stanęli, ktore w tych
Pensyach ułożyć mają y one znacznie zmnieyszyć od pier-
wszego Projektu, albo też bez Pensyi onych zostawić
(iak udaią:) ale na to mieysce Pierwszemi bydź maią
do wszelkich Wakansow; Zaraz potym w ten tydzień
Podatki publiczne układać maią y Prowent Nay. Panu
obmyślić; Więcey tu nic nie przypada donieść z Delegacyi
iak [illegible] y to iż Prorogacya onej stanie ad Februarium
ile dotąd oprócz iedney Rady nieustaiącey Projektu, nic
więcey w Materyach Status nieułożono, tak względem
Handlu iako y Podatkow publicznych między ktoremi
iuż o iednym upewniaią to iest od Dymu każdy płacić
będzie w Miastach więcey po Wsiach mniey, podług pro-
porcyi y Sytuacyi Mieysca; Oprócz tych publicznych
Materyi, mocno tu szepcą iż Ministrowie Cudzoziemny
iakoby iż cięższy Projekt taiemny maią niemniey gwał-
towny od Pierwszych, z ktorym kryią się dotąd czasy
porę upatruią do Exekucyi y Promocyi iego; tę nowiny
interim od Dworu Rossyi: upewnieni, iż te Potencye

piędzi ziemi Polskiey nieweźmą nad Konwencyą
Peterzburgską, iakoż dotąd Krol Pruski w Wielkiey
części Orły swoie cofnął ku Noteci, y Woyska Cesarsk
od Krakowa y Podola to samo czynią: Upatruią tu w
sentencyes szczęśliwości dla Polski przez zawarcie Po
koiu Rossyi z Portą, bo iedna tylko Rossya ktora te
kray zabierze y zasłonie morze; Austrya y Krol Pru
ączy nie kontentnei z Ewentu zawartego Traktatu kto
dotąd te Dwory tak prędko niespodziewały się; Fe
Marszałek aktualnie w Jassach, y Woysko Rossyi
nie do swoich krajow, ale do Ukrainy Polskiey na Z
mowe ma przyiść kwatery, Generalna zaś kwatera
w Dubnie ma bydz założona; Co nie iest bez dalszey
konsekwencyi y rożne ztąd formuią koniektury; K
Pruski z Wielkim Woyskiem w gotowości do Marsz
stoi; Woyska Cesarskie kilka Obozow Woyska założy
wszyscy upewniaią iż czwarte na tę Jesień co nowego
w Europie wynikonie.

JW Podskarbi W. Kor. przedaie Podskarbstwo X. Cz
Poninskiemu Marszałkowi, straciwszy nadzieię
Marszałkostwa dożywotniego Urząd ten kupuie
wiele w Delegacyi ludzi odmieniło się y na Strony
królewską przeniesli się czego w sietie doznali sy
okolicznościach y.

268 d. 12. 7bris 1774.

W przeszłym tygodniu JJWW Ministrowie Cudzo-
ziemscy z kompanii Wilenskiego kujaw. Poznan.
Biskupow XX Marszałkow konfederacyi, Wo-
iewody Gnieznin. Wesła Podskarbiego etc etc. yin-
nych wielu przybywszy do Zamku mieli u Nayś.
Pana Audyencyą z oświadczeniem Wierności od-
tąd nieprzerwaney y za przeszłe wszelkie sprzeci-
wienia się Majestatu przebłaganiem, to wszystko
pod Gwarantią przytomnych Ministrow, gdzie
oraz Concordatem przyniesli, quo mediante Nay-
iasn. Pana Siedm Millionow Długu Rzplta ma
zapłacic, Drugie Siedm Millionow Intraty roczney
postanowiono, to iest Trzy Milliony z handlu Sol-
nego, Dwa Milliony z kwarty, y Dwa Milliony
ktore dziś ma z Litwy y korony zostawione;
Cztery Starostwa do wolnego szafunku Krola
otworzonych ktore post fata Possessorow na Skarb
odbierane bendą, Także drugie Cztery Starostwa
Czehrynskie, Kaniowsk. i dwoch niepamiętam
Familii krolewskiey Prawem dziedzicznym
asekurowane y wyznaczone zostały; te upe-
wnienia od przytomnych podpisane zostały,
wzaiemnie NayJ Pan Przytomnym podpisał

to iest dla Xcia Marszałka konfedl: Podskarbstwo
W. korl: ktore JW. Weszel za Summę 80m̄ ZZ. rezygn
ie, y ktorą Summę Te trzy Dwory Cudzoziemskie
większey Części płacą zatto że im dobrze służył, tak
Skarb koronny do tego kupna przykładać się, Xże za
in minima parte zapłaci, Xże Sułkowski wo
Gnieznińl: ma bydź Sekretarzem Status, czyli
ratorem, tęż as Senatoryą favore Xcia antoniego
Brata swego rezygnuie. kanclerze ma[ią]ią mieć
Pensyi roczney 120m̄ ʃ. Podkanclerze 80m̄ ʃ.
To wszystko in praemissis znaydzie się in Concor
dato włożone et à Majestate podpisane, Oprocz
tego Podskarbiowie Nadworni maią bydź poł
ożeni między Ministrami Status y miejsce mie
w Senacie, ieszcze oprocz tego deklarowane będą
per Constitutionem iż Biskupstwo krakowl. Kan
clerzowi W.K. kanclerstwo JW. Borchowi, Podka
nclerstwo JW. Małachowskiemu Ref. korl: kancle
rstwo W. X. Litt. JW. Chreptowiczowi, Podkanclerst
JW. Ogińskiemu Sekr: W. X. Litt. ale te urzędy nie są
in Concordato, tylko w Proiektach do promowowa
nia na Delegacyi; Na Seymie 1a 8bris Consilium per
manens ma bydź wybrane y swoię zaczyna Czynn

269 d. 19. 7bris 1774

W tych dniach na Delegacyi Departament Cudzoziemski, tudziesz Sprawiedliwości y Komissyi Skarbowey y Woyskowey ułożyli, zostaie tylko Policiey który aktualnie układaią, taż sama Delegacya wyznaczyła zpośrodka siebie Ozoby do układania podatków publicznych, Wielkie Xięstwo Litewskie wzięło ten Punkt na Sessye swoie Prowincyonalne; Upewniaią iż po Reassumpcyi Seymu bliskiego Consilium permanens wybrane y uregulowane stanie które zaraz Proiekta do Konstytucyi formować będzie do approbacyi całego Seymu, aby tym sposobem Rządy Xcia Marszałka y cała ustała Delegacya, której czynności ad Consilium permanens przeniosą się; Zatym wprędce na tak wielkie zapatrywać się będziemy Dzieło; Interim Sądy Konfederackie pod pretextem rozpoczętych Spraw na onegdayszych Sądach przywołano Sprawę naprzeciw Xcia Woiewodzie Wilenskiemu poniewaz po tylu ostrzezeniach od Konfederacyi ani tu iest Przytomny, ani Recessu od Barskiey nieprzystał, zapewne odsądzenie od Województwa nastąpi które Xciu Radziwiłowi Marszałkowi tuteyszemu iest przyrzeczone, y ten przykład ze wszystkiemi innemi za Granicą siedzącemi

który

Reccessow swoich nieprzestali, nastąpi, y takowe
Wakanse wiele tez przytomnym assekurowane;
JW JP Hetman WK onegday w Sobotę wnowy tez stanął
wczoray witał się ze wszystkiemi na Pokoiach
w Orderze S. Jędrzeia ktory na wyjeznym od Im-
peratorowy odebrał y ktoremu woyska w Polszcze
przyczynic deklarowała ale z Podatkow y o chlebie
Polskim; Doniosłem przeszłey Poczty de Concordato, co się
nieodmieni; Mowią tez ze Skarb koronny postanowi
Billets de Credit ktore dawac będzie in persoluto
y te Prawem obwarowane zostaną; Imesc kanclerz
WK swoy Pałac Biskupom Poznanskim zapisuie y odda
ale zato z Dobr Biskupstwa tego bierze wsie 40m
straty roczney Prawem Dziedzicznym y iuz do Krym
pro Beneplacito wystał; Podskarbstwo koronne fau
Xdza Poninskiego iuz całowne y Imc P. Wessel ca pre
długi swoie wypłaca; Z Zagranicznych wiadomości
niemamy nic osobliwego, Potencye tylko armuią się
naygotowszy iest Krol Pruski z wielkiem Woyskiem
ktorego werbowac ieszcze nieprzestaie.
JW Hetman WK mowi to głosno iz da do wyrozumienia
y myslenia Prześwietney Delegacyi.

270 d. 26. 7bris 1774.

W ten przeszły Czwartek JW Hetman WK, podał Delegacyi
Relacyą Poselstwa swego, w ktorey ta nay pewnieysza iest
od Imperatorowy assekuracya iż nad granice raz uregu-
lowane zabranego kraju, więcey zabierać niebędzie y że
do Wiedenskiego y Berlinskiego Dworow wstawiać się nie
obliży aby w granicach tych podług konwencyi Petersburgski
zostali się; ale czyli te Dwory na Remonstracyą Imperatorowey
zechcą co uczynić, bardziey życzyć aniżeli spodziewać się należy.
Nay większa teraz ciekawość o Projekta y Propozycye ktore
JW Hetman dziś ma podać na Delegacyi y o ktorych mowią
iż temi JW Wodz wyrobić sobie usiłuie aby władza y Po-
waga Jego independenter od kogożkolwiek obwarowana
była iako tylko od Całey Rzpltey na Seymie zgromadzoney
y tey samey Zdawać sprawę z akcyi swoich postanowił sobie
przy tey układzie aby mu wolno było lokować woysko na kwa-
terach gdzie chce, rekrutować podług upodobania swego
y inne wolności ktorych przed tym Hetmani nigdy niemieli;
Takowe Projekta (: mowią tu :) iż samego wzruszyły Nayiaś
Pana ktory mocno perswaduie JW Wodzowi aby od niekto-
rych odstąpił wolności, y takowe Propozycye wszelkie spra-
wie mogą na Delegacyi zamieszanie, gdyż iuż rożne sa
Umysły iemu sprzyiaiące, y z Petersburga Postowi tutey-
szemu zlecaiące; Niemożemy iescze bydź pewni co na tym
nastąpi Seymie y lubo Consilium permanens miało bydź
ustanowione, mowią iednak iż na tey kadencyi Seymu
iescze do skutku nieprzyidzie y ten Seym do Xbrem

prorogowany zostanie, co tylko nas tu cieszy, iz Na
iaśnieyszy Pan z Posłami Cudzoziemskiemi znaczną że
ię się mieć w tych ninieyszych Obradach Influencyą | y ku
wiele teraz kierunie Interessow | Starostwo Białocerkie
poss. Tata JW Mniszcha, będzie na tym Seymie w Dziedzictwo
obrocone favore JW Hetmana. Starostwo takze Ba
favore X. Marcina Lubomirskiego aktualnego Posess.
takze temu Prawem dziedzicznym nadane mi będzie
kazdy ta mysli o wyrobieniu Interessow swoich przy
tnych | y teraz Czas y pora iest do wyrobienia onych
Salvis tylko solvendis. | Subdelegacya ustozyła ciez
Podatki publiczne ktore do 30 Millionow wynosie m
ktore ieszcze na Delegacyi roztrząsać bendą, z tych P
trwa blisko na Woyska obrocona bydz ma: Jedny
słowem roznetu ieszcze namieniaią Proiekta o Nowy
Marszałkach o Nowey konfederacyi ustanam nowego
niesprawiły zamieszania; W Stambule do tąd Tra
y Pokoy zawarty nieogłoszony, Wezyr Wielki umarł, in
był obrany dusztony; Juz się nie wmieni iz Woyska Austrya
30 m wtargnęły do Mołdawszczyzny y Wołoszczyzny kray ten
Turkom zabieraiąc ale nie cały, tylko po Rzekę Mołdawe
Cesarz Ma pretensyą ze Porta przed Pięcią Lat Wielką pewną
Summę Cesarzowi wypłacić obligowała się, ktorey tylko Częś
uiściła, a to na utrzymanie Interessow y konfederacyi w
szere, dlaczego dziś Porta odpowiada: Iz Cesarz nie dotrzymał
Słowa lubo dodawał Ammunicyi y Azylium konfederatom w
Kraiu swoim ale na ostatku onych z tamtąd wypędzał
wiemy co zacznie Porta na tę Inwazyą ktora dziś nie iest w
Stanie zaczynać drugą Woynę
~~Instygatorow koronnych. przy dawney zostawiono Pensyi~~
~~inney in Consilio permanenti mieć nie mogą: Urzędu nie~~
ale przy dawnych przy Prawach

271

D. 3. 8bris 1774.

W Sobotę dnia onegdayszego z Limity Reassumpcya Seymu nastąpiła ktory Xże Marszałek konfedl. zagaiwszy czynnosci publicznych koniem ćwierć słuzenia kraju nie dopełniwszy o Prorogacyą Seymu dopraszał się y czytanie Projektu na tę Limitę proponował. JW. Pt kanclerz Lit. zabrał Głos Będące także tę Samę niewdzięczną potrzebę Prorogaciji poznawać iż dotąd oprocz iednego Projektu Rady ustawnego, wszelkie inne publiczne Materye iako to Articuli Separati Traktat handlowy, Opatrzenie Krola, Podatki publiczne d. dotąd nie ułożone zostaią y czytanie Prorogaciji Seymu popierał, Zabrał potym Głos Jmć Orzechowski Poseł krakowsl. ktory zawsze wszelkim tego Seymu opierał się Czynnosciom ich przez Przemocy y Gwałtom, a osobliwie iż dotąd przez 18. Miesięcy Ta Delegacya nic pomyślnego oprocz oddania kraju y ujęcia władzy krolowi, niezrobiła, godna iest Mocarz jego Drukie ktorą przestać nie omieszkam, konkludował przytym aby Rozwiązanie tey konfederaciji nastąpiło y o Turnum w tey Propozycyi dopraszał się. Xże Marszałek Seymowy o Czytanie Projektu Prorogaciji, Ten zas Poseł o Turnum przymawiał się, tę Sprzeczkę tym zakonczono Sposobem iż Czytany był Projekt Prorogaciji Seymu ad 15. 9bris, po przeczytaniu zas iego Propozycyą czyli ma bydz rozwiązana konfederacya czyli nie. Zabrał potym Głos Xże Marszałek wielki koronl. Także naprzeciw Czynnosciom Delegaciji powstaie prywatne y partykularne przyczyniaiąca w sobie Interessa większey Trybunałom Sprawy ktore w Jnakszey zostaią aż do Projektu Podatkow ktore do 33. Millionow złotych ustanowiła nie zważaiąc na Celnieysze kraie zabrane, a zniszczenie Obywatelow pozostałych d. radził aby Ró-

wnych

nowych niestanowiąc dawnieyszą chce trzecią Częś-
podwyższyć, Nie sprzeciwiaiąc się iednak Prorogacyi tego
Seymu ale do Czasu krotszego z tym warunkiem aby
Delegacya w żadne prywatne nie wchodziła Interessa
same publiczne dla kraiu ułożyła Materye; Potym m
Sto się Sessya na dziś w Senacie zalimitowana. Iże
z powodu JW. Hetmana Arbitrow zaczęto wpuszczać owięc y
słyszemy Coś Nowego, osobliwie Gdzie tego Wodza ktory małby
Arycie Kaury, Rzecz pewna iż ten Seym prorogowany stać będzie
bo tego JQM Nay Pan życzy, ażeby te Obrady iak nayduższey cią-
gnęły się, znać że ten Monarcha przewidzi iakowyś koniec po-
śledniejszy dla Narodu, y to niemniey pewna że JW Hetman ma
ratitatem w Delegacyi y każdy Mocy y władzy Iego obawia się
y z tąd wnosiemy iż gdy Independens a Consilio permanenti
nie czego takiego dokaże, nastąpi taka konjunktura w ktorey
tę Radę Całą obalić może. Jednym słowem Co tu Godni Ludzie
mowią y ia to powtarzać muszę; Iż ta tuteysza wszystka
robota żadnego gruntu stałości y fundamentu niema, na c
zaś tę swoię zasadzaią Opinią. Przeniknąć wszyscy niemoż
Doniosłem przeszłą Pocztą o wtargnieniu Woysk Austryackich
do Państw Tureckich, Proiekt to był krola Pruskiego iż Turc-
kie zimie woiować nie zwykli ledwo iedną z kończy ws
Woynę, ale na Wiosnę odpor dać mogą; Proiekt, ale nieszczę-
bo Krol Pruski tak chce osłabić Austryą, iak osłabił przy Ze
ciężtwach Rossyą, a do tego wiemy iż Francya nie dobrym o
patrzy na tę Moc y Zabor krajow przez Cesarza, gdy ieżeli Woyna w
Hiszpanią y Portugalią zaczną się iako iuż do tego są pociąg
nieochybnie iż ad Imperium rozszerzy się, Iuż Francya nie
kontenta z Delfinowey y odesłać ią zamyśla iż iest sterilis; Ang
wzięła Allians z Potencyami Północnemi ktore 60^m Woyska d
Iey postanowiły. te wszystkie zamachy trwałego Pokoiu nie
biecuią. Przyłączam Remonstracyą

d. 10. 8bris 1774.

Doniosłem Przeszły Poczty o Reassumpcyi Seymu d. 1. Cur.
A zatym w Poniedziałek przeszły nastąpiła druga Sessya we Ś.
naiek na ktorey przy Zagaieniu JX. Marszałek o podpisanie
Proiektu Prorogacyi Seymu doprasza ł się; Zabrał Głos JX. Mar
szałek Koronny mocne daiąc powody aby ten Seym prorogo-
wany na Delegacyą dalszą same Materye pozostałe Status tra-
ktował, w żadne inne prywatne nie wdaiąc się, Po nim JmX.
Turski Biskup Łucki popierał, remonstruiąc wszelkie nie
rządności y Zbytky prawie szczegolnie ktore ta Delegacya czyniąc
Innym Jurysdykcyom Prawo sądzenia wdaie się w Sprawy
Szlachectwa Grodow Trybunałow tykaiące się, y dla prywatnego
interessu swego Kieszonkowe wydaie Sancita, Mowił ieszcze
Dobrach po Jezuitach Jż Kommissya Edukacyina końcem do-
zrzenia Publico żadney niebierze Pensyi, y należyty dla Eduka-
cyi Młodzi ustanowiła by Porządek gdyby Kommissya Rozdawni-
cza niebyła Jey przeszkodą, czym mowiąc Słowem Jż Rzplta
dwo ey Sukcessyi dostała, a iuż się znią rozstała. referuiąc
się przy tym do Zdania JXcia Marszałka kor. z konkluzyą Głosu aby
Delegacya same Materye Status pozostałe iako to Interes Dys-
sydentow, Podatkow, Commercyi &c. traktowała y w to zysła-
ne Głosy tę władzę Delegacyi ukrywaiąc popierały, Zabrał
Nayiaśnieyszy Pan; Potrzebę niewątpliwą Prorogacyi Seymu y dal-
szego Czasu na Delegacyą Stanom reprezentuiąc do ktorey o
wyższy stosuiąc się, wypadła Propozycya na fundamencie
Zdania JXcia Marszałka Koron. y innych, Czyli ta Delegacya
ma bydź z przydatkiem to iest aby się nie wdawała w prywatne
Materye, czyli bez przydatku, Nastąpił Turnus, większa
część Senatorow z przydatkiem decydowała, ale większa liczba
Posłow y Delegatow ktorym ta nieokryślona władza zyskiwać
pozwala bez przydatku decydowała y pluralitas stanęła

a

A zatym Prorogacya Seymu na Delegacyą tak iak do teg
była do 15. 9bris podpisana. Nastąpiła zatym nazaiutrz Prow
Sessya Delegacyi na ktorey Proiekt opatrzenia krolewskich Pr
owentow 7. Millionow corocznie rezolwowano y podpisano
inkluduiąc w nie 2. Milliony ktore dotąd w Litwie y koronie p
zostały się Resztę 5. Millionow z Soli, kwarty, &. wniec będzie
Kommissya Skarbowa wydawszy tu Uniwersały aby od Mennicy
Prawa 1766. Złoto à f. 16 3/4 kursowało; wrzuciły wielką kłó
na Delegacyi y Cyrkulacyą Monety w całym Mieście za
mowało, tak dalece iz Delegacyja wyznaczyła Subdeleg
dokłoczenia tego Zakłucenia wspolnie z kommissyą Ska
bową y Menniczną, y w tych dniach nastąpi iu pueblik
Rezolucya. Po odesłaney zey Materyi ktora złotoki m
nie mogła, nastąpiło traktowanie Władzy Hetman
wley okoliczności rozne Umysły iedne sprzyiaiące, drug
sprzeciwiaiące się ale bardzo potaiemnie okryslić tę
dzę chciały, ale JW Hetman WK tak uprzedził wszystk
iz bardziey zbojaźniey, aniżeli z Ducha zdania swego
oprzeć się Proiektowi Jego nie mogli, tak dalece iz te
Proiekt mabyć zewszystkim ukończony, JW Het
independens od Rady nieustaiącey zostawać będzie,
podług upodobania swego Raporty w czasie swoi
oddawać Jey ma; Czekamy iednak wszyscy ostatnie
w tym decyzyi ale iednym Słowem cała Delegacya od
tego Wodza zawoiowana. O ustanowieniu Consilij pe
rmanentis altum silentium chybaby za 6. Niedziel, ale
Utinam w tym przeciągu czasu wszystkie na Delegacyi
ułożyć mogli Departamenta, a zatym upewnie mogę
JW Pan z Urzędu swego nie nieco mieszkasz. Z drugiem
sesją się Delegacyi. Mowę przyłączam.

273 d. 24. 8bris 1774.

Jeszcze do tego dalsze Departamenta Rady nieustaiącey nad Delegacyą układaią; Po Departamencie Zietrzanskim z dawnemi Prerogatywami ułożonym traktowano przez ten tydzień Departament Kanclerski były głosy takowe aby Duchowni z tego Ministerium rugowani byli ale tę ideę wprzęd uspokoiono, Ri: Pisarzow y Sekretarzow Pieczęci Assessorami cum voce decisiva kreowano y ten Departament ze wszystkim uregulowany został, Wniesiony był zatym Proiekt aby Podskarbi Nadworny Litt. był umieszczony in Ministerio y między Ministrami Status osadzony. Wszyscy Delegaci Litt: ten popierali Proiekt, JP Minister Rossyi: oparł się mocno y zawieszony został, upewniaią iednak że przyidzie do skutku, ale też Podskarbi Nadw: Kor: porownany stanie na tym Ministerium; Wzięto zatym Departament Podskarbinski z ktorym ciągnie się iako Processa Kommissyi Skarbowey, Czytałem ten Projekt od Xcia Po. ninskiego podany, między innemi kondycyami idzie ta Kommissya y wszym Radzie nieustaiącey podlegać będzie y ktorey Kommissarzow do liczby tylko Szesciu redukowano, Nominacyi Officyalistow wszystkich do pominał się, iakoz ten pierwszy punkt wprzeszłą Sobotę aktualnie stanął, y Nominacya Superintendentow, Pisarzow d. d. od Podskarbiego dependować będzie iednak aby miał sufficiens

pignus, albolitez ktorego Bankiera zaręczenie
od tąd Ci Officyalistowie będą musieli Przeszpowie
okupowac się: Zapatrywac się będziemy na dalsze
stanowienia tego Departamentu; kurs Złota do [illegible]
nied cydowały, kommissye Mennicza y Skarbowe
układaią go, ale cała Delegacya po 18. f. utrzymuie
W tych dniach kommissarze do rozgraniczenia z krolem
Pruskim z tąd wyiechali aby pro 1. 9bris w Toruniu stać
upewniaią tu ieden że kommissarze Pruscy nie staną, y
że tylko Nasi pro forma expedyowani aby krol Pruski
pretextu nie miał iż Rplta to Dzieło zwłoczy, y na mi-
scu a quo gdzie kommissarzow Pruskich nie będzie, ta
solenny zaniosą Manifest, y na tym Rozgraniczenie z-
czy się, ale krol Pruski od tego co nad konwencyą zabra
odstąpić nie niechce; uważaią tu iż JP Benoît nie był w
na sessyach y Aukcyi Woyska mocno opiera się y pro-
testuie się Imieniem Monarchy iż na żadną Aukcyą nie
pozwoli ani stanowienia Podatkow z uciążnieniem
kraju, oprocz dawney liczby Woyska 12m. ktorowe
ktorą tu JW Hetman do 30.m przyprowadzić usiłuie
Bardzo się tu obawiaią aby krol Pruski ze częścią Obywate-
low stanowieniu Podatkow nowych przeciwnych Nou
iakiey nie otworzył Sceny, ile Cała Wielkopolska z tym trzy-
ma Monarchą; Atoż na to co mi JWPan tą Pocztą pisze aby
mu w otwartości wyraził, dawno namieniłem iż roz-
[illegible] robotę, namieniaią y to że Barska [illegible]
[illegible] ieszcze może, ale ktoż to przeniknąc może
ile to od Potencyi zawisło, to pewna iż ten Seym 15. 9bris
ieszcze zalimitowany będzie, ile ani Wiara, ani Articuli
Separati, ani Traktat Commercij nie ubezpieczone, ani u-
gulowane, dlatego im się zbierać będziemy do Seymu, ty
więcey wyprasze, aby JWPan z tych obrotow Przybycie tu [illegible]
ie mogł kierowac. // Puki Porta nie będzie ratyfikowała Tra-
tu, poty ten Traktat niepewny. O XCiu Darmstadt nonverifica

W tych dniach z Lustracyi Dobr Jezuyckich po-
wrocił ad Regiam JW Jmć Instygator koron: z ktorym
dawno w dobrey y czystey żyiąc przyiaźniey infor-
mowałem się o wszelkiey Negocyacyi na Delegacyi
Urzędu Instygatora, y ten Samą treść rzeczy odpo-
wiedział mi: Iż pod niebytność Jego Jmci Gumulinskiego
Poseł y Delegat przy kooperacyi JX. Xiąż. Sułkowskich
otrzymał Sprawowanie Urzędu swego, iako iest kilku
pisarzow, Sekretarzow koron: takież y Instygatoro-
wie bydź mogą, wnosił sobie Jmć Instygator Kra-
iewski iż na tym skonczy y dalej sięgać nie będzie.
Iż w tym odezwał się z Proiektem do Konstytucyi
aby alternatę wszędzie z nim sprawował, y z nim
pensyą się dzielił; Na tę konkurrencyą odezwał się
dopiero Jmć Krajewski iż maiąc dawne Prawa
będąc iuż in executione Urzędu swego tey prze-
wadzy czynic sobie nie dopuści, allegując przykład
z takowey alternaty Referendarze Duchowni
y Swieckim depominali się, a przecie Resolucya
a Ministerio wypadła iż czyi Przywiley iest star-
szy ten pierwszym swoy Urząd sprawowac, chyba
in absentia iednego, drugi ma zastępowac, ale in
praesentia żadney alternaty czynic nie dopuści,
y czysta ta sprawa odesłana ad Maiestatem, Nay
iaś. Pan mocny uczyniwszy Ressentyment Jmci Gumu-
linskiemu za niewdzięczność Jego, tak rezolwo-
wał.

Iz JP Krayczewski maiąc dawne po sobie Praw[o]
powinien się utrzymać przy swoiey Pensyi y
w nym sprawowaniu Urzędu, a ieżeli Rzpl[ta]
dźisieysza chce mu wyznaczyć Pensyą ze
Skarbu to niech mu wyznaczy bez krzywd[y]
Pierwszego; y w tey Sytuacyi y obecnie ca[ły]
Interes ktory usiłuie JP Gomolinski cz[...] w
tydzien względem Alternaty przez nowe Praw[o]
Delegacyi popierać, ale też w taiemnice Jmć Kray[czew]
ski wszelkie przez Przyiaciół używa miary tak[że]
go niedopuszczać Prawa y z tak gorliwością pr[zy]
gnie mu się opierać iż krotkości nego mu nie w[...]
stałeś się przedemną iż nie miał od Delegatow Litew[skich]
żadnego wsparcia ktoreby JW wmć Dobrodziej pre[ro]
gatywę rownie bronili aż dopiero udał się do JW
Podskarbiego Nadw[ornego] Litt[ewskiego] aby iako wie iż Nay[ia]śn[iejszy] Pan
może popierać Prawa Jego dawne w Delegacyi, [...]
ter chciał z tego powodu przez swoich Przyiac[iół]
bronić go, y dopiero Pos[eł] [...] y Przyiaciele Jego
[...] na Delegacyi stawili się, [...] ten Interes
[...] zupełnie nieuspokoiony y do Departam[entu]
Kommissyi Skarbu: traktowany odesłany został. Ja
od pozytu dziatem Jmći P[an]a Krayczewskiego mu iż Zalecenie
Jego tu nie było w tedy kiedy to porownanie Jnd[a]
gatorow stanęło, bobym był dał znać JW Panu a
tu był przybiegł do wspolney przez swoich P[rzy]
iaciół Oppozycyi, teraz zaś iuż czas krotki przed
Seymem, że chce tutey, dla czego iuż tu sam JW Kr[ay]
czewski, maiąc króla, maiąc JW Ogrodzkiego będzie
tym opierał się. Namięnie raz JW Tyzenhauzen

275 d. 31. 8bris 1774

W tym zeszłym tygodniu Przeswietna Delegacya komissyi Skarbowey y Podskarbiego Departament układała, pozwolono Podskarbiemu Officyalistow Skarbu nominowac za ktorych zaręczy się, iednak gdy zdatnosci Subiekti y zdanie Kommissarzow wtym przypisze się; Do szesciu Kommissarzow ex Equestri Ordine Trzech Senatorow przydano, przeto Dziewięc Osob tę Kommissyą składac będzie. Instygatorowie przy dawnych Pensyach y Prerogatywach tak w Kommissyi, iako in Consilio permanenti zostawac maią; Była tu propozycya od JW Imci Xa Gomolinskiego Vice Instygatora Kor: aby z JW Instygatorem miał we wszystkim alternatę, ale to żądanie Delegacya do decyzyi Nay Pana odesłała ktory przy dawnych Prawach ten Urząd zachowac mieć chciał y dla pokoiu Kredytores Monety y kursu Złota nayw ięcey zabiera mieysca y czasu Nay Pan z Kommissyami Skarbowemi y Mennicżną przy Prawie 1766. mocno utrzymuie, Cała Delegacya niemogąc pirąc Interessu temu opponuie się Prawu; Kommissarze do Rozgraniczenia wszyscy ztąd wyiechali, nayciekawsze to dzieło będzie z Krolem Pruskim, ktory nieprzyimuiąc y nietrzymaiąc się Konwencyi Petersburgski podług żądania potrzeby swoiey kraiu Wielkopolski znaczną część zabrał, dlatego zapatruiemy się na czynnosci Kommissarzow Rzpltey ktorzy za Poznań udali się do Driesen gdzie à quo to zaczynać się ma Rozgraniczenie, zmowszy tu wz sobie iż ad quem nietrafią, dlatego zgotowym ztąd wyiechali Manifestem, y post 1mo 9bris de eventu tego Rozgraniczenia usłyszemy.

Roznie tu tłomaczą tę odmianę podroży krolewicz[a]
Henryka do Petersburga, iedni mowią iż ten Dwor
Rossyiski żadnych Nowych Projektow od Krola Pruskie[go]
przyiąć niechciał, inni iż Imperatorowa poznawszy
na pozorney przyiazni tego Monarchy politycznie od
mowiła przyiąć tego Gościa dla oddalenia się swego
na Moskwę do Stolicy, ktoremu tę Rewolucyą y bunt
w kraju przypisują. A daley tu iż Puhaczow złapany, a
o tym czekaią konfirmacyi. Mamy pewne z Podola
od Dniestru wiadomości że Woyska Cesarskie aż do
Rzeki Pruth w Moldawii zabrały kray, że Feldmarsz[ałek]
Romanczow Ekwipażom swoim wysłanym iuż do
Moskwy powrocić się do Jassow zlecił, iż dla Woy[sk]
Rossyiskich na Wołyniu wszelkie znowu nakazane są Pr[o]
wianta, iż dlatego Woyska Armaty do tąd leżą, że Au[s]
stryacy wszelką także Artylleryą do Moldawii wysła[li]
Na ostatku iż Porta ratyfikować niechce Traktatu d[la]
tego iż tę Inwazyą Woysk Cesarskich Rossyi przypisu[ie]
Bądź wreszcie mowią tu Polityczy iż Porta w tym stan[ie]
nieznaydzie się aby Woynę rozpocząć miała, chyba
w dalszym czasie a kto co opanował trzymać będzie.
Wczoray odprawił się Maryaż Xżny Sanguszka z Woie
dzantą Połocką, Xże Hetman Polny Lit: iest tu przy tym
na weselu Corki; Xże Poninski kupuie Dobra w Stollan[ach]
od Xcia Generała Podolskiego, iuż za Summę 150. mtł. zgodzi[li]
przysiągą tu iż za tę Pieniądze kupi Buławę Wielką Lit.

Więcey niemam co donieść oddaiąc się statecznej Łasce JWPa D[obrodzieia]

276

d. 5. 8bris 1774

Niemam wcale tą Pocztą coosobliwego ztąd do-
nieść JWPanu; bo przerwanym Proiekcie Rady
nieustaiącey y wszystkie ułożone Departamen-
ta, ktorych ostatni był Skarbowy y całe to Dzieło
niepodpisane zostało puki inne Materye Statu
niestaną; Po tey Radzie nieustaiącey Proiekta Kro-
lewskie na Delegacyi przedsięwzięto, ciakoż z tych
ieden w tych dniach stanął, to iest iż Rzplita
Siedem Millionow długow krolewskich wypłaci
tudziesz z Cztery Starostwa Nayś: Panu post ex-
stinctum Jus Possessorow Prawem dziedzicznym
są oddane; to iest Białłocerkiewskie, Kaniowskie
Chmielnickie y Bogusławskie z ktorych Possessorow
naystarszy iest JO JP Mniszech Kasztelan Krakow.
Zatym długo iescze Usumfructum czekać
należy, Wzięto potym Proiekt Cła Solnego dla
Krola, to iest Wolny handel wszystkim Soli iest
oddany (: excepto Żydow :) aby każdy Obywatel
handluiący złotych trzy od Cetnara Krolowi
zapłacił y to Cło we trzech Millionach Skarbowi
Krolewskiemu oddane salva bonificatione
od Rzpltey ieżeliby tey summy niewybrał; ten
iednak Projekt iescze do tąd do skutku nie

przysiedł JW Jmć P Podskarbi Nadw Lito. czyny o
Uktadźa Proiekt; Rozne tu częsci maią być
uktada iako to na Starostwa y krolewszczyzny kto
re maią bydz wdziedziczne obrocone, ale dobr
opłacone to wszystko dopiero w Projektach
Podatki publiczne częscie nieuregulowan
to czytamy iz będą Billety ze Skarbu Kor: na 3
Milliony podpisane, ktore Skarb in tertia p
te Podatkow publicznych przyimowac będzie
ale te Billety albo wielki y pełny kredyt nie
powinny będą in publico, iednym słowem mo
tu wszyscy iz te Nowe ustawy zgubią y zniszcz
Publicum. Xże Jmć General Podol: wielką da
kolacyą y Faiercwerk na Swięto S. Franciszka ble
wego Patrona JW Hetmana W Ko. O Pojedynk
JW Hetmana W W X Lito z Xiążęciem Hetmanem
Poln: Litt: wiesci się mowie ile Nay Pan Po
swoią ich zawziętosci miał usmierzyc, czeka
tu ie iednak na przybycie Xcia Hetmana, y o tym
Evenie doniese. Starostwa y krolewszczyzny
maią bydz uregulowane aby Possessorowie podług
ostatniey za 20 Lat Ceny onych postanowilli, a przez to
iesz cie plus Offerentia Preti była: tym sposobem ze
rą się w tą Dziedzictwie płaciąc Się od sta, iednym
słowem tak iak Jezuickie Dobra uregulowane były
szety. Jestem z wszgorną aplikacyą.

277 d. 12. 8bris 1774

W tych dniach na Delegacyi między innemi partykularnemi Proiektami ten publiczny Monetę papierową promowano, to iest aby Karb publiczny 33. Millionow billetami na Kredyt wydał zaręczaiąc za nie; ale więksa Część Delegatow przeciwko takowemu powstawszy Proiektowi iż to Nieprzyiaciel y Zdrayca Oyczyzny podaiąc y go, złym się oświad czyli y protestowali się iż naprzeciw temu Proiektowi podniosę w Wudztwach swoich głowni Konfederacyą, tak dalece iż ten schowany zastał Projekt. Interim wziąwn Głos JP Minister Rossyiski: wyrzucaiąc Delegacyi bezczynność partykularnemi bawiąc się Proiektami, żadnych pro publico nieztanowiwszy tym bardziey iż Limitacya Delegacyi dla kontraktow Lwows ma nastąpie, Xże Marszałek Poninski dał imieniem Delegacyi publiczną Deklaracyą iż przed Limitą ktora de 18. Cerl: ad 15. Janry ma nastąpie starac się będą aby Projekt Starostw y krolewszczyzn, Projekt Papieru stęplowanego

y Stagenerealnego te trzy Projekta przed te
Limity nastąpiły nakturg Skutek zapatr
wać się należy; y natym Podziś dnia Deleg
cya stanęła.
Doniosłem dwiema Pocztami o zapoczętem ze
nym Pojedynku między Hetmanami W. X. Lit.
czym Xiężna Hetmanowa Polna pod wiel
kiemi obowiązkami krwi Sapiezynskiey sp
rowadziła tu Męża swego który zaraz de 7. pr
Xcia Marcina Lubomirskiego Szwagra swe
wyzwał JW. Hetmana W. X. Lit. Przyzna
czywszy Miasteczko Górę o pięć mil do teg
Pojedynku, iakoż tego dnia Xże Sapieha
w kompanii JW. Hetmana Wielk. kor. Xcia Sa
guszka, Xcia Marcina y innych wielu Offi
cerow do tego z tąd wyiechali Miasteczka ż
tuiąc się nazaiutrz tu cest pro 8. Curr. do tego
experymentu. JW. Hetman wlżegut tego d
koncert u siebie na kompanij grac karat y
Jem graiąc wszelką spokoynośi umysłu
zachował y z wielkim sekrecie wyiazd Zu
na

ten taki poiedynek, tak dalece iz nazaiutrz
o Czwartey przededniem pod pozorem polowa
nia wyiechał, y o godzinie 8. rano stanął w Gó
rze na mieyscu wyznaczonym, ale w raz za
nim JmćX Kanclerz WKL. y JmćPan Podkancle
rzy Lit. na tamtym stanęli mieyscu, ten Pier
wszy Minister Duchowne y pobozne czynił
Reflexye od tego odwodząc Poiedynku, ale
gdy te zadney nie uczyniły impressyi JmćPan
Podkanclerzy tak Imieniem krolewskim iako
y całey Delegacyi położył Areszt, ktory Strony
Obiedwie sobie respektuiąc y szanuiąc, na inszy
dzien y mieysce ten odłozyli Poiedynek y z tym się
rozjechali na tu powrociwszy tu mieysce, JW
Hetman W Lit miał ~~[illegible]~~ z sobą JP. Konitzera
Czesnika Lit. za Sekundanta, JP Kaminskiego
JP Dziokonski Intendent y JP Jsora Cyrulik byli
przytomni. y iako nadzieiey niemasz aby
zgodę iakową Ci Dway Wodzowie przyięli, ni
ele JW Hetman W Lit umyslnie tu stanął, takteż
upewnic mogę iz zadney Zgody niechce y wprę
dce o tym Experymencie uslyszemy; wiem to
partykularnie iz krolowa Francuzka do Cesarzowey
Matki swoiey pisała aby JW Hetmanowi dała
Protekcyą, y Poseł tu Austryacki ma one sobie zalecony

ktoś zaś ten rozgłosił Poiedynek przytączony iż
formować będzie Billet.

w Warszawie d. 7. xbris 1774. o 5. g. wiecz

Przyiąłem prowokacyą WXcey Mci z przyzwoitą
ochotą Człowiekowi honor swoy kochaiącemu, cho
wam zaś determinacyą moię stawienia się dnia iu
trzeyszego w takim Sekrecie iakiego tylko y ś mia
łość y chęć uniknienia tumultu wyciąga gdy może
Nierownamy się w dyskrecyi, cała bowiem War
szawa pierwey, niż Ja sam o Intencyach WXcey Mci
była uwiadomiona, nie potrafię całą układnością
moią stłumić y uspokoić ciekawości tuteyszey
przewiduię zatym iż to szczęśliwe rozgłoszenie
nabawić Nas może iakiey kolwiek przeszkody
do tey Satysfakcyi, do ktorey Stan Nasz żartu
nieprzypuszcza, ażeby tedy uniknąć wszelkich
Inkonweniencyi, y uchronić się tych, ktorychby
tam intrygowana sprowadziła ciekawość, o
więżuię WXMc na honor y uczciwość ażebyś prze
Officyera ten List oddaiącego tey nocy wcześnie
uwiadomił mię o innym mieyscu, choćby w bli
skości gdzie Gory, niech ci ktorzy Widowiska
albo przeszkodzenia szukaią darmo do Gory
ziaią, My zaś w liczbie samych tylko czterech
Przyiacioł na inne mieysce nierozgłoszone zie
chawszy zyiściemy obowiązki Nasze Czekam y
Zostaię.

279 d. 19. Xbris 1771.

Od Limity ostatniey Seymu nie wiele tu Prac y Ustaw Prześwietney Delegacyi dochodziemy y czytamy oblatowanych w Grodzie y owszem w publiczney krajowey Materyi żaden dobry nie podany, w tych dniach iednak ieden będzie podany Generalnego Czopowego w Koronie y Litwie tyczący się na ktory powszechna Zgoda nastąpić miała to iest od Garca Piwa 2. gł. od Garca Wodki 12. gł. nie excypując Dobr Dziedzicznych, Na Podymne w Litwie także zgodzono się iednym słowem do ostatniego grosza wyniszczyć Obywatelow usiłują, ale tu powszechnie skarżą się iże Podatki nieznośne do ostatniey rozpaczy y rezolucyi przyprowadzą Obywatelow, Jeszcze przed Limitą Delegacyi ktora do Soboty trwać ma innych publicznych spodziewamy się Ustaw czyli Cła Generalnego, czyli Starostw y Krolewszczyzn; Jmć P. Regimentarz Stępkowski odebrał tu Raport z Ukrainy o buncie Chłopskim z tą okolicznością iakoby Markietani Rossyjscy dodawali y dowozili im wszelkiey Broni na iaki by to było koniec nie przewidziemy chyba że chcą zamieszania aby Ukrainę oderwać

Jest tu z Wiedni pewna wiadomość iż Inter
Nuntius Turecki bez pożegnania Dworu ta-
mecznego wyiechał; Porta znieść nie może iż
Woysko Austryackie Część Mołdawii y Wołosz-
czyzny zabrała do czego Chocim cesarz zabrać
usiłuie który Moskwa ma w tych Czasach
Porcie oddać, ale Woyska Austryackie pod to
zbliżyły się Miasto w umysle opanowania Jego
y na ten zapatruiemy się Ewent. Poseł Pruski
także z Stambułu wyiechał. Są iakieś taiemne
Kondycye Traktatu między Rossyą y Portą. Że
Poseł Francuzki w Stambule dopraszał się kom-
munikacyi iego ale Porta odpowiedziała iż ten
Czas nie wyszedł ogłosić go, chyba ieżeli Rossya
chce Pierwsza kommunikować go aby ten Poseł
do niey udał się: czego nigdy nie uczyni a zatym
stanęły iakoweś między temi dwiema Potencyami
oboiętzkie których cesarz Klary gorąco niechce,
Porta iednak do Exekucyi Traktatu widocznie przy-
stępuie.

JW JP Hetman W. W. X. Lit. posyłał JP Huminskiego
do Xcia Hetmana aby to co powiedział przy areszcie
w Gorze, iż Co się odwlecze to nie uciecze, chciał
zeiście, ale na to Xże Hetman nic nie odpowiedział
tylko przytomny JW Hetman W.K.; Iż znamy te Fa-
cyje JPa Hetmana, JP Huminski prosił o explika-
cyą tego słowa, ale JW Hetman WK odpowiedział
Iż niech się WPa explikował, z na Sentymenta mo-
Jmc Pan Hetman y z tym JP Huminski powrócił
z stancyi.

280 d. 26. Xbris 1774

Po roznych podawanych na Przeswiet. Delegacyi przed Limitą Proiektach, ieden tylko favore Nay. Pana stanął, ktory odstąpiwszy Cła Solnego niechcąc w kraiu Rewizyi onego czynić y nienawiści przez to od Ludu na siebie zasięgać, Rzplta z nay pewnieyszych y niezawodnych Dochodow Sześć Millionow zaraz wszy a Martio decursive co kwartał wypłacać Skarbowi obligowała się Krolewskiemu, Oprocz dawnieyszey Konstytucyi qua mediante Rzplta Sześć Millionow Długow Krolewskich wypłacić obowiązała się, y po tym pierwszym 5. Million. Prawie w przeszły Piątek Czynności swoie ad ultimam Januarii zalimitowała. Xże Marszałek Konfed. JmPan Hetman W. Kor. dziś z tąd do Lwowa wyjechali. Posłowie Cudzoziemscy nie tylko ustnie przed Limitą ale też y przez Noty Ministerio podane przez mocne Expressye dali poznać iż Interessa Europy wyciągaią aby wszelkie w Polszcze nastąpiło uspokoienie, iże żadney więcey Limity Seymu nie dopuszczą aby ta ostatnia była na ktorey Prze: Delegacya wszelkie swoie skończyła Czynności. Co razem zdaie się niepodobna aby per Februarium wszelkie zakończyła tak ważne ciężkie Materye. Xże Repnin po

dwutniew zielney tu Rezydencyi wyiechał ztąd od
kilku dni do Petersburga, Słychać tu mocno iż ten
dawnyż tu Poseł y Minister znaiący wszelkie tuteysze
Interessa iakowegoś tu miał czynić taiemną Nego-
cyacyą, postrzeżono tu iż bywał u Nay. Pana na Au-
dyencyi ale cało wszystko ustnie y sekretnie tra-
ktował, tak chyba w dalszym czasie ta Jego odkry-
ie się Negocyacya, pospieszył do Petersburga zta-
na wszelkie Poselstwo do Stambułu z wielką appa-
rencyą wybiera się będzie. Internuntius Cesarski
y Poseł Pruski z Stambułu wyiechali z czego roz-
formuią konjektury; Porta Francyi odmówiła
kommunikacyi Traktatu ostatniego y odpowie-
działa Posłowi: Iż ieszcze czas nie przyszedł ogło-
go, ale aby Francya rekwirowała go od [illegible]
Rossyi iż cesarska Potencya tey dopuści kommu-
nikacyi iż na ten czas y Porta oney nieodmówi
wnosząc ztąd sobie iż arcy taiemne między temi
dwiema Potencyami stawać kondycye Traktatu
musiały ktore na Wiosnę otworzą się. Rossya d.
21. Czerw. Chocim oddaie Turkom gdzie Austryacy bo
Miasto opasali a zatym tego czekamy Eventu.
Mowią tu iż JW. Pan tu przybędzie po trzech krolach
ia nie maiąc pewności mogę nieustanną przysyła-
korrespondencyą. Dzie Mowy przyłączam.

282 — d. 30. Ianvrii 1775

281 d. 23. Janvrÿ 1775

Spodziewam się iż Poczta niniejsza zastanie JW Pana szczęśliwie przywitanego w Domu swo im, o czym pożądaney czekam wiadomości. Po oddaleniu się z tąd Panskim żadne ciekawe nie nadeszły Nowiny; Gotuią tylko Proiekta na przyszłą Reassumpcyą Delegacyi; Artiuli Separati wszelki ktore woda Gnieznin ma miec w to żone tu żeśz Religij y Dyssydentow są gotowe; Rzecz pewna ale tym sposobem iż JW Poseł Rossyiski podał Naszym Ministrom Notę donoszące o Pośle Tureckim ktory przez kraie Rzpltey przechodzie będzie aby wolne miał z Ludźmi swemi przeyscie dopraszał się; Na ktorą Notę Nasze Ministerium odpisało; Iż ponieważ Porta do tąd cum Recognitione Majestatis nie przystała y przez Manifest swoy podczas Woyny z Rossyą wydany y ogłoszony Traktat Karłowicki zniwila, przeto Rzplta takowego Przeyscia przez Polskę dopuscie nie może. Takowy Respons Ministrow, JW Poseł Rossyiski miał się dekla

rowac

iż odeśle do Porty, y rozumieią tu iż ta opporycy
przyiściu Posła Tureckiego przyprowadzi Port
przy Insynuacyi Rosyiskiey do całkowitey Negocyac
y uczynienia Rekognicyi aby ten Sam Poseł Tur
ecki do Moskwy wprzód w Warszawie, tę uczyni
Rekognicyą, y na skutek ten zapatrywać się bę
dziemy. Więcey tą Pocztą nie mam co wyraża
czekam łaskawey litery Pańskiey o szczęśliwy
przybyciu y Powrocie JW Pana do Domu iako
też o Grodzińskiey podroży y odprawioney n
tamtym mieyscu konferencyi czyli ta iak
za sobą pociągnie konsekwencyę y odmian
Stateczney oddaię mię Łasce JW Pana z dozgon
nym piszę się poważaniem.
JW JP Kasztelan Wilki cięzce ledwo żyie

282 d. 30. Januarij 1776

Zbliża się po wtorze. Reassumpcya Delegacyi na ktorą co moment oczekuią przybycia Gości z kontraktow Lwowskich y Dubienskich, Mowią tu głośno iż Ministrowie Trzech Potencyi podadzą Notę swoię na Delegacyi aby ta konkluzyą Dzieło swoie do approbacyi Seymu y ten bez dalszey iuż Limity ukoro zakonczony stanął; Takową Notę swoię z wszystkiemi groźbami y na kray nieszczęśliwościami ułożoną uważać maią, ieżeliby Delegacya lub Stany na Seymie in Contrarium [zwłaszcza y wsparte te Rady] czynić miały; ~~Iż się zgadza z tym C[illegible]ny tu Minister pod bytność JW Pana in Regia odpowiedział mu; y z tym się niemniey zgadza co przeszłą doniosłem Pocztą iż Proiekta wszelkie na ten koniec wygotowane~~ stanęły do przeczytania y approbacyi onych na bliższey Delegacyi; Utrzymuią tu mocno iż Dyssydenci wzdą ad Legislationem y do Rady nieustaią cey; lecz też mocno szepcą iż naprzeciw tym dzisieyszym wszystkim Ustawom, inne przeciwne wypadną Eventa ktore na Podolu okazać się maią y do ktorych iuż tu namieniaią Wodza, iż też wprędce z tąd wybierać się ma końcem zamysłow swoich dopełnienia,

y nieyprędzey tego Wodza wyiawię aż ztąd oddalił.
Wszystkie Gazety y Listy Zagraniczne upewniai
o nieochybney Woynie in Imperio na ktorą krol
Pruski tak wielką ma gotowość iż po 30 Ludzi
każdą Chorągiew z Rekrutow zmocnie zlecił,
Wszystka Austryackie tilka Oborow zakładać będą
Namieniaią iuż ale ieszcze nie wymieniaią iż Szr
wna wielka Potencya z drugą mocno poróżniły
dochodzą tylko iż Anglia z Cesarzem, pragną
Elektorstwo Hannowerskie odebrać krolowi
Angielskiemu y innych Xiążąt Imperij scie
y ściągnąc, Jednym słowem przyszła wiosn
wyiawi te wszystkie konjektury. Niemniei
ze na ktore między Cesarzyą y Portą zanosi się
Rossya oddała Chocim Baszy Chocimskiemu: Austr
acy wielkie Magazeny w Moldawij zakładaią do
ktorych znaczna liczba Officyerow Rossyisk: osoblu
Cudzoziemcow udała się y u Cesarza służbę przyięła.
Mocno iestem ciekawy o skutku Podrozy y konfer
cyi JWPana w Grodnie y gdyby Interes wiadom
miał być na tamte miejsce odesłany y traktowa
Supplikuię na moie Ręce tę przesyłać Korrespo
dencyą, za mnie zaręczam się punktualnośc

283 d. 6. febr. 1775

Pierwszego dnia Reassumpcyi Sessyi Delegacyiny Ministrowie Cudzoziemscy podali Notę deklaracyię imieniem Dworow Swoich aby Delegacya czynnosci swoie ultro konczyła y na ten koniec 11. Punktow podali ktore maią bydz traktowane y dokonczone, przeciwnie zaś gdyby Delegacya zwłoki szukała, na ten czas Sami Ministrowie takowe Proiekta y Prawa stworzywszy y przepisawszy, podadzą one do approbacyi bliskiego Seymu, przeto wszystkie takowe Ustawy pro 28. Curr. dokonczone y dopełnione staną. Takoż w tych trzech dniach Proiekt Starostw y wszelkich krolewszczyzn uregulowany y podpisany stanął; Naypierwiey z tego Proiektu dwoiaki Turnus nastąpił, w takowych dwoch Proporcyach, Czyli te Dobra na lenność z płaceniem dwoiakiey kwarty oddane bydź maią. Czyli na Lata z płaceniem Pułtory kwarty. Stanęła pluralitas aby te Dobra per Emphyteusim na Lat 50. rozdane były z płaceniem z onich do Skarbu Pułtory kwarty; a w Sobotę aktualnie takowa ież ze wszystkiem podpisana Ustawa. Są cięzkie inne w tym Prawie Kondycye ktore po przedaniu do wpłaty w Grodzie naylepiey Nas informować będą przez 4. dni takowy Proiekt roztrząsniony y poprawiony bydź musiał; Dziś zatym zaczną Proiekta podatkow, et consequenter przepisane od

Ministrow w Nocie Projektu uregulowane y
decydowane stawac będą; Inne zas w Recess
do Seymu w dalszym czasie następuiącego
maią bydz z odłożone: Przeswiadczeni dotąd iestesmy
iż ta Delegacya wraz ze Seymem y konfederacyą
rozwiązaną zkonczy się w Marcu. Rzecz niepo-
ięta dla czego tak usiłuią te zakonczyc Obrady gdy
każdy też mowi iż w tym przynagleniu i akcie y
znaydzie się koniec [illegible] pomyslny dla Kra-
nie ten o ktorym szepcą iż inna wypadnie kon-
deracya; Interes Posła Tureckiego popieraszczenie
przez Polskę Dwor Rossyiski wziął na siebie, ta-
dalece iż Porta ma wyznaczyc Posła cum Rec-
gnitione do Dworu Naszego y tym sposobem ta
Sza zkonczy się Oppozycya. Rozgraniczenie
z Krolem Pruskim y Cesarzem bardzo oporem
idzie, kommissarze Rzpltey ultro chcą tego ro-
zgraniczenia y na mieysciach wyznaczonych do-
tąd zostaią; Ale kommissarze od tych Dworow
wszelką idą powolnością y zwłoki szukaią, ta-
dalece iż o Limite tey czynnosci domawiaią się
Krol Pruski konie pod Armaty in Specie ze Wsiow
wybrał pewną porą na wiosnę Woyną, ale gdzie
przeniknąc niemożemy. Mowią też o wziętych now-
alliancyach o czym dokładnieyszey oczekam y infor-
macyi. Interim za promocyą mego Interessu wi-
dnie nayniższe [illegible] składam podziękowanie
y iestem dozgonnie.

284 d. 13. febr: 1775

Przymuszona do Czynnosci publicznych Przeswietna
Delegacya przyspiesza wszelkie Projekta y po ustawie
wszelkich Krolewszczyzn Pogłowne Zydowskie do trzech
złotych podwyzszone Projekt Soli przed siebie wzięto, to iest
zostawiwszy wszelkim Obywatelom Wolny iey handel Lądem
y Wodą, Rewizya w kraju czniona nastąpic ma w ktorey
wytrąciwszy Szesc Cetnarow na Folwarczną potrzebę z reszty
od Cetnara zapłacic do Skarbu kor: obowiązano, in fabu-
ricum zaś kazdy do tego Skarbu płacic ma podług Taxy ktora
w Traktacie Commercij wyrazona będzie, ale do tey Taxcy Krol
Pruski nie dopusci bo ma znaczną Częsc Soli tu w kraiu, A za
tym Proiekt ten ze wszystkim in praemissis podpisany został,
Wzięto Projekt Papier Cechowany naprzeciw ktoremu Cała Pro-
wincya Litt: powstała iz y jednego oderwac nie mogli, przeto
koło ny płacic po 3. f od Arkusza sciągac się będzie; Wzięto potym
wrze przed siebie Łanowe y Podymne ale te Projekta na ten tydzien
ułożenia zostawione; Jednym słowem iak wszelkie przyspie-
szaią roboty na Delegacyi aby pro 20. Curr: ułozone stanęły
k nie zawodnie na tym Seymie Delegacya y Konfederacya
Seymowa Obrady konczyc się będą; Powszechna tez
powstaie trwoga aby po takowey nątęzoney robocie iakowa
kraju burza nie otworzyła się o ktorym wzruszeniu tych
taw a ztąd pewnym zamieszaniu iawnie y publicznie

wrowią, z tych naywięcey konjektur iż Potencye Pruska
Austryacka do Rozgraniczenia zabranego kraju finalnie
przystąpić niechcą, ale pod roznym pozorem takowy a
zwłoczą y Limity dopraszaią się, na ktorą z tąd zezwolić
niechcą y Kommissarze Rzpltey na mieyscu Rozgraniczen
dotąd siedzą; Szuka naybardziey tego zamieszania Krol Pr
ski y szepcą tu iż JPa Reytana ktory się protestował w pocz
kach tych Obrad na całkieś trzyma Dzieło aby zamieszał kray
a w tym zamieszaniu ostatnie na ten kray nastąpiły nieszczę
wości; Upatruią tu niechybną na Wiosnę Woynę na ten kon
o roznych [illegible] wziętych między Potencyami w Europie Prze
mierzach namieniaią, ale że ieszcze tych nie głoszą, czyli te
w aktualney ieszcze są między Potencyami negocyacyi Z
patrywai się w blisim czasie, na te Eventa należy.
Po zeysciu z tego Swiata JWo Kasztelana Wizkiego nowe
ustanowienie Rządow u Dworu nastąpić ma JW Rzewu
Ex Pisarz ma bydź Grand Maitre, JeyMćPani Miecznikowa
koronna ma w Zamku rezydować y Assamble trzymać
JmćP Aleksandrowicz Marszałkiem nad Liberyą, Jmć
Szeki koniuszy kor. Plenipotentem generalnym ma być
y Assessorem Naszym dla rządzenia Kassą. Co daley t
nastąpi z wszystkich punktu alnosiąc do Usług Pańskich
donieść nie omieszkam. Xcę Jmć kanclerz lubo przysz
do Zdrowia często iednak słabieie y zmienionego znayd

285 d. 20. febr. 1775

Po wyznaczeniu liczby Woyska y płacy na niego wyrachowaniu, Podatek Podymnego ułożony stanął, toiest: Pierwsze WWdztwa z dobroci gruntu, handlow &c. in prima Classi położone po Siedm Złotł: zkcomina inclusive z Dworami opłacać będą, drugie WWdztwa tey niemaiąc obfitości po pięć Złotł: płacić maią, y wszystkie WWdztwa wyznaczone ktore in prima et Secunda Classi do tey opłaty są położone; Przez ten Podatek Pogłowne iest zniesione dlatego WWdztwa Ruskie, Wołyńskie ktore Pogłownego nieopłacały, rownie od tąd Podymne płacić będą obligowane; Potym ustanowionym Podatku proponowano JchMćiX Biskupom aby Subsidium charitativum dla Rzpltey złożyć chcieli aleta Propozycya do Materyi Religii iest odłożona, chciano potym przystąpić do Proiektow partykularnych y o te z wielką żwawością dopominano się, iako zawsze Interes u Nas prywatny zwykł niesczęśliwie panować, iednak tych dopuścić niechciano puki Uregulowanie Woyska niestanie y nad tym aktualnie zasiadaią y pracuią; Przypominano się także o Proiekta Religii y Handlu, ale na te Dwa Proiektow Posłowie Rossyiski y Austryacki Posłowie (: Pruskiego niebyło:) odpowiedzieli: Jż te Dwa Proiekta w Gabinetach Cudzoziemskich układaią, ktorych czeście Dwory Nasze

nieułożyli y zatym ułożeniem czekać cesarze
należy, dlatego Interes ten wyciągać będzie, aby przy-
szłym Seym choć na tydzień cesarze prorogowany zo-
stał; Ta mowa tych Posłów zadziwiła wszystkich
ile ci Posłowie natym zagaili tę Delegacyą iż od tego
na żadną więcey niezezwolą Limitę; Wnosiemy z
tym sobie iż cesarze się na Prorogacyą choć na krótki
czas stanie; Strasrzyć tu nieustaią przyszłą Nową
Konfederacyą którą Król Pruski wzniecie może. Iżby
w Wielkiey polszcze zaergesię na którey Xiężna
Sułkowsky pomagać będą. Też Woysko Nowe w Polszcze
czyni Impressyą królowi Pruskiemu aby z Moskwą
niezłączyło się, bo nieochybnie na Wiosnę odmiany
w Europie spodziewać się należy, ile te Trzy Potencye rów-
nać muszą, dla utrzymania Equilibryi; Turcy dokto-
cinia weszli tym sposobem iż Moskwa pod Chocimem
stanęła naprzeciw Austryakom pocki Garnizon Turecki
z 5tu Woyska złożony wtey Fortecy nieulokował się, po
tym ulokowaniu natym mieyscu stanęli Turcy gdzie
Moskwa stała, y teraz aktualnie kordon Turecki naprze-
ciw Austryackiemu cesarz rozstawiony. Układaią w Stam-
bule ten Interes, ale wróżą iż nieprzyidzie do skutku
Turcy zabranego kraju nieustąpią Austryakom.
Zadnym sposobem Projektu o królewszczyznach dostać nie mo-
głem bo lubo u Piarów drukowany ale ten na Delegacyi po-
prawiany, dodawany, y wcale reformowany został, Tey-
pletkie mieć cesarze cierpliwość o którym wszystkim
nieubłię; wyznaiąc dorgo nie może dobrsługi Państw
prowadzą tane

286 d. 27 febr. 1775.

Po opisaniu Władzy Hetmanskiey y uregulowaniu Woyska przyszłego Lokacyi y Werbunkow Jego we Wszystkich Miastach y Miasteczkach excepto samych Wsi Dziedzicznych, żadna Władza y Powaga niebyła dotąd tak nieograniczona, iak ta Dziś stanęła, przystąpiono do Proiektu Duchowieństwa aby Biskupicum toto Clero Donum gratuitum Rzpltey corocznie opłacali, iakoż płacąc dotąd Hiberny 200m f. postąpili czwarte 300m tak dalece iż Inclusive z Hiberną 500m Corocznie wypłacać obowiązali się; Wzięty potym przed siebie Projekt Religionis ale ten nie zakonczony y dziś dokonczeyc go zechcą, iest tu powszechny ogłos iż Dyssydenci do Legislacyi przypuszczeni będą, co dziś iutro obiaśni się. Wypadł zatym Projekt Nagrody Xcia Marszałkowi Seymowemu y Konfederacyi, którym Projektem wyznacza sobie Starostwo pewne ad Vitae tempora a potym per Emphyteusim Familiy Jego, Item pewną Summę, iakową Rzplta chce mu corocznie wyznaczyc, Item Monopolium Tabaki z ktorego ofiaruie się Corocznie po 200m f. do Skarbu koron. wypłacac ale aż dopiero po trzech Latach, przez te zaś trzy Lata tę Summę zapraca

JchW.c PP. Delegatom y każdemu zneey osobna
wypłacać będzie, Jtem aby każdy Żyd od krzyntki
cechowaney po 2. f. Xliu płacił to iest od cechy ktorą
mieć powinien, iakoteż wszystkie Talmuty y księ-
żki Żydowskie stęplowane tego znakiem były;
Takowy Projekt dopiero przeczytany w Sobotę przed
Limitą ułożony Stanie zle przecież y JchW.c Delegaci
swoie mieć będą Pensye przez trzy Lata; Czekamy
teraz w tych dwoch dniach rożnych Projektow
skutkow ubiegam zbawiennych ale tych nie wie-
biecią y owszem iednostaynie utrzymuią iż te
Zbytnie uchwalone Podatki wielką z rozpaczy
Sprawienną rewolucyą;
W tych Dniach Xże Biskup Płocki deklarowany iest
Koadjutorem Biskupstwa Krakow.: Sam Xże Bi-
skup krakowski pisał do Xcia Biskupa Płockiego
ofiaruiąc mu y prosząc go aby tę koadjutoryą przyi-
rawyt ktora iest podpisana, Biskupi Kuiawski y
Poznański z tey dwu zmartwieni okoliczności, iże
albo Pierwszy, albo drugi w nadziei tego byli Wa-
kansu; Dnia wczorayszego byłem z Listem JW. Pa-
na Dobrod.a a JW. Podskarbiego przed wieczorem, kto-
Poczta pierwszy dla WPa stanęła, gdzie teraz kilku Goś-
z obiadu u tego Pana zastałem, ktory zobaczywszy mnie
ofiarował mi wprzod kielich Wina, niżeli List chciał
odebrać, ia widząc na co się zanosi poszedłem do JPa
Suchodolca y Jemu oddałem List opowiedziawszy od JW.
Pana, wreszcie nie mam co w tym wyrazie pe... se
z Doręczoney aplikacyey.

R. 6. Maij 1775.

Przypadły de 1a Czerw: z Limity Seym, był tegoż dnia
Zagaiony, po zagaieniu JW. X. Biskup Poznański zabrał
głos, Iż mimo wszelką pilność y dni na rozryw tę po-
wierzonych, dopełnić Delegacya Czynności Swoich nie
mogła, osobliwie co się tycze Articulos separatos y Tra-
ktatu handlowego na które Punkta Potencye z przyimie-
rzone między sobą nie zgodziły się, y z tego powodu do
kilkunastu dni Prorogacyi tey Delegacyi dopraszał się;
y na ten koniec czytany był Projekt Limity Seymu ad 20. Czerw:
po przeczytaniu X. Czetwertyński Poseł Bracławski: o tako-
wy Projekt wziąść ad deliberandum domawiał się; JW. X. Bi-
skup Poznański: odpowiedział Iż tylko w Materyach trudnych y
zawiłych Projekta ad deliberandum wzięte bywać zwykły,
X. Poseł replikował Iż Prawo żadnych nie excypuie Projektów
ale każdy nowy Projekt ma być wzięty na Deliberacyą ile
Motivum ma wielkie tey Deliberacyi które w swoim obcasnie
czasie; tak dalece iż tę Sessyą Seymową y Projekt przeczytany
do Piątku zalimitowano; W Piątek zatem po Zagaieniu gdy
X. Marszałek Seymowy pytał się o Zgodę do podpisu Proro-
gacyi, X. Poseł Bracławski: zabrawszy głos rekapitulował
dawne swoie Protestacye naprzeciw wszystkim Delegacyi
Czynnościom, Co zaś do Projektu wyraził aby w nim doło-
żono iż te ostatnia Limita będzie ku Ewakuacyi Woysk
dopraszał się, ile Obywatel furażami obciążony zniszczony
Ch: nowo uchwalonych Podatków wypłacać sposobności
mieć niebędzie; Zabrał także y X. Marszałek Kor: Głos
wszelkie tey Delegacyi mimo Sprawiedliwości czynione Protestacye

ustawy y innych wielu Posłow iż onych podpisywać nie
będą oświadczyli się; Przystąpiono zatym do Projektu w kto-
rym dzień Prorogacyi Seymu ostatniey ad 20. Aprl: wy-
znaczyli z tym dokładem chyba że Articuli Separati
y Traktat Handlowy tey dłuższey Delegacyi wyciągać
będą, y takowy Proiekt podpisany y Seym zalimitowany
został; Co zaś o Ewakuacyą Woysk w tym Proiekcie częsci
dołożono iż konferencye nakoniec z Ministrami Cu-
dzoziemskiemi podług nayprzerwszey Limity Seymu roz-
poczęte będą; y zatym Seym ten prorogowany podług
apparencyi nieostatnia będzie ta Limita kiedy Dwie Mate-
rye tak ważne ktore iak naydłuższey czas wyciągać mogą
a barziey te Potencye dla iakowegoś końca swego dłuższey
Delegacyi żądać będą; ktorą dziś rozpoczną od ułożenia
Woyska W.X.Litt. Daie się tu słyszeć iakoby JW. Hetman W.
W.X.Litt. miał tu wez zaciągać y rekrutować Ludzi ktorym
Zaliża ze swego Skarbu z upewnieniem maiąc iż Skarb Litew-
ski Zaliczenie wrocić mu przyrzekł, Officyerowie Sami Cudzo-
ziemscy znaydują się; Nie spodziewamy się aby tak prędko co
wybuchło, czy wprzod zapatrujemy się na Alleancye Potencyi, o
ktorych żadney pewnosci nie mamy puki Traktat między
Portą, y Rossyą odkryty nie będzie, O Francuzkim, Szwedzkim
y Rossyckl: zapewne twierdzą, ale to mało ieszcze choćby y Prus-
kiemi była, ieżeli Cesarza z krolem Pruskim nie rozerwą, lubo
tu mowią iż Krol Pruski pragnąc Cesarza osłabić, z Szwecyą
y Moskwą łączyć się będzie. Projektu ułożonego o krolew-
szczyznach dostać nie mogę że tylko mam Informacyą iż Za-
wakowane per Privilegium Krola in Emphyteusim Do lat 50
nadawane będą; O dalszey evenient donieść nieomieszkam.

JmP Kasztelan Wileński
w Hali umarł, nie odmieni się

288 d: 13 Mty 1775.

Niezarty ale istotną prawdę o krymkach Zołtych y Talmutach Cechach &c: wyraziłem, y na dowod tey prawdy Mowę Xcia Jmci Marszałka kor: przyłączam, od tego cżdnak o tym Projekcie ucichło, ale inne niemniey dzikie nastąpiły ale y tym zawczasu drogę zagrodzono; Przez ten Cały tydzien Woysko Litewskie układano y z regulowano iako tez Długi Woyskowe Płace, Zołd &c: ktore przeszło do 11. Millionow wynosiły, na tym się zkonczyło iz Skarb kor: Pułtora Milliona zapłaci co JW. Hetman WK podpisał, ale Szeffowie Regimentow wszystkich płacą y zapłaceni zostaią iz ich własność Rzpltey darowano; Przystąpiono potym do Gwarrancyi Prac wszystkich w Prawol: Delegacyi stanowionych z ktorą Gwarrancyą JP Poseł Rossyi odezwał się y one Imieniem Imperatorowey ofiarował, przyiąc ony Delegacya niechciała, ale ad Stronum przystąpiono et pluralitate Votorum podpisana, do tey iednak gwarrancyi ani Poseł Austryacki ani Pruski przystąpic niechciał mowiąc iz od Dworow swoich tego nie maią zlecenia, tak dalece iz tylko ze strony Rossyi ta stanęła Gwarrancya, Teraz traktuią de Articulis Separatis eundeß y o Traktacie handlowym, te pierwsze maią gotowe y iako ultimatum przeczytaią ktore przyiąc Delegacya będzie musiała, Względem Handlu krol Pruski opiera się aby od tuteyszych produktow Jemu płacono, Pruskie zas Produkta aby gratis ad Regnum

wchodziły, y te wspokoy Materya ieden tydzien
nietylko publiczne, ale y prywatne na tey Delegacyi
uprzątną Projekta, aby pro 20. Curr: do czytania Prac
stanowionych przez Delegacyą w Izbie Senatorskiey przy
stąpiono, a potym do podpisu onych bez naymnieyszey
Oppozycyi na co zapatrywać się będziemy: Wiado-
mości Zagraniczne żadney iescze pewności nie daią
o nowo wziętych między Polakami Przymierzach
Armuią się wszyscy ale niewiemy dokładnie z kim? y
na kogo? to wiemy zapewne iż Ministerium Ottomań
skie Ministrowi Austryackiemu w Stambule dekla
rowało, iż ieżeli Cesarz Jmc Woysk swoich z Wołosz
czyzny y Moldawiy tudzież y z krajów Polskich nie
wyciągnie y onych nie wyda; iż na ten czas Przyiazn
Porty z Austryą zerwać się musi; ztąd miarkuiemy
iż Porta będzie tu miała swoich alliantow ieżeli do Woy
ny z Austryą przyidzie ale Cesarz ultra Chocimia pragnie
w Mowie przyłączoney doczytasz się JW Pan o Kro-
lewszczyznach iak są dysponowane; Jesteśmy
tu teraz w Komissyi Naszey mocno zaprzątnieni gdzie
dziś Nayiaśn: Seym zasiadać będzie y JW Krewski
Ex Pisarz ktory ogolnie Całe Rządy wewnętrzne Dworu
obeymuie y rządzić wszystkim będzie podług upodoba
nia swego, niewiem zatym co nas za odmiany czekai
Ja zaś będę do zgonu nayniższym sługą JW Pana nieodmiennie [illegible]

289 d. 20. Mtý 1775

Przeswietna Delegacya przyspieszyła Czynnosci swoie, wszelkie Materye publiczne ułożywszy, tako to: Articulos Separatos, Traktat handlowny, y wszystko etc. etc. Namienitem dawniey iż Rossyiski Dwor przez Posła tu swego wszystkie Prawa ca Sankita dzisieyszey Delegacyi guarrantowała Dwor Wiedenski do takowey Guarrancyi przystąpić niechciał, dystyngwuiąc te Prawa to iest Ktdo Rządow Publicznych ustawy sciągają się, takowe gwarantuie, Co zaś do Osob partykularnych stanowione sięg ja się zkrzywdą y stratą Innych, takowych gwarantować wraz z Dworem Berlińskim odmowili; Po takowych publicznych Materyach stanowionych przystąpiła Delegacya do Proiektow swoich partykularnych, tu kto co chciał dawać y szarpać, wszystko otrzymał. Xiu Marszałkowi oczne zołnierne Pensye z Skarbu iedne ogolnie, drugie ad Vita tempora wypłacać postanowiono Starostwa y Krolewszczyzny przeszło Sto, iedne na Dziedzictwa drugie in Emphyteusin rozdano; przez Piątek y Sobotę do trzeciey y Czwartey godziny z rana nad partykularnemi Proiektami na Delegacyi czas strawiono y w wszystkiey Niedzieli nieprzepuszczaiąc niezliczone stanowiono Ustawy ale same partykularne, powszechny tu iest ogłos że te tak gwałtowne Sancita utrzymać się nigdy niebędą wcale, ktore lubo Rossya wszystkie gwarrantowała ale te Drugie dwie Potencye niechcą do nich przystąpić czekaią to wszystko swego czasu tym końcem aby Rossya raz gdziesię w Polszcze przetrata, Mamy tu pewną wiadomość iż Krol Pruski

ieden Oboz pod Tylzą między Litwą y Prusami drugi
w Wielkiey polszcze zakłada, Rossyiskie zas Woysk[a]
pod Białystok sciągac się maią; upewniaią tu iż te
zamachy są na Moskwę aby ią ultro z Polski wyp-
gować y nigdy w Rządy tuteysze niemieszała się
Krol Pruski ręczy iż z Cesarzem nierozwiedą się
z przyiazni; Potencya Pruska dziś tak straszna bo
przeszło 200^m liczy Woyska ma ieszcze iakowąś wy-
nać Impreze, albo Woiewodztwa Wielko polskie przed cię-
żarem uchwalonych Podatkow poddadzą mu się sa-
albolitez Zmudz całą zabierze ocalaiąc sobie hand-
przed Moskwą na Morzu Baltyckiem, ażby nam w...
nieopanował; Jednym słowem iz tu w wielkiey
trwodze przyszłego dieszcze cięższego iako ostatniego
zamieszania zostaiemy; Spieszę się na Reassum-
pcyą Seymu ciekawy będąc czyli iuz do czytania
Chwalebnych Praw stanowionych zaczynac będą,
powszechnie iednak mowią iż ten Seym zewszęs-
kim zakonczy się a przed dokonczeniem Rady nieu-
iącą ustanowioną odziedziczył przed ktorą Epoką Jmć X. K-
clerz z Biskupstwa swego Pozbawił; Jmć X. Okęckiego Bi-
skupa Chełmskiego Koadiutorem uczynił, Jmć X. Biskup Che-
łmski tegoż Biskupstwa Koadiutorem Jmć X. Alexan-
drowicza Officyała zapisał, Kasztelanią Wizką Jmć Panu Ale-
xandrowiczowi Marszałkowi Dworu oddała; JW. JP.
Rzewuski arcyszczęśliwe zaczyna prowadzić ie Rządy Dwor-
w Kamerze przysiągł z Namiestniczą Władzą krolewską
całą Reformę chce uczynić u Dworu, gdzie y ia tro-
skliwy o siebie iestem abym na Starość bez chleba
nie został; Jestem iednak dozgonnie obowiązany Sługa

 d. 27. Maj 1775.

Po expedyowaney wprzeszły Poniedziałek Poczcie
nastąpiła Reassumpcya Seymu, gdzie zagaiwszy Xżę
Marszałek Konfed: wyraził iż Delegacya Dzieło Czynności
swoich dokończyła które aby wpisane y ułożone dokładnie
było o Limitę Sessyi Seymowey do kilku dni doprasza
się, A zatym Limita do dnia dzisieyszego stanęła w Or-
dinie Czytania Praw co niemały czas zabierze; W ten
ostatni dzień z Niedzieli na Poniedziałek przeszły aż do
8. zrana na Delegacyi siedzieli szczególnie dla partykular-
nych Praw stanowienia, iako też niezliczona liczba
onych stanęła, Jest Regestr zasłużonych w Rzpltey prze-
szło dwiescie Osób tak w Delegacyi iako extra, którym
Dożywocia Lenności etc: rozdano kto o co prosił, miał,
JW. Pan Dziokoński Dożywocie ciężno na Starostwo
czyli o Lenność konkurował wiem tylko iż mu Posło-
wie Literacki przeszkodzili; Inni na żyiących Emphy-
teusim otrzymali co wielką nienawiść sprawuie;
Tey ostatniey Nocy stanęło Prawo iż Dwa Ministeria
w iednym Domu niesie się mogą, Xżę Marszałek
kor: y inni temu opierali się Projektowi ale Turnus
nastąpił y przepisał opponuiących się; To Prawo
stanęło favore JW. Ex Pisarza Rzewuskiego który
o Laskę Nadworną kor: konkurruie to iest przez Resi-
gnationem JPa Wielopolskiego iakoż on chciał
rezygnować ale favore JPa Bielinskiego Starosty
Garwolinskiego który z Szwagrem swoim o tę Laskę
zgodził się; A że Hetmanem Poll: kor: iest Rzewuski
przeto to Stanowienie Prawa było potrzebne; Nayś.
Pan odmówił JPa Bielinskiemu ofiaruiąc mu

Urząd korl: Order Orła białego y powrocenie wszyst-
kich Unkosztow wyłożonych, mimo tych wszystko
Laski JP Bielinski konkurrencyi swoiey odstąpić
niechciał y dotąd ten Interes w traktowaniu. Po
zkonczoney Delegacyi Ministrowie Cudzoziemscy
Zabrali Głosy winszując wszystkiem dopełnioney
Dzieła w ktorym tako szczegulnie Samego Dobra do
Rzpltey upatrywali, tak zaraz kuryerow do Dwo-
row swoich wysyłaią o tym donosząc na Delegacyi
dopełnieniu y otwyprowadzeniu Woysk z tego kra-
Cały upewnili Delegacyą; uważam to życzliwie; Prze-
Nayiaśnieyszej Pan z mocy Prawa to Pierwsze Con-
silium permanens y Osoby w nim zasiadaiące
nominować może; Zatym maiąc na Regestrze
do nominacyi Jmci Pana Zamoyskiego, Xcia Generała
Podolskiego y Jmci Pana Czaplica; Ci Trzey iuż się wymowili
od powiedziawszy iż iakowe Osoby tę Radę nieust-
iącą postanowiły, takowe też niech w niey zasiada-
niewiem wszere co inni powiedzą, ale wiedziemy iż
na takowąś inną Czynność Ci wszey Panowie za-
chowuią się; Lubo Delegacya skonczyła się, ale Seym
może być zalimitowany co od Dworow Cudzoziem-
dependuie podług iednak pozoru rzeczy, Seym y Kon-
federacya zakonczą się. Powszechnie mowią iż to cał-
Dzieło obalone będzie ktorego w żaden ani Berlin gwa-
rantować niechcieli, tylko Sama Rossya; Słychać też
iakoby Porta Cesarzowi Woynę deklarować miała
ale ta wiadomość konfirmacyi potrzebuie.

d. 3. Apr. 1775

291

W przeszły Poniedziałek zagaiwszy Seym in ordine czytania Ustaw chwalebnych na zakonczoney Delegacyi, po zagaieniu przed czytaniem zabrał Głos Xiąże Czetwertynski te wszelkie naganiaiąc czynnosci naprzeciw ktorym zawsze na tym mieysce Seymuiących protestował się y tę protestacyę dziś ponawia, dopominaiąc się o rozwiązanie konfederacyi, a iako przeciwko iuz stanowionemu wprzod Prawu o krolewszczyznach rozdano potym na ostatnich Sessyach Delegacyi Expektatywy rozne per Emphyteusim iako y jemu samemu Starostwo Zytomirskie tak nieprzyimuiąc go tym bezprawiem, aby go z tego Regestru zastrzonych wymazali publicznie od Xcia Marszałka konfederl. dopraszał się; Zabrał potym Głos Xże Marszałek Wielki korl. także tym wszelkim naganiaiąc czynnosciom odwołuiąc się na Ministrow kollegow swoich z ktoremi naprzeciw dystrybucyi tych krolewszczyzn iuz po zapadłym Prawie protestował się iako przy Prawie unius oppositio mieysca nieznalazła et pluralitate per Ternum przepisano, aby takowe bezprawie tu na Seymie poprawione było, domawiał się oraz aby Ultimata przez Ministrow cudzoziemsk: Ministerio oddane, a do Archivum Rzpltey złozone były; Po zkonczonych tych dwoch Głosach do czytania Praw stanowionych przystąpiono,

ktore od Rady Nieustaiącey czytać zaczęto; y lubo na każdey Sessyi przed czytaniem głosy zabierano bądź o Ewakuacyą Woyska, bądź o Rozwiązanie Konfederacyi usilnie domawiano się, na to iednak żadney rezolucyi niedano y dalsze aż do przeszłego Piątku kontynuowano czytanie w Sobotę Limita dla Gali Xiężny Generałowy Urodzenia ktorą JW Hetman WK w Młocinach sprawiał niebyło Sessyi aż do dnia dzisieyszego y spodziewam się iż w ten tydzień czytanie wszystkich Praw zakończy się. Jest tu wszystkich pytanie czyli konfederacya rozwiązana stanie. czyli nie, iedni affirmative, inni negative konkludują, ale to podobno od decyzyi Dworow Cudzoziemskich dependować będzie gdzie kuryerow wysłano; Interim Seym po Święptach zalimitują y wszystkie Expektatywy per Emphyteusesim na Delegacyi rozdane zniesć y uchylić maią. Jest tu pierwsza wiadomość iakoby w Stambule Pospolstwo zbuntowane Grekow y Chrześcian liczbę wycięli, wołaiąc Woyny Woyny. Woyska Tureckie nad Dunaiem ku Siedmiogrodzkiey Ziemi sciągaią się, Woyska Austryackie 80m do Węgier pod Miasto Pest, obozować będzie y powszechnie mowią iż Porta zacznie Woynę z Austryą; Przez dzisiaj iż tu Woysko Rossyiskie lubo za swoy grosz żyie, będzie iednak opuście kraiu niechce y owszem Magazeny Wielkie zakładać postanowiło;

Xiążę Kanclerz znowu zapadł bardzo na Zdrowiu, iuż ten Pan podobno zmierza do końca Życia swego.

Czekaią wszyscy Konsyliarzowie przyszłey Rady z ktorey naypierwsze Głowy uchylaią się.

d. 10. April 1775.

292

Z Limity przeszłego Piątku Sessye na Poniedziałek przeszły widzieliśmy czwarty dzień ciekawy w Senacie Sessyi, po zagaieniu ktorey JP Generał Artylleryi zabrał Głos wywodząc y naganiaiąc wszelkie czynności bezprawne na Delegacyi stanowione, aby one na tym Seymie nieaprobowane były; ale żeby Seym Extraordynaryjny był wprzod wyznaczony do Ratyfikacyi ktorych Praw, do zniesienia Innych; Drugi Sposob ratowania się podawał, aby do ktorey udać się Potencyi z dopraszaniem się y Zadaniem Subsidiorum Woyska y Pieniędzy. Natedwa podane Sposoby żadney niemiał Replicy, y przystąpiono do Czytania Praw stanowionych, po przeczytaniu ktorego Projektu Cła od Soli; JW Jmć Pan Stolnik WK zabrał Głos, stawaiąc z wielką gorliwością przy dawnych Prawach y Wolności Polskiey, ktorych ies[t] gotow ostatnią Ofiarą Życia bronić, tymbardziey że Potencye Zagraniczne Sprzymierzone do wyznaczenia Nam Granic nieprzystępuią, koncem tym podobno, aby resztę Kraju y Nas wszystkich w Niewolą swoią zabrali przeto wolemy tym Sposobem giniąc, ginmy przedziey przy obronie Oyczyzny Naszey, Wszakże Przodkowie Nasi nie razem powstali y Wzrost swoy wzięli, ale przez długi Czas Wiekow rozszerzali Granice Polskie, przeto y my udaymy się do obrony Nas Samych, Mamy przykłady Żyiących iescze iako to kollegi Mego JW[o] Hetmana Pol. i Xiędza Jmci Biskupa krakowskiego, ktorzy z Gorliwości za Oyczyzny poszli na Ofiarę, a że żeby to wzięcie się do obrony własney Stanom niepodobało się, podaie iescze powolnieyszy Sposob aby na tym Seymie do Solennego przystąpić Manifestu y żadney nieratyfikowac czynności puty puki Potencye Sprzymierzone do Rozgraniczenia dokładnego y pre

ciwnego

Onych nieprzystąpię y nie używaiąc abyśmy tey Rzeczy kraiu pewnemi bydź mogli tey y inne zabawe byty ex- pressye; do czego po uważeniu Woyny z niewzajemnie, Bo- tey Krowie Nayiasny Pan interlocutorie zaręczy mówie aby do żadnego gwałtownego iście nieprzystępować Srodka, aby wprzod wysłuchać Relacyi od Kommissarzow do Rozgraniczenia wysłanych, po ktorey wysłuchaney Relacyi brać przed siebie Sposoby będziemy do wspolnego ratunku tey Oyczyzny do czego Sąm podać Srodki nieomylny, a czy- tanie tey Relacyi na iutrzeyszy dzień y Sessyą odłożono. Well Marszałek zatym po Zagaieniu in Ordine do czytania Rap- portow od Kommissarzow graniczących, Zabrał Głos JWJ. X. Kanclerz WK. Jż Noty wszystkie do tey czynności podawane zabrały by długi czas do czytania Onych ktore streszczaiąc ten Zbior z nich Relacyi przedstawienie czyni; Jż nayprzod Kommissarze graniczący z Kroleм Pruskim stanąwszy po- dług Traktatu in Termino a quo; Kommissarze Pruscy Dwie mili po Nerzey ten Termin pokazywali y Polscy Traktatu trzymaiąc się do niczego przystąpić nie chcieli, y ta Sprzeczka à 1. 9bris ar ad 8. febr. trwała, y Pruscy Zemsty do porządku tago- dnieyszey doprasżali się y zątąd zaszło dozwolenie y na tym punkcie rozjechali się. Kommissarze zas graniczący z Austryą stanąwszy w Bobrku gdzie Rzeka beata w Wi- słę wpada, tam de Reito wszczęła się kwestya, Austryaccy Kommissarze tłomacząc Rzekę od potoczy Wisły, Polscy zas od Brzegu remonstruiąc Austryackim rzecz niesłychaną aby wpoprzod ku Wisły zaczynał się Terminus à quo. y w differencyi podawszy sobie Noty wysłali One do Dwo- row swoich ad Resolvendum Co poczem dawno nastąpiło y cze- kaią Rezolucyi; Czytano potym niektore Raporta do tego ściągaiące się y w tym Zabrał Głos JmeX. Biskup Kujawski przychylaiąc się do Srodkow powolnych y na ten koniec radził podanie Noty Ministrom Cudzoziemskim ktora czytana na Sessyi była; Jż im bardziey te Trzy

Potencye nalegaią o dokończenie Czynności na tym
Seymie tym bardziey troskliwsza będąc Rzplta iż
dotąd Granic swoich nie ma uregulowanych, y czyż na
cznych aby takowe na utrzeyszey Sessyi Stanom dali
upewnienie inaczey koniec tego Seymu nie będzie
mógł, y na tym podaniu Noty Sessya do iutra na środę
Zalimitowana. We środę doniosł JKc Marszałek konfeder.
iż Noty podane ale Responsu ieszcze otrzymać nie należy
Przeto na tey Sessyi przymawiali się do Mowy onegdayszey
JW Hetmana iedni chwaląc to Męstwo dla Miłości Oyczyzny
okazane, i mi Rostropności żarycząc w tym radzili y pro et
Contra mówiąc przystąpili potym do czytania Traktatów stano
wionych; We Czwartek Czytano nayprzód Noty podane a potym
Respons od Ministrów na nie dany, Iż zbytkiem a płaciłoby Rz
plta sądzi o tych Potencyach iakoby nad Traktaty zawarte
zabierać kraye chcieli; Iż gdy Rozgraniczenie nastąpić
niemogło a Seym zakończyć się powinien, Azatym aby to
Rozgraniczenie oddać y zostawić Wszystkiey Radzie Nieu
stającey która tych Granic podług Traktatu dopilnuie; po Prze
czytaniu takowych Responsów niechciano zezwalać aby ta
Materya Rozgraniczenia ad Consilium permanens przeciostała
ale Xiądz Kanclerz WK. zabrał Głos Aby ony ~~wprzód~~ wysłuchali
Rzecz niżeli o niey źle wprzód sądzili, y natenkoniec podał Pro
iekt do czytania Jakim sposobem to Rozgraniczenie do
Rady nieustającey ma być odesłane y przez nie traktowane;
Zabrał potym Głos Nayiaśnieyszy Pan wychwalaiąc męstwo y
odwagę JW Hetmana tym bardziey złego wyboru uczynionego
pokazywał swoie ukontentowanie; Iż ten Hetman może
ieszcze odzyskać w dalszych czasach utracone kraye; Życzył
potym Nayś. Pan aby te Noty y Responsa na nie dane w dzie
Iesz ce weszły Ustanowienie Prawa aby potomność wi
działa to wszystkie Uzurpacye y środki gwałtowne kto
remi te Potencye z przyimierzone naprzeciw Narodowi
Wolnemu postępowały, y na to wszyscy zgodzili się

przeczytano Prawo do złączenia tych Nor z Prawami sta-
nowionemi; Nakwestyą zaś Rozgraniczenia przysztego kto-
re ad Consilium permanens odesłać postanowiono, mieysca u-
stąpić Primus et pluralitate ta Materya Status do przyszłey
Rady nieustaiącey iest odesłana; Nastąpiły potym kwity
dla Kommissyi Skarbowych obuyga Narodow, y we Sobotę
onegdayszą z Południa y wieczor w Izbie Senatorskiey za-
siadano, gdzie ieszcze rozne Proiekta promowowano, iako
to Dworzanow przytomnym naow czas przy Nieszczęściu
krolewskim, Przez po 10.m f. z Skarbu Rzpltey naznaczono
corocznie wypłacać, Hayducy nobilitowani y po 3.m f. coro-
cznie brać maią; Ta Sessya trwała aż po połnocy na dziś
zalimitowana; Czekamy dziś albo iutra zapewne konca
z rozwiązaną konfederacyą y Radą nieustaiącą uregulowa-
ną, badz co chce iest wtym iakaś wielka taiemnica iż ku
do tego konca przynaglaią; Upewniaią tu iż mimo pierwsze
mu Ustanowieniu zakładania Magazynow za pieniądze dla
Woyska Rossyiś: te Woyska aktualnie Ordynans dostały
aby z tąd ruszały się; Utinam inne na ich mieysce tu nie za-
witały, a nayciężey Pruskich obawiamy się. Jest tu ieszcze
y ta wiadomość o Rebellii Poddanstwa w Czechach, ktorych
Rebellizantow iuż ma bydź znaczna liczba; Jezeli to Rebe-
lia Pruska; to ieszcze y większych iakowey Rewolucyi spodzie-
wać się należy; Quidquid sit te Rebellie niewiele dziś sprawować
naprzeciw Woyskom Regularnym, ktore łatwo Poddanych y Ludzi
nikczemnych y do Woyny niesposobnych uspokoić y zniesć mogą,
Jedna nayewiększa Nadzieja aby te Trzy Potencye zerwały z soba
Przyiaźn, leczy żadna Rebellia niewesprze Interessow Polskich
Niech JW. Hetmana inkluduję, radzebyśmy przy tych Rewoluc..
Potrzebną twierdzeli y Woyska mieli.
Dziś ieszcze do iutra nalezy roki tego Seymu zapatrywać
się będziemy o ktorych przyszłą Poczta punktualnie doniesę.

294

d. 17. Aprill: 1775.

Do dyaryuszu przeszła Pocztą ztąd ordynowanego nie zostaie tylko dwa Dni dopełnic go o Czynnościach Seymowych tezeli niepomyślnie przynaymniey szczęśliwie we Wtorek zakonczonych; y gdy rozne ieszcze promowowano w tych dwoch Dniach ostatnich Projekta; Nayciekawszy y nay zwawszy był Projekt Ratyfikacyi wszelkich czynnosci Delegacyi, na ktory Projekt Turnus nastąpił, y lubo Plenalitas przepisała, iednak Dwoch Ministrow Xże Marszałek W. kor. y Jmć Podkanclerzy Litt. in tantum in quantum ten Akt Ratyfikacyi z dawnemi Prawami kardynalnemi zgadza się, do niego przystępuią, obocznie wyraziło ale Lędocycy, Braetanscy, Łomżynski, Posłowie; iako z początku tey Delegacyi przy kardcy Limicie y Reassumpcyi naprzeciw wszelkim czynnosciom tu w Senacie y na Delegacyi protestowali się tak y dziś ese Parno protestuią się y z takową Protestacyą ciz Posłowie z Jzby Senatorskiey wyszli, mimo iednak to oswiadczenie Projekt został podpisany; y wprędce potym Pozegnanie przez Jmci X. Podkanclerza W. kor. w dłuzszey osnowie słow arcy dobrze ułozonych czytane ktore drukowane miec będziemy nastąpiło; y tak to Dzieło zakonczyło się, utinam iakowe inne w kraju nieotworzy się; Podano tez Notę do Rad y Nieustaiącey iz mimo wszelkie ostrzezenie Praw aby w zadnym Grodzie Manifestow nieprzyimowano, iednak dochodzi wiadomość, iz nietylko w Warszawskim Grodzie ale tez

y w innych poblizszych y dalszych Grodach takowe
naprzeciw temu Seymowi pozachodziły Manifesta. Ta Nota
od X.cia Podskarbiego W.k. iest podana, na ktorą inney
zważaiąc po tych Świętach Consilium permanens zawrze się
Na ktore są nominowani przed pożegnaniem Seymu:

z Senatu Biskup kujawski
Wileński.
Chełmski
Sołtyk Wwda Sendomirski
Radziwił kasztelan Wileński
Twardowski Wwda kaliski
Sosnowski Wwda Smoleński
Przebendowski Wwda Pomorski
Ant: Sułkowski Wwda Gnieźn.
Hryniewiecki kasztelan kamień.
Wilczewski kasztelan Podlaski
Szydłowski kasztelan Żarnow.
Dzierzbicki kasztelan Brzeski
Podoski kasztelan Ciechanow.
Ex Ministerio.
Młodziejowski K.W.K.
Brzostowski P.W.X.L.
Gurowski Marsz: Nadw. Lit.
Sapieha Hetman P.W.X.L.

Ex Equestri Ordine.
August Sułkowski Marszałek Rey:
Małachowski Referendarz Kor.
Kicki Koniuszy W.k.
Sanguszko Miecznik Lit.
Potocki Krayczy Kor.
Gadomski Podkomorzy Sochacz.
Wielopolski Star: Krakowski
Franciszek Rzewuski
Rogaliński Star: Nakielski
Sumiński
Mniszech Starosta Sanocki
Marcin Lubomirski
Dziekoński.
Szambelan Woroniecki
Butharyn
Kurzeniecki
Zyniew
Szczyt kasztell: Inflantski

Rebellia w Czechach lubo się rozszerza wiele iednak
ciez złapano y exekwowano, rozumieią tez iz to rzecz
będzie bez wszelkiey konsekwencyi, Zapewne nie trzeba
życzyć aby Moskwa z tąd wychodziła tą tylko cieszą się
nadzieią iz od Maja płace fieraze będą.

d. 24. Aprl: 1775

W przeszłą Srodę Consilium permanens tym spo-
sobem zagaione iż Nayś: Pan wysłuchawszy Mszy
w kaplicy swoiey z Konsyliarzami i tu przytomnemi
zasiadł w Pokoiu przed kaplicą gdzie tylko 24. JJO Kon-
syliarzow znaydowało się inni Nominowani dotąd
absentes, iak prędko zasiedli tak zaraz Xże Sułkowski
przeszły Woiewoda a teraznieyszy Marszałek tey Rady
na ustęp kazał; wyszli Arbitri y ta Sessya pierwsza
naywięcey półtory godziny zabawiwszy gdzie niekto-
rzy Konsyliarze przysięgę wykonali y Sessyą do iutra
na Wtorek zalimitowana została, Lubo Secretum
Rade bardzo ostrzeżone, transpiruie iednak z tey
Sessyi iż iakowyś pierwszy Spor y kłotnie na tey Radzie
zagaioney między przytomnemi wszczęły się, uważa.
o oprocz tego iż dla formowania Departamentow tey
Rady kompletu dotąd nieprzybyłych Osob nominowa-
nych niema; Zaden z Ministrow ktory nie wchodzy
wchodzie nie chcieli w tę radę osoblicie Xże Marszałek
W. Kor: na Pokoiach nie znaydowali się, Xże Sapieha He-
tman Nadw: Laskę przed krolem, Zapatruiemy się na
Ialousie tey Rady nieustaiącey ktorey wszyscy
wrożą iż wprędce ustanie; Oprocz Manifestow w tu-
teyszym Grodzie zaniesionych o innych w kraju nie
słyszemy & Ukrainam nie usłyszeliśmy, ile Manifestantes
w srodku Trzech Potencyi ieżeli dotąd z sobą trzyma-
iących wprędce uspokoieni zostaliby; Interim kon-
nessya

Rzplitey Skarbu kor[l]. stosuiąc się do ustaw Prawa
Nowego, Podatki układa y Monetę rząd gotuie, Co
y podobno w WW Księstwie Lit[ewskim] nastąpi. Nie mam więcey tą Po-
cztą co donieść obaczemy co daley wyniknie; Rebellią
w Czechach Woyska Cesarskie uprzątnąć już spokoiu iże
iuż kilku Szeffow Hussitow złapano, liczba iednak ieszcze
znaczna tych Ludzi znayduie się. Jest tu y ta Wiadomość iuż
pewna y niezawodna że Porta z Cesarzem zupełnie zaszłe
dyfferencye ułożyła ustąpiwszy Austryi Trzy Powiaty na
Wołoszczyznie y pas Bukowiny z ktorego iedną Częśći wyiął
dla Garnizonu Chocimskiego; a kiedy Porta tak wielka
Potencya ten Naiazd y Zabranie wprzod krayow dyssy-
mulule Cesarzowi y żadney Woyny podnosić w tych czas
niechce, miarę z tego brać należy iż y tu w Polszcze Dach
uspokoi się ni mniey żadney z tąd nadziei pomocy nie
maiąc; Jedno Rozgraniczenie tworzyć nas powinno
aby ieszcze iakowego nieodrywano kraiu; Co daley
nastąpi zwykłą punktualnością donosić nieprzesta[n]
wyznaiąc dozgonnie.

216 d. 24. April 1775.

Po napisanym y oddanym na Pocztę Liście przyszła tu nagła ciekawa iakaś Nowina dla ktorey Consilium permanens (: na iutro odłożoney :) dziś od Rana samego zwołane y zaproszone przez Xcia Sułkowskiego iako Marszałka tak dalece iż NayJPan z JJW Konsyliarzami od szostey z rana zasiadłszy do tey godziny odeyścia Poczty ciągle in Conclavi bawili y siedzieli; z tey nagłey złożoney Rady rożne tu konjektur[y] iż Listy osobliwsze z Moskwy nadeszły, ale to będzie naypewnieysza iż iakoby Cesarskie Woyska Woiewodztwo Lubelskie całe zabrały; a zatym nie wiedząc dokładney pewności czekać konca tey Rady musiemy po ktorey naypewniey de Motivo oney dowiemy się, ale ieżeli o Cesarzu ziście się, to zapewne y Krol Pruski do Wielkiey polski zawita; Seym uchwalili Zakonczenie, ale zaboru swego nie konczą-

297

150

Jaśnie Wielmożnemu Jmci Panu

Chmarze

Instygatorowi W. X. Litt.º y

Dobrodzieiowi

O

p Grodnu.

298

D. 1. Maj 1775.

Co przeszłą namienitem Pocztą zokazyi tak skwapliwie złożoney Rady Nieustaiącey, niniejszą Pocztą przyczynę tegu wyrażam: Jż JW Hetman WK w nocy rozesłał był Billety do wszystkich Szeffow Regimentow tu stoiących aby nazaiutrz w Poniedziałek do dnia Przysięgę wierności wykonali, iakoż tak się stało iż o 4. zrana Jmć Pan Graff Bruhl Generał Artylleryi Imieniem Hetmanskiem do wszystkich Szeffow Regimentu przybywszy gdzie y Gemeyni w paradzie stać musieli takową Przysięgę krolowi, Rzpltey wierność y Hetmanowi posłuszenstwo dopełnili. Xże Sułkowski Rady Nieustaiącey Marszałek Uważaiąc tę czynność iakoby była zuwiną Prawu y Prerogatyw tey Radzie nadanych w nocy krola zbudził aby iak nayraniey tę Radę złożył, Nay. Pan złowiwszy Mu rozpisać billety, pobudzili w nocy wszystkich JW Konsyliarzow aby na 6. zrana na tey Zamku znaydowali się Radzie, iakoż wszyscy stawili się Nay. Pan wyszedł do Siedmny zasiadł, gdzie Xże Marszałek tę Czynność bezprawną całey Remonstrował Radzie, z ktory JWo Ogrodzkiego Sekretarza kor. do JWo Hetmana wysłano na tę zapraszaiącego Radę, ale JW Hetman odpowiedział iż z Czynności swoiey nie Radzie ale Stanom na Seymie Zgromadzonym Sprawiać się powinien, przez przyięcie zaś iednak do Nay. Pana samemu Expedkowa się będzie. Siedziano na tey Radzie aż po Pierwszey z południa y na Piątek zalimitowano, gdzie ultro Radzie tego Wodza chciano dopiero w Piątek JW Hetman na tę Radę zaproszony pokazał Artykuły woyskowe na tey ~~Dele~~gacyi ułożone

gdzie takową Przysięgę od Woyska odebrać mu Pra
pozwoliło, Rada zaś nieustaiąca Prawa tey Rady trzym
iąc się gdzie Hetmanowi do tey Rady referowdać się wskazu
Całe Consilium w żadnym nie wiele stanęło o tym Punkcie w A
tykułach Woyskowych nie twierdząc choć wielu zasiadaią
w tey Radzie na Delegacyi Siedzieli nie wiedzieli co stanowić
Materyą te do Rezolucyi przyszłego Seymu odesłali y
z Tryumfem JW Hetman zrobiwszy się swoie wyszedł z te
Rady. Na dniu wczorayszym JW Hetman W.K: wszystkim
Szeffom Stabs Officyerom y Officyerom przed Sobą stanąć Or
dinse wydał, iakoż wszyscy się stawili na jego Pokoiach, i
dnego tylko Xcia WW dę Ruskiego stawać dyspensował, a
Xże Sułkowski Marszałek Consilij Szeff Regimentu Łanowe
y Xże Poniński Ordynackiego prezentowali się y te Party
co niedziela czynić będą obowiązani, co podobno z umartw
niem tych Szeffow bydz musi; W przeszły Piątek Xże Czę
twertyński Poseł przeszły Bracławski Solenny w Grodzie
tuyskim naprzeciw Seymowi Delegacyi y wszystkim
wom zaniósł Manifest którego nabyć Pięć Arkuszy
ten w Grodzie przepisuią; bynaymniey te Impressyi ni
nie czyni bo wiedzą wszyscy iż nie mamy sił popierać ta
we oświadczenia, a do tego Posłowie Cudzoziemscy Nayś
y Ministrom Naszym Donieśli iż ktokolwiek tym Usta
sprzeciwiać się będzie iak Nieprzyjaciel traktowany z
stanie y nie spodziewamy się aby kto porwać się miał
In religio altum tu Silentium. JW Tyzenhauz P. NL
podług Prawa zostawszy Ministrem z konsystencyą a
ieta podawszy w Sobotę z tąd wyjechał komissya z
Sułkowskiem od 8bra zali nietowana; Co zaś o tym d
z tąd doniesiemy bayka non verificatur.

D. 8. Maj 1775.

Po znacznych z tego tu mieysca Ewentach, nagle razem wszelkie ustały wiadomosci; Consilium permanens regularnie dwa razy w Tydzien Wtorek, y Piątek odprawua się, na ktorym dotąd o samych Officyalistach Subalternach traktowano ktorych wyznaczono, po utworzeniu tych y innych tey Rady tyczących się okolicznosci, wnosiemy sobie iz ta Rada podzieli się na Departamenta podług Ustawy tey Radzie przepisaney, Ostatni Seym ustanowił Sądy Seymowe do sądzenia Criminum Status y Sędziowie przy koncu tego Seymu nominowani zostali, gdy dopominano się o Reassumpcyą tych Sądow, representowano na tey Radzie iz Prawo mieć chce aby Sędziowie w ostatnim dniu Seymu Przysięgę wykonawszy tę Sądy Zagaili, a że to nie nastąpiło, przeto y te Sądy mieysca mieć niemogą y Crimina Status sądzone niebędą do przyszłego Seymu; Inkluduię Solenny Manifest, oprocz ktorego więcey nic w kraju dotąd niesłyszemy, y usłyszec niespodziewamy się a przynaymniey nie tak prędko, Należy się pierwey na te Zprzymierzone z sobą zapatrywać Potencye, między ktoremi wsrodku iesteśmy, y Porywczych wmomencie uduszcie by mogli; Wsey ufności nieprzerwaney w kraiu spokoynosci, Kommissya Rzpltey Skarbu koronnę Uniwersały Cła generalnego Podymnego iuz rozpisuie y do Grodow rozsyła

aby

Podatki nowe cale nayprędzey do Skarbu wpły-
waty, Dziś Jmieniny Nayiaśn: Pana całe nayws pa-
nialszą obchodzić będziemy Uroczystością, Nabożenstwo
u S^to Krzyża na ktore z wielką gotuią się Paradą po ktorym
Stoł wielki z kawalerami Orderu S^o Stanisława przy
Muzyce y koncertach w Zamku przygotowany, wie-
czor zaś Komedya, Galata zakonczy się. Więcey nieman
Co osobliwego donieść, Ufinam y przyszłemi Pocztami
nigdy nic niepomyslnego donieść niemiałem.

300 D. 15. Maj. 1776.

W tych dniach Rada nieustaiąca miała przyczynę do wielkiey deliberacyi do ktorey postępek zwyczayny Krola Pruskiego dał Materyą: to iest Monarcha ten wydał Edykta swoie do Obywatelow Woddztwa Inowrocławskiego y innych poley stronie Rzeki Noteci mieszkaiących, co na 4. mile wszerz, wzdłuż więcey a dwadziescia mil przeszło kraju rozciągasię, aby pro 22. Curr: wszyscy Obywatele Homagium z przysięgą wiernosci temu krolowi pod konfiskacyą Dobr wykonali; Nad takowym Edyktem Rada tuteysza zaś radząc y Wotuiąc zrezolwowała; aby Uniwersały do tychże Obywatelow wydane były, czynienie takowego Homagium zakazuiące. y takowe Uniwersały aktualnie w druku znayduią się; Niewiemy iezeli te srodki pomyslne sprawią skutki, ile Obywatele tameczni z doswiadczenia przerazeni iż ten Monarcha za nieposłuszenstwo Edyktom Jego iest prędki z konfiskowac Dobra y Maiątki onych. Za przykładem tego Monarchy cięz y Austrya Patwisty zabrac odzywasię, za ktorym y Rossya rozszerzyc Granic niechybnie; Wiey dziś iestesmy Sytuacyi mimo Traktatow stanowionych z tym większym nieszczęsciem gdy ograniczenie consulto zapewne zachieszczone aby te Potencye chciały kraju iescze zabrały; Szepią też iz Rossya w tych okolicznosciach sprzeciwiać się niechce opieszczera, cierpliwość y moderacyą zachowac zaleca do pomyslnieyszego czasu, poki koniunktury nieodmienią się; Oprocz wydania tych Uniwersałow, noty od Rady Nieustaiącey tuteyszym Ministrom Cudrozaemnym z doniesieniem Edyktu krola Pruskiego są podane; Ktore Ciz Ministrowie nieomylnie ad referendum Dworom swoim wezmą, a tym czasem krol Pruski swoię dopełni Imprezę.

JW Jmć Pan Hetman W. W. X. Litt. y z Jey Mcią swoią ztąd do Litwy wyiezdzaią, tudziesz y Xze Jmć Hetman Polny W. X. Litt. obawiaią się tu aby ci Panowie swoiey zawziętości na tamtym mieyscu niedopełnieli. Xze Jmć Pan Hetman mówił mi w tych dniach na Pokoiach iz będąc tak punktualny z JW. Panem Mcim Pan Dobrodzieiem w korrespondencyi y o rozne okolicznosci pytaiąc mnie się okolicznosci obligował mię abym tę korrespondencyą z tym Panem po oddaleniu się ztąd Jego zachował; Skrecz prawdziwą iz niemogłem się z tey usługi wymowić, y musiałem to politycznie uczynić, ale dla roznych waznych przyczyn zyscić mowiey obietniey nie mogę, tey raz wyrzekszy się usługi, czekam tylko zadaną uktyminować y zachowic do mozności postanowienia. Zapawszy Universał, ten inkluduię.

301 d. 22. Maj 1775.

Po wydanych Uniwersałach do WWdztw Wielkopolskich przeszłą Pocztą kommunikowanych ustawiczne tu wychodzą z Rady nieustaiącey Noty do Ministrow tuteyszych Cudzoziem skich koncem ułatwienia Dzieła Rozgraniczenia osobliwie z krolem Pruskim tey Radzie przez Seym ostatni oddanego. Interim Regimenta niektore tu kwateruiące y Chorągwie Pol skie do zmocnienia Partyi Wielkopolskiey do Poznania, Wschowy, Kosciana y innych Miast Pogranicznych ztąd aktualnie wszystkie wychodzą iż y Moskwy kilka Tysięcy w tamtę stronę ordynowanych będzie, w tym ieednak ciekawe trzeba konfirmacyi; To zaś pewniey z JW Imci Pan Hetman WK w tych dniach do Moskwy ztąd wyieżdża rozne rozni formuią ztąd sobie koniektury, ie dni mowią iż dla zawarcia iakowegoś Przymierza, ale że ta negocyacya ani z Seymu niepochodzi, ani tez Rada nieustaiąca stanowienia tey alliansyi wszystkie mocy niema, przeto inne obiectum tey podrozy bydz musi ktore taktu potaiemnie tło naczą iz ten Wodz przez kredyt ziednany sobie na tamtym mieyscu y z samą Imperatorową mimo Ministerium tameczne traktowanie y zniesienie się wyiednac y wyrobic usiłuie aby ta Monarchini na 12m Woyska tu w Polszcze zrekrutowanego żołd y płacę opatrzyła pod tego Wodza kommendą, o czym iuż dawniey mowiono, a teraz podobno ziscic Negocyacyą swoią pragnie; Xże General Ziem Podolskich także do Litwy ztąd wyieżdża biorze z Regimentu ztąd swego kilkudziesiąt Ludzi dokładnie w Musztrze wyćwiczonych dla wymusztrowania

tameczowych Regimentow, y zdaie Nam się iz w tedny
czasie z wielkim Woyskiem iako w wielkiey zyięc z sobe
przyiazniey ztąd do Litwy wybiera się. W tey tą Poczt.
niemam co oznaymic, zdaie się do tąd iz poządany
ciesząc się będziemy Pokoiem, ile y Nayiaś. Pan na
Wielkie Swiątki do Olbora Dobr Jmci Xa Biskupa k
iaws. oddalic się ztąd postanowił.

3v2 d. 29. Maji 1775

Po przeszłych wyrazonych wiadomosciach o Edykcie
krola Pruskiego końcem uczynienia homagij y przeciwnie Uni
wersale krolewskim z tąd wydanym, przyszła tu wiadomość
iz na dniu wyznaczonym dotey gwałtowney teraznieyszości de
22 curr: ziechali się Obywatele gdy długo tego dnia nad wzięciem
rezolucyi swoiey deliberowali a widząc z strony Pruskiey tak gwał
towne natęzenie tak dalece iz y Uniwersał z tąd wydany zdarto
do tego hołdu przystąpili, iednak nie wszyscy, została się znaczna
Część Obywatelow ktorzy tego homagium wypełnić niechcieli y dano
im iescze Czas ad 1. Junij pod konfiskaty Dobr y Maiątkow gdyby
przystąpić niechcieli; Naypierwsi zas byli do tego uczynienia hołdu
i Posłowie ktorzy tu w Delegacyi zasiadali, Prawa stanowili, po
dobno uchwalone Podatki z tey wyprzysięgać się dopuscili Oyczyzny;
Wzgłędek przeszły ten Raport z Wielkopolski na Radzie nieustaiącey
był rozstrząsany, y lubo dokładnie wiedzieć niemozemy
jakowe wtym zdania były, domyslamy się iednak iz Możnemu
ustopie nalezy do pomyslnieyszey pory, Ta Rada o Reassumpcyą
Sądow Seymowych z Seymu ostatniego wyznaczonych mocno
nalega y JW. Marszałkowi koro: zaleciła aby do Sędziow nomi
nowanych Listy rozpisał do ziechania natychmiastowey y Przysięgi
przed tą Radą wykonania, na co JW. Marszałek odpowiedział
iz Ci Sędziowie przed Stanami tę Przysięgę wypełnić powinni
nie przed Radą nieustaiącą ktora nie iest Stanami; a zatym od
Rady tey Listy wyszły do Senatorow y do Obywatelow aby tu zie
chali y te Sądy reassumowali końcem podobno Sądzenia tych
ktorzy Manifesta potym Seymie zaniesli; JW. Jmć Pan Hetman
W.K. od dnia do dnia swoy z tąd odkłada do Moskwy wyiazd
szukaiąc Nervum ktory w nak wtych dniach nastąpi;

Xże Generał wprzeszły tydzien z tąd do Włodawy w Brześ
wyiechał, szepcą tu mocno iż pod tym pozorem podroży d
Litwy, udaśię ztamtąd do Moskwy od całey tey wysłany D
mitij ktora uchwalonych na ostatnim Seymie Podatków
znieść niemoże, maiąc wszelką ufność w Ministrze Po
tomkin ktory teraz w naypierwszym u Imperatorowy
zostaie kredycie. Nie kontenci oraz y złey władzy tak o
szerney Hetmanskiey; iednym słowem y w kraju y za Gr
nicą rozpoczynaią się rozne Intrygi ut inam koncem dob
Mowią tu o alliansyi między Francyą Anglią y Rossyą zaw
tey ktora by wielkie sprawiła zadziwienie osobliwie międ
Pierwszemi dwiema Potencyami, ale dziś niepowinno by
nie dziwnego, w tylko wstrzymanie cię (?) Polityków u
dzie iaknayprędzey Objectum tak znacznego armowan
się Hiszpanii y wystawienia Flotty y Okrętów we wszys
Portach swoich, czyli naprzeciw krolom Afrykanskim, czyli te
naprzeciw Anglij iakowa przestano cirta wykonać Impreze, op
tego wszystkie zamieniaią gazety Cudzoziemskie iż Franc
sto Millionow Złotł w Hollandyi zaciągnęła; a zatym czeka
należy dalszych Zamysłow skutku tego Domu Burbonskie
In religijo w Regia wszystko spokoyno; Nayiasnieyszy
wprzyszłą Sobotę wyiezdża z tąd do Obora na Sucholaske
do JmX Biskupa kiyawsk: z tąd 18. mil. Jestem przyty
zdorgomnym przyciągnieniem.

303

d. 5. Junij 1775.

W przeszłą Sobotę do dnia Nayjaśnl: Pan z tąd do Olborza wyjechał z powrotem w przyszły Czwartek do Regiam dla Sessyi Piątkowey Rady nieustaiącey, z ktorey Listy okolne do Senatorow y Sędziow na Sądy Seymowe wyznaczonych wyszły aby tu pro 12. curr: przed tą Radą stanąwszy Przysięgę wykonali y tę Sądy reassumowali, Lubo tu odpowiadaią iż Prawo mieć chce aby tę Przysięgę przed Stanami wykonali, Rada zaś niejest Stanami. Spodziewaią się ultro iednak iż za przybyciem niektorych JchMciow Sądy te zagaione sądzic się będą, maiąc w tym zakoręyś polityczny koniec. Xże Jmć Kanclerz Lubo ma czasem Intervalla iakowoyś Czerstwości twierdzą iednak wszyscy iż ten Wielki Minister degoryeua. Czekamy z tamtąd wiadomości o Obrotach Xcia JMci Generała Podolskiego: w Xięstwie Lettm Inreligiego tu in Regia dla po oddaleniu się większey części Gości nie niesłyszemy; ani wewnętrznie ani zewnętrznie żadnych osobliwych niemamy wiadomości przepraszam zatę Porte JWPana albo przyszłemi następuiącemi Nagrodzę Ustnami pomyślnemi.

Juz się nieodmienni z dnia aktualnie [illegible] Sejmowe zagai[illegible]
będą na ktore Senatorowie [illegible] zieżdżaią. Się [illegible] [illegible]

304 d. 12. Juny 1775.

Nieopisniey powrotu Nayiaśn. Pana o ktorym Gazeta publiczna donosi; Nazajutrz w Sobotę była Sessya Rady nieustaiącey, ale ~~[illegible]~~ druga Seymowa będzie Arcy ciekawa; ale na ~~[illegible]~~ dziś wyznaczone Są Sądy Seymowe na ktore od tey Rady Listy uniwersalne [illegible] y nie słyszemy tu aby kto przybył, chyba z tuteyszych przytomnych Senatorow y pozostałych Posłow te Sądy składać będą; słyszemy tu iednak iż naprzeciw tym Sądom y uzurpacyi przez tę Radę władzy samym Trzem Stanom oddaney, Manifesta pozaciągali od roznych Obywatelow y Posłow; bądz co chce tak tu są rzeczy nałożone iż te Sądy ultro sprawować będą y Manifestow naprzeciw konstytucyi mnieysze uważać maią, czego Ewent w tych dniach Ziści się; Za relacyą więcey tu nie mamy nic ozobliwego, Krol Pruski co zabrał to trzyma, Woyska Polskie y Rossyiskiego Części stoią w Wielkiey polszcze aby resztę tego kraiu zastąpiły. W Inowrocławiu recenter zabranym Obywatele tameczni ziechali się na Elekcyą Podkomorzego, Woysko Pruskie otoczyło Kościoł y wszystkę Szlachtę wraz z tym wzięto. Przez ostatnią Pocztę Cudzoziemską przyszła tu wiadomość iakoby Krola Angielskiego z Pistoletu zabito, o czym naypierwszą Pocztą czekaią konfirmacyi. gdyby ziścić się miała, wielką odmianę w Europie sprawiłaby; Ciekawie zapatruiemy się na całą Expedycyą czyli Imprezę Krol Pruski wszystkie ze Wsiow zebrał konie do Armat y pod Artyllerya y od kilku Niedziel wgotowości ie trzymaią. Posła Francuzkiego do Petersburga przeieżdżaiącego codziennie tu oczekuią ktory w Pałacu JW Hetmana W. W. X. Litt. rezydować będzie.

Już się niewątpliwie iż dziś aktualnie Sądy Seymowe zagaione [illegible]

Co do Interessu JE^mci Pana Piątkowника de Bandre
ktoremu moię naynizszą prezentuiąc Usłużnoscią, mam honor
wyrazie iz takS:P Gedny Cyciecia tako y Syn JmcPan Pią
kowski nie na wzytostwo ale na Włoki Szparawy od
xon miał sobie Jure Emphyteutico na 40 Lat Przywile
nadany, wiadomo dobrze JcwPanu iz na takie Przywile
Consensa ad Cedendum niewychodzą, bo w nadaniu Samy
Przywileiow iest oraz Consens ad Cedendum wyrażony ...
wiedziawszy się przed Jurysdykcyą Ekonomiczną; ...
kiedy JP Piątkowski ustąpił Cząstki swego Prawa JP
Cymanowi musiał mu oraz Prawo swoie Oryginalne
oddać, przeto te Przywileia u Nas in archivo w kamer
nieznayduią się, tylko kopie onych zwykły zostawi
Oprocz tego krol Pruski Starostwa tylko wielkie ...
Sach pozabierał, ale włok zadnemu Possessorowi nieod
brał y wszyscy płacąc Czynsz przy possessyi zachowani
Słyszałem y to ze JP Cyman o te włoki z niezakim Penne
miał Proces w Prussach y P Cyman solennie wygrał per
omnes Instantias ta Sprawa agitowała się, o czym lepiey
z nim samym w tych dniach obaczę się y rozmowię y ...
przyszłą Pocztą obszerniey JcwPanu doniesę; Jezeliby za
JmcPan Piątkowski kopij tych Przywileiow żądał będ
ich szukał in Archivo y ieżeli ie znaydę moią Ręką ...
mowane przesłać nieomieszkam; Poniewaz pewnie z ...
tych włok krol Pruski niezabrał, a zatem y ia mam
do tego Proces w Prusach z JP Zebinakim o wies Rynkow
w Pomorskim y czekam co Poczta na Dekret, ani Wło
ani wsi nikomu nieodebrano ale tylko Starostwa ale
te wszystkim poplacono. Jestem z dozgonnym przywią

d. 18. Junij 1775

Lubo wielki na Sessyi Rady nieustaią-
cey zachowany iest Sekret poznaiemy
iednak z roznych obrotow y okolicznosci
iz na przeszłych Dwoch Sessyach nay-
zwaczey dopominano się aby Xże Poninski
Regestr wszystkich konstytucyi podał y
oczywiście per oblatam znaydowały się
y na ten koniec posyłano Monitoriale
do Xcia Poninskiego o takowy Regestr
na co odpowiedział iż te wszystkie Prawa
do Acta odesłał, posyłano do JP. Kasiatta
Ciewinskiego ktory wyznać był obligowany
z tych wszystkich Nowych Praw nie odde-
rał, postrzeżono w tym wielkie bezprawie
iż ten Xiążę Poninski wyrobiwszy sobie
konstytucyą aby od daty Zakonczonego
Seymu przez dwa Miesiące Additionem
Kommissarzowi miał Prawo wydawać
w Sprawach ktore Seym ten ostatni na
Kommissyą odesłał, tak dalece iż Strona
przypłacie dobrze opłaciwszy, wybor
Przyiaciol swoich podawszy, takowe Sprawy

pluralitate Votorum przepisał y wygra
Cała Rada nieustaiąca y Głowa jey Nay
iaśnieyszy Pan o te podanie ktoreśmy
gorliwie na Sessyi mowili et pro crim
Status to bezpiecznie uznali y aby nach
Seymowe porzucać konkludowali cz
kamy żadnym dalszych ważny okolicz
~~Ewentów~~ W przeszły Poniedziałek
~~[illegible]~~ Seymowych lub 1
[illegible] nastąpiła, rzecz pewna iż Se
niebyło, ale też y kompletu Sędzie
obiecuiemy wszelki przez ten czas ze
rwania niewidzę sąd Sprawa; aby
komplet był, ale nie z Delegatów
szłych. Piszą tu iż Woysko Ros
Feldmarszałka Romanzowa bę
niey bliskie Granice swoich, ...
ciało się do trzech wokrąg Polski;
Wszystkie stana Patarli: ktorego b
i ... y Porta aprobowała
... y ztąd rewolucya nastąpi pil
zakonnicą z subordynacyi Porty

yto niemniey pewna iż dyfferencye
między Austryą o zabranie kraju
Porcie, dotąd ieszcze w Stambule nie
ułożone y nieugodzone, Porta sekretnie
chce Austryi odstąpić aby Lud do bontow
nie powstał, Austrya zaś publicznie
przez Traktat takowey dopomina się
cessyi, może y ztąd co osobliwego mię-
dzy temi Dwiema Potencyami wyniknąć.

Ieszcze w tych dniach Xże Imć Hetman
Polny W.X. Litt. obligował mię o kor-
espondencyą, exkuzowałem się iakem
mógł iż z JW Panem rzadko onę zacho-
wać y żadney nieuczyniłem nadziei
poletyczne dawaiąc racye, choć mocno
a mnie wtym nalegał przy pierwszey
ostanę rezolucyi.

d. 26. Junij 1775.

395

Jakowe tu w przeszły tydzień od Rady nieustaiącey wy-
szły in publicum Expedycye, te w Trzech Exemplarzach
praesentibus inkluduię; Do Listu Upominalnego JW. Jmć Pana
Podskarbi Nadw. Litt. miał dać okazyę iakoby te Chałupy
później y po dwóch Gospodarzach w rzędney Chacie umie-
ście zlecił y dysponował, słyszemy tu iednak iż tego Za-
rzutu temu Panu nigdy nie wyprobuią ktory Inwenta-
rzami probować ofiaruie się, iż wszystkie Domy y Cha-
łupy obszerniey znayduią się Sytuacye; In reliquo tu w oko-
licy [illegible] dość cicho y spokoynie dotąd wydaie się
Nay. Pan był w Zegrzu iako Gazeta publiczna donosi, Co
się zaś tycze bytności Jego Pańskiey w Białymstoku, ta
ma zapewne nastąpić, ale ieszcze nie tak prędko, chyba
ultimis Augusti y to może się ziścić (: o czym y tu mo-
wią :) że z tamtąd do Grodna dla widzenia Fabryk w Grodnie
y w całey tey Ekonomii Budowy widzieć wyiechać może
a gdy w Grodnie będzie, łatwo sobie wnosić możemy, iż
z tego Miasta do Słonima udać się może; gdzie z tąd JW. He-
tman W. W. X. Litt. na tamtu wybiera się mieysce, w Włochow
Spiewaków kastratów y innych przednich Muzykantów
z cudzych kraiów sprowadził y w służbę przyiął, y pe-
wnie lepsze ieszcze Opery y Komedye na tamtym [illegible]
mieyscu. O Krolu Angielskim non verificatur, Co zas o
gotowości wszelkiey Krola Pruskiego do woyny y zebra
nych

Końcach pod Artylleryą, woley Sytuacyi od trzech Mie-
sięcy znayduie się, ale znać że ieszcze Jego pora nieoto-
rzyła się albolitez Konjunktury odmieniły się; bo tylko
ieszcze potwierdzam pewna iż między Portą y Austr
o zabranie kraju do kombinacyi nie przyszło ale Aus
o Cessyą przez Traktat tego kraju który zabrała dopom-
nasie, Porta zaś prywatnie chce odstąpić ale nie prze
Traktat obawiaiąc się Rebellij w krajach swoich.

Ponieważ onegday y wczoray Dwa Święta były y ..
Archivum przyiść nie mogłem; dziś też Poczta przed 8
dniem z tąd odchodzi; Przeto w ten tydzień dam szukać
Przywileju Juris Emphiteutici na Włóki w Malborsk
S. P. Rodzonemu Oycu Jmci Pa Pułkownika de Bandre
nadanego, y dla przysługi temuz JWmci Pu Pułkowni-
kowi takową kopią widymowaną iak prędko
znaydę przesłać przyszłą Pocztą nieomylnie, abym y w
Rozkazom JW Pana y Dobrodzieja które chętnie zawsze
pełniąc pragnę zadosyć uczynić.

W tym momencie znalazłem kopię tych Dwóch Przy-
wilejów S. P. Jmci Pa Bandre służących ale w nich
uważam iż Jmci Pa Pułkownika Bandre nie zna-
dzię wyrażonego tylko Henricum Alexandrum
który iest z drugiey Zony; Jednak iak iest tak p
rzy szłą Pocztą prześlę.

d. 3. July 1775.

308

Troskliwy y tą Pocztą iestem iż nie mam zkąd co cie-
kawego donieść, tak wewnętrznie, iako y zewnętrznie
zdaie się widzieć pożądana Spokoyność, y z tą ufnością
JW. Pan Kanclerz WWK wczoray zkąd wyiechał do Wód
za Granicę z powrotem za Dwa Miesiące; Krolewic Jmc
Karol Xiąże Kurlandzki w Opolu u Xiężney Woiewodziny
Lubelskiey znayduie się wraz z Xiężną Małżonką swoią
dzie wiele Panow Polskich dla przywitania tego Goscia
w kraju zeszło się y gdzie ieszcze przez ten Miesiąc ma
zabawić; Nayiaśnieyszy Krolewicz przysłał tu JPa Laszynskiego
z komplementem do Nayiaśnieyszego Pana, a JE Kor Me
przysyła zkąd także JPa Szambelana Nostitza z powi-
taniem Krolewica JMci na tamtym mieyscu; Mowią
iż ta bytność tego Pana w kraju ma iakowyś swoy
koniec, tego iednak nie upatruiemy, ile żadney niewidząc
przy koniunktury, ani w Rossyi odmiany, od ktorey In-
teres cały Kurlandzkiego zależy, widziemy tylko iż ten
Pan ma Przyiacioł wielu w kraju, ale ci bezskutecznie
żadney niemaiąc Potencyi. Piszą tu z Paryza iż tam
Intendentowi Krolowey Francuzkiey powierzono także
brać część do tey Rebellii, ktora w tych czasach pod
pozorem niedostatku chleba wzniecił się, ale wła-
ście miała być naprzeciw Samemu Krolowi; są
gc oraz źle y o Samey Krolowy, iakoby te bunty

wspierać miała, rzecz to iawna wszystkim iż nie
otę Żywność poczstały, bo buntownicy złapani w B
styły osadzeni przy ktorych y pieniądze znaczne zn
leziono, istotę zbuntowania się swego wyznać mie
w dalszy czas dokładniey odkryie; Flotta Hi
panska tak straszna ma się udać na pomoc Now
Osadom Amerykanskim, co gdzieli się zeyści, iże wiez w
tym kraju z woyskiem Angielskim zawarty się potyc
pewną z tąd w całey Europie obiecuią Woynę;

D. 10. July 1776

W tych dniach wyiechali Kommissarze od Rzpltey
do Rozgraniczenia z Austryą, ustinam te Dzieło
kiedy iuz inaczey bydź niemoze do skutku przy-
szło y reszty bylismy pewni ocalenia kraju, Krol
zas Pruski z ktorym te Rozgraniczenie
zawieszone takze pomyka iz nieochybnie
pod samą Rzekę Wartę zabierze; ieżeli tym czasem
koniunktury nieodmienią się; JW Jmć Pan Hetman
W. k. miał iuz stanąc w Moskwie gdzie mowią
iz ten Dwor odmienny dla siebie znaydzie z okoli-
cznosci tak obszerney Władzy na ostatniey Delega-
cyi sobie oddaney, y iuz iuz znowu o Nowey mowią
Konfederacyi ktorą Moskwa chce stanowic w kraju
JP Baron Stackelberg otrzymał Charakter Ambassa-
dora z ktorym do Francyi na zięd wyiechac, nie-
wiemy ieszcze Nominacyi Sukcessora Jego ktory
tu Interessa Dworu tego utrzymywac będzie; Xże
Jenerał Ziem Podol: z Petersburga wyiechał do
Pzkowa a ztamtąd do Moskwy ziechawszy się
w drodze z JW Hetmanem w kompaniy z sobą po-
spieszyli; Sessye Rady nieustaiącey punktualnie
odbywaią na ktorych partykularne Interessa

w ktorych Memoryaly podaią, traktuią y Rezolucye wydaią; Dziś Nayiasnieyszy Pan Łazienkowie objazdowie zaczyna ktore przez dwa Trzy Tygodnie kontynuowac będzie, a potym do Białego Stoku ma ztąd wyiechac, namienełem iuz y o tym iz ztamtąd do Grodna dla widzenia Fabryk zwiedzić ma; więcey ztąd nie mam co osobliwego donieść zdorgłoszonym zostaię przywiązaniem.

R: 17. July 1775

Niemam y tą Pocztą co osobliwego wyrazić; Nayja-
śnieyszy Pan Rezydencyą swoię w Łazienkach przy Uja-
zdowem kontynuie, na Samę tylko Sessye Rady Nie-
ustaiącey do Zamku przyieżdża. Dziwno mi iż JW Pan
o dyfferencyach między Podskarbiemi W. Lith. y Nadw. Lith.
w czasie Kadencyi w Grodnie zaszłych nic wspominać
nieraczysz, ktory Spor aż tu o Radę Nieustaiącą opie-
ra się, nie wyrażam przyczyny tych kłotni bo wiem iż
wszędzie dobrze znaioma JW Panu, to tylko namieniam
iż NayPanu zmartwienie y nieukontentowanie
sprawiła y nieżyczył sobie aby przed tę Radę przycho-
dziła, iakoż podobno NayPan onieytu niedopuści y przez
Stanowi z tey wprzeszłą Radę mocnemi Remonstracy-
ami y żywym zaleceniem, Spor ten uspokoiony będzie
zaty in Radą tuteyszą samemi partykularnych Osob
Nemorgatami zaprzątniona znayduie się na ktore
swoie wydaie Rezolucye; Że ta Rada wysyła Listy upo-
minalne a Praecza nowo stanowione dotąd nieznaiome
dotąd niewydrukowane zostaią, ile takowe Dzieła przez
Dwie Leżce uchwalane y układane tak prędko wy-
drukowac niemoże się y pewnie cztere ktory Miesiąc
ten Druk zabawi, atym czasem Podatki gotowizne y
składać in Septembri oblegowani będziemy; ...

mocno zmartwiony iż nie mam co osobliwego
donieść, niechciałbym nic nie pomyslnego, ani też
pomyslnego nie mamy; W tych dniach były tu
miłki Deputacyi u nie słyszemy aby iaka nowa
na tych Obradach wypaść miała okoliczność y tey nie
spodziewam się, żeby tak prędko, chyba za pierwszą
albo drugą Opłatą Podatkowę: Nie Generał
tyllerii Kor: przez Minsk przeiezdzał ale Brat Je
Graff Karol. Już do tego czasu Zamiana Posłowie
Rewersa dane w Chocimiu nastąpiły gdzie x. z Rep
w 3.^m Woyska, a Poseł Turecki w Czterytysiące
prezentowali się. Na przyszłą Pocztę przyszle
dla Jmci P.^na Półkownika Bandrę przesłać niechybnie
Zostawam przytym z dozgonnym przywięzaniem
y uszanowaniem

311 d. 24. July 1775.

Wczoray JmćPan Baron Stackelberg prezentował Nayś. Panu Credentiales iako Poseł Wielki z Petersburga odebrane, y wtych dniach publiczney mieć będzie wtym Charakterze Audyencyą; Minister Francuzki do Dworu Rossyi, przeiezdzaiący takze wczoray partykularną u J.K.Mći miał Audyencyą, Te są tu Cudzoziemskie wiadomości; Polskie zaś mamy tu Manifest X.cia Mikołaia Radziwiła naprzeciw X.ciu Poninskiemu Podskarbiemu W.K. zaniesiony wtuteyszym Grodzie; Iz podczas Delegacyi dla czynienia y poparcia Interessow Radziwiłowskich ktorych iest Opiekunem y Plenipotentem dał temuz X.ciu Weksel na 7.m #. a ze X.że Poninski zadney mu niebył wtych Interessach pomocą, przeto naprzeciw temu Wekslowi danemu protestuie się, y zadney wwalorze tego satysfakcyi nieczyni; Słyszą tu o drugim Manifescie w Litwie przez JmćPa Kasztelanica Niezabitowskiego uczynionym: Jak prędko iest ież ten początek spodziewać się każą więcey onych. Wtych dniach X.że Podskarbi wyieżdża za Granicę do Wodnych Szczyrzyca aby na Sądy Seymowe zapozwać tego Ministra, obaczemy co wtey nastąpi okoliczności. Uniwersały y Taryfy od Kommissyi Skarbowey wychodzą z ordine wypłacenia Nowych Podatkow in Septembri, Mamy tu iednak wiadomość iż Wdztwa Bracławskie Wołyńskie y Podolskie zadney Rewizyi ani Lustracyi

przyiąc niechce, y niewiobędzie komissyi Rzpltey te Tr
exekwowac Woiewodztwu;
Odebrałem tą Pocztą pod kopertą JW Pana Pro Memoria
JEmci Pa Pułkownika de Bandre y z tey Informacyi
poymuię którego ten że JPan Pułkownik żąda Extrakt
ponieważ te które cie in Archivo znalazłem, Są N: Oyce
Jego służące y drugiey Żonie z Synem pozostałym, które
niepotrzebnie przesłał bym był; dla czego w tym Interessie
mowiłem wczoray ~~w tym Interessie~~ z JP Zimanem który
ty gti czytał Pro memoria, deklarował mi poszukać
w swoich Papierach takowego Przywileja y na przyszłe
Pocztę dac mi Rezolucyą, upewniam iż tego Interessu
przypominać nie omieszkam abym dał dowod przysługi
mojey Jmci Pu Pułkownikowi na rozkazy JWPa y Dobrodz
Xiążę Radziwił Woiewoda Wileński w Wiedniu stanął
y w Warszawie oczekuią go.

312 D. 31. July 1775.

z Poczty odebrałem List JW Pana przez omyłkę
niezapieczentowany, w ktorym nic ciekawego
niebyło, ile y z tąd oczewiam co osobliwego donieść.
Nadmieniłem przeszłą Pocztą o Manifescie Xcia
Radziwiłła ktory w spraewił iż Xże Poniński
przez zgodę oddał Wexel y parę Tysięcy kontentowałłeż Czerwł: Złotł: Imci Czyżniegdy u Dwora JW. Przezdzieckiego Podkanclerego, także swoie 500 #. dane czyni y kwerał, Naymocnieyszy tu
y JP General Romanius a 4.m #. ktory z kompte
kontem do Xcia Ponińskiego wysłał iż go z Warszawy niewypuści poki mu tego długu niewypłaci
to musiał skrycie obawiaiąc się zatrzymania
od Kozakow strzegących ustarardu Jego, Niejednemu
podobno będzie trzeba powrocić; O JW Hetmanie rożne teraz są wiadomości iakoby iuż z Moskwy wyjechał y do Białley Cerkwi podroz swoię
obrocił gdzie Listy z tąd ordynować zlecił, tey
iednak wiadomości niewierrzemy y ta iest pewnieysza iż w Moskwie z honorami iest przyięty;
Nay Pan w Łazienkach swoię kontynuie Rezydencyą w Niedzielę każdą y na dni Rady wyznaczone

do Zamku przybywa; w Sprawie Miasta tute-
szego naprzeciw Zydom aby tu w Miescie nie han-
dlowali w ktorey Dwa Extrakty Prawa ostatni
z Grodu wzięte pokazały się przeciwne sobie, Co-
nsilium permanens pluralitate Votorum wydał
decyzyą iz im wolno za Okopami lokowac się
Prawo zaś Miasta odwieczne mili excluduie ten
Narod; Nayiaśnieyszy Pan z Siedmią Głosami
naprzeciw Zydom konkludował, ale reszta 15
Osob za Zydami przepisała. Tę decyzyą moc-
no przetrząsaią iz ta Rada nie ma Prawa de-
cyzyi w okolicznosciach Seymowych, a to pierw-
decyzya podobna wypadła y innych towo-
solkie przywłaszczaiących spodziewac się nalle-
pod niebytność Nay. Pana ktory zięd ultimis Au-
gusti do Białłego Stoku, do Grodna, y do Brze-
ma się przeiezdzac ktora podroz kilka Niedziel
czasu zabierze, Consilium permanens swoią mo-
c y władzę rozciągac bardziey będzie.
J.P. Zinnan bardzo zachorował, nie mogł mi
wydac Extraktu Prawa dla JPa Pułkownika
do Bandre potrzebnego, az czeście naprzysz-
Poczte

313 d. 7. Aug. 1775

W przeszłym blisko tygodniu Sessye Rady nie ustaiący przez Cztery dni consecutive trwały, a to z okoliczności kłotni y differencyi z Komissy Rzpltey Skarbu koronnego capite Offerentia Czopowego, Papieru Stemplowanego y innych Podatkow, ktorych Licytacyą ta ogłosiła Komissya zaś złych, Prywatny Interes Osob w tey Radzie zasiadaiących tę Sprawę kłotnią y emulacyą tak daleće iż przy takowych Interessu okolicznościach mocno tu uważaią y mowią iż ta Rada potrzebuie poprawy przez Seym Extraordynaryiny; Jako nieprzenikamy na iaki koniec JmćP. Baron Stackelberg Posłem Wielkim został deklarowany, tak wielkiey ztąd odmiany Interessu spodziewaiąc się to mniemaią tu sobie, iż tu tuteyszym Posłom Naszym Cudzoziemskim to Pierwszeństwo Posła Rossyi prawie impressyą; Mowią tu y zapewne twierdzą iakoby JmćPan Stackelberg Ministerialiter miał deklarować tak Naszym Ministrom Status, iakoteż Cesarskiemu y Pruskiemu; Iż 40m Woyska Rossyi tu ciągle zostawać będzie w Polszcze, puki Cesarski y Pruski dwory do Rozgraniczenia z Polską nieprzystąpią.

Co się też prawdzi kiedy Woyska Rossyiskie w tym
Krolestwie pozostałe znaydują się, utrinam to ku
zgraniczeniu zamieszania czesteie większego w kr
ja niespraiwdło ktore tym cięższe byłoby im Potencyi
Krola Pruskiego y Cesarza, Rossya gdyby też z Polski
oprzeć by się niemogła, Zapatrnie oni się nato Rozg
niewnie ktore z temi Dwiema Potencyami do cza
dalszego niedeterminowanego zostawione.
Wczorayszey Nocy wzięto też w areszt JP.na Pułk
ownika Koryckiego ktory Pułk Litewski z przeda
JmP.na Poniatowskiemu, w tym areszcie znayduie
się teraz kilkunastu Ludzi Tatarow y Polskich w
tych, oskarżeni są iakoby na Krola Pruskiego ver
bować y przemawiając Ludzi z tąd mieli, wzięty
y Sekretarz ieden Pruski ale ten zaraz był w tym
puszczony, Czekamy dalszey w tym Interessie in
formacyi; Teraz JP. Korycki miał się oskarżać i
Tatarow w Litwie że Szolitk ich rozgoniono, a in
nych podług Prawa im nienadano iako też Dw
Starostwa mieć powinni ktoremi Rzplta im
na ostatnim Seymie dysponowała, dlatego nie
maiąc żadney nadgrody ani nadziei, do Służby
Krola Pruskiego przenieść się chcieli; czekać musi
dalszey w tym Inkwizycyi.

314 d. 14. Aug^ti: 1775.

Gdy w Radzie nieustaiącey Papiery, dokumenta y inne Korrespondencye JPana Pułkownika Korytskiego prezentowano, w ktorych znaleziono iż tenże oskarzony podał Punkta krolowi Pruskiemu 1. Jż obiecuie się wszystkich Tatarow z Polski wyprowadzić aby na ten koniec Trzy Miasteczka Pruskie niedaleko Litwy położone oddane im były; 2. aby ten Monarcha wszelkie pretensye od Tatarow do Rzpltey miane na siebie przeiął 3. Jż rekrutować Ludzi obligował się; Te trzy Punkta były nayjstotnieysze; Na ktore od Dworu Berlinskiego Rezolucyą affirmative odebrał, Rozne na tey Radzie przy rozstrzygnieniu tego Interessu były zdania osobliwie: aby Zapozwać JW. Podskarbiego WWXL. na ktorego ci Tatarowie nayczęsciey zaskarzali się że im odebrał Pensyę, Zołdu nie wypłacał, oco kilkakrotnie podaiąc zażalenia swego Memoriały żadney nieodbierali Rezolucyi, co im było nayważnieyszym powodem do tey Rozpaczy szukać obcego Monarchy Protekcyi; Wypadła zatym z tey Rady decyzya by tenże Pułkownik cum Complicibus do Sądow Marszałkowskich zapozwany y sądzony został; Posłano na Litwę aby Pułkownika Bazanowskiego iako Complicem wziąść y tu przyprowadzić, ktory do Sądow Hetmanskich iest odesłany; Osmiu Ludzi siedzących z Korytckim innych uwolniono, ale wielu iest tere szpiegug; Słychać tu iż krol Pruski czyni się niewiadomym według swego zwyczaiu, kiedy się zdrada odkryła.

Xże Jmć Kanclerz W.W.X.Litt° wczoray wpołudnie
w godzinę z tym rozstał się Swiatem Już od dwoch
Niedziel z przykładną pobożnoscią do tey gotował się
wiecznosci Natrzy dni przed Smiercią Sam dyktował
Testament. Xięznie [oprocz dożywocia] 300m zapisał y Mobilia wszystk
dał y darował, Ludziom swoim wszystkim nadgro
dę wyznaczył, To Ministerium wznieci kwestyą a
Consilii permanent: bo lubo Senatorskie Urzędy et Mi
nisteria pluralitate Votorum wtey Radzie rozdane
bydz powinny, niemasz iednak słowa tego Wszyst:
Ministeria Ani Prawo o Pieczęciach ktore na Seymie
rozdane bydz zwykły zniesione w nowey ~~Fo~~ Formie
Rządu y Rady niedoczytamy y nie znaydzie się. Uta
wią iednak tę Materyą y Ministerium to ~~Buław~~ oda
oglos Xcia Jmci Sapiehi Hetmanowi Poll: Litt° Buła
wę Xciu Generałowi Podolskiemu za ktorym y Bu:
W. Kosl: ustawiła się, Mowiono tu o tey Buławie
dla Jmci Pa Sosnowskiego Wwdę Smoleń: ale go
Zapewne Xże Generał przepisze wzięli zechce

JmPan Ziman teraz chory y nieczas w tym wystar
szukania Dokumentu dla JPa Pułkownika de
Baudre ale przy meliorowaniu Zdrowia swego y
takowy przyrzekł mi wydać Dokument.

Oddaię się Stateczney Łasce y pamięci WPaństwa

315 d. 21. Aug. 1775

Nie mam z tą Pocztą co ciekawego ztąd wy-
razić że o Ministerium Pieczęci W. Lith. roznemi
sentymentami y samym tylko zdaniem bawi
się publicum; Jestci ten Wakans nie przysiedł
na Stoł wielkiey Rady, o ktorym większa Część
Republikantow mowi iż do Seymu zostawio-
ny będzie o czym nayłepiey po Pogrzebie dowie
my się ktory w iutro solenny w Chwastabędzie
Wczora Rada nieustaiąca rozwięzała u Podwoy
ne Extrakty tu z Grodu w Interessie Miasta War
rawy wyszłe, Stanęło Prawo na Delegacyi po
twierdzaiące tego Miasta Przywileie y Dekreta
aby Zydzie o dwie Mile od Miasta nieznaydo
wali się y takowych że 40 Extraktow wydano
Drugie Extrakty Zydzi pokazuią iż im wolno
za Okupami lokować się; Grod tuteyszy tak
się legitymuie; Jz widzac Niedziele po pier-
wszey Konstytucyi Xcie Poniński vigore San-
citi przed siebie wydanego y podpisanego, na-
kazał Grodowi aby Protokoł cum Actis wyda-
nym nie był, Co y Grod prawa uważał Manife
stacione; Xcie Poniński maiąc u Siebie te

Acta przypisał w Protokolle ad marginem
kiltkasłowa fawore Żydow iż oprocz Miast
samego mogą się zaltkopami wiesie, y tę
Materyą Rada rozbrzęsa aktualnie wsatka
zawszy, Pisarzowi y Regentowi tutecy szym
przedsobą stawał który in Scripto tę całą
podali awanturę, y na wtrzeysrą w toron
Sessyą; nie była tę konstytucyą ale y wa
innych rigore swego Sancti obwieszonu
Zapatrzeliśmy się nadczyszą z tey Rady.
Sprawa JPa Korzyckiego pendet jeszcze, siedz.
na Kosz tarach Wielopol: w Areszcie na Obo
wachu przy Warcie Gwardyi Konney koni
niewierny w Liberze co się stało z JP Baran
w skim poktorego JP Generał Koztowski z k
mendą wygsredł.
Mowią też za rzecz pewną iż Oboz Rossy
ieden będzie ~~...~~ w Solpowym, a drugi o
12. Mil od Warszawy.
JPan Ziman jeszcze chory we Dworku swoim
na Lesznie zostaie ale iak prędko do Kamienicy
przeniesie się, Interess ten jmu Pa Pułkownika
de Bandre przypominał upewniam uczon
sztam.

316 z. 28. Aug. 1775.

Zaszła tu w tych dniach determinacya wyiazdu Nay: Pana do Białłegostoku, w d. 5. Wrześ. aktualnie ztąd wyieżdża, mowią iż na krotki czas, ale w czeli ztamtąd do Grodna wyiedzie dla widzenia Fabryk swoich, może ta podroż przedłużyć się, JW. Podskarbi W. W. X. Lit. iest tu przytomny; Są tu y u nas kłotnie między Radą nieustaiącą, a Kommissyami Rzptey Skarbu Kor: y Woyskową, Dyspozycye, Deklaracye wychodzą, na tę zaś wspomnione kommissye Rembrastracye swoie odpisują, Konca y decyzyi żadney rzeczy niemasz, same tylko wrzeksze zamieszanie etc.

Mowią tu mowią iż Ministerium Kanclerstwa W. W. X. Lit. do Seymu odłożone będzie, lecz y Jmć Pan Poseł Rossyiski tego odłożenia życzy. JW. Hetman W. W. X. Litt. wczoray ztąd do Białłegostoku odiechał, gdzie spodziewa się przyiecia Jmci P.ª Wielhorskiego, ktory w Drzewnie z JmP. Paciem znayduie się.

JW Jeymc Pani Hetmanowa WZWLit. ma tak
na tamte pospieszyc miejsce, ale niewiem
iak prędko, Xiężna Jeymc Kanclerzyna ma
iąc kleynoty y Mobilia darowane, teraz
dzy JW Hetmanową Córkę swoią y Xiężną
Generałową Wnuczkę podzieliła po większ
części.
Dla przysługi JWmmc Dobrodzieia klecząc się
interessuiąc się za Jmcią Panem Pułkownikiem do
Bandery pozyskałem od Jmci Pana Zimana Dwa
wielkie Przywileie które nie ... w Originale
przesłę posyłam onych Synopsim chcąc wy
wiedzieć ieżeli te same potrzebne będą temu
Jmci Panu Pułkownikowi y ieżeli są te same
upraszam zaraz Jmci Pana Pułkownika o Rew
dla Jmci Pana Zimana tako o ten do mnie pisze
podług billetu przyłączonego.

312 d. 4. 7bris 1775.

Juz rozumielismy iz wprzeszly blisko tydzien Elekcya Kanclerza WXLitt. na Radzie nieustaiący stanie na ktorą JW: Konsyliarze gotowali się y one zapowiadali, ale y ta iescze nieprzyszla do skutku chyba na iutrzeyszey Sessyi iak upewniaią przed wyiazdem krolewskim lotę Siode do Bialley stoku. Między konkurrentami do tey Pieczęci nay mocnieyszy zdaie się bydz Xże Sapieha Hetman Poll: Litt: ile iak upewniaią Nay Pan miał mu dac tę Rezolucyą aby sie w tym znioslt y zgodził z JW Podkanclerzym Littm że zeli ten urząd tego dostąpi Ministerium Bulawa Polna Litt: zapewne JW Sosnowskiemu Wdzie Smolen: dostanie się. Materye inne rozpoczęte niedały czasu na bliko przeszłych Sessyach do Elekcyi Kanclerza przystąpie, ale serius aut citius ten wybor nastąpi, ile rzecz pewna aby to Ministerium Seymu przyszłego nie zatrudniało; na tey Radzie oddane będzie zyto nie mniey tez pewna iz na tych Sessyach klotnie, sprzeczki mutacye panuią bez względu y poważenia Majestatu przytomnego; upewniaią tu iz Xże Jmc Marszałek W: Kor: na totu mieysce niepowroci ire znaydujące sie we Lwowie kupił w tym Miescie Plac y Rezydencyą stawiać sobie umyslił, iescze y to przydaią iz przez Graffa Brühla Jenerała Artylleryi: uczynił JW Rzewuskiemu Marszałkowi Nadworn: Propozycyą, aby

zbywszy Laskę Nadworną kupił Wielką Koronną
ieżeli ten Ogłos się ziyści, wielka strata dla porosta
Oyczyzny tak gorliwego przy Prawach Ministra.
Trwożemy się tu z odebraney wczoray wiado-
mości iż Woysko Rossyiskie Generała Czernice[...]
wa pod Pułtusk o siedm mil z tąd ciągnie, ya[...]
alice w tym Mieście kwatery dla kommendan[...]
rozpisano, reszta Woyska ktorego liczby nie[...]
one po Wsiach w okolicach tameczsznych stać [...]
lokować się będzie; z drugiey strony od Wielki[...]
Polskiey straszą nas iż Woyska Pruskie zapewn[...]
wtargnąć maią, day Boże aby ta boiazń Nasze
prozna była, niebezpieczney konsequencyi ieżeli Woy[...]
ka Rossyiskie do Nas się wdały.
Przeszłą Pocztą przesłałem Synopsim Przywileiów
ktorych dostałem dla JPa Pułkow: de Bandre
na Kie ocekam rezoluciey.
Nieodmiennie się iż Nay Pan w tę Srodę wyiedzie
z tąd do Białego Stoku ale to niepewna iesz[...]
czyli z tamtąd w Grodnie będzie.
Sprawa JPa Korycekiego zdaie się iż ugodzona będzie
gdy im Dobra oddadzą, krzywdy nagrodzą, uc[...]
koi się Narod Tatarski.

z 11. 7bris 1775

318

Donosi Gazeta publiczna o rozdanych Wa-
kansach Pieczęci y Buławy o ktorey dystrybu-
cie y ta przeszła Poczta upewniłem iako nazajutrz
na Sessyi Rady Nieustaiącey nastąpie mianey;
Była przed tą Elekcyą podana Nota od JW Podkancle-
rzego Kor: z Reprezentacyą mocną; iakoby ta Rada
władzy nie miała podawać Kandydatow do Pieczęci
po ktorey Urzędztwa y Posłowie na Seymie rekommen-
dować zwykli, ale tey Noty nie słuchano y słowo
iedno Posła Rossyiskiego wstawiaiące się za Xiędzem Herma-
nem, więcey te demonstracyi sprawiło. Klucz zas
Zebrzyduski po Potockim y 40m rocznej Pensyi JW Pod-
kanclerzemu Lit. ustąpioney wyperswadował łatwo
konkurrencyą do Pieczęci W Lit: za ktorą publicznie
podziękował; y to zrzekowanie się per Vota Se-
creta bardzo spokoynie nastąpiło y z podanych
trzech Kandydatow Nay Pan ten Wybor uczynił.
Samo przy Elekcyi Hetmana Poln: Litgo nastąpiło.
Sessya trwała aż do piątey z południa po ktorey
y z Wielszy zapraszano Jmci Pa Podkanclerzego Litgo
y Przysięgę dyktował Nowo obranemu Mini-
strowi Pacis et Belli, ale Jmci Podkanclerzy wy-
iachał był do Willanowa, ta Przysięga nastąpić
nie mogła

W Tyzenhauz coraz przytomny ...
...chał do Białley ... Maya
nie będzie w Grodnie.

Nazaiutrz tez do dnia Nay Pan z tąd do Białe
Stoku wyiechał, a Ministrowie az za powrotem
Panskiem Przysięgę dopełnią; Wwdztwo Smoleń
zostało do tego powrotu in Suspenso, ktore kasztel
lanowi Smoleń: obiecuią; Rożnie tu iescze mowią
o tey Buławie Poln: Lit. iakoby ad interim oddaney
y dla Xcia Generała Podol: zatrzymaney. z Dnia
onegdayszego w Nocy z Soboty na Niedziele JmPan
nikier Czesnik Lit. powracaiąc opułnocy do Dur
Rezydencyi swoiey, Lokay poszedł Wrota otwiera
dla wiazdu Karety, tym czasem Człowiek iakowi
przybiegłszy do karety z Pistoletem do Siedzącego
JPana Czesnika wystrzelił ale szczęsciem iz JP Czes
Ręką odbił Pistolet karetę tylko przestrzelił, do
Authora tey Sprawy niemaią y niewiedzą domy
ślą się tylko iż musi bydz rzecz namowna.
Mam teraz List z Wielkiey Polski gdzie w ostatniey
watele tameczni znayduią się troskliwosci o Zabra
tamecznych Wwdztwach przez Krola Pruskiego, y Woy
Polskie ktore po tamecznych Miastach y Miastecz
na kwaterach stoi, ma z tąd Ordynanse aby do os
tniego Zolnierza broniło się; Jest tam y Częsc Woy
Rosskiego z Kozakami ktore takze tego nie opusci
bronic, a zatym dalszych czekamy wiadomosci.
Upewniaią tu iz Sprawa Tatarow pomyslniey pu
ktorym Dobra maią bydz wrocone y w Polszcze a trzyma

319 d. 18. 7bris 1775.

P.

Do oddaleniu się ztąd Nay Pana, wszelkie
ustały y ucichły wiadomości ktore niedługo
o żyią gdy iuż wczoray odebraliśmy tu pewną
Nowinę iż JKrMć w tę Srodę na Obiad tu za-
pewne stanie y powroci; Xiężna Jmć Marszał
kowa WK bardzo tu słaba, upewniaią tu iż
Xże Jmć Marszałek WK ad Regiam nie powroci
Łaskę swoią Wielką, Nadwornemu ofiarnie
za sprawiedliwą Cenę pod kondycyą aby Łaska
Nadworna Synowi Jego Jmć P. Potockiemu do-
stała się, bardzo obaczemy sobie czy zyczyli odmiany;
Krolowcie szczesny: Są tu Listy że JPan gdzie do
Wod Cieplecznych zawitał Xże Poniński Podskarbi
W. Kor. y gdzie do Angielczykow y innych Cudzoziem
cow 30. m zł w karty przegrał ten koniec zawsze
miały Małe parta. O Seymie Extraordynaryi
wcale nic nie słyszemy, iże w przyszłym Roku
ordynaryiny przypadać będzie. Pułki Rossyiskie
zapewne do Polski powracać będą
Rezolucyi Jmć Pana Pułkownika de Bandre
oczekuię

JW Jmć Pan Podskarbi Nadw: Litt. ztąd do Litw
powrocił podobno w tey mysli iaktu mowią
z Nayś. Pan we Słonimie będzie ale niebędą
y tak we Grodnie stanie.

320 d. 25. 7bris 1775.

W przeszły Czwartek przyjechaliśmy tu Nayj:
Pana ale w słabym zdrowiu przy paroxyzmie
Febry z indygestyi żołądka pochodzącey, z tych
iednak po lekkich wymiotach przychodzi Nayj:
Pan do pierwszego zdrowia z czego się mocno
cieszemy. Nowi Ministrowie Pacis et Belli
dla tey słabości Pańskiey czasowo nie przysięgli,
w trzy dni po tey Elekcyi przybiegł kuryer z Pe-
tersburga z mocnemi Insynuacyami aby Pieczęć
Wielka JW Chreptowiczowi, Mnieysza JW Poto-
ckiemu Pisarzowi Lit: oddane były, czego gdyby JW
Podkanclerzy nieakceptował zyskałby tak zna-
czne awantaże y godnym zawsze będąc Ministrem.
Nietylko XCia Jmci Generała ale y JW Hetmana W.Ko
obiecywali w słowie, rozniósł tu ten żart na
tamtym mieyscu Hetmanem, co się tycze oddaney
Buławy JW Sosnowskiemu, mówią iż tylko
ad interim że ta Buława w swoim czasie
temuż XCiu Generałowi dostanie się; Jest tu
wiadomość że Imperatorowa darowała Rz-
plitey Broń na 30m Woyska; Ta Broń będzie

JW Jmci Tyzenhauz Podskarbi N.Lit. wyje- ale
chał ztąd in Cognito do Gdańska a z tamtąd do Amsterdamu

Woyska ta liczba niebędzie bo lubo na ostatn
Delegacyi wyrachowano Podatki na 30.
ale wtem pomylono się Rachunku bo Pięcie
Milliony Złotych do tey liczby Woyska niedo
Na ktore Milliony fundusz czworo na przyszł
Seymie ustanowiony bydź Ma; Nietylko z Po
Nawza y Kamienia Moskwa ustępuie, al
dodaią iż y ztąd General Romanius z tym Milit
skiem my ustąpie, czego nie bardzo życzemy
puki Rozgraniczenie z Krolem Pruskim y C
Carrem nie nastąpi, naybardziey z Cesarskiemy
ktorey pod Rreką Wartą całą Wielkopolskę zag
ny ciesilinie, nie spodziewamy się iednak ab
ztąd ta Moskwa ustępiła do czego nie czyniąc
parencyi, tę wiadomości tylko od przybycia t
kuryera przed kilku dniami rozgłoszono.
Więcey tu nie niesłyszemy puki NaySan n
będzie na Radzie zasiadał; Przywileie dla
Jmci Pa Pułkownika de Bandre trzymam goto
czekaiąc rezolucyi przesłania onych ktore ra
bym przez okazyą przesłać bo są na wielkim
Papierze pisane dla ochrony kosztu na Poczcie
Oddaię się statecznej Łasce Pańskiey z dozgo
nym uważaniem.

321 d. 2. 8bris 1775.

Tak też wiechły wszelkie Nowiny, iż niemam co osobliwego tą Pocztą donieść; ta iednak będzie nayistotnieysza o Zdrowiu Pańskiem, że Nayś. Pan powróciwszy z Białego stoku zaraz na indygestyą żołądka zachorował, przy wymiotach y alteracyi gorączki, tak dalece iż ta niestrawność w Febrę tercyanne zamieniła się którą do tąd Nayś. Pan cierpi z Pokoiu niewychodząc, przyimuiąc iednak u siebie Wszystky Posłów y Ministrow spodziewamy się zatym iż pokilku wytrzymanych Paroxyzmach Doktorowie tę Febrę uleczą o co wznosiemy ręce. Jest y tu dane upewnienie iż Woysko Rossyiskie z tąd wcale ze wszystkim wyprowadzi się, ale to upewnienie iest tak oboczętne iż niewiemy całkowicie wierzyć y podobno także nastąpi iż iedną stroną wychodzic będzie, drugą zaś wchodzic, że tey Ewakuacyi zupełney nie wszyscy życzą y zapewne polityczna ale nietayna stanie się; Kommenda Woysk Polskich Regimentarstwa Jm Pana Kraszewskiego w wielkiey połowie na kwaterach stoiącego, przyprowadziła tu wczoray

24. Hussarow Pruskich z konmi z Mondewunkiem całym pod Dyboewem zabranych, ktorzy wpadłszy w kray Polski Prowianta wybierac y inne Excerbita wyczyniac chcieli, tych kommenda Polska otoczywszy zabrała, niewiemy iaka w tym ztąd będzie rezolucya Utinam takowe Zaczepki iakiey znaczney klotni niesprowadziły. Elekcya Wodzatwa Smolenskiego czesze nienastąpiła, iako też y Przysięga X. Cia Kanclerza y Hetmana polnego Litt. poki JKrM. niebędzie w Wilnie. Mowią też wszyscy iż cos kolwiek nowa robota gotuie się, ale tey nikt przeniknąc niemoże, to tylko upatruiemy iż Pierwsze Głowy y Osoby do tey roboty wchodzą y ta ma być iuz ostatnia; Co daley pokaze się doniese punktualnie z Dorgowną wemnie applikacyą niedomieszkam

322 d. 9. 8bris 1775.

Warszawa Nayiasnieyszego Pana Febry Tercyanney iescze nawiedza Faciem Domini nieodpuszcza, bo lubo ta Febra coraz iest słabsza, gorączka iednak y bol Głowy znacznie Siły Panskie osłabiła, W wtorek był na Mszy prywatnie et Invisibilis, koncerta wieczor w Sobotę grała przy kompanij Dam Pierwszych, co Nam pewną czyni Nadzieię, iż wprędce Publice pokaze się. Iest tu coraz mocnieyszy Głos o Seymie Extraordynaryinym, ktory Rada nieustaiąca in Januario, inni życzą in Martio, złożyć usiłuie, z powodu nayBardziey wzięcia Mocy y Władzy JWW Hetmanom na przeszłym Seymie nadaney, o czym nasz Woi: dowiedziawszy się rozpisał tu Listy do Przyiacioł, Iż Rzplta oddawszy mu Moc y władzę w cale utrzymywać będzie y końcem tego na przyszłym Seymie zażyie Przyiacioł swoich do utrzymania Powagi y Prawa Jego; Zaraz to rokowało iż ta zbytnia władza Hetmańska sprawi Zamieszanie w czynnosciach wewnętrznych; Ma bydz druga Materya na tym Seymie arcydelikatna wnieszona, bo idzie o wynalezienie Nowych Podatkow ile te dotąd ustanowione na wszystko kilku Millionow y na Stan Cywilny także kilku Millionow niedostarczaią; Te Dwie Materye tak

ważne

S. 9. 8bre 1775

ważne maią bydź celem Obrad przyiętych Extra-
departamentowych; Przydaią iż y Dwór Rossyyski tego
życzy Seymu; więcey za szczęśliwym urządzeniem
Majestatis y Przybyciem na Radę Osobistym do
wiernym się; JW Hetman W.K. za Lublinem we Wło-
stawie swoim znayduie się, gdzie zatrzymuie się
aż tu Pałac Jego wyreparowany stanie, co na koń-
tego Miesiąca obiecuią; Przydaią ieszcze iż Ge-
nerał Glebow z nowemi Regimentami tu do
Korony przybydź ma; więcey tą Pocztą nie ma
Co wypisać zostawuię sobie do dalszego czasu
tę ochotę z ktorą pragnę zawsze dawać dowod przy-
sługi mojey rzetelnie dozgonnie.

323 d. 16. 8bris 1775.

Naytroskliwsi iestesmy tu o Zdrowie Nayiasnieyszego
Pana, ktory do tąd Invisibilis od powrotu swego z Biel-
tego Stoku znayduie się, Febra ustała, ale alteracya, bol
głowy y żołądka nieustaie, lubo przy pogodney y cieplej
tu teraz chwili NayPan w południe samo wyieżdża
słabym iednak znacznie czuie się; wczoray z Laski P. Boga
rody daley od Miasta wyiezdzał y zdał się przytomnym
ktoż dosić mocny utinam alteraty niebyło, o co wzno-
siemy Ręce: Rada nieustaiąca partykularne odbywa
sprawy, wielkiey zaś Wagi Interessa y Wakanse do przy-
witania Majestatis naylepszego odkłada; Był tu w tych
dniach Xże General Podolski y ztąd do Puław poiechał,
spostrzegiemy tu w tey Familiy znaczne nie ukonten-
towanie z pospiechu oddaney Pieczęci W.X.Litt. ile ten
Wakans Familia JJWW Xiąząt Czartoryskich JWu Potockiemu
Pisarzowi W.W.Xtwa Litt. post Ascensum JWu Podkanclerzego
Litt. oddac usiłowała y na ten koniec Xże General ku-
ryera z Moskwy wysłał ktory tu trzeciego dnia po Ele-
kcyi stanął, iako o tym anterioribus doniosłem, y ta-
kowe przyspieszenie Elekcyi to sprawiło nieukonten-
towanie; Nastąpi tu wprędce drugie z JW Hetmanem
W.K. ktory maiąc Pułki krolewskie pod kommendą
JPana Generała Kurdwanowskiego kollegata y Faworyta
swego z dependencyą od tegoż JW Wodza, Dziś zaś te
Pułki Ordynans odebrały aby pod kommendą JPa Generała

Byszewskiego zostawały z dependencyą y czynie
niem wszelkich Raportów JW Krzewskiemu Marsza
łkowi Nadw Kor: wiadomo że iest wszystkim o niezgodzie tę
Dwiema Ministrami Pacis et Belli niezgodności y złych
prywatnych resentymentów; Publiczne sprawy zaw
cierpiały; Ten JW Wodz znayduie się za Lublinem y p
skonczoney Fabryce Pałacu swego ultimis Cur. tu p
będzie; Mocno ta utrzymuią pierwszy głos w Wo
sko Rossyi z tąd ustąpi, lecz nie wiemy iaka prawda. Z
z rożnych mieysc ściągaią się, ale czyli z mieysca na
mieysce nie obrocą się, zapatrywać się będziemy. R.
Wspominał mi też JPan Zinman w sprawdzeniu się
na tym mieyscu przyiąć JPa Pułkownika
de Bandre czeli się zyści nayłepiey swoy który
Interes. Nie mamy y szczęśliwszy co więcey doczy
zenia day Boże tylko Monarsze Naszemu całkownym
szczęśliwe zdrowie w tym wszystkie Nasze pokładam
Nadzieie; zostaię z dozgonnym poważeniem

324 d. 23. 8bris 1775.

Ta naypomyślnieysza ztąd wiadomość iż Nayia-
śnieyszy Pan do doskonałego przychodzi Zdrowia
y lubo iescze Invisibilis zostaie, codziennie iednak
w samo wyieżdza za Południe na dwie godziny z powro-
tem do Zamku y Audyencye przez Garderobbe daie;
Sessye Rady nieustaiącey w dni zwyczayne odbywaią
chociaż na kilku Sessyach Kompletu nie było y mo-
wią tu iż na samych Sprzeczkach kłotniach pomiędzy
sobą tak na Seymikach tu w Warszawie czas trawią;
Pisałem anterioribus iż Krol Pruski niechce dopuścić
Seymu Extraordynaryi: końcem stanowienia nowych
Podatkow ktore ani Woysku ani Stanowi Cywilnemu
na ostatnim Seymie stanowione na zapłatę niedo-
starczaią, y ta Oppozycya Krola Pruskiego znaydzie
w kraju poparcie Obywatelow ktorzy y te ostatnie
obalić y znieść usiłuią; Rzecz prawdziwa iż teraz
Krol Pruski z Dworem Wiedenskim mocno nalegaią
aby Woysko Rossyiskie wyszło z kraju, grożąc iż ieżeli
z temu Woysku wolno w tym kraju siedzieć, iż y Pruskie
y Austryackie też samo maią Prawo do niego wtargnąć;
Upatruiemy iż Moskwa ze wszelkich ściąga się Okolic
y tu z Pragi aktualnie z Lazaretu swego wszystkich
chorych iuż wysłali, pewni iednak bydź nie mo-
żemy aby ten zcale opuścili kray y ieżeli ci dawni

ztąd wyndą, zapewne inni na ich mieysce nastą
pią; Lubo tu upewniaią iż Generał Panin zwszelką
Nadgrodą od Imperatorowey wzięn ze służby dymiss
szepcą iednak iż y Minister Brat Jego mabydz od-
łony, coby wielką sprawiło odmianę w alliansyi tego
Dworu z krolem Pruskim ktorą ten Minister tak
mocno utrzymywał, Czekamy tu z wolą o tey odmian
Ministra konfirmaciey, Pocztą zaś nieodmienni cz
Nay Pan odebrał „kommendę" JPa Kardwanowskiemu Fawory
towi y kolligatowi JW Hetmana W.K. ktory mimo
Ordynansowi krolewskiemu zatrzymał w Marszu
Pułk krolewski do Bogusławia ordynowany y
tu sercie przysłał Remonstracye z tym dołożeniem
iż o takowym Marszu wprzod JW Hetmanowi ra
portowac będzie, ten Punkt ostatni nayżywiey
uraził Maiestatem, odebrał zaraz tę kommen
y do JPa Generała Komarzewskiego referowac się
Pułkownikom tegoż Pułku Ordynansem zalec
ta okoliczność z ktorey JW Hetman będzie mia
JW Rzewuskiego Marszałka Nadw: w Suppozycy
Całym Dworem krolewskim z Namiestnicą Włada
rządzącego, dawną między temi dwiema Panami
odnowi y pomnoży nieprzyiazń z Monarszeni
Majestatis..
JP Pułkownik Bandre zapewne tu ma przybydz
z Regimentem nazwanym Smoleńskim.

325 z 30. 8bris 1775.

Lubo z powszechną radością Zdrowie Nayia-
śnieyszego Pana do doskonałego powrócone
Stanu, y codziennie z Zamku wyieżdża, ie-
dnak ani publicznych Audyencyi, daie
ani in Consilio permanenti dotąd niebywa;
Spodziewaliśmy się zapewne iż Woysko Rossi-
yskie z kraju całkowity Ordynans dostało
lecz słyszemy też iż JW Poseł ztąd ordynował do
Moskwy kuryera z Reprezentacyami tych kon-
tentów które tego Woyska dłuższą wyciągaią
bytność y na powrót tego czekaią kuryera
po którym Remonstracyie y Nasze przymieszą
się, puki Podatki wypłacone niebędą y puki
Rozgraniczenie z Królem Pruskim nienastąpi;
Donosiłem dawniey iż był ten Projekt złożenia
Seymu Extraordynar: końcem stanowienia dalszych
Podatków, ale tego Seymu ani Podatków Król Pru-
ski niedopuszcza oświadczył się, ieżeli Cesarze-
kowa w tym nienastąpi odmiana; Czekamy
co moment przybycia JW Hetmana W. K.
z tym przybyciem ciekawszy obiawią się
wiadomości, w tych dniach na kommissyie par-
tykularney z Seymu wyznaczoney między

Xciem Marszałkiem Pułtowskiem y Jm
Mirzeiewskim Strażnikiem Poll: kor: o
mieysce pierwsze zważawa wszczęna się
kłotnia y JP Strażnik pierwszego ustąpić
niechciał mieysca, Ta kłotnia oparła się o
Radę nieustaiącą gdzie decydowano Iż p
niewaz Xcie Marszałek ma odley Rady
Tytuł Wielmożnemu, JP Strażnikowi i Ła
się Urodzony zaczym Xcie Marszałek mie
sce pierwsze zasiadać powinien, niewie
cale przyimie JP Strażnik tę decyzyą ile
będąc kreaturą JW Hetmana W. K. ta okoli
czność więcey nienawiści pomnoży, ktore
tu iest dosyć naprzeciw tey Radzie, Xcie
Generał Podolski od kilku dni wyjechał Ztąd
do Grodna ktorego JW Pan zastaniesz na
tym mieyscu, Ztąd zaś wcale niemam c
więcey wyrazić ale się cieszę z zbliżeni
Jego Pańskiego do Grodna gdzie prędzey z
mowa stanie Poczta: Poll: JW JP Podst
bi Nadz Lit: w Amsterdamie znayduie się gd
kupiec Jego wiguszy Produkta Lit. miał
zbankrutować, utinam iesczeze mogł zali
wać znaczny kapitał.

326 d. 13. 9bris 1775

Cieszę się z przybycia JWWPana y Dobrodzieja do Grodna
ale bardziey cieszyłbym się, abyś ieszcze te pół drogi
do Warszawy odłożył, ale tey dla mnie pociechy Interessa
Jego Pańskie mnie opóźnią; W tych czasach na czwartego
kłotnią między Xięciem Sułkowskim Marszałkiem Rady
Nieustaiącey y JmćPanem Mirzejewskim Strażnikiem Pol-
nym koronnym, która kłotnia y wszystkich Urzędni-
ków koronnych poruszyła, zapatruiemy się, ten Spór o
pierwszeństwo Mieysca wzniecił się, Na pierwszey kom-
missyi z Seymu ostatniego wydaney ten Xiążę Marszałek
pierwsze chciał zasieść mieysce, którego JP Strażnik
opuście niechciał, tak dalece iż ten Spór na kommissyi
tych Xcia Marszałka zawiesił się słowach że pokie
raz iako Marszałek we mieysca nie mam zasiadać tu
niemogę, Odwoławszy się do decyzyi Rady nieusta-
iącey, ta Rada wydała swoy Wyrok, Iż ponieważ
Xięciu Marszałkowi przyznany iest Tytuł Wiel-
możny, Urzędnikom zaś koronnym daie się Uro-
dzony, przeto Xiążę Marszałek przed Urzędnikami
pierwsze posiadać ma mieysce; Naprzeciw tey decy-
zyi Urzędnicy koronni rzucili się do Manifestu
w dość umiarkowanych terminach ma być zna-
sany naprzeciw całey Radzie iż mimo władzy
swoiey takowy wydała Wyrok, ten Manifest
…orgzy, Podkomorzy, Łowczy, koronni, Refe
rendarz

wielki Lit. Pisarz koronny dotąd podpisał
oprocz tych Podkomorzowie y Urzędnicy w
oiewodztw podpisywac się wszyscy bendą, to p
wszak Konfederacja in Statu contra Statum ktora ro-
rys się otwieraje nieomylnie; Na odmianę sied
ciech dawniey Konsyliarzow, Inni przybyli ta Kon-
syliarze y ci dyspozycye y przepisy przez daw-
nych uczynione ganią y łomac one usiłują A
tym czasem Magistraturze wewnętrzny zaczyna
się nierząd y cały kray dobrey dotąd nie ma opi-
W tych dniach mamy tu partykularne z Berlin
wiadomości iż Krol Pruski bez nadzieiey życia
znayduie się ktoremu Podagra aż az do Żoł-
dka doszła oprocz tego y Srebra przyniesła się
Już P. Bog zaczyna ukarać Narody ieżeli temu
Monarsze życia skroci, czekaią tu z tem wple
dalszych wiadomości niewątpliwych.
Się czy nie mam co osobliwego z tąd donieść wyzna-
z dozgonnym przywiązaniem.

d. 20. 9bris 1775

List JWWmm Pa Dobrodzieja Pocztą Extraordynl: or-
ynowany z inkludowanym ad Majestatem ode-
ałem w przeszłą Srzodę iuz o ósmey wieczor, gdzie ani
stu oddać iego tego dnia Nay Pan był na Operze, ani dla
leszłey iuz Poczty niemogłem, ale zaraz nazaiutrz
aniosłem go JW Sekretarzowi korl: ktoremu Inte-
s z Listu JW Pa do mnie pisanego opowiedziałem, nie
zynił mi zaraz dobrey nadziei do uskutecznienia
ądania Jego, mowiąc te słowa: Iż Nay Pan niemoze
poprawić Przepisu Prawa ostatniego, iż należało się
w czas Seymu Delegacyi pilnować, oddał iednak List
ay Panu y Radzie Nieustaiącey a wydawszy swoię Rezo
lucyą przesyła onę dzisieyszą Pocztą, informowa-
łem się o niey iż ta iest a nie inna że Rada Nieustaiąca
Zoleaiąc władzę Exekucyi Prawa stanowionego, tło-
aczyć go niemoze na przyszłym iednak Seymie
pretensować tey uczynioney krzywdy nieuchybi. Ld-
tałem się czeście o tym Jmu Pa Instygatora Koronl:
kiędy to stało iż Jemu dano 12.m a JW Panu per Me-
dium odpowiedział mi iż JP Gomolinski takze tez
tygator przez Xząt Sułkowskich chciał mi tę utro-
Pensyą ale żem się dopilnował przez Przyiaciol, nie
ogł swego dokazać, y JW Pa Instygatorowi W Xdu
należało się też takze pilnować; Pamiętam iż tu
Pan był po Nowym Roku, dziwno mi iż na ten
as JW Pan niezamowił Sobie Przyiaciol swoich
dopilnowania Interessu swego, a teraz nie
widzę Sposobu az do przyszłego Seymu;

Z tuteyszych okolicznośći nay troskliwsi cies
wiedzieć o Zdrowiu y Zyciu Krola Pruskiego, ktor
Fata przed kilką dniami iuz tu rozgłoszono,
ale Sobotnia Poczta ostatnia iz ieszcze zyie pr
niosła wiadomośći, z tym partykularnym dodat
iz z tey nieuchronnie choroby bo oprocz Podogry
Pusa zaś z tey Retentio Urinae y inne defekta przym
szały się tak dalece iz go tylko na krzesle w ręcach p
uwaią, iednym słowem iz ten Monarcha iuz dogo
wa y przed odeyściem ostatniey Poczty trzy dni Pa
Jego w Postdamie był zamknięty, o rzetelney tey
Amissis relaiyi upewnic mogę; Na dobry czas
zpełniłyby się wyroki, bo Monarchowie mieliby
Porę zimową całą do negocyowania y stanowienia
Nowych alliansyi, w ktorey sobie iz te Fata
wielką odmianę w Europie sprawiłyby, y dla
Polski reszty ocalenia zostałoby ubezpieczenie
ile krolewicz Henryk miał się wybierac do M
skwy, zkąd mu odpisano, aby czekał Powrotu Im
ratorowy do Petersburga gdzie się iuz wybiera
Zapewne z Nowym od Monarchy swego do appro
cyi Projektem, ktory gdy fata nastąpią, upasu
y Maryaz Cesarza z Siostrą krola Francuzkieg
tako iuz pewny odciągnie tego Monarchę od
scisłey przyiazni krola Pruskiego ktorą Sa
Fata zerwać muszą; wiecey tu niesłyszemy
z drugiemi pisze się applikacyey.

328 d. 27. 9bris 1775

Upewniam JW Pana iż List na moie ręce ordynowany zetelnie był oddany Majestatu, kiedy wprzeszły Czwartek oczekiwawszy mię JW Sekretarz WK. oddał mi przyięty oraz Rezolucyą mówiąc do mnie iż na List Jego Pański NaySPan przesyła Rezolucyą abym onę JW Panie ordynował co niniey- szą dopełniam Pocztą, Rzecz cała zaś niestracona kiedy do przy- szłego Seymu onę odkładaią y kiedy NaySPan ustawicznie się swoią oświadcza. Doniosłem przeszłemi Pocztami o Mani- fescie przez Urzędnikow korl. zaniesionym, ktory Manifest dał przyczynę JW Posłowi Rossyjsk. wydać Ministerialiter No- tę, iż zapatrzywszy się na ten Manifest naprzeciw Radzie Nieustaiącey zaniesiony od Trech Połeniyi to Subsellium warrantuiące, a ztąd całowego wewnętrznego obawiaiąc się zamieszania deklaruie Imieniem Imperatorowey Jey Mci iż Woyska Jey z tego krolestwa ustąpić niemogą y owszem dla cięższego bezpieczenstwa pomnożyć liczbę onych postanowiła; d. to tylko pozornie są powody, ale dobrze widzieliśmy mimo dane przez tego Posła oświadczenie Ewakuaciy tego Woyska, iż nigdy do skutku nieprzyięte naprzeciw Deklaracyą, wydał się Dwor ten z swoim umy- słem aby tu Woyska zawsze trzymał; Rada nieustaiąca usiłowała aby ten Manifest ex Actis był eliminowany ale pluralitas niedopuściła y Grod takowey niesłuchał by był decyzyi; Mowią tu iż krol Pruski zdrowszy, Listy zaś nad partykularne upewniaią iż owiedowey Sytu- acyi niebezpieczney znayduie się, ize od gory chudnie

od

dotu zaspecznie y Doktorowie twierdzą iż tę
Defekt in hydropisim obrócić się, czego pewnie
może ale z tego paroxyzmu nie wynidzie, czeka
dalszych o tym wiadomości; Na Gali onegdays
Nayś. Pan był tenże i dał Order Orła białego JW JMci
Giedroyciowi Biskupowi Inflantsk: konferował
O Seymie Extraordynaryjnym żadney też więcey wzmian
nie ma, ale po Deklaracyi od Ministra Pruskiego u
daney iż Monarcha Jego żadney więcey części kraj
nad konwencyą Petersburgską nie zabierze, aby y
Cesarzowa oney się trzymała, y w tym cesarze od Dw
Wiedeńskiego czekać Rezolucyi.
Piszę się z dozgonnym przywiązaniem

329 d. 4. Xbris 1775.

Pod tę porę niemamy tu osobliwych wiadomości
te o Królu Pruskim są iednostayne iż w iednym
stanie Zdrowia znayduie się, może coraz chorobie
powoli ale z niey niewynidzie; JmciPan Łopa-
cinski Pisarz W.X.Litt. ztąd wyiechał aby sta-
rał się o Deputacyą do przyszłey Laski Trybunału,
a przytym o kandydacyą przez Elekcyą do Woie-
wodztwa Połockiego które tu ma deklarowane;
Nocie przez JW. Posła Rossyi. Ministrom Naszym
podaney iż dla Gwarrancyi Reszty kraju y Rady
nieustaiącey naprzeciw Marszałkowi tey Rady
przez Urzędników kor: zaniesionemu Manifestowi
a ztąd bezżniey wewnętrznego zamieszania
Woyska Rossyi. z tego kraju ustąpic nie mogą,
nie odmieni się; iako y la Nota od Ministra tu Pru-
skiego podana, iż Monarcha Jego nad Konwencyą
Petersburgską żadney więcey części kraju za-
bierać nie chce, aby też zarówno Cesarz Jmc tey
samey trzymał się Konwencyi, y o tym od Dworu
Wiedenskiego czekaią Rezolucyi; Poseł Cesarski
ztąd wyieżdża y po Nowym Roku inny na Jego
mieysce przybędzie. Wychodnich JmcPan

Popiel Regimentarz Partyi krakowskiey: zwadził
się tu z Biskupem kuiawskim: ktory iakoby mu miał
powiedzieć y nazywać Rabusiem że Zołnierze z J
Partyi rabuią, pozwał go na Sądy Marszałkow
y Xże Marszałek tę Sprawę w ktorym Prawem
to iest Jure Hospitium sądzić zaczął, nie tak JmP.
Popiel iako JW Hetman WK tę Sprawę wzią
ł przez ressentyment naprzeciw Biskupowi
Nayiasnieyszy Pan wczoray w Gabinecie swoim
iednał te Strony y wnosiemy sobie iż one do
Zgody przyprowadzi, ieżeli JW Hetman odsie
rey odstąpi Impressy; Takowe tu partykularne
między Familiami powstały zawziętości y o
nawiści, iż Partye się robią, y roznemi kanała
ieden drugiego prześladuią; Xiąże Podkomorzy
koronny z Młodym Synem swoim w Zamku kwate
rowali się; Xże Podkomorzyc na kommendę nad
Ułanami krolewskiemi odebraną JPu Kurdu
nowskiemu kolligatowi y Faworytowi JW Het
mana maiąc na Rok 1200 tt. y ta okolicznosć
wiecey na tego ressentymentu osobliwie naprze
ciw Namiestniczey Władzy Dworem rządzącey
iako też dawniey owey nieprzyiazni.

 d. 11. Xbris 1775.

Podług ostatnich o Krolu Pruskim wiadomości
te wszystkich upewniaią iż ten Monarcha w Pa-
chlinie wodney znayduie się, z ktorey rzadko kto
wybrnął, Sam też widzi kress Życia swego, y co
dzień Następce Tronu do siebie wołaiąc daiąc mu
Reguły do przyszłych Rządow krolestwa tego, Ten
iednak Następca iako od Ludu całego kochany y po-
ważany, tak ten Lud swoy z Jarzma niewoli wy-
prowadzie obiecuie; Jednym słowem post fata tego Mo-
narchy wielkie odmiany nie tylko w tym kraiu, ale
y w Systemmacie Całey Europy nastąpią Lecz Zaś z tego zrzodła
nie wypływa nic pomyślnego dla całego kraiu
Same zawziętości, dyssensye y Partye iedne naprze-
ciw drugiey wszczynaią się; Wiadomy Manifest
Urzędnikow korl: zaniesiony, ten Manifest po Woie-
wodztwach do Grodow rozesłano końcem aby Urzę-
nicy Ziemscy do tego przypisywali się Manifestu;
Wzaiemnie JW Poseł Rossyiski rozpisał Listy do wszys-
tkich Officyerow Rossyiskich na kwaterach stoiących
z wielkim oczernieniem Czci y honoru JmćPana Mie-
rzeiewskiego Strażnika Poll: korl: ktory był naypier-
wszym Instrumentem tego Manifestu; takowe
kopie oczernienia Officyerowie Rossyiscy rozsy-
łaią

y kommunikuię Obywatelom po Woiewodztwach
aby się do tego nieprzypisywali Manifestu; Upa
truię tu także wielką zawziętość między JW Het
manem WXL y JW Posłem Rissyi: ktorego ten
Wodz miał do Moskwy opisać y ztamtąd Lest ten
Posłowi przystano, ztąd między temi Ministrami
Pain et Belle ta otworzyła się zawziętość y ztąd
Partye formuią się ktore żadney pomyślney dla kraiu
nie obiecuią Influencyi, JW Hetman z całą Familią
XXcia Generała Podoll: mocno związąt się; Niewiem
dokładnie wiakiey iest z Dworem przyiaźniey
to wiemy iednak iż zpewnych przyczyn odmiany
u Nas Rządow iest w oziębłości, nie spodziewamy się
iednak aby przez samę wdzięczność za tak wielkie
Dobrodzieystwa Wodz ten od Interessow Nay Pana
miał się odpisać, co z Czynności dalszych nay lepiey
da się poznać, JW JP Podskarbi Nadl: Lit: iest tu Po
łowny także wściśley Przyiaźniey z JW Wodzem
Z tych wszystkich kutesszych okkurrencyi tworzy
się aby iaki niewybuchnął ogień; kadetow maią ztąd
rozpuścić, aby tę Płacę na Woysko obrocić, będą ztąd
coraz Sytuacye rzeczy coraz ciekawsze Nowiny o kto
rych donieść niezomieszkam.
JP Ziman mocno mię obligował abym się inform
wał gdzie się znayduie JmćP Ratkiewicz Bandre
y o tę suplikuię Informacyą.

331 d. 18. xbris 1775

Wiadomosci ktore z tąd donosiłem o Krolu Pruskim y sytuacyi Zdrowia Jego te choć się przewlec mogą, ale z Wyrokow P^a Boga życie się muszą iż ten Monarcha w aktualnie Puchlinie wodney znayduie się z ktorey rzadko kto iż w tym wieku wybrnie, Czekamy więc rzeczy Eventum zblizkiego Aequinoctium. Tuteysze okolicznosci w wiadomym so stanie y coraz do większego stopnia zaiątrzenia między Familiami przychodzi. Namieniłem o Partyach ktore się zbieraią, JW Hetman Pierwszy zbiera dla siebie y zdaie się mieć dosć mocną wszelkim zabiegaiąc zamachom ktore na ukrocenie władzy Jego zmierzaią, iak łatwo tę Moc mu dano, tak nie łatwo ią mu odeyszłosobie, Oczywista wszczęła się zawziętość między JW Hetmanem y JW Posłem Rossyi. W tych dniach ten JW Poseł iedzie do Moskwy iest ten partykularny Odgłos iż sam do Dworu swego pisał iż maiąc wszelkiey Wagi kommunikować Interessa ktorych korrespondencyi powierzyć nie może oto przybycie swoie na tamto mieysce doprasza się y otrzymawszy wyieżdża z tąd,

JW Hetman iedzie takreztąd do Dubna na kontr
trakty a ztamtąd przydaią iz do Moskwy pojedzie
Zapatruiemy się na dalsze skutki ktore nie pomy
nego in publicum nieobiecuią, ale to nowe Publi
cum Rady nieustaiącey naprzeciw ktorey ze
wszystkie wszczynaią się Partye pewne w kra
Sprawie może zamieszanie; Mimo tak niebez
piecznej choroby Krola Pruskiego, upewniaią z
iz Krolewicz Henryk in Januario wyjezdza
z Berlina do Moskwy zapewne ziakowym
ieszcze Projektem, ieżeli go Bog niezmiesza; Te
Potencye za cel miały wewnętrzne w kraiu
Sprawie uspokoienie ktorego dotąd niewidzi
my y owszem takowe zakłocenie z ktorego
Zyskiwać mogą; Nieszczęśliwa Polska do całki
przyyść ieszcze może kresu. Więcey nie mam
w frazie iak życzenia może iak zokoliczności
S° Patrona JW Pana y Dobrodzieia całe tez ś
chwalebnych y Nowego Roku aby JW Pan przy
Czerstwym Zdrowiu pomyslney zawsze do
znawał szczęścia Fortuny y mnie stateczny
przedłużał Łaskę swoię ktorey dozgonnie
oddaię się.

 d. 25. xbris 1775

Dziś przy pierwszym Swięcie krotko mi się
wyrazam Literą ile przy szczupłości wiadomości
tuteyszych, JW Poseł Rossyiski zapewne ma wy-
iechac ztąd do Moskwy z ustnym opowiadzeniem
Interessow y okoliczności tuteyszych wewnętrznych
przydaią y to: iakoby z Rady nieustaiącey pewne
Punkta y Propozycye miały mu bydz oddane
et a pluralitate podpisane, Głoszą tu znowu o
złożeniu Seymu Extraordynar. y dalszey o tym
czekamy konfirmacyi, JW Hetman WK w tych
dniach na kontrakty do Dubna wyiezdza, a
ztamtąd szepcą tu zapewne iz do Moskwy po-
spieszy za Antagonistą swoim Posłem Rossyiskim
z ktorym wzaiemney Emulacyi zostawac nie
przestaie, Teraz Poseł Rossyiski do Listow połowice
w odezwach z oczernieniem Jmci Pana Strażnika
Koronnego rozrzuconych nie przyznaie się y udaie
iz o tych Listach wcale nie wie, y wiedziec niechce,
iednym powtarzam słowem iz tu wielkie nie-
nawiści, zawziętości otworzyły się, y Partye

międzu Familiami zaczynaią układać ktory
koniec zawsze będzie niepomyslny; O Krolu
Pruskim ciednostayne są wiadomości iż co by
pisi nie czyni dzie ale często powlec to życie mo
Austrya maiąc iuż dość liczne Woysko werbo
y wystawiać Nowych Regimentow nieprzesta
ten Dwor podobno Ręstka zapomnieć niemo
in Casum fatorum Krola Pruskiego, nowe m
że się otworzyc w Europie Scena.
Powtarzam Życzenia moie Obojgu JJWWPa
stwu y Dobrodziejstwu z Nowym Rokiem
pomyslnieyszych Sukcessow przy cerstwy
y długoletnim Lat y Zdrowia przeciągu, Sta
ciey Łasce Pamięci Pańskiey oddaiąc mi
z dozgonnym przez się pocwaceniem.

333 d. 1. Janrij 1776.

Day Boże aby ten Nowy Rok pomyślnieysze
Oyczyznie Naszey uczynierzał Sukcessa, ale
początki iego tych żądanych nie rokuią skutków;
W tych dniach wypadł Dekret Sądów Marszał-
kowskich favore Miasta tuteyszego quo mediante
Żydzi na fundamencie Praw dawnych y Dekretów
Seymowych rugowani bydź powinni y o dwie mile
od tego Miasta znaydować się nie maią; Tym Żydom
in Virtute Deklaracyi Rady Nieustaiącey Xże Sul-
kowski Marszałek, Xże Poniński y Imć Krayczy Kor.
za Okopami Budynki y Sklepy pobudować zlecili;
Xże Sułkowski naprzeciw wypadłemu Dekretowi
solenny w Grodzie uczynił Manifest iakoby Xże Imć
Marszałek Wielki Kor: nie zważaiąc na Prawa y De-
klaracyą od tey Rady wydaną zgrzeszył Contra Pa-
ctum; Tych słów osnowa zprowadzi konsekwencyą
że Xże Marszałek WK dyssymulować nie zechce
y starać się będzie oczyścić z tego Zarzutu; a że Ex-
ekucya Dekretu Marszałkowskiego, nastąpić, zapa-
trzemy się iakie [illegible] iż Xże Sułkowski oney
nie dopuści iż iako Xże Stolnik Lit. Czartoryski

miał dostać kozakow y inni ktorzy się pisali
na Manifescie JmciPa Mierzeiewskiego iakoby W
rokom Rady Nieustł: sprzeciwiali się ktorey Mosk
iest Gwarrantem, tak y w tey okoliczności gdzie ta
od tey Rady za Żydami wyszedł Wyrok aby tu M
skwa tey Exekucyi nie opartasię: to pewna iż p
Zapad tym Dekrecie na Sessyi tey Rady żadney wzm
ki o tym Dekrecie niebyło tle Xże Sułkowski niem
iesze Pluralitatem y większa część daie się z tym
słyszeć iż w przepisy Dekretow Marszałkowi nie
szac się niezechce, obaczemy zatym co się tu ust
stanie bo zapewne Exekucya poydzie y Żydow 1
zwarcz wszystkie pieczentowac będzie: Naycas
Pan iak może petuac się Stronom wszelką p
wolnosci aby z tąd iakowy nie wzniecił się ogien
ale Xże Marszałek WK naypierwie tey Radzie od p
cząłku jey ustawy sprzeciwiaiące się mimo wszelk
konsyderacye tle tknięty Manifestem do exekucy
swego Dekretu niezawodnie przystąpi o czym dania
nie ubliżę. Jerol Jmć Brzeski w ciężnym stanie
to iest Wodney Puchliny znayduie się, może powlec
ale Incurabilis; O kopią rozruconych Lystow
supplikuię z dozgonnym piszące się uszanowaniem

334 z W. 8. Janrÿ 1776.

Nayciekawsza tu iest okolicznosc z wypadłego Dekretu we Sądzie Marszałkowskiem quo mediante Zydzi z tąd o 2 ie Mile rugowani zostali y karą na nich 2.m# Grzywien na Protektorow ktorzy ich w Domach swoich dla handlu utrzymuią. Nayiasnieysza Rada z Ustawy swoiey tenorem Deklaracyi swoiey ziszczenia Zydom wydaney, wolnosc handlu za Okopami dopuszczaiącey wysłała ze srodka JW° JX. Kanclerza W° K° z remonstracyami do X.cia Jmci Marszałka W° K° aby na Prawo y Deklaracyą tey Rady miał względy, odpowiedział X. Marszałek iż przy Prawie y Sprawiedliwosci swoy sprawuie Urząd, ale aby JX. Kanclerz z tą remonstracyą udał się do X.cia Marszałka Litewskiego ktory bezprawnie za Zydami interessuie się; Deliberuią teraz nad tym na Radzie; Xiążę Marszałek W.K. powagę iednak tę Dekretu swego utrzymywac będzie y mowią tu iz Instygator Sądu Jego X.cia Litewskiego zapozwie do Sądu swego pro laesione Jurysdykcyi Marszałkowskiey, osobliwie w Manifescie przez X.cia Litewskiego zaniesionym ze by ten Dekret Contra Statum ferowany, naprzeciw ktoremu protestacyą dalszą tey Sprawy czynic y Exekucyi takowego Dekretu przy wszelkim usiłowaniu opponowac się będzie, to ktore Contra Statum tłomaczą tu iż zadaie w Manifescie swoim X.ciu Marszałkowske

Crimen Status popełnione; a że do Exekucyi tego
Dekretu należy cztérem Miastom Strony przypozwać
przeto dziś to Miasto wydaie Pozwy y w tentydzień
Dekret Executiones wypadnie na ten czas wiedzieć bę-
dziemy co z tego procederu wyniknie, toż aś iest pe-
wna iż Xże Marszałek WK maiąc Moc y Siły łatwo
Exekucyi swoy Dekret przyprowadzi, maiąc być
upewniony iż JW Poseł Rossyyski do przepisow Dekretu
Marszałkowskim mieszać się nie zechce; co w tym daley
nastąpi donieść punktualnie nie ubliżę. JW Poseł
Rossyyski zapewne w tych dniach z tąd do Moskwy wyie-
żdża, rożnie też o Powrocie Jego rokuią; To co iest pe-
wnieysza iż Dwory Austryackie y Berlinski solenne
daty Deklaracyą przywrocić te Kraie ktore na
konwencyi Petersburgskiey zabrały Cesarzowam zyściły,
Lubo też są wiadomości o polepszeniu Zdrowia Kro-
la Pruskiego, piszą iednak partykularnie iż w tey
Puchlinie wodney zostaiąc może przez czas iescze
iakowy pożyć, ale z niey nie wybrnie. Upewniaią
iednak z Berlina iż Krolewicz Henryk zapewne
wybiera się do Moskwy;
Więcey nie mam co donieść piszę się dozgonnie
Głoszą też iakoby JW Hetman WK pod pretextem
odwiedzenia Matki swoiey w Krakowskiem miał
z tąd wyiechać na Poiedynek z Xięciem de Lauzun
ktory tu Lata przeszłego był przytomny, ktory też
o głos inni maią zabawę czczy, co w tych dniach pokaże
się.

335 W. 15. Janvy 1776.

Wczoray ztąd Nayiaśn: Pan wyiechał do Ko-
zienic na Polowanie z powrotem za Sześć dni;
Dziś zaś JW Poseł Rossyjsk: wyiezdza ztąd do Peters-
burga, iak mowią na trzy Miesiące, inni zaś twierdzą
iż bez powrotu nato tu Mieysce, ale temu nie wierzemy
ile dokładnie wiemy iż ten Poseł z iakowemiś teraz
ztąd do Dworu swego Proiektami do ktorych y Rada
tuteysza Nieustaiąca przypisać się miała, y ktore
Celem bendą przysztego Seymu Ordynaryinego, dlatego
Powrot tego Posła takiest wymiarkowany aby te Mate-
rye weszły w Expedycyą Seymowią, upewniam dokła-
dnie iż nayminieyszey nie masz tu wzmianki o
Extraordynaryinych Obradach, ale wszelkie Proiekta
gotuią na Ordynaryiny in Augusto przypadaiący;
Zaszłe dyfferencye między JJOO Marszałkami WK, y
Rady nieustaiącey ieszcze się nieies pokończyły, ile Xiążę
Marszałek WK Mocy Prawa Swego y Powagi Dekretow
Jurysdykcyi swoiey nieustąpi, ile w tych Dniach Mia-
sto tuteysze do Exekucyi Dekretu zapadłego Strony
przypozwało y dziś ten Dekret czytany bydź ma
Zyskuiąc z Czasu y okoliczności oddalenia się ztąd
Naypierwszych Osob, A zatym w tych dniach tey przy-
patrzemy się Exekucyi y zburzeniu Nowey Jerozolimy
ktorą Xżę Jmć Pietkowskie tak nazywaney, wybu-
dował.

Teraz X[iążę] Jmć Sułkowski Marszałek przez kilku
Dniami wyjechał ztąd iak udaią do Wielkiey polski
inni zaś twierdzą iż do Berlina; Tych dniach
przybył tu kommissarz Austryacki od Dworu tego
wysłany do uregulowania Granic między Austryą
y Polską zakordonowanych które Rozgraniczenie
tu na Stole przy Mappach y kartach iuż ułożonych zakre-
czyć y ustanowić przedsięwzięto, iakoż Austrya część
bardzo łatwa powroci cokolwiek na konwencyą Pe-
tersburgską zaięte pokaże się, y iuż tu upewniaią iż
140. Mil kwadratowych wroci się kraiu do Polski
a gdy Austrya ten z siebie da przykład, ieszcze my pewni
iż y krol Pruski iako się z tym oświadczył iż także
Zaięty kray na tę konwencyą nieochybnie odda;
O Sytuacyi Zdrowia tego Monarchy piszą iż lepiey
mieć się zaczyna którego w Wodach samych kąpią
to iednak polepszenie nie na długi czas ale wkrótce
puchlinę obiecuią. Więcey nie mam co wypisać
Poiedynek JW Hetmana WK y ogłos o nim wydany
ma być zabroniony; Jestem przytym dozgonnie
w Sądzie Marszałkowskim w sprawie przy-
pozwaney do Exekucyi Dekretu stanęła kondem-
nata na Xcia Marszałka Rady Nieustaiącey

336 d. 22. Janu 1776.

Przez cały tydzień Nayiaśnieyszy Pan bawiąc
na polowaniu z znacznym ubiciem Zwierza
wczoray tu powrocił. Nayważnieysza tu iest cie-
kawość w sprawie Xcia Marszałka Sułkowskiego
we Sądach Marszałkowsk: kor: gdzie kondemnata
na niem publikowana stanęła ktorego Dekretu
ten Sąd z okoliczności oddalenia się Nay Pana
ex Regia nie exekwował, ale dziś iutro do swo-
iey przystąpi exekucyi, Niemniey ciekawa iest
druga okoliczność czyli Xże Marszałek Rady Nie
ustaiącey za powrotem tu swoim z Wielkiey polski
zasiadać pod kondemnatą będzie mogł, bo lubo
wydał Xciu Marszałkowi kor: Terminą na Sądy
Seymowe y Miastu mimo iednak tego kroku
Xże Marszałek Sułkowski został zpublikowany
co w tym nastąpi donieść nieomieszkam.
JW Poseł Rossyisk: iaktu zapewne wdaią z Poroce
stami in Ordine do przyszłego Seymu wyiechał
do Petersburga, iest tu zaś partykularna z tam
tąd wiadomość iż Xże Repnin niezawodnie
stamtąd in Februario tu ad Regiam przybędzie
lubo bez charakteru publicznego, dla satysfakcyi
iednak Przyiacioł swoich y JJWW. Familiy chce

tu przybydz, aby kreatury ktore JW Baron de Stackelberg wystawia, utrzymuie mogł.

Wtym momencie informow, iz dnia przedecznie do Ludzi Węgrow Marszałkowskich do Jurysdykcji Xcia Sapiehowskiego wystawioney udawszy, wszystkie Towary Zydowskie zabrali y do Miasta zwiezli, Ta Exekucya dość spokoynie odprawiła się bo lubo Moskale na tamtey znaydowali się Jurysdykcyi zaden iednak niesporwał się, co iest znakiem iz Ordynansu niemieć. Zapatryjwać się teraz na sery co zrobi Rada Nieustaiąca iz Deklaracya iey za Zydami wyd. konsyderacyi nieznalazła, y co czynic będzie Jey Marszałek pod kondemnatą.

Wszystą Pocztą nie mam co wyrazić, zostaię z dorgonnym poważeniem.

357 d. 29. Janrij 1776.

Jak prędko tu Nayiasn: Pan z polowania powrocił tak dla większego Prawa Jurysdykcyi Marszałkowskiey pod bytnosc Panską zaraz nazaiutrz |: iakom do-niosł Exekucya Dekretu nastąpiła y Towary Zydom zabrane bez naymnieyszey Impetycyi: w kilka dni potym Plenipotent nieprzytomnego tu Xcia Sułkowskiego natenczas uczynił Wizyą całoby Gwałtu y Wiolen-cyi na Gronie Xcia Sułkowskiego uczynioney, y powtorne Xciu Marszałkowskiemu y Miastu wydano na Seym Mandaty; Onegday w Sobotę powrocił tu Xże Marszałek Sułkowski, zapatrujemy się na iutreyszą Sessyą czyli Xże Sułkowski na Radzie będzie mogł zasiadać y czyli kondemnatę będą mu zarzucać co gdyby nastąpiło nie mogłby zasiadać dlatego ciekawi w tym będziemy Okoliczności tey Sprawy wielką za sobą prowadzi konsekwencyą, iuż Partye wielkie formować zaczynaią koncem do przyszłego Seymu w Warszawie y w Litwie te same Partye układaią w Warszawie d. 17. curr: w Grodnie gdzie na tę Galę JW Podskarbi Nadw: Lit. JW Posła Rossyiskiego przeieżdzaiącego tak solennie częstował y gdzie znacznemu zgroma-dzeniu Dygnitarzow y Obywatelow Lit: tenże Poseł dał do zrozumienia iż chcieli Nayiasn: Imperatoro-wa y Krola Jmci Polskiego kochaią aby za zdaniem y Sentymentami JW Jmc Pa Podskarbiego Nadw: Lit. zawsze udawali się, Druga Partya ma być JW Hetmana

WW. X. Lit.

z tworzony Influencyą maiąc swoię do ktorey z tąd X
Generał Podolli: z Familią JW Hetman W.K: Xże Biskup
Wileń: Podskarbi W. Litt: &c &c. tączą się; Co z tych Partyi
in publicum wynikenie Utinam nie na większe za-
szanie, ktore y teraz w tym Xięstwie z Loteryi Pienięd
z Podatkow złożonych y ktore JW Hetman W. Litt. Stanu
Cywilnemu zabrać usiłował nie odebrawszy 400 m. nie
mniej jeszcze jak ten Interes został ułożony y czyli Stanu
wilny gwałtem onych mimo Warty z Grodna nie zabra
U nas tu Komissya Granicżna z Ministrem Austryac
zaczęła się y na Stole przy Mappach gotowych to o
z granicżenie nastąpi, ile teraz iuż wszyscy pewni iż
Dwor Wiedenski zabrany kray nad konwencyą Peter
burgską Polszcze wroci, y tę samę Restytucyą Krol P
ski zapewne uczyni, ktoremu hydropisis znowu po
wrociła się y niedługie iuż życie temu Monarsze ob
cuią; JW Hetmana W.Ko iutro tu z Dubna po
wrotu spodziewaią się, a za tym ogłos iakoby b
ieczny nie szczycił się; Ale to pewna iż Xże Repni
z Stambułu tu ad Regiam przybędzie y nay dalej u
Martio i na tu stanie, lub o bez żadnego na tu miey
charakteru, może iednak mieć od Dworu swego p
tykularne zlecenie, ten dawny Minister Przyiaciel J
Familij wielką w tych koniunkturach będzie pomoc
Słychać tu iakoby Porta całowiąs nayprzeciw Austry
wydać miała Deklaracyą y Podział Polski wniey wy
tkniety, Czekamy o tym dalszey konfirmacyi. Za ktory
Listu iak nayuniżenieyszy dziękuię. O Manifest usilnie
starać się będę. Wyznaiąc dozgonnie.

338

d. 5. febr. 1776.

Jak dawno pamiętamy, tak zawsze wtym kro-
lestwie Naszym wypadały takowe in publicum Ma-
terye ktore tak Familie roznity, zawziętosci wznie-
caly, y Rząd wewnętrzny krajowy zniesraly, czego
nieszczęsliwe skutki dziś czują Obywatele, Niewremy
na całki koniec wystawiono Radę Nieustaiącą aby była
Celem nienawisci y wszelkich wewnętrznych klotnie
okazyą, aby z tych Pąsiedzi Nasi znowu zyskiwac
mogli y reszte nieszczęsliwosci dopełnili; Zaszła mię-
dzy Xięciem Marszałkiem W koro. y Xięciem Marszałkiem
Rady nieustaiącey o Zydow klotnia niemiała tey gorli-
wosci o Podział kraju, ktorą ma o Interes prywatny
aby Domy y Sklepy dla Zydow wystawione nietraciły
Czynszu, do tego przyprowadziła na Sessyi Sobotniey tey
Rady; Jz Xże Sułkowski niekontentuiąc się sam z Osoby
swoiey pozwac Xcia Marszałka W k. na Sądy Seymowe
przegrawszy, ale owszem y tę Radę do tey przyprowadził
Rezolucyi aby od tey Rady Xże Marszałek W k. decla-
rando mu Crimen Status na Seym był zapozwany.
Niektorzy JJW Konsyliarze czynili wtym Remonstracye
swoie aby Xże Sułkowski całkiem Delator sąmte prze-
kurzwał prawę nieudaiąc tey Rady aby Sama na
tych Sądach Sprawy nieprzegrała, ale żadne nieprzemogły

Reflexye) ystaneli Resultatum aby przez JJWW Insty
gatorow Korl. Xże Marszałek Wk nalec gdy był zapo
zwany; Takowy wyrok wielkie za sobą prowadzi kon
kwencye bo gdy Pawney Radzie intentowana bydz moz
ia, także wzaiemnie y w celu innym którzy Edyktow te
Rady słuchać niechcieli, w takiey JW Hetman Wk w
myth początkach Ustawy tey Radzie tey Samey oppo
y dał Jey poznać iż przed tą Radą z Czynności swoiey
Sprawiać się niepowinien, ale przed Swemi Stanami
na Seymie; Więcey ztąd konsekwencyi wniesie sobie
JW Pan, ia donieść nie omieszkam co tu dalszego nastąpi.
JW Hetman Wk. powrocił tu z Dubna, ale mowią iż
w tych dniach iedzie ztąd do Peterzburga za JW Posłem
Rossyiskim: gdzie który z nich w Expedycie y Negocyacyi
szczerszy mocniejszy się będzie, ten y tam y tu wygra Sprawę
Xże Podkomorzy Korl: także tu powrocił, na imieniny
Marya z tego Xcia w dalszy czas puszczony został.
Są tu partykularne Wiadomości z Berlina iż Krol
Pruski widząc swoie niebezpieczeństwo z którego nie
wynidzie, Umyślił Krolewicza Henryka Sukcessorem
Tronu zostawić zwoławszy na ten koniec Generałów do
pełnienia mu Przysięgi wierności; ten Ewent z krzywdą
Synowca Sukcessora Tronu wznieciłby wewnętrzne y z
ewnętrzne dyspozycye, czego byśmy bardzo życzyli, w tym
iednak czekamy konfirmacyi. Niezawodnie tu twier
dzą iż Między Portą y Austryą do jegoby Rozgraniczenia
nieprzyidzie y pewną ztąd obiecuią Woynę.
JW Rylskiego oddaię y JWW Za gościnnie Żywe Zawsze podzię
kowanie

d. 12. febr. 1776

339

Jakom dawniey sami namieniłem był o przy-
byciu tu X.cia Repnina y o partykularney In-
strukcyi na to tu mieysce, tak upewniam iż ten
Minister nie innym końcem tu będzie przysłany
iak do porownania familij rozią[t]rzonych y uło-
żenia tych differencyi które z Projektu y formy Rady
nieustaiącey wynikneły, iże ten Projekt odmiany y
formy Rządu był tegoż X.cia Repnina Instrument
mimo że w akcie przyszłey Rekoncyliacyi, Partye
wielkie formuią się po Woiewodztwach a tym mocniey
iże naprzeciw by Nowey formie Rządu którey
znieść Obywatele niemogą, też zaś mowią iż Wła-
dza Prawo y Powaga Jey na przyszłym Seymie
rozszerzona będzie; Obawiamy [illegible] bez
wzruszenia Narodu: Rada Nieustaiąca nie
dała per decretum Wyrokiem swego pozwać na
Sąd Seymowy X.cia Marszałka W. K. ale dała ka-
zdemu wolność prawem agendi y tak X.że Sul-
kowski Marszałek tą poszedł drogą; Na śmierć
Strażnika Mierzeiewskiego wielkie tu czynią
zamachy do prześladowania Osoby Jego. W prze-
szły Wtorek JW Marszałek Nadw. Kor. wielki Bal
w Zamku dawał gdzie Wszyscy Panowie y Damy
znaydowały się oprocz JW. Hetmana W. K. którego
nieproszono bo w Jesieni na Bal był proszony y
niestawił się, więc teraz go nieproszono, ale

w Sobotę z tąd wyiezdzał do Petersburga w
tego Dnia do Zamku był proszony na Obiad, ale
niebył, y tego Dnia w nocy w sobie wyiechał
pod toż z kompaniy JWPana Potockiego Pisarza
W.X.Litt. Zięcia JKcia Marszałka W.K. Urodz. ten
iedzie na tamto mieysce naprzeciw machinacyom
y Intrygom JW Posła Rossyi: Drugi w okoliczno-
sciach JKcia Tescia swego, aby ten Dwor poprze-
dzić y ziednać sobie pomoc iego na przyszły Seym
do ktorego iako daleko ieszcze tak rozne nastąpić
mogą Ewenta z odmianą rzeczy; Austrya także się
armuie iakgdyby pewną Woynę na wiosnę
miała, w czym także o tey upewniaią ex parte Porty
y z Stambułu o tey gotowości pisać nieprzestaią
ktorą woynę podobno Rossya wzniecić usiłuie
Polityczni iednak mowią iz Porta w tym Stanie
ieszcze nie iest aby drugą zaczęła Woynę, y bar-
dziey koniekturuią iz te gotowości Austryi wy-
stawiaią, zapatruiąc się na Krola Pruskiego ktory
dogorywa y ad Mortuum tylko zycie Jego przedłu-
za, iezeli Austrya pretensyi swoich do Sląska
nie ozywi, w czesie z wiekszym podobienstwem ani-
zeli naprzeciw Porcie; Krol Pruski nie Sukcessorem
Tronu czyni krolewicza Henryka ale generalnym kom-
mendantem Woysk swoich przydaiąc mu Ministra
aby wspolnie z przyszłym krolem wszelkie rządy spra-
wowali y zeden bez drugiego nic nieczynił.
Za odebraną do mocy łaskę y pracę życzę nayniższe
składam podziękowanie JWPanu y Dobrodzieiowi

390 d. 19. Febr. 1776.

Karnawał tuteyszy sprawnie ciedyim zbytnie Ru-
zrywki przysprawiła innych do Smierci, w przeszły
tydzień z kłotni na Redutach zaszłey odprawił się
Poiedynek między JP Kapitanem Oborskim y Chorąźym
Gąsdzickim gdzie JP Oborski zabity na placu został,
drugi Poiedynek Kapitana Kleysta z Regimentu Xcia
Marcina Lubomirskiego z Półkownikiem Rossyiskim
gdzie także ten Kleyst pchnięty w kilka godzin umarły
Trzeci Poiedynek będzie ale nietu, tylko w Państwach
Xcia Franciszka Sułkowskiego z Jmcią Stępkowskim
Regimentarzem Ukraińskim dzień pro 26 Cur: na tam
tym mieysce wyznaczony, JP Stępkowski wyzwał
Xcia Sułkowskiego iż przy likwidacyi w kommissyi
woyskowey wspomniony Xiąże utrzliwemi
słowy roztrząsał Rachunki Jego, zapewne y ten
Poiedynek niebędzie bez krwi rozlania.
Rozgraniczenie z Dworem Austryackim iuż zupełnie
dokonczone tu stanęło przez konwencyą między Kom-
missarzami spisaną, którą Seym przyszły ratyfikować
będzie powinien, na Wiosnę zaś kommissarze podług
ułożenia tuteyszego granice dopełnią, znaczna część
kraju od Podola Wołhynia y Rusi wróci się do Polski
Ofiarowała Austrya Zamość powrócić ale Kamienca
zato pretendowała, tey zamiany iednak uczynić

tu niechciano: Druga Negocyacya o Rozgraniczenie z Krolem Pruskim zacznie się, albo z a Mediacyą Rossyi y Austryacki Dworow przyidzie do skutku, podług Konwencyi Petersburgki. Ten Monarcha w swoiey Parozyzmie Puchliny wodney, raz lepiey, drugi raz gorzey znayduie się, do Wrosny Zycie nie tylko obiecuie. Na Radzie nieustaiącey nayuięcey Interessami wewnętrznemi kraiu z odebranych Memoryałow od Obywatelow zabawiaią się. JP Krosnowski podał tych dniach Memoryał Periculum in Mora iż nie Certę od PR Sakramentu wytracenie, wypadła Rewolucya aby Wogatowie Ludzie ścigali y łapali Raportem JPa Mikorskiego ten Przykład y inne żywe wzruszenia otwiera ranych.

Mowią tu iż podroż JW JPa Potockiego Pisarza WXL z JW Hetmanem WK do Petersburga iest w tym umysle aby ten Dwor tegoż JW Pisarza przy Laske przyszłey Seymowey utrzymywał. Daie się tu ławowie ukrzydze iakowe tu Naypierwsze Imiona biorą Miary y czynią kroki do przyszłego Seymu y przyszłych Seymikow wynaiąc sobie po Woiewodztwach Przyiazn y zdania Obywatelow końcem otrzymania Funkcyi Poselskich, y zapewniaią iż tym Wyborem Ludzi na te godnie się staią Obrady, utinam co pomyslnego dla Oyczyzny sprawili

341 d. 26. febr. 1776.

W tych dniach JP. Baron Asch Rezydent Rossyiski
podał Notę ad ~~Sum~~ Consilium permanens uskar-
żaiąc się na proceder Xcia Marszałka W. Kor:
iakoby natenczas gdy Ludzie Węgierscy do Exe-
kucyi Dekretu naprzeciw Żydom przystąpili, Lu-
dzi Rossyiskich: w tey Nowey Jerozolimie służących
iednych potrącić drugich okaleczyć mieli, a iako
ten postępek uraża Samę Imperatorową o Ludzi
Jey tak żąda Satysfakcyi nietylko z Samego Xcia
Marszałka ale też y z Miasta tuteyszego na In-
stancyą ktorych ta dostała się Exekucya, Nie wiemy
iescze Rezolucyi na tę Notę daney, to wiemy iż do
podania tey Noty X. Jmć Rutkowski iest Authorem
y iako Sprawa poszła na Sądy Seymowe, tak więc
Judicatum czekać należy, tym czasem co raz
większe wewnętrznych Interessach Sprawie
zamieszanie, że widziemy iakowe zawziętości
y Partye układaią naprzeciw tey nayważnieyszey Władzy
Druga iest takowa okoliczność, namieniłem
przeszłemi Pocztami o uwiezieniu z tąd JPanny
Krosnowskiey bardzo Maiętney z klasztoru PP.
Sakramentek, to iest, iż JPani Mikorska Sędzina
Gostyńska zmyśliwszy List od Oyca do JWo JX Kan-
clerza W.K. aby mu Corkę z klasztoru przywiozła
JX Kanclerz wydał do klasztoru dyspozycyą
Za

ktorą Pannę oddano, przybiegł Oyciec podał do
Rady Memoryał Persecutionum in Mora gdzie roz
były zdania iż Neminem Captivabimus &. Przykła
dem na X.cia Sanguszka ktory porwał Xiężniczkę
Ostrogską y ktorą Ludzie Woyskowi odbili był powo
dem do Rezolucyi aby Ludzie Woyskowi ścigali
Pannę dopiero w 12. Roku odebrali y Oycu oddali
Porywaczowi zaś zalecioney do Sądu Marszał
Zapozwać na karanie, Ten Ordynans posłano kom
missyi Woyskowey ale JmP. Hetman Polny kor.
dał in scripto swoie tey Radzie remonstracye
iż tey Woli wykonać niemoże y Ludzi do ściga
nia niewysłał, Rada Nieustaiąca posłała admo-
nicyą JW. Hetmanowi za nieposłuszeństwo tey
Rady Rezolucyom; Zapatrzemy się co z tego wyni-
knie. Są tu Listy z Petersburga gdzie JmP.
Baron Stackelberg był zaraz na Audyencyi y
dobrze przyięty, dodaią y to, iż z tamtąd z wiel
ką pomyślną powroci tu Expedycyą. w czele
ciszcze JW Hetman WK na tamtym stanie
wczesnie, iako z tego Posła powrot in Martio
tu obiecuią; Lubo Krol Prusski dogorywa
y czyli in Martio nie skonczy, upewniaią ie-
dnak Listy z Berlina iż Krolewicz Henryk za-
pewne w tym cztery Miesiące wyiedzie do Pe-
tersburga, iedni mowią dla odwrocenia woyny
od Porty naprzeciw Austryi, albo od Szwecyi
ile że Moskwa pod Rygą nowe wystawia Okrę
ty.

342 d. 4. Maji 1776.

Okoliczności Sprawy Xcia JMci Marszałków Rady Nie
ustaiącey y Wielkiego Kor: coraz większe za sobą
sprowadza konsekwencye, Namieniłem zdawni się
przeszłą Pocztą o Nocie przez JPa Barona Asch Rezy
denta Rossyiskiego do Nayiaśn: Rady podaney z uskar
rżeniem się na Proceder Xcia Marszałka Wgo kto-
rego Ludzie w Węgierszy na szedszy Grunt Xcia Sul
kowskiego zabrawszy Żydom Towary pokrzywdzi
li y potrącali Ludzi Rossyiskich na tamtym miejscu
Subsistujących żądaiąc ztąd Satysfakcyi, oraz aby
ta Rada utrzymuiąc Powagę Rezolucyi swoich szu-
kała Sposobów do ułatwienia tych differencyi ile Nay
iaśn: Imperatorowa gwarantuiąc tę Radę y Wyro
ki Jey obojętnie na to pokrzywdzenie zapatrywać się
nie będzie mogła etc. Na tę Notę różne w Radzie były
zdania, nay większe iednak iż ta Rada w uznawanie
Dekretów ultimae Instantiae wdawać się nie może
y że Xże Sułkowski Marszałek zapozwawszy
pod Sądem Xcia Marszałka Wgo więc pendet Sprawa do
rozsądzenia, stanęło iednak Resultatum aby Xże Mar
szałek Wki o całym tym procederze informował tę Radę
y naiutro takowey tey Radzie przysłał obiaśnienie;
W Sprawie zaś Raptu JPanny Sczosnowskiey odebrawszy
JW. Hetman Polny Kor. od Rady Resultatum aby Ludzie
Woyskowi ściągali Powiciela dał swoie Remonstra
cye iż za Dekretem y konwiktą Ludzi Woyskowych
wysyłać powinien w tey zaś Sprawie żaden iescze
Dekret nie nastąpił, były w tym zdania aby takie Za-
pozwać JPa Hetmana za to sprzeciwienie się, ale
podobno ważnemi Remonstracyami JW Hetmana
zkonwinkowana została, ile tym czasem Powi
ciele zatwordon uciechali, ktorym tu w Sądach

Marszałkowi Oycie intentuiąc Sprawę Infamii
in Contumaciam otrzymał; W Sobotę wyprawiono
ztąd od Dworu kuryera do Petersburga z Relacyą
podobno wszelkich teraźnieyszych tu okkurencyi
koncem zapewne aby ten Dwór o większey władzy
y Mocy nadania tey Radzie na przyszłym Seymie
opatrzył, co nieochybnie nastąpić może; Interim od
tey Rady wyszły do Senatorów Listy okólne aby swo
wyrazili Zdania iakie Materye maią bydź miesz
czone w przyszłych Uniwersałach na Seym; Bardzo
tu ciekawie czekamy wiadomości o Przyięciu y Au
dyencyi JW Hetmana w Petersburgu, gdzie go prze
wiózł JO Poseł o którego Audyencyi y tak łaskawym
przyięciu od Imperatorowey nie tylko od samey tey po
zostałey Posłowy ale y z innych Listów pewney y do
kładney się Relacyi; Atoli nam mimo te wszelkie domnie
mania pomyślną otrzymał Audyencyą y Imć P. Poseł
wszystko: mógł sobie ten Dwór ziednać do przyszłey
Laski Seymowey, którey mu iak twierdzą iż Xże
Marszałek WK Poczciwy? jego tę Laskę Wielką Koronną
po Seymie ustąpić umyślił. Xże Baniszewski?
Sułkowski wyzywaiącemu JPa Stępkowskiemu
odpisał, aby wprzód zdał Sprawę z kalkulacyi pie
niędzy przed Kommissyą Woyskową gdzie zasiada
a potym da mu Satysfakcyą, ale nie pod Puławami
jeśli z Chorągiewkami Polskiemi bliską niechce, ale
Zaprosi go na Granicę Pruską sam a sam z Sekun
dantami; przybył tu Xże Marcin Lubomirski iako
Sekundant JPana Stępkowskiego y podobno na Grani
cę Pruską ten przeniesą Pokey y ....
Królewicz Henryk zapewne w tym Miesiącu odie
dzie z Berlina do Petersburga; Król Pruski w średnim
stanie niebezpiecznym życia znayduie się.

343 D. 11. Maij 1776.

Podług Resultatum Rady N: Xże Jmć Marszałek W.K. Explikacyą y obiaśnienie całego Procederu w Nowey Jerozolimie z Żydami podał, które iest blisko na dwóch Arkuszach obszerne; W Naypierwszym Punkcie Nay Pani przekłada iż podług dawnych Praw takowe Resultata z Listem Królewskim przyłączone przesyłane bywać zwykły, które Resultatum z podpisem Samego Sekretarza tey Rady odebrał co iest zwyczayną Funkcyą Ministrowskiey, Wywodzi potym cały Process y Dekret ex Seriis Partium Controversijs zapadły, któremu oni Adcitati zadosyć uczynili y z Towarami wyniesli się, Sami tylko Żydzi na granicy Nowey Jerozolimy zuchwale opierali się, przypozwani do Dekretu Executionis, nie stawili się y Exekucya Dekretu nastąpiła przy assystencyi Chorągwi Marszałk: aby Pospólstwo na Żydów zawzięte iakowego nie uczyniło tumultu, ale żadnych Żołnierzy Rossyisk: na tey kwaterze nie było, ile że gdzie indziey ma sobie wyznaczone y cała ta Exekucya Dekretu w wszelkiey odprawiła się spokoyności y znało dobrze tak Ludzi Nayś: Imperatorowey uważać powinien y gotowe przy naysuższey Inkwizycyi ieżeli iakie pokaże się potwierdzenie

dać z Ludzi swoich satysfakcyą; Konczy zas tym swoię
Explikacyą iż Obywatel każdy pod Prawem będąc, Prawu
posłusznym bydź powinien, ale wzruszać spokoyności
publiczney, Mieszać Sąsiedzkiey Potencyi ile tak przyia
zney, Sprawować z Obywatelami zakłocenia y przeciw Pra
kurkim zarozięłość nie powinien y przykładnego Uka
rania od JKrMci dopraszał się; Takowey dokładney
Explikacyi Extrakt z Responsem na Notę JP. Prezyden
towi Aschowi od Rady N. odesłano; y na tym się uspokoi
tym czasem; Ten zaś grunt o który Xże Sułkowski
Marszałek miał Sprawę w assessoryi przegrał y OO.
Paulinom przysądzony, od takowego Dekretu ultima
Instantia appellował na Seym, z której appellacyi
iako Prawu 1764. przeciwną do Assessoryi pro poenis Zapo
zwany będzie. y tak te wewnętrzne mieszaią się Interessa
Jest tu powtórna wiadomość iż JW. Poseł de Zw. Cerk z Peters
burga do Warszawy powracać będzie z wszelkim ukon
tentowaniem od Imperatorowey, ale co za Projekta na przy
szły Seym przywiezie, trwoży niejednego, ile dochodzą
osobliwie iż nie tylko w Radzie pomnożą Moc y liczbę
ale iakieś nowe wprowadzą Systemma y ten Seym
pod Konfederacyą obiecuią; Niewiemy co Sprawi JW. He
tman W.K. ile Nim przeciwny, więcey o tym namienić
niemogę; Upewniaią tu z Połocka Listy iż lerba Woy
ska Rossyiskie wchodzi do Polski dla którego iuż tu Maga
zyny zakładaią; Wysłany ztąd JP. Generał Komarzewski
aby królewskie Pieniądze z Skarbu Litt. wziął y kwał
którychby dowiedzieć się niemoglizmy. Gwardya Litt.
ztąd wychodzi do Porzecza.

344 d. 18. Maij 1776.

Nayciekawsze pod tę porę mamy tu z Grodna
wiadomości gdzie po nastąpioney Limicie kom
missyi Sądowey ob defectum kompletu JW Komis
sarzów aż do przeszłey Środy JW Brzostowski Pod
skarbi odiechał do Oran tym czasem JW Tyzenhauz
Podskarbi N.L. zebrawszy komplet mimo Limite
odsądził trzech Officyalistów od Funkcyi przytey
Kommissyi iako dokładniey będzie o tym JW Panu
wiadomo, tu zas od JW° Podskarbiego W° Lit° przy-
bieżł umyślny y w przeszły Piątek oddał Radzie
Nieustaiącey Memoryał y Listy tu do tego Ministra
rozpisane ostatnią wyrazeią rozpacz z tego
postępu, wszyscy tu mowią iż Akt Limity iest
niezwruszony, niewiem iednak czyli wsztym
wydana Rezolucya. Te wszelkie inkonwenien-
cye y bezprawia dzieiące się niemogą tylko
niepomyślne za sobą zprowadzić Konsekwencye
wszakże do tego słyszeć ustawicznie o iakichś
Intrygach y Kabałach potaiemnie układanych
ktore do nieszczęśliwego w tym kraju zmierzaią
Zamieszania, niewpatruiemy w tym aby ktora
Potencya wzniecać one chciała chyba koniem
Interessu swego y całego kraju zniszczenia
poznali dobrze obywatelowie iż nie trzeba onych
podniecać, sami tę w sobie podnietę maią

z ktorey te Potencye zyski wac beędą; Jużsie
niewdzięczni że Krolewicz Henryk de 20. z Berlina
do Petersburga wyieżdża, co wszystkich trwozy
czyli z powodu iakowey niewybuchnie Podział
lubo Politycy upewniaią iż ten Krolewicz dla
potwierdzenia Traktatow z Rossyą iedzie in Ca-
sum Patorcium Krola Pruskiego ktory wiz zlęg che-
roby niewyjdzie y coraz słabszy sie wydawa sie
a w tym zgadli czego gorszego dzieje nie było to nego-
cyacyi, niemniey y to trwozy że Pan Stackelberg tak
prędko tu powroci tak zaraz z tąd iedzie do
Wiednia z powrotem prędkim przed Seymem do
Warszawy, te wszelkie konjektury daią wszyst-
kim do myslenia; Juz tu wiedzielismy iż nowe
Corpus Woyska Rossyiskiego wchodzi do Polski y tez
Magazyny dla niego zakładaią, JW. Hetman WK
de P. Curl stanąt w Petersburgu o Audyencyi mia
ney dotąd nie słyszemy, namieniaią tylko iż
tego Wodza wstrzymywac będą na tam tym
mieyscu puki te Seymiki Poselskie nie od-
prawią sie. Mogę wiz upewnic iż są iakoweś
Proiekta nowe ktore na tym Seymie odkryte
bydz maią, odzywaią się gdzieniegdzie do Poselskiey
Funkcyi, ale iescze się nie determinuią puki te
skryte dotąd nie obiasnią sie Zamysły. y puki
od wyzszych Głow iakowego do szukania tey Fun-
kcyi nie odbiorą powodu, w czym iescze klarygo-
wac y dac poznac tey potrzeby niechcą?

345. z 25. Maja 1776.

Pewne mamy tu wiadomości iż JW Poseł Rossyiski
z Petersburga de 21. Curr: tu ad Regiam powraca zkąd
miał otrzymać Blankiet do wszelkich tu czynności
które Dwor Jego approbowac będzie; JW Hetman WK
dobrze u Dworu tego był przyięty y przydaią iakoby
Imperatorowa tych Dwoch Ministrow Pacis et Belli
pogodzić miała z tym warunkiem aby JW Hetman
z nadaney sobie przez ostatni Seym władzy obszerney
niektorych ustąpił Prerogatyw y Radzie nieustaią
cey poddał się ktorey władzę y Prerogatywy chcą roz
szerzyć na przyszłym Seymie; Stangl tu w tych dniach
Kuryer od JW Hetmana do Xiężny Woiewodzicowy
przysłany ale z tey Expedycyi nie wydaią nic osobliwego
całą tylko o dobrym przyięciu, to zaś partykularnie
wiemy iż żadney przez tego kuryera do JO Xcia Hr WLi
nie było odezwy, co wielkie sprawiło zadziwienie,
iak gdyby ten Wodz z wcale Nas odpisać się czemu
wierzyć niemożemy; Juz tu myślą o przyszłych
Funkcyach Poselskich y naypierwsze Osoby staraią się
o nie usilnie, upewnić zaś mogę iż y Dwor wybor
tych Ludzi szuka promowowac y konkurrowac za
chęca y o tey promocyi y zabiegach Dworu upewnic
mogę; Do Laski Seymowey Kurnus iest na Prowin
cyą WXLitt. konkurrentow iest dwoch, Pierwszy
Imci Potocki Pisarz WXLitt. w Petersburgu, Drugi

JmcPan Oginski Sekretarz WXLitt. ktorego
Dwor promowuie Zapatrywac sie zatym będziemy
ktora Partya będzie mocnieysza y ktorą Dwor
Rossyiski popierac y utrzymywac będzie; ale otę
Laskę naypierwsz ta będzie emulacyia, Niewiem
czyli JchPanu nie wznieci się ochota do Funkcyi
Posełskiey; Krolewicz Henryk aktualnie wyie
chał na Gdansk krolewicz do Peterzburga ale cy
ciekawa iest Jego Negocyacyia y nie iednego tworzy
to tez pewna iz Xcia kurlandzkiego zaproszono
do Peterzburga wnoszą ztąd iezeli niebędzie
przymuszony ustąpic tego Xięstwa dla krolewi
cza Henryka ale zapewne zakowas z nim
nastąpi odmiana; Wazneysz tych iednak
obawiaią się Proiektow od krola Pruskiego
przestanych o ktorego zdrowiu roznie do tego
mowią konkluduią iednak iz z tey choroby
niewybrnie; Woyska Rossyiskie znaczne pod
Rygę sciągaią się nietylko Lądem ale y kilka
dziesiąt Okrętow Wojennych, wszyscy tu utrzy
muią iz te Zamachy naprzeciw Szwecyi ktory
wzaiemnie armuie się; wszakze zewszad cy
rwniaią iz tego Roku Woyna w Europie wy
buchnie ale wktorey Częsci wszcze tego prze
niknąc niemozemy;

346 d. 1. kwietnia 1776

Nie mamy tu osobliwszych wiadomości nad te
iż JP Baron Stackelberg iuż wyiechał z Peters-
burga powracaiąc ad Stationem suam na botu
mieyscie z którego przybyciem przeniknąć będziemy
te kroki które brać będzie do Czynności swoich na Sey-
mikach Poselskich in Ordine do przyszłego Seymu, ile na
te Seymiki układaią tu aktualnie Posłów y wybor
Ludzki oraz Funkcye konkurrencie ale każdy wprzód
pragnie wiedzieć iaki to Seym będzie, czyli wolny, czy
pod konfederacyą. że ostatni miał być wolny, znaczyście
stało, y aby w przyszłych Uniwersałach W.Wództwa Ziemie
d. o tym przeświadczone y upewnione były. Dlaczego ie
andte trwożą się aby y ten przyszły Seym miał być
wolny zważaiąc Materye na nim do traktowania
wyznaczone, iako to Ratyfikacya Traktatu Rozgrani-
czenia z Sąsiedzkiemi Potencyami, y Zniesienie y Uchylenie
Władzy Hetmańskiey na którey Rozszerzenie Obywa-
tele zalą się, będąc uboiazniey przed uciemiężeniem, o tey
te same dwie Materye na Wolnym Seymie żadnego nie
przyniosłyby Skutku, dlatego o tey Postaci przyszłego
Seymu Obywatele nayprzód wiedzieć są ciekawi
Życzemy sobie na te bardziey niż się spodziewamy, aby
wolny miał być y ieżeli nie potwierdzi, to zapewne
w Izbie Poselskiey (: nie wydłamy :) ta nastąpi konfe
deracya

Z tym wszystkim na powrot y przybycie tu JW°
Posła oczekuią y iako ten Minister przywiezie z sobą
od swego Dworu Instrukcyą, tę promowowac y
utrzymywac będzie przez Assystencyi Woyska;
Krolewicz Henryk cież minąwszy Gdansk na Krolewiec
Rygę spieszy do Petersburga, Rownie tu tło mawią Nego-
cyacyą tego Pana, Iz poniewaz Szwecya ustępuie
Krolowi Pruskiemu Pomeraniy Szwedzkiey y Insuły Ru-
gen dla opanowania Całego Morza Baltyckiego y
Zatem Cessyą Moskwie y Austryi inne kraie dostępuie ofia-
ruiąc, aby Rossya na takowe zezwoliła Cessye; Za-
patruiemy się iednak na tak wielkie Armowanie się
Moskwy tak Lądem iako y na Wodzie, czyli na taka
we rozszerzenie się Pruskie y na scisnienie Nawi-
gacyi na Morzu Baltyckim zezwolic zechce, w stara-
y do Negocyacyi tego Projektu Krola Pruskieg[o]
Poseł Austryacki Xże Lobkowicz umyślnie do
Petersburga nagle wyiechał, Przydaią iz w ten Pro-
iekt oddanie Sląska Cesarzowi wchodzi, Utinam
Części cesarzowe iakowa Polski w tey nie zawierała
Negocyacyi; O Negocyacyi JW° Hetmana W.K° wcale nic
Słyszemy iak tylko tu Kreatury Jego Posłow na Seym układacie
Senatorowie w Responsach swoich na listy cyrkularne dane
Naywięcey badaią się, iaki ten Seym będzie czyli wolny, czyli po
konfederacyi? Rada Nieustaiąca aby była Radą tylko samą przy-
ku Krolewskim, ale nie żadną Zwierzchnoscią nad Magistratur[ami]
Narodowemi; Dobra Jezuickie aby były na Edukacyą Narodo[wą]
nie na Zysk partykularnych Osob wzięte; etc.

347 — d. 8. Aprilis 1776.

Naypewnieyszą mamy tu Relacyą iż JW Poseł Rossyis-
-w tych dniach powroci tu z Peterzburga od ktorego z Rygi
stanęła tu Sztaffeta iż ciuz natamtym powracaiąc znaydował
się mieyscu y to niemniey pewna iż nie ograniczoną odebrał
od Dworu swego władzę czynienia y sprawowania tu wszelkich
Negocyacyi podług konjunktur y Interessow Monarchini swoiey,
Cześć z większym tego dowodem bytność natamtym mieyscu
JW Hetmana W.Ko. ktory na audyencyi u Imperatorowy chcąc
przekładać y traktować Interessa te w ktorych tam stanął
usłyszał zaraz odpowiedz: Iż wszelkie Interessa Polskie Jmść Pa-
Ministrowi Paninowi są oddane przez ktorego odbierać zwy-
kła Remonstracye y ktoremu dawać też zwykła Rezolucye, a ieg
JmP Hetman zabawiał się puki zechce u Dworu Jey ale w Polskich
Interessach aby do Jey Ministra wspomnionego udawał się
y gdy JmP Hetman do tego udał się Ministra podobną otrzy-
mał odpowiedz, aby ci deszył się y dywertował, a co się tycze
Interessow Polskich w tych Imperatorowa ma Posła swego
w Warszawie przez ktorego Raporta odbiera y na nie
swoie daie Rezolucye, poznaiemy ztąd iż cała Negocyacya
tego Wodza natamtym mieyscu żadnego nieodbierze skutku
y cała od czynności tu JW Posła za powrotem Jego zawisła,
ani JP Potemkin dawny Przyiaciel Hetmanski sprawie
nic niemogł exkuzuiąc się iż ma zakaz od Dworu w Pol-
skie mieszać się Interessa; JmP Potocki Pisarz W.Lit. był
prezentowany Imperatorowy dotąd iednak niesły-
szemy aby ciuz miał mieć Audyencyą o ktorey powątpiewaią.
Niewątpliwa to prawda iż naypierwsze Imiona odzywaią-
się z Konkurrencyą do przyszłych Funkcyi Poselskich y

tu

2

waią że się pragną przeniknąć Myśli Pańskie y do nich się
stosować, także nie tak iak przed tym oboią trzie, ale do kłą
dne dyspozycye y rezolucye odbieraią, y po cięszkiey części
kontentemtów w układaniu y wyborze Ludzi godnych czynią,
te wszystkie iednak układy w Rezolucyi Posła Rossyi zawisły,
ile te dwie Partye czynią sobie Przyiaciół, Jedna będzie Het
manańska z Xięciem Marszałkiem WXL. druga będzie Rossyiska
czyli Nasza, y te Emulacye sprawić mogą całkowe zamie
szanie, y to też pewna iż pod konfederacyą Seymować będą
także szepcą iż w Izbie Poselskiey podług alternaty stanie
Elekcya Marszałka z Prowincyi Litt: a po złączeniu się Izby
Poselskiey z Senatem druga Elekcya Marszałka z koronny
konfederacyą wraz zaraz z Nay Panem y Senatem
inaczey pod Wolnym Seymem żadna Materya żadna po
prawu osobliwie Ratyfikacya Rozgraniczenia Polski
z Trzema Potencyami y otrzymanie wtąd wyshermańskiey
niewierny był Statut tutteyszego, iednym słowem arcy tego
ny ten Seym przysięty obiecuią; Przybycie bliskie
Królewicza Henryka do Petersburga niemniey trwoż
powinno, iedni mówią iż w Interessach Szwedzkich
na tamtę iedzie mieysce Krol Szwedzki ustępuie. Bornh
rany swoiey Krolowi Pruskiemu z Insułą Rugen za
12. Millionów Talerów: a przez to Całe morze Baltyckie
opanuie, mabyć z wtey Negocyacyi y Kurlandya ne
ten koniec Xże Kurlandzki zaproszony do Petersburg
wielkich złego spodziewamy się Ewentów, cosię ty
powrożenia krajów nas konwenią Petersburgł zabrane
Krol Pruski miał deklarować, iż ieżeli Port Gdański od
bierze, zabrane kraje wroci, a zatym niewiemy co Dwie
drugie Potencye na to odpowiedzą.

348 d. 15. Aprilis 1776.

JW JP Poseł Rossyiski: powróciwszy tu z Petersburga miał zaraz z narażeniem u Nayiaśnieyszego Pana Audyencyą przez kilka godzin, Nie wiemy ieszcze: nie możemy tych Rezolucyi od Dworu swego odebranych do wyłuszczenia onych na przyszłym Seymie, to tylko wiemy iż są przeciwne JO: Familij y JP Hetmanowi WK którego władza ciężka y określona bydź musi, tym bardziey kiedy podobno JmćP Hetman niebędzie tu mógł pręd:zey z Petersburga powrócić aż po Seymikach Poselskich aby na przyszły Seym swoich Kreatur Posłami nie miał, których tu iuż wykładaią y mocno uważaią y wybieraią aby niebyli Przyiaciele Hetmańscy, Dwór Nasz z przeciwnikamy iż znoszą się z Rossyią: atinam na Dobro publiczne Oyczyzny czego naturalnie po Nayiaśnieyszym Panu spodziewać się należy, ieżeli powtórnie Rąk związanych mieć niebędzie Xiążąt Sułkowskich Proiekt do przy:szłych Obrad podany, miał bydź dobrze w Petersburgu przyięty, ieżeli tylko z Duchem całości niedinteressowany Narodu zgodzi się, inaczey emulacye zazdrości zawziętości domową wznięcą woynę, aby trzy Potencye zprzymierzone miały ztąd przyiętymy pozor rozięrzonych godzie Obywatelów, daiy Boże nie z upadkiem y zniszczeniem całego kraiu;

Sekretarz z Rady może bydź Posłem, a zatym do niesię
może ziścić się może, iako y te iż w Izbie Senatorskiey
po złożeniu się y obraniu Marszałka w Izbie Poselskiey
drugi Marszałek z Korony pod Konfederacyą stanąć
może do którey Nay. Pan z Senatem przystąpią, aby Pro-
iekta ułożone pewniey y bezpieczniey swoy skutek
miały, wszakże a Delegacyi y przedłużeniu tego Seymu
iak drugie bawiły, tak y teraz milczą; Krolewicz Henryk
krotką bytność swoię w Petersburgu zakłada bo w Maiu
powrot swoy obiecywał, Dwór Austryacki mocno
popiera aby Krol Pruski oddał zabrane nad Traktat
Petersburgski kraie y na ten koniec X^{cia} Lobkowicza
Posła swego do Dworu Rossyiskiego wysłał, ale z Krolem
Pruskim naycięższa będzie sprawa iże zaś odstą-
pienie Portu Gdańskiego odebrać usiłuie. Jest zapewne
iakowaś negocyacya o Kurlandyą iże X^{cia} Kurlandskiego
do Petersburga sprowadzono, ale zapewne nie dla
X^{cia} Karola, większey wagi iest w tym Proiekt y in-
teres; więcey nie mam co wyrazić iak to powtarzam
iż z Wielkiey Polski, Podola, Wołhynia nayspierw
sprowadzaią Imiona, kredyt y afekta w Urzędzie
maiące z któremi wybor ten Osob do przyszłych Fun-
kcyi Posell układaią; cieszyłbym się oglądać y powitać
JWPana w tym wyborze do ktorego należysz. &c.

R. 22. April. 1776.

Od powrotu na to tu mieysce JW Posła Rossyyski-
więcey tu nie słyszemy y nie wiedziemy iak List
Imperatorowey Rossyyskiey do Nayiaśn. Pana pisany który
ten Poseł z sobą przywiozł, y który zdaie się nay-
więcey utrzymywać Radę Nieustaiącą, obiecuiąc
Moc y władzę Jey większą na przyszłym pomnożyć
Seymie, zapatrywać się wszakże należy na Instrukcye
od WWdztw iakowe w tey Materyi dane będą; Dowie-
stem przeszłą Pocztą iż JW Hetman w Petersburgu do
Seymików zabawić może, teraz zaś upewniaią iż
chyba po Seymie tu powróci, Wódz ten wpadłby w osta-
teczną Łaskę aby tu na Seymikach ani na Seymie
nie trudnił Obrad przy uięciu mu tey władzy, którą
mu na przeszłym dano Seymie, Wiemy też y o tym
iuż dokładnie iakową niewdzięcznością oddaie
Nayiaśn. Panu bo przenikamy tu iż wszystkich iego Przy-
iaciół od przyszłych Funkcyi Poselskich oddalaią
aby tym łatwiey Moc y władzę iego opisali y ści-
śnęli; Rada nieustaiąca aktualnie układa Co-
dicem Legum ze wszystkich Konstytucyi zbiera-
ią Prawa które wszelkim Jurysdykcyom spo-
sob Sądzenia przepisywać będą y takowy Zbior

Praw do approbacyi przyszłego Seymu podany
będzie, Pisał na tych dniach JW Hetman wwszy-
arzy mocny List do Rady Nieustaiącey o zabor Pie-
niędzy z Podatkow publicznych na Krola, ktore z
płacy Woysku tamecznemu wyznaczone zostały,
y ztąd ostro domaga się aby podług Ordynansow wy-
danych Regiment Gwardyi pieszey Litt. ztąd wyma-
szerował, albo żeby Gemeynom ktorzy maią po 12
gł. na dzień do 15. przyłożyli tak iak maią Gwar-
dye koronne, iakoż iuż wczoray Officyerowie Pa-
Pana żegnali y we Czwartek zapewne ztąd wycho-
dzić maią do Pereszkowa; Są tu z tey okoliczności
wielkie zakłady iż mimo te wszelkie Ordynanse
y do Marszu gotowości ten Regiment z Pragi u-
ci się, wielką iakowąś Intrygę w tym upatruią y
iakie koniec ten Regiment wyprowadzić usiłuią
przydaią y to iż JW Poseł Rossyiski temu oddaleniu
Regimentu oprzeć się postanowił, wszakże nie
daleko dzień Marszu tego przypatrzemy się tey
Awanturze o ktorey donieść nieomieszkam.

350 d. 29. April 1776

Po długich y częstych Audyencyach u Nay Pana przez JW Posła Rossyisk: miianych, pokazał się in publicum Respons Imperatorowey JeyMci Danny, o ktorym przeszłą Pocztą namieniłem, a niniejszą kopią przetłumaczoną inkluduię. Osnowa cała tego Listu do powiększenia Władzy y nadania obszernieyszey mocy Radzie nieustaiącey zmierza, dla tego też wiele Godnym Ludziom ochotę do szukania Funkcyi Poselskiey, ile każdy przeświadczony iż Potencya Rossyisk: dyktowac y przepisac tu Prawa postanowiła, który wolność myślenia y mowienia o dobro Oyczyzny sprzeciwić się nie może, chyba zarazem Życia y Fortuny; w tych dniach bardzo wielkie też moc obiecano ...ście do Krola y N: Rady od JW Hetmana W: Kor: pisanym, w Zagrożeniach Arcy Żywych Uważeniem Dostoieństwa Maiestatu wyrażaiącym, cokolwiek Nay Pan na wszystkich od Panowania swego Seymach nie poszukiwał tylko Interessu swego własnego, takowy List był pisany z przyczyny wymowienia z tego Regimentu Gwardyi pieszey Lit: ktorey JW Hetman

przysłał tu Ordynans aby wymaszerowała
y z tym Rada nieustaiąca swoie wymierzała
powody aby tu mogła się być zostać; z okazyi
zaś tego odebranego Listu z urazą Maiesta
ta Rada przez kilka dni swoie miała Sessye
deliberuiąc nad daniem Responsu, iakoż
w tych dniach przez umyslnego kuryera
sobie wysłała temuż JW. Hetmanowi Respons
niby to Monitorium w pięknych Terminach
ułożone tę treść iednak w sobie maiące iż
za tę Urazę Maiestatis JW. Hetman będzie od
powiedzi przed Stanami na Sądach Seymo
wych. Regiment zaś dnia onegdayszego z tu
ku Brześciu Litt. wymaszerował, którem
Cułagi 60m f. zaliczyć tu niechciano y niema
Mówią tu iż JW. Hetman W. Litt. w tych dni
tu stanie. Konferencye z Ministrem Pruskim
o Rozgraniczenie aktualnie zaczęły się; Podró
iednak królewicza Henryka do Petersburga
nieprzestaie trwożyć; Ośmset Moskwy przy
było tu dnia onegdayszego na Assystencyi
Seymu przyszłego; więcey niemam ci donie
sienia iak że zostaię z dołożoną aplikacyi
do Usług Pańskich

d. 6. Maj 1776.

351

Namieniłem przeszłą Pocztą o Liście JW. Hetmana
do Nayiaśnieyszey Rady pisanym ktorą praesentibus
inkluduię wraz z [illegible] Responsem
Spodziewano się tu tych dniach tego z JW. Hetmana
ale po odebranym Responsie Wodztem miał się z drogi
wrocić, iest tu ogłos cale publiczny iakoby teraz JW.
Hetman do Rozwodu z JW. Panią zabierał się, atinam
ten ogłos nie ziścił się; Uniwersały iuz są gotowe
czytałem ieden Exemplarz z wyrazy ich są bardzo kro-
tkie wybor tylko Posłow zalecaiące y Seymikom Po-
selskim Dzień 15. Lipca wyznaczaiące, Seym zaś pro
26. Augi: składaiące, Inaczey tu zaś nie mowią tylko iz bę-
dzie pod Konfederacyą ktora po obraniu Marszałka y złą-
czeniu się Izby z Senatem nastąpić ma, Jmc P. Oginski
Sekretarz z Inflant Posłem będzie y iest mocnym do La-
ski konkurrentem, Upewniaią tu iz JW. Xże Jmc Generał
Podolski stanie z Prowincyi Litt. Posłem; Juz to się nie
odmieni iz tu w Koronie wybor sam Godnych Ludzi
Miłości Oyczyzny za Cel maiących po wszystkich układaią
Wodztwach, czyli zaś Woysko Rossyiskie Seymikom tym
assystować będzie, czyli nie? dotąd żadna nie stanęła
determinacya, na ktorą z Petersburga czekaią, o tym
zaś śmiele upewnić mogę iz NayPan wszelkie czy-
ni usiłowania aby iak naydaley Woysko to od tych
Obrad oddalone było. Wiadomości o JW. Hetmanie
WK są te iz de 16. elapsi z Petersburga wyiechał y tu
tych dniach Speratur, Krolewicz Henryk na Russą

Wielkanoc w Peterzburgu stanął, w ten sam dzie[ń]
kiedy JW Hetman ztamtąd Consulto podobno wy
iechał, o czym iednak czekamy konfirmacyi;
Mamy tu partykularną relacyą o awanturze m[ię]
dzy X[ię]ciem Poninskim X[ię]dzem Marcinem Lubom
skim y JP Generałem Kozłowskim odprawiw[szy]
Ci dwaj X[ią]żęta wymawiaiąc sobie iż Rzecz
Rzpltą y Obywatelów złupił, drugi coś podob
uczynił, się przyszli do ręczney bitwy tak m[ię]
dzy dwiema Rzeczeremi całkiem y z Prezium kto[ry]
chciał iała bydz Medyatorem, o ktorey awanturze
mowią tu publicznie; Xiężna Woiewodzina
wyiechała ztąd iakoby obwiam X[ię]ciu Synowi
swemu z Paryża powracaiącemu ktory iescze
ztamtąd nie wyiechał, rozumieią zaś sobie iż tą
potaiemną podroz przedsię wzięła iak dalej
ku Berlinowi co iednak w tych dniach lepiey
obiaśni się; Xże Jmc Kanclerz W.X.L. pytał m[i]
się gdzie JW Pan znayduie się y czyli miewam
od JW Pana Listy, odpowiedziałem o bytnosci
Jego Pańskiey w Minskim, y dalszy przerywan[y]
nie był dyskurs, niewiem czyli ten Pan nie ma
iakowego do JW Pana Interessu?

Gdy ta iest Intencya JWPa starać się o przyszłą Pań
ską Poselską, życzyłbym tu do Dworu oświadczy
one od ktorego mogłaby bydz pomoc dana wyża
źwszy gdzie, y do ktego. Dwor Nasz tę chęci swoie
zaniesc ma.

d 13. Maj 1776

352

W tych dniach odebralismy tu smutną Nowinę z Petersburga, że Wielka Xiężna de 26. April: nieżywe urodziwszy Dziecię z tym pożegnała się Swiatem, JW Dzeł ciężku nosi żałobę, Dwor cretka Noty fekauy: Przeszłą Pocztą kommunikowałem Lista y Responsu JW Hetmanowi W. Lit. danego, w przeszły tydzien ten Pan tu stanął, y zaraz udał się u Nay Pana, gdzie bawił na audyencyi dosc długo, z Relacyi iednak partykularney ktorą ten Wodz czynił swemu Przyiacielowi upewnic mogę iz nayMnieyszego niebyło wspomnienia o tey korrespondencyi, ale tylko o Wierzycie o Operach Polskich y o Kanale w Litwie ktory robic kazał JW Hetman y po tych dyskursach rozeszli się; Juz to się nieodmienni iz na przyszłym Seymie iednym umnieyszęg Powagi to iest Hetmanom, drugim to iest Radzie Nieustaiącey one znacznie powiększyg, y na ten koniec upewniam iz ułozony iest Regestr Posłow ktory Moskwa w niektorych Wdztwach popierac będzie w tych nayprincypalniey gdzie Przeciwnych sobie znaydowac będą, Xiążę Generał Ziem Podol: z tego Regestru iest zupełnie wymazany y zapowiedziany aby nigdzie o to się niestarał się Funkcyą o ktorą w Przeszłych Lecie: zamyślał konkurrowac iezeli tylko da się odstraszyc, nie tylko

temu Xciu ale y wielu Innym sobie przeciony, ktore Zapowiedziano aby, przed Indygnacyą Dw. Rossyiskiego do Poselstwa nie odzywali się; JW Hetman W. Kor. ciesze w Peterzburgu był zwierzyty u krolewicza Henryka od ktorego był bardzo ozięble przyję... Projekt krolewicza Henryka z ktoremi do Dw. Rossyi przybył przez ten ewent Zeyscia Wielkie Księżny zmieszał się cokolwiek bo sprawdziwszy się z szczęsliwego Jey Rozwiązania zyskiwa ac powszechnym Dworu ukontentowaniu, ile Sam K. Pruski wybor tey N. Księżny uczynił, czekamy dal... z tych skutkow wiadomości; Xiążę Sapieha Generał Artylleryi Litt. dostał Order Sgo Stanisława Księżna Matka Jego była w tych dniach na długiey konferencyi u Nay. Pana ktora podobno nay więce do pojednania JW Hetmana W. K. sciągać się musia ale tu wielu się stroze ktorzy tey niedopuszczą K. koncyliacyi ile gdy w Peterzburgu niepomyslnie by przyjęty tu nato miey szuka dawney podpory y Protekcyi: JW Wda Pomorski zostaie Generałem Porttorw; Jmci Marschal z Bensyą wyjeżdża do Drezna; więcey nie mam co wyrazie dalszym Poerbom resztę zostawuie uprzejnym z długiem przywiązaniem.

z 20. Maj 1776.

353

Po doniesieniu ostatnim de Fatis wielkiey Xiężny Rossyiskiey nadeszła też przez kuryera druga wiadomość, że JmćP. Potomkin niedawno kreowany od Cesarza Xiążęciem Imperyi y JP. Reapumowski Młody który był przy wielkim Xiążęciu dysgraciowani od Imperatorowy y oddaleni zostali, przyczynę tey niełaski Krolewiczowi Henrykowi przypisuią inni mowią iż Wielka Xiężna umieraiąc ostrzegła Imperatorowa o iakowyś insynuacyi którą ci dway Faworyci Wielkiemu Xięciu naprzeciw Imperatorowy czynić mieli dosyć na tym iż ta wiadomość iest pewna z tym przydatkiem iż większey iescze odmiany u tego Dworu obiecuią; udaią tu za rzecz niewątpliwą iakoby Allianssya między Austryackim y Rossyiskim Dworami Offensive et defensive stanąć miała, ktorey allianssyi Negocyacya iescze in Februario rozpoczęta być miała gdy Krol Pruski tak niebezpiecznie chorował, teraz zaś do skutku przyszła; niewiemy iescze pewnie tego czyli Krol Pruski w tę wchodzi allianssyą, czego się tu nie spodziewaią; Negocyacya cała Krolewicza Henryka w tym się zawiera iż kupuiąc Pomeranią Szwedzką od Szwecyi za 12. Millionow Talerow; ażeby też abo Kurlandyą y część Finlandyi Rossya Szwecyi [illegible] odstąpiła, lecz o Kurlandyą z tym Xiążęciem

y Sam Xiążę zaś traktuie w Peterzburgu, y ta Negocyacya nieochybnie przyidzie do skutku. Wiel: Imć Pan Minister Benoit podał do Rady Nieustaiącey Notę o Reassumpcyą konferencyi y przyspieszenia Rozgraniczenia z Krolem Pruskim aby to Dzieło iak nayprędzey do skutku przyszło, pu: Krolewicz Henryk w Peterzburgu znayduie się dla ułatwienia wszelkich trudnosci ze strony Polski wynikaiących y nieochybnie Polska Nas za iaką konwencyą Peterzburską uszczęsliwiona będzie Na resztu wewnętrzne Interessa to w sobie zawieraią iż JW. Jmć Pan Hetman W. W. Xiestwa Litt: Radzie Nieustaiącey swoy oddał Raport co znaczy Rekognicyą tey Władzy ktorey dotąd uznawać niechciał, Przydaią że ta mocno pracuią nad pojednaniem Hetmanow Obuyga Narodow przed następuiącym Seymem, y maią ta nadzieię iż do tey żądaney Rekoncyliacyi przystą[pi]

d. 27. Maj 1776.

354

Jak prędko wczoray odebrałem od JW Pa inklu-
dowany List do JW Jmci Pa Sekretarza WXL tak zaraz
udałem się oddać go w Ręce Jego ktory przy mnie
przeczytawszy, namienił mi niektore Contenta
Listu Jego Panskiego do mnie wyrażone ale zaraz
chciał wiedzieć y czytać Sam one iakoż pokazawszy
Moy List y przeczytawszy rzekł do mnie Zostaw Mi
go WMM Pan mam w tym Interes abym go pokazał
Samemu krolowi iak powroci z kościoła, a iutro
przed Pocztą dam Rezolucyą mocą po ktorą przyśle
przy zapieczętowaniu tey Poczty nie omieszkam;
Opowiedziałem de promissis Jmci Pa Kłokockiemu iako
wiem Godnemu y dobremu Przyjacielowi JW Pana
ktory mię oblegował abym mu doniosł odebraną Re-
zolucyą ale przed wyiazdem z tąd swoim chce tu po-
przeć y opowiedzieć tameczne rożne Promocye y
Intrygi podobne Contentis Listu Jego Panskiego; Na-
mienił mi czeście JW Sekretarz WXL iż miał takze
od Pocztmagistra z Minska rożne w tey materyi
opisania, ale z mego Listu ważnieysze y potrze-
bnieysze mu będą; JO Hetman WXL wczoray
tu powrocił Zapatruie się na Jego kroki będziemy
ktore nie mogą bydz inne tylko pełne Submissyi
swoiey Majestatowi cżeli NayJ Pan dawną swoią Łaskę
y konfidencyą w nim mieć będzie, cz także ta

Partya swieża y robi sobie Przyiaciół po Urzędztwach
ale upewniam iż mało albo wcale onych nie znaydzie
bo tu y Dwor iuz aktualnie po wszystkich Urzędztwach
swoich porozkładał Posłow y do tego czasu układać nie prze-
staie wypraszaiąc tu wrodzych Przyiaciol swoich ktorzy
zaraz dopraszaią się oto aby Moskwa wcale nie pokazała
na Seymikach y tak się stanie aby sami Godni Obywatele
przez kredyt y Zacność Głosowe do tey domieszali się Partey

Zagraniczne wiadomości albo twierdzą iż Allians
między Rossyą y Wiedniem aktualnie stanęła czeli za
y Krol Pruski iest wnicey, pokaże się przez Negocyacyą
Krolewicza Henryka od ktorego kuryerowie na Gdańsk
y tędy na Warszawę ustawnie do Berlina przebiegaią
y Krol Pruski nieprzestaie Ludzi werbować y przydaie
iż z Francyą y Szwecyą Traktaty zawarte naprzeciw
Rossyi; O odmianie w Petersburgu Osob u Dworu
nieco mowi się; ale tey odmiany czeka większey za przy-
byciem Feld Marszałka Romantzowa spodziewaią się
Wszyscy iednak iż Xże Potemkin złożywszy Urzędy iesz[cze]
u Dworu utrzymuie się. A toż przy zapieczętowa-
niu tey Poczty odebrałem tę od JW. JP. Sekretarza Rezolucyą
iż nie może na tę Pocztę iescze odpisać, aż podobno czy pro-
Nay Pan zniesie się y spyta JW. Podskarbiego kogo promowować
w tamtym Urzędztwie y List do mnie pisany Nay Pan cały czy-
tał, de JW. Sekretarz dołożył że z Listu do Niego pisanego wybyła
ta Informacya ktora iest w moim Liście; Ja zaś wiedząc iż
JmćPan Klokocki wie dobrze o tych Promocyach JW. Podskarbiego;
namieniłem JW. Sekretarzowi iż Nay Pana samego obszernie
informować będzie, y o czym odpowiedź da mi JP. Sekretarz.
A zatym dziś iutro będę miał honor widzieć się z JP. Kloko-
ckim et de premissis informować będę. W tym momen-
cie widziałem się z JmćP. Klokockim ktory sam iest JWa ordynar.

d. 3. Junij 1776.

355

Po przeszłey Poczcie nie przypominałem JW Sekreta-
rzowi dania mi Rezolucyi na List JWPana dopiero po odebra-
ney wczorayszey Poczcie posrzedłem z kommunikacyą Listu Jego
Panskiego y Punktow przytoczonych rozrzuconych, Co wszystko
przeczytawszy rozśmiał się na Punkta baieczne te iednak zo-
stawił do przeczytania Mayestati y względem Responsu na
List Jego Panski zlecił mi bydz u siebie przez Poczty. W Dys-
kursie z JW Referendarzem Korl: namienił mi iż Imć Podskarb.
Tyzenhauz sam niepromowuie JP Sołłohuba do Funkcyi z Min-
skiego ale iakoby Nayś. Pan narzucił mu go aby był z Grodna
że to niemogłoby bydz, ale inne Subiecta na tamtym mieyscu są wy-
naznaczone przeto maią czy fortunę, niech się sam co Minskiem pro-
mowuie zakim iednak bynaymniey nie interessuie się, nayle-
piey osądziemy z rezolucyi ktorą dziś odbierzę. To zas pewna
że JW Poseł Rossyiski JWo. Potockich Lubomierskich, JP Czaplica
Xcia Generała Podol: od Funkcyi Posel: excypował, mniey
iednak na tę Excepcyą dbaią mowiąc iż z obowiązku słuze-
nia Oyczyznie żadnego Obywatelow wyłączać niemoże; wyie-
chał za tych dniach Xże Marszałek na 2. Miesiące koniecznie
przypilnowania Seymików Poselskich y swoich Przyiaciół
Xiężna Marszałkowa w tych dniach do Xcia Generała Brac-
kiego z perswazyami z tąd wysłana aby go odciągnęła od
Imprezy Poselskiey, czego podobno nie dokaże bo ten Pan nie
z Brzeskiego ale podobno z Brasławskiego stanie. JW Het-
man W. K. powrociwszy tu mowił do pewnego Przyiaciela
o czym upewnić nie mogę, ieżeli to prawda że wszystkiego do-
kazać niemogłem w Peterzburgu, ale też niemniey prawda

da

zey JmćPan Poseł nie wszystko wyrobił czego chciał
Co naylepiey podczas Seymu okaże się. Interim z tego
wyiezdza Pan Lubomli takze dla Seymikow, Consili-
um permanens Rozne Proiekta na przyszły Seym u-
stawiwe y wielkiey odmiany spodziewaią się, upewnia-
iąc iż ten Wolny będzie Seym, ktory na ostatku zal-
mitowac mogą dla pewnych konjektur; Z Peters-
burga piszą że wielki Xże pod pretextem wody do In-
flant, wybiera się z Feldmarszałkiem Romanzowem
iechać do Berlina, Krolewicz Henryk ad Xbrem za-
bawic ma w Petersburgu aby podobno miał tu influ-
cyą do Seymowych Czynnosci; Krol Pruski ktory się
wdzięcznie ofiarował Rzpltey za to co zabrał nad konwen-
cyą, ale to Consilium permanens odrzuciło, Podał po-
tym iż Sejm Wsi powraca ale tych na Mappie znaleźć
nie mogł, y żadano w tym większego obiaśnienia
Wnosiemy iawnie iak Krol Pruski opanował Dwor Ro-
syyski mszczą się podobno na Cesarzu ktory mimo
Jego Traktat z Rossyą in februario zawarł do ktorego
Krol Pruski przystępuie y Krolewicz Henryk znaczne
Weksle w Petersburgu odebrał.
Przy zapieczentowaniu tey Poczty byłem po responsa u JW
Sekretarza koronnego; ale wczora mowił do mnie żadnego dać
nie może, iuż trzeci raz nie piszę, JW Pan chcieysz swoie czynić
Coś umyślił kiedy Rezolucyi nie odbierasz; Co się tycze Punktow
przysłanych zlecił mi donieść iż iako Sam JW Pan wyrażasz
iż są baieczne tak iako przywiązany y oświecony racz mnie
oświeconym y ciemnym wybiiać ... z głowy, aby podobnym
baykom wiary nie dawali. Zostawam z dozgonnym przywią-
zaniem

z 10. Juny 1776

356

Niemam niniejszą Pocztą co osobliwego z tego mieysca donieść, ile iesz tu przynaymniey w Koronie powszystkich WWdztwach uregulowane znayduią się na przyszły Seym Posłowie y Woysko Rossyiskie w niektórych mieyscach naprzeciw sprzeciwiaiącym się assystować y pilnować będzie. JW JP Hetman WWX ~~Litt~~ przeszłego tygodnia we Czwartek z tąd wyiechał pożegnawszy w Pałacu swoim Majestatem, gdzie tego dnia u JW Hetmanowey znaydował się która za 10. dni ma z tąd wyiechać także do Litwy. Upewniu mogę iż między Nay Panem y tym Wodzem do żadney nieprzyszło Explikacyi w okolicznosciach dawniey zaszłych, Nay Pan, ani Hetman niechciał bydź pierwszym o tym wspomnieć ani zaczyna mówić y tak tylko w głębokiey Polityce tu przez ten czas rezyduiąc, wyiechał; Zatem JW Hetman W Kor. w tych dniach wyiedzie, iak mówią, nayprzód na Ruś, a potym do Kamieńca Podolskiego, y wszędzie na wybor Posłow kreatur swoich na przyszły Seym czuwać y pilnować będzie; Przeztę całą tu bytność do Powrotu Wodza tego z Petersburga nie upatrzemy tu tey dawney poufałości y przywiązania, a zatym tak wszystka tego Wodza Przyiaźń z tą czyła się y związała z kollegą swoim w Litwie y tu Radzie nieustaiącey przeciwne, iżeli iszcze iako obiecuią że Partye przed Seymem nie pobiedzaią y nie pogodzą; W tych dniach Austryacy Miasto Kazimierz pod Krakowem oddadzą y ograniczenie z Rzplitą nastąpi, Nayczęściey będzie z Krolem Pruskim

ktory do tego czasu zwłoczy; z Petersburga tą Poczt[ą]
piszą iż podroz X[iąż]ęcia Wielkiego do Berlina odmienie
może ktorego Stany niewadzą aby wyiechał z kraj[u]
iedynie tylko będąc Sukcessorem Tronu; jest tez konf[ir]
macya że X[iąż]ę Potemkin oddalony od . . Jmperatorowy
przy wszystkich iednak zostawiony Godnosciach
Krolewicz Henryk iszcze bawi się na tamtym miey[scu]
ale w Auguście ma powracać y tak długo iak pisal
niebędzie bawił; O Traktacie między Austryą y Rossy[ą]
wszelkie potwierdzaią wiadomosci, Niewiemy co
krol Pruski uczyni; Woyna między Hiszpanią y
Portugalią zdaie się być z nieodbita ktora całą Eur[opę]
zamięszać może.

Naywiększa tu mowa naywiększe Intrygi y Fa-
kcye przyszłych Seymików Poselskich tyczące się,
JO. Familia z JJWW Hetmanami złączona naprze-
ciw Żądaniom y Zamysłom Królewskim ku Dobru Oy-
czyzny skłonnym sprzeciwiać się otwarcie postano-
wiła sobie, nalegaiąc naybardziey o to aby Nay. Pan od-
stąpił Moskwy, y z Narodem złączył się y trzymał, o:
iaki dziś Naród tęp cierpny y stały poczuwa się Jego przy-
wiązaniu ktoreby nikczemne zawsze było bez Potencyi.
JW Poseł Rossyiski posyłał umyślnie do Xcia WWdy Ru-
skiego aby Xcia Generała Syna swego od Imprezy Po-
selstwa odciągnął pod Indignacyą Imperatorowey y
Konfiskacyą Dobr w tym Kordonie, to samo y Mi-
nister Austryacki miał dać do zrozumienia, wreszcie
Xiężna Marszałkowa ktora ztąd wyiechała Bratu
swemu nie wyperswaduie że cięzko bydzie się zdać
po takich gotowościach y wielkim koszcie zjednanym
sobie między Obywatelami WWdztwa Brzeskiego kre-
dycie; Drugie usiłowanie czynią tu naprzeciw Xciu
Generałowi Artyllerye Lith. ktory z Xiężną Matką
wyiechał ztąd do Kodna gdzie y JW Hetman WK tak
że pospieszył y gdzie większego spodziewaią się Zia-
zdu z Naradzeniem się o przyszłych Seymikach
Rozstanie tu JW Hetmana WK z Dworem zawsze

bardzo ozięble y Nay. Pan nie przestaie w okolicz
sciach daie poznawae o niewdzięczności tego Wod
naprzeciw sobie ktory iawnie mowi, iż nayin
szey części władzy y Prerogatyw sobie nadanych
odmienić ani ciągle ~~[illegible]~~ nie opuści; Xiąże Ma
szałek także dla Seymikow z tąd wyiechał, y ta
Familia wszelkie łozy wykłady y usiłowania
mieć liczbę swoich Posłow na przyszłym Seymie
JW Hetman WK z Kodna na Podole także dla do
pilnowania Seymikow obroci się; Xże Sta
nisław Podkomorzyc Koronny wczoraj z tąd do
Białego Stoku wyiechał aby z Ziemi Bielskiey
stanął Posłem czego łatwo dokaże; JmćP Ka
sztelan Brzeski umyślnie tu sprowadzony dla
Seymiku tamecznego aby XCiu Generałowi prze
szkodził, odpowiedział iż przez charakter y obo
wiązek tey Familiy winny sprzeciwić się nie
że: y takie to są zamachy na ten Seym ktory ma
oddac Moc wszelką y władzę Nieustaiącey Ra
dzie; Juz trzeci raz nie odzywałem się do JW Se
kretarza WK: chyba żeby mię sam zawołał dla tey
może JW Pan agere agenda będąc pewien iż Ma
jestati et Publico gratus będziesz; Odsyłam do przy
łączonego w tym billetu y Responsu.

Przeszłą Pocztą oddaną mi od JW. Sekretarza
Expedycyą miałem honor JW. Panu punktualnie
odesłać; Dzisieyszą niemam co osobliwego
ztąd wyrazić, Uregulowanie Posłow na przy-
szły Seym y wszelkie zaszłe trudnosci, tak iest
ze wszystkiem uskutecznione iż odmienić się
niemoże y Potencya Rossyi. takowego dopilnuie
ułożenia; Sendomierskie y Brzeskie Lit. Seymiki są
nayciekawsze; w pierwszym Xże Marszałek W.K.
swoie chcąc utrzymać kreatury, wszelkie łoży sta-
rania aby one utrzymał, w drugim strafye nieprze-
staią Xcia JMci Generała Podol. aby JMć przy Szar-
ży Poselskiey odstąpił ewinam na tym Seymiku
Brzeskim taka niezaszła awantura; Rzecz dziwna
do poięcia trudna ktorey przeniknąć niemożemy
na iakim fundamencie ta JJOO Familia opponuie się y
sprzeciwia Ułożeniu od trzech Potencyi wydanemu,
ieżeli iedna z tych wewnętrznego nieuśpienie w znie-
cie zamieszania aby z niego zyskiwać mogła.
Upewniaią tu iż Krol Pruski wszelkie czyni
gotowości do przyięcia W. Xcia Rossyi. w Ber-
linie y od Samey granicy przez całe Prussy

rozstawione Wszystko Prestwie z Armatami
od Stacyi do Stacyi konwoiowane go będzie
do Berlina; Zmartwiony iestem że tą Pocztą
niemam ciekawszey Doniesie zostawuię sobie
do przyszłey okazyi wyrażenie iestem
z uszanowanym poważeniem

S. P.

359 d. 1. Julij 1776.

Juz tu w tych koniunkturach rozne wieści
obiiaią się blizszy tuteysze, iakoby w Litwie Duch ten
zamieszania publicznego wyiawił się y po iakimś
Manifeście koniem dużegzkie uczynionego namie-
niali w tych dniach, ale że ten ogłos iest prozny y ba-
ieczny maią tu zewsząd upewnienie, iako y List Xię
Generała Podolii tu do Przyiaciela pisany, y Posłowi Ros-
syiey komunikowany z wszelkiey w tym boiaźni y
apprehensyi wyprowadził, Mimo iednak te wszystkie
dane upewnienia kilka set Moskwy pilnuie y pasy-
ie w Brzeskim z naprzykrzeniem podobno Obywa-
telów tamecznych które Woysko stać tam będzie aż do
Seymiku, przydaią drudzy iż podobno Obrad Seymi-
kowych nie dopuszczą, na tamtym mieyscu kiedy Xże
JmćPGenerał ustraszyć ani odstraszyć się nie daie od
swoiey Impresy Poselskiey, Cały tameczny Kongres
z Kodnia do Słonima miał się udać, czyli na Opery
y Komedye tameczne, czyli też na iakowe konferencye
zgadnąć nie możemy, prędzey iednak sądziemy na
pierwsze niż na drugie; Muszą być iednak iakowiś
Zamysły kiedy Woyska Rossyie zbieraią się y Generał
Drewitz od Kijowa z Regimentem maszeruiąc mi-
nąc przez Dubno y tu w ten kray maszeruie; czyli
dla postrachu czyli dla zabieżenia złemu ieżeli się
wznieci; Rada Nieustaiąca zalimitowała swoie

Sessye na dwie Niedziele do Ułożenia y wygoto-
nia Projektow swoich na przyszły Seym; Juz tu m-
ią wszystkich ułożonych Posłow z Warszawy JmP.
Generał Mokranowski z JmcPanem Jzbinskim ktory
Sobie dobrał Sgm ~~dobrał~~ za kollegę, JW. Grodzki Pi-
sekretarz koron: z Zakroczymia stanie a gdzie oppozy-
cyi spodziewaią się, tam Moskwa pomagać będzie
Juz się nieodmieni że Wielki Xże Rossyiski z Petersbur-
ga wyje-chał et pro 30. d. co w Rydze miał stanąć
co Mamel Generał Lentulus z Dworem krola Pruss.
Paziami y Lokajami etc. oczekuie, z tamtąd do krola
zaprowadzi gdzie tydzień zabawić się ma, a potym
od Stacyi do Stacyi Woyskiem Pruskim konwoio-
wany będzie az do Berlina y krol Pruski o Sześć m.
zaiedzie drogę temu Gosciowi; Więcey tey Poczty
nie mam co w Gazecie wyznaię całkowicie.

3.

360 d. 8. July 1776.

Spodziewałem się tą Pocztą mieć Respons Jego Pański na przesłaną ztąd iuż trzy Niedziele Expedycyą z Gabinetu, ale w tey nadziei dla zaszłych iakich okoliczności umartwiony zostałem; Nayciekawsza tu Awantura z Xięciem Jmcią Generałem Podolskim, którego gwałtownie od Funkcyi Poselskiey odciągnąc chcieli y kilka set Moskwy w Terespolu lokowano aby na Seymik niedopuscili, lecz tenże Xże Officyerowi Rossyiskim odpowiedział by mu Ordynans Imperatorowey pokazali, bez którego Ordynansów JW Posła y Generała Romaniusa słuchać niemoże y niebędzie, a zatym od tey pretensyi iest nieodstępny, JW Hetman WK także z Assystencyą Rossyiską z Lwowa wyiechał do Kamieńca y wszelkie korrespondencye przeymuią y rewiduią usłyszemy o czynnościach Jego w Kamieńcu Podolskim gło- szą ci wszedzie iż z Miliciią Narodową stawi się na Seym; tym czasem rozpisał Listy Cyrkularne na Seymiki do Wo- iewodztw, które maią być z ciekawe ale kopii oprocz Gabinetu nikt ieszcze niema; Na Seymik Sendomirski gdzie Xże Marszałek stara się utrzymać na Poselstwie Brata, wziął sobie przeciwko zanych wysłano ztąd Jmci Pana Wielkopol- skiego Łukomskiego Kor. aby JW Referendarza Kor. y innych ztąd wyznaczonych utrzymywał; W ten przeszły tydzień Xże Sulkowski Marszałek Rady Nieustaiącey Dwa za- niosł w Grodzie tuteyszym Manifesta Pierwszy naprzeciwko Xięciu Jmci Marszałkowi W Kor. tak Lekce napisany, że go JP Regent Puchała przyiąc niechciał y z rozkazu Jmci Pisarza Sobolewskiego iest przyięty w którym nie tylko

Powagę władzę ale honor y Osobę Samę dotyka y attaku
y konoway nadawnym Interessie swoim iż przeciwko Wy
rokowi Rady Nieustaiącey Dekret swoy naprzeciwo Zy
dom w Nowey Jerozolimie załozoney do Execucyie przy
prowadził, Drugi Manifest naprzeciw JX Kanclerza
iż Sprawę swoią z tuteyszemi OO Paulinami o gront na
ktory Jus Caducum otrzymał y na ktorym tę Jerozolimę
załozył, a gront ten oczywiscie z Prawa y dokumentow
pokazał się iż był tych Xięży takową Sprawę przegrał
y o tę pretensyą ocrawszy Niesprawiedliwość ten zaniosł
Manifest, Proceder takowy nie moze tylko co raz wię
ksza zawziętość y zaiątrzenie Sprawie z Zamieszka-
niem publicznym; Z Rygi y Kurlandyi są tu
wiadomości iż wielki Xiążę Rossyisk w kompany
felt Marszałka Romantzowa przeiechał tamtędy
ktorego General Lentulus w Memel na Granicy z całym
Dworem czekał y przywitał, z tamtąd na krolewiec
przez Warmią Oliwę pod Gdanskiem do Berlina
prowadzie będzie wszędzie z wielkiemi Honorami
ést witany y w Berlinie wielkie czynią prepara-
toria na przyięcie.
Jest tu wiadomość z Drezna iż Xcia Jmc Prymas
w Wielkim Życia niebespieczenstwie znayduie się
Jmc X Biskupskiey alwszki iako przyiaciel Jego Na
stępca z tey cieszy się wiadomości.

Mamy tież dostateczne o odbytych w koronie Seymi-
kach Relacye, ale po większey części Officyerowie Moskiew-
scy z kommendami wyznaczonych popierali Posłow
na niektorych zednak Seymikach Podwoyni od Dwoch
Partyi stanęli Posłowie iako to w Zakroczymie gdzie JW
Sekretarz koronny znayduiąc się w Ciechanowie, w Lubli-
nie y Sieczycy, osobliwie w Ciechanowie było znaczne krwi
rozlanie gdzie Officyer naszedł Jmść Zielinskiego ktory ciął
Officyera Rossyi: zztąd tumult wszczęty kommenda Rossy
napadszy na Obywatelow kilkudziesiąt zabito, Jam
Jmść Zielinski ranny y pchnięty niecnemy czyżyce, inny
niewinnych Ludzi zrabowano y tez wszystkiego Zwanto,
Jmść Czaplica Łowczego koronnego Jmść Piaskowskiego oto-
czywszy w Domach wyiechac na Seymik niedopuszczano
w Brzesciu X. Ze Jmć Generał Podolski z wielką obywatelow
stanąwszy assystencyą, gdzie y kommenda Rossyi sta-
nęła niechcąc bydz przyczyną krwi rozlania odstąpił
pretensyi swoiey y wyiechał przed zaczęciem Seymiku
z Brzescia do Wołczyna, Officyer Rossyi obawiaiąc się
aby do Mielnika niejachał się przybiegł za nim do Wołczyna
y pilne miał na tego Pana oko; w Lublinie dwa zaga-
ione Seymiki ieden Seymik in loco Solito przez Sędzia
ziemski Lubelski zagaiony y Jmść Potocki Pisarz wielki
z Bratem swoim Star. Urzędow. obrani Posłami, Drugi
Seymik Jmść Jezierski kasztelan Łukowski nowy

Kreacyi z Senatorów zagaił, gdzie JmćP Potocki Podtkę
morzy Korl z innemi kollegami stanęli Posłami, y tym
sposobem JchMćPP Potoccy rozdwoieni. Xże Stanisław
Poniatowski w Bielsku spokoynie obrany, w Chełmnie
JmćP Krzewaski Pisarz Korl z JP Wereszczyńskim Posłam
stanęli przy wielkim tumulcie, lecz tey Imperatorowey oczy
nie opuszczono, w Sendomirskim JmćP Małachowski
Referendarz Korl z innemi, w Krakowskim JW Małacho
ski Star. Sandecki, w Poznanskim JW Małachowski
Pisarz Korl Posłami spokoynie stanęli. Nie posyłam
cęszcze Regestru Posłów iż ze wszystkich zbierzemy
Seymikow, upatruiemy iednak iż do tego wielu Osób
Hetmanskich y Marszałkowskich do tey domieszali się
Frankcyi iezeli tylko wyboru Ludzi na przyszłym
Seymie czynie nie będą. Czekam pomyślney nowiny
o Sukcessie JW Pana y Dobrodzieia, przyrzekam y upe
wniam iż ta Polityka z ktorą z tąd oderwano się
wczorayszey y poufałosci dawną zamieni się
Sztu ze Gdanska wiadomości iż de 15a Czerl: Wielki
Xże Rossyiski przez to Miasto przeiezdzał do Oliwy
gdzie z wielkiemi Honorami był witany, na który
trzeci Dzien w Berlinie tego oczekiwano Gościa.

d. 29. Julij 1776

362

Iuz przeszłą Srzodową z Litewy tu nadeszłą Pocztą infor-
mowany zostałem o Inauguracyi na Poselstwo JW Pana y Dobro-
dzieja z tamtego WWdztwa z ktorego Sukcessu iak aprzeymie ukonten
towany iestem tak y pewien iżto bezprawie żadney tu nieznaydzie
odpory, List Jego Panski do JW JP Sekretarza oddam punktualnie
y przed Zaprezentowaniem tey Poczty wyrazę Rezolucyą; Niechta
bezrne uwziałane bezprawie nie zadziwia JW Pana bo y w naszych
WWdztwach koronnych te same wykonane były wiolencye, Rowny
Przeswietnemu WWdztwu Minskiemu w Lublinie stawiam postępek
gdzie Xże WWda Lubelski na Mieysce Obradom wyznaczonym Zaga-
iwszy Seymik obrano JW Potockiego Pisarza Lit. Potockiego Starzy
Urzędow. y Innych, JP Jeżierski kasztelan Łukowski z kupieniem
obce Partiy przy Assystencyi Rossyi: obrał JW Potockiego Podko-
morzego kor. y innych wyznaczonych w Ciechanowie 39. Oby
watelow zabito y Poseł obrany JP Zielinski smiertelnie ranny
umarł, w Wielkiey polszcze na Pięciu Seymikach Podwoyne
stanęły Elekcye, iednym słowem rzadko ktory Seymik podług
Prawa w tym Obradom przepisanego odprawił się; z Brzescia Lit.
y Słonima iwiadome dotąd bez Relacye;

Zostawiwszy tę Literę upatrzyłem Porę y zaniosłem List
Jego Panski JW Sekretarzowi ktory lecz iwo otworzył List
y przeczytał, te naypierwsz zaczął mowic słowa, Iż Imc Pan
Instygator ciezedł do Słonima zniosł się z JW Hetmanem
y cieszie w Maiu te z nim na przyszły Seymik Minski ułoz-
ył Interessa, Odpowiedziałem na to iż Co tydzien korrespon
duięc y odbieraiąc Listy od JW Instygatora pierwsze słyszę
iż był w Słonimie dla choroby y tak było, rzecze moze JW
Sekretarzowi ~~mowię~~ iż do żadnych JW Hetmana nie wdaię
się Interessow, bo niewidzę ani przyczyny ani powodu

~~da~~

ani będąc w służbie Woyskowey dla czegoby miał cięg-
nąć się z tym JW Wodzem y owszem od początku Panowania
Nay Pana był zawsze nieodstępnym Majestatu; Utrzymy-
wał wie nak JW Sekretarz tę bytność Jego w Słonimie y to o-
powiadał iż tą Pocztą odebrał z Mińska od Osoby wszelkiey
Indyfferencyi Relacyą o odprawionym tamecznym Sey-
miku którą czytał Nay Panu; Iż rzecz prawdziwa że
Pan Instygator ledwo nie wszystkich Obywatelów Całego
Województwa miał do tey Funkcyi Vota, ale gdy niektórzy
Urzędnicy postrzegłszy iż Interessa Hetmańskie popsie-
odzięłe y rozłączyć się musieli końcem obrania Innych
Posłów, przyznawał y to że Moskwa assystowała tam-
ecznym Obradom bo wiedząc na co się zanosi aby między Oby-
watelami do rozlania krwi nie przyszło wmieszać się musia-
ła Moskwa nietylko na Seymikach ale y na Seymie y więcey
assystować będzie y nie wynidzie z kraju póki Król bezpieczeń-
stwa swego mieć nie będzie, kiedy JWW Hetmani takową sobie
Moc gwałtem przywłaszczać y utrzymywać usiłują, iż ani Król
ani Obywatel żaden bezpiecznym w kraju być nie może &c.
Utrzymywałem mocno iż JW Pan żadney przyczyny nie masz Het-
mańskie utrzymywać Interessa, rzekłem owszem za niewdzię-
czne przywiązanie Jego do Dostoieństwa Pańskiego, Mówił zatym
łagodniey ze mną JW Sekretarz Iż gdyby można tych pojednać Do-
słów aby JW Pan z JW Sołłohubem zniósł się y tę cały dyfferencyą
odpowiedziałem iż ta kombinacya nie w Województwie ale chyba
w Warszawie nastąpić może; Pytałem się na ostatku czy będę miał
na List Jego Pański Respons, odpowiedział iż musi wprzód kom-
munikować Lista Nay Panu y co mi odpowie czyli na tę, czyli na
przyszłą Pocztę odpisze JW Panu; y z tym odszedłem. Ale JW Sekretarz
dał mi do zrozumienia abym to wszystko doniosł JW Panu, przez
Życzyłbym JW Panu do Samego Nay Pana odezwać się [:] czyli teraz
czas wyjazdu czy przed wyjazdem [:] albo też na kilka dni przed Seymi-
kiem stanąć, aby z tey uważaney Czynności w Słonimie mógł się JW Pan
justyfikować.

d. 5. Aug. 1776.

Juz przeszłą doniosłem JW Panu Pocztą o oddanym
Liście JW Sekretarzowi Kor: y o konferencyi iaką
miałem z okolicznosci Seymiku tamtego Wdztwa
Jak dalece iz ani Respons odebrac na List Jego Panski
nie spodziewam się, wyrazę teraz wszystko tak tu dalsze-
go poszło uprzedzenie kiedy w tych dniach przed Sessyą Ra-
dy Nieustaiącey zastawszy takowego y Samego JW Xcia Jmci
Kanclerza Litt: wiedząc o dobrey Jego Przyjazni ku JW Pa-
nu, ciesząc się dawną Jego Łaską zacząłem mówić y
iżby doniesli o Wyborze na Panskiey Poselstwo JW Pana
Wdztwa Minskiego ale oraz y o spokoyney Elekcyi
Odpowiedział mi Xiąże Jmc Kanclerz: Iz iest o wszystkich
okolicznosciach tamecznego odeszłego Seymiku infor-
mowany, ale przez szacunek dawney Przyjazni ku
JW Panu załował bardzo tey zaszłey na tamtym mieys-
cu differencyi; Chcąc zas wyczerpnąć z tego Pana o tym
gadaniu o ktorym mi JW Sekretarz namienił, opowie-
działem mu, iz miałem List od JW Pana do JW Sekretarza
z opisaniem zaszłych differencyi y opowiedziałem to
co mi JW Sekretarz względem bytnosci w Słonimie
dał do zrozumienia, y chciałem wzywać tegoz samego
Xcia Kanclerza aby dał swiadectwo iz JW Pan zadney
nie maiąc Konnexyi ani Relacyi do Interessow Hetman-
skich, nie miałes zadney przyczyny utrzymywać y
powierzywać się niemi, ale zadumiany stanąłem
kiedy Xiąże Jmc Kanclerz odpowiedział mi: Iz z dawna

szacowałem y szanuię sobie przyiaźń JmuP. Instygatora, ale w tey okoliczności iestem dobrze informowany iż przed Seymikami był w Słonimie y postanowił sobie utrzymywać y popierać Interessa JW Hetmana, wprawdzie że dotrzymał, ale podobno przez politykę; iż szkodzić y przeszkadzać JW Instygatorowi nie będzie; Wczoray na Pokoiach mówił ze mną JW JX Biskup Inflantski który to samo dał mi zrozumienia iż ta bytność Jego Pańska w Słonimie szkodzić nie będzie, wszakże /: mowił :/ iestem dobrym Przyiacielem JW Instygatora ale bardzo wątpię aby się utrzymał Posłem, bo co ie z tych podwoynych Elekcyi Posłow nastąpi a to, to: Iż z tey liczby Posłow nie rozdwoionych ma Dwor pewną większość Głosow y ci po Rugach tych wybierać z podwoynych Elekcyi będą Posłow ktorych sobie życzył aby na Seymikach stanęli; Azatem przez przywiązanie moie do Interessow JW WPana mego iestem de praemissis szczerze donieść y o wszystkiem informować aby JW Pan ztąd mogł brać miarę dalszych wolnym uważności y zamysłow swoich; Zdałoby mi się aby JW Pan mogł tu przynaymniey na tydzień przed Seymem stanąć do wybicia z Umysłow tuteyszych tego uprzedzenia o bytności Jego Pańskiey w Słonimie dotąd y teraz nie wygasłego Zmiertwić, ieżeli JW Pan tey chcesz uniknąć Openy, tym bardziey sądzę że ta bytność wczesnie potrzebna, iam tu zapalił że się z iaką pracą y usilnością Nayl: Pan z pobliższych wnieść ieśli ciemna y podzi podwoynych Posłow y mało ich zostać niezieldnanych. Oddaię to wysokiemu rozsądkowi Pańskiemu y z dozgonnym pięcię przywiązaniem

d. 12. aug. 1776

34

Nie odebrałem z tey Poczty żadney od JW. Pana Dobr.
wiadomości wnoszę z tąd sobie, iż podroż na tu
tu mieysce była przyczyną. Utinam miałem ten honor
przywitać tu Godnego y pożądanego Gościa. Wstępu-
iący maiący z Prowincyi W. X. Litt. korrespondent
[illegible] ostatnie prawną y legalną utrzymuią
Elekcyą Posełską JW. Pana [illegible] pod zagaieniem X. Jmci
Jmci W. Wdy Mińskiego odprawioną; W tych dniach
Dworu Jmć P. Dziołkowski pytał mi się o te wiado-
mość od JW. Pana opowiedziałem mu wszystko spra-
wiedliwie iak źle komarzą tu bytność Jego Pańskiego na
ten czas przed Seymikami w Litwie wydziwie
że niemógł wyperswadować opinij że żadney do Woy-
ska nie maiąc konnexyi, ani żadney łaski nie po-
trzebuiąc, y owszem w chwalebnym stanie zostaiąc
dałeś zawsze dowody przywiązania szczerego do
Dostoieństwa Pańskiego o ktorym w tym Nay. Pan
był y iest przeswiadczony, widziałem że to szczerze
wyznawał; teraznieysza koniunktura iest tak
delikatna iż nayczystsze czynności wnet są oczer-
nione, albo z tych oczyszczać się będą; kiedy na-
podziewanie zjechali tu Obydway JJW. Szweno-
wie W. Kor. y W. Litt. umowiemy żeby sobie [illegible]
lo iakowego porozumienia się y traktowania

przystąpię z JW Ministrem Rossyi: aby też aż
differencye utworzone przed Seymem bydź mogły
wszystkie czynią tu nadzieię iż ta Negocyacya
skutek mieć będzie; O podwoynych Elekcyach
Posłów przeniknąć niemożemy całą przedsię
wziętą rezolucyą, wiemy iż niektóre iuż ta
w Domu na mieyscu ułożone, ale większa część
do kognicyi w Izbie Poselskiey odwołuie się
w tym Nas tworzy z woyska Rossyi: otwiera
Warszawy nieprzenikamy na całej koniec, czy
nie wszystkich wpuszczać będą do tego i Nias
czyli też Obrad pilnować Seymowych naprze
sprzeciwiaiącym się onym; Co w tych dniach o
iaśnić się musi. Czekam całe naypilniey wia
domości o Obrotach Jego Pańskich y w tych dnia
wiedziałem z JP Chatym względem Stancyi
którą na ostatnią od JW Pana obretowat rela
cyą maiąc kilka zamówionych Stancyi;
Mocno spodziewam się że JW Pan akompaniu
JW JP Podkanclerzego tu przybędziesz.
W Berlinie podczas obiadu, Sztuka Suffitu nad K
upadła, Króla mocno oprysła y JW Rogwecia oraz
wszystkie Potrawy ze Stołem spadły na ziemię y
wszyscy przerażeni do drugiego wyszli Pokoiu,
W. Xiążę iuż wyiechał z Berlina, bardzo się po
kochał w siostrzenicy Xiężniczce która za nim do Peterburga
iedzie.

Przez te dni przeszłe nayięcey nad Projektem wyna-
lezienia Podatkow na Sessyach Seymowych zabawiono się,
y gdy na pierwszy Projekt ad deliberandum podany, ktory m ga-
tunkow y rodzaju Podatkow w sobie zawieraiący, żadnym
Sposobem Posłowie przychylić niemożna było, iże wszystkie
Instrukcye przeciwne temu były; NayPan takowy z redakcyą
zlecił Projekt pod tytułem Dochody Skarbu kor: y w nim Dwa
gatunki tylko Dochodow wyrażono: to iest: Papier Steplo-
wany, y kontrakty na Tabakę. y ten Projekt ex Deliberatione
w przeszły Czwartek do rezolucyi Stanow przyszedł, gdzie lubo
Strona przeciwna mocno opierała się przywodząc rożne po-
wody iakoby ten Projekt Samemu Aktowi Punktu Siodmego
Konfederacyi był przeciwny, ktory Akt NayPan Sacrosancte
przysiągł y podpisał, Xiążę JmC Marszałek przywiodł, osobli-
wie zaś JW Hetman Poln: kor: zabrawszy głos tę Treść wyraził.
Daymy połowę na potrzeby Rzpltey, daymy drugą Połowę na
utrzymanie Praw y Wolnosci Naszych, daymy cały Nasz Ma-
iątek na zniesienie tego Nowego Despotycznego Rządu, &c.
Gdy iednak JW Marszałek Konfeder: pytał się o zgodę powszechną
Posłowie zaś żądali Turnum y oczywiście Pluralitas favore
Projektu dała się widzieć ktorą Strona przeciwna niebyła
przepisała nie opponuiąc się więcey, Unanimiter zgodzono
się y Projekt ten podpisany został; ale JW Podskarbi Nadw: Lit:
przez Arcyobszerną Mowę swoie wyłączył Xięstwo Litewskie
od tego Podatku y inny Projekt w tym podać obligował się
więc tylko do Korony sciągać się będzie; Po podpisaniu zaś
takowego Projektu JmX Kanclerz przystąpiwszy do Tronu
doniosł Stanom; Iż JOKrMć PNM: zatau zaadmienia

swego

niemoze nad słyszanemi tu w tey Izbie Głosami, iakoby też
Projekt dziś podpisany Siódmemu Punktowi konfederacyi był
przeciwny, kiedy Pierwszą Tabellą 19. Millionow Expensy nad
Perceptę okazał, a do zrownania Percepty Milliona Czterechkro
Stotysięcy żądał, więc przez to zrownanie Percepty z Expensa
albyś tak znacznie Podatkiem y Siódmego Punktu dopełnił; y n
tey Explikacyi Sessya na Piątek zalimitowana; Nazaiutrz an
dekawa y żwawa była Sessya: Naypierwsze: JmeX Biskup Łucki
roztrząsnął Licytacyą Czopowego Warszawy. Iż 400m były abyś
za dwakroć sto dziesięć tysięcy pusciła Komissya Skarbowa
ktory Czop JX Biskup Kijowski z X Lwem Sołtykiem Wdą Kali
arendują, dowodząc iż w Warszawie 125 Browarow znayduie
gdyby raz warzyli Piwo na tydzień po 50 f. od Waru przynioslo
Million, ale są Browary iż po cztery y pięc razy robią Piwa na
dzień, oprocz tego rachuię w Warszawie Million garcy Gorzałki
na Rok szynkuie, od garca 18. gł. płaca, nie rachuiąc tego Miodu
y Wina, a za tym takowy dochod zastąpic był powinien Milli
400m ad Complementum Expensy żądaney y a gdy Ich Mcie oświad
czyli się iż gotowi tę Arendę Skarbowi oddać, więc ab Ingrat
beneficia tollerentur; Zabrał potym Głos X Ze Wdą Kaliski
Iż Komissya Skarbowa da z swoich Czynnosci przed Komissarz
mi do rachunkow delegowanemi Sprawę, y ci uczynią doroczney
Stanom relacyi; ale z wielkim zgorszeniem słyszałem tu gł
o despotycznym Rządzie na tym Seymie ustanowionym,
kiedy JO Xr Mc wszystkie na ten koniec obraca usiłowania
aby Prawo y Rząd wewnętrzny y zewnętrzny w tym kraju
zakwitnął y Tron Jego iak widziemy innym nie iest oto
czony Woyskiem iak Samemi Księgami Praw y konstytu
cyi stara się o to pilnie aby nie Wezyrat† panował, ale Ustawy
y Same Prawa krajowe scisłą swoię miały exekucyą, Stały

† Znaczy Hetmanow

aby Sąd Seymowy takowy wniesiony w Despotyzm Rządu sądził y karał; Mowiąc daley iż gdy we wszelkich dyspozycyach do Scisłey przychodziemy Sprawy, lubo iest o tym przeświadczony iż Xiąże Jmc Marszałek WK: iest gotow zawsze z dochodow tych ktore do kassy Jego z publicznych podatkow Miasta tego daie scisły porachunek, gdy iednak o tak znacznych dochodach daie się słyszeć zapatrywać się będzie na porachunek wydatkow onych; &c: Zabrał nayprzod głos JW Hetman Pol: kor: justyfikuiąc ten wspomniony Despotyzm y bezprawia na tym Seymie wdziałane, mowiąc tę treść na ostatku; Jż od początku Seymowania same słyszałem głosy, wierności, przywiązania y posłuszenstwa od Obywatelow Tronowi oswiadczone, ale w żadnym głosie niesłyszałem wzaiemney powinnosci Tronu ku Obywatelom. &: Zabrał po nim głos Xże Marszałek Xliw WWdzic Kalis: takze odpowiadaiąc; Jż niewie żadnego ma zdać Sprawę z dochodow publicznych do kassy Jego wpływaiących, iezeli z tych 40m od Rzplitey wyznaczonych, takowych od kilku lat ze Skarbu niebierze; iezeli zaś z Lokaiowego Sbrukowego Miasta Warszawy, ten Prowent odbiera Kommissya Boni Ordinis ta zda z niego likwidacyą; A zatym nieszukaiąc y niemaiąc nigdy z publicznych Podatkow prywatnego Zysku zadney kalkulacyi Stanom zdać niemoże oprocz tego twierdzę że Stany iż konstytucyi na Patae na Rewe na Redecity nieotrzymałem, ani zadney Praktyczni niebrywam, Sprawowac się z Dochodow zadnych niepowinienem. Nayś Pan upatruiąc tę zawziętość w Głosach Senatorow y Ministrow ieden naprzeciw drugiemu, niedopuszczaiąc wiecey głosow zaprosił Ministerium do siebie y zacrandam maią

Uzłyszany głos Powinnosci Pismie naprzeciw Obywate-
lowi nie sądzi się bydz przestępnym cie znaiący wiedząc wsz-
kie swoie krolewskie Obowiązki zawsze one dopełniał y
pragnie wiedziec aby mu kto zadał y zarzucił w czym o...
ygdzie y kiedy przestąpił y czekac będzie w tym Delatora, p...
tym Solwował na Sobotę 1r. Cerk. Sessyą; Na tey Sessyi nie być...
nic osobliwego JmcP Marszałek Nadw. Litewski podał Projekt
aby Lex Kompetencya po WWdztwach y Miastach wpro-
wadzona była, ten długi Projekt czytany został się przy
Lasce, Posłowie WWdztw kijowsk. Wołyns. Podolsk. wnosili
aby Statutem WXLitt. Sądzie się mogli y on przyięli, ta
Propozycyą ad Cardinalem Legem ktory JW Zamoyski układ-
dac będzie odesłał, aby ci Posłowie z Projektem swoim
...się z Prawami Koronnemi zgadzać będzie do tego
JW Zamoyskiego referowali się y Sessya na dzień dru-
giey ... Poniedziałek zalimitowana

Dołożył iszcze NayPan w Mowie swoiey w Sobotę, y to iż nay więcey
niewdzięcznosci doznał od tych, ktorych z Dobrodzieystwy swemi
szukał y w Zakątach. (: Co się znaczy Hetmana Poln. kor. :)
Gdy Tabella Pensyi w koronie podpisana gdzie JW Instygatorowi k...
Drugiemu szy 2m wyznaczono 10m pytałem się o Litewskiego ale ta iesz-
w robocie, dlatego wczoray na Pokojach prosiłem JW Podkanclerz-
Litt. aby o Pensyi JW Pana pamiętny był, y przyrzekł mi solennie
Interessowac się będzie, prosiłem także JW Biskupa Inflantsk.
y XJmci Biskupowi Wilensk. ktory tę ma układac Tabellę aby
same Pensyą przypomniał; A zatym tak Projektu na pomno-
żenie dochodu Skarbu, iako y Tabelli oczekiwemy w tentydzień
Mowią tu iż chcą zaporowac tych ktorzy na tym Seymie
despotyzmie wiele mowiący.

d. 21. 8bris 1776

367

Od przeszłego Poniedziałku y Poczty Sessiye Seymowe zaczęły się nayprzód od Relacyi Kommisarskiey do Rewizyi Czynności Rady Nieustaney wyznaczonych, Czytano Protokoły Memoryałbe y Rezolucyi na każdey Sessyi tey Rady czytanych, po przeczytaniu których JmćX Biskup Inflantski iako Kommissarz zabrawszy Głos wielkie dawał Pochwały tey Radzie dołożywszy iż chyba Czarna Dusza która wyrażałaby się by mogła iakowa Naganę tey Radzie etc. etc. na tę Mowę odpowiedział JmćP Poseł Kościałkowski od przeciwney Partyi wysadzony, ta odpowiedź z uymą karakteru pomienionego Biskupowi y Godności Senatorskiey z zgorszeniem prawie wszystkich bo tę samę Czarną Duszę pod płaszczykiem fioletowym tłumaczył podchlebną dla Interessu prywatnego etc. etc. y dopiero nazaiutrz JW Biskup odpowiedział iż nie wtey Myśli chciał kogo Urazić, y tym Mowę zakończył:

Projekt Litewski Podatkowy podpisany wszystek z Druku nie wyszedł, ale Tabella Pensyi także wszystka nie podana y nieapprobowana.

Erue me Domine ab homine malo et dolos
Była potym kwestya o danie kwitu z czy-
nności tey Radzie, ktory kwit z wielkiemi
pochwałami był napisany, naprzeciw kto-
rym pochwałom strona opponuiąc się nie
dopuszczała podpisania takowego kwitu
tylko aby te pochwały wymazane zostały
ktore sprzeciwienie się tak daleko poszło
iż w tym Turnus proponowany et pluralitate
kwit ten z wielkiemi pochwałami podpisany
został, Promowowano potym Pensye Metry-
kantow y inne prywatne Assessorye y Refe-
rendaryi Proiekta ktore podpisane zostały
Na następuiących Sessyach czyniono Relacye
od Rewizyi Komissyi Skarbowey y Woysko-
wey tudzież o Ekspedycyi Rachunkowe
od Krawiwney, y kwity przeczytane w Sey-
so zostały, Czytano potym Proiekt Legis
Sumptuariae przez Mayl. Pana Ulotowskiego
ktory będąc in tredio w Deliberacyi
w przeszły Piątek do decyzyi przystąpion
ile Sessye od południa do trzeciey, y potym
od

od Piątey do Osmey wieczor są złożone
y to Prawo Legis Sumptuariae za po-
wszechną zgodą podpisane, ktore dziś
dopiero do Grodu podane y dziś z Druku
wyndzie, Mamy tylko z Relacyi aby w Mia-
stach Sobole y Marmurkowe nienoszono ani
Materyi bogatych ani Złota y Srebra; aby
wszystko na Rzemiosłach Gospodarskich
podług upodobania swego Kolory Sukna
obrały sobie ktore Gatunkie z Manufa-
ktur Polskich naznaczone bydz maią, a ktoby
Zagraniczne Sukna kupował y nosił
tysiąc grzywien na Obywatela, pięćset
na Mieszczanina; Mundury Zołnierskie
bez Złota y Srebra z Sukna krajowego
Liberye bez Burtow etc. etc. ktorego Prawa
Exekucya 1768.° Anno a 1° Maj zaczynać
się powinna, y ta Exekucya przez Uni-
wersały od Rady nieustł. ogłoszona zo-
stanie, Reprezentował Xże Marszałek W. K.
iż tym sposobem handle upadną y Cła

ktore z Zagranicznych Towarow tak
znacznie dochodzą y w cały osobrzegaiąc przy
tym sobie aby zastępuiąc upadek Cła, Ta
rowe Podatki nie były tey wnieśione, Krol Jmć
Zabrał głos y ten Excesse Zbytek tak przeł
żył iż do tego Stopnia przychodzi że Liberg
ierz z Paryża do Polski wożą, dołożywszy
iż Bogatsze Materye y kleynoty w ktorych
znaczne mamy maiątki zostaią się u Cudzo
Muszy iże nie znamy gdzie wysłać kleyno
tow Zapewne nie do Hollandyi, bo by to ledwo
było co ztąd wysyłać Zboże na Podole y Ukrai
ny: Kupcy tu Wszyscy przerażeni tym Prawem
iże maią dla tak znaczną prowizyą Sukna Za
granicznego, tak prędko w 18. Miesięcy uprz
ątnąć się z nim nie będą mogli, ale y to pewno
iż Fabryki kraiowe Sukien nie tak prędko
bez zaczętego Kredytu wystawione y zał
żone zostaną. W tych dniach Elekcyi
Konsyliarzow Rady Nieustaiącey nastąpi Liczba
się Konkurrentow osobliwie do Laski
Krayczyc Kor: Rogalinski, Bielinski Starosta
Międzyrzecki Małachowski Sta Sandecki
/: bo Referendarz WKs nie chciał :/ y rozumiemy
iż ten ostatni Konkurrent naybliższy iest Laski
Seymowey ile przy pierwszych Laspach ze
pewne pro 26. Aug: na sesię skończyłe.

z 28. 8bris 1776

369

Od przeszłey Poczty dyaryusz tuteyszych Seymowych czyn-
nosci natym nayiwięcey grontuie się iż przez kilka Dni Relacya
Komissarzow do rewizyi Komissyi Skarbowey y Woyskowey
Seymuiących zatrudniły puty poki kwit onym nie nastąpił
dany; Potem w spokoiney Materyi nastąpiła druga Relacya Kom-
missarzow do Rewizyi Komissyi Rozdawniczey Dobr Poiezuickich
y Komissyi Edukacyiney; całą chwalono y wystawiono, tak
tę Rozdawniczą naganili y Oczernili, a między innemi JmćPan
Jezierski Kasztelan Łukowski: iawnie w Senacie zadał iż ta Kom-
missya Dobra te ruchome y nieruchome, iedne ukaiła, drugie
między siebie rozszarpała y rozkradła; A zatym przystąpiono
nayprzod do Proiektu Edukacyi Narodowey, gdzie kwituiąc
Komissyą Edukacyiną zwszelkich Summ na Edukacyą erygo-
wanych iest tey Moc nadana wyszukania y prozekwowania
tych wszystkich ktorzy iakimkolwiek Sposobem te Dobra
uszkodzili, wyznaczywszy Delatori Połowę ktory one wyda
ale tak iż ta Komissya ustaiwszy Delatora Sama ścigać będzie
tych Uszkodzicielow do Sądu umyślnie na te Sprawy wyzna-
czonego ktory Sąd praecisa omni appellatione decydować będzie
po takowym podpisanym Proiekcie nastąpiła Materya
Komi: Rozdawniczey JW JX Kanclerz iako Oney Prezes justy-
fikował się przez Protokoły Sessyi, y inne Dokumenta y chyba
Sami Lustratorowie takowe mowiąc niedonieśli y ztąd źle
Dobra y ieżeli JW Kasztelan Łukowski chce bydź Delatorem niech
dowodzi; A zatym podał Proiekt aby ta Komissya zakwitowana
została, ale cała Izba oparła się, Nay Pan mowił zatym że Pie-
czętarzem wstawiał się tak dalece iż poprawiwszy ten Pro-
iekt kwitowany został, iednak przez Osnowę pierwszego Proiektu
Edukacyi Narodowey tenebitur odpowiedziec; Potym Proiektu
nastąpił inny Podpisany iż Regenci iako koronni w obydwoch
Assessoryach cum voce Consultativa zasiadać będą: kiedy także
Woyskowey Komissyi nastąpił; A potym kwit Gartenbergowi
z Komissyi Menniczey dany, y uwolnienie Materyi
od Cła generalnego podpisano. Czytano potym Proiekt pod
Tytułem Skład Towarow: to iest iż kompania zewszelkiey
kondycyi Ludzi złożona zakupować będzie Zboża Skory
Wosk, Łoie, Salebry etc. ktore Bugiem y Narwią Rzekam

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

do Wisły pod Zakroczym prowadzą, gdzie ta Kompan[ia]
Szpichlerze założy y przekupowac będzie tak iednak iż do żey
przedaży nikogo z Statkiem płynącego przymusić nie będzie n[a]
y takowy Projekt uskuteczniony. A potym Projekt był czyta[ny]
aby Kommissarze do examinowania Czynności Rady Nieustan[ney]
przysięgłni byli y ten podpisany, z innemi partykularne[mi]
na Sessyi przeszłey Srodowey, gdzie ieszcze ku koncowi Ses[syi]
Południowey (: bo y wieczorem bywa :) Xże Jmć Biskup Wileński
zabrawszy Głos iż na Sessyi Prowincyalney favore Xcia W[o]-
iewody Wileń: ułożony Projekt aby był przeczytany do[p]ra-
szał się; Potem zabrał Głos JW Rzewuski Hetman Poln: kor:
wywodząc Familią Radziwiłłow od Barbary Krolowey, 12. Wo-
iewodow &c. Zawsze przy Prawach Wolności y Religii stawiaią-
cych się y ten dzisieyszy 1764. przy rozdwojeniu Rzpltey ustą-
pił wraz ze mną tey Przemocy ktora na ten czas panowała
powrocił ten Mąż 1768. chcąc salwowac Wiarę y Wolność, a
y na ten czas tey Przemocy y gwałtom oprzeć się nie mogł, y
tam się udał gdzie go Cnota Obywatelska, miłość Oyczyzny
y Wiary, pociesta; Czego tym dziś nie żąda zadney Łaski
ale Sprawiedliwości; Na ten Cały wywod y ostatnie słowa
Nay Pan wstawszy z Tronu zawołał z wielkim ferworem
A cożeśmy słyszeli Jmć Pan Hetman sięga do fundamentow Tro-
nu, byłem sam powodem aby ustawiaiącym się za Xciem
Woiewodą Wileń: była na tym Seymie satysfakcya dana ale nie
z tey krzywdą moią ktorą Wyższe Stany Przezacna Moia
krzywda y Wasza też stała się krzywda dopomnicie się
y zamierz y zaszczycę, Co po kilkakroc Nay Pan z wielkim
wną pasyą powtorzywszy, okrzyknęli wszyscy JW Hetma[na]
ktory poszedł do Tronu z innemi Ministrami przeprosić
zagniewanego bardzo Krola y pocałowawszy go w Rękę po-
wracaiąc na Mieysce JE Krol Mć ieszcze te wyrzekł słowa, Patrz
na tego Niewdzięcznika, gdzie ieszcze z mieysca w głosie swoi[m]
z niecną Myślą uraży Maiestatu mowił przeprosił Krola y Stany
Potym w spokojeniu Nay Pan wstawiał się do Stanow o podpi-
sanie Projektu y podpisany, Iż w Nowogrodku komissya
w zględem Dobr Jego sądzić się będzie y powrot ma nie być
w tym Projekcie do Oyczyzny deklarowany; Na tey samey Sessyi
Nay Pan z Rąk swoich podał Projekt aby Tortury w sprawach
kryminalnych zniesione zostały y od tąd Czarownic nie palono.

Projekt

Projekt podpisany y na wieczor Sessya zalimitowana.
Przy zagaieniu wieczor JW Marszałek konf. Lit. wyraził
iż przy tym krotkim czasie Seymowania, gdzie ieszcze y
Materye Litewskie y Desideria Wwdztw nie załatwione, przy
tym znaiąc y wiedząc te inkonweniencye przy Elekcyi Konsy-
liarzow, Marszałka, Rady Nieust: y Kommissarzow Skarbo-
wych Oboyga Narodow zachodzące proponował Stanom
Prorogacyą Seymu; Na ktorą za tym sposobem zezwolić
niechciano, chyba iż podług deklaracyi krolewskiey y po-
rozdanych kandydatach do Rady Nieustaiącey y Kommissyi
iutro to iest 24. do Elekcyi wprzod przystąpiemy, a potym
Desideria Wwdztw proponowane były, gdy tego wieczora
iedni wprzod Desideria, inni Elekcyą proponuiąc, zgodzić
się nie mogli zalimitowana Sessya nazaiutrz ad 24. gdzie
na tey Sessyi we Czwartek rozpoczęta ta sama Materya Pro-
rogacyi Seymu gdy unanimiter decydowana bydź niemogła
Napisano Projekt iż Desideria Wwdztw ad 26. proponowane
y decydowane będą, tak dalece aby na ten dzień wszystkie
ogolnie Projekta zakonczone staneły, w Poniedziałek zaś
sama tylko Elekcya Konsyliarzow, Marszałka, Rady Nieu:
y Komisarzow Skarbowych Oboyga Narodow mieysce
miała ad 31. Aug: gdzie Seym konczyć się będzie; y gdy na
ten Projekt zgodzić się unanimiter niemogli, nastąpił Turnus
z Propozycyą: Czyli Projekt Prorogacyi Seymu dopiero czy-
tany ma bydź przyięty? lub nie? Zawarty Turnus w tey Ma-
teryi tak dalece iż pluralitas affirmative Pięciu tylko kre-
skami przeszła y został podpisany y Sessya zalimito-
wana na Piątek. Na tey Sessyi ranney od południa Projekt
Komisarzow do Likwidacyi Długow Rzpltey, y drugi Pensye
dla Krolewiczow Polskich w prima Classi tych Długow poło-
żone zostały podpisane, nastąpił Przeciw JmPa Przebendow-
skiego Wdy Pomor: o przyznanie Summy 300 m na Sta-
stwie Puckim który Projekt tyle znalazł trudności a mało
z gory wielkie wsparcie y interessowanie się przeszło ad
Turnum et circa pluralitatem JmP Wwda otrzymał te
względy od Rzpltey y Projekt podpisany, wieczor na

tey

tey Sessyi JW Oginski Marszałek konf. Litt. Expektatywy dla
siebie na pewne Starostwa promowował ale niebyło zgody
Zaczęli Turnum od Wdztwa krakow: aby Desideria prom
wowali Posłowie; iakoż niektore mniey ważne utrzymały się
naionne niebyło zgody; Zaczęno Wdztwo Wielkopol: swoie pro
mowować ale y tu niebyło zgody y w rzeczy Sessya zalimitowana
do Soboty; Na Sessyi Południowey w Sobotę Prowincya Litt: z wielką
odezwała się Projektem na Sessyi Prowincyonalney ułożonym y m
Prezesa X. Bpa Biskupa Wilen. podpisanym; to iest: Powiększenie
Senatorow kreacyą urzędu Żmuydzkiego y 16. kasztelanow Powia
towych z wielkim y obszernym opisaniem Czynnosci ich, gdy zo
stał przeczytany okrzyknęła cała Izba niemna zgody, przeciwko o
gowano Posłow osobliwie koronn: o aprobacyę tego Projektu, ale nada
remnie tak dalece iż w tym Projekcie ad Turnum przystąpiono,
y pluralitate Votorum bo samych Posłow koron. 87. odrzucony został
ten Projekt, Co było znacznym umartwieniem JW. Podskar
biego Nadw: Litt. ktory tam miał formować Projekt y na tym zalimi
towana na wieczor Sessya w Sobotę ostatnia co się tycze Projektow
Ostatnia Sessya o 9. wieczor zaczęta aż do drugiey dziewiątey
godziny rano w Niedziele trwaiąca, na ktorey Sam przytomny
byłem; Na tey Sessyi kontynuowały Wdztwa Desideria swoie
Lecz przy tym Marszałkowie konfederacyi JW. X. Kanclerz inne rożne
promowowali Projekta, ale Wdztwo Sendomir: ca Turno żądy
niedopuszczaiąc sposobem innych Projektow tylko swoie na tym
znacznie drogiego czasu upłynęło JW X. Kanclerz od Ministrow Cu
dzoziemn: Niektore komissye, Emphiteuses, Indygenaty, y Nobilitacye
promowował ale tu Wdztwo czytać niedopuściło y przy tym Pos
wie o swoy Turnum dopraszali się; Pozwolono niektore Litewskie
czytać, ale żaden niebył podpisany oprocz JmP. Wolmara na Zamia
nę wieczystą na dezekcyę z wielką trudnością, Zaczęto potym Pro
iekt JW. Hetmana W. Litt. Podwyższenie kwarty Ekonom: Słonimskiey
Cała Izba zgodziła się oprocz JW. Podskarbiego Nadw. Litt. y o tym sprze
ciwieniu się niemały czas upłynął Cała Izba ustawiała się o dostąpienie
tey kontradykcyi, zabrał Głos JW Podskarbi wywiodł nieprawność tego
Projektu iakoby in Contumaciam był Dekret, a. odpowiedział JW Hetma
na ostatkiem JW Podskarbi oczyszczaiąc Sumnienie swoie iż doniosł Stanom
odstąpił oppozycyi y Projekt podpisany. W tak wielkim zamieszaniu
czytane były Projekta iż gorzey iak na Delegacyi działo się, Niektore
Projekta małey Importancyi podpisane żadney kommisyi Zamiany
Summy, Expektatywy, Emphiteusin, Nobilitacyi Indygenatu oprocz dla
Daszkowa niedopuszczono. Nayś. Pan zmęczony y znużony aż do tey
Czwartey godziny porwawszy się z Tronu na te Niezgody z Senatorem
Zalimitował Sessyą do Poniedziałku dziś na 8. do Elekcyi wyżey wzm
mnioney, ile iuż żadne Projekta mieysca mieć niemaią, chyba Projekt
rozwiązania konfederacyi ieżeli nastąpi iako się spodziewaią; Nie
wiem kto będzie Marszałkiem Rady Nieust. Wynoszą tu JW. Małachowskiego
Starosty Sandeckiego, bo JW Referendarz niechciał. Arcy y arcy ta Ciekawa
Elekcya

d. 4. 9bris 1776

370

Iuz po Seymie, iakom doniosł przeszłą Pocztą iż ad
26. elł: wszelkie Projekta na Seymie konczyc się miały y
Elekcya Konsyliarzow Rady Nieust: nastąpic miała ad
31. ejusd: takteż punktualnie ziściło się; albowiem przez
Poniedziałek, Wtorek, y Srodę, per Vota Secreta obierano Konsyli-
arzow a potym Wyznaczeni rewidowali one, tak dalece iż 96.
odrzucono przez Omyłki, reszta legalna była z ktorych tych
kreowano Konsyliarzow y dlatego wielu nieobcędanych Osob
ią w tew liczbie że tyle illegalnych bądz w Prowincyach, bądz
iednego Imienia podkryślano; Po ogłoszeniu ktorych iż czas nie
wystarczył do obierania Kommissarzow Skarbowych, Cała
Izba oddała tę Nominacyą do Woli Krolewskiey y Nay. Pan onych
nominował, iako Gazeta tu przytoczona tych wszystkich
opisuie y wyraza; Familia mocno popierała Biskupa Łu-
ckiego, ale się nieutrzymał, Była Lista od Krola kandydatow
Posłom podana, Druga była od Posła Rossyi: y tych naywię-
cey było legalnych, w tey drugiey utrzymał się X. Poninski
y Kossowskey Podskarbi Nadw: Kor: miał paritatem z Kasztel-
lanem Łęczyckim, Nay. Pan rezolwował y Kasztellana Łęczyc.
nominował, a że iedentylko JmcP. Hetman Poll: Lit: został
Konsyliarzem przeto będzie prezydował w Departamencie
Woyskowym y dziś od Niego wszystkie Ordynanse wycho-
dzić będą; Jutro ta Prześwietna Rada swoię Sessyą pierwszą
zagaić ma; We Czwartek wieczor po Zagaieniu Sessyi
żadney wzmianki o żadnym Proiekcie niesłysząc, do czy-
tania Rozwiązania Konfederacyi przystąpiono w ktorey
wszelkie Actus Konfederacyi nieszczęsney Barskiey
zniesiono z tym zaleceniem aby Ci wszyscy ktorzy

dotąd Recessow swoich od niey niepoczynili ktorego b
cessu Osnowa wtym Akcie Rozwiązaney konfederacy
iest wyrazona, aby ci w 12. Niedziel ktorzy w Kr
znayduią się poczynili, inni za Granicą znayduiących
in Spatio Roku takze do niego przystąpili, secus pod
konfiskaty Dobr ukarani et pro hostibus Patriæ dec
rowani będą, iako tez wzaiemnie y ci ktorzyby prz
ciwko dzisieyszego Seymu Ustawom y czynnosciom
cokolwiek przeciwnego zamyslali, dze wtym Akcie
Rozwiązaney Konfederacyi wspomniono iz wszelkie Papi
tey Konfederacyi do Metryki oddane będą, Xzę Marszałek
W. kor. odezwał się aby tu czytane były y Stany o Jey Czy
nosciach informowane były, ale na te Allegacyą Nay
Pan z fervorem odpowiedział; Jz dwanascie Lat Pano
wania przeswiadczyć mogą Obywatelow o iawnych
Czynnosciach Jego Panskich y tey konfederacyi w Metry
kazdemu iawne będą, y natych miast zegnać Stan
JW Marszałkowi zlecił (włozywszy wprzod Jgm Nay
Pan Order Orła Białego na JW Mokranowskiego ktory
krotkie wyraziwszy pozegnanie, potym od Tronu
JW JX Kanclerz W.K. czytał pozegnanie tak wyborn
ktore tu przytaczam. Niewiedziałem o tey odmianie JW
skiego Jnflantl: wnosiłem iednak zawsze sobie iz JW Pan sw
Jnteres dobrze tu Przyiaciołom swoim zalecił, dze inaczey ud
z przy dawnym ułozeniu zostało się, tempori est cedendum
Chwała Bogu zewtych okolicznosciach y tak się stało, bo inny
wcale gorzey iest rzecz.
Jmc P. Boscamp iako Poseł Extraordynl: do Porty wtych dni
iedzie do Stambułu, z kąd y tu spodziewaią się takze Posła

D. 11. 9bris 1776

371

Przyłączone Gazety opisuią Departamenta w Radzie Nieustaiącey ułożone, w których upatruię tu i z w Departamencie Cudzoziemskim X. Xcia Sułkowskiego Wda kaliskiego nieznayduie się umieszczony, Mówią tu że X. Xże Wda domagał się, aby wszystkie korrespondencye Zagraniczne nie do Gabinetu, tale do tego Departamentu Cudzoziemsk: oddawane były, na co gdy zezwolić niechciano, został wyłączony, y z tego Ressentymentu wyiezdza za Granicę do Wiednia; wypadła tu w publicum Deklaracya de 1a Curr: od Ministrów Cudzoziemsk: wydana, ktorey ieszcze na Polski Język wytłomaczoney dostać nie mogłem tylko francuzką, takowa Deklaracya nayważniey się gasi do Ustaw ostatniego Seymu iako do Uszczęśliwienia każdego w szczegulności y pokoiu ogulnosci kraiu dążących przez ktore oszczędzenie Skarbu, Stała Woyskowy y Cywilny są upewnione deklaruią na ostatku wszystkich za Nieprzyiacioł Oyczyzny tym ustawom sprzeciwiaiących się, z ktorą na teraz poczto przesłać nie omieszkam, Znaczna liczba Sancitorum konfederacyi ostatniey znayduie się, y ta przeydzie podobno liczbę stanowionych Praw, a te Sancita w Rozwiązaney konfederacyi podpisanym Procie na ostatniey Sessyi Seymowey są przeyięte y approbowane od Stanów, siłę y Moc Prawa y Exekucyi mieć będą, Per Sancitum X. Xcia Jmci Pan Stan wiezie do Petersburga, Per Sancitum X. Xciu Wdzie kaliskiemu 150 tys. zł. do Skarbu koron: za iakowes pretensye wyznaczono. Per Sancitum niektore Komissye odięto za ktoremi Ministrowie Cudzoziemscy interessowali się, z Prawa na tym Seymie oprzestych

Kommissyach stanowionego y inne Sancita ktore dotąd
ieszcze do Metryki niepodane, y o te Sancita Xcę Mar-
szałek W.K. słysząc w Projekcie iż są approbowane do-
mawiał się aby Stanom przeczytane były, ale tego żąda-
nia słuchać niechciano. Dalszy czas pokaże Nam tych
Sancitow Ewenta. Na owczorayszey w Sobotę Komedyi
stała się Tragedya, pamiętno będzie całe JW Jm P. Krasiński
Pisarz W.K. za nieucziwe Słowa JPa Generała Kozłowskiego
traktował go Przuną y rozumieliśmy iż to iuż przeszło
ile że ani dworzec ani słyszeć nie było o JPa Kozłowskim y sam
sobie temu nieszczęściu był winien, a zatym w Sobotę JWJP
Pisarz wyprowadziwszy z Komedyi do Karety Xżnę Genera-
łową Podol.: w tym momencie Ludzi trzech przebranych
w Sztuty między ktoremi JP Kozłowski znaydował się
ten wypadłszy pierwszy uderzył kilka razy przez Głowę
JWo JPa Pisarza iedni mocnym kiyem, drudzy mocno Szpadą,
JW Pisarz porwał się do Pistoletu ktory miał przy sobie
ale ten niepuścił y rzucił go o ziemię y dobył Szpady,
ale ci w tym momencie uciekli y zniknęli, szukał ich JW
Pisarz ale daremnie, wrocił się do Loży JW Miecznikowy ktora
o tym nieszczęściu usłyszawszy zemdlała, Sam JW Marsza-
łek W.K. w Sferos żalem przerażony łzy wylał nad nieszczęściem
Brata swego, y ta Akcya tak niegodziwa tak zdradziecka
y iak gdyby w Lesie rozboynicza bo tu nikt nie iest pewny
Życia przeraziła wszystkich, takowym niegodnym sposobem
bo z Zasadzki nieuczynił sobie P. Kozłowski żadney Satysfakcyi
y owszem kryminał popełnił bo się zasadził, y Posła maiącego
ieszcze po Seymie 6. Niedziel Prerogatywę y Prawo, śmiał atta-
kować y na Życie dybać. Nie wiem iakie ztąd wynikną
tu Konsekwencyje ale dla P. Kozłowskiego będą zawsze
fatalne.

D. 18. 9bris 1776
372

Gdy Gazety publiczne niemaią co innego ogłaszać iak Ustawy zeszłego Seymu gdzie y Deklaracyia przeszłą Pocztą wspomnioną do Ministrow Cudzoziemsk wydana wyrażona znaydzie się przeto oney nieposyłam; Konsyliarzow Rady nieustaiącey na Departamenta podzielonych iuz przeszłą Pocztą miałem honor kommunikować. A że niektore pierwsze Osoby weszły do tey liczby zapewne Zapewne ten Ewent z konsekwencyą dalszą nastąpił y Monitorias podług Prawa czyli w czasie nie zsiadą y nie stawią się w Departamentach swoich, expedyować Rada nieublizy trzeci Osob niespodziewaście weszłu z przyczyny omyłek w kryskowaniu kiedy 96, że azto dla tego y 40. kryszek ważne były, kasztelan Zgorycki z Podskarbim Nadw. Kor. paritatem mieli, ale że dwoch Podskarbich zasiadać nie mogło Nay Pan favore kasztellana rezolwował; Do tą dziesz we w pleno zasiadaią y rozne Proiekta proponuią iako w przeszły Tydzien Montem Pietatis podano, toiest dziś ieden Cudzoziemiec zaturye deklarował Bank z Milliona Talerow y na Zastaw y wszelkie pozyczać czyli na Rok, Miesiąc, &. ale aby za asekuracyą Rzpltey Jego bezpieczenstwa, zadaiąc od tego 12. Procentu na Rok y wrotę wykupie Zastawy, secus plus offerenti przedać. A że 12. pro Centu żąda, Prawo zaś mieć chce Pięć przeto Komissya Skarbowa temu opiera się Proiektowi, wrozą iednak iż do skutku przyidzie: Xzc Stanisław Poniatowski Zapewne po S. Katarzynie iedzie zgod do Petersburga iwanczto wysłany, ś końca tego Poselstwa nie upatrzieny iak z podziękowaniem Imperatorowy za skutki

Protekcyę y Przyiazniey tu oswiadczoney; Jeszcze nie wiemy kompanij do tey Podrozy; Xże Załuskowski Wo-iewoda Kaliski y ten zapewne będzie przez Wiedeń do Włoch ktoremu szczęsliwey Życzę podrozy. JW JP Hetman WK ztąd na Ruś wyiechał, Inni ieszcze tu rezyduią; Ledwo ogłos tu był o niebespieczenstwie Życia krola Pru-skiego iż utracił Mowę zamknął, druga Poczta ozy-wiła go iż zdrow y nieśmiertelny znayduie się. Donio-słem przeszłą Pocztą o awanturze y Rewanżu JP Generała Kozłowskiego JW Pisarzowi Koronnemu danego, do tyd tego Generała po wszystkich Praktykach szukano aby dał satysfakcyą JW Pisarzowi, że JW Marszałek NK. Brat pisał do Generała upewniaiąc go na słowo, charakter, do iż muśi nie nie stanie ale żeby tę dał satysfakcyą, y gdy dopiero od kilku dni dowiedziano się iż iest w Wrocła-wiu wysłano ztąd dwoch Godnych Officyerow na to samo mieysce do Wrocławia wyzywaiącego na Gra-nicę y czekaią ostatniey rezolucyi po ktorey JW JP Pisarz ztąd wyiedzie na poiedynek wyzwawczony, twierdzą tu mocno, iż JW Marszałek NK. wraz z Bratem swoim wyiedzie usiłuiąc aby za tę krzywdę ieden z nich na placu został, Co zapewne nastąpi, ta nieszczęsliwa awantura może bydz y niemylnych narobiła suppozycyi o Lu-dziach Wielkich Generałow Kozłowskiemu faworyzu-iących, y wiele przyczyni nieprzyiazniey y zawziętości, y o tym dalszym ewencie doniesie nieomieszkam &.

d. 25. 9bris 1776

373

Dzien dzisieyszy Anniwersarz szczęśliwey koronacyi Nay. Pana bardzo skromną obchodziliśmy Uroczystością kiedy Nay. Pan Invisibilis, y żadney nieznamy Gali oprócz Nowey Opery na ktorą poidziemy za Nasze pieniądze, Niemam żadnych ciekawych donieść wiadomości; Rada Nieustaiąca układa liczbę Woyska podług Żołdu wyznaczonego y Hetmani też przytomni z takowym ułożonym byli u Krola Proiektem, ktory na Radzie in pleno roztrząsany y uregulowany stanie, Drugi Proiekt nazwany Mons Pietatis o ktorym donioslem y ktory mocno też na Radzie in plenis popieraią, ale iest wiele z gory konsyliarzow tey Propozycyi przeciwnych osobliwie Prolentowi na 12. y dlatego iescze iest in Deliberatione; Xże Stanisław zapewne w tych dniach wyiedzie za ztąd do Peterzburga; O krolu Pruskim była też wiadomość iż niebezpiecznie na zdrowiu zapadł, ale ta ucichła co iest znakiem melioracyi y nieśmiertelności iego, Upewniaią też iż Xże Radziwił Wdawileński iest w Berlinie y że za Medyacyą Krola Pruskiego do Dworu Rossyiskiego do Oyczyzny y własności zwrócony pewno

cony

zostanie; Awantura JW Rzewuskiego Pisarza kor.
z JP Generałem Kozłowskim wczora nieskończo-
na ten Generał aż w Dworze oparł się, za ktorym
Dwoch Officyerow z kartelem na Poiedynek wy-
zywaiącym wysłano, ale dotąd rezolucyi nie
mamy; Interim JW Jmć Pan Generał Mokronowski
iako Marszałek przeszłego Seymu o zniewagę
Zelżenie Osoby y Prerogatyw Posła, solenny tez
zaniosł Manifest; Sprawy iednak popierać
niechcą puki Los Poiedynku nienastąpi.
Więcey tey Poczty niemam w doniesieniu

374

2. 2. Xbris 1776

Juz Sancita odeszłego Seymu do Metryki Kor. są oddane y niektorzy one czytali ale nic osobliwego w nich nieznaleźli y żadne z nich do konstytucyi niewprowadzone, ale tylko same czyste Prawa we trzech Stanach ułożone y na nowy Rok z Drukiu wynidą in publicum. Wszystkie Sessye Rady Nie ustaiącey naywięcey nad ułożeniem y uregulowaniem Woyska bawi ty się y oprocz Regimentow Gwardyi konnych y Regimentow konnych Hetmanskich wszystkie Inne na Piechotę są obrocone; teraz aktualnie nad ułożeniem Artylleryi pracuią. Włodztwo Czerniechow: zawakowało ieszcze nie oddane JPu Ledichow wskie mu przeszłemu Starozie Włodzimir: albo JPu Rogalinskiemu Starozie Nakiell: dostanie się prawda Electione w Radzie. Nayjwięcey tu mowią o awanturze JW Pisarza Poll: Kor: dla ktorey nie tylko Generała Drohojewskiego y Półkownika de Lessent do Drezna Poczta z tąd wysłano gdzie Generał Kozłowski zaiechał z robiewszy swoię Plotz y kilku kuryerow z tąd wysyłano, tak dalece że przez tę Negocyacyą Poiedynek pod Ja Cwl: za Sępnem na Granicy Sląskiey 40. mil z tąd y tyleż Drezna umowiono, na ktory Poiedynek wczoray JW Pisarz z Xiem Franciszkiem Sułkowskim

y

y Bergiem Putkowskiem Rossyjs: w 18. koni Pc
czty wyiechali, Dziś zaś rano Jgm JW Marszałe
Nad: Kuch: Brat JW Pisarza w 24. koni Pocztowych
wyiechał chcąc być z Jgm przytomny temu Pos
dynkowi y z tym hastem iż milcy mu będzie w
dziec Przykrym Brata swego aniżeli z tym dyshu
norem żyiącego, Z Drezna zaś na ten Jgm Dzien
General Kozłowski stawi się maiąc także Dwo
Generałow za Sekundantow, a zatym muszą So
krwi upuscie albo nam ktory y Życia niestracił, o
stawnym Poiedynku Spodziewam się przyszłą o
cie Jego doniesc Pocztą; Są tu partykularne Listy
z Berlina iż Krolowi Pruskiemu Orzeł wypczynał
y ze znowu drugi raz do tey Operacyi przystąpię
a z tego niewyszedł iescze z niebezpieczenstwa, przy
daią y to iż wielki rozruch w Wojskach Jego y o
iakowys bliskiey woynie upewniaią, ieden twierdzą
twierdzą iż napprzeciw Szwecyi usiłuiąc Zimą oble
Stralsund y Szwedzką opanowac Pomeranią, in
twierdzą iż naprzeciw Cesarzowi tę woynę goto
wosci że Austrya z Francyą y Hiszpanią Nowy
Zawarła Traktat, iakoteż wzaiemnie Rossya Kro
Pruski, y Anglia ma z sobą zawartą allianiyas;
Czas pokaże skutki tych Zamachow woiennych

375

W.. 9. Xbris 1776

Nigdy tak o batalij wielkiey y tak troskli
wie rozne Umysły podług życzenia y przy
wiązania swego nieczekali wiadomosci, iak
z Pojedynku na dzien Siodmy wyznaczonym,
Azatym wczoray wieczor przybiegł od Granicy
Kurier, iż Generał Kozłowski smiertelnie ranny
został; Nayprzod stanąwszy na Placu zgodzić
się niemogli kto miał pierwszey strzelać, ułożono
zatym przez Sekundantow aby razem za zna-
kiem danym do siebie wystrzelili y tak się stało
ale Generał chybił, JW Pisarz trafił go niebezpie-
cznie w tym iż kula w nim została; JW Pisarz
chciał iescze na Szpady mowiąc iż nie ma zu-
pełney Satysfakcyi, ale Brat Generała Oberstlay-
tnant Saski Sekundant exkuzował Brata iż
będąc ranny niemoże więcey bić się, a do tego
rzecz WmPan mowił masz wszelką Satysfa-
kcyą co y Generałowie Przytomni bo było na
pięć Set Ludzi Spektatorow przyznali JW Pi-
sarzowi

tę Satysfakcyą; kiedy tak to nie potrzeba tę
Cyrulika y posłał w̄ JPo Professorę ktory z Łogd
na ten Experyment wyiechał; a zatym z tryum
fem z Placu powroci y tu dziś albo iutro stan
czekamy tylko wiadomosci czyli ten Ranny wy
dzie z niebezpieczenstwa. Co się tycze polityczn
wiadomosci niemamy tu osobliwszych, Na Sessyi
Rady Nieustaiącey Kompot Woyska W. X. Lit
układaią podług Dochodow Skarbu tey Pro
wincyi; iak to uregulowanie z końcą do wi
nych przystąpi ułożenia Materyi; Wszelkie
Zagraniczne publiczne y partykularne wia
domosci zaręczaią o pewney Woynie Francyi
z Angliią, na ten koniec Francya wzięła allians
sy z Hiszpanią y Austryą; Anglia gwałtow
lądem y wodą uzbraia się; więcey tę Poczty nie
mam do wyrazu wyznaiąc z dobrowolnym
przywiązaniem.

d. 16. xbris 1776

376

Radbym nayciekawsze doniosł ztąd Nowiny ale tych wcale niemamy, nayciekawsze są o Czyn nosciach Rady Nieustaiącey, ktora iuz wtych dniach Regulament Woyska podpisała y ta Materya ze wszystkim uspokoiona znaydzie się; Konstytu cye iuz wyszły in publicum ktore do Grodow rozsyłac będą, dość mało opus bo mniey sze od Sey mu 1776. Anni stanowionego, ale warne y pamięt ne będzie; Powrocili tu szczęsliwie z Poiedyn ku o ktorym doniosłem JW Marszałek y JW Pisarz Poll: Kor: ale Generał Kozłowski nie wyszedł ieszcze z niebezpieczenstwa ktoremu dopiero Czwartego dnia wyrznęli Cyrulicy kulę co mu gorączkę y Malignę sprawiło; O X Cu Wocewo dzie Wilenskim wcale tu nie niesłyszemy y aby miał znaydowac się w Berlinie zadney nie ma pewnosci; Lubo Sancita od ostatniego Seymu są oddane do Metryki ktore dotąd wolne wszystkim są do czytania, nie upatruią iednak wnich nic osobliwego ani Publico szkodliwego; Słychac

tu

że Xże Jmć WWda Ruski wszystkie Długi X.
Generała zapłacić postanowił y cały Dwór Je
wregulować aby od tych nowych nie zaciągał
Długów; In defectu Nowin posyłam
Wiersze całe tu na Elzbięt Dzięc wypadł

d. 23. xbris 1776

377

Gdy ieszcze Rada Nieustaiąca przy roznych Podawanych ~~Pod rozwagę~~ sobie Proiektach końcem uregulowania Woyska kor. y W. X. Litt. na ieden nie zgodziła się, przeto Materya ta zatrudnia dotąd Radę tę, ktora iednak przez Extraordynaryine Sessye na Nowy Rok Dzieło to wystawić ~~do rozwagi~~ ma: JmćP. Bohusz nie per Sanctum konfederacyi ale przez konstytucyą w ostatnim dniu Seymu wypadłą od Rygoru Prawa 1764. uwolniony, ztąd Omnem Activitatem przywrocony, salvo iednak recessu od konfederacyi Barskiey, co się tycze Dobr, o te Proceder w Trybunale z Regestru y terminu faktowego wyznaczony.

Z tey okoliczności de Sanctis namieniam iż te do Archivum Secretum Metryki są oddane y ktore mniey są ważne te per Extractum każdy wyiąć może, Prywatne zaś y taiemne chyba ad Casum przystosowane będą; Mowią tu iuż głosno iż JW. JmćP. Tyzenhauz Podskarbi Nadw. Litt. kupuie Podskarbstwo W. W. X. Litt.o y Summę bo[m] ofiaruie, Podskarbstwo zaś Nadw. JmćPan Gielgud ma nabywać, zapatruiemy się zatym na skutek y Ewent tych dwoch Ministrow: Już o wewnętrznych tuteyszych okkurencyach niemam

co osobliwego doniesie; Co zas zewnętrznie
wszystkie upewniaią Listy o pewney Woynie
między Hiszpanią y Portugallią a gdy ta
zacznie się, zapali zapewne Całą Europę, bo
z Hiszpanią Francya trzyma, z Portugallie
Anglia, przydaią tez iz Woyska Pruskiego
50 m idzie do Hanowru osadzać Fortece, y k.
tem zastawiać aby krol Angielski z tego Elekto-
ratu Woyska swoie na Zasłonę Angliey wyp-
rowadził ktore z tamtąd wszystkie do Ameryki
wysłane, a z tąd iakowey obawiać się należy
inrepcyi; Co wszystko przeszła odkryie Wiosn.
Konczę nieskonczonym Zyczeniem Oboygu
JJ WW Panstwu y Dobrodzieystwu niezamier-
nych Lat y wszelkich szczęśliwości, a zatem
przy tym oddaię Mię Łasce y Pamięci.
Po kilku miesięczney indyfferencyi Ney Pan
w tych dniach słabe od czasu zdrowie JJe
JeyMci Pani Hetmanowey w WWZ[?]. ale tylko
krotką bawił chwilę.

d. 30. Xbris 1776

Nietylko przed Swiętami ale bardziey y po Samych dopiero Swiętach żadne osobliwe tu nienastąpiły wiadomości osobliwie wewnętrznie Interessa in statu quo były znayduią się y Rada Nieustaiąca iest więcey swoich niezagaiła Sessyi; Rzecz prawdziwa iż Rzplta dopuściła Nayiaśnieyszemu Panu zaciągnąć Summy za Granicą 500.^{m} Czerl. Złotł: ktore Skarb koronny przez 10 Lat po 50^{m} ✕. Corocznie Opłacać będzie, Skarb zaś krolewski Prowizyą płacić ma, wszakże na Seymie 75. Rzplta z powodow w Prawie wyrażonych 7. Millionow Długow ktorych było 13. Krolewskich obowiązała się zapłacić, a zatym w tę Summę 500^{m}✕ te Siedm Millionow y oprocz tego Dwa Milliony ktore Skarb krolewski Rzpltey Zaliczył iako to w ostatnim iest Prawie znayduią się; Należało funduszu upatrywać boby te Rzplta in æternum niewypłaciła, ale tym Sposobem uiszczone będą, y kredytorom Zagranicznym pod Gwarrancyą Rossyi wszelkie na Ekonomiach Litewskich y na Stołowenie krolewskim ze Skarbu Lito Zapisane iest wszelkie bezpieczenstwo, secus nie znaleźlibysmy byli kredytu; JmP Potłuhul przez Tranzakcyą zawartą z JW Jmc Pm Posłem Rossyisk: iuż miał swego ustąpienie Starostwa.

Między JW Jmć Podkomorzym kor: y JW Jey Mć Panią Podkomorzyną Matrontey Jego w tera szym Konsystorzu Rozwod stanął, quo Mediante wszystkie Prezenta przed Slubem dane zostać maią JW Podkomorzyny Pro Czynili zaś na wy płacie Pannie 100m f. ktore na Szpital Dzieciąt ka Jezus są obrocone.
Zagraniczne wiadomości wszystkie o pewney Woynie Zaręczaią ktora w Ameryce zaczęta do Europy przeniesie się, ale zapewne Hisz pania Amerykanow Colonistow sukkur sować będzie, aby ich Anglia przy tych pomyśl nych początkach Woyny w Ameryce ze wszys tkim niezawoiowała, a przez to Osady Hiszpan skiey y Francuzkie w Ameryce cierpiec by musiały przez tę wiktoryą Angielczykow; a ieżeli nie w Ame ryce tą w Europie dywersyą Anglij woynie mogą wszakże tego obawia się Anglia kiedy z Hanowru wszystkie Woyska swoie do Anglij przeprowadza a na to mieysce Pruskie zastępić maią; cało wie aktualnie Woży, konie pod Artyllerią w Prussiech gotowe maią, y Woyska 50.m w gotowości do Ma szerstoię. Allians Cesarza z Francyą w tey terazniey szey wiele znaczyć może: O krolu Pruskim cy tuiąc iż niewysiedł z niebezpieczeństwa Życia w Potzdamie leży, y na karnawał do Berlina ca zwykł zawsze przyieżdzać, teraz nieznaydzie się kalendarz ciekawie y z dorgonnym pięcie przy wygraniem

d. 13. Janrij 1771.

379

Dzisieyszey Nocy JW Jmć Pan Podskarbi Nadw. Litt: zakończywszy Negocyacyą swoie o które Wielkie W.X. Litt. ztąd wyjechał, do tąd jednak żadne na Radzie nieustaiącey to Podskarbstwo wcale nie pro-mowowane niebyło, chyba na iutrzeyszey Sessyi będzie. Nayiaśnieyszy Pan po iutrze na Polowanie do Korzenic wyieżdża na kilka dni unikaiąc przy tym Gali Urodzenia swego 17. Curr. przypadaiącey. Pokazał się tu w tych dniach Xiążę Woiewoda Lu-belski prezentuiąc się wszerzy na Polowaniach z Xiążęciem Imcią Marszałkiem W.X.L: musi być w tym Xiążęcy Kurlandzkiey iakowey pilny Interess; JW Jm Het-man W. Korl: siadaiąc do Sanek Nogę sobie na-derwał y ztąd Cyrulika wystano; kiedy już JW Hetmanowa W. Litt. do Lwowa wyiechała, y JW Hetman tamże pospieszy Mowią tu iż na Ostatki Xiążę Mar-szałek W. Korl: Hetman W.K. Hetman Poln. Korl: y inni Przyiaciele na Ostatki do Słonima ztąd po-spieszą drużyny przydaią, (ale nie ca:) iż Ci Ministro-wie Status et Belli zjechawszy się zaradzać mię-dzy sobą będą w politycznych tey Oyczyzny Interes-sach: ca temu wcale nie wierzą ale powód nay-jaśnieyszy daią tu często okazyą do rożnego tłoma-czenia.

Z wiadomosci Zagranicznych pewne wiadomo[ści]
y pewna na Wiosnę Woyna ieżeli nie zeydzie to [z]
y [...] giey Strony, JX. Elektor Bawarski bez nadziei
dluzszego Zycia zostaiąc po Smierci Jego o Bawa[rię]
y Elektorat Potencye walczyć będą, to iest Fran[cya]
ma pretensye, Cesarz, król Pruski y Saxonia, [jak]
też Xiążę z Imperyi Bibontskie y czekaią tylko Eve[n]
tum Fatorum tego Elektora ktory bez Sukcessora u[mrze]
Druga Okolicznosć iż Flotta Hiszpanska opanowa[ła]
to uprzedziła Rossyą zabrawszy Port Tanger k[tó]
ry Moskwa aby miała handel na Morzu Srodozie[m]
nnym kupiła ten Port za 400 m. # od Cesarza Maro
kanskiego y Hiszpani ten Port mocnym osadzili
Garnizonem y fortyfikowac go będą, oraz Fortec[ę]
Angielską Gibraltar przez te osadzenie scisnęli, tak
dalece iż Anglia y Rossya oboiętnym okiem na tę wy
prawę Hiszpanow patrzec niebędą y Flotty sw[o]
ie do odzyskania tego Portu tęgoryę niezblerą; Te
dwie Okolicznosci ktore niechybnie na Wiosnę
wroszą Woynę, ieżeli Cesarz o tym wziętym Porc[ie]
[...] mieni Się.

Mocy recenter wydrukowaną inkluduię, n[a]
wę tę ktorą Stany skonfederowane z koncyę
mz sobie niedały niczapprobuiąc Projektu wniesi[o]
nego. A tozto przecorni Posłowie opatruiąc
Dobro Obywatelom powszechnemu, niedopuscili te[go]
Projektu przez ich pochwalę.

d. 20. Janry 1777

380

Juz chciałem zamilczyć tą Pocztą z resenty
mentu kiedy nie mam co pisać y co z tąd
donieść, atoli iednak abym nie uchybiał wmo
cy do [illegible] Jego Panskiey applikacyi, choc y
z niczym odezwać się muszę. Upewniam
że to bayki aby też o Sukcessyi Tronu zamy-
ślać miano y o Seymie nader Extraordynaryi:
iezeli o tym myślą, to dość czasu iest jeszcze
na to [illegible], ile Nay Pan iest jeszcze y młody y mo
cny na zdrowiu, polnie w [illegible] y do
piero ultimis [illegible] powróci ad Regiam
Od kilku dni przybiegł tu Jmć Deboli z Pe-
tersburga niewiadomy z czym y po co, ale
na tamtym mieyscu Xiąże Stanisław z nay
[illegible], [illegible] do [illegible] do Krola y chyba
za powrotem Dworu może co [illegible]
z tego przybycia. Jestem przy tym z do
zgonnym poważeniem

d. 27. Janry 77.

381

1/12

Kiedy wewnętrznych krajowych niemamy tu Zna-
cznych wiadomości, na Zewnętrzne Zagraniczne
Ciekawie zapatrujemy się okoliczności które dziś
w tych czasach są ciekawe osobliwie między
Portą Ottomanską y Rossyą zaszłe; Od samego
Zawartego ostatniego Traktatu Bunty y Rebellia
między Tatarami w Krymie dotego czasu uśmie-
rzyć się niemogły, Dwie Fakcye o obranie Hana
dotąd z sobą walczą y domową prowadzą Woynę
tak dalece że Porta podług Traktatu mieszać się
do tey Elekcyi niechciała, Moskwa swoie Subjekta
utrzymać usiłuie, druga Partya tey niedopuszcza
Elekcyi, dotego iuż przyszło iż Woyska Rossyiskie
30m naprzeciw ostatniemu Traktatowi Perekop
Fortecę osadziła y Opanowała aby te Rebellią uśmie-
rzyła; to iedna okoliczność, Druga iest takowa
iż podług Traktatu Rossya Otworzyła swoie na Czarne
morze z Towarami ~~[illegible]~~ przesyłała y
w tych Czasach Cztery Fregaty pod Stambułem
Turcy przepuscić niechcieli postrzegłszy iż są
Wojenne, Poseł Rossyiski w Stambule Solenną
Podał Deklaracyą iż ieżeli Porta tych Fregat nie
przepuści Zerwaniem Pokoju pogroził, y w tym
Punkcie ostatniey od Porty czekaią Rezolucyi. y
głoszą tu wszyscy iż zapewne do Woyny między

temi Dwiema Potencyami przyidzie, że z
Cesarz z podług Alliansyi z Moskwą in Ebr
Zawartey pewną Turkom uczyni dywersyą
pragnąc Wołoszczyznę y Mołdawszczyznę Całą
opanować, a Moskwa krym Cały zawoiować
dictowie czyli y do Stambułu nie zaydą, upatr
iąc dziś tę porę gdzie Porta w Syryi y z Persą
woynę toczy. Wnoszą tu sobie że w tey Allians
Cesarza z Moskwą podział kraju Tureckiego za
wiera się, a król Pruski aby nie był naprzeciwny
albo Zmudź albo Wielko polska iest mu obieca
Feld Marszałek Romanzow w Kijowie re
duje y wszystka się ciągą, czekamy z Stambułu da
relacyi o przepuszczeniu Fregat Rossyiskich: albo onych
zatrzymaniu co pewną otworzy woynę y tę pub
cznie iuż deklaracyą.

Rzecz prawdziwa iż y tu ciekawie zapatruią się
na Elekcye Podkomorskie Wileńską y inne w Litwie
uczynione podług Prawa spokoynie zakończyły się
o Ewencie których supplikuię oświadomość.

Nay Pan w tę Sobotę powrócił z Polowania

Niemożemy dowiedzieć się o Zakończeniu Negocy
acyi Podskarbstwa W. Litt. co tylko wiem iż JW Pan
Podskarbi W. Litt. odłożył tę Rezygnacyą aż do rozs
trzenia iakowyś Sprawy do ktorey JW Podskarbi Na
dopomodz deklarować się.

Nieszczęszny Sanguszkowey ale Matki Jey WWdziny
Podlaskiey na Aleszanie się zgorzał Pałac z którego
mobilia wyratowano.

d. 3. febr. 1771

382

Zekamy tu ieszcze na Ewenta Zagraniczne.
gdyż lubo iest z Wiednia wiadomość że Elektor Ba:
warski przychodzi do zdrowia; nie wyszedł
iednak ieszcze z niebezpieczeństwa; Ważnieyszych
czekamy tu wiadomosci z Stambułu o Responsie
iaki Porta dała na Notę Posłowi Rossyi: rezydu
ię czemu, bo ieżeli pomyślney nie dała we dwóch
przy których propozycyach, (rezolucyi) w pierwszey aby cztery
Fregaty choć woienne przepuszczone pod Stambułem
były, w drugiey aby Porta uśmierzenie Tatarów
Krymskich na siebie wzięła, takowa Negatywa
za zerwanie Pokoju tłomaczona zostanie; ultro
tu mowią iż Rossya szuka sama woyny na któ-
ry 40m z rekrutów a ta nowego Woyska y Feldmar
szałek Romantzow iuż ku Kijowie idzie którem(u)
Woyska dostawiaią; Cesarz także w Węgrzech
wielkie Magazyny poczynił y wszelką ma gotowość
Woyska do Marszu, zapewne te dwie Potencye
dokuczą Turkom w tey koniunkturze gdzie
od Syryi y Persow maią wielką dywersyą
ieszcze na niektore czekamy Poczty które Nas
o Woynie albo Pokoiu z Portą oświecą.

Co się tycze tuteyszych wewnętrznych Interessow
te dotąd arcy spokoynie sprawuią się, przeniel
mytu także iż Xiążę General Podolł: do dawney
dobrey przyszedł harmoniy; Jeden tylko JW Hetmana
WXLt: miał wyiechać na karnawał do Słonima
Xiężna WWdzina Wdzewcza dziś z kontraktow tu powroc
Xiążę Młody Syn Jey dawał tu Bal przytomnemu
stwu ale Nay Pan nie znaydował się; in religquo my t
tu Mamy karnawał bo wszędzie deficit y z kontraktow
z prożnemi powracaią Workami. Co daley pokaże s
upewniam iż nie ublizę y nie ukryię nic takowego
wiadomosci zgodnego.
Jestem tu proszony od Przyiaciela mego obligowa
JW Pana y Dobrodzieja abyś się w tey okolicznosc
informowac od wiadomych rzeczy, ten Przyiaciel
otrzymał Jus Caducum na Dobra zwane Waka
dwie Mile od Wilna leżące, maią bydz dwoiakie
Dobra; iedne Waka Tatarskie, Drugie czyli kapituły
Wilensk: czyli Metropolity Greco Unitk, na te zatym D
chowne to Jus Caducum otrzymane iakoby ci Ducho
z tym Prawem tę wies Waka posiadali, Supplikuię zat
JW Panu o te Duchowne informowac się o ich Intra
Budynkach ile Młyn murowany bydz ma w tey W
y Jey wartosci, za ktorą Informacyą Przyiaciel m
y ia nieskonczoną mieć będziemy wdzięcznosc.

383 d. 10. febr. 1777.

Przy koncu tych Zapust słyszemy na ostatku
o Balach takie w Zamku ktore JW Marszałek Nadw.
dwa razy w tydzien dawał, iako też y po innych
Pałacach codziennie bywały, Wczoray na Redutach
była Banda Kozacka w Szarawarach ponsowych
białym Atłasem wykładanych y Katanki Nie-
bieskie Par Dwanascie z Damami w stroiu Ko-
zackim z Atłasu Niebieskiego przybranych bardzo
gustownie y kosztownie zrobionych ale zape-
wne na kredyt branych bo tu o gotowe pieniądze
arcy ciężko y z kontraktow prozno powrocili;
Wracam się ad seria ale bardzo sterilia, ile tu in
Regia to tylko ex Resultato Rady nieustaiącey
słyszemy iż Monopolium Tabaki odrzuciła y Admi
nistracyę Komissyi Skarbowey oddała ze stratą po
dobno Konkurrencyi tych ktorzy iuz na ten Kontrakt
niejednemu załozyli; Nayciekawsze tu są No-
winy ze Stambułu y Rezolucya iakową dała Por
ta na Notę od Rossyi podaną, o ktorey Nocie iuz
wszystkie Gazety Cudzoziemskie wspominaią
iż Dworom tym że Kommunikowana była z przy
czynami dla ktorych Rossya Perekop mimo
Traktatowi zabrała y inne Fortece w Krymie
Woyskiem umocniła, y lubo tu iuz mowią iakoby

Poseł tuteyszy Rossyiski miał oddać Notę Nay-
śnieyß: Panu z doniesieniem o zerwanym Po-
koju z Portą, aby Rplta łączyła się z Rossyą
naprzeciw Turkom, y iakoby Krol Jmc miał
odpowiedzieć iż Seym żadney rezolucyi dać nie
może ale z Radą swoią; ktora odpowiedzieć
miała iż w takowey okoliczności Seym Extra-
dynar: iest potrzebny, tym wszystkim ia nak
relacyom zwcale nie wierzemy puki ze Pan
btu w tym Miesiącu dokładney nieodbierzem
wiadomości, to zaś pewna iż positive o tey li
nie nieochybney upewniaią, ile w tey konjunk-
rze w ktorey Porta znayduie się osobliwie z Re-
Iami y ktorych Rossya fomentować nie przest-
Upewniaią tu iż do tey Woyny Tureckiey Poten-
Europeyskie przykładaią się końcem zapewne
uczynionego między sobą Podziału; Dwie iesz-
naydaley Poczty obiaśnią Nam te Zamachy —
Czekamy tu ciekawie Relacyi o Elekcyach Ziem-
skich w W. X. Lit.; JW. JP Podskarbi Nad. Lit.: ma być
chory z Zadatkow Warszawskich ktore z sobą w-
wiozł od Komedyantkow tuteyszych.
Dziękuię JW. Panu za deklarowaną Prowizyą
Pocztą Słonim do Słuczku droga posłużyła; Być-
-te z Słonima z Zwierzyną, ale na zły targ trafiła
bo tu zewsząd oney wielki był dowoz.

d. 17. febr. 1777.

321

Poczta o samych konjekturach Zamia-
chow samych Woiennych za Granicą nam tu
doniesionych ~~donosić~~ z tąd obligowany iestem;
Z Stambułu ostatnią tę mamy wiadomość iż
Porta zuchwale na Notę od Posła Rossyi: podaną
odpisała, Jż podług Osnow y Traktatu ostatniego
Okręta kupieckie na Czarne Morze, ale nie Fre-
gaty Woienne przepuszczać iest obowiązana,
Moskwa dla większey irrytacyi Porty cztery
drugie Cztery Fregaty wysłała y iest ich Osm
ktorych przeyścia przez Dardanelle usiłuie
Względem zaś Tatarow iż podług Traktatu
iako w Independencyi od Porty zostawionych
mieszać się niechce odpisała; Z tych wszystkich
zapędow przytoczywszy do tego deklarowaną
Woynę Persom ktorey Rossya podnieciła
niechybney Woyny z Turkami spodziewać się
każe; Wezyr Nowy de Sae Q: osadzony Człowiek
arcy zuchwały; Poseł też z Rossyi, ktorego Xże
Repnin na tamtym mieyscu zostawił podobny
tego charakteru znayduie się, Te dwa wiel-
kie Subjecta nie do pojednania ale do większego
Zapału kierować Interessa będą, naydaley

circa Jm Mtij ostateczney czekamy ztamtąd
rezolucyi; Często tez znowu o drugich Zamia-
między Krolem Pruskim y Cesarzem, ten [illegible]
Monarcha wielkie z wielkiey polski zakłada Ma-
gazyny, 12.m Koni skupić zlecił y Zydzi po Polsce
szukaią onych, Regimenta do Sląska maszeruią
y mam z godnych list iz Część Woyska Pruskiego
az do Krakowa zmierzać chce dla opanowania
Zuppy Części Austryackiey; Przydaią y to: iakoby
Krol Pruski iakowąś sekretną Negocyacyą Cesa[rską]
naprzeciw Niemcę miał odkryć y dlatego Zamysł
Cesarza chce uprzedzić iak zawsze zwykł czynić
Mowią iednak Polityce iz iezeli Potencyie Chrześci-
anskie Podział Turkow zrobiły y z Europy chcą ich
wypędzić, tey Woyny y zadney in Imperio spo-
dziewać się nie należy, Jezeli tylko Krol Pruski k[illegible]
rzywey konjunkture Woyny Turkow z Persami fo-
mentuie Rossyą, szczerze tey zyczy y radzi, bo
wszystko in promissis w krotkim czasie obiaśni się
Bo Jp. Sołtohubie 130.m fl. Długow zostaie Fortuny za
y połowy nie będzie Moskale nayewięcey poprzey-
mowali Długow; Niewiemy kto zastąpi mieysce Jego
in Consilio permanenti; Ta Rada nayewięcey do Je[go]
Interessa Departamentow swoich układa y Spra-
wuie; Mowią tez iz JW. Tyzenhauz z JmP.n Tys-
kiewiczem y Przyiaciołami Radziwiłłowskiemi
wszystkie Elekcye podług upodobania swego
ustanowienia; Więcey tu upewniam nie mamy
nic osobliwego, cieszę się z tey stateczney Pory do-
tąd Zimowey ktora alboz mi sprowadzi deklaro-
waną prowizyą z Łaski Jego Pańskiey ktorey się z JW.

R. 24 febr. 1777.

385

Jeszcze y tą Pocztą niemam co osobliwego donieść y ta ciekawość Nasza na dalszy czas cieszcze zawieszona bydź Musi aż ku Wiośnie; tę ieidnak pewną odebraliśmy tu wiadomość że Woysko Rossyiskie Całą krymeą ze wszystkiemi Miastami y Portem wielkim nazwanym Kaffa nad czarnym morzem położonym, opanowało, Jeden Proceder Moskwy wielką sprawuie ciekawość ze strony Porty co na to powie y co za skutki przed siebie weźmie, gdy z iedney strony Fregat Rossyiskich na Czarne Morze przez Dardanelle przepuścić niechce, z drugiey strony to opanowanie krymu wszystkim Zamorskim Potencyom wielką sprawić powinno impressyą, bo tym sposobem Rossya handel wszystek na tym Morzu odbierze y Proiekt dawny Piotra I.° zaczęty do skutku przyprowadzi, Mówią tu iż Krol Pruski zagrzewa y zachęca Rossyą do tey otwartey Rupturey z Turkami, ale uważaiąc Politycy daleko bardziey swoy, iak Allianski swoiey upatruie Interes, chcąc iszcze na schyłku życia swego iakowyś wielki uskutecznić Proiekt, gdy dotąd werbować gwałtem y brać Ludzi do Woyska nie przestaią, wszakże Rezydentowi Francuskiemu Strzelca gwałtem w Gdańsku Prussacy wzięli, o co ten Rezydent mocną zaniosł skargę y Cesarz te same Werbunki osobliwie w Węgrzech

y Siedmiogrod z ktorey Ziemi czynić zaciąg y wszelką ma gotowość do Marszu z Wszystkiem, albo z tey Zapędey w krotce obiasnią się.
Słychać tu en Regia iż Xiężna Jey Mć Woiewodzicowa do dawnego kredytu przywrocona, przydaią y to iż X. Sapieha General Artyllerii Litt. odzywa się z konkurrencyą do Jey Mci Pani Podkomorzyny Kor. Siestrzenicy Kocewskiey ktora piedaczono z Jmcią Panem Podkomorzym Kor. rozwiodła się, ca iednak mam to bardziey za koniekturę a niżeli za istną prawdę, patrząc tu na obrot rzeczy wierzyć tym Zamysłom nie mogę.
Niewiem czyli post fata Jmci Pa Sołtonicza Oficera Moskiewskiego ktory tu rozne Jego poprzeymował Długi y one poplacili, znaydą wystarczaiący fundusz do bonifikacyi zaliczonych pieniędzy.
Więcey tą furą nie mam co donieść, zbieramy się ku Wiośnie otworzą się ciekawsze koniektury w ktore zgadywać będziemy aż się ktora ziści.
Dziś tu Zima gęste y Śniegi takie, tego czasu bardzo Zaleciń. Oddaię się Statecznej Łasce y Pamięci Pańskiey

d. 3. Maii 1777.

386

Jeszcze bardzo cicho u nas z tąd wiadomości ta tylko czyni wszystkim konjektura impressyą że Krolewicz Henryk Pruski do Paryza odiechał y iuz Brunswik na tym Trakcie do Francyi minął, Cesarz Imc tę podroz odmienił, czyli do czasu zawiesił, tym czasem Krol Pruski uprzedził go, ułożywszy z tąd sobie rozne Projekta ktorych skutki chyba na wiosnę otworzyć się mogą, że w Prussach Werbunki konie do Armat skupować nieprzestaią to samo y w Austryi czynią, Mocno szepcą iz Woyska Pruskie przez gorny Sląsk ku Krakowu ściągaią się y przydaią iz Cesarzowie Żupy odbierze.

JW Hetman WK od tygodnia iest tu Przytomny w Interessie takowym iż gdy Seym Ostatni, Wszelkie Pensye Indemnizacye, Gratyfikacye, zniosł ktore Seym 1775. chojnie wyznaczył y przez ten że Seym Seym kwartę z Starostwa Białocerkiew. skiego 115.m f. JW Hetmanowi darował y ustąpił, Przeto komissya Skarbu kor. zapatrzywszy się na zniesienie tych Pensyi etc. przez ostatni Seym wydała dyspozycyą swoię do Prowincyi Ukra

inskiey

aby JP Superintendent takową kwartę z tego Starostwa wybrał y do Skarbu korl: komportowal, a toż o tę kwartę JW Hetman do Nayj: Rady Nieustaiącey iako Mec y Władze Tłomaczenia Praw udał się aby mogł onę dla siebie ocalić, na co zadney ieszcze nie odebrał Rezolucyi, iedni obiecuią przywrocić Mu karać drudzy mowią iż nadarmnie dopraszać się będzie.
Byli tu Posłowie z WWdztwa Smoleńl: z podziękowaniem za łaskę zaręczenie mieysca w Obecie na Obrady wszelkie tego WWdztwa.
Jeszcze tu Zima mocno trwa nie tracę nadziei pozyskania prowizyi z Słonima
Z głębokim piszę się dozgonnie poważeniem

387 10. Maj. 1777.

Wyrażone przeszłą Pocztą od Porty Ottoman-
skiey wiadomości y ninieyszą utwierdzaią się, kiedy
Romaicze Nasi Listy ztamtąd partykularne ode-
brali z konfirmacyą tak Wypławnego zaległego Żołdu
Jakoteż zaliczenia 10. Millionow Wezyrowi na wszel-
ką do Woyny gotowość, oprocz tego konferencye Co-
dzienne na Dywanie odprawuią się y lubo Porta nie
iest w tym Stanie deklarowac Woynę, iednak gdy
się widzi być przymuszoną od Rossyi do tey przy-
stąpi rezolucyi iawnie widząc iż Moskwa ko-
iecrnice z fregatami swoiemi woiennemi drzi się
na Morze Czarne, będąc pewną y ubezpieczoną
od Austryi iż przez wspolny Interes łączyć swe
Siły będzie, iakoż aktualnie iedne Woyska z Austryi
Idące z Gallicyi maszeruią do Węgier ze wszyst-
ką Artyllerya y Ammonicyą co się nieodmieni, za-
patrzeiemy się tylko iescze na iedną Pocztę ze
Stambułu ale chyba w przyszłym Miesiącu al-
bo też prędzey przez umyślnego Kuryera, gdy
już Mahometanska wyiedzie na Woynę Cho-
rągiew; Juz to podobno Austrya, Krol Pruski y
Rossya ten ułożyły Proiekt wypędzać Turcyą z
Europy, aby te trzy Potencye, trzy Monarchie
tey Częsci Swiata z absolutną władzą trzy-
mały y do tego dążą końca, ktorym Potencyom
przypatruiemy dotąd aby miał się to oprzec

y

ylate trwozy się Imperium aby pod Jarzmu
Cesarskie nieposzło, ile wtey konjunkturze gdy
tak znaczne do Ameryki Krol Angielski zaku-
pił y wyprowadził Woyska ktore zapewne
ztamtąd niewrocą się, y więcey ieszcze na tę zacię
ga Anglia kampanią, Ubinam ta Woyna w Ameryce
zaczęta tu się niezkonczyła, ale iaki Projekt może
być ieszcze na Naszą Polskę, boday w tym Monar-
chiczym Panstwie jednemu z Nich Hołdownikami nie
zostali; Upewniaią dotąd iz Krol Pruski 240m Woy-
swego zrekrutował; zta liczbą szukac zdobyczy być
Partykularne mamy tu wiadomości iz we
Franeyi wieczną trwa panuie zamieszanie y
mocna naprzeciw Samey Krolowey zawzięła się
Fakcya ktorą Xże d'Artois Brat Młodszy Krola
Francuzkiego popiera usiłuiąc aby tę Krolowę
do Wiednia odesłac co zapewne nastąpi ma y
ieszcze wkrotce; Ta Pani wglądała w tameczne Ra-
dy polityczne, czego Ministerium znosic niemo-
gło oprocz tego są ieszcze inne Racye wielkie ze stro-
ny Samego Krola, O Krolewiczu Henryku niemam-
y ieszcze pewności czyli do Paryza wyiechał pisz-
tylko iz w Brunszwiku zachorował, Co w krotce
obiaśni się. Ex Regia niemam Co Osobliwego
donieść JW Hetman WK nie ma ieszcze Rezo-
lucyi od Rady Nieustaiącey względem otrzyma-
ia karty z Starostwa Białocerkiewskiego

{17. Mtij 1777}

388

Jeszcze do tego czasu konjektury wszelkie ktore czyniemy y wnosiemy sobie poznawac się iawnie ani scislie utinam na dobre niechcą, Natę nayuwaga wiey od Porty zapatruiemy się, gdzie tak Zywo y Zeckwale zobu Stron Pretensye natęzone były, czalbo do zerwania Pokoju przysci powinno było, albo Porta na wszystkie Propozycye Rosyi podpisac y ustąpic musiała, Rzecz pewna iz Porta smiało odpowiedziała iz niechce zerwac Traktatu gdy zaś przymuszona będzie, iest na wszelkie gotowa Eventa y Fregaty Rosyiskie na Czarne Morze nie przepusciła, bo lubo dowodzą Towarami są naładowane, że iednak na Morzu wWoienne przemienic się mogą, y potey ostatniey odpowiedzi dalszego skutku Negocyacyi cały swiat dotąd niewiadomy, ale w tych dniach oczekuią tu Kuryera od JP^a de Thosecamp ztąd do Porty wysłanego, ktory o swoim przybyciu y Audyencyi u Cesarza Tureckiego mianey, dac tu znac y opisac o wszystkim obligowany, przez tego Kuryera naydokładniey de Omnibus informowani będziemy; Tosię zaś niewątpliwie ze Feld Marszałek Romantzow w Kijowie oczekuie albo do traktowania

z Portą w Zaszłych dyfferencyach, albo Woyska Rossy
kommenderowac; czego z tego zyścić się powinno.
Na drugie Teatrum w Imperio zapatruiemy się gdzie
Woyska Cesarskie y Pruskie w tak wielkiey liczbie y
gotowości do Marszu znayduią się. Prziatem przesłał
Poczta że Krolewicz Henryk do Paryża przez Bruns-
wick przeieżdzał, przyszła potym wiadomość iż nie
bezpiecznie zachorował, tą zaś Pocztą piszą iż wro-
cił się do Berlina, gdzie wszystkie przezto upadły Polityków
mniemania, czeli czescze y ta niewiadomieni się wiadom.
Rada nieustaiąca wewnętrznemi krajowemi rządzi
niey zabrudnia się Zabawami, rozne wydawszy z De-
partamentow swoich Uniwersaly, to do Jurysdyk(cyi)
wszystkich iakim sposobem sprawowac maią Spra-
wiedliwość, to do Woyska aby Obywatelow nie aggra-
wowało wnale zytym trzymaiąc w rygorze, to do
Miast Miasteczek względem Propinacyi odięty Tit: N:
wykonywan; etc. Zadatnie JW Hetmana W.K. w względzie
kwarty z Białtey lerkeui do Komissyi Skarbowey ocen
y zapewne one przegra, krytyczny Czas na tego Urzędu
bo y Pensya od Krola 100 m zł. zniesiona; Nasze Pieniądze
500 m zł. iuz tu nadchodzą y z nich wszelkie Długi Krolew-
skie wypłacac zaczęto tak daleie iż w tym tygodniu
70 m zł. in Regia wypłacono y wszystkie wypłacą,
Piekne y Znaczne pieniądze weszły tu doterazu y ly stały
lauy y swoie mieć będą, Obywatel nie ieden, kupiec Rze-
mieśnik etc. w znoszi Ręce za te Zapłatę.

d. 24. Maj 1777.

Czynnosci Nayiasnieyszey Rady Nieustaiącey
przez Ustawiczne Uniwersały swoie wydane
dosc obszernie w Gazetach publicznych daią się
widziec y czytac, y takowe urządzenie wewnętrznych
Interessow to nayzywsze zaprzątaią Publicum.
Lubo mamy ieszcze wiadomosc z Stambułu, ale ta przez
Wiedeń przyszła y żadnych partykularnych o Ne-
gocyacyi między Portą y Rossyą nie przyniesła dal-
szych nowin, ktorych przez kuryera od Posła Na-
szego oczekuią, to iednak niewątpi się, iż ze
dwoyga musi bydz iedno; albo nowy Traktat czyli
objaśnienie zaszłych dyfferencyi między temi
Dwiema Potencyami y Porta na propozycye od
Rossyi zezwolic przymuszona zostanie, albo
iedna Woyna, Wszakże mowią iż Podział Państw
Tureckich z Francyą, Cesarzem, krolem Pruskim, y
Rossyą stanął; Francyi Wyspy Morea y Scio z przy-
ległosciami, Cesarzowi Cała Dalmatia z Wołoszczy-
zną, Rossyi Krym Cały; krolowi zas Pruskiemu
Kurlandyą czyli inne Państwa ofiaruią, takowy
nabydz ułożony, ieżeli Porta do podanych od Rossyi
nie przystąpi kondycyi, Francya iednak do tego

nie rezolwowała się do tego przystępie Podziału

Czekać zatym należy całkie wielkiej w Całey prawie Europie gotowości y widoki do Woyny czyli ś[...] usmierkę części wybuchną; Krolewicz Henryk przyszedszy do Zdrowia z Brunswick wrocił do Berlina y podroz do Paryza odmienił, kro[l] Pruski w Całey armii się koniem od nikog[o] nie przeniknionym; Są też z Drezna partie[...] tayne Listy iż tym X[ią]cia Elektora Rządów tego Xięstwa Incapacem osądzić chciano, y ta osz[u]kliwa Intryga wypływa od Rodzoney Matki Jego Elektorowy Wdowy, y dwoch Sekretarzów czyli Konsyliarzów w tey robocie będących wz[ię]to z Drezna y do Konigstejnu zaprowadzono, [...] ta miałaby być takowa iż Młodszego Syna Ele[kto]rem utrzymać postanowiła a samey Siebie ty[m] czasem Regentką tego Xięstwa osadzić, ale S[...] niewiadomo y niewiemy dalszych wiadomości [...] In religione in Regia altum Silentium y tu szcz[...] ciwałki o pieniądze y większego wskrzeszenia spodz[ie]wać się należy kiedy widziemy co który [...]chodzi, a do kraju niewiemy co wchodzi, [...] ma Pół Milliony wyprowadzał, że Gdańska [...] nie nieprzychodzi dla nieznośnego Cła Pruskieg[o]

d. 31. Maja 1777

390.

Jeszcze nieodbieramy zadnych waznych wia-
domości za Granicy ktoreby Nam iakową pewną
Woynę rokowały, to ~~tylko~~ iest iawno iż dawno
Potencyje tak się nie przygotowały iak tey Zimy
Całey werbowały y wszelkie Ammunicye woienne
przysposobiały, osobliwie Cesarz y Krol Pruski
liczne Woyska wystawili, oprocz tego Francya
lądem y Morzem Okrętami y Woyskiem opatrzona
to iest wpodziwieniu iż w Alsacyi Fortece
reparuią, Krol zas Pruski w Cliwy takze
swoie opatruie Fortece, Hiszpania, Portugallia
takze Lądem y Morzem wielkiemi Woyskami y
Okrętami uzbroiona, Anglia przez Posła swego
w Hadze Panom Hollenderskim mocną podała
Notę iakoby Hollendrowie sprzyiali Amerykanom
y Ammunicyi im podawali naprzeciw Anglikom
Notę grożącą im otwartą Woyną y Hollendrowie
niemniey zwawie temu Posłowi odpisali, oba-
czemy co z tąd wyniknie: Że Stambułu od Posła
Naszego y Audyencyi Jego nie mamy dotąd iescze
Kuryera co tu iest wpodziwieniu, ale ten wybor
osoby wielu tu nie podobał się, to iednak pewna
że arcy zdatna iest Osoba na tamto mieysce;

Co się zaś tycze dyfferencyi między Rossyą y Po
zaszłych, te mówią iż przez Negocyacyą zak
czą się iż Porta widząc się bydź obaworowaną p
niedawney Woynie y teraz wszczęte z Persami
y w Syryi, przyjmie strony będzie ułożyć, wrze
od Rossyi podane Propozycye, ważeli wyniosłości
Porty dotey przystąpi podłości, gdyżeli od Franc
żadney w tym mieć nie będzie podpory; Conde
lepiey przez kuryera Naszego ktorego od Posła c
kaią dowiemy się. Upewniaią tu iż Krolewicz
Henryk ma bydź Paralizem tknięty, ważeli to się
nie odmieni, Krol Pruski naylepszego straci Gene
rała. Tu w Regia wszystko spokoyno. JW
Hermann WK względem kwarty nie ma jeszcze
od Rady rezolucyi; Xże JMć General Podolski
w Aprili z całym Dworem z Xiężną y Xiężni
czkami iedzie do Wołczyna na całe Lato, ktore
Dobra obięli od starey Xiężny w Arendę na trzy
Lata; wysiedział wKadzie 6. Miesięcy, iedzie
ztąd na odpoczynek, ale przydaią iż takowe
w tym przymieszało się niekontentowanie
Xiężna Kanclerzyna Wdowa chce ztąd wyiechać
do Saxonij. Xiężna zaś Kanclerzyna Sapieżyna
z Xiężną Czerkaską do Wód do Francyi w tym
ze Miesiącu wyieżdża.

d. 7. Apr. 1777.

591

Mamy tu początek Nowin y wiadomości rożnych ale czyli te są prawdziwe, ręczyć za nie [illegible] niemogę; Te naypierwsze y nayciekawsze, iż Porta dowiedziawszy się iż Xże Prozorowski w 50.tu Woyska Rossyi: opanowawszy Cały kray Krymski ruynuie y pustoszy ze wszystkim, zatą odebraną wiadomością iakoby Porta Posła Rossyi JPana Stankiewicza wziąść do Siedmiu Wieżow rozkazała, ta Relacya wyszła tu od Znacznego Officyera Rossyi: u Posła tu przebywaiącego, ktorey Nowiny czekać wypraszam konfirmacyi, bo o niey żadney [illegible] nieznam wiadomości; prawdziwsza o Śmierci Krola Portugalskiego ale tu drugą smutną rozgłosili Nowinę także o Śmierci Cesarzowy Krolowy Węgierskiey: to pewna iż niebezpiecznie zachorowała ale defatis pewney czekać trzeba konfirmacyi gdyby ta zyście Się miała rozwiązała aby Ręce Samemu Cesarzowi Synowi ktory puki Matka żyie żadney Woyny prowadzić y zaczynać niemoże; taka ta Pani przyrzekła na schyłku Życia żadney niemieć Woyny; chociażkolwiek bez kropli wylania krwi Polskie opanowała kraie, o takiey Krol Pruski w tym upewnił. Po Monarchach odbieramy tu Nowinę że w Marsylii

w Panstwie Francuzkim Xżę Prymas bez nadzieie
dłuzszego Życia zostaie, tak dalece iz tie codzie
oczekaią de fatis wiadomośćie JmcX Biskup kuiy
iest pewnym naten Stopien Sukcessorem, z tą ie
bno kondycyą aby Xcia Biskupa Warml. teraźnie
koadjutorem uczynił, ale ze y JmcX Kanclerz ko
traktował z Biskupem kuyaw: aby nie tego Sto
pnia odstąpił y naten koniec rozgłos zrobił że
Xże Biskup Warmin: Biskupem Wrocławski
a Wrocławski Ołomunckim w Morawij zostać
niepewny zatym iak to konkurrencye ugodz
to wiemy iuz iz Biskup kuyaw: nieodstąpi, a
Xciu Biskupie Warmin: pewnosć iest wzmianowany
o czym dalszemi doniesę Poczatami;
JW Hetman W.K: przez Radę nieczyłaiącą wyg
kwarte z Starostwa Białłocerk: y brać ią będzie
iesczcze Nayżen y wtey okoliczności Łaskę swoią
Mocną Mu okazał.
W Saxonij Rewolucya iescze niezkonczona
Kurfirszt tamecżny deklarował iż szanuie iako
Syn Matkę, ale iak Kurfirszt kazał ią w Areszcie
w Torgau w Zamku osadzić; Pierwszy Minister
Becker relegowany y tędy do Kurlandyi na powrot
bardzo wielu Subalternow wzięto w Areszt y do
Więzienia; Poncet Minister Samey Elektorowy Matk
takze iest w tey Awanturze Włoch ieden Mettolini
odkrył na 24. godzin tę całą konspiracyą, ktora
niedbiemy iescze iak się zakonczy.
Zegar iescze niebył gotowy, y na probę będzie wzięty

d. 14. Apr. 1777.

392

Kiedy pewnych niemamy wiadomosci
niepewnemi bawić się musiemy, to zas pewna
Co ktorych dniach JoP. Rewitzki Poseł Cesarski wy-
mawiał tu publicznie Posłowi Rossyi: in praesen-
tia Angielskiego; iż ma wiadomosci z Wiednia od
Dworu swego że JP. Boscamp tym koncem wy-
słany do Stambułu aby Allianssyą z Portą, Ros-
syą y Polską zawarł naprzeciw Austryi; odpo-
wiedział Poseł Rossyi: że wcale niewie o takowey
Negocyacyi; ~~ta wiadomosc iednak tu wybuchła~~
y iedni wierzą, temu a drudzy niewierzą, ci co wierzą
mowią iż to może bydź prawda, ale wiemy że
Krol Pruski ma z Portą Traktat offensive et de-
fensive a zatym złączyłby się z Moskwą Portą
y Polską naprzeciw Austryi, ktorey nigdy nie
wierzy a naybardziey po Iego smierci aby Sląsko
Cesarz nieodzyskał, y dlatego chciałby tak mu zro-
bić woynę y osłabić go, iak zrobił Moskwie y osła-
bił ią przez ostatnią woynę z Turkami, Anglia
mocno pracuie aby Moskwa nie zerwała Pokoju
z Portą, ale owszem w woynie ktorą ma z Colonistami
w Ameryce y ktora zapewne do Europy przenie-
sie się, y natenczas mogła mieć pewny Sukkurs
od Moskwy; Iuz się uwiadomieni że Cesarz nagle
bardzo y niespodzianie wyiechał 1° Kwietnia z Wied-
nia do Francyi, zczego rozne formuią koniektu-
ry

1

ale ta nay pewnieysza aby Krolowa Francuzka
Suzbę swoię pogodził, ktora takiest osądzona
iż z żadnym z nikim więcey nie może korrespondē
może też bydź iż przy tey swoiey bytności całkowi
alliansyą zawrzeć, albolitez zerwać wszelką p
iązń może, bo ten Monarcha Lotharyngij zatce b
trimonium Poprzednikow swoich strawić niem
y lubo Francya nagle Posła swego do Wiednia wysła
wniono iednak tego Poselstwa Sam nagle wyiechał
albo całey Austryi wszelką do Woyny czyniąc appa
rencyą, czwarta zapatruiemy się na te wszelkie tw
W Saxonij wszelkie nieiestbaie zamieszanie Elekt
rowa Matka pod ścisłą zostaie strażą, ktora
publicznie deklarowała iż Elektor y Brácia Jego
są illegitimi Tori, ieden tylko X[iąż]ę Karol ktory
także na Boge całe miał Nieb: Elektor iest Jego
Syn prawdziwy, a inni z dziesięcy szym Elektorem za
Intantow spłodzeni, może nad tym każdy zamyśl
się coto za Matka ktora zawsze nay lepiey wielczy
dzieci, oraz na siebie samę tak straszną potwarz
włożyła może bydź rzetelną, może li też bydź ze złości
iż Projekt Jey odkrył się y nie przyszedł do skutku
ktory miała tego prawdziwego Syna zrobić Elektorem
a siebie Regentką Małoletniego.
Udawali też iż Nay Pan do Rydzyny X[ię]cia Sułkowskiego wy
kalił: na święta tu z tąd wyiedzie, ale ta podroż całe upadła
ktorey Poseł Rossyis: sprzeciwił się iako in vicinitate Krol
Pruskiego. Oczekuiam też na wszystkie strony abym co
ciekawego a pomyślnego Jego Panu donieść, z dorgonny m
przyciśnieniem

d. 21. Apryl. 1777

393

W przeszły Czwartek przybiegł tu kuryer z Marsylij z attestacyą od tego Miasta iż Xiążę Jmć Prymas dnia 3. Aprl: z tym rozstał się światem na tamtym mieyscu, po odebraney tey wiadomości zaraz nazaiutrz zagradzaiąc wszelkim Intrygom y fakcyom drogę przystąpiono na Radzie Nieustł. do oddania Kandydatow Łuckiego Chełmskiego y kiiowskiego Biskupow z ktorych tego ostatniego Nayśn. zaraz nominował, rzecz prawdziwa iż JmćX. Kanclerz wszelkie nałożył sprężyny do tego Wakansu ale ani Krol tak prawowitego y Mądrego niechciał się pozbyć Ministra ani też promocyi y podpory znaleść niemogł, y iuż Powinszowania Xciu Nominatowi złożyliśmy. Opactwo Paradyzkie JX. Antoniemu ktory tu z Prymasem przybył oddane, Probostwo Miechowskie JX. Sierakowskiemu Sekretarzowi Rady konferowane; Madame Ponchen ktora z N: Xiem Prymasem wierną Towarzyszką w ley podrozy była pięć dni przed Smiercią Xiędza Prymasa umarła w tym samym Mieście ta pierwsza była przyczyna fatorum Xiędza iż będąc nieutulony w żalach swoich wpadł w konwulsye y w Rękach Doktora swego został; Druga przyczyna iż na Instancyą Jmci Mostowskiego Wdy Mazowieckiego we Francyi bawiącego, Xiężę Prymas od Magistratu w Marsylij

za całkowity dług przytrzymany y zaaresztowany
został, także daley czy gdy z Aresztem Człowiek Między
przyszedł, także zaraz Mad[e] Emchen parali[ż]em rażona
i żona, była y niedługo żyła, y z tych dzieci Moenych przy
czyn Dziecko zapłakane zostało; Podług Praw Francu
skich wszystkie Mobilia kleynoty Srebra etc: po Cudzo
ziemcu nataym tym mieyscu zmarłym na króla Francuz
zabrano y zapieczętowany, w Polszcze kredytorow
wo z padzy znaydują się de długów na 50 m[ille] z[łotych] zna
duie się a Fortuny dziedziczney niemasz tak ze tylko
Miasteczko ktore P[an] Pepper w długu zabrał; Nie
mięłaig Prymasyalney Godności tak poniżoney, y ta
wiele Ludzi nieszczęśliwych poczynionych.
Z wiadomości tu publicznych tolytko marny iż Król
Pruski z nowu odzywa się pretensyą naprzeciwko czter
temu Rozgraniczeniu iakoby nie prawnie y nie le
galnie nastąpiło, dopominaiąc się czeście Prześ Ni
kraju w Kujawach ktore mu oderwano, y na ten
koniec Rezydent Jego Radzie nieustaiącey podał
Notę do naszaiące się tey Restytucyi y iak nay prędszey
Rezolucyi seuis inrupcyą Woyska zagroził, ale od
Rady Nieustaiącey Wysłano Sztafetę do Samego
króla Pruskiego z Remonstracyą ktorą tak przy
mie czekamy Wiadomości;
Sprawa Obywatelow W. X. Lit[ewskiego] z Xiem Kurlandzkim
o Zniesienie Cła od Produktow Litt: w Indukcie zkonczo
ta są teraz Sądach Relacyinych ale Dekret iescze nieuczyniony
kończony, Podług roznych Zdania powinnoby bydż to Cło
uchylone, ale . . . . etc.

Namieniwszy przeszłą Pocztą o Nocie przez Mini
stra Pruskiego Radzie Nieust: podaney y o wysłaniu
kuryera do Berlina z remonstracyą Interessu Królew
Pruskiemu, czekaią dotąd powrotu tego kuryera z mo
cną ystałą na wszelkie Eventa rezolucyą; Mamy tu osta
tnie z Stambułu de ultima Mtij wiadomości; Iż Moskwa
opanowała w Krymie Fortecę Taman wypędziwszy
z niey Garnizon Turecki; Iż Porta od tąd nieprzepuszcza
Okrętów Rossyi: na Czarne Morze, tak dalece iż Interessa
w ostatnim znayduią się zamieszaniu, Porta iednak
trzyma się postanowiła defensive ale nie offensive
obawiaiąc się aby nagle Woyna niewybuchnęła
zdaie się iakby Porta upewniona była od Austryi
y czyni sobie nadzieię iż z nią trzymać będzie, ieżeli
tylko w tym nieomyli się; Warszenale z wielką skwa
pliwością wszelkie przysposobiaią preparatoria do
Woyny potrzebne, Woyska Rossyi: w Krymie wielką
Portie ~~[prze]~~wuią boiaźń, w Azyi y wszystkich Pro
wincyach mocno rekrutuią y Suchary pieką y pie
niądze wysyłaią na płacę Woysku, tak dalece iż
zdaie się iakoby Woyna pewna była z tych sądząc
gotowości, na reszcie czekaią ostatniego kuryera
z Petersburga cum ultimato: te są in Praemissis Con
tenta Listu z Stambułu które in Originali czytałem
[illegible] tego Miesiąca miał stanąć

W Sprawie o Cło z Xcem Kurlandzk. Deliberat Jedi
em deklarowano do przyszłey kadencyi bo zła Sprawa Xcia.

w Paryzu, zapatrzemy się czeli przenikniemy
Negocyacyą tego Monarchy na tamtym mieyscu to
tylko wiemy iż naprzeciw Woli y Życzeniu Krola Prus
dię poiachał podroz; Wiemy iuz iż Traktat pewny
Cesarz z Francyą zawarł względem Elektoratu Ba-
warskiego po fata dziseyszego Elektora; pragnąc ten
Elektorat na Brata swego Maxymiliana Arcy Xięcia
Austryi przenieść; naprzeciw ktoremu Proiektowi Krol
Pruski opponuie się y postanowił wysłać 50.m Woysk
nad Rhen końcem nieprzepuszczenia Francuzow a
Imperium; Druga Negocyacya Cesarza w Paryzu wzglę
Krolowy Francuzkiey Siostry swoiey o ktorey mowią iż
iest w nadzieiey ale nie z krwi Krolewskiey; zapatrz
iemy się co za skutki przyniesie ta bytność Cesarska
w Paryzu; W Saxonij wewnętrzne zamieszanie iescze
niespokoione, upewniaią iż Woyska Austryackie
wkroczyło na tamtu mieysce 6.m Stany Saskie chcieli
aby Elektor odmienił Religią y Elektorowa Wdowa p-
piera tych Stanow usiłowania; Jedzie tu Minister de
Packen ktory tam był naypierwszym Ministrem yew
dnych tu stanie przez ktorego naypewnieysza będzie
Relacya. W Sobotę Jmć Sołtohub wziąn ślub
z Xiężniczką Sapieżanką Kanclerzanką Lit: Maryan
WWda Witebski wypuscił Synowi 30.m Intraty g[...]
rostwo niewielkie; w Maiu Xiężna Matka z Wwdzi
Wołyńską Corką swoią wyiedza do Wod a potym do Pary[...]
W przeszły Piątek na Radzie była Elekcya Konsyliarzow, na Mie
sce Wowszepa kas: krak: Ogińskiego Wwdy Trockiego Sołtohuba
Wwody Witeb. Prozora ka: Witeb; Olezara Stolnika kor: pod konden
Sołtohuba Sta: Eyszl: zmarłego. Pierwsi niechcąc przyiąć: Obrani
stali. Ossolinski Wwda Podl. Xże Radziwił Wwda Minski, Leńkor
ka. Smoleń. Bystry kas. Brzeski Lit. Popiel Chorąży Wislicki
Straszewicz Marszałek Upitski.

z 5. Maj 1772.

315

Powrot kuryera z Berlina od Rady nieustaiącey
wysłanego przyniosł Respons od Krola Pruskiego
iż podług konwencyi trzyma się Traktatu końcem
ktorego Kommissarze Pruscy takowe uczynili Rozgra
niczenie, a zatym in statu quo Dzieło to utrzymywać
postanowił; Co się zaś tycze Expressyi nienależycie
użytych przez Rezydenta Jego, zalecił mu nieuchybnie
aby in futurum wszelkie miał dla tey Rady nayuwyż-
szey poważenie; Co do Punktu pierwszego nie konwen-
cyi Kommissarze Pruscy trzymaią się bo iest iawnie
przeciwnym ich postępek, ale Las chcą ieszcze zagarnąć
ktory im potrzebny do fortyfikacyi Grudziądza, ktory
mimo wszelkiey słuszności pragnie zagarnąć y przy
kawał znaczny Ziemi Dobrzyńs. y Woiewództwa Płockiego.
Po takowym odebranym Responsie Rada Extraordynie
złożona była po ktorey Dwoch kuryerow wysłano
iednego do Wiednia, drugiego do Petersburga na funda-
mencie Traktatu; Iż w Sporze z iedną Potencyą, Inne
Dwie zastępować Medyacyą swoią powinny; ale
iż nie wiedney okkurrencyi y uzurpacyi Krola Pruskiego
zatem doświadczyliśmy Drugich dwoch Potencyi Rossyi
austryackiey odpowiedzi iż dla Polskich Interessow
Woyny z Krolem Pruskim zaczynać nie będziemy.
Rzecz prawdziwa iż powszechnie tu lękamy się
Woyny Tureckiey iako przeszłą Pocztą pewne o tym
dostałem wiadomości, Żałośno tu słyszemy iż iuż
Woyska Rossyiskie przez przechody swoie tameczne
ciągnąc Woiewództwa czego y JW Pan iuż doznałeś w Do-

brachswin

Woyska te y ztąd ku Graniey wyszły a ztamtąd
do Krymu ciągnąc y zbliżać się będą, Dwie Dwie
Partye Tatarow zrobiły się, Jeden Chan przy Cesarz
Tureckim, Drugi Chan przy Moskwie chce się wy-
z pod władzy Tureckiey y podług Traktatu wolnem
Zostać, w tym iednak iest wielka iest Negocya
w Stambule y wszyscy Polityce nato się zgadzaią że
Porta nie iest w tym Stanie Woynę zaczać y Woyska
ktore rekrutuie, nie oprą się Moskwie; Tatarow zaś
z Portą przypisuią Krolowi Pruskiemu ktory usilnie
pragnie sprawić tę Zabawę Moskwie, aby sam był
wolny y dywersyi żadney nie miał podług Traktatu
in 8bri Rossyi z Cesarzem zawartego, ktoregosię obawia
y ktory nie pręzno wyiechał do Francyi, tym bardziey
iż Krolewicz Henryk w tę wysłany będąc podroż, Za-
chorował w Brunswiku u Siostry swoiey y musiał
się wrocić do Berlina.
Na przyszły Czwartek Imienin Nay Pana wszelkie tie-
nia gotowości kawalerowie S. Stanisława kontusze
białe z Brzegami z Pasow Tureckich obłożonemi, Że-
pany koloru Capucin nazwanego, Damy także z tych Pa-
sow Roby mieć będą tak dalece iż wszystkie Pasy wy-
kupione; Xiężna Janusowa 80. Pasow tych na Robę zakupiła
y to ma być Lex Sumptuaria. O Nowych kawalerach pe-
wności nie mamy, w tey iednak liczbie ma być Jmć P. Dzie-
konski. Więcey nie mam tą Pocztą co wyrazie
z dozgonną pieczą się Aplekuię.

E. 12. Maj 1777

Nieopisuię Gali wielkiey we Czwartek, przeszły tu od-
prawioney, ani Kawalerow kreowanych niewyrażam
bo ta wszystka świętność w Gazetach publicznych
iest wyrażona, Inni kawalerowie ktorzy maią Ordery
deklarowane a w ten dzien Ogłoszeni niebyli zostali in
petto, y wkrotce wyiawić się mogą; Wyraziłem iuż
Zdarzy się iż w Sporze z krolem Pruskim o Granice za-
szłym, Rada Nieustaiąca Dwoch wysłała kuryerow
do Dworow Wiedenskiego y Rossyi: aby podług Traktatu
przez Medyacyą swoią ten Spor zaspokoić chciały; czego
bardziey życzemy y iż się spodziewamy, więcey tu o dys-
pozycyach Iey Naywyższey władzy niesłyszemy, Z Wiado-
mości Zagranicznych y ostatnich Listow z Berlina tę
mamy Nowinę, Iż krol Pruski w słabym zostaie
zdrowiu tak dalece iż na Rewizyi Woyska swego ktorą
Corocznie ultimis Aprilis odbywał, y na ktorey przed
wszelkiemi innemi Zabawami regularnie znaydował się
na tey dla słabości swoiey bydz niemogł, te same Listy
wielkie w Berlinie opisuią potrwożenie nietylko z tey
słabości Monarchy swego; ale też y z bytności Cesarza
w Paryżu, obawiaiąc się iakowego zawarcia Przymierza
z Domem Burbonskim na tamtym mieyscu Dworowi
Berlinsk: przeciwnego, ile Proiekt krola Pruskiego na ten
czas gdy wysłał Brata swego krolewicza Henryka
pod pretextem odwiedzenia Xiężny Brunswickiey Sio-
stry swoiey, a z tamtąd do Paryża przez nagłą y niespo-
dziewaną chorobę krolewicza tego, niewdał się y całe upadł,

y

y natenczas Cesarz swoię odmienił pod pozorem
Uniegoco wielkich do Francyie podroz, tak gdy ten krole
wiez wrocie się musiał do Berlina, y iak mowią iz
wpadł w Melankolią wielką z tey choroby, ~~azod~~ zyskał
z tey pory Cesarz, koncem dopełnienia swoich Zamysłow
ktore niemogą bydz tylko Krolowi Pruskiemu przeciwne
ile iuz podobno przy schyłku Zycia Iego. W Sobotę
przeszłą wyprawiono ztąd kuryera do Stambułu z E-
xpedycyą do JPa Boscamp Ministra tuteyszego z ktorey
Negocyacyie ciaktu mowią znaczne pokazuią nieukonten-
towanie y w krotce pewnie powracac będzie, a My wła-
ściwie niewiemy czyli od Porty Posła mieć będziemy
ktory poprzedzie Dcniuney acyą Wstępu Cesarza Nowego
na Tron był powinien, czim My z powinszowaniem Tronu
wysłaliśmy, niewchodziemy iednak w te taiemne Racye
z ktorey powodow to wysłanie nastąpiło. Co się tycze
Zatargow Rosyi z Portą, podług ostatnich z Stambułu
Listow zdaie się iz po ostatnim z Petersburga odebranym
na tamtym Mieysku kuryerze nakłaniaią się te Dwie
Potencyie do Zgody, czego życzyc powinni smy bo ta
Woyna nie ochybnie y dla Polski byłaby okropna y
chocby ustawiczne Woysk znisczeniły by doreszty kraj
Zaluię bardzo iz JW Pan doznaiesz tych nieszczęśliwych
skutkow, utinam pomyslnieysze nastąpiły.

d. 19. Maj 1777.

317

Juz się niewodmieni iz Poseł Nasz w Stambule
odprawił publiczną Audyencyą u Cesarza Tureckiego
y Poseł od Porty tu na to mieysce cum recognitione
Nay Pana y z doniesieniem wstępu na Tron tego Cesarza
iest wyznaczony; Niewierzą tu wszyscy temu, ale to
są tylko Zawiśni y przeciwni zawsze Dworowi Nasze-
mu, wszak że naydaley ultimis Julij tego Posła od
Porty tu oczekuią, y Skarb koronny troskliwy o fundusz
na ten Expens; JmćPan Szczytorzecki Cześnik wyrza ca-
łowe tu Wiersze przypisał te Słowanie inkluduiące
które tu Xże Marszałek W.Kl. miał dać adwertencyę Autho-
rowi; Ten Minister wyjeżdża z tąd y aż w 8bre po-
wroci, Xże Wda Ruski do Puław, Xże Generał
Podol: z Xiężną z całą Familią y całym Dworem
do Wołczyna, Xiężna Kanclerzyna Wdowa do
Saxonÿ iak mówią iż bez powrotu; ieżeli iey wce
Nay Pan tey niewypersuaduie Podroży, wyjeżdżaią
też y inni z Rady Nieustaiącey którzy przez Pat Rossij
adnkiey swey dopełnili; O Negocyacyi Rossyi
z Portą niemamy tu nic pewnego mówią iednak
iz do skutku przyjdzie, ieżeli inne Potencye przez
Ministrów swoich u Porty ozobliwie Francya
y Król Pruski na ogień ten dmuchać niebędą.

O melioracyi zdrowia krola Pruskiego ostatn
Poczty z Berlina nie niepiszą; Zapatruiemy
się ciekawie na Negocyacyą Cesarza w Paryż
od ktorey Eventa wielkie w Europie dependuią
ieżeli iakowa Allianceya z Domem Burbonskim
nastąpi, są te wszystkie zamysły naprzeciw
krolowi Pruskiemu ktory iuż długo panowa
w tym wieku niemoże, Bawarya y Slązk ä
naypierwszym celem Cesarza, to Elektorstwo
Bawarskie Bratu swemu naymłodszemu
Maxymilianowi Arcyxiążęciu Austryackiemu
obiecuie, a sobie Slązk odzyskać postanowił
w zakrzej rekrutowanie Woyska y wszelkie go
wości natenczas nie ustaią wieczy niem
tą Poczty wyrazić z tego miejsca z ktorego k
ryerow względem Nowych pretensyi do Fran
od krola Pruskiego wysłano y na rewolucyą o
Dwoch Dworow wielkiej uwagi z tego pomyśli
Co się tu obiawi niemylnie z mojej zawsze
dozgonny attencyą doniesie o wszelkich Ew
luch.

d. 25. Maj 1777.

398

Wiadomosci tuteysze ahey ciesrure Czeze znay.
duią się kiedy tak wewnętrznie chwala Bogu
tako y zewnętrznie nic osobliwego niesłyszemy.
JO. JPani Krakowska od trzech dni wyiechała ztąd
do Białłego Stoku, Mowią tu iż Nay. Pan ma także
tam znaydować się, a ztamtąd w Grodnie ale to
ogłos wcale niepewny y prozny, naymnieyszego do
tego niewidziemy podobienstwa, ile od Rady tuteyszey
oddalić się na długi czas niemoże, a do tego Poset od
Porty na to tu mieysce iuz zapewne wyznaczony y
naybliżey in Julio tu stawić go obiecuią, ile JPan
Bachninski Dworzanin królewski ztąd ordyno-
wany do Granicy Tureckiey na opatrzenie y przypro-
wadzenie tego Posła na to mieysce. Negocyacya JPa
Boskama Posła Naszego w Stambule ma wiele y to
pro Objecto aby Nawigacyą na Czarnym Morzu spra-
wić dla Województw Wołynskiego y Podolskiego gdyby
ta do skutku przyszła dopiero by te Województwa
do Wielkiego przyszły bogactwa gdzie w tym cza-
sie za Rubla Szesc korcy Żyta przedaią, ale tego bar-
dziey zyczemy, niż się spodziewamy; Druga Nego-
cyacya z Moskwą w Stambule tak uspełniaią
dzie pomyslnie y Rossya Nowego Ministra Pe-
tersona który był w Stambule po ostatniey Woy-
nie y teraz go wysłała do ułożenia Zgody z Portą,

ieżeli Francya do tego dopuści dzieła; Upatru-
iemy tu iż Moskwa y Krol Pruski usiłuią wy-
ciąc Cesarza w Woynę Turecką pod pozorem po-
mocy obiecuią mu te kraie ktore Porta w Europie
posiada, bo Krol Pruski przy schyłku życia swe-
nieżyczy sobie tego Monarchę tak mocnego y
tak potężnego zostawić aby swoich niewezy-
skał krajow; Wielkie gotuią się Eventa ale nie
tak prędko ieszcze pokaże się; Zapatruią się
Polityczni na bytność Cesarską w Francyi co ta
za Systemma [illegible] sprawi w Europie gdzie teraz
wszystkie z gruntu mieszaią się Interessa; y An-
glia szukaiąc przyiaźniey y pomocy od Fran[cyi]
naprzeciw Amerykanom ofiaruie Jey po-
wrócić Kanadę ktorą niedawno Francya straciła
aby za to 8m Woyska naprzeciw Amerykanom
wysłała; Urzędy Zagraniczne wiedomości Nowiny
Poiedynek między JW Krewuskim Pisarzem Pol[nym]
y Generałem Kozłowskim znowu wskrzeszony
Imc P Pisarz pod pretextem odwiedzenia JW Woiewo-
dziny Matki swoiey, wyiechał z tąd w kompanii X[ię]-
Radziwiłła Generała Adjutanta Krolewskiego Podkomorzyca Lit[ew]-
y obrocili się na Wołyń gdzie Generał Kozłowski z Re-
gimentem stoi y X. Radziwiłł od JW Pisarza wyzywa
tego Generała ktory odpowiedział iż maiąc w prawy
boku Postrzał niewygoiony niemoże się na prawą Rę-
strzelać a na lewą nieumie; Ale w tym Officyer przybył
z arestem od Krola Obudwóym zakazaiąc tego Poie-
dynku y miesca dyssymulować.

A. 2. Junij 1777.

319

Przybyli tu z Litwy Karmelici Bosi z Głębokiey
części WWdztwa Połockiego pozostałego z uskarżeniem
na Dekret niegrzeczny w Trybunale Wileń: z JmciPanem
Pilsztrowskim zapadły, y Radzie Nieustaiącey Me-
morjał podali, nad ktory im taż Rada deliberuie
iako daie się słyszeć iż ten Dekret nietylko nieo-
stropny, ale oraz y Niesprawiedliwy, Zapatruiemy się
wtym na Wyroki tey Rady; Xże JmćStanisław Z Peters-
burga szczęśliwie tu stanął y mowią iż wkrotce ztąd
do Berlina ma wyiechać; iwięcey tu zwiadomości we-
wnętrznych nieznamy, Zewnętrznych zaś naycie-
kawsze Nowiny od Porty, z ktorych upewniaią iż z Ros-
syą do Zgody przyidzie y tym końcem zbliżaią się Woy-
ska Rossyiskie do Granic Tureckich aby Rossya poka-
zała gotowość swoię do Woyny; gdyby Porta na kondy-
cye Pokoju zezwolić niechciała; Twierdzą Polityczni iż
to Robota Krola Pruskiego aby te Dwie poiednać Poten-
cye y mieć ie sobie przyiazne naprzeciw Cesarzowi,
iż także Dwor Austryacki odkrył te Zapędy, kiedy
tu Poseł Cesarski publicznie wymawiał iż Nasz
Minister Polski (: acz koli dawniey ~~wyprawiony~~ :)
proponował Porcie Allianssyą wspolnie z Rossyą
y Polską naprzeciw Austryi, y lubo tu tego przy-
znawać niechciano, iednak wtym wielkie

podobienstwo, iż Rossya życząc sobie tego Przymierza niechciała przez swego oświadczyć Ministra ale podobno tym końcem Naszego czyta Niewiernym czerwca cokolwiek wypięknie Negocyacią tako y ztey y Cesarza w Paryżu ktory tak subtelnie y strzeżnie podsrzedł krola Pruskiego, iż się przed oney Rewolucyi Cesarza w tę podroż nie dowiedział aż z Wiednia wyiechał;
W tych dniach JPan Wilde Consyliarz Poselstwa Dworu Rossyiskiego na tym mieyscu w łeb sobie strzelił, przyczyny prawdziwey niewiedzą, ale go wszyscy żałuią, y ja partykularnie bo był ze mną w Gabinecie po ktorym w czas Elekcyi Nay Pana z tąd się oddaliwszy był przy X[ię]ciu Repninie a potym przy Feldmarszałku Romanzowie y przy ostatnich Traktatach z Portą.
Zatym bardzo iż nie mam co osobliwego donieść chwała Bogu iż też nic niepomyślnego.

d. 9. Junij 1777.

410

Doniosłem przeszłemi Pocztami tak o Memo-
ryałach od JW Jmci Pa Hetmana WWXLtew. iako y
Karmelitow do Rady Nieustaiącey podanych
Niesprawiedliwość Wyrokow Trybunału Littgo.
w tych dwoch Sprawach zapadłych żalących się;
Zatym z Sessyi przeszło Piątkowey od tey Rady wy-
dała Rezolucya qua mediante Nakazano zewszelką
Wstrzymać się ~~Exekucyą~~ Exekucyą Dekretow fero-
wanych y na Memoryały od Stron żalących się zanie-
sione tak JPu Wolmerowi iako y JP Szelistrowskie-
mu odpowiedzieć y odpisać zalecono; Doświadczy
cały Narod Mocy y Powagę potrzebną tey Naywyższey
Magistratury, gdy Obywatele Przemocą y Niesprawie-
dliwością uciśnieni, znayduią pomoc y Protekcyą;
Upatruiemy tu iż JW JP Hetman WX przybliżył s-
ię do Dworu y Dwor do tego Urzędu, kiedy we czwartek
w Wielkich Assamblach NaySan u JW Hetmana
znaydował się gdzie iuż dawno nie bywał;
Czas JmcPan Generał Podolski odieżdżaiący stąd był
u NayPana na pożegnaniu gdzie po oświadczeniu
wiernego zawsze do Majestatu przywiązania
wyraził y to iż będzie rezydować do tego kraju
gdzie różnych Obywatelow narzekania krzyw-
dy y uciski o Jego obiią się uszy zpełny

nad niemi litością, żadną iednak pomocą tey
ukrzywdzonym bydź niemoże. Miał ten
brać Respons aby pociesźył tych Obywate
iż ciuż niedługo tey Oppressyi cierzieli pono
zostawać będą; Kotę mu znaczy rownie t
o iakoweyś odmianie koniekturuią; JPan
Bachninski Dworzanin krolewzki w pięciu
dnie wyiechał ztąd do Granicy Tureckiey na p
witanie y Opatrzenie Posła Tureckiego tu do K
y Rzpltey wyznaczonego, ktoremu codzienni
na potrzeby Jego 56 zł. płaci będzie oprocz ko
przystawstwa az od tego tu mieysca;
Za Granicy żadnych osobliwych niemamy do
wiadomości, ktore iak się okażą donieść nie
omieszkam z doczekanym przywiązaniem

R. 16. Junij 1777.

47

Jak iestem ciekawy zawsze y wszelkie grontowne wiadomości na tym bieżącym czasie, tak dziś zmartwiony y roskliwy iestem iż nieznam co osobliwego ztąd wypisać, ale chwała Bogu iż nic złego y niepomyślnego nie słyszemy, bardziey na wszystko dobre patrzemy; Przybył tu JW Jmć Pan Podskarbi NWX ~~Litt~~. rożnie tu mowią iż na Memoryały JW Hetmana W ~~Litt~~; y karme[...] ktory przeszłą Pocztą wyrażonych ma odpis dey odpowiedzie iakoby Instrumentem był Dekretow w Trybunale ~~Litt~~: zapadłych; Inni szepią iż znayduią się Plus Oferentes dania Prowentow z Ekonomij ~~Litt~~: ale ia tey wiadomości wiary niedaię, bo Nay. Pan rozpoczętych Fabryk w Grodnie do ktorych ma wielkie Przywiązanie porwie dni im upaść niedopuści ktore ten Minister prowadza y utrzymuie; dlatego bliski czas obiaśni tę opinią; Zagraniczne wiadomości także niedonoszą nic osobliwego, krol Pruski zdrow y był na Lustracyi Woyska w Prussach pod Graudiegnadzem; Tolylko piszą y uważaią że Ammunicye wielkie austryacy do Moldawij prowadzą, y że Negocyacya między Portą y Rossyą dotąd nie przyszła do Skutku bo lubo Cesarz [...] ki y Ministerium Woyny niechcą, ale Lud y Pospol[...] o opanowanie krymu y o deflinitacyą Okrętow wojennych Rossyi; na czarnym Morzu uspokoić się

nie

moze y wołaią o Woynę, Sultan uspokoiaiąc one
wielkie Zaciągi w Azyatyckich Prowincyach czyni
y gwałtem Ludzi biorą. Niewiemy ieszcze co Negocy-
acya Cesarza sprawi w Paryżu, ta bytnosć iednak wiele
w Europie obiecuie odmiany. te Ja wszystkie gdy
ma lepszych z Monarchwieniem moim wiadomosci

d. 23. Junij 1777.

402.

Namieniłem przeszłą Pocztą o Negocyacyi z JW Podskarbim Nadw: W. X. Litt. y o rożnych Proiektach do Dzierżawy Ekonomij Litt: ściągaiących się. Ta Negocyacya w przeszły tydzień takowym rozbić się miała Sposobem; Iż Nayiaśnieyszy Pan zawoławszy do siebie tegoż JW. Podskarbiego mowił w te do niego słowa: Iż gdy na ostatnim Seymie przez względy na Wykłady Skarbu Oboyga Narodow odstąpiłem Rzpltey Million złotych z dochodow moich, widząc iż Wykłady moie nie umnieyszaią się, ale owszem pomnażaią się; z tego powodu obliguię o Accessyą Provventu z Dochodow Ekonomij moich Litewskich do dopełnienia Sta tysięcy Czerw: Złotych: nie daiąc dotąd cało 60 ₰ rocznie; Na tę propozycyą JW Podskarbi reprezentował impossibilitatem iż fabryki y Wykłady gruntowe wiele Intraty zaymują; Na tę odpowiedź Nayiaśnieyszy Pan wyiąwszy Papier z opisem Kaucyi y Zaręczenia od JP. Teppera na 100m ₰ danym iako Corocznie takowy dochod z Provventow Ekonomij Litt JKrMci zaręcza się, nie wymieniaiąc żadney osoby ktora tę Summę wypłacać ofiaruie się; JW Podskarbi takowe przeczytawszy zaręczenie zmieszanym został, nie wiedząc co odpowiedzieć prosił Krola aby tę Propozycyą wziął na deliberacyą.

Nieupewniam dokładnie iaką ostatnią dał Rezolucyą, ale wnoszę sobie iż Negative kiedy positive upewniaią mię iż te Ekonomie z administracyi y Rządu Jego dalszego odięte nie będą; Co teraz aktualnie od S. Jana nastąpi ... Domyślamy się iż te całe Dzieło z troskliwości o dobro Krolewskie JW Marszałek Nadw. Kor. sprawuie y tak nam się tu zdaie iż temi Ekonomiami przez Subalternow swoich rządzić będzie, ma mieć w tym y JW Imci Pan Hetman W. Kor. influencyą swoię. Azatym co tu daley w tym nastąpi ile ta dopiero od Soboty Rezolucya nastąpiła nay pewniey y naydokładniey przyszłą donię Pocztą. Mowili iuż tu Życzliwi Prowentom Krolewskim aby Fabryki Galonow y inne ktore tak wielkie Wykłady zabieraią a żadnego pozytku nieczynią y owszem tu u kupcow tańsze znayduią się, zniesione zostały takowe y inne Remonstracye do pewney od miany w tych Ekonomiach zmierzaią; Może tu applikować Veniet fortior post Me, Czego nikt dotąd nieśmiał y niemogł wyperswadować y uskutecznić aż Wysłanie ... za Namiestnika Upewniam szczerze iż Koniem Dobra Krolewskiego y całego Dworu.

d. 30. Junij 1775.

403

Namieniłem przeszłą Pocztą o ciekawey y rzetelney Ne-
gocyacyi natym mieyscu z JW Podskarbim Nadw. Litt. tra-
ktowaney y ostrzegłem iestere sobie czas donieść de Eventu
oney aż do niniey szey Poczty; Gdy zatym cały ten tydzień JW
Podskarbi w okrutnych był obrotach y nakilkakrotnie stra-
wionych pokilka godzin u Nay Pana audyencyach gdzie
dowolnie ostatnie wz siły na swoię cyrmowę tożył do zie-
dnania sobie litosci y względow Krola, dowiedzieliśmy się
w przeszły Piątek wiecżor iż postąpiwszy 25 m. ₰ corocznie
do Kassy krolowi tak dalece iż ogolnie 88 m ₰ płaci będzie
Nay Pan tę Summę akceptował y Ekonomie mu zostawił;
JW Marszałek musi być z załosny iż dawszy kawyą rze-
telną na 100 m ₰. Krol 12 m ₰ darował, ani tego dowiedzie
się niemogliśmy czyli ta i Summa 88 m ₰ iest zaręczona
Skarbowi czyli nie. ale wątpiemy aby takowe mogło
znaleść tu zaręczenie, iakte było od JW Marszałka iasne
y pewne; Wyrazie mi trudno iakie w tey okoliczności
były tu zapędy y Intrygi, byłem iednak tego zawsze pewny
że JW JP Podskarbi z ostatnim azardem swoim dla kre-
dytu, czynności, Influencyi d. w W X Litt.m tey nieodstąpi
Administracyi, do ktorey miał zawsze preferencyą ale
za 100 m tego iednak nie spodziewałem się aby za mnieyszą
oną zotrzymał; bądz wchce JW Marszałek przyczynił Skar-
bowi Ankcyi 25 m ₰. ale za co dawniey tey Aukcyi niedawał
a teraz y od tąd zkąd oną wyciągnie? nieumiem na to od-
powiedzieć; Jeszcze tu niebstały okrutne naprzeciw JWu

Podskarbiemu

Podskarbiemu zarzuty y słyszałem iż w tych dniach
Xże Jmć Generał Podolski na kilku Arkuszach rozo
oskarzenia do Rady nieustaiącey przysłał, ia nie w
czyli iaką sprawę Impressyą, gdy iest takie uprzedze
iż te wszystkie Zarzuty, zawziętość y zazdrość dyktu
wszakże y o Posła samego Rossyi: opieraią się, wszakże
y z Peterzburga przez kooperacyą Pani Borchowey miały
przyiść remonstracye, wszystko to wątpię aby iakowy
przyniosło skutek, zostawię to dalszemu czasowi ieżeli
Przeszłey Poczty JW JX Sekretarz Rady nieustł: przysłał
mnie pytaiące się na którą Pocztę z JW Panem korrespon
odpowiedziałem na Grodzieńską, musi bydz zatym cał
do JW Pana przesłana Ztąd Expedycya.
Od granic Tureckich nie mamy dotąd wszcze wiadom
o przybyciu Posła Tureckiego na to tu mieysce wyznaczo
ale tę mamy iakoby znaczna liczba Woysk Tureckich
przez Dunay na Wołoszczyznę przeprawiła się, y że on
Woyska Austryackie zbieraią się; odgłos o Woynie tego
Roku nieustaie, ale gdzie ten Ogień wybuchnie tego dokła
dnie nieprzenikamy, mamy iednak baczną pilność na
wszystkie Strony y co się pokaże donieść nieomieszkam, iak
dorgonnie obowiązany.

D. 8. July 1777 439

Negocyacyi tuteyszey z JW Podskarbim Nadw. Litt.
ta iest dalsza Osnowa. Ze doniozszy przeszłey Poczty
Sam wie na ktorey stanęło Nayiaś. Pan zlecił na
pisac kontrakt na Trzy Trzechnia to iest na 9.
Lat, ale oprocz tego kontraktu kommissya będzie
wyznaczona koncem spisania Inwentarzow
w Ekonomiach Littg. cwyprowadzenia Dochodow
rocznych y wysłuchania krzywd Poddanych
ieżeli się iakowe ukażą; Na tey kommissyi JWJP.
kicki koniuszy kor. znaydowac się będzie, Prezesa zaś
y innych Kommissarzow dotąd nie ułozono y niewiemy.
Dotąd iednak ani kontrakt, ani Instrument tey komissyi
nie są a Majestate podpisane; Wypadła tu w tych dniach
nowa okolicznosc w ktorey JW Poseł Stackelberg odebrał
przez kuryera z Petersburga liczbę Memoryałow od Oby-
watelow W. X. Litt. do tego Dworu przesłanych na roczne
oppressye y dolegliwosci załączych się, y iako od Gwarantki
Praw y Wolnosci szukaiąc pomocy y Protekcyi, takowe
Interessowanie się Nay. Imperatorowy miał oddac Dwo-
rowi Naszemu JW Poseł y te remonstracye całe Dzieło kon
traktu y kommissyi zatrzymały, Należy zatym zapa-
trywac się na Ewent tego całego Dzieła, o ktorym tu mowią
iż gdy wprzod kontrakt podpisany zostanie y Dzier-
żawa tych Ekonomij w te same Ręce oddana będzie,
takowa kommissya żadnego dobrego skutku nie

sprawi

sprawi, bo ukrzywdzony y zażalony niebędzie mia
tey śmiałości swoie Opowiadać dolegliwości aby potym
Zemsty na sobie niedoznał, cesarze naprzyszłą Porte
zostawuią sobie ostatnią w tey okoliczności do wiesie
decyzyą. Przyiechali też Kommissarze Pruscy
y dwuy mocny podali Memoryał Końcem rozgra-
niczenia z Monarchą Pruskim ktore zawieszone
zostały zprzyczyny iż nad konwencyą Peterzburgską
zabierać kray usiłowano, dlatego ostateczney Zg
daią Rezolucyi z grozbą wtargnienia z Woyskiem do
kraiu. Jest tu pierwsza wiadomość iakoby
Cesarzowa krolowa Węgierska apopleksyą tkniętą była
o czym przez kuryerow Cesarzowi dano znać do
Francyi gdzie po tym obiecze za krolestwie Porty
Morskie y Flotty Francuzkie widzieć pragnął,
gdyby te Tata nastąpić miały zapewne natenczas
Cesarz z tak licznemi Woyskami nie zostałby
w pokoiu ktory dotąd Matka pułki żyie utrzymuie
y żadney Woyny podnieść niedopuszcza. w tym mo
mencie informuię się iż Nowina o Cesarzowey kro
lowey niewerifikuie się
Jest tu y ta obliskim Przybyciu do Warszawy
Xcia Radziwiła WWdy Wileńsk:

405

d. 14. July 1777

Gdy publicznych osobliwych nieslyszemy tu Nowin partykularnemi zatego tu nagłaszam się miejsca; Cyrkuł lowanie Ekonomiy Krolewskich w Litwie ceszcze do swego nieprzyszło skutku, ale zapewne przyidzie, Kontrakt który dotąd poprawiaią na trzy Grudnia podpisany w tych dniach stanie; y ta Dzierzawa odebrana prędzey aż post expirium tych Lat nie będzie mogła, Wszelkie skargi, zażalenia, y maią tu zadania z ktorych się tości pochodzące, dosić obszerne miał tu przysłać do Dworu Xiąże Jmc General Podolski na ktore dotąd nie zna szczególnej, te tylko miał z siebie dać explikaciją iż po ostatnich Seymikach Przedseymowych żadney przykrości ani dolegliwości Xiąze Jmci nie uczynil. Przeszłey Poczty nadeszła tu od Prymenatu W. X. Litt. Dekretow dwoch Explikacya które we wszystkie Wtorek na Sessyi Rady Nieustł. przeczytane, a dla niedyspozycyi Zdrowia Krolewskiego tę Sessyą za limitowano, w Srodę tak przeszły na Radzie wcale insze traktowano w ktorey się Materye Jch Mcw PP. Wolman y Sulistrowski dla dalszey dania Explikacyi wtey okoliczności, tu przytomni znaydują się; Niewiemy zas kiedy ta Materya przed się wzięta y rezolucyi ana tu stanie.

O Pośle Tureckim ta iest wiadomość iż iuż stanął
w Chocimie, z kąd gdy się przeprawi na tę Stronę
Woyska Rossyyskie na Podolu stoiące z tego Trak-
tatu którędy prowadzić go na to mieysce będą
wszędzie ciszę pować obligowane będą, Pak
dalej iż y tu z Warszawy gdy się zbliżać będą
na Pragę przeniosą się; Ostatnie Listy z Stambułu
iż Woysko Rossyy: Okręty Tureckie z Krymu
z Żywnością powracaiące zatrzymało, gdy Mi-
nisterium Tureckie w Stambule Posła Rossyys:
o przyczynę zatrzymania tego spytało się, odpo-
wiedział Poseł Rossyys: iż Dwór Jego Reprezalie
w tym czyniu zlecił za te Okręty które Porta na Czar-
ne Morze przepuścić dotąd niechce, wypada z tąd
konsekwencya, cz ten Spor y o Tatarye z Portą dotąd
wcale nieuspokoione, y Porta wystawiła 32 Okrę-
tów Liniowych których w tey liczbie nigdy nie mia-
ła. Pewny Urzędnik z Litwy znalazłszy Sławy Przystę-
pu u Posła Rossyys: doniósł mu o tameczrnych Czynno-
ściach y w tych dniach odbierze rezolucyą, wręcz
wyparcie nierzeczy, ale przyszłą Porta doniesie

R. 21. Julij 1777

406

Listy tą Pocztą inkludowane odebrawszy, zaniosłem zaraz Pierwszy do JW° JP° Sekretarza WK° do Krola y Rady N. adressowany, ktoremu oraz komunikowałem kopią z Laski JW Pana przystaną wraz ztą do JW° Marszałka Rady wypisaną, przeczytawszy utramque, bardzo aprobował Reflexye y zapytania Jego Pańskie w niey wyrażone, ktory List Nayś. Panu oddać deklarował, y ten Interes na czetrzeyszey Sessyi roztrząsać będą koncem dania Rezolucyi swoiey; List do JW° Marszałka dziś dopiero oddałem na ktory Respons oddać mi deklarował; Przeszłą Srodową Pocztą miano z kancellaryi tey Rady odesłać JW Panu Copią Decyzyi Officyalistow Grodowych in omnem iednak Eventum daną mi Copią przesyłam; Widząc się ze mną w tych dniach JmćP Gumielinski Instygator Korl: pytał mnie się czeliby Remissis odebrałem iakową od JWPa Cześnikowicza? ...mosić a że to było przed Pocztą odpowiedziałem negative, mowił mi zatym abym pisząc do JWPa wyraził mu, abyś z tym proceederem y zapozwaniem niechciał się spieszyć y powolnie tę okoliczność traktować raczył; nie przenikam tey przyczyny Interes ten iednak sam przez się powoli traktowany będzie, ile ztąd że cała Rezolucya zawisła,

wtych dniach iednak obszernieysię zodebrany
Informacyi ztym ze JW Instygatorem rozmowic
y przyszłą Pocztą doniesę. W Sprawie JW° Hetm.
W X Litt°. po Dekrecie tameczny y po przeczytany
aplikacyi od Trybunału daney, NayPan propo
nował zgodę ktorą reverenter JW Hetman przyią:
Xże Jmc Biskup Wilenski ma bydz super arbitrem
na ktorego tu czekaią, Inni do tey zgody zaproszeni
maią bydz Przyiaciele Strony przeciwney; Kontrakt
o Ekonomie Litt: iescze niepodpisany, ale quod
non factum fiet y to się nieodmieni: Pewny Urzędn
popiera tu mocno Interess Skarbu W X Litt° tyc
y się y bezprawia w dochodach publicznych Dzie
de się remonstrowat NayPanu, ale zabiezenie
temu iuz podobno pozne będzie; bo co Prawo kon
wokacyi Seymu o Komissyach Skarbowych y s
sobie przezornym dysponowania Dochodami
Skarbu przepisało, pozledniejsze Seymy to uc
lito y iednemu ten Szafunek w ręce oddały, dz
zenie iednak Majestatu w trzeciey Częsci Prowen
swoy naiącemu, zdaie się bydz potrzebne, y zale
temu od Woli y Powagi NayPana zawisło.
Posel Turecki aktualnie w Granicach Polskich iuz
Znaydzie, o ktorego chcynosci y wspaniałosci wiele
tu piszą od Granicy, Pay ną ktore bierze między Zolnier
Polskich rozdaie y znaczne czyni Prezenta, Wkitym bę
dzie Gosciem Warszawie y Damom Warszawskim

R. 28. July 1777

407

Iuz w negocyacyi z JW Podskarbim Nadw. Litt. osta-
tnie nastąpiło Ultimatum kiedy w przeszły Piątek
Nayś. Pan na trzy Przęsła Ekonomii Litt. Kontrakty
podpisał; Przydaiąc do tego iż JW [illegible]
na Instrument ziechania do Litwy końcem spisania
Inwentarza osobliwie po Fabrykach królewskich, niewie-
my kiedy to Dzieło do skutku przyidzie. Nota JW Pana
szcze nieczytana była na przeszłych Sessyach, Mówiłem
wczoray z JmcP Pr. Strażnikiem Litt. kommunikowałem mu
kopiię tey Noty przyznał sprawiedliwe żądanie y obiecał
w ciągu przyszłey Sessyi przypomnieć JW Marszałkowi czy-
tanie oney, atoli że bez tego Sejm nadgłośle się do JW Pa deklarował
Zamienił mi oraz iż niepotrzebny będąc, mógłby JW Pan
zrzec się swego Urzędu, który go często wystawia na zna-
czne nienawiście; Ws także chciał przed kilku Lat odpocze-
ziałem, y promowowano ten Interes za Kasztelanią
Mińską, ale żeby gratis odstąpił, czego uczynić nie mógł
żadney nie maiąc Nadgrody, za wszystko mi powtórzył
iż JW Pan mógłby się obeyść bez tey Pensyi &. ale gdy teraz
Kasztelania Mińska oddana, w tym Urzędzie nieodbywa-
telowi więc podobno czekać trzeba pomyślnieyszych okazyi.
Widziałem się z JmcP Instygatorem Gutakowskim któremu
kommunikowałem całey expedycyi, odpowiedział mi
iż w tenże sam Sens, podali także swoią Notę ale że dotąd
rezolucyi nie odebrali, niedołożywszy takowey czym
expensem te za powrotem uczynione będą na to tylko ustnie
odpowiedziano mu iż ten Wykład nadgrodzony będzie
tym się nie kontentuiąc in scripto żądaią rezolucyi.

dlatego na iutrzeyszey Sessyi przez Przyiaciol su-
cich ysgm od JW Marszałka Rady iey zadać będzie
Resolucyi Ktorey ysgm dla siebie miarę ostroż-
ności weźmie, y zapewne ta w tem tydzien nastąpi
musi bo per Augustum Sessye wakować będą;
Xiądz Jmć Biskup Wilensk: zasiadłszy na przeszłey Sessyi m-
cho mowił y reprezentował aby Dekreta Trybun: ~~[illegible]~~ a-
tłomaczone dni przeistaczane niebyły, na co żadney n[ie]
odebrał Repliki y owszem inszą do traktowania wzięł
Materyą, kombinacya zaś z JW Hetmanem WL. podobnie
pro forma promowowana była, bo ani Jmć P. Szczyt ani Jmć
Chrepowicz do tey kombinacyi dotąd niezaproszeni, y te-
Interes od decyzyi in pleno Rady dependuie; JW Podskarb
NL. podał obszerny tey Radzie Memoryał dopominaiąc się
kwarty z tych Wsiow ktore Rzeplta od Starostwa Pinsk[iego]
na kanał in Recompensam wykładow JW Hetmanowi
oddała, reprezentuiąc iż ten kanał żadnego Publico Oby-
watelow nieprzyniesie skutku d:, y to krotko do większey
irrytacyi; Poiutrze ma tu stanąć zapewne JO Jmć Pan
kasztelan krakowski wielki Gość y pożądany, dom-
ślamy się iż o Starostwo Białłocerk: będzie z nim nego-
cyacya, Posła Jedreckiego circa 10. Augl: zapewne
tu spodziewaią się; Więcey tą Pocztą nie mam o-
sobliwego wypisać z dozgonnym pisząc się poważeniem

Z

d. 4. Aug. 1777.

402

W przeszły tydzień przed samemi Sessyami Rady
Nieustaiącey kłociłem się y przypominałem JW. Mar-
szałkowi Rezolucyą na Memoryał od JW Pana podany
upewniał mię iż będzie ale nie wiem kiedy? Mówiłem
raz z JmcPanem Oboźnym Drzekońskim ten mi odpo-
wiedział iż u Nas w Radzie iak w Lesie nie wiedzą
co wprzod zaczynać maią, nie będziesz iednak (mówił
do Mnie:) JW Pan żadną przyczyną takowego w tym
spoźnienia albo omieszkania, kiedy na podany Me-
moryał swoy nie odbierasz Rezolucyi tak potrzebney
y istotney: JmcPan Instygator Gomuliński kto-
remu ta sama służyć będzie Rezolucya popiera
mocno ten Interess przez swoich Przyiaciół; Wczoray
nie było u Dworu JmcPana Oboźnego ale iutro przed Ses-
syą wszystkim przypomnieć nie omieszkam, Mó-
wili mi tu JchM niektorzy aby JW Pan choć przez
Pocztę do Przyiaciół swoich ktorych Masz po Woie-
wodztwach takowe rozesłał Pozwy a ci przez
Woźnych na Mieyscu potoczyli one y Relacye poło-
żonych z Responsem JWPana odesłali; Wpisy mogą się
zostać na ostatku po odebraney ztąd Rezolucyi;
ale względem kosztu ciekawy iestem iak
rezolwować będą; o ktory y koronni dama-
wiaią się;

Posta Turecckiego circa 11. pźr: tu spodziewaią się
a że w Stambule ułożono iż JW Hetmanowi W.
Kor: Wizyty tu in Regia oddać niepowinien,
przeto Wodz ten od trzech dni z tąd wyiechał, y
ten Poseł samemu tylko JW Marszałkowi Nad.
in absentia Xcia Marszałka tę oddał Wizytę y na
ten koniec JW Marszałek Nad: iż nie przystoi przy
mować go w Zamku gdzie rezyduie, wyprowa
dzi się na killka dni do Pałacu JWey Mci Pani Kra
kowskiey Wdowy, gdzie tego Posła przyimować
częstować będzie. Był tu ogłos publiczny o ktorym
y ia namienić mogę, iakoby JO Pani Krakowska da
ła ślub Małżeński z JW Mokrano(w)skim, ale to będzie
fałszywy ogłos iże to godny Mąż wdowie, ale nie
równy; Co się tycze Zagranicznych wiadomości
upewniaią tu przez Listy partykularne o Deklaracyi Woy
ny między Anglią y Francyą, iże Francya tak iawnie y skrycie
wspiera Amerykanow y wszelkiey dodaie onym Ammunicyi,
a gdy ta nastąpi zapewne y lądem dla dywersyi zacznie się y w
ten czas Alliansye Potencyi otworzą się, Mowią iż Austrya z Fran
cyą, y z tym Domem Burbonskim, do ktorego iuż y Portugallia
złączyła się trzymać będzie, Krol Pruski zapewne z Anglią ale
Moskwa iak się deklarować będzie, iest rzecz nie przenikniona
Krol Szwedzki iuż wyiechał z Petersburga ktorego Imperi
torowa Fregatą woienną na ktorey do Szwecyi powrocił, bar
dzo kosztowną y Laską z Bryllantami 70 m Rublow szacowną
obdarowała; Za bytności tego Monarchy w Petersburgu iako
Siostrzeńca Krola Pruskiego u nas z iakowego nie miało Pro
iektu do Polski o ktorym Gazety Cudzoziemskie namieniaią

Nie przestałem tu przypominać tak JW Marszałkowi
Rady całey JW Strażnikowi Polł. o Rezolucyą od JW Pana
przesłany, który pierwszy upewniał mię iż wprędce będzie, pozna-
łem iednak iż tak nieprędko będzie bo zabawny y zaprzą-
tniony Przybyciem tu JO. Krakowskiego którego nieodstę-
pnie bawi y z nim chodzi po Wizytach, Jmć Pan Strażnik nay-
pierwszy powiedział mi prawdę, Iż o Memoryale dopytać się
y dowiedzieć się niemoże, iż zatem że na Jego Ręce nieprzy-
szedł, Iżby był ten Interes promowował, Odpowiedziałem
iż na dobre Ręce poszedł JW Sekretarza WoKs. podług dyspo-
zycyi Jego Pańskiey, chciałem dać kopię mnie przysłaną ale
tey y nie chciał się podiąć promowować Interessu; A zatym
żeby ten Interess wdłuższą nie poszedł zwłokę, rozumiałbym
Salva JW Pana approbatione aby powtórny Memoryał wspo-
mniawszy pierwszy y referuiący się do niego JW Pan napi-
sał y przysłał go na Ręce JW Jmci Pana Strażnika Zaręczyć mogę
iż prędsza będzie Expedycya y Rezolucya, WB. wspomniawszy
pierwszy aby Rada widziała tak troskliwość Jego Pańskiey
w chodzącym sprawowaniu Jey wyroków iako też opornie
nieżywać w dawaniu Rezolucyi; Niewiedziałem wczoray
na Pokoiach JW Strażnika ale iutro mu opowiem pomyśla
że żeliby z Listu odebranego od JW Pana tą Pocztą nie sądził
na Radzie tego promowować Interessu; Niepodobna
wyrazić z iaką ludzkością y grzecznością prezentuie się
tu JO Krakowski wszystkim generalnie oddawszy
Wizyty, wzaiemnie one odbiera; ten Pan iuż tu myśli re-
zydować z Nami sprzykrzywszy sobie podleganie y
Subiekcyą Austryacką, będzie tu żył zwielką dystynkcyą.

Stanęli tu iuz Marszałek Dworu Posła Tureckiego
z Tłomaczem y Szatnym Jego przywiozszy Listy do
JW Marszałka W. Kor. za Xcia Marszałka nieprzytom-
Urzędem zastępuiącego, byli tu przyięci zwyczayną Ucztą
ale sam Poseł urażony był w Puławach gdzie w Pałacu dla
poczęcia sobie JO Xżę Jmść Woiewoda mieysca niepozwoliwszy
aby mu Pokoiów niezbrudzili, rozgniewany ten Poseł wstępu
do Xcia Wdy niechciał ani do Oranżeryi wysiąść, tylko przy
przeprzęganiu koni, nadiechała Xiężna JMść Marszałkowa
y iakolwiek konferencyą z Posłem obligowała go aby zaczekał
trochę na przybycie Xcia Generała Brata Jego, ale moment
nie chcąc czekać odpowiedział; Iż kto chce mię widzieć ocze-
znaydzie mię w Warszawie y nagle z tamtąd wyiechał, y
wczoray stanął w Piasecznie o trzy mile z tąd gdzie mu z..
czną dzisiay z tąd wysłano prowizyą, y poiutrze tu s..
nie w Pałacu Pani Enkinowy; Uchodzę wszelkiego sp..
wiedliwe JW Pana powody abyś gardził swego niewdzięcznego
Urzędu kiedy tak liczne ofiary y obietnice przy rożnych
koniunkturach nieużyteczne były się; Szepcą tu iż JW Hetm..
Pol. Litt. rezygnować będzie ten Urząd który JW Jeżyckiemu
Strażnikowi W. Litt. ma bydź oddany; y to obwieszczą da na
przyszły Trybunał W. X. Litt. JmPan Kasztelan Minski
ma bydź Marszałkiem także się domyślaią z wyższey Promocyi
Przydaią tu ieszcze iż JW Hetman W. W. X. Litt. na wyiechi
do Peterzburga koncern wyrobienia hołdu swego y od-
skania Dobr zabranych; barzo dobry wziął ten Urząd z reze-
lucyą przed siebie ziednania oraz sobie Protekcyi tego Dwo-
ru gdzie przysłużyć się niejednemu może.
Woyna między Anglią y Francyą nieodbita która zawrze
się na Morzu rozciągnie się na Lądzie; Zboże we Gdańsku
po 90 f na Laszcie podskoczyło y wszelkie inne Materyały

R. 18a Aug. VVV.

Widząc się w tych dniach z JmćPanem Strażnikiem
P. W. X. Litt.: doniosłem mu iż JWPan drugi Raport
na Ręce Jego do R.N. przysłesz o co y Sam odpowiedział
mi w lat przeszłą Poczty pisać; Rozmówiłem się
także z JmćP. Instygatorem Gumulinskim infor-
muiąc się iakie środki bierze przed siebie do uiszcze-
nia Wyroków R.N. tak iak dawniey ze mną mówił
iż na Ręce Przyiaciół rozsyła Pozwy y Relacye odbiera
pytałem się do iakiego Regestru ie pisuie Sprawy
do żadnego odpowiedział bo czeka na Rezolucyą
w tym od R.N.: ale wnosi sobie iż do Regestru Ta-
krowego każą one wpisać czego iednak swoim
nie uczyni domyślam; Co się zaś tycze kosztu dał
mi do zrozumienia iakoby Rzplta w swoim
czasie bonifikować ten chciała ale pewne dla Nie
pewnego tracić niechce; Czekać zatym koniecznie
należy wyroków w tym Nayiaśnieyszey R.N.
W przeszły Czwartek stanął y wieźdźał tu Poseł Pe-
terski bardzo z wielką ode Dworu Paradą do Miasta,
Osoba piękna przeszło 40 Lat maiący przytym Czło-
wiek grzeczny ludzki przyiemny y rozumny, przyi-
muie wszystkich częstuie kaffą u siebie y prezenta
choć mało bardzo da iednak choć po chustecce,
Sekretarz Jego doniosły JWMarszałkowi Nadtey
o Przybyciu Posła odebrał w prezencie Zegarek za 200 zł

Tłomacz Jego za 100 ꝟ. Wysłany zaś Sekretarz o[d]
JW. Marszałka z przywitaniem do Posła, odebrał
w prezencie Chustki Ręczniczki Materyjki letk[ie]
y Tłomacz królewski także podobne Prezenta;
W uroczystościach zaś Parady Przyięcia y honorów d[la]
Sułtana y Narodu swego iest bardzo delikatny y wy-
kwintny; od dziś za tydzień ma bydź Jego publiczna audy-
encya, Prezenta znaczne dla Nay. Pana przywiózł, ale te
czwieysze; od króla odbierze; W przeszły Piątek JO. X.
Krakowski przysięgę Senatorską przed Sessyą Rady wyko-
nał po którey miał krótką do Nay. Pana przemowę z uwielbia-
niem niedostępny Jemu wierności y podziękowania
iż z Ministerium Laski Nadworney na pierwsze krzesło Se-
natu wywyższony został, odpowiedział mu tym Król
z okoliczności Laski Nadworney iż Ci którzy na odwadze
kommenderować Woyskami zwykli, na czole potym
Woyska Całego osadzeni zostaią tak też Nay. Pan wyczyni
iż z ostatniego na tenczas Ministra osądził go bydź god[nym]
na Czole Senatu umieścić, y JO. Krakowski pocałow-
awszy Rękę Królewską odprowadził Króla do Izby
Rady Nieust.; od którey się wrócił wyznawszy Rze[czy]
od Niey wiz dawniey; Negocyacya z JW. Podskarb[im]
o Ekonomie zupełnie dopełniona y kopia kontraktu
12 letniego iest do Kamery oddana; Wielu pewna iż
Xiążę Stanisław prezydować na tey Kommissyi Ekono-
miczney będzie skoro tego Roku ma nastąpić, czeka
Nam tych Kommissarzów. Czekaią tu niecierpliwie w
roku Trybunału w Sprawie Xięcia Biskupa Wileńskiey
Gdy deklarowana Woyna będzie Francyi od Anglii wsp-
mniam iż w całey Europie też ogień będzie, y którzy w Eu-
ropie nie obeydą się na których Austrya y Rossya czeka
a na tenczas y Polska Nasza uwiedziona zostanie

d. 25. Aug. 1777.

Doczytuię się z Listu JW Pana y Dobrod[ziej]a iż powtorna
kopiedycya przesłana tą Pocztą na ręce JW Strażnika
Koł. Lit. do pierwszey ściągaiąca się. A że dziś iest Audyen
cya Posła Tureckiego, Iutro zaś Nay Pan wyieżdża ztąd do
Puław, Sessya iednak Rady N. interrupte trwać będą
y Interes JW Pana rezolwowany być może, Co się zaś tycze
drugiego więcey Interessuiącego, ieżeli się ściąga do decy
zyi Samego Nay Pana nie będzie mogł być z zatym tak
prędko rezolwowany aż chyba za powrotem Pańskim
circa 12. 7bris. Szepcą tu iż Nay Pan ma pierwszy Interes
w Pretensiach być Medyatorem Sukcessorow JOXcia Wdy
Ruskiego który Dział Dobr swoich miał uczynić, y który
Xże Generał przyiąć y podpisać niechce, Drugie wszakże
Obiectum całkiem Stycie twierdzą, iż ztamtąd poiedzie
do Białegostoku gdzie Maryaż ma się odprawić JW Pani
Podkomorzyny Lit. ktora niedawno rozwiodła się Siostrze
niey Krolewskiey, z Xiędzem Stanisławem Synowcem Kro
lewskim maiąc do tego dyspensę nadeszłą; ta Dama z Matką
od kilku Niedziel tam się iuż znayduie, Xże Stanisław zaś
w przeszły tydzień tam że ztąd odiechał, te koniektury daią
całkowity pozor tym zamysłom; Nawracaiąc teraz do mo
wy y zatrudniaiąc się dzisieyszą Audyencyą Posła
Tureckiego od którego wczoray przed południem przy-
wieziono Prezenta do Zamku dla Nay Pana, to iest
Cztery konie Tureckie dwa bez żadnego siądzenia
Dwa z bogatym Tureckim Siedzeniem y przy kulbace
y Nakryciu Tureckim Szabla Turecka wisiała;

w karecie zaś Materye 12. Sztuk bogatych Tureckich 12. Pasow, dwanascie Kocow przedniech y kilkanascie Sztuk Hatajow rożnego koloru Tureckich; Co się tycze Arcy podleyszą się chyba że Cnoty swoiey niece... inne zaś prezenta niewiele tu bardzo szacuią, daleko szacownieysze ztąd wyslą dla Cesarza, iakoteż dadzą y samemu Posłowi, dawne tu maią przeciwko dawce... zbrać ztąd zwykłe ale niedawać, tu Poselstwo kosztować będzie Skarb koronny przeszło 30^{m} ₶ oprocz Prezentow Krolewskich; Wielką Paradę, znaczną dystynkcyą czynią tu temu Posłowi, bo dziś 15. koni krolewskich bogato przybranych oprocz karet kilka dla Posła y Officyalistow Jego wyszlą; Dworzanie y A. koniu styrn... wazni będą; Wiem iż J W Pan pamięta Ceremonią tę... nie za przeszłego Panowania praktykowaną, oprocz ktorey do Izbie Senatorskiey Damy za Billetami w Gankach przytomne znaydować się będą; tego dnia po Audyencyi u J W Marszałka w Zamku na obiedzie będzie tam, za ...ecz Stoł drugi dla Jego Officyalow po Tureckich kucharzach zastawiony będzie, tak Poseł iako y Dwor Jego palcami z Półmiskow iedzą, przypatrzemy się tende Ich zwyczaiow y Apetytowi.

Będę tu miał pełne ucho nadomiarę Poetawy Poln. Lith.. y dać znać Porzą niewibliżą

Zagranicznych wiadomości te mamy iż znowu Krol Pruski zaporowcał ...a Lustracyą Woyska do Sląska niewyiechał; O Woynie między Angliq y Francyą nie mamy nic pewnego, ile Anglia zapatrzywszy się na skutek Woyny w Ameryce, tym czasem Francya arcyznaczne Zysku zamierzania w Handlu z Amerykanami Zyskuie.

d. 1. 7bris 1771

412

Opisuie Gazeta publiczna inkludowana
Ceremonią Audyencyi Posła Tureckiego do ktorey
niemam coż więcey przydać, iak to, iż zaraz po tey
Audyencyi Ekwipażem krolewskim albo też
na koniu swoim oddaie wizyty; Spodziewałem się
z Mowa Jego we Znaku przetłomaczona, tudzież
Respons dany w tey Gazecie pomieszczone będą
że się nie stało, starać się będę o kopie onych
ieżeli kommunikować zechcą; Na zawsze wyiazd
Pańskiej nastąpiwszy, altem Silentium u Dworu
Rada N. iednak swoie odbywa Sessye; Nie cierpię
się z JW Strażnikiem Poln. Kor. w znosząc sobie iż
zdania JW Pana przez Memoryał Jego Pańskie
powtornie te zaniesione uskutecznione zo-
staną, ile Sam osie przezemnie doprasza się;
odwołać muszę zdanie mieśiąc daną wiadomość
Marjażu JW Podkomorzyny Kor. z Xciem Sta
nisławem, ile tu Xże Sam Oyciec znayduie się
in Regia przeto niewidzę podobieństwa do
tego Marjażu, a do tego Nay Pan z Puław circa
9. albo 10. Zenl. ma tu powrócić; Interim JW P.
Marszałek Nadw. Kor. każdey pilnuie Sessyi
z tąd niewydali się w Lubelskie do Matki swo
iey

aż za powrotem Majestatis; Jakem tu stąd Dzie-
ca Podkomorzy y dowiedział się o Summie z Dzier-
żawy Dobr Ekon. Litt. głośno tu opowiada iż tę
Summę całą z Jedney Ekonomii Szawelskiey
wypłacać ofiarował; ale cóż się stało; były tego przy-
czyny arcyważne racye iż tak się skończyło; st-
scali, y to powody do przyszłego Seymu służy-
będą; Bardzo tu często my przeświadczeni iż ta Ko-
missya Ekonomiczna w Litwie nie wiele Spraw-
ie należało wprzód od tey zacząć, a potym do Kon-
traktu przystąpić, a że przeciwnie się stało, w
Pańskiey wiele się niesprzeciwia; Intrygi, emula-
nieustaią tu z których dwie Partye zrobiły się
y iedna przeciwko drugiey potężnie walczy;
Zostaie tylko Nam z daleka przypatrywać się
Ja moiey Zwierzchności życzę dobrze bo umie-
rządzie, y wspaniale z honorem Monarchy te
Sprawuie rządy, y o nic niedba będąc sam z Sie-
Panem y gdy mi dokuczać będą, gotowem u-
stąpić od wszystkiego, ale roztrząsać czynności s-
ich nikomu nie dopuszczę. O Woynie mię-
Francyą y Anglią niemasz często nic pewnego
Francya zyskuie z tey Woyny bo z pierwszey Ręki od Colonistów
kupuie Towary które przedtym z drugiey ręki od Anglików
powała, y lubo teraz Armatorów Amerykańskich w Portach swoich
cierpi, które iednak kupieckie przestrzeganie, Na to Anglia patrz-
niemoże y Flotte wysłała dla wizytowania wszelkich które
Potencyi w wszystkich; Ci się niedadzą wizytować y ztąd pewnie
Woyna

d. 8. 7bris 1777.

413

Zaczyna się trzeci tydzień iak od widzenia Nayiaśn[ieyszego]
Pana oddaleni iesteśmy, inkluduię Opisanie Zabaw y
rozrywek Pańskich w Puławach, zkąd iutro dopiero ma
wyiechać do Wołczyna a ztamtąd do Białego stoku -
ztamtąd iak wczoray upewniali na Pokoiach iż za-
pewne Nay Pan do Grodna wybieży, iakoż wczorayszey
Nocy po Gali JW JP Podskarbi Nadw. ~~Litt.~~ Lit. wyiechał ztąd Sup-
ponuiemy iż gotować drogę Panu będzie, ieżeli się to
ziści to pewnie posł 20. Wrz: przywitamy tu dopiero
Nay Pana; Wczorayszy Anniwersarz szczęśliwey Elekcyi
Jego KrMci takową odprawił się uroczystością. Naprzód
Te Deum w kościele przy biciu z armat śpiewane y grane
a potym Obiad Wielki na 60. Osob w Zamku u JW Marszał-
ka WKL; Na wieczor zaś kollacya y Bal wielki u JO. JP
Mniszcha kasztelana krakowsk. tę zakonczyli uroczystość.
Na dniu wczorayszym Gali, nayWięcey Panow y obywa-
telow widzieliśmy w Mundurach Woiewodzkich ktore
sobie na Seymikach Gospodarskich ustanowili. Upatry-
wałem wczoray u Dworu JW JP Strażnika Poll: Litt.
ale nie był przytomny, upewniono mię iednak iż nie
wyiechał z Warszawy, Spodziewam się zatym iż Interesu
JW Pana nie zapomniał, iutro zaś przed Sessyą będę
na Pokoiach y ieżeli sam nie przyiedzie przypomnę
mu Memoryał Jego Pański; Racz JW Pan mieć wemnie
dawną wolę ufność iż wszelki ~~[illegible]~~ rozkaz nieprzyniesie
mi

mi nigdy żadney Subiekcyi, zmartwiony tylko tym
iestem gdy go dopełnić tak nie mogę iak sobie życzę w
Przysłudze Jego Pańskiey, dlatego ieżeli JW Pan chcesz ięst
natmnie ręce swoie przestać Expedycyią, dopraszam się o
y mocno przyrzekam iż żadnego nie sprawi mi zatrudnie
Poseł Turecki wszystkim oddaie wizyty był w tych
dniach u JW Hetmanowey W. Litt. ktora z Garderoby swey
wszystkie Pokoie Tureckiemi Materyami meblować
kazała, ale Poseł z wielką indyfferencyą nato patrzał y
Bon de Mec flaszkę darował JW Hetmanowie, w przeszłą
Sobotę z pierwszą był wizytą u JW[go] Posła Rossyiskiego: ktory
przy paradzie znaczney Woyska Rossyiskiego tego przyiął
Gośćia y ten Poseł zdziwał się będąc zadziwionym iż
liczbę Woyska w tey widział Rezydencyi; wczoray
miał być u Posła Cesarskiego; dziwno Nam iż tak nie
rychło z swoią wizytą odezwał się do Posłow Cudzoziem.
Za Granicy żadnych osobliwszych nie mamy Now
zapatrujemy się na Eventa Woyny Angielskiey z Kolo
nistami ktorzy zeszłą kampanią wygrali y na przysz
iescze mocnieysi będą, dlatego Anglia o nowych Posił
kach od Moskwy y od Krola Pruskiego zamyśla zaciąga
Krol Pruski iest gotow wysłać część Woyska do Ameryki
aby tym sposobem iaką część Colonij na tamtym mieyscu
zyskał; Francya y cały Dom Burbonski obecnie dobrze
patrzy ile mogą z tey Woyny zyskać, y czekaią aż
Anglia iescze bardziey wysili się y wycieńczy.

Ł. 15. 7bris 1777.

474

Nayiaśnieyszy Pan aktualnie w Białym stoku
znayduie się, y in Regia circa 20. curr. oczekiwany,
tymczasem Sztaffety codziennie ztąd na tamto mieysce
wychodzą tak z Listami cudzoziemskiemi iako tez
czynnosciami na Radzie Nieustaiącey doniesionemi;
dzie w tych dniach na Radzie musiała bydź Materya
ważna traktowana kiedy z tey Rady z Expedycyą
Kuryera iutro do Stambułu do Posła Naszego wysyłaią,
czyli tamten Poseł mimo Instrukcyą swoię y zdanie
tey Rady iakową Ministrom Ottomanskim zaniosł
propozycyą, o ktorey iuz dawnieyszemi Listami
wspomniałem, y z ktorą tu Poseł Cesarski wybuchnął,
iest: iakoby Dwor Nasz zadał Allianzyi z Moskwą
Porty naprzeciw Austryi, czyli tez przez tego Kuryera
revocatorias Posłowi Naszemu wysyłaią, przeniknąć
tego iescze niemożemy; to wiemy tylko iz z Kamieniec
Gubernator w tych dniach Sztaffete odebrała, y to wiemy ze
znaczna częsc Woyska Austryackiego między Choci-
mem y Kamienicem na tamtą stronę Dniestra przeszła
w kray Turecki wtargnęła; Jednym słowem wielkie
zamachy na Panstwa Tureckie w Europie, iezeli
Cztery Potencye zgodziły się między sobą y iezeli
Francya odstąpi Porty, ktorey Siły były iey zawsze
pomocą do wzbudzenia dywersyi Nieprzyiaciołom
Francyi;; w tych dniach nad zwyczay Poseł

Poseł Cesarski uyezdzaiąc do JW^o Marszałka Nadw.
wnosiemy ztąd sobie iż takowe od Dworu swego
musiał odebrać zlecenia co y Sztaffety gęste z
do Białego stoku wychod zące sprawuią ciek.
wości; Upewniano tuż że Nay Pan ztamtąd wy
bierzy do Grodna ieżeli nadeszłe okoliczności tey
nie zagrodzą drogi; Lubo pro et contra pisałem w
dem Marszałku Xcia Stanisława, nieprzeczuię ie
szeptacze sobie iż na tamtym mieyscu przyiść
do skutku, co utaić się niebędzie mogło; w Jnd
ressie JW Pana do Rady Nl. podanym żadney rez
lucyi dać niemogę, iłe JW. JPa Sołłohuba Podl.
wiedzieć tu niemogę, a ieden o drugim nie wie
naylepiey wtedy kiedy krol ieść, Pokoie są nabi
natenczas ieden z drugim się widzi y wszystko
lepiey dowiedzieć się możemy.
Więcey niemam co wyrazić, zostawuię sobie to
żądanie moię dalszym Porotom z dorgonnym
przywiązaniem.

d. 22. 7bris 1777.

Będąc iuż upewniony o oddaleniu się z tąd JW.
Jmć Pa Strażnika Poll: Litt. nie została mi inna droga
tylko udać się do kancellaryi Rady Nl. końcem zapyta-
nia się o Rezolucyą JW Panu daną, gdzie dowiedziałem
się o wydaney dd 12. Cerw: ale iescze nieprzepisaney y
niepodpisaney, obligując aby na tę Porte wygotowana
być mogła; o czym mię upewniono iakoteż y o tym iż
w odpowiedzi swoiey obojętniey politycznie iest napisana
na ktorą do samey zapieczętowania Porty, czekać będę;
Jutro a naydaley na Srodę oczekiwiemy tu szczęśliwego
powrotu NayPana z Białegostoku, ktory w tamten ty-
dzień w Grodnie y Horodnicy przez dwa dni znaydował się
gdzie Fabryki lustrował y iedna na Gorze w Horodnicy
wystawiona gdzie pod gorą rzeka płynie na ktorey rze-
ce inne Fabryki są wystawione niezmiernie NayPanu
podobać się miała iako z tamtąd tu pisano, z wielkim
kontentowaniem na wszystko patrzał, y wszystko
aprobował, na ktorą wiadomość czekaiący JW Pan
Podskarbi Nadw. Litt: opowiedziawszy wszystkim tę wia-
domości o ukontentowaniu Pańskim z tamtego mieysca
odebraną, gdzie y sam nie znaydował się, wyprzedził tę
sztukę JW Pa Podkanclerzemu Koronl: gdy dd 11. Cerw:
w nocy wyprowadziwszy z Pałacu Jego Jmć Pa Korsakow-
skiego Siostrzeńca swego wyiechał z nim do Gdańska
z tamtąd ma iechać do Hollandyi, ożeniwszy go JPa Pala
Hollandyi z Siostrzenicą swoią ktora w Londynie
w Anglii w wielkim żyie niedostatku y ktorey tylko
Rezydent Polski dodaie pieniędzy, niewiem co z tym
go teraz uwiozł czynić będzie; Jmć P. Podkanclerzy

był tego wieczora na Komedyi kiedy tę Scenę w Pała
Jego widział, niewiem czyli ten Kawaler maiąc ieszcze
18. Lat dobrowolnie na tę akcyą pozwolił, czyli też
był przymuszony; i tego niewiemy cały JP Podkanclerzy
naprzeciw był trolandy czynie będzie za powrotem
tu Pańskim y cały Dwór Rossyi: na ten pewno który tego
Kawalera zaleciał ku bezpieczeństwo Posłowi swemu nie
z Insynuacyi JmćPani Podkanclerzyny w Peterzburgu
dotąd rezydującey. Mamy tu z Stambuła wiadomość
iż Porta wszelką Negocyacyą z Posłem Rossyiskim na ta
tym mieyscu zerwała poty póki Rossya Woysk z Kry
nie wyprowadzi, y póki Elekcya Nowa Chana nie nastąpi
te dwie propozycye iako są cięszkie y zuchwałe dla Rossyi
tak Woyna niechybna ktorą tu iuż wszyscy zapowiadaią
pogodzić one może, Inni upewniaią iż Porta takie wsto
sunkach zrobiła zerwanie przy Negocyacyi znowu do niey
przystąpiła y Pokoy choć cięszki dla siebie zawarła, y
raźli samo kurczyć się może; Jednę tylko Polityki uważa
konjunkturę dzisieyszą mówiąc iż Francya dla Inter
swego podnieca Portę do tey Woyny abo Moskwie spra
dywersyą y Zabawkę, aby Anglii podług Traktatów Su
kursu Woysk naprzeciw Amerykanom nie dała, Jed
uchoway Boże do tey z Portą przyszło Woyny, okropna
zawsze byłaby ztąd dla Polski konsekwencya a osobliwie
dla Ukrainy, Podola, J: kurier Nasz we wtorek ten tydzień w
iechał ztąd do Stambułu z Nową dla Posła Naszego Instrukcyą
Przy samey odchodzącey ztąd Poczcie wydo
byłem Rezolucyą ktorą przyłączam y iestem
Z głębokim poważeniem

416 d. 29. 7bris 1777.

Przez przeszłą Pocztę miałem honor przesłać JW Panu Dobrodzieiowi Rezolucyą od N. Rady wydaną; Tey zaś Poczty odbieram enkludowany List do JW. Marszałka tey Rady względem Rezolucyi na drugi Memoryał przesłany na ręce JW. Skarbnika Lit. szczegolnie JW Pana interessuiący; Dziwno mi iż zaraz za iednym zawodem na obydwa Memoryały rezolucyi nie wydano, ale domyslam się iż ta Rezolucya wypadła na Memoryał ktory ia oddałem iako dawnieyszy ten zaś ktory oddał JmPan Skarbnik będąc posledniey szy iako są wszystkie numerowane czekać swoiey kolei musi, A że Listu wczoray nieoddałem na Pokoiach JW Marszałkowi nayprzod że niebył u Dworu po tym naylepszy Mam czas oddać go iutro przed Sessyą, iako iest łatwieyszy przy oddaniu Listu informować się na drugi Memoryał o rezolucyą o ktorey przeszłą dopiero doniosę Pocztą; Zostawiłem tu sobie Kopią przesłaney Rezolucyi Końcem pokazania oney JW. Instygatorowi Koron. ale że tu niema żadnego muszę z nią się zatrzymać. Doniosłem przeszłą Pocztą że Raptu ztąd nie Pana Kosakowskiego przez omyłkę ale Szpot Tyzenhauza Synowca JW. Podskarbiego iako iuż ta awantura dawna y znaioma JW Panu być musi; Oraz tym Jey Mci Pani Kossakowska Matka ad Instantiam Jego y JmP. Podkanclerzy koronny iako Opiekuni tu przytomni Zapozwali JmuPana Wereszczynskiego Adjutanta Buławy Polney Lit. do Sądow Marszałkowskich za tę wiolencyą o Rezydencyi y pod bokiem Krolewskiem wykonaną.

Przypadła Sprawa y JP Wereszczyńskie stawał cum
exceptione Fori, Iż iako niebyło żadnego gwałtu ani wzo-
leniey iako ten iest rodzay Spraw Marszałkowskich tak in-
Competenter iest zapozwany: wypadł Dekret na Inkwi-
zycyą końcem wyprobowania iakowey wzoleniey. In-
certum daie się słyszeć iż JW Podskarbi ze Synowcem w
swoim zaiechawszy do Zakroczyma stawił go przed
Aktami Grodu tamecznego, gdzie Solenny zaniosł Manifest
iako z własney Woli y ochoty swoiey wdał się do JW
Stryia swego, y czyniąc przełożeństwo takim powodem aby
Publicum skompromitować, ale ta naycięższa będzie
konwikcya iż ma iuż ~~lat~~ Osmnaście iak twierdzi, wszelkie
to wyprobuią więc podług Statutu ~~Lat~~ iest sui Juris
y Sprawa upadnie. Jest tu także List Francuzki wydru-
kowany od Fabrykanta z Grodna do księcia Deonskiego pi-
sany w którym bytności Nayś. Pana w Grodnie opisuie
ukontentowanie oraz tego Pana z widzianych y założo-
nych Fabryk Manufaktur y wszelkiey dobrey na tamtym
mieyscu Ekonomiki, czyni sobie każdy iakiego to
Zrzodła wypływa y nikt nie wie, ale tu się rozne Re-
lacye z tamtego mieysca iakoby Nay. Pan mnogość Me-
moryałow odebrał, inni twierdzą iż żadnego przyim-
wać niekazał; więcey nie mam w tey okoliczności wy-
razić; Od Granicy Tureckiey nie mamy konferma-
cyi dotąd o Zerwaney Negocyacyi między Portą y Rossyą,
wiemy tylko ztąd iż kuryer od Rady w tamten bydź ni-
wystany wiozł z sobą Plenipotencyą dla Posła Naszego
we Stambule czyli do Traktatu handlowego zawar-
cia wraz z Rossyą na Czarne Morze, czyli innym iakim
końcem iest dana dotąd ieszcze niewiemy.

Mowę y Odpowiedz [illegible]
[illegible].

d. 6. 8bris 1771

417

Cały tydzień przeszły JW. Marszałek Rady chorował
y dotąd choruie y iutro pewnie czwarte na Sessyi nie będzie
W tych dniach widziałem się też z mym Imć Pan Kommisarz
Kłokocki dobry Przyiaciel JW. Pana, ktory pytał mnie się o tę
Rezolucyą ktorą iuż odesłałem, ale namieniłem iż na drugi
Memoryał szczegulnie interessuiący JW. Pa odebrać nie mogę
y w tym mam z przeszłey Poczty List do JW. Marszałka ktorego
dla choroby Jego oddać nie mogę, odpowiedział mi iż ma także
Interes widzenia się z tym Panem ofiaruie się oddać List ten;
iako Przyiacielowi Panskiemu chętnie oddałem z tą przestrogą
z względem Zaporyzowania iuż odebrana rezolucya, tylko
by na powtorny tego Pana interessuiący dopraszał się
ieżeli się mogł widzieć przez tę Pocztę deklarować odpisać
JW. Panu; Widziałem się wczoray na Pokoiach z JW. Generalnym
kim Instygatorem Kor. y rezolucyą daną JW. Panu od Rady
opowiedziałem, Zadziwiony na nię został, że my poważa
zasiadamy ex Officio w Kommissyi Skarbowey y rate mamy
pensye a iako Plenipotenci Rpltey do wszelkich Jey Spraw
Skarb opatrywać powinien Wykłady, ale widzę o tym nie myśli
li bo y na Sprawach tu Kurlandzkich miał Expens na Druk
i. te wszystko pujdzie gratis; Informowałem się przy tym
prozekucyę teraźnieyszey Grodow iak daleko iuż w tey Spra
wie zaszli, odpowiedział mi, iż z Kollegą moim podzieliliśmy
się wydztewami Ziemiami W. y wydaliśmy Grodom Terminy
do Regestru taktowego, ale to z wielką czyniemy powolnością
na tym ozięśliśmy się; Bardzo tu zastanawiaią się
nad Uniwersałem o Dezerterowie Moskiewsk. wydanym
Gazetach przytoczonych inserowanym, iż Obywatelowie
spectiwe tyrą czynić się, y pytaią się czyli Nay. Rada ma
moc

-moc nakazywać takie wydanie Obywatelom wyciągaiąc Woysko, ale na to pytanie każdy milczy. Odbieżeli oczy Wiadomości z Stambułu, że są ieden nostayney niewdzięczne iż Woyna pewna Porty z Rossyą, że takowe propozycye od Porty wydane aby Nowa Elekcya Hana Tatarsk: bez assystencyi Woysk Rossyjsk: odprawiła się, nie może tylko koniecznie Woynę wzniecić, że Rossya przeciw swoiey Godności obranego nie ustąpi Hana iako iuż od niego Posłów przyięła, ktory Poseł tu Rossyisk: o tey Woynie upewnia że że y Feld Marszałek Rumiantzow iuż wszystkie znaydzie się aby do tey Woyny przygotowanie uczynił, do ktorey gdy y Cesarz przyłączy się będą w strachu Turcy aby nie zyścił się rokowanie o nich czwłey konjunkturze z Europy wypędzić ich postanowili sobie, a Imperatorowa Rossyjsk: zdawszy Rządy Synowi Swemu Państwa Rossyjsk: postanowiła sobie w Stambule umierać, taki Miecz obosieczny wisi nad Turkami y Francya onych nie zastąpi żeby Cesarz po bytności tam swoiey z iuż tem z nią ułożył Projekt y Belgium Jey oddał z innemi awantażami ktore Francya lubi zawsze przymowić, ieszcze to Czasowi ktory nas lepiey obiaśni zostawić należy.

Przy zapieczętowaniu tey Poczty dowiaduię się z godnych Ust iż Nayl: Pan ostatecznie kupuie Buławę Pol. Lit. dla Xcia Generała Podolsk: ta Negocyacya stała się w Pokoiu do Pełtaw, y z tym się dał iuż głosić Xcie Generał iż dołąd żaden Xcie Czartoryski nie był Hetmanem, dopi ten Pan pierwszy będzie; Pamiętam że JW Pan pisałeś do mnie abym o Exspektatywy na tey Buławy dowiedział się y doniosł, spodziewam się iż ten niewdzięczni się

R. 13. 8bris 1777.

418

Jak na pierwszy Memoryał długo czekaliśmy
Rezolucyi, tak y na powtorny długo czekać należy
przy bytności tu iednak JmćPana Kłotkowskiego ktorą
wziąłem to na siebie aby JW Marszałek Rady przy-
spieszył Rezolucyą, ieden że po chorobie swoiey był na
przeszłey Sessyi spodziewam się iż ta wprędce wypadnie
o ktorey dziś y iutro przypominać deklarował się
Sprawa z wywiezieniem ztąd JPana Tyzenhauza skonczyła
się w Sądach Marszałkowsk: to iest iż JPW Wereszczyński
per Juramentum evasit, iako o tym wiecie, a
ztąd może protekcyą JPana Kossakowskiego pro-
credebita Exa: JWJP Podskarbi Nadw: Litt: miał iechać do
Hollandyi iako wdaią po pieniądze; gdzie potrzy od sta
znacznych zaciągnąć może kapitałow; Odebraliśmy
tu z Petersburga okropne o Inundacyi Nowiny, gdzie
22. 7bris Rzeka Newa ktora przez to Miasto płynie
tak nagle w Nocy wylała iż wszystkie Szpichlerze
Pałac letni Imperatorowey y innych wiele nad tą
Rzeką położonych na 10 Łokci wzwyż zalała
na kilka set Ludzi zalanych liczą w Domach y
kamienicach czekamy obszernieyszey Relacyi
osobliwie o Flocie na Morzu pod Cronstadt
że z Morza ta burza do Rzeki Newy z okrutnym
Szturmem uderzyła, ieżeli też Okręty nowo
wystawione przez ten Szturm cierpiały, niezli-

czona

szkoda z tąd nastąpi, że iuż dotąd na 10. Millionow
Rublow one szacuią w Szpiklerzach kupieckich Pała-
cach y Kamienicach, ale nayznacznieysza by była w tey
Flotcie, ale Francya z tey szkody cieszyła by się że ta
Flotta Anglii Interessom pomagać destynowana była
y Porta Ottomanska niemniey kontenta by była ktorey
Rossya woyną grozić nieprzestaie, to także wszelkie
niebezpieczeństwie pomiesza wszelkie Proiekta Rossyi,
ieżeli iest tak znaczne iak pierwsza opisała Poczta
O odmianie Buławy Polney Litt. niema iescze nic
pewnego iedno że dał 30 tys. # aby oney ustąpił, Xże
zaś Generał Podolskie postanowienie miał sobie na
ten czekać Wakans; Więcey z tąd wcale nie
mam co wyrazić y to iest z moim zmartwieniem,
W tym momencie z Godnych Ust informuię się iż JW.
Imci Podskarbi Nadw. Litt. nie do Hollandyi odiechał
ale do Pragi w Czechach żeni się z Księżniczką Austry-
acką Synowicą krolewską gdzie z Księżną Matką
rezyduie; Zastanawiamy się tu nad tym y niewierze-
rzemy aż zobaczemy, Supplikuię tegoż iescze nie głosić

Kiedy dla Tytułu szczegulnie odesłana iest z tąd
Nota iak JW Pan raczysz mi tą Pocztą donosić y to
samo wyraziłeś JWmu Xu Kłokockiemu, więc y tu do-
brze się stało iż List Jego Panski do JW Marszałka pisany
iest dotąd przytrzymany z tey przyczyny że nay przod
JW Marszałek chorował, a po chorobie wyiechał z tąd do
Xcia Prymasa; y o tym wszystkim niniejszą deklaruię
się donieść Pocztą; Przeswietna Rada teraz nayszcze-
cey Memoryałami od roznych Obywatelow na uciązli-
wość Juryzdykcyi załączonemi się, iest zabawna, ktore pil-
nie rezolwować y expedyować nieubliża. Szepcą tu
iednak sobie iakoby Departament Spraw Cudzoziem-
skich iakowes chciał y umyślił stanowić Traktaty z Po-
tencyami Cudzoziemskiemi y lubo ten Departament
nie ma mocy iak tylko handlowne opatrywać Traktaty
iako podobno aktualnie z Moskwą y Portą o wolny han-
del na Czarnym Morzu do ktorego Rossya Dniestr
aktualnie czyści y na ten koniec Posłowi Naszemu do
Stambułu iest Charakter Ministra Plenipotentiarij przez
Kuryera z tąd wysłany; upewniaią iednak iż gdy Cesarz
iak wielki z Domem Burbonskim zawarł Traktat
naprzeciw ktoremu in Septemtrione wyrownaiącą ca-
stanowić należy ligę, ten iest Cel Rossyi aby aequilibrium
w Europie wystawiła, wprzod zaś zapatrywać się trzeba
na Jey Negocyacyą ieżeli do skutku przyidzie z Portą,
czym tu bardzo wątpią y pewną z Turkami obiecuią

Woynę; Niepoięta w cżas dla wszystkich dzisieysza Ko-
junktura, osobliwie iak te Potencye Allianse formować
będą, wiemy dokładnie iż są w Negocyacyi, ta pora zimo-
wa utwierdzi one; Słyszemy zas tu iuż iż za Dniestrem
wbok Bukowiny iakowas Zaczepka między Austry-
akami y Turkami nastąpiła; Doniosłem dawniey o tym
iż znaczna Kommenda Austryacka przeszła na tamto
mieysce, a zatym konfirmacyi o tey Zaczepce czekamy;
Jeszcze y ten Głos ze Kamienca Cesarz ultro dopomina się
przyiechał tu JPan Major Vit Syn Kommendanta tey For-
tecy, Kuryerem, mowią iż w partykularnych Interessach
przywiozł tylko z sobą Expedycyą od Posła Naszego z Sta-
mbułu ordynowaną na tamto mieysce przez Umyślnego,
rozniecie iednak rożni tu tłumaczą Przybycie; bądz co chce
ia troskliwy iestem aby kray Nasz pozostały, osobliwie
od Ukrainy, Podola, y Wołynia na nowe nieszczęścia wy-
stawiony niebył; O Krolu Pruskim mowią iż w tey
Konjunkturze obojętności zostawać postanowił sobie
ale temu Monarsze nikt niewierzy. Co dalej otworzy się
donieść punktualnie nieubliżę.

R. 27. 8bris 1771

Cieszę się z Zbliżenia JWPana na kadencyą do Gro-
dna dla prędszey kommunikacyi wszelkich z tąd wia-
domości, aby tylko Pora niniejsza na to tu mieysce
przynieść Panu one tu mogła; Te dziś są nayciekawsze
y powszechnie wszyscy Politycy zgadzaią się y upe-
wniaią iż Woyna między Portą y Rossyą iest arcy pe-
wna, że ze Porta Hana dawnego Tatarskiego za
prawdziwego y istotnego Hana Krymu Całego uznała
y Woyskiem opatrzyła, który naprzeciw kreowanemu
od Moskwy walczyc będzie, a z tąd y z Moskwą Woy-
na wybuchnie, którey Rossya sama żąda gdy na ten
koniec z Austryą zawarła Traktat w czasie przeszłey
Zimy gdy X[iążę] Lobkowicz Poseł Austryacki znay-
dował się w Petersburgu; Dowodem tego iest w tych
dniach nadeszła tu wiadomość iż te Dwie Potencye
Austryacka y Rossyiska przez Posłów swoich pyta-
ły się Króla Pruskiego; Jako przez siebie weźmie Re-
zolucyą gdy Woyna między Austryą wspólnie z Ros-
syą naprzeciw Porcie nastąpi: aby się klarygował;
Monarcha ten odpowiedział; Iż te Dwory zawie-
raią z sobą Traktaty nie pytały mnie się na iaki
koniec one stanowią, Przeto mnie się pytać nie
powinny co będę czynił gdy tę Woynę z Portą
zaczną; Przydaią wszerze y to: Iż te Potencye ofiaruią
Królowi Pruskiemu Żmudź y Gdańsk aby w obo-
iętności przez tę Woynę zostawał; Zapatruiemy się

zatym na dalsze konjunktury w ktorych ciżna
Nasz kray oczalie mogł, czego się niespodziewam
gdy Turecka Woyna wybuchnie y dla ktorey Rz:
Sya całkie upewniaią cisiełnie, Kamieniec Podol:
dbywnion swoy sklad y zasłonę miała; Zapa
truiemy się cieszcie y na Woynę w Amerycie a osobli
wie na tę Kampanię, gdzie ieżeli Anglia niepo
gnębi Colonistow, większa cieszcie zaymie się Wo
na, y Francya deklarowac się będzie.
JmciPan Sztokocki wiedząc się że mną wczoray
pytał się o List od JW Pana ktorego z tey Poczty
niemiał, ieżeli cieszcie pod kopertą Jmci Pa
Grothusa nieodebrał.
Względem Batawy Poł: Litt: nie iesteśmy pew
cieszcie czyli ta Rezygnacya nastąpi, ile JW Jmci
Hetman Polny żąda 30m Z. za ustąpienie.
O JWJmci Pa Podskarbim Nadw: Litt: tę mamy
wiadomość iż aktualnie iest w Pradze, Zapew
nie Synowca będzie żenił bo temu wielką ięszcze
Edukacyą dać należy ktorey niema, a zatym
Zapatruiemy się ciekawie na obroty tego Minist.
Gazeta publiczna donosi o Incendacyi w Petersburg
ale niedonosi czyli Flotta pod Cronstadt miała
całkie nieszczęście, bo takowe taie zawsze będą

D. 3. 9bris 1772.

Widziałem się wczoraj na Pokojach z Jmci Panem Woyskim
Klokockim y pytałem się o List od JWPana do niego ordynowany,
odpowiedział mi iż żadnego z Poczty nieodebrał, tylko po-
wiedziano mu iż iest Numerowany z Poczty Grodzinli-
na Tablicy, ize przez kogoś innego odebrany, dlatego dzi-
miał bydz sam na Poczcie y sam dopytywać się o ten List
rozumiem iż zginąć niemoże dowiedziałem y to iż był
w nim do JW. Kasztelana Łęczyckiego inkludowany, odpisze
tą Pocztą JWPanu czyli go odebrał. Opisuie Gaze-
ta publiczna Zabicie Xcia Gikka Hospodara Wołoskiego
ale prawdziwych okoliczności niewyraziła które są ta-
kowe, że Kapigi Basza wysłany od Samego Sułtana
Stanąwszy w Jassach Kapitalnym Mieście Rezydencyi
tego pokazał mu Ferman aby iechał do Stambułu, ten
Xiąże odpowiedział, iż tu iest od Rossyi osadzony opu-
ścić tego mieysca niemoże, Na te słowa Emissariusz
schwycił go zaraz Nożem a Jego Assystencya ucięła mu
głowę y powieźli do Stambułu, to iest zato iż [illegible]
tę miał Korrespondencyą z Moskwą którą Porta
niedawno Kuryerowi przeięła, y ta iest prawdziwa
przyczyna Śmierci Jego którey tu wszyscy żałuią
tym bardziey iż bez takowey odpowiedzi mógł
był ucieczką salwować się ile Człowiek był zacny y
godny. Iuz się nieodmiennie pewna Woyna między
Rossyą y Portą, y Manifest Deklaracyi tey Woyny iest go-
towy którą Moskwa y pod tę porę sobie zwyczayną ma
rzecząc iżeli Turczyna przestrogą Wiosnę wybierą się
chcę ich poprzedzić tą drogą którą Cesarz chciał zrobić
za Dniestrem brukowaną w kraju od Bukowiny

od

od Porty sobie niedawno ustąpionym, tak dalece iż
Woysko Rossyi y Artylleryja Jey iak po stole aż pod
Samn Oczakow na ktoro idzie y prowadzie onę może
Będzie to Nowa Woyna między Austryą Rossyą ale o
Krol Pruski mieysce mieć w ktorey Części swoią; Udaią
Sama Moskwa prowadzie onę będzie przez Traktat
z Wiedniem zawarty, Utinam w tym Traktacie y Oi
ska Nasza wrącona niebyła, Co musi być z koniecz
y bodaj do tey Woyny należe nie będziemy krzelkie ko
jektury to Nam zapowiadaią y zabiegaiąc całey zgubie
pozostałey reszty kraju, musi się wnię co mieysce, ale ca
wszelaka perspektywa dla niey jest fatalna, a to w mie
niesie, (:mowią:) że będzie z Rossyą y Austryą; lubo przenikać
konsekwencye tych iednak nieprzenikamy na iakie kon
wmieszanie będziemy; Zostawie to zwszelką ufnoscią
Oycu Oyczyzny naszey, ktory ią szanuiąc wraz z obyw
telami y Poddanemi swemi takowych srodkow
szukać będzie aby siebie samego, Oyczyznę, y nas wszy
kich ocalił. Iż się niewdmie ni w trzy Regimenta to
Szacha, Xcia Poninskiego, y Xcia Wdy Gnieznienskiego, dostał
Ordynans maszerować do Kamieńca, y osadzie tę Forte
Porey na gwałt reparuią Chocim, Moskwa wszelkiemi
dywizyami od Kijowa maszeruie, a tadym pewna Wo
niebardzo się cieszę że miałem informacyą co doniesc; W
dzieia cieszę Nasza iezeli Woyna między Francyą y Ang
nieotworzy się, y iezeli w Ameryce dziś skonczyła się Woyna
inaczey w wladzy Europie Ogień woienny zaymie się.
Na Radzie Nieustaiący Xże Poninski podał Proiekt sposob
mnożenia pieniędzy w kraiu; a czy miał być gorszy
ale też miał zostać odrzucony, ile Rada nie miała tey W
w dzielności, takowe stanowić sposoby. Supplement
te pomyśla bardzo ostrożnie kommunikować.-

d. 10. 9bris 1770

422

Widziałem się dnia wczorayszego u Dworu z Jmć
Woyskim Kłokockim ktory odebrał Expedycyą od JW
Pana ordynowaną, y ktorą oddał JW Kasztelanowi
Łęczyck: z tą rezolucyą iż w tych dniach będzie dany
Respons aby tylko Departament Sprawiedliwości
miał swoię w szczegulności Sessyą, iako sąm tą
Pocztą dokładniey JW Panu opiszę. Wiadomości
przeszłą Pocztą wyrażone o bliskiey Woynie między
Rossyą y Portą dotąd coraz pewniey utrzymuią się
y tu Poseł Rossyisk: trzyma iescze potaiemnie gotowy
Manifest czyli oświadczenie takowey deklarowaney
Woyny w ktorey Deklaracyi y Narod Polski do tey że-
ni dać się wzywany będzie; Rada Nieustaiąca żadney
nieda w tym Rezolucyi, ale do przyszłego Zgromadze-
nia Seymu odwotywać się będzie; Trzeba się spodziewać
że y Porta Narod Polski wzywać będzie z ofiarowaniem
wszelkiego Sukkursu Pieniędzy, ale ta Ofiara w śrzodku
Woysk Rossyisk: daremna będzie gdy przyidzie do tego
złączenia się nie utrzymamy się w obojętności ale z Ros-
syą trzymać będziemy, ufam z pomyślnym sukcessem
Rzecz to od dwudziestu Lat iak te dwie Potencye Austrya
y Rossya Proiekt, ten naprzeciw Porcie utworzyły do ktorego
Exekucyi dziś Naylepszą upatrzyły Konjunkturę
kiedy Moskwa wprzod odcięła Turkom Krym y Tata-
row y kiedy Moskiewskie Fregaty iakoby kupie-

ckie

a w samey rzeczy w woienne przemienione być
mogą, stoią gotowe na Czarnym Morzu które za
pierwszą Deklaracyą Woyny pod Stambuł pó
mogą gdzie kilka bomb wrzuconych w środek Miasta
nayświęcey z Drzewa budowanego wystraszą wszyst
kich z tamtąd Turków, a Grecy y Ormianie radzi tym
Gościom będą, ani Flotta Turecka pod Stambułem
niedawno złożona z samych Turków, nie oprze się
doświadczoney woienney Flocie Rossyiskiey, takowe
tuszą rozmowy y uprzedzenia; że sama Moskwa
to Dzieło tak wszelkie na siebie bierze; Austrya ma
być z tylko Spektatorem y Lądu pilnować, przez
wzmocnioną w tym z Dworem Rossyi: ugody y umowy
Nasze Regimenta idą do Kamieńca y Cztery Pułki
Kawaleryi Narodowey; Okopy S. Troycy Austryacy
Noc y dzień fortyfikuią, tak iak Turcy Chocim y
Bender, gdzie z Polski wyszedł Robotnik któremu
po złotemu na dzień płacą; Podług wszelkich okoli
czności wnoszą sobie iż tey zimy przed Zimą ta zacznie
się Woyna nie daiąc czasu Turkom do zmocnienia się.
Dwór Nasz czeka na powrót kuryera swego z Stam
bułu, aby z tąd wyprawił Posła Tureckiego: który nie tak
znie kosztuie Skarb koronny bierze co dzień 54 zł. Ukra
dziono tu Papiery Posłowi temu y na powrót mu one
podrzucono, wyczytawszy z nich to co chciano wiedzieć.
Mowią tu znowu iż Król Pruski bardzo słaby, któremu
wszystkie wypadły zęby z krwi zepsutey.
Prośbę moię przez tą Środową Pocztę wyrażoną
Osobliwey Łasce y Promocyi Jego Pańskiey oddaię,
czyli mam się niezawodnie tego spodziewać.

423 d. 17. 9bris 1777.

Niemamy iescze ważnych wiadomości od Granic Tureckich, te tylko są ostatnie iż Poseł Rossyjski w Stambule czekał na iednego kuryera z Peterburga który ostatnią ma przywieść rezolucyą Pokoju albo dalszych Konferencyi, albo też Woyny, tey ostatniey prędzey spodziewamy się, że słyszeć rezolucyi, że dochodzimy tego stąd, iż z Rady Nieustaiącey poszły Listy Rewokacyjalne do Stambułu aby nie tylko Poseł Nasz ale y JP Chrzanowski który na tamtym mieyscu dla wszelkiey Korrespondencyi pozostał na tamtym mieyscu miał Obydwaj powracali co iest nieomylnym znakiem Woyny przyszłey, y gdy w mieszaninie bydź mamy, nasz Korrespondent wzięty byłby do aresztu. Czekamy w tych dniach na powrot Kuryera Naszego Mr Vikkety przez którego naydokładniey we wszystkim objaśnieni będziemy; Wołoski Hospodar z Bucharest iak prędko się dowiedział o Zabitym w Jassach, z całą Familią schronił się do Austryi; Notandum iż Xże zabity w Jassach był przez Traktat ostatni pod Gwarrancyą Rossyi, na co Porta żadney nie miała konsyderacyi; Nieprzestaią tu donosić iż Pułki Rossyjskie azylickie od Kijowa maszeruią; Teraźnieyszy Poseł Turecki czeka także na Listy stąd Rewokacyjalne, aby z Nas tym Posłem

na Dniestrze wymieniaią się mogli. Więcey tu nie mamy wiadomości. Podług Godney Rady JWW dał mi JW Sekretarz WK Instantiales do Prezessa Kom. missyi y do JPa Andrzeykowicza ktore dzisieyszą pocztą posyłam ale naybardziey zatuię iż JW Pana y Dobro niezastaną w Grodnie y żadnego nie będą mieć wsparcia pierwszy gdy ia sąd do tego z JPa Regenta z ktorym tu miałem dobrą przyiaźń; obaczę co wskoram ale ostatecznie zmarszczony będę gdy tey nieodbierę bo płacić tę Assygnacyą od złego dłużnika ktorą tu JW Pan Woiewoda pewniey pro persoluto dał kupcom przyiąć musiałem salwuiąc moie własne pieniądze mam tę nadzieię iż JW Pan przed wyiazdem swoim zarekommendował ten moy Interes; Przy tey okazyi będąc u JW Sekretarza namowił mi o Sprawie JmPa Rzewuskiego w ktorą y JW Pan z innemi kredytorami wchodzić miałeś, żeby Ziemstwo Wołkowyskie niesprawiedliwie osądzić miało, że JP. Biskup żadney nie miał Plenipotencyi zaciągać na te Dobra Długow ktore kazano teraz JPa Rzewuskiemu zapłacić ale nadewszystko to go zadziwiło zaś mu 6. Niedziel Więzienia nakazało y iak zmiarkowałem iż P. Rada Niel: tym zaprzątnie się Interessem. w Departamencie Sprawiedliwości są tu Przytomni Lipski K. L. Alexandrowicz K. Z. Wyszki Plater St: Insł. Kublicki, y Sekret. do ktorych iako Prezes JOXże Prymas w tych dniach ma przybydź, JO JP Krakowski iest tu ale chory na nogę. JmPan Klokocki iest tu i wczora opowiedział mi przyczynę odesłanego ztąd Memoryału dla Kommunikacyi Stronie y odpowiedzi na niego Na żadne Dobra ani w Brześkiem Przywileie ztąd niewyszły

d. 19. 9bris 1771.

424

Nieskonczoną zawsze JW Panu y Dobrodzieyowi
obligacyą za wstawienie się tak mocne w Jnteresie
Assygnacyi odemnie od złego Dłużnika przyiętey
w ktorym Interessie Mocne Sobotnią Pocztą ordy-
nowałem z tąd listy tak do JW Kasztelana Lessiskie-
wicza tako y do Jmci Pana Andrzeykowicza de JW Se-
kretarz WX. do tegoż Jmci Pana Regenta arcy szczerze
przypisał się swoią Ręką; niezostaie tylko dalszey
Promocyi y Protekcyi Jego Panskiey oddać, co w skut-
ku tak przyimę tak gdybym one zrobił, osobli-
wszey polecam się Łasce Panskiey.
Ponieważ dziś zaraz ta sama Poczta odchodzi nie
mogłem się z nikim widzieć z JJWW Konsyliarzow
ale na przeyszłą Pocztę o takowey doniosę rezolucyi
ktorą JaśnieJmć Xiądz Kanclerz W.Ł. musi odebrać.
Kuryer Nasz od dwoch dni powrocił ze Stambułu, to
iawnie ze wszystkim powiada iż w Stambule nie mo-
wią tylko o pewney woynie y nie robią nic innego
tylko same preparatoria woienne. Nasz Poseł
dziś z tamtąd wybierać się będzie z całą Assystencyą
z ktorą z tąd wyiechał co iest także pewnym do-
wodem pewney woyny, bo P. Chrzanowski miał
w charakterze pozostać tylko dla korrespondencyi
y ten zapewne powraca. Poseł tuteyszy Turecki
troskliwy y w strachu aby gdy go przed granicą

Zaskoczy Deklaracyą Woyny, aby moskiew
Za Posła swego w Stambule wzię[t]ego nie załki
ała. Radbym miał tu w Grodnie ca[ł]ko naydłu
żey JW Pana dla gęstszey korrespondencyi mocy
z ktorą do[g]odnie pisze się. Moy Jnteres
cały cze Pamięci Panskiey oddaię.

JPrzeswietnie Wielmożnemu Jmci Panu Panu Chmarze Instygatorowi W. X. Litt. Dobrodzieiowi

w Grodnie

426 R. 24. 9bris 1777

Niezkonczone zanoszę JW Panu dzięki za staranie ktore czynisz w P. Kommissyi o uiszczenie Assygnacyi przezemnie od złego Dłużnika przeięteÿ tęskliwie po iutrze czekać Poczty będę y wiadom pomyslney rezolucyi ktorą iedynie JW Panu winien będę. Przed kilką dniami miałem honor mowić z JW Sczepytem w Interessie odezwy Jego Panskieÿ y Noty od Xcia Kanclerza przystaneÿ, odpowiedział mi iż należało JW Pa Memoryał swoy do P. Rady przesłać deklarować iednak iż w tym zdaniu dla przystąpi Jego zniesie się z JW Kasztelanem Łęczyck: ktory także odebrał odezwę Jego Panskąÿ; Dokładnieÿ iednak w tym dowiedziałem się od JW. Sekretarza W. K. a ktorego będąc wczoraÿ kommunikowałem mu Listu Jego Panskiego relative do zarażenia się tu Imci Pa De Riancour sciągaiącego się; Pokazywał mi y czytał autentice wyięte z tuteyszego Grodu Plenipotencyą S. P. Biskupowi uczynioną, ona dowodzi iż żadneÿ wzmianki w nieÿ nie maß Summas Contrahendi, y że Juris periti tuteyszi zgodzili się iż przez tę Plenipotencyą Nieboszczyk nie miał Prawa zaciągać Summ; &c. y iak zmiarkowałem iż mocno naprzeciw ciągłemu Dekretowi Wołkowyisk: mowił; Uważałem tylko w teÿ Plenipotencyi osnowę Summas Reemptionales wyrażone y powiedział że to iest co in- nego, niechciałem rzeczy w teÿ materyi mowić nie wiedząc okolicznosci; Zaczął potym re

mną

mowic y namienic mi o Rzeczy ktorą Dekret
Minski na JWPana wskazał, co Xże Kanclerz p
sał do Krola aby JWPan dla Assessoryi Sądzen
był od takowego Dekretu dyspensowany, p
tałem się o tym o Rezolucyą, odpowiedział że A
Krol, ani Rada mocy nie maią bez drugiey St
ny Explikacyi uwalniać ani zawieszać, od
owiedziałem y Rzecz ciągzliwy y niesprawiedliw
Dekret Minski wypadł, ale utrzymywał iż
Sąd ten musi dać wprzod z siebie explikacyą
nieodstępnie iednak prosiłem go zatka będzie
rezolucya; Odpowiedział mi że NayPan umyśl
z tąd kreować Assessora na tamto mieysce, ale
niewie iescze kogo, o ktorym pewnie JWPan
na tamtym mieyscu dowiesz się; Potym dysk
sie prosił mię o Kopią Listu JWPana do Interessu JP
de Riaucour ściągaiącego się ktorą miał dis mut
dis sąm przepisawszy oddałem, to iest to słowo o
mieniłem gdzie było na oszukanie wielu Ludzi n
pisałem na stratę wielu Ludzi. Ktorą Kopią p
dobno JPa Riaucourowi pokaże; Poszedłszy na
Pokoie opowiedziałem o tym wszystkim JWX. Bi
skupowi Inflantsk: ktory dziwował się tey in
pretacyi Plenipotencyi zasney ktorą miał X. B
skup do zaciągnienia Summ; Naylepiey za
oświecił mię o tym JmciPan Kłokocki ktoremu t
uprzedzenie opowiedziałem; iż X. Biskup
kredytorow Brzostowskich ciągzliwych
wykupuiąc miał Moc y Prawną Plenipote
cyą

zaciągać Summ z niemi, spłacać tych
kredytorow, przeto na iedno wychodzi, nie
spłaci by był Biskup, tu JW. Krakowski musiał
by był to wszystko, y na Interes Jego te są zaciąg-
gnione od trzecich tych kredytorow Summy,
powiem to JW. Sekretarzowi tym czasem
niżeli dokładnieyszą od JW. Pana w tey Materyi
odbiorę Informacyą; z Rady nic innego nie
może wypaść, chyba do Z: Wolkowyski o Eze-
kucyą wprzod Dekretu swego odeśla.
Niemam co osobliwego z tąd donieść te same
są wiadomości które dawniey były o pewney
y nieodmienney Woynie Rossyi z Portą, do
ktorey Moskwa wszelkie ma gotowości
y Woyska te od Kijowa wielkiemi maszerują
dywizyami, y że Feld Marszałek Romanzow
iest w samym Kijowie. Traktat Cesarza
z Francyą iest tak pewny, iak niepewny
z tego, bo na ten koniec Woyny Tureckiey
iest zawarty, y za to od Cesarza Belgium
całe Francya bierze y kraie nad Rhe-
nem; więcey tu za Granicą niesłyszemy, że dzi-
sieysza Porta Cudzoziemska dla złych drog iezdzic
niezastanęła; w tych dniach Kommissya Skarbu
Kor: podała do Nieust: Rady Proiekt na Pieniądze

Papierowe do 40. Millionow wynoszące, to iest Oby
watel pokazawszy Statkiem Bonorem y Maiątkiem Swem
iż nie iest Długami obciążony, zaciąga od Skarbu
korl: Summy na mały bardzo Procent do trzech Lat
y takowemi Papierkami Długi swoie od ktorych
znaczne płaci Prowizye zaspokaiać będzie. Rozu
mie o tych Papierowych pieniądzach mowię aby nie
były na zgubę ostatnią kraiu, y z niemi się nie stało
iak ze Sztajerem Saskim ktorego Billety Krol
Pruskie wykupił y Exekucyą Woyska na zapłacen
Onych do Saxonii wysłał. Atoli ten Projekt zgada
cie szcze będzie decyzyi Seymowey, przeto na ten
czas opatrzemy Skutek Jego.

Namienił mi ieszcze JmP Klukowski iż spodziewa
Się ze Strona przeciwna JW Pana kwitować będzie
zdaię z lewego Dekretu y na ten koniec dziś kwit
w Minskie do perpesie posyła. Z czego będę się nie
zmiernie cieszył. Juz dziś nie piszę wzgęcy
w moim Interessie do Skarbu ktory szczegulney
Łasce y Promocyi Jego Pańskiey oddaię;

Ex. 1. Xbris 1777.

Nieskonczone zanoszę dzięki JWWPanu Dobro-
cziejowi za te starania około windykacyi ze
Skarbu Littgo podjęte do Zapłacenia Assygnacyi mo-
iey, a że w dalszą Sperandę poszła, uspokoić się
nad tym muszę y czekać pomyślnieyszego Czasu.
Nie na tym czwartek moię okrutne zakonczyło się
umartwienie kiedy Onegday P. Bog mego Wnuka
ktory się u mnie chował y wychował, z tego zebrał
Swiata, wczoray zaś szczęśliwie Corka moia
powiła Syna a mnie Wnuczka drugiego Życzę
y w tym wspolnym razie tak smutku iako y
pociechy, passye moie nieuspokoione znayduię
nie mam sposobliwego z tąd wyrazie, iak iż Po-
selstwo Nasze do Turek tak się nieudało iak my
sobie życzyli, y upewniaią iż Poseł Nasz nie miał
dotąd Audyencyi u Soltana Samego, tylko u
Wezyra, gdzie mu uczynić miano Propozycyę
aby wprzod klaryzował się w Casum Woyny
z Rossyą, z ktorą Potencyą Rzplta trzymać
będzie, y że Nasz Poseł nie tak odpowiedział
iak od Posła Rossyi: na taimtym mieyscu ode-
brał Instrukcyą, O co tu JW Poseł miał podać

Notę Departamentowi Cudzoziemskiemu
aby Nasz Poseł rewokowany był ze Stambułu
Co y nastąpiło, iak mowią bez Audyencyi;
y iak tu cyfrowe przydaią, iż niebardzo grzecznie
przywitany tu będzie; Co się tycze drugiey z Po
tą stała iest arcypewna y wszystkie o Niey spe
cyfiaią wiadomości, Czekamy tylko na Jey
publiczną Deklaracyą;
Poseł tuteyszy Turecki podał tu Notę do Rady
z Kupcem Mołdawskim od ktorego JmćPan
Kossakowski Marszałek byłszy Konfedera
cyi na Rzpltą miał zaciągnąć 4^m Zł. Tę Notę
do Familij Jego ztąd odesłano ieżeli iest rze
telny dług aby zaspokoiła.
Nieznam cokwięcey wtym moim pomieszcza
niu wyrazić, zostawuie tę przysługę moię
przy uspokoionym umyśle moim, wyzna
cyą żem iest z dozgonnym poważeniem.

Z.

R: 8. xbris 1772.

429

Powtarzam moie iaknayzywsze podziękowania za wszelkie wstawiania się Jego Panskie w Grodnie w Interessie moim z ktorych też wdzięczem się do Nayś. Pana samego y popierac będę tym bardziey kiedy Imć odebrał ią poszukiwac miesca moiey satysfakcyi, dozgonnie iednak JWPa wdzięczen iestem za szczere staranie Jego Panskie.

Wiadomosci tuteysze nayciekawsze mamy od Granic Tureckich z kąd ostatnia Poczta przyniesła, o przybyciu coraz liczniejszych Woysk tych pod Chocim, ale też y z drugiey Strony Dniestru o Marszu Woysk Rossyis. 15. Regimentow od Kijowa, oprocz tego Woyska ktore w Ukrainie pod kommendą Generała Prozorowskiego znayduie się, Niepomyslna iednak dla Rossyie daie się tu słyszec Wiatr, iakoby Porta aktualnie z Persami zawarła Traktat Pokoju co ieżeli się ziści, Porta obroci wszystkie siły swoie na Moskwę żadney nie maiąc dywersyi, a do tego Turcy Woynę tę przyszłą mienią być z przyczyny Religii swoiey ktorą Rossya w Krymie poniżyć y znieść chce, y tym powodem cały Lud swoy zachęca y zagrzewa do obrony Alkoranu; Mowią też iedna że Rossya naywiększą nadzieię swoię pokłada w Fregatach tych ktore ma na Czarnym morzu przed tym kupieckie a teraz woienne y w okrętach tych ktore pod pretextem kupieckich wyprawiła z nich woienne dziś uczynić może iak daleco iż będąc iuż na Czarnym morzu

ztą Flottą, za pierwszym pomyslnym wia
trem w Miesiąc stanąć może pod Stambułem
gdzie lubo Flotta Turecka dość mocna y silnie
wystawiona znaydzie się, Turcy iednak nie
sprawni na Okrętach y Grekowi wszystkich
za podeyzrzanych sobie maiąc ktorzy na tych
Okrętach służą, ile niedawno Okręt cały Bron
dla tych Greków od Moskwy przesłaney y pewn
konspiracyą odkryli, do służby tey na Okręty
woienne brać niemogą, y Moskiewskiey nie
oprą się Flocie, Jest też cs rure partykularn
wiadomość że Krol Pruski wysłał Ministra
swego do Stambułu aby te zaszłe między Por
tą y Rossyą differencye mogł poiednać y ro
zspokoić, końcem podobno Interessow Angliy
ktorey Woyna w Ameryce niepomyslnie
ciągnie się, aby Jey Moskwa Sukkurs dała
ale też podobno y końcem Interessu swego
z swoią odzywaiącą się pretensyą do Woie
wodztw Wielko polskich ktore zabrać chce
tuie y o te zapewne z Austryą y Rossyą
traktuie, y ktoremu iuż podobno te dwa
Dwory z niemi z całą ofiarują, poznawa
z tąd może iż teraz Nasze niesą cesze
ocalone od Zamysłow zawziętych Pisiadcy
Supplikuię JWPana niepisywać do mnie co Poczta chy
z Interessem bo tu opłatę Poczty podeyrzrono
za zas żadney niedomieszkam.

Dzień Rady Nieustaiącey w przeszły Piątek Ses-
syi przypadaiącey fatalnym minął przypadkiem
gdy ieden z Odźwiernych Królewskich przed samą
Sessyą zamknąwszy się w Sali gdzie zasiadaią
w Łeb sobie strzelił y pół Sali zakrwawił, znalezio
no przed nim Krucifix na Półkę y ten Człowiek klę-
czy się zabił, Zwał się Karol Religii Dyssydent, ten przy-
padek ile na takowym mieyscu strwożył wszystkich
tak dalece iż nie tylko Salę wyprzątniono Rady w ten
dzień niebyło; Przyczyny tey rozpaczy nie wiedzą
inney tylko iż wszyscy Odźwierni podaiąc do tey Rady
Memoryały swoie Rezolucyi odebrać niemogli y
ieden oddał się Biesowi na Ofiarę.
Mamy tu ostatnią Pocztą od Granicy Tureckiey kon-
firmacyą że Han Tatarski ze Strony Tureckiey w zna-
czney Liczbie Tatarów uderzył niespodziewanie na
Woysko Rossyi: w Krymie pod kommendą Xcia Pro-
zorowskiego ale Woysko Rossyi: taki dało im odpór
iż ze dwa Tysiące Tatarów zostało na placu, Moskwy
zaś ze 400. Sam ieednak Xiążę Prozorowski rannym
został y ieden Pułkownik zabity; Już za tym nie
pierwszy raz lubo nie tak znaczna zaczęła się
Zaczepka do ktorey Turcy niemieszaią się iawnie
ile podług ostatniego Traktatu Cały Krym preten-
duią być wolnym y od żadney Potencyi niedepen-
duiący, Woyska Tureckie, y Woyska Rossyiskie
ze wszystkich Stron zbieraią się y Magazyny
wielkie zakładaią, Dwór Rossyi: podług osta

tniego

Traktatu zgoda od Krola Pruskiego Sukkursu
Woyska samego a nie opłaty żadnego, iak wosta-
tniey woynie w Woynie gdzie ten swoy Sukkurs
Traktatowy z ziemi opłacił pieniędzmi, y z tąd
mowią że Moskwa wszystka wyciągnie z Polski
a Pruskie zastąpią ich mieysca w tym kraju,
czego Nas broń Boże; Z tym wszystkim mimo
te wszystkie zaciągi y przygotowania się do
Woyny między Portą y Rossyą, nietracą iednak
ieszcze nadziei do pojednania tych dwoch Po-
tencyi, ile Cesarz y Dom Burbonski ze strony Porty
Anglia y Krol Pruski ze strony Rossyi; w Stam-
bule wszelkie czynią usiłowania aby tę od-
wrocić Woynę iuż nieledwie na tym zerwali Kon-
ferencyą ale ieszcze około tego pracuią Dzieła, Por-
ta iest harda maiąc na Lądzie Woyska iuż liczne
a nay bardziey iest zaufana w Flocie swoiey pod
Stambułem wystawioney tak liczney y mocney
iakiey Turcy nigdy niemieli; Gdyby zaś do tey
przyszło Woyny, nieodbity Los Polskiey iż do niey
wmieszana by została wszakże iuż mowią iż
JP Stępkowski Regimentarz ma Woyska Polskie
ściągać na Podole pod pozorem zasłony kraiu
na wzmocnienie zaś tego Woyska albo Rossya da pie-
niędzy, albo sama rekrutować będzie, Mowią y
to iże Seym Extraordynary ma być na ten koniec
złożony, namieniaią y o konfederacyi ktorey Xcia
Sułkowskiego Woiewodę kaliskiego mianuią Marszałkiem,
te wszystkie niepomyślne Eventa od konjunktury
między Portą y Rossyą zawisły.

1131 D. 22. xbris 1777.

Wszystkie wiadomosci od Granic Tureckich potwierdzaią tę Akcyą ktora w Krymie między Tatarami Porty Partyzantami y Woyskiem Ros-syiyskiem pod Kommendą XXcia Prozorowskiego na tam tym mieyscu nastąpiła, z tym ieszcze supplementem iż gdy Tatarowie odparci y rozpędzeni z wielką swoią klęską zostali, ci rozpędzeni napadli na Miasteczko gdzie Lazareth horych znaydowałsię y tych do iednego wyrznęli, ale tych samych Tata-row podiazd Rossyiski dopędziwszy, (iak piszą:) iż ze dwa tysiące onych zatakowawszy wycieszali. Donoszą ieszcze iż Brat Hana Rossyiskiemu przeciwny Bratu będąc z partyą Turecką sprowadził 6m Al-banczykow y z Tatarami naprzeciw Woysku Rossyiskiemu stoczył się, tak dalece iż w Krymie nayprzerwsze Theatrum Belli otworzy się, gdzie coraz większe zaczynaią się hostilitates. ktore nie mogą tylko ewną Rossyi z Portą sprowadzic Woynę. Rzecz iewdmienna iż ze strony Anglij y Krola Pruskiego egocyacya w Stambule do Zgody tych Dwoch Po-tencyi trwac nieprzestaie y na Sukces oney ieszcze apatrywac się należy ktorego zyczemy, bo inaczey olska Nasza wmieszana będzie y mocwie nieprze

staię

o Seymie Extraordynaryi. y o wyprawie Woysk Au-
xyliarnych z Funduszu Rossyi, Jmć Pan Hetman
W. Kor. iż rzec Miesiąc nabawi, rozumie tu o
przybyciu tego Wodza konjekturuią, y to przydaią
iż gdyby Woysko Polskie wyszło w pole, ten Wódz
kommendy by niemiał; Nieprzestaią tu nas zbra-
szać wiadomości z Berlina iż Woysko Pruskie
Zapewne ma wkroczyć do Polski na zastąpienie
Rossyi. które wyydzie z tąd do wielkiego Woyska
Moskie, y to że Austrya mocno sprzeciwiać się będzie
aby Polska w tę Woynę z Moskwą naprzeciw Porcie
niemieszała się. Upewniaią wszelkie wiadomości
publiczne o Pięciu Potencyach sprzymierzonych
to iest Austrya, Francya, Hiszpania, Portugalia
o Piątey dokładnie domyslić się Politycy niemogą
czyli Szwecya, czyli Porta, to tylko twierdzą iż na
Moskwę y Króla Pruskiego wielkie czynią za-
miary, Co dalsze w krótkim czasie obiasnią wre-
szcie, więcey z tąd niemamy co osobliwego donieść iak to
że Kęgia w departamencie Cudzoziemskim bardzo
taiemnie traktuią Interessa y nayowięcey przy Oż...
one sprawuią.
Względem Poczty tak ordynaryiney iako y z Poczty ...
bieraiącey postanowiona płaca, chciałem tez wypra...
iż gdy niebędzie innego Interessu Pańskiego donieść m...
całkiem iż mnia dochodu z Korrespondencyą, aby JWPan...
wiadomością Ręki Pańskiey nie [illegible]

d. 29. Xbris 1773

432

Naywięcey tu mowią, a naywięcey
z boiaźnią o Woyskach Pruskich
ktore przez Polskę przechodzić
maią na Sukkurs Moskwie na
przeciw Turkom, w przypadku
teyże Woyny, y iakoby Rossya podług
ostatniego Traktatu, czy żądała
pomocy od Krola Pruskiego, ale z tąd
obawiamy się naybardziey, aby
te Woyska zostawszy się w kraiu
nie rekrutowały, Prowiantow nie
wybierały, y całkiey części porcyi
tego kraiu pod tym pretextem nie
zabrały, ile że Granice podług osta
tniego Podziału z tym Monarchą
od Polskiey Strony nie są do tąd ra
tyfikowane; Upewniaią Nas tu
naypierwsze Głowy iż te dyffe
rencye między Portą y Rossyą
mogą bydź części ugodzone
przez Przyiacielską Medyacyą,
do ktorey Potencye Chrześciańskie

przykładaią się, y takowa Nego-
cyacya w Stambule długo tra-
ktuie się. Mowią (ci w natek Polityce)
iż Dom Burbonski wysłał Mili-
ony aby zjednał y skorrumpował
Dywan do wydania Deklaracyi
Woyny Rossyi, aby ta widząc nie
pomyslną Woynę Angielczykow
w Ameryce niemogła dać Suk-
kursu Woysk y Okrętow Angli[i]
Bądź iak chce takowa w Stam-
bule Negocyacya, upatrujemy
ze wszystkich konjektur iż M[o]-
skwa od swoiey Imprezy nieod-
stąpi naprzeciw Porcie bo iuż
daleko wdała się, aby miała cofać
się; Jeszcze ktory Dzien zat-
mawszy się doswiadczemy się
skutku tych Woiennych Zami-
chow. Mowią też iż w Sprawie

z JPᵐ WWdą Nowogrodzkim
Xiądz Jmć Biskup Wilenski nie
pomyślną od Rady Nieustaiący
cey w Dekrecie o Trybunale
Zapadtym odebrał Rezolucyą
że z wielkim ztąd wyiechał
Ressentymentem grożąc Manifestem
iakoby ta Rada nie miała
mocy explikowac y przeistoczac
Dekretow, Mowią ze cżrwie iż
wszystko czekaią takowego Manifestu
by na Sądzie Seymowe tego porwała
Senatora. Więcey tą Pocztą nie
mam w donieśić aż na przyszło
y zawsze dozgonnie piszę się.

d. 12. Janrý 1778.

434.

Wiadomosci publiczne osobliwie Zagraniczne wzmagaią się coraz bardziey dla Spekulacyi Politykow; Dnia onegdayszego przyszła tu Sztaffeta o Smierci Elektora Bawarskiego, ktory w Munich na Ospę umarł, co się niewdomiey, bo iuż o ta iest wiadomość, że trzy Regimenta Austryackie do tego wtargnęły Elektoratu, tym koncem podobno iż Cesarz to Elektorstwo do korony Cesarskiey przyłączyć usiłuie, Niewiemy ieszcze co na ten krok Inne pocznie drą Potentcye, iako to Francya, Elektor Palatini Rheni ktory do tego Xięstwa ma pretensye, a osobliwie co pocznie Krol Pruski ktory z Domem Saskim y Bawarskim stante ieszcze Vita tego Elektora pewne Familij zawarli Pactum, y zapewne Krol Pruski w tey koniunkturze Woyska swoie z Saskiemi złączyć zechce dla utrzymania wspolnego Interessu, Obie ciią wszyscy iż ten Ewent pewną w Imperiu Sprawi Woynę, czekamy na dalsze iakie w tym nastąpią wiadomości; Niebez fundamentu w dawnieyszych moich Listach namieniłem o Woyskach Austryackich iż te Rossyi pomagać

mogą, kiedy aktualnie Same Woyska Letkie Austryackie Hussarow, Kawalerya, przez Węgry do Transylwanij maszerowały y z Granicy Polskiey także na tamto udały się mie- sce, zapewne nie innym Celem tylko naprzeciw Turkom, wszakże do tego czasu między Mo- skwą y Portą cesarze żadna nie stanęła ugoda y Rossya Swoiey nieodstąpi Impreryi, lubo ob- ticą mocno iż Potencye do tey pomagaią Me- dyacyi ale dotąd nic pewnego niemamy, y bardziey Woyny ciałe Pokoiu spodziewai się kaią, chybaby ten Ewent w Imperiu iakowo wielką kidawnym uloczeniu Sprawie odmiany wszakże to wprzedce obiaśnić się musi;

Była w Sobotę ~~[illegible]~~ Extraordynaryina (Rady Nieu- Sessya dla Rachunkow Litewl. naprzeciw ktorym Arcyzacowo mówiono iż nie są dokła- dnei, Że od Ostatniego kwitu za 4. kwartały, na- Za trzy iak podano bydz powinny, Że Czopowe tylko 200tn f. z Xięstwa Całego położono, a w- dzą dobrze iż ledno Wdztwo Brzeskie y Xięst. Żmudzkie ten sam czynieło Dochod a gdzież n- ysta W.X.Lit. Że Woysku miano zapłacić

akwitow nieprodukowane, bo niepłatne
JKMće mowiono y dowodzono naprzeciw tym
Rachunkom y JW° Marszałka Nadworl. z onemi
wysadzono do examinowania dokładniey-
szego takowych Rachunkow. Jak tu uwa-
żamy iż można na te Rachunki zawzięć się.
List WPana oddałem Jmci Panu Ogrodzkiemu Sekreta-
rzowi Korl.: ktory przeczytawszy mowił do mnie, a cóż
ten Interes do Nas regulować się ma, odpowiedziałem
iż w Memoryale do Rady N. podanym obszerniey
informować się będzie; a dobrze replikował mi,
Widziałem się potym z Jmci Strażnikiem P. Lith.
ktory mowił do mnie abym go nie wydawał
iż ma do promowowania tę Expedycyą z ktorą
upatrywać czasu y pory będzie aby onę ogłosił, że
naylepsza będzie okazya gdy ztąd cały Dwor to jest
w ten Czwartek do Korzenic na Polowanie oddali się
na ten czas. Departament Sprawiedliwości w ten
weyzrzy Interes y swoię wyda rezolucyą.
Posłowi tuteyszemu Pieczkiemu zapowiedziano
aby co swoię wybierał się w drogę, że za powrotem
Nay Pana 1mo Febr. będzie miał Audyencyą Poże-
gnania.
Niezkonczone moię wyrażam podziękowanie

za

obesłaną mi Procesyą do Kuchni ktorą z tych dziasiąt
trac Spodziewanie tak prędko odebrałem z dorganny
do Usług Pańskich pisząc się poleceniem . p.

436

d. 19. Janry 1778.

Emissarius z Expedycyą na tötu mieysce od JW Pana dosc pilny y baczny na Interessa Panskie obchodzi y zaprasza JWW konsyliarzow na Sessyą Departamentu Sprawiedliwosci ale dotąd cżesciey bezskutecznie bo komplet niewiem czyli czwarty był w tę Sobotę, Wtenczas nak tyydzien ychod nonfaciem, tak ile po wyiezdzie krolewskim czas y porę upatrywac naleźy. Jako Jmci Pa Szeryta pilnowac będzie, a Jmci Strachik dawny Przyiaciel niewod pisze sie. Mam dobry pressentyment iż ad Vota pouydzie ten Interes. Po Smierci Elektora Bawarii nadeszły tu partykularne wiadomosci iż Elektor Palatini Rheni quà Succesor przybiegłszy do Munich Rezydencyi Miasta, iak prędko Elektor umarł, tak zaraz roskazawszy Bramy zamknąc, odebrał przysięgę et homagium od Osob tak Stanu Cywilnego, iako teź od Woyska, y wszyscy mu na wiernosc przysięgli, od tey Epoki niewiemy co się daley stało, wiemy tylko iż Cesarz z Regimenta do Bawaryi wysłał, Krola Jmci Pruskiego zamysły czwarte dotkadnie niewod kryły sie, namieniaią tylko iż Protestacyą swoią do Ratisbony przesłał naprzeciw Pretensyi Elektora Rheni sądząc byc z Saxonią rowniez blisko tey Sukcessyi, iako teź pokrzywdzoną; NB. Elektorat Bawarski przez Traktat

Westphalskie zniesiony, salvo ostatniego Possesso-
A zatym o tę Sukcessyą mniemaią wszyscy że bez
wylania krwie nie obeydzie się, Trzepią tu iż Sa-
xonia ustępuie krolowi Pruskiemu Luzacyi
Jemu przyległey aby z Woyskiem Jey dopomogł
do opanowania Bawaryi. Zapatruiemy się co
Poczta na dalsze z tey koniunktury Eventa osobli-
wie iak wniey Krol Pruski postąpi sobie w kto-
rey Moskwa była by mu arcy potrzebna y dlatego
mocno usiłuie u Porty aby się z Rossyą zgodziła
Porta zaś widząc to żądanie Rossyi tym bar-
dziey iest zuchwalsza y Moskwie na żadne
Propozycye zezwolić niechce chyba Dwor Ro-
syiski od swoiey odstąpi pretensyi to iest od
Krymu y Nawigacyi Czarnego Morza, coby by-
ło z ostatniem poniżeniem Rossyi gdyby od tych
dwoch Punktow odstąpić miała, Widziemy
iawnie iż Moskwa naprzeciw Porcie nie popiera
tak żwawo Propozycyi swoich iak przed tym
aby tylko z honorem wyniść mogła, ale też
wiemy iż Dom Burbonski fomentuie Portę
dlatego ciekawie zapatruiemy się na skutek
Negocyacyi we Stambule.

d. 26. Janrij 1778.

437

Gdy Nayś: Pan cesarz ten cały tydzień polował w Kozienicach postanowił sobie; przeto wiadomości żadney nie wiedząc się y nie rozmawiaiąc ieden z drugim, iak w Lesie trzeba; Co do wewnętrznych Interessow nie mamy nic osobliwego donieść bo te wszelkie spokoynie sprawuią się; Co do zewnętrznych nayciekawiey zapatruiemy się na dwie Strony, z iedney Bawarya, z drugiey krymskie y Stambulskie Interessa w tey koniunkturze oznaczać będą Elektor Palatini Rheni iako Sukcessor cały opanował Bawaryą y po przysiędze wykonaney wiernosci Jemu, Całe Granice tego Kraiu Woyskami swemi y Bawarskiemi osadził y na ten widok Woyska Austryackie które w depozyt Elektorat ten zabrać y trzymać usiłowały, od Granic tych cofnęły się, y do tego cały Interes y wszelkie pretensye od innych Sukcessorow w Negocyacyi przez kuryerow traktuie się, do nawet y to iż kuryerowie ustawicznie z Berlina do Drezna a ztamtąd do Munich przechodzą, Doswiadczaią iesz tego iż Krol Pruski popiera pretensye Dworu Saskiego do Bawaryi których pretensyie Elektorowa Saska Wdowa Siostra rodzona N. Elektora Bawarsk. a Matka

Elektora Saskiego zrzekła się favore Syna swego
Azatym Elektor Palatine Rheni maiąc tak mocnych
Pretendentow Cesarza y Dom Saski zaktorym kro
Pruski wstawia się, ieżeli ktorych Xięstw y Dobr
Allodyalnych od Państwa Bawaryi nie odstąpi prez
Negocyacyą, co przez Woynę więcey stracie może;
y Skutkiego predzey nie okazą się, az aura następ
w ktorey Woyska maszerować będą mogły; Co się
tycze Sprawy y negocyacyi z Turkami tacie szcze iest
w robocie, ale Woyska Austryackie y Rossyiskie na
kwaterach tych Pogranicznych wielkie zakładaią
Magazyny, ieszcze czas nie przyszedł ktory naswy
nas wszystkich ciekawych; — Poseł Turecki Pe
ecki odebrawszy od Departamentu Cudzoziemn
Notę koncern uważenia swoich Interessow y przy-
gotowania się ztąd na powrot wpodroz swoią,
Odpisał iż nie ley Noty słuchać powinien, ale
od Dworu swego od ktorego gdy Revocatorias od-
bierze wybierać się ztąd niechybnie, y dlatego kury-
era ztąd do Stambułu wysłano.
Słychaćto że Biskupstwo Zmudzkie ma być z oddani
JmuD Biskupowi Inflantski; o Inflantskim ieszcze nie
wiemy; Nayiaśnieyszy Pan dla Interessow ważnym we
Czwartek mapowrocić z polowania ile y aura prestka
dzaLowom dbybyć w tęg tek następnej Rady nieustaiącey.

438 d. 2. febr. 1778.

Powiozł ztąd Emissarius JWPana Rezolucyą
a Consilio permanenti daną, ktorą czytałem Począ-
tek y Motiva wniey wyrażone bardzo Pracowicie y Spra-
wiedliwe ale konkluzya y decyzya oboiętna, dla tego
poiąc niemogłem aby ten Sąm Sąd Ziemski ktory tak
uciążliwie osądził, miał uznać y rozeznać czyli Spra-
wiedliwe nastąpiło zaskarżenie; Czatym życzę ztąd
wszystkey aby JWPan unikaiąc wszelkich trudow y wy-
kładow chciał się nakłonić do kombinacyi ze Stroną
ile y w Trybunale przy dzisieyszey Przemocy niepewny
Sukcess nayspr awiedliwszey Sprawy. W przeszły
Piątek na Radzie unanimiter nominowany JmciX
Biskupa Inflantsk. Żmudzkim ktoremu Sąm win-
szowałem Inflantskim JmciX. Szczerakowskiego Pisarza
Kor. Sekretarza Rady ale aby aż do Seymu tę Sprawę zrobić
Funkcyą, Pisarstwo Kor. JXu Alexandrowiczowi ma
być oddane, Elekcya na Wdztwo Brzeskie niewiemy
kiedy nastąpi mowią że XXięciu Radziwiłłowi Podkomo-
rzemu Lit. ma być oddane, Podkomorstwo JmciPa Ty-
szkiewiczowi co ma Synowicę Krolewską; Z Wia-
domości Zagranicznych pewna iest wiadomość że
między Cesarzem y Elektorem Palatini Rheni o pre-
tensye do Bawaryi pewna stanęła zgoda y Cesarz
za znak tey przyiaźniey posłał Order Złotego Runa
temu Elektorowi y tym sposobem iedna uspoko-
iona pretensya, nie zostaie tylko druga Domu

Saskiego za ktorą Krol Pruski wstawia się gdy z
ta przyidzie do kombinacyi, te wszelkie Zamachy
Woienne uśmierzą się, Naypewnieysza Woyna mię
dzy Francyą y Anglią do ktorey wszelkie są appa
rencye y iuż lu mowią iż iest aktualnie deklaro-
wana ale o tym czekać należy Konfirmacyi, iż Fran
cya zawarła z Colonistami Traktat handlowy przy
znawszy im Independencyą iako wolnemu Narodowi
Cała Anglia woła o Woynę przez zemstę na Francuzow
Ze Stambułu to tylko piszą iż na tamtym mieyscu
pod utratą Życia iest Zakaz surowy wszystkim
aby kto kolwiek wspomniał o Woynie, Co Politycy
rożnie tłumaczą aby Porta nie pokazała się ze spra-
gnie Woyny, a tym czasem iak naywiększe czyni
do niey preparatoria, w Krymie zaś Woyna nie
ustaie y Chan od Porty osadzony, często napada
na Chana Rossyiskiego y to Woysko razi, obaczemy
co iescze w tey Negocyacyi Medyacya Pruska sprawi.
Jest tu y ta wiadomość że Garnizon Rossyiski
z Torunia wychodzi y Woysko Pruskie na ten
zastąpi Garnizon, niewiemy iescze na iaki
Koniec, czyli że Woyska Rossyiskie iak dawniey mó-
wiono z Polski wyndą ku Granicom Tureckim
y Pruskie ie osiędą, czyli też że Krol Pruski to
Miasto w swoie obięcie chce posiąść a po nim
y Gdańsk oparcie do czego iest wszelkie podobień
Poseł Turecki circa 10 7bris miał Audyencyą [illegible]
Pożegnania y w kilka dni potym z tąd wyiedzie

d. 9. Febr. 1778.

439

Dość tę porę karnawału gdzie na samych rozrywkach y Balach maskowych dni swoiey trawią, nieznayduię co osobliwego z wewnętrznych tuteyszych donieść okoliczności; Na ostatniey Sessyi Rady N. był spor wielki między JW Kanclerzem W. K. s całą Radą ktory Sąd ma rozeznawać Privilegia Juris Caduci y ten Minister utrzymywał że Sądowi Assessorskiemu ta Cognitio przynależy, y na wszystkie ta kwestya poszła gdzie trzy tylko wszystki miał za sobą JW Kanclerz, Inne poszły aby ta Cognitio do Protocollatu należała ktora się wywodziła ex Privilegio Juris Caduci JmP. Czerniewszczowi na Dobra w possessyi JmciP. Chorążego Kor. będące nadanego będące, y ktore JmPan Czerniewski z Regimentem Weyskiwy zaiechała granicy y ma z nich 30^m^ Roczney Intraty wyd. Dawszy potym Mandat do Assessorskie gdzie od JmciP. Chorążego stanowano cum exceptione Fori y do Rady N. udał się ktora tę wyzsey wydała Rezolucyą; Upewniaią że JW Urzędu Pocztowe Lett. oddane. Xięciu Radziwiłłowi Podkomorzemu Lett. Podkomorstwo JmciP. Mniszchowi Czesnikowi Kor. Czesnikostwo JmciP. Bilinskiemu Staroście

Garwolin: za ustą pewną dawniey Laskę Na
dworz. Kor: Pretensye Sukcessyie po Elektorze
Bawarskim dotąd iescze nie zaspokoione lubo
zdawało się iż Cesarz iak przeszłą wyraziłem
Pocztą miał się iuż zgodzić z Elektorem Palatin:
są iednak wiadomości iż ta Zgoda bez wiado
mości y dołożenia się Domu Saskiego nastąpi
który tak znaczną maiąc pretensyą zasięgnął
Rady y pomocy Krola Pruskiego y aktualnie
upewniaią iż Krol Pruski bierze w swoy Zołd
Woyska Saskie z Artylleryą, y swego Woyska
dodaie iescze 12 m aby tę Pretensyą Dworu Sa
skiego popierał, Woyska Cesarskie iedne poszły
do wyzszego Palatinatu Rheni w possessyie tego z
Elektora będącego, Drugie ku Granicom Saskim
z Czech maszeruią, a ztąd iescze niepewni ie
steśmy Woyna czyli Pokoy in Imperio nastąpi;
Między Rossyą y Portą miała nastąpić Ugoda
ale o tey konfirmacyi nie mamy, to zas mamy od
Granic Tureckich że Woyska Rossyiskie nie przestaią
maszerować y do nich się zbliżać, gdzie oraz zna
czne zakładaią Magazeny: Poseł tuteyszy Tu
recki iutro ma Audyencyą u Xcia Marszałka
z Pożegnaniem a w przyszły tydzień u Krola
z wielką onę odprawi okazałoscią.

d. 15. febr. 1778.

440.

Naynie kawsze dziś Zagraniczne wiadomości osobliwie Elektoratu Bawaryi o ktory lubo iuz upewniaią iz zestrony Dworu Wiedenskiego Pretensye wszelkie są zaspokoione przez Cessye niektorych Miast y Prowincyi temu Dworowi, zestrony iednak Domu Saskiego takowe pretensye cale nie ułozone, ktore krol Pruski utrzymuie y Woyska Saskiego zaten koniec 18m w Lotd sztoy zaign, aby złączywszy one z Woyskiem swoim dał wsparcie temu Domowi nie wszystkiey rokuią aby ta Bawarya Woyny nie wznieciła; W sobotę wieczorney rozeszły się tu wiadomości ze krol Pruski nagle niebezpiecznie zachorował ze Potzdam Pałac Rezydencyi Jego y Bramy zamknięte stały, czeli to pewna: ze Minister tuteyszy Pruski kuryera w tę Sobotę dostał, Zapatruiąc się wszyscy niecierpliwie na dalsze z tey okolicznosci Nowiny ztindom zyiś rozywszy się pomyslny w Europie Sprawiły Odmianę; Ze Stambułu ogłos o pewney Woynie znowu rozchodzi się, Ze konferencye z Ministrem Rossyi zerwały się u Porty, ize ta nietylko do konferencyi z JP Zegielinem Ministrem

Pruskim przystąpić niechciała, ale oraz y Med
yacyi Krola Pruskiego nieprzyięta y opewney Trak
nie między temi dwiema Potencyami dokładnie
tu wzrzysty twierdzą, iakoż Woyska Rossyiskie nie
przestaią maszerowac y tu Poseł Rossyiski o
kupno Zboża na 400m korcy kontrakty uczynic
zlecił, y ta cżęść dzisieyszą Sytuacyą wzory za Gran
cą wszego do lWoyny stosującą się, Cwałsze obia
sząc Eventa. Odebrałem tu List JW Pana przez
Adres JPa Perneta z ktorego uważam mocne ukon
tentowanie iż Sprawa Jego Pańska znalazła pod
porę Sprawiedliwości y pomyślnego Jey Życzę za
konczenia.
Tu z tego Mieysca niemam co osobliwego donieść
ile podczas wesołego karnawału tu ustawiczne Ba
choć wesrzodku niedostatku y biedy Sprawiących się
Poseł Turecki na Audyencyą Pożegnania zachorował
y dopiero za tydzień one odprawi & ultimis z tąd
wyruszy się

d. 23. febr. 1778.

441

Lubo wszystkie Gazety Cudzoziemskie o kombinacyi Cesarza z Elektorem Palatini Rheni do Sukcessyi krajow Bawarskich upewniaią ktora nontam liberter quam reverenter dla potencyi Austryackiey nastąpic mogła; Wsiedzwie iednak Nas zyon Krola Pruskiego nie słyszemy tylko o strasznym armowaniu na nieochybną z Cesarzem Woynę; kiedy iuz na trzy Części po 50.m Woyska Pruskie podzielone, iedno Comes Lam Krol, drugie Krolewicz Henryk, trzecie Xiąze dziedziczny Brunswicki kommenderowac będą, oprocz tego Woyska Saskiego 20.m w Zołd pruski y 12.m Saskim Zołdem złączy się z Woyskami Pruskiemi, ze Woyska tak pretensyą Saxonij do Bawaryi windykowac będą iako y Krol Pruski własną swoię odzyskac usiłuie y iuz Krol Pruski zaniosł Cesarzowi propozycyą iz ieżeli z Bawaryi Woysk swoich niewyciągnie natychmiast mu Woynę deklaruie, y na ten koniec Dedukcya Praw y pretensyi Pruskich iuz iest gotowa w Berlinie, ale oprocz tego iuz tu mamy pierwszą wiadomość ze Woysko Pruskie z Kliwij Julią y Berg w Palatinacie Rheni opanowało, tym Prawem iak przydaią, ktorym Cesarz Bawaryą opanował y większą Część Palatinatu; iednym słowem pewna Woyna między Cesarzem y Krolem Pruskim, iak prędko tylko Woyska maszerowac będą mogły, Zapatrujemy się czesto na Francyą albo Potencyą, Cesarz nietylko Pactum Familij

ale

ale y Traktat ma zawarty y Woyska Francuzk[ie]
ku Rhenowi zbliżaią się będą y na tę Woynę Millio[n]
Francya zbiera, nie tylko Lądem ta Woyna pocią[g]-
gnie się ale y Morzem z Anglią zacznie się y ten o-
gień woienny w całey zaymie się Europie; Międ[zy]
Portą y Rossyą iescze żadnego upewnienia o p[o]-
iednaniu nie mamy, y owszem bardziey do Woyn[y]
iest apparencya y Portę Dom Burbonski fomen[to]-
wać będzie aby Moskwa żadney też dywersyi c[es.]
Imperio nie uczyniła, mamy od Granic ostatnie w[ia]-
domości iż Część Woyska Tureckiego Bosniackie[go]
w stroiu Husarskim z flintami y Bagnetami p[od]
Chocimem stanęła który ubiór iest niezwyczayn[y]
Turkom, czekamy na dalsze Ewenta które strasz[nym]
rozlaniem krwie grożą wszystkiem, aby nam kray
Nasz w tym srodku ocalał.
Granice Ruskie otwarte w tych dniach dla przywozu
Zboż wszelkich z Wielkiey polskie y to pewną rzeczą że Woy[-]
ile dość miał Magazenow krol Pruskich napełnionych w[oy]-
sku y od kilkunastu Lat te zamknięte były granice iedna[k]
teraz one otwarte znayduią się aby to co będzie dla Woysk
z tych Magazenow, w ktorym Zbożem dopełniono
Na przeszłey Sessyi w Piątek w Radzie Nieł: Interes Xcia Rad[zi]-
wiła z P. Saturgusem traktowano ktory dotąd Dobra trzymał
y Prowent in vim pretensyi swoiey wybierał, a że represen-
towano iż nie iest in Statu do odpowiedzi za ten Prowent ze-
brany y pretensye jego niektore pokazały się nierzetelne prze-
krzyskiego się w tey Radzie stanęło podług zdania Jmci Pana Za-
moyskiego o ktore ta Rada go wprasżała, aby Administratora
z Xięstwa Litt.go wybor uczynił aby ci temi Dobrami rzą-
dzili y Prowent z nich JPanu Saturgusowi oddawali.
W Wdztwo Brzeskie Litt. iescze nie oddane bo Xże Radziwiłł Po-
komorzy Litt. tego wakansu przyiąć nie chciał.

Z. 2. Maij 1778.

442

Jeszcze zapatrzmy się na skutki tak wiel-
kiego przygotowania Woyennego Krola Pruskiego
że z Berlina każda Poczta potwierdza o ruszeniu
się bliskim Woysk tych, o wyprowadzeniu Armat
y iednym słowem o wszelkiey za ostatnim ode-
braniem Ordynansu gotowości do Marszu; Tym
czasem namieniaią iż kuryerowie biegać nie
przestaią z Berlina do Wiednia y z tamtąd na
ostatniego oczekiwano kuryera przez ktorego
Pokoy albo Woyna deklarowana będzie; Namie-
niaią y to iż Cesarz Jmc zaciąga Medyacyi Dworu
Rossyi: iakoż w przeszły tydzień Dway kuryerowie
Cesarscy tu do Posła tego przybiegłszy z tąd znowu do
Petersburga pospieszyli; Zapewne Krol Pruski w tey
okoliczności Sukcessyi Bawaryi musi co zyskać
ieżeli nie więcey to przynaymniey Juliię y Bergię
co Palatynacie Rheni do szczętu przystępuie Clewij
ustawia się y za Domem Saskim aby w tey kon-
junkturze zyskiwał co z Krolem Pruskim straci.
Nieufamy iednak aby ta Woyna z Cesarzem nastą-
piła, iże Cesarzowa Krolowa poki życie oney nie
dopuści tak to sobie mocno przyrzekła, chybaby
Pretensye Krola Pruskiego tak nieznośne były iż
przymuszoną byłaby na to zezwolić Woynę. Jeszcze
ten Miesiąc na Negocyacyi minąć może ale potym
Pokoy albo Woynę deklarować muszą, Krol Pruski
w swoim przygotowaniu daleko iuż zaszedł, aby

bez Awantażu znacznego odstąpić miał.
Między Portą y Rossyą upewniać nie przestaią iż do Woyny przyiść nie, ile Woyska z obudwóch Stron Lądem y Morzem coraz więksie przybywaią y Francya na ten ogień dmuchać będzie aby Rossyi zabawkę sprawiła, y on czasem in Imperio ułatwić mogła Interessa, wszakże ciez Listy partykularne namieniaią iż Część Woysk Francuzkich ku Strasburgowi zbliżać się będą na pomoc Cesarzowey in Casum Woyny z którą ma niewątpliwie Przymierze ex Pactu Familiae.
Ex Regia nie mam co osobliwego donieść ile że Nayświętszy Rozrywkami kończącego się Karnawała zabawiaią się y Rada nie zostaie a dopiero w ten Piątek reassumowana będzie.
Jezeli JW Pan na tey kadencyi w Grodnie będzie iako się spodziewam odeźwie się z akcygnacyą przezemnie wdługu nabytą S. ... do ciego y od Dworu mocne mieć będzie wsparcie; pociągna ztąd do Grodna od Dworu JmP. Piętkowski de Leskow mey dawny y wielki Przyiaciel y ten może popierać będzie pretensyą. Ja cedna Osobliwszey Łasce Jego Pańskiey polecam

Z. 9. Maij 1778.

Odgłos Woyny nieochybney ze wszystkich Stron
Nas otaczaięcy daie iuż zacznie wierzyć iż w tey
koniunkturze z nieszczęśliwoscią Kraiow y zgubą
Ludzi zeyście się musi; A nay przod te straszne
gotowosci w Kraiach Krola Pruskiego zawczesne
bydz nie mogą bo na trzy Części podzielone Woyska
z wyznaczonemi Kommendantami iuż w tey znay
duią się sytuacyi iż ostatniego do Marszu czekaią
Ordynansu; Jest tu partykularna relacya takowa
Poseł Pruski od Cesarza odebrał w Wiedniu rezolu-
cyą, na wniesienie takowe iż Monarcha Jego za-
dziwiony że Cesarz Jmc uczynił z Elektorem Pala-
tini Ugodę bez referencyi y dołożenia się Krola Pru-
skiego, Na co Cesarz Posłowi odpowiedział iż się
niedziwował nigdy kiedy Krol Pruski także
rozne poczynił Konwencye bez dołożenia się
Cesarza, iednak okazuiąc Krolowi Jmci Pruskiemu
Przyiazn swoię zaraz kommunikował Konwen-
cyi zawarłey z Elektorem Palatini; Po tey Audy-
encyi X[iąże] Kaunitz Pierwszy Minister [illegible]
Posłowi Pruskiemu dał odpowiedz iż [illegible] Krol

Jmć Pruskie wybierał sobie Pokoy albo Woy
y czeli zyczy sobie aby Moskwa z Portą Woy
niemiała ta Spokoyność czyli Woyna od Fra
cyi y Austryi zawisła; a z tąd mamy pewien
dzenie że Allianssya między Francyą y Austry
nieochybnie nastąpiła: Rżeztał też cze Kró
Pruski kuryerow do Francyi y do Peterzburga
aby przez Negocyacyą Pretensye Jego z Domem
Saskim złączone do 15. Millionow Rynskich
wynoszące przez kongres y zesłanych nań
Ministrow ułożone bydz mogły, niewiemy
iednak czeli Dwor Wiedeński do tego trakto-
wania nakłonic się da, bo nad to łakomy aby
z tych krajow co zabrał chciał co uydzie, ten
Miesiąc okaże Zgodę czyli pewną Woynę, Tym
Czasem Woyska Austryackie do Czech zastępuią
Woyskom Pruskim drogę, zbieraią się, zarowo
wzaiemnie y Woyska Pruskie iedne od
Magdeburga przez Lipsk ku Egre, Drugie
ze Slązka ku Czechom masżerować będą

Ultimam Trzecie od Częstochowy, iedne od Bielcz Drugie przez Wdztwo Krakowskie nieweszły do Gallicyi, iże w tych dniach z Krakowa nadeszła Sztaffeta z Krakowa iż tam Woyska Pruskie pokazuią się, y z tąd od Rady Nieustaiącey z przeszłey Sessyi Wtorkowy poszedł Ordynans do Kommendanta Krakowskiego aby żadnych Woysk do tego Miasta niewpuszczał, a że y Część Woyska Rossyiskiego w tymże Mieście dano z tąd Notę do Generała Romanijusa o podobny Ordynans y Regiment Generała Goltza na zmocnienie Garnizonu Polskiego iest ordynowany do Krakowa, y w Gallicyi w Kordonie Woyska Austryackie zbieraią się y do Wieliczki Dwa Regimenta weszły. Z tym wszystkim na dalsze iuż iuż zapatrywać się należy Ewenta; Od Kamieńca odebrali też Skrzy Raport iż Woysko Rossyiskie Ozon Wiel powyżey tego Miasta rozłożyło się, Regiment Kozłowskiego wyszedł na zmocnienie Garnizonu w Kamieńcu, y Pułk Narodowy Kurdwanowskiego około tey Fortecy iest stanął, y poczynaią

iz między Portą y Rossyą nie ochybna nastą
Woyna, że Chan Partyi Tureckiey wypędził
na Rossyi z Moskalami y aż pod Kaffę onyż
Rossyą y zapędził, Więcey niemam o Woynie
między Potencyami namienić, ale o domowe
Lubelskiey wyrażę. Iż w ostatni Wtorek na Red
tach JchMćPP. Zaięczkowie Officyerowie JW. Het
mana W. K. attakowali JW. Rzewuskiego Pisarza Po
podrzucony iakis Billet wierszami szczycący
tych ze Officyerow sprawił supozycyą iakoby
tegoż JW. Pisarza miał bydź rozrzucony, z tą Kape
aby JmćP. Pisarz wyznał że taki a takie one napis
nie maiąc tey podłości w sobie obiecywał że pe
wiedział y z tąd wielki powstał tumult aż się
rozjechali, Nay Pan zaraz areszt PPu Zaięczkowe
na Odwach wysłał y Sąd Marszałkowski za
zwał P. Zaięczka do Sądu o zgwałcenie Spokoy
ści Lubelskiey, Sprawa na Inkwizycye poszła, ty
Czasem tu uważaią iż rzecz sceboldyrowana
była przez Zawziętość y Intrygi rożne ktore tu d
ią się, JW. Hetman chciał bydź z explikacyą u
Pana ale nie mogł się widzieć, X. Sapieha Genera
Artyllery i w Sklepie Zaięczkowe znaydował, a
a z tąd wewnętrzne Zemsty y zapały Coraz ba
dziey swoy wzrost biorą, Urzam Luchy ci spo
się chudko

D. 16. May 1778

445

Jeszcze dotąd ani Woyna pewna ani Pokoy pewny in Imperio nie okazuie się, Krol Pruskie naprzeciw swemu zwyczaiowi bardzo iawnie swo ie do Woyny przygotowania czynił, chcąc podobno ustraszyć Austryą, y doiakowey z tym Dworem przystąpić o pretensye do Bawaryi Negocyacyi lecz podobno nadzieię zelesarzowa krolowa przy rzekła iż puki żyie żadney niechce prowadzie Woyny ale gdy kraie Jey attakowac kto będzie, bro nie onych będzie musiała, tym końcem Woyska Austryackiego znaczne Corpus do Czech przystą piło, gdzie Laudon deklarowany Felt Marszałek z Arcy Xięciem Maxymilianem miał iuż z Wiednia wyiechać do Pragi aby na wszelki Ewent gotowi byli y na Zamysły Krola Pruskiego zapatrywali się da kordon założono nad Wisłą w Lordanie y Gallicyi stanęło tego Woyska 30m. zastaniaiąc kray ten od Slązka gdzie Woyska Pruskie zbierały się, tak dalece iż cze kaią na siebie te Woyska ktore wprzod z nich ag gressorem będzie; y tak ktoo konkluduią Polityci, iż kiedy Krol Pruski swoim uzbrojeniem siłe chciał ustraszyć Austryą, aby ta zawszelkie poczynione na tę Woynę wyklady w samey istocie rzeczy Krolowi Pruskiemu nie wypowiedziała Woyny, ale Woyska z Włoch y ex Belgio ad Impe

rium

maszeruią, z Węgier y Croacyi letkie przyby-
waią Woyska, będąc do tego pewną iż Rossya przez
Zabawę swoię z Turczynem Alliantowi swemu
Żadnego Sukkursu dać niemoże; Przeszły Mie-
siąc Woynę tę cum Imperio naylepiey wszystkiem
obiaśnił; Piszą zaś niewątpliwie iż Porta podała
w Stambule Ministrom Cudzoziemskim Notę
z Jedenastą Punktami Żażalenia swego naprze-
ciw Rossyi y Okręt Wenecki zaięła do odesłania
na nim Posła Rossyisk: do Wenecyi aby go u siebie
swoim kosztem w Zamku Siedmiowieżowym nieutrzy-
mywała co tu za pewny Znak Woyny tłomaczą,
iakoż Woyska Rossyiskie na Ukrainę ciągną-
cą się y Magazyny Wielkie zakładaią, iakoteż
y podchodem Tureckie Woyska ściągnione
Zapatruiemy się co z takowey wyniknie goto-
wości; Straszą Powietrzem które w Jassach
w Mołdawii pokazać się miało.
Musi iuż być z JeoWPanu wiadomo iż Xiąże Biskup
Wileński w Radzie Wil. wygrał Sprawę z JeoWWdą
Nowogr: y przy Dekrecie utrzymał się.
Interes móy z Assygnacyą do Skarbu WXLitt-
reguluiący się Ordinem na tey kadencyi przypomnieć
JeoWPanu, który Interes JmciP Pułkownika Lessera od Dwo-
ra wysłany będzie popierał na tamtym miejscu z JeoWPa
prezentować się będę. Udałem się tu do Samego Pana
w tey pretensyi y znalazłem łaskawe względy Pańskie
iż JMć Król oddał Assygnacyą z kwitem JmciPana Chorąże-
mu Litt. Wolmerowi, Załączył in scripto tę satysfakcyą
JmciP Wolmar w tych dniach z tąd wyjeżdża do Grodna.

d. 23. Maij 1778
446

Jako dawnieyszemi Listami donosiłem o pe-
wney Woynie między Austryą y Krolem Pruskim
taksa wiadomość coraz bardziey szerzy się y iest
dotąd nieodmienna tym bardziey im iuz teraz par-
tykularne Listy z Saxonij donoszą że Woyska
Pruskiego 40 m y Saskiego 12 m złączone Pruskie
od Magdeburga przez Saxonią do Czech wtargnęło,
gdzie z drugiey strony Woyska Austryackie ściąg-
nione są m Cesarz y Feld Marszałek Laudon
kommendę trzymać będą, kilka Obozow Austrya-
ckich liczą, w Gallicyi krolewicz Albert z Gene-
rałem Lasy kommenderowac maią z Małey Gallicyi
Woyska te ściągnione za Krakow nad Granicę
Śląską gdzie także Oboz Pruski znayduie się,
W całey Gallicyi za kordonem nietylko werbuią ale
y Gwałtem Ludzi biorą, to samo y u krola Pruskiego
czynią, iednym słowem na straszną zanosi się
Woynę y nadzieię iuz wszyscy tracą aby przez
iako Mediacyą Interes Sukcessyi Bawarskiey
do iakiey miał przyiść ugody; Upewniaią że
iż Francya która Traktat Westfalski gwaran-
towała y Pokoy in Imperio utrzymywać dekla-
rowała y do tego Podziału Bawaryi między Au-
stryą y Elektorem Rhenskim nastąpionego nie
interessowała się y owszem przeciwną bydz dziwa-
dzyła się ta Francya weszła w Allians z Krolem
Pruskim

y Moskwy wziąć miała, czeżeli się to ziści
te trzy Potencye przeważą siłę y Moc Austryacką
iuż tu sobie tłomaczą iż takowa Alliansya
pomyślną dla Polskich Interessow mieć może
influencyą; ale obawiamy się bardzo aby Rossya
z Turkami zabawna nie była tym bardziey aby
Alliantow swoich niewspierała, przysedł tu Kur-
yer z Petersburga z wiadomością że Chan Tatarski
z pomocą Moskwy ze wszystkiem zniósł Chana
Tureckiego tak dalece iż temu Zwycięzcy cała pod-
dała się Krymea, ten Ewent bardziey zarrytuie Por-
tę która podług Traktatu zgodziła zawsze aby
Krym wolny y niedependuiący od nikogo zosta-
wał y owszem nayusilniey tego zgodziła aby Mo-
skwa z tamtąd ustąpiła. Wczoray gdy Nayias.
Pan miał wyiechać z Zamku na Obiad do Xiężny
Kanclerzyny gdzie zawsze w ten dzień obia-
dował, przybiegł Kuryer z Kamieńca Podolskiego
y Nay Pan zostawszy w Zamku zamknął się
w Pokoiu gdzie długo pisał, wnosiemy z tąd sobie
iż osobliwe z tamtego kraiu nastąpiły wiadomości
czeżeli iuż woysko Tureckie z pod Chocimia ta-
mtey Zaczepki przeszedłszy na tę stronę Dniestru
niewczyniło y ta odebrana wiadomość w tych
dniach obiaśni się. Żałuię bardzo iż Jewstach
wygodnie mieć niebędę gdzie Pułkownik Dessew
Osterola po pieniądze z tąd wysłany bertey pomocy
Jego Pańskiey niewiem czy mogę wykierować Interes
ile że JP Wolmer Chorąży W.Ł. któremu Nay Pan ten Z.
lecił Interes chory niekiedy do wygody nal y zawyna
traciu Nadzieię. Oddaię się statecznej Łasce Dobrodzie

D. 30. Maj 1778.

447

Do tego iednak czasu tak Cesarz iako y Krol Pruski armowac się, Woyska sciągac y Artylleryą sprowadzac nieprzestaią, Pierwszy do Czech, Drugi do Słązka y do Saxonij; Cesarz po Radzie woienney da 13 tego miesiąca odprawioney na ktorey Cesarzowa Krolowa Matka znaydowała się y wziętą Rezolucyą podpisała, zaraz tego dnia to iest: d. 14. Curr. ztamtąd wyiechał do Pragi y nie spodziewanie stanął w kwaterze Feld Marszałka Laudona, gdzie wszystkie sciągaią się Woyska y zkąd na trzy Obozy podzielone zostaną; Krola Pruskiego naprzeciw Cesarzowi w Pradze, oczekiwano w Wrocławiu, y gotowość wszelka do Marszu Woysk Pruskich we 24. godzin znayduie się do ktorych Regimenta z latych Prass aktualnie są w Marszu iednym słowem na iedno tylko hasło te Woyska z obu stron czekaią; Z tym wszystkiem Polityci przerękaią iż ta tak straszna do Woyny apparencya może się iescze Pokoiem zakonczyc, iezeli Cesarz powolnieyszy będzie y ustąpi tak Krolowi Pruskiemu iako y Domowi Saskiemu iakowey Części z podziału Sukcessyi Bawarskiey y iezeli iako mówią osobliwie dopuści może te wszystkie Ofiary dla okupu Pokoiu y ocalenia krwi ludzkiey; Są tu wiadomości iz Krol Sardynski z Francuzkiey czyli Pruskiey insynuacyi sciągnął wszy Woyska stanął z niemi na Granicach Lombardyi y gdy w Czechach czyli Słązku ta zapali się Woyna Krol Sardynski dywersyą czyni Cesarzowi we Włoszech dawno do tego Panstwa maiąc pretensyą; Francya in Imperio

mieszaią się niebędzie ale pewną mieć będzie Woynę
z Angliią, ale iako iest przeciwna temu Dwór Elektora Ba-
ryi, tak Nieprzyiaciół Cesarzowi mnożyć będzie. Zapa-
trzmy się na te codzienne Eventa o których doniesie.
Jako Wczoray tyż dzień mieliśmy tu wiadomość od Kom-
mendanta Kamieńca Podol: że Turcy z Chocimia wysła-
wszy Podiazd na tę tu Stronę y sprowadzili Furaże od
Obywatelów zakupione, gdzie przy tym spotkanie się z Mo-
skwą nastąpiło ze stratą Moskwy, takżeto raportowano
że Basza Chocimski odezwał się za co Moskwa we wsi Dłu-
blisko pod Kamieńcem na strzelenie z Armaty zakłada
Magazyn Wielki, na co Kommendant Kamieńca deklaro-
wał z tąd wydać rezolucyą swoię, którą mu z tąd ale
bardzo obojętną mu dano, iże nie iesteśmy w tym stanie
temu sprzeciwić się Woysku, W tych samych dniach [illegible]
Poseł Rossyiski oddał Notę Departamentowi Cudzoziem
donosząc iż Ob^m Woyskatego maszerować przez Pol-
y Litwę ku Granicom Tureckim aby Obywatele Zy-
wność wszelką temu dostawiali Woysku, y na to
trudna tu była odpowiedź, aby kogokolwiek przymu-
szać do dostawienia onych, ale każdy Obywatel sprzeda
kiedy mu dobrze zapłacą, o takowey Nocie oddaney na-
odmienić się iako y o letrynie pewney Rossyi z Portą
Zwycięstwo w Krymie Chana Tatarskiego z pomocą
Moskwy nad drugą Partyą zotrzymane potwierdza
iakoteż y straszne Okrucieństwo w Fortecy Kaffie po
tey Wiktoryi przez Moskwę wykonane, gdzie Małych
y Wielkich w pień wycięto nie [illegible] się, Co do reszty
dalszych czekamy tu wiadomości które punktualnie
wyrazić nie ublożę.

d. 6. Apr. 1778

448

Zamach woienny między Cesarzem y Krolem Pruskim
o Sukcessyą y Podział Bawaryi ieszcze się dotąd niezaię-
cił ale iest bardzo bliski, Ostatnia Poczta z Berlina przy-
niosła że Krol Pruski de 5ta Curr. z Potzdamu przez Lusacyą
do Saxonii miał zapewne wyiechać, Garnizon z Berlina
y Potzdamu 30m składaiący iuz stamtąd ku Saxonii
wymaszerował. Drugie Corpus Woyska z Prus ściągnio-
ne pod Grudziądz pro 11: Curr: mabydz zebrane y tam
Wisłę przeprawi a z tamtąd albo przez Wielką Polskę
do Szląska albo do Gallicyi udać się et utinam od Zabora
Żupp Wielickich kampanii nie zacznie; Z drugiey strony Woy-
ska Cesarskie do Czech y Morawy ściągnione y sam Cesarz
w Pradze znaydować się ma na obroty Woysk Pruskich zapa-
trywać się będą, ws zakładzie tu upewniaią Listy iż na Gra-
nicey Szląskiey y Czeskiey o Furaże czyli Dezerterow zecra-
cie vytu spotkanie się, bo przez Wrocław kilkadziesiąt Wo-
zow przeszło zranionych; Woyska Cesarskie kraiow y Gra-
nic swoich mocno pilnować będą aby Pruskie podług zwy-
czaiu swego nie wpadły y nie opanowały, ale rozumieią że
Saxonia nieszczęśliwa na Teatrum Belli naypierwsza
wystawiona będzie, iże Elektorowa Wdowa naybardziey
popiera pretensyę Sukcessyi Bawarskiey y przez uczy-
nioną konwencyą z Krolem Pruskim ktoremu Lusacya
przyległa mabydz zatę pomoc ustąpiona, tę całą wznie-
ciła Woynę, y Cesarz naymnieyszey Części kraiow ustą-
pionych y podzielonych odstąpić niechce, y tę Woynę
wszelką usilnością prowadzie postanowił sobie,

Gdy ta Woyna zacznie się, bardzo długa y krwawa będzie; Nayważnieysza w tey konjunkturze ciekawość gdzie się Moskwa obróci, y czyli mieć będzie woynę z Portą, czyli nie. ile ta Woyna o Sukcessyą Bawarską nowe Systemma w Europie zapewne sprawić może y ile Posła Tureckiego w Wiedniu obecność zapewne dla odnowienia Traktatu z Austryą, takowa Negocyacya y z Rossyą influencyą mieć może; Poseł Angielski z Paryża bez pożegnania Dworu wyjechał, co iuż pewną woynę między temi Potencyami znaczy, ile Francya Traktat swoy zawarty z Ameryką Dworom sobie Sprzymierzonym iuż kommunikowała, o który ta Woyna z Anglią zaynie się, bo dotąd Anglia exclusive sama ten Handel z Ameryki prowadziła y dopiero z drugiey Ręki od Angielczyków w Europie wszelkie kupowano Towary, teraz zaś przez ten Traktat Francya Hiszpania y Cały Dom Burbonski wolny ten Handel z pierwszey ręki z Ameryką mieć będzie; Zapatrujemy się na dalsze tak okropne Eventa, które powszechną w Europie grożą woyną.

Listy Cyrkularne wyszły do Senatorów, Seym zaś podług Sancitum ostatniego Seymu po S. Michale złożony będzie. więcey ztąd nie mam co donieść cale, tylko iż wszelkie u Nas panuie deficit. Z Grodna gdzie wysłany od Dworu JP Pułkownik de Lesseur po Summę Millión Czterykroć Stotysięcy zaległe z Prowincyi wydo dotąd ani wykołatać iescze nie może.

d. 20. Apr. 1778.

449

W przeszły tydzien Minister Rezydent Pruski
oddał tu Notę Departamentowi Cudzoziemskie
mu z doniesieniem: Iż Monarcha Jego wysy-
łaiąc Woyska swego 40m z Prus Zachodnich
żąda od Rzpltey wolnego Przeyscia tych Woysk
przez kraie Polskie; Na tę podaną Notę Rada
Nieustaiąca iuż po limicie Sessyi swoich zło
żyła Extraordynaryjną koncem dania Rezolu-
cyi wedley okoliczności; Iż lubo reprezentuie
Rzpltą między Seymem, iednak dyspenso-
wać się nie może bez Rzpltey w tak ważney
Materyi takowego dopuscić Przeyscia Woysk
przez Państwa Rzpltey y owszem zanosi
prośbę swoię aby Krol Imc Pruski takowe
Przeyscie Woysk chciał odwrocić od Państw
Rzpltey &c. &c. ale tego nieuczynieł bo iuż Pierwsza
Kolumna stanęła około Poznania kiedy ta
Nota oddana była y iuż przeszła koło Rawi
cza idąc do Sląska zabieraiąc wszędzie Lu
dzi w wielkiey połowie po Miastach y Mia
steczkach zgodnych do broni; Druga Kolumna
idzie na Kalisz, Trzecia tu na Rawę

12. Mil od Warszawy, areszta wszędzie p
cą Monetą; Ta kolumna od Rawy niewie
gdzie się obroci, iezeli nie ku Krakowu y
Gallicyi; Co wprędce obiaśni się. Dotąd tez
Lubotu iwiele mowią: (Zadney Zaczepki m
dzy temi Woyskami znaczney niebyło; K
Pruski ledwo stanął w Wrocławiu zara
Woysko z tego Miasta pod Glatz ordynow
y sam zaraz dniem y nocą na tamto m
sce pobiegł, gdzie Austryacy wynieść ch
ale Woyska Pruskie pospieszyły; Zadney
drogi niemasz do poiednania między tem
Dwiema Mocarstwami, y to pewna że Fran
w tey konjunkturze łączy się z Krolem Prusk
y to uskuteczni iż między Rossyą y Portą
do zerwania Pokoiu nieprzyidzie, y te Wo
do dalszego czasu zawiesi; Tu in Regno Pa
daią się słyszeć, iedne za Austryą, drugie
za Krolem Pruskim; ale podobno czekać za
trzymać się należy ktora Strona bardziey bę
Minister Pruski zachęca aby z Monarchą Je
y Moskwą łączyć Siły swoie chce tak Sta
Spodziewać się tylko należy iz wobec tnosz
nieutrzymają się.

L. 27. Apr. 1778.

450

Lubo wszystkie konjektury do Woyny wielkiey
między Cesarzem y Krolem Pruskim zdaią się bydz
nieomylne, dotąd iednak zadne hostilitates nie za-
szły y na samym sciąganiu y lokowaniu Woysk
w Granicach swoich te dwie bawią się Potencye;
Woysko Pruskie przez Wielkopolskę y Poznan marsze-
rowało, General Kleyst z iedną Dywizyą 25. m. przez to
Miasto przeszedł, gdzie Garnizon Rossyiski stoiąc niedo-
puscił z honorami Przechodu, ale cicho przechodzic mu-
sieli płacąc regularnie wszelką zywnosc dostawioną.
Inne Woyska tego dywizye stronami przechodzą y do
Sląska wszystkie ku Wrocławowi maszeruią;
Mimo te wszelkie apparencye do nieodbitey Woyny
są też partykularne wiadomosci, iz Krol Pruski z Ce-
sarzem widzieli się w gornym Sląsku albo dopiero
widziec się będą, a z tąd lękamy się y drzemy wszyscy
by ci dway Monarchowie za ofiarę którey części
Polski powtornie nie zgodzili się z sobą, iest też po-
wszechny ogłos że Krol Pruski aby miał aequilibrium
z Cesarzem napiera się Wbdztw Poznansk. y Kaliskiego
od Rzeki Warty z przydatkiem Torunia y Gdanska
za to Całey Bawaryi Cesarzowi odstąpi; ieżeli Mo-
skwa na ten Proiekt Krola Pruskiego pozwoli, zapewne
iej więcey nie oprze się; Nie wierzemy ieszcze aby

takowy Proiekt miał przyiśc do skutku, niema
iednak nic niepodobnego, y Pokoy albo Woyna
między temi dwiema Potencyami Ewent ten okaże
Woyna Nas cięższy, Pokoy zaś zawarty zatrwoży
bardziey; Do tego Proiektu przydaią y to iż kontentu
iąc oraz Moskwę Woyska Austryackie wspolnie
z Rossyiskiemi naprzeciw Porcie obrociłyby się, a
y Moskwa od Sciany Tureckiey equiwalens miała;
Utinam takowe Kryzey nieziściły się Proiekta
Co w prędkim czasie wyiaśnie y obiaśnie się mus

Przed zapieczentowaniem tego Listu, czytałem Rapo
z Poznania de 24. Cerw: w ktorym dokładnie wypraw
wszystkie Regimenta y Generałow Pruskich de 22 e
24. Cerw. przez to Miasto maszeruiących bardzo skro
mnie y grzecznie płaciąc dobremi pieniędzmi wszelk
żywności; Przez te dwa transmarsze wiż Całe Corpus
Woyska 36 m przeszło, ale aby wszystkie do Sląska iść
miały, Raport ten namienia iż bodaj iedna kolumna
ku Krakowu nie poydzie ale temu nie wierzemy y zapew
wszyscy do Sląska pod Wrocławiem pro 28. Cerw. staną
krol Pruski w Gallicyi attakowac nie może Cesarza, bo prze
Traktat nieszczęśliwego Podziału te trzy Potencye wspolnie
gwarantowały sobie zabrane possessye Polskie y na teraz
Cesarz żądałby Sukkursu od Moskwy ktora iest w Allianse
z krolem Pruskim: w tym Raporcie iest y ten Suplement że kro
Pruski Generała Stutterheyma ktory służyc niechciał y prosi
o dymissyą kazawszy mu stanąć przed paradą Woyska S
Szpadę iego mu złamano, Order zdarto y Infamisem de
klarowano.

d. 4. Maj 1778.

451

Juz teu zadney nadzieiey nieczynią aby te Dwa Mocarstwa o Sukcessyą Bawarską do zgody y poro-zumienia przyiść mieli, krol Pruski wszelkie podawał Proiekta, iak nayusilniey się natężał staraniu do u-knienia tey Woyny, ale Cesarz to wszystko z Indygnacyą przyiął przy swoim utrzymuiąc się Podziale tey Sukcessyi y Woynę prowadzić postanowił, rzecz pewna iż na Gra-nicy Polskiey Woyska Pruskie wstrzymane zostały cze-kaiąc na ostatnią Rezolucyą krol Pruski uczyniwszy ieszcze ostateczną propozycyą Cesarzowi aby mu Dwa Xięstwa in Imperio ustąpił y za to ustąpienie Podzia-łowi Bawaryi sprzeciwiać się niebędzie, ale y to Ce-sarz odmowił, dla tego Woyska wszystkie Pruskie porwały się do Marszu na wyznaczone sobie mieysca y rozpowiadanie się ze Generał Stutterheim iż połtora Dnia opoźnił się w Marszu za to ochydnie został kasso-wany; Piszą z Berlina iż Manifest Krola Pruskiego naprzeciw Cesarzowi iuz gotowy ale ieszcze niewydany. Mamy ze Sląska wiadomosci iż w Okolicach For-tecy Glatz na Granicy Czeskiey zwada między Podiazdami Pruskim y Austryackim zaszła Potyczka z znaczną stratą Ludzi z obudwoch Stron y obszernieyszey o tym czekamy relacyi; a z tych okolicznosci na pewną, długą y krwawą Woynę między temi dwiema Mocarstwami zanosi się.

Juz y to potwierdzenia niepotrzebnie ze Dwor
Rossyyski: na kilku odebranych kuryerow y Expedycy
od Dworu Wiedenski: odpisał; Jz lubo iest przeswiadczo
ze Cesarz Jmc Woyny y rozlania krwi nie pragnie
y sprawiedliwe zdaie się mieć do tego powody na
ktore dotąd Dwor Rossyyski zatrzymywał dawnie Re
lacyi swoiey puki by dokładniey we wszelkich nie zo
stał obiasniony okolicznosciach, z tym wszystkiem
iednak ubliżyć y odmowić Contingens Woyska
swego krolowi Pruskiemu nie może podług Trak
tu ostatniego z nim zawartego; y przez tę daną Re
zolucyą Krol Pruski iest pewny Sukkursu od Mosk
Co się tycze Woyny z Turkami; tę Okolicznosci Be
warskie zawiesiły y ta w samym tylko Krymie
zawarta będzie inquantum by Tatarowie ktorzy
po ostatniey klęsce swoiey dyzarmowani zostali
y Moskwie poddali się, chcieliby znowu rebellizowa
y Porta zapewne pierwsza nie wydatey Woyny y na
dalsze zapatrywać się będzie koniunktury.
Xże Wda Wilenski Radziwił z Xiciem Hieronymem
Bratem swoim od kilku dni są tu przytomni; Byli
w przeszły Piątek na prywatney u Krola Audyencyi
bardzo pięknie y mile przyięci, upokorzeni przez
Moskwę stosować się do czasu y koniunktur muszą
y z tych zaięty co Miesiące na Miesiąc Paniey mniey
Gali tu żadney pro 8. Maj nie będzie y Nay. Pan o dwie m
w Dobrach JW Mar. zał. Kor. k. obchodzić one będzie
Zostawam z da rzonnym przywiązaniem. JW Podkancl
Lit. przybył tu.

Niemam iesżcze co ważnego y ciekawego tą
Pocztą donieść; Woyska Cesarskie w Czechach,
y Morawie; Pruskie naylicznieysze bo z samym
Krolem w Sląsku pod Glatzem dotąd w Inakcyi
stoią; Listy partykularne upewniaią iż między
temi Dwiema Monarchami korrespondencya
sam na sam iest rozpoczęta, przydaiąc iż Krol
Pruski bogaty Namiot rozbić kazał na Granicy
gdzie Cesarza samego Przybycie deklaruią; Przy tym
wszystkim wiadomościom y pozorom Polityczy
tu wcale niewierzą, bo te Dwie Potencye daleko
iuż zaszły, aby Woyska cofnąc miały y Milliony
Milliońow ze Skarbow swoich ruszyły, Na tym
naywięcey zależy y czego Krol Pruski odstąpić nie
chce, aby wprzod Cesarz Kraje Bawarskie zabrane
oddał y zostawił Bawaryą in statu quo była ad
fata Elektora; Probuie mu nieważnośc Konwencyi
wymuszoney y zeregulnie przez Potencyą, bez dołoże
nia się y zezwolenia Seymu Imperyi, ale Cesarz
przyrzekł przez kapitulacyą Rzeszy Niemieckiey
iako żadney alienacyi a Corpore Imperij nieczynić
bez powszechney zgody Stanow Niemieckich
dowodzi et Bulla Aurea iako żadne Feuda kto
re posiadaią Elektorowie oderwane bydź nie
mogą, co Cesarz uczynił końcem zmocnienia
się większego z niebezpieczenstwem wszystkich

Elektorowi, iz ta nowa nabyta Possessya cięż
y wyprowadzaywa nowe podbitemu krolestwu, p
tyczne powody są juz w Manifeście krolа P:
skiego wygotowane: Zachodzi Punkt honor
Cesarza, aby miał konwencyę zawartey y kr
jow nabytych odstąpić, y ztąd rokują wszys
iz tylko przez Woynę ta Sukcessya uspokoić
może.
Na Gale krolewską niesłyszemy o zadnym ordz
S. Stanisława rozdanym, ale Białego Orła J
Ogrodzkiemu Sekretarzowi koron. Procholskie
Miecznikowi koron: Ignacemu Potockiemu Z
ciowi X:cia Marszałka,
X:że Radziwił WWda Wilenski: przychodzi tu co
bardziey do większey pewności y pojednania
się z Dworem ktoremu tu wszelkie czynią
nory y dystynkcye;
Dzisieysza Poczta Zagraniczna doniosła nam cz
korrespondencye sam na sam Cesarza z krolem Pruss
ad 10. kor. tylko trwać miały po ktorym terminie
na albo Pokoy okaże się, ale juz y to przydaią że kro
wiez Henryk od Magdeburga z Woyskiem miał się
ruszyć ku Bawaryi końcem odzyskania krajow z
branych przez Cesarza, czekać należy konfirmacyi
Nad tem tęsknię bez łaskawey o dewey JW Pana a nay
dziey troskliwy o Zdrowie Jego Pańskie, supplikuię z
tym Odezwać mi się pod koperty à Mr. Mr. Sob
styanowicz à la Cour de S: E. le Marechal de la Cou
de la Couronne à Varsovie

4 — z. 18. Maj 1778.

453

Ze wszystkich stron nadstawiamy ucha y czy-
niemy pilności, ale nie widziemy y nie słyszemy
tu dotąd, aby iakowa zaczepka między Woyskami
Cesarskiemi y Pruskiemi nastąpić miała y owszem
publiczna potwierdza Gazeta co przesłałem namie-
nitem iż tym Woyskom wydany wyrok aby żadnego
Nieprzyjacielskiego nie czynili kroku, tak że ależe iż
z sobą ciedzą piją, ale nie biją się, a ztąd dochodziemy
że ci dway Monarchowie w aktualney ciesze z sobą
zostaią Negocyacyi, która iako wyrazitem do końca
tego Miesiąca przedłużyć się może; Partykularne
iednak wiadomości upewniaią iż do pojednania In-
teressow Bawarskich przez żadną ugodę nie przyjdzie
póki Cesarz nie wyprowadzi Woysk swoich z zabra-
nego kraju, y na tym punkcie cała rozbiie się Negocy-
acyja, nad czem ciesze zapatrywać się należy; Polityczy
wszyscy tey życzą Woyny, ile obawiaią się aby
z uszkodzeniem Trzeciego iaka nie nastąpiła zgoda,
o w prędkim pokaże się czasie ile te Woyska które
w tey bezczynności na siebie patrzyć nie będą.
W przeszły Piątek dla Niekompletu Rady nie było,
bezoraj Jmć Pan Oginski na Kasztelanią Trocką

przysięgał; Widzieliśmy tu Awanturę o ożenie-
niu Jmci P[an]a Tyzenhauza przez asystencyi Jmci P[an]a
Judyckiego, którymy tu przez Matki tey Damy
z Jmcią P[ane]m Giełgudem kasztelanem Żmudzkim
wielkim Przyjacielem Jmci P[an]a Podskarbiego Nad[wornego]
Lit[ewskiego]. y JmcPan kasztelan zabiegaiąc iakowemu
oczernieniu pisał tu do Dworu z opisaniem
Czynności swoiey.
Jest tu y ta Wiadomość iakoby Elektorowa Bawar-
ska Wdowa przy nadziei pozostać się mogła
in 7bri 50. Lat maiąca; ale tu tey Nowinie wcale
niewierzą tym końcem zmyśloney aby Cesarz
od swoiey odstąpił Imprezy y kraie zabrane o-
dał, y do tego nastey kardynalskey Propozycyi Cała
Zasadza się Negocyacya.

d. 25. Maj 1778.

Jeszcze tą Pocztą niemam co pewnego donieść
o Woynie lub Pokoju między Cesarzem y Krolem Prus-
skim bo y o tym nikt dokładnie wiedzieć niemoże
gdyż ci dwaj Monarchowie sami z sobą przez korrespon-
dencyą o tym Ewencie traktuią, y lubo o roznych Proie-
ktach do pewney Ugody namieniaią iakoby dwa tylko
iescze Powiaty Bawarskie do uregulowania zosta-
wały y Cesarz Osm Millionow Talerow Pretendentom
w wielkim ofiaruie, insuper za Unkoszta Woienne
Krolowi Pruskiemu resztę Śląska oddaie, ale takowey
Ugodzie wcale niewierzą, bo nietylko tey reszty Śląska
oddać ale y cały odzyskać ma Cesarz w umysle swoim
y na ten przeto koniec Armowanie Wielkie w Austryi
nieustaie y do Czech transporta nieustaią, iakoteż wza-
iemnie do Krola Pruskiego y do Krolewicza Henryka
około Halli y Magdeburga obozuiącego 23. Batallio-
now swieżego Woyska poszło, y gdy do Woyny przyi-
dzie naypierwszy Krolewicz Henryk z Woyskami
ruszy do oswobodzenia y rugowania Austryakow
z krajow zabranych Bawaryi; Ma dziś Krol Pruski
arcy pozorny Interes tę Woynę prowadzić bo powszech-
ne Prawa Przywileie y Dostoyenstwo Całych Niemiec
Imperij utrzymuie, ma też za sobą wszystkich
Elektorow Xiążęta, y Całą Rzeszę Niemiecką

ktorzy Jarzma y Niewoli Austryackiey obawiaią się
ufnam na tey Protekcyi Pruskiey nie zawiedli się
iednym słowem kilka kroć sto tysięcy Woyska
wyprowadzonego długo na sielskie patrzeć ornako
nie mogą, do końca tego Miesiąca czy teraz wszyscy
patrzą się y albo Woyna albo Pokoy stanie.
Jest tu pierwszy Ogłos iakoby Poseł Turecki ktory z
z Warszawy wyiechał pod Jassami w Moldawii miał
być uduszony z Fermanu Porty y z nim Sekretarz Le
gacyi, pisał tu o tym. Generał Rzewuski od Woysk kallira
y przyczynę daie iakoby na tym tu mieyscu korrespon
dencyą Weyzyra Wielkiego miał kommunikować Posłe
Rossyi do Woyny z Rossyą ściągaiącey się ale tey wia
rości dotąd wiary nie daią puki ich zeyszła Poczta
od Generała Witta z Kamieńca Podolsk: nie odbierzeni
konfirmacyi; Bal wielki z Maskami wczoray u Posła
Rossyi: z Illuminacyą in gratiam urodzenia X[ię]cia Młodego Ross: był.
List JW Pana y Dobrodzieja z wielkim odebrałem ukontentowa
o statecznej Łasce Jego Pańskiey mnie upewniaiący, w dalsz
czasie zostawuię sobie odpowiedź prosby moiey;
Nie zastawszy wczoray Jego JW JP Sekretarza Kor: dzi
dopiero przed odeyściem Poczty byłem cum contentis Li
Jego Pańskiego ktory ledwo przeczytawszy mowił do mnie
iż o Kommissyi Radziwiłł: ani iednego słowa o słowo nie ma relacy
co się tycze Drugiego Punktu Regentow kancellaryi, mowił m
abym mu Kopią dla Krola wypisać ale wolałem Jgm List
Oryginalny oddać do przeczytania Majestatu iż w nim
nie ma nic tak taynego y obiecał daćmi o tym Rezolu
cyą swoią. Jego Instygator Kor: dopiero teraz w Lublinie
swoie czynności popierać będzie

Przybliza się czas wktorym taiemne dotąd o Sprawie Bawarskiey Negocyacye odkryć się muszą, y iuz z roznych okoliczności dochodziemy iz Woyna pewna a nie Pokoy wybuchnie, ta nayświezsza iest tu wiadomość iz Woysko Pruskie pod Kommendą Krolewicza Henryka pod Hallą stoiące dostało Ordynans aby wygotowość do Marszu było, ktore stoi na Traktie do Bawaryi, Krol Pruski między trzema Fortecami w Szląsku pod Szwydnitz, Glatz, y Silberberg Oboz swoy załozył Cesarz naywiększą Potęgę swoię do Czech sprowadził się, tak te opatrzył y osadził Granice, iz tak łatwo Irrupcyi Krola Pruskiego nie obawia się, w Saxonij Granice Woyskiem osadzone, Drezno dzień y Noc fortyfikuią, Ammunicye y Armaty dla Woysk zwozić nieprzestaią, te wszystkie zamieszania nieznaczą tylko pewne zerwanie Pokoju, ile Cesarz przez korespondencyą taiemną z Krolem Pruskim bardziey się wzaiemnie rozjątrzyli anizeli do Zgody iakowey przystąpić chcieli y ile Cesarz sam bardziey Woyny tey zada, y Polityce twierdzą iz nie tak pragnie przy Bawaryi utrzymać się, iak usilnie pragnie Szląsk cały odzyskać, Jednym słowem ten Miesiąc odkryie te wszystkie zamysły, Francya, Rossya Szwecya y Dania w obojętności w tey Woynie zostawać deklarowały się; Jest tu y ta wiadomość iz iakosmy dawno słyszeli z początku Sprawy Bawarskiey Krol Pruski był rozgniewany na Posła swego Mr Riedesel w Wiedniu Rezyduiącego y wydania Jego u Cesarza domagał się, Poseł zas ten niebędąc z Prus ale z Szwaycaryi wyjechać z tamtąd niechciał y Dymissyi swoiey dopraszał się, tak Krol Pruski krotko deklarował, iz ieżeli Poseł Jego

z Wiednia nie będzie wydany, iż wzaiemnie Cesarski
z Berlina niewypuści, tak dalece iż na ostatku Poseł
Jego z Wiednia wyiechawszy, stanął w Obozie krola Pru-
skiego, ktorego zaraz krol Pruski okuć kazał y do Szpan-
dau zaprowadzić, Wykroczenie tego Posła tu nayważnie
bydz ma, Iż maiąc zlecenie ustnego traktowania z Mini-
strem Austryackim w Sprawie Bawarskiey, odwazył
się pokazać Expedycyą in Originali przez kuryera
odebraną; O Pośle Tureckim ktory ztąd wyiechał
nonverificatur iakoby per Passami zpłat bydz miał ... O Woynie między Portą y Rossyą często dane upewnienia
iż ieżeli nie ówczesny stanie Pokoy, to zapewne tego lata
żadney Woyny z Turkami niebędzie. Z naszych
wewnętrznych tuteyszych wiadomości te mamy od kilku
dni iż X. Ze Prymas niebezpiecznie w Skierniewicach
zachorował do ktorego pobiegli JW X. kanclerz W.Ko-
y Xże Sułkowski WDa kaliski. Xże Podskarbi W.K.
kupuie Buławę Polną Litt. za 300 [illegible] f. ale teraz pragnie
zprzedać kluczę ktore kosztowały go 75 [illegible] daie ie dziś
za 50 [illegible] ale kupca niemoże znaleść JW Referendarz Litt.
ofiaruie mu za 4. Lata zapłacić to iest 320 [illegible]. ale wątpię aby
przyszli do zgody; W tych dniach przez Porty JW Sekre-
tarz W.K. oddał mi List Originalny JW Pana de 18. Maj z Now-
grodka do mnie pisany, iako przeszło namienionem Porty, iż
in Originali dla przeczytania Nay Panu zostawiłem; A zatym
JW Sekretarz zlecił mi upewnić JW Pana o zupełnym kon-
tentowaniu Nay Pana z czynności Jego Pańskiey w tym
Liście doniesioney, a co się tyczę o Dekretach zaszłych, y
zayść maiących, gdy termin iest dopiero pro 17. Augi: za
odezwą iednak iawną Jego Pańską przez tym Terminem
odbierzesz JW Pan ztąd Rezolucyą Maiestatis dalszey o...
nosic, te słowa same wyrazić mi zlecono. Porzyckę do ...

ex. 5. Janry 1778.

456

W tych dniach stanął tu kuryer ze Stambułu od Posła Naszego expedyowany z doniesieniem o odbytey Audyencyi u Sułtana z powinszowaniem Wstępu Sułtanowi na Tron ile pierwsza zawierała tylko w sobie Oświadczenie dobrey Przyiaźni y zachowanie Traktatów z Portą Ottomańską zawartych, Przecię będzie miał Audyencyą z pożegnaniem y tu w Marcu powrot swoy deklaruie, aby y z tąd Poseł Turecki z takiemże kosztem Skarbu się drzący wybierał się do granic Tureckich. O Woynie albo Pokoju między Portą y Rossyą to tylko namieniaią, iż ta Negocyacya ieszcze nieułożona, Krol Pruski przez swego Ministra na tamtym mieyscu naygoręcey pracuie aby te Potencye do Zgody przystąpiły, Dom zaś Burboński usiłuie ten zapalić Ogień aby Moskwie dywersyą zrobił, y podług wszelkich pozorów rzeczy naypewniey Woyny z Rossyą wszystkie wiadomości spodziewać się kazą, Wyiechał z tąd niedawno Pułkownik Michelson Rossyiski który Pugaczewa w Moskwie zniósł, ten zamowił tu iuż kilka Szeffow

między ktoremi iest JP Puławs[k]i co w Ma-
stwie naypierwiey temu samemu Rebelli zanie-
chał, a Szeffowie maią w Polszcze Ludzi
zaciągać y Regimenta Nowe rekrutować do
służby y zapiewnią o ze Rossyiskie; A zatym ba-
we zamachy pewną obiecuią Woynę; Ucinam
kray Nasz od tego Ognia ocalał, choćiaż poczuł ta
krotnie namienitem, Circa 10. Grud. Nay Pan
ztąd na polowanie do Kozienic odieżdża y pe-
wnie ad ultimos tego Miesiąca zabawi. Wa-
katu była Gala y radość u Posła Rossyjsk: Iż Wielka Xe-
żna Rossyjsk: powiła Syna w Peterburgu. Więcey
Znayduie osobliwego donieść [illegible] stateczney Łasce
Pamięci Jego Pańskiey oddaię się

d. 8. Juny 1778.

457

Juz tez niedługo o Ewencie Woyny czyli Pokoju
między Cesarzem y Krolem Pruskim pisać będziemy,
ile Konferencye w Berlinie między Posłami Cesar-
skim, Pruskiemi Ministrami y Saskim Posłem, iuz
bardzo oziębłe traktuią się, Korrespondencya między
temi Dwiema Monarchami z Obozow swoich zaczęta
iuz ustaie czyli nie tak traktowana zostaie, w tych
dniach Poseł Rossyiski wyrzekł tu publicznie iż iuz
nadzieię wszelkiey Ugody traci, zatym z tąd pewney
Woyny spodziewać się należy, Cesarz tak się opatrzył y
zasiekł Granice w Czechach y w Morawie iż Krol Pru-
ski żadnym sposobem wpaść mu z Woyskami swemi
do tych Państw niemoże, w Magazyny wielkie opatrzo-
ny y z całego Państwa Austryackiego dowoz wszelki
osobliwie Dunaiem nieustaie; Krol Pruski tych
niemaiąc sposobow wycięcza się coraz bardziey
y taktu Polityczny mowią iż w tey Okoliczności Ce-
sarz wyprowadził w pole Krola Pruskiego, czeli
ten Stary Woiownik y Zwyciężca swoią tą razą utrzy-
mać potrafi sławę; Mocno tu mowią iż Cesarz nie
tak Podziału swego Bawaryi bronić y utrzymać
postanowił sobie, bo wie że y Sam uznaie iż przy
tych zabranych Kraiach maiąc całe Imperium
naprzeciw sobie, iako bardziey zamysły swoie

kiernie aby Sląsk Cały odzyskać mogł, ...
że to cyrkułce obiasnie się musi, y o tych y ...
kich innych Cwentach doniesie regularnie ...
Zaczynaią tu mowić o przyszłym Seymie ...
ultro nabiie z Wolny iż tego żąda Dwor Rossyi...
aby dawnemi Prawami Seym ten odprawił się
y na ten koniec JW Poseł Rossyiski w Izbie ma ...
Deklaracyą swoią że Woyska te na żadnym ...
miku Poselskim znaydować się nie będą, ale ...
watelom po Wdztwach wolność wyboru Pos...
zostawią, aby Seymiki y Seym wolny y Marsz...
w Izbie Poselskiey podług dawnych Praw obra...
stanął, Co tu rożnie tłomaczą, aby potey wolno...
Seymowania gdy umysły rozeżrą się ...
wnim rozerwane znaydować się będą, aby ...
teneżas w tey Samey Izbie Poselskiey konfeder...
cyą z Posłami życzliwemi niestano wcowi...
Są tu iuż gotowe Uniwersały, ci ktorzy ie czytali
mowią że w osnowie onych żadney wzmianki o
ten Seym wolny, czyli pod Związkiem być ma, ...
upatrzyli y nieczytali, tu iednak in pluribus niewdoniu...
Mam ostą Pocztą de 31. ej List Jego Pańskie, doniosł...
przeszłą Pocztą Kerolewey JW Sekretarza Korl, Ten List ...
z tey kommunikuiąc dałem go chętnie czytać Nayl: Pan...
aby widział Szczere wnim expressye y niebyło nie...
nego iee wie o Moiey korrespondencyi z JW Panem aby ...
mogł Oryginał ublizyć, Szczere iednak y pod ...
śmiem upewnić iż to mile przyięto. y kopią ... tyce Ba...
... Skiey oddałem

d. 15. Junij 1778.

458

Wszelkie okolicznosci ktore tu z roznych ode-
branych wiadomości zbieramy pewną zapowia-
daią Woynę między Cesarzem y Krolem Pruskim
swiezo nadeszłe Listy z Berlina doniesły iż Gar-
nizon z Potzdamu de 2. curr. a Garnizon z Berlina
de 6. ejusd. do Cotbus w Luzacyi do Woyska krole-
wicza Henryka ruszyły się, y nadzieiey nieczynią
do Ugody tych Dwoch Potencyi; Przyczyną tey powol-
nosci rożne tu daią iż dotąd hostilitates niezaczy-
naią się, ale nikt dokładnie przeniknąć nie może,
Mamy y tę wiadomość z Saxonij iż Krolewicza
Henryka codziennie w Lipsku oczekiwano, iżeli
ten z Woyskiem sobie oddanym w Czechach, lub
w Bawaryi Woynę te nie zagai, Krol Pruski za-
pewne całą Sztukę Woienną z swoiey strony wy-
rządzi y iuż dłużey w tey nieczynności patrzeć na
siebie niebędą, ieszcze iednak upłynie ktory tydzien
niż ten wybuchnie Ogień, aby tylko do Zniwa
nietrwał; Czym Gazeta doniesie nieuchybnie;
o Nowey Rewolucyi w Krymie przeszłą Pocztą
wyrażoney potwierdzaią wiadomosci, ale okoli-
czności oney dokładnie dotąd niewiemy; wiemy
tylko iż Moskwa znaczną klęskę odniesła.

Jak mówiono o przyszłym Wolnym Seymie
tak y dotąd ten ciągnie ogłos utrzymuie się z ty
samym dodatkiem iż ten Julio Deklaracyą od
Rossyi z tąd wydana będzie że Woyska Rossy
na Obradach tych powiatach żadną prze
szkodą Obywatelom nie będą, ale też y to zaraz
przydaią iż ten Seym w innym na Warszawskie
nie zerwać się, Jedni też utrzymuią JW. Wolm
Chorążego Lit. Nadw. przy Lasce Jnni JW. Mniszcza
Sekretarza W. Lit. Prawa Nowe przez JW.
Zamoyskiego pisane y dobrze tu roztrząsione
aktualnie drukuią y choć onych ieszcze nie
nie czytało, iuż się o nym spodziewaią, ktore
chcą rozdać po woiewództwach ad Deliberandum
na dwie Lecie do Seymu także Ordynaryine
ale że zeli ten bliski Seym za zerwany iuż mie
ile nayimnieyszego natężenia o wybor Posłow
nie będzie y niech się kto chce y iak stara prze
szkody żadney nie znaydzie, tak przyszły po nim
Seym Ordynaryiny wielkiey wagi bydz może, bo
z Konjunktur Zagranicznych miarę na te Obra
brać będą; Z dzisieyszey Poczty Wrocławskiey
doszła wiadomość iż z tamtąd Lazaret y Apteka wyszły
do Oboru y to pewnym znakiem Woyny Tłomaczą.
Więcey pewnego nie usłyszemy zostaię z dożywotnią
Applikacyą do Usług Jego Pańskich.

D. 22. Junij 1778.

459

Jako dotąd Listy Zagraniczne upewniaią, iż wszel-
kie konferencye między Ministrami w Sprawie
Bawarskiey, tudzież Korrespondencye między Cesa-
rzem y Królem Pruskim żadnego pomyślnego skut-
ku dla spokoyności w Niemczech nie obiecuią, tak
coraz bardziey nieochybną Woynę rokuią, cóż tu iuż
pierwsza wiadomość iż między temi Woyskami
znaczna zaszła na Podiezdach zaczepka, co iednak
konfirmacyi potrzebuie, poźniey, czyli prędzey ten
zapalone wybuchnie ogień, ile nie daremnie Cesarz Woy-
ska z nayodległeyszych Krajów Włoch y Hollandyi Regi-
menta aktualnie z Artylleryą pościągał y dotąd ieszcze
ściąga; Dawno tak ten pożar Woyny w Europie
nie rozszerzał się, iak dziś we trzech Częściach Świata
albowiem są tu też pewne przez Gdańsk z Anglij wia-
domości że między tą Potencyą y Francyą pewna
Woyna, że na ten koniec Anglia w Portsmuth Porcie
swoim z wielką gotowością trzyma Flottę, na
wszelkie Okręty kupieckie ziemskie do 40. dni Arest
czyli Embargo włożyła co może być z hasłem pewney
Woyny y o tym czekamy konfirmacyi; następu-
iąca zaś wiadomość iuż tu zewsząd potwierdzona
że Moskwa ciężką klęskę w Krymie poniosła, tym
sposobem, Kapitan Basza to iest Amirał Wielki Tu-
recki otrzymawszy z Dywanu czyli Rady wiadomey
[illegible] Flotty Tureckiey iak mu się podoba na wsparcie
Chana Tatarskiego w protekcyi Porty będącego z tą czystą
po ostatniey klęsce od Moskwy zbiegłego, z tym mechanem

[illegible] zowałem też Orderu S. Stanisława a [illegible]
[illegible] konskiemu konferowanego.

y Sam z Woyskiem wysiadłszy z Okrętow do
krymu, uderzył na Woysko pod kommendą Gene
rała Potemkina na Kantonach rozłożonego ktorego
w liczbie 5m zniosł ze wszystkim y do Chanszczy
ciężey zaraz Tatarowie odezwawszy się od Partyi
Moskiewskiey przystali, tak dalece iż ten Ewent
nowy y strasznieyszy na tamtym mieyscu sprawił
Rewolucyą; Po tey klęsce Feld Marszałek Romanzow
od Kijowa ruszył Korpus Woyska 45m z ciężką ar-
tylleryą do krymu co się nieodmienni, Zapatrywać się
teraz należy na dalsze Ewenta bo gdy od tąd woyska
Tureckie y Janczarowie w tę Woynę w krymie wmie
szały się ktora dotąd między samemi Tatarami y Mo-
skwą ciągnęła się, aby Porta sama tey niedeklarowała
Woyny, albo za to [illegible] Janczarow Mo-
skwa Porcie, Czekamy dalszych wiadomości.
Z przyczyny niekompletu Rada Nieustaiąca została
na przeszłych Sessyach y iuż wcale ustawać będzie.
Nieomieszkałem kondydowania się JWo Sekretarza
WoKu dla Informowania się w iakim sposobie
iest żądana od JW Pana odezwa względem zaszłego
w Wilnie Dekretu y zayść maiącego w Grodnie
odpowiedział mi bardzo szczerze, Iż iako od
Rady Nieustaiącey miałeś JW Pan tę czynność od
siebie włożoną, tak życzy JW Panu abyś o tey
swoiey czynności tey że samey Radzie z Dekretu
Raport swoy uczynił, a tym sposobem Nay Pan
y Rada Przeswietna przeswiadczeni będą o Usku
tecznioney sprawą y kosztem swoim Ustawie publi
czney. Zostawam z dozgonnym przywiązaniem

d. 29. Julij 1778

460

Kazdą Pocztą y codziennie oczekuiemy tu Deklaracyi Woyny między Cesarzem y Krolem Pruskim o ktorey deklaracyi tę mamy pewną wiadomość iz iuz w Pradze w Dreznie była; y ktorą Woyska Corpus Austryackiego przez wtargnienie do Saxonij poprzedzic miało, naprzeciw Woyskom Krolewicza Henryka zmierzaiącego na oswobodzenie Bawaryi, ieżeli o tey irrupcyi konfirmacya nastąpi, Nieszczęsliwa będzie Saxonia w ktorey pierwsze Theatrum Belli otworzy się, Rzecz prawdziwa izi Saxonia zządała zostawać w tey Woynie in Neutralite, ale że Dwor Wiedenski żądał aby w Zakładzie tey obojętnosci, oddana mu Forteca Königstein była Dwor Saski tey Kondycyi przyiąć niemogł y preferował złączyc Woyska swoie z Pruskim Krolewicza Henryka y wraz dochodzie pretensyi swoich do Xiążęcy Bawarskiey; We Sobotę przybiegł tu kuryer z Wiednia do Posła we trzy dni y ten potwierdził iz wszelka Negocyacya zerwana między dwiema Monarchami y Woyska zaczną operacye woienne, podług iednak wszelkiego pozoru rzeczy mogą iescze Woyska te, stac w polu defensive, poki dzie aby Oziminy nie sprzątną dla samey zywności tego Woyska. Między Portą y Rossyą niemasz iescze pewnego Pokoiu, ile ten Event dependuie iak się dawniey namieniło od Dworu Wiedenskiego ktorego Minister powiedział natenczas po Smierci Ele.

ktora

Bawarskiego Posłowi Pruskiemu odwiedniu; Iż Ces.
Monarcha Jego w Sprawę Bawarską mieszać się będ.
niechce otym iż żadney pomocy od Moskwy spodzi
wać się niepowinien, ile Pokoy albo Woyna między Po.
y Rossyą iest w Ręku Cesarza Jmci; Azatym gdy ta pewn
Woyna w Sląsku Czechach y Bawaryi nastąpi aby Ro
sya sukkursu niedała Dwor Wiedenski sprawić Je
cę Woynę z Portą może; O trzeciey Woynie na Morzu
między Anglią y Francyą czekamy wiadomości, ile
Flotta wierna Angielska iuż wyszła na Morze gd.
bez Deklaracyi Woyny bić się będą, naybardziey Angli
obawia się aby Francuzkie Woyska nie wpadły y ni
wsiadły do tego Krolestwa gdzie dla wysłanego Woy.
do Ameryki same tylko krajową Milicyą z ktorą pil.
nuje Brzegow swoich, Nawielkie w tych czasach za
bierają się Ewenta w Europie o ktorych punktualnie do
nosić nieuchybię. W Dzień Sgo Jana iako Patrona
Jmci Pana Generała Komarzewskiego Nay Pan na Buk.
konferował mu Order Sgo Stanisława z pięknym Pie
scieniem; Zadziwiło tu niejednego iż Jmci Pu Generałowi
Byszewskiemu tey nieuczyniono dystynkcyi spodzie
wamy się iednak iż ten Bukiet czeka go rowniez na Imien.
Jego. Rada Nieustaiąca dla Niekompletu wakuie; Wy
szłem przeszłą Pocztą aby JW Pan Raport swoy względem
Dekretow otrzymanych do Prze: tey Rady zanosił od ktory
dana będzie Rezolucya. Wreszcie tą Pocztą niemam co don.
wyznaię dozgonnie/

Jeszcze y jeszcze, ale iuż y zapewne iuż wielka otwo-
rzy się Woyna między Cesarzem y Krolem Pruskim, gdy
wszystka zerwała się Negocyacya ktorą dlatego zapewne
otworzono, aby Woyska tym czasem ściągniono, Magazeny
załozono y Fortece umocniono, Cesarz pod Pragą cełnę Gorę
z ktorey przeszłey Woyny Prusacy to Miasto bombardowali
wielkiemi Minami wysadzić kazał, w Ołomuńcu Szpitale
Murowane Ogrody y Pałace poznoszono y na wszystkie
Strony kraie Cesarskie opatrzono; Miano nadzieię iż za Me-
dyacyą Rossyi stanie między temi Monarchami Ugoda
y Propozycye obudwom zaniesione dość były do przyięcia
podobne żadnego nie przyniesły skutku tylko przez Miecz
y straszne krwi wylanie nieszczęśliwa Sprawa Bawar-
ska zagodzić się musi; We Sobotę odebrane Listy z Berlina
doniesły iż de 3. curr. Woysko ktore stało pod tym Miastem
ruszyło się do Marszu w liczbie 60m y 240. Armat pod kom
mendą Krolewicza Henryka traktem ku Magdeburgowi
Ma bydz sam Wybor Woyska naypięknieyszego, a z tamtąd
przez Saxonią do Bawaryi iezeli Woyska Austryackie
onym nie zastąpią; Nie słyszemy o Allianscyi żadney Cesarza
ale wiemy Krola Pruskiego ze Szwecyą, Danią, Moskwą
y ze wszystkiemi Xiążętami Imperij do ktorych Saskie
Woyska y podobno Samego Elektora Palatini Rheni łączyc
się będą; Krol Pruski po odrzuconey Medyacyi Dworu Pe-
tersburgl: żąda Sukkursu Woyska Rossyisk: podług swego
Traktatu z tym Dworem zawartego y zapewnią rzecz
kuią iż Corpus Woyska Rossyisk: stanie na Granicy
Pruskiey dla zasłony tych Kraiow z ktorych wszystko

Woysko Pruskie wymaszerowało, Zapatruiemy się
iednak ciekawie na Obrot Interessow Woyny albo Pok
między Portą y Rossyą, General Major Igelstrom w 15. ...
Woyska Rossyi. wszedł do Polski do zluzowania Gener
Rzewskiego który wyszedł z Woyskiem do Krymu na zl
zowanie Generała Prozorowskiego w pierwszey czyli
ostatniey Akcyi z Turkami y Tatarami wręce ranne
nad tym Woyskiem Xiążę Repnin ma kommendę depe
duiąc od Feltmarszałka Romantzowa; Woyska Turec
za Chocimem stoią y na Dunaiu na Woloszczyznie
Most zbudowali, Francya tak upatruią tak modern
rzeczy aby ani do Woyny, ani do Pokoiu z Portą nie przys
ale bardziey aby Turky w tey nadziei y boiazni Rossy
trzymali, iezeli tylko Fakcya Austryacka u Porty nie
przerobi tego Sistemma Francyi.
Tu w Regencie niemam co osobliwego donieść, Rada Nieustaią
dla Niekompletu ustała, O Seymie przyszłym Wolnym
y o Seymikach Poselskich bez assystencyi Woysk Ross: ied
stalnie twierdzą, y tym koncem w tym Miesiącu wyydzi
Deklaracya od Posłów Rossyi: upewniaiąca wszystkich
Obywatelow o spokoyności tych Obrad publicznych od Woy
ska tego, zaluią przeszłey roboty swoiey y pragną onę naprawi
Co tu pokaże się osobliwego blisko za Granicą donieść nie
omieszkam, Namieniam zaś iż tey Woyny powszechnie tu
życzą sobie w tinam zwiey Zysk był pewny. Zostaię z dorga
nym przywiązaniem

d. 13. Julij 1778.

Jezeli dotąd upewniałem o pewney Woynie między
Cesarzem y Krolem Pruskim, iuz ninieyszą Pocztą
dokładnie y nieodmiennie o deklarowaney tey aktu-
alnie Woynie donoszę y upewniam; Juz tu Rezydent
Pruski od Monarchy swego tę Deklaracyą odebrał,
y Nayiaś. Pan ma oney drugi Exemplarz ktora pewnie
w tych dniach wyidzie in Publicum, Mało bydz history-
czne opisanie z powodami mocnemi dla ktorych Krol Pruski
tę Woynę podnosi y ogłosiwszy one Znaczna Część Jego
Kawaleryi y Huzarow od Glatzu wtargnęła do Czech
w tę stronę gdzie Woyska Austryackie ~~były~~ niespodzie-
wały się Irrepcyi y stratą kawaleryą 4 m Wozow z wszelką
Żywnością poszło oraz Oboz cały Krola Pruskiego za
pierwszą ruszył się strażą; Druga wiadomość z Sa-
xonij ktorą tu Rezydent Saski rozgłosił; Iz Corpus
Woyska Pruskiego 10 m pod kommendą Generała Möllen-
dorffa de 3. Curr. przez Drezno przechodziło do złączenia
się z Woyskiem Saskim pod Grossen Han; Krolewicza
Henryka spodziewano się także w Dreznie ktorego
Woysko od Halli ruszyło się ku Lipskowi, Woysko
zaś z Berlina wymaszerowane przez Luzacyą do
złączenia się z Woyskiem Krolewicza Henryka ktorego
80 m. wynosi, Rozumieią że to Woysko ku Bawaryi

na wyrugowanie Woysk Austryiackich obroci się; a zatym
te wiadomości iuż żadney niepotrzebuią konfirmacyi
czekać tylko należy dalszych złey Woyny okropnych
Eventow; w Saxonij na Granicy Czeskiey iuż nieiedne
zaczęły się Zaczepki; Wyrazy moie niniejsze są takie d
okropne bo nie na iedney doniesioney tu zasadzaią się W
nie ale y o drugiey między Turkami y Moskwą także
iuż dokładnie donieść mogę, odebraliśmy tę wiadomość
od kilku dni przez kuryera od Generała Szypkowa tu b
łanego, iż General Igelstrom z 8. Pułkami złączył się
z Woyskiem na Podolu stoiącym, y nad Samym Dniestr
przybliżyły się te Woyska pilnuiąc przeprawy W
ska Tureckiego ktore usiłuie się przeprawić y Ka
mieniec Podolski attakować y opanować ta iest
Impreza, oznaymiłem przeszłą Pocztą iż na Wołoszczy
źnie przez Dunay Most wystawili, y Woyska te lic
pod Chocim zgromadziły się; Woyska Rossyiskie
hurmem ku Dniestrowi poszły bić Turkow y tey
bronić przeprawy co się nieodmieni; Jeżeli nas W
na wszystkich cieszyła, ta z Turkami niepomyśl
rokuie skutki, przypisuią tę Woynę Austryi ktora
zbrodziła Portę aby Moskwie tę uczyniła dywersyą
y żadney Krolowi Pruskiemu nie dała pomocy; lub
tak mocny krol Pruski będzie złączony z Szwecyą Da
y z całą Niemiecką Rzeszą. Dość tą Pocztą bo dwie Woy
doniosłem y trzecią między Anglią y Francyą niemniey pewn
te odmiany mogą całe Systema Europy, Ukrainam y Naszey Kr
rokuię zapewne iż w tey inakszey gotowości nie zostaniemy;

Z. 27. July 1778.

463

Po deklarowaney Woynie między Cesarzem y Krolem Pruskim, Woysko pod Kommendą Krola Pruskiego z wielką Sztuką weszło do Czech w tę Stronę gdzie nigdy tego wnijścia spodziewać się nie mogli Austryacy; bo ci pilnuiąc na Gorach y Kątach, Zasieki wszędzie porobiwszy, tym czasem Woyska Pruskiego 20m narobiwszy Faszyny, Ziemię y Kamienie rzuciwszy w błota y bagna, taką drogę iakom iuż doniosł, przeszły te Woyska y pod Jaromierzem o dwie Mil od Konigsgratz stanęły, gdzie Woyska Cesarskie obozuią. Jak dalece iż o Osm Mil Woyska Pruskie w Czechach lokowały się; y ostatnia Poczta to tylko przyniesła iż z Woyska Pruskiego Prawe Skrzydło głębiey w kray pomknęło się; Z Saxonij zaś ostatnie Listy doniosły, iż Woyska Krolewicza Henryka trzema Kolumnami wtargnęły do Czech, Sam Krolewicz Henryk dnia 18. Cur: za temi Woyskami pospieszył; Woysko zaś Austryackie pod Kommendą Feld Marszałka Laudona weszło do Luzacyi do Saxonij należącey, gdzie Gerlitz Zittau, y Bautzen opanowawszy, Kontrybucyi 100m Rt we 24. godzin nakazali złożyć, y wybrali; to Woysko Laudona dlatego mocno weszło do Luzacyi aby złączenia się Woyska Krolewicza

Henryka z Krolem Pruskim nie opuściet; Oprocz ru-
tych między temi Woyskami na Podiazdach Potyczkami
Żadna znaczna dotąd Akcya nie zaszła, ale z tey bliskości
Życzy Woysk tych o wielkiey Batalij co krotce usłyszeć spo-
dziewamy się; W Czechach, Saxonij, Luzacyi, Woysk tych z obu
stron na Pięćkroć stotysięcy rachuią, a zadziętości nieogranic-
czona; Woyska Hessenkasselskie, Hannowerskie, Wurtemberskie
Dunskie zbieraią się na tę Woynę z wszystkiemi Xięstwami
Imperij; Jezeli Rossya da Woyska Krolowi Pruskiemu iak
twierdzą nieochybnie y Francya Cesarzowi przysle Woyska.
Woyna z Portą, Zdaie się być nieochybna Turcy dwa Mosty na
Dunaiu wystawili y przeszło 150m tego Woyska na Wo-
łoszczyźnie y pod Benderem stanęło, Jednak też Poseł Rossyj-
twierdzi iż ta Woyna czyli Pokoy w Negocyacyi z Portą
znayduie się; Deklaracya względem Seymików Pol-
skich o ktorey dawniey namieniłem y ktorą Poseł Ross-
w tych dniach miał wydać in publicum, do Dni
Dziesięciu na żądanie tu Rezydenta Pruskiego za-
wieszona została; JW Hetman WK iuż z tąd wyiechał
Wodz ten co Proiektach swoich względem Koniunktury
dzisieyszey podanych y nizeli iakową zwagę by Imp
żądał wprzod Fonduszu y Pieniędzy, na co grzecznie
tu odpowiedziano y do powrotu kuryera z Petersburga
dalszey rezolucyi zawieszono, tym czasem radzi
byli wyczerpnąć Zamysły do tey strony nakłonione
Rada Nieustaiąca iest tere wakuie, Powrocił tu iuż Xiądz
August Sułkowski y pewnie Nowe przywiozł z Wiel-
kiey polski Proiekta do przyszłego Seymu regulowania
mające; Zapatruiemy się mocno na Seymiki iaka
Deklaracya Rossyjska wypadnie, y iakie staranie o Po-
słow czynione będą.

R. 3ª Aug: 1778.

464

Po expedyowaney przeszłey Poczcie przybiegł tu kuryer z wiadomością: Iż Cesarzowa Krolowa napisawszy list swoią Ręką do Krola Pruskiego żąda mieć Pokoy na wszelkie zezwalaiąc Kondycye aby tylko Sprawiedliwy zotrzymać mogła, y że na ten koniec do traktowania wyznaczyła Ministrow, na tę odezwę wysłał Krol Pruski kuryera do Berlina aby Ministrowie Jego przybyli iakoż de 20. M. z tamtąd wyiechali y jest wiadomość że Ministrowie z obu Stron w Glatzu stanęli, gdzie ze Strony Austryackiey naypierwsza Propozycya wydana o Armistitium, ale Krol Pruski zaraz tę odrzucił y Ministrowie Jego odpowiedzieli iż kiedy ma stanąć Pokoy ten nastąpić może w wiadomym dniu, iż z wiadome dawniey proponowane Kondycye od Krola Pruskiego te dziś przydaie Bonifikacya Unkosztow wojennych tak Pruskich iako y Saskich, dalej rzecz aby Seym co Ratis sobie rozeznał Dobra allodyalne zwrocenie Millionow 13. Saxonij y Redukcya pewney liczby Woysk Cesarskich dla ktorey Krol Pruski swoie utrzymywać musi; gdy na te Kondycye Dwor Austryacki przystanie Pokoy ten nastąpi, Żadney na to nie dano odpowiedzi y owszem nikt tu nie twierdzi aby ta Negocyacya przyszła do skutku, iż Cesarz szuka koniecznie Woyny Krol Pruski ani dać czasu ani Awantażow swoich pousić dotąd niechce, Woyna iak się zaczęła tak swoim idzie trybem y Woyska te w Saxonij, Lusacyi, w Czechach choć nieznaczne ale krwawe odbywaią Potyczki Ostatnia Poczta Zagraniczna przyniosła że Sąm Feld Marszałek Laudon stanąwszy z Woyskiem Austryackim w Lusacyi Saskiey z dwoch Miast 300 m Taler. Kontrybucyi wybrawszy cofnął się z Woyskiem do Czech, Krolewicz Henryk wysłał Generała Mollendorffa w przedniey

Towary na zasłonę Luzacyi od podobnych czatorzyi na
ktorego Kroatowie Austryaccy napadłszy wszystkie
Bagaże zabrawszy upewniaią iż znaczną Część Woy
Jego zniesli y takowym sposobem ta Woyna nieustaie
Krol Pruski w Okolicach Jaromierza od tegoż 11. Mi
w Czechach z Woyskami rozszerzył się; Cesarz z Wo
yskami pod Konigsgretzem potężnie okopał się, y ruszyć
nayliczniey ze Woyska bez wielkiey straty niemoże; Ob
Woyska patrzą na siebie puki Krol Pruski iakiego Fort
nieużyie, Nayprędzey zaś między Woyskiem Krolewi
Henryka y Austryackim Laudona pierwszey Bata
w Luzacyi albo na Granicy Saskiey oczekuią; upewn
iż mimo rozsianych wiadomosci żadney dotąd Bata
niebyło; Ciekawa ieednak o skutku tey Negocyacyi roz
częłey w Glatzu wiadomosci dalszych oczekiwiemy,
rzecz do wierzenia niepodobna aby Cesarz sprowadziwszy
o dwieście Mil Woyska y tak wielkie uczyniwszy nakło
wykłady y przygotowania, z ostatnim dyshonorem s
im y na tak ciężkie podane Kondycye Pokoiu miał zezwo
lić y od swoiey odstąpić Imprezy.
JW. JP. Hetman W. K. z tąd wyjechał dawszy poznać iż u
gotow z tey koniunktury zyskiwać aby tylko Nervus
mu zaliczony, radzi tu byli z tego odkrycia Zamysłow
y zawieszono dać mu Rezolucyą do powrotu Kuryera
z Petersburga; Xże Sułkowski Wda Kaliski tu powro
cił gęsto mowiąc o przyszłey Konfederacyi y tego Senat
Marszałkiem oney nominuią, co tak prędko nie przyidzie
do tego, nie wiedząc iaszcze iak się rzeczy obrocą; Interim
kilka tysięcy Broni za Granicy nadeszło z ktorey 2.m do K
mienca wysłano, y 4. Regimenta aktualnie na tam to y
szły nieyscze do tey Fortecy.

d. 10. Aug. 1778.

Jako z damisię doniosłem iż powtornie rozpoczęta między Cesarzem y Krolem Pruskim o Pokoy Negocyacya zerwała się, że Krol Pruski y na godzinę niechciał przyiąć Armistitium, ale odwoływał się do podanych dawniey Kondycyi na ktore ieżeli Dwor Austryacki podpisze iest gotow przyiść na ten czas Pokoy, tak o tym zerwaniu y niniey(sz)ey pocztą nam donoszę y Woyna arcy zawzięta y krwawa zaczęła się w Czechach General Laudon po wybraney Kontrybucyi w Saxonij cofnął się do Czech naprzeciw ktoremu Krolewicz Henryk wyszedł był z Czech aby zasłonił od tych Exactorsyi Saxonią y Luzacyą znowu tłucznie wpadł z Woyskiem do Czech stoiąc frontem do Woysk Laudona, tym czasem za sobą Woyska maszerowały przez Zittau w Saxonij do Czech y na tey Granicy przez Miasto Gabel Woyskom Pruskim przechodzić należało ktore Miasto iako y inne w Czechach Austryacy przymocno opatrzyli y ufortyfikowali, zaczął się zatym Attak od godziny 9. zrana y trwał do siodmey przed wieczorem, na ostatku Austryacy attaku dłużey znieść niemogąc do opuszczenia y rejterowania się przymuszeni byli. Granadyerow Saskich y Pruskich bardzo wiele zginęło, czekamy dalszego opisania tey straty z obustron, ale Prusacy swoiey dokazali Imprezy y przez to Miasto weszli do Czech, tak dalece iż przez to wniście zaszli Obozowi Cesarskiemu pod Königsgrätz w tył, a Krol Pruski pod Jaromierzem w przodzie znayduie się z tey pozycyi Woysk Pruskich wybuchnie iaka wielka Batalia. Jak prędko Austryacy Inwazyą do Saxonij uczynili y Kontrybucye wybrali, tak zaraz Elektor Saski

posłał Memoryał na Seym do Ratysbony Zaskarżaiąc
tę Inwazyą y Latorzyą żądaiąc w tym pomocy wszystkie
Elektorow Imperij, iakoż nieochybnie wszyscy naprzeciw
Oppressyi tego Cesarza deklarowane się przy Rewolucyi będą
Zapatrzieymy się ciekawie na straszne Eventa tey Woyny o kto
punktualnie donosić nie ublizę. Co się tycze naszych wew
nętrznych Interessow zapatruią się na dalsze konjunktury do kto
rych zapewne stosować się będziemy podług Insynuacyi od
Rossyi nam przepisanych, Interim widziemy na teraźnieyszy iż o
Seym mocno staraią się y wybor Ludzi za Posłow wyznacza
Xiąże Stanisław z JP Gorskim Sędzią G. Warsz: albo z JP Szymanow
skim Regentem Kor: z Ziemi Warszawsk: Posłami stanąć, Jmci
Ogrodnik Pisarz Pol. Kor: z JP Cieciszewskim z Liwskiego, JW Mło
chowski Pisarz W.K. kogo sobie dobierze z Łomżynskieg
y o innych poukładali Seymikach y wielu wskazowan
Moskwa nigdzie nie pokaże się; z wielu zaś miejsc słych
ać tych potwierdzeniem chcą Posłami ktorych na ostatnim
Seymiku przyiąć nie chciano; Cieszylibyśmy się bardzo aby
JJWW Mińscy tak godnie y chwalebnie obrani na tenże Sey
m stawili się y Prześw: Woiewództwa wolną Elekcyą dopełnili
Z tego wyboru Osob na Seym dochodziemy iż starać się
będą aby ten Seym stanął, ieżeli w tym czasie iaka nie
przypadnie inna Awantura ile niektorzy życzą aby Cy
wilna stanowiona była Konfederacya, naprzeciw tey co
omnem Eventum gdyby kto miał przeciwną wystawić
(od Granic Tureckich Ksiądz Dachy dotąd nie spią y za Gra
nicą znaydują się czekaiąc Woyny Tureckiey z Rossyą
Jest tu JW Hetman WW Litt: i cieszą się tu z Ugody z Xię
Kanclerem W.X. Litt:
Powtarzam wszerze iż Nay Pan wszelkie czyni na
żenia koncern pomyslności przyszłego Seymu y osob
z niego in publicum obiecuią y skutki rozpuszcze są
Listy aby rozsianym o tym Seymie baykom iakoby
Zerwany niewierzono.

d. 17. Augt: 1778.

Wyrazam nayprzod o Ewenice Negocyacyi Pokoju między
Cesarzem y Krolem Pruskim z Inszynuacyi Cesarzowy Krolowy
stanowić się maiącey: Iz Ministrowie Pruscy y Cesarscy
ziechawszy się do Glatzu bez zadnego skutku roziechali się,
ile Krol Pruski zadnym sposobem na Armistitium zezwolić
niechciał, ile w tym miałoby być iakoweś podeyrzenie aby Dom
Austryacki czas zyskiwać mogł do szukania y iednania sobie
Alliantow y Sukkursu; Dlategoż Krol Pruski od nay pierwszy
podaney swoiey kondycyi aby Bawarya od Woysk Austryackich
uwolniona została odstąpić niechciał y Woyna okropna z okru-
tną zawziętością zapaliła się; Co zaś dotyczy Cesarzowy Krolowy
ktora tey Woynie sprzeciwiała się, ile za życia swego oney się czynić
rzekła, ale Syn iak mowią: podszedł Matkę, aby tę Woynę konie-
cznie zaczął końcem podobno bardziey Ślązka iak Bawaryi
przy ktorey utrzymać się niemoże; Do tego czasu z rożnych
Raportow ktore tu odbieramy dość pomyslne początki y awan-
taze Woyska Pruskie odbieraią, Krolewicz Henryk w środku
trzema kolumnami od Saxonij do Czech nay pierwszy miał
odpor pod Gabel w tych Czechach gdzie Austryacy od 9. zrana
az do 7. wieczor bronili tego weyscia, na ostatku straciwszy
2m Ludzi y 24 Armat ustąpić musieli, Sasi y Prusacy wraz
attakowali, Pierwszych nay więcey zginęło, przez to wzięcie te-
mieysce Krolewicz Henryk ma kommunikacyą z Woyskami
Krola Pruskiego, tak dalece iz Oboz Cesarski ze trzech
stron otoczony zostaie mowią iednak iz niedobyty maią
21. Redut y 300 Armat na obronę swoię, ciekawie zapa-
truiemy się na dalsze Eventa tych Woysk licznych w Cze-
chach; Tymczasem General Werner z swoią Dywizyą
Woysk Pruskich Gorny Ślązk Cesarza to iest: Bielitz
Teschen, y Troppau opanował, y Cesarscy z tych Miast
iedni zabrani, Drudzy do wielkiego Woyska cofnęli się

Xiąże Dziedziczny Brunswicki w kilkadziesiąt ty
Woyska Pruskiego wtargnął do Morawy y Jego przedn
Straże iuż ku Ołomuńcowi rozciągaią się, przeto Comu
przerznął Furaże Obozowi Cesarskiemu z Morawy, al
na owo wszystko namieniaią iż y kommunikacyą z Wi
dniem przerznął; wszelkie namieniaią wiadomości
Batalij wielkiey oczekuią, wszakey o tych Woyskach niezn
deszło czekamy dalszey wiadomości z dzisieyszey Zagra
niczney Poczty; Listy Paryzkie upewniaią o odprawio
ney Batalij na Morzu między Flottą Francuską, y
Angielską z Wiktoryą Francuzow ktorzy kilka An
gielskich Okrętow zabrali y kilka zatopili, czeka
o tey Batalij potwierdzenia.
O dzisieyszych odprawionych in Regno Seymikach c
kamy niecierpliwie wiadomości, to wiemy że nam
dotąd iż wiele Godnych Osob wyznaczonych y zaprosz
nych z tey Funkcyi wymowiło się, iakowe maiąc u
uprzedzenie że Seym ten przyszły nie dogodzie y zerw
zostanie, a przeto fatygi y kosztu unikaiąc; Niedawn
dowiedziałem się iż JW Pan miałeś z tąd od Dworu Nays
wye o pomoc JPa Wolodkiewiczowi do tey Funkcyi w Mi
Dwięm, iż to musiało bydz z wielkim Jego Panskim uma
twieniem; Mamy tu z Berlina wiadomości iż Xre
ninski Podskarbi WK dla iakoweyś facyendy ziechawszy
tam na to mieysce przyaresztowany został puki 12
Długu kupcowi tamecznemu niezapłaci, y Warta mu p
stawiona.
Czekam Nowin z Zelwy za ktore całym przeciągiem ży
obowiązany do wdzięczności będę.

D. 24. Aug: 1778.

467

Nie nadeszło teraz nic osobliwego de Belligerantibus w Czechach nad codzienne potyczki między Podiazdami ktore nie wiele znaczą, Pruskie Woysko pod Krolewiczem Henrykiem zabrało Magazyn Austryacki w Leitmeritz w Bezirk Mały. Krol Pruski odmienił pozycyą swoię pod Obozem Cesarskim; Całe usiłowanie y natężone zewsząd obroty Krola Pruskiego tym są końcem aby Cesarza z obozu iego niedobytego, w pole wyprowadził, wzaiemnie zaś Cesarza tey zaczętey Woyny cel aby trzymał się defensive w Obozie swoim y Woyska Krola Pruskiego roznemi sztukami y sposobami wycięczał y niszczył; Krol Pruski sprowadził wielką Artylleryą z Berlina ktorey użyć chce do fortecy Königsgretz ktora iest przy Obozie Cesarskim; oprocz tego Feld Marszałek Laudon w kilkadziesiąt Tysięcy między Woyskami Pruskiemi z mieysca na mieysce przenosi się aby Krolowi Pruskiemu żadney z Krolewiczem Henrykiem niedopuścił kommunikacyi; Xiąże Brunświcki z Partyą Woyska Pruskiego tudziesz Generał Werner z drugiey strony cały gorny Szląsk Cesarski opanowali, y iuż o Mile od Ołomońca stoią, w umyśle tym aby Cesarzowi przerznąć kommunikacyą do Wiednia; Spodziewamy się iednak iż w tey pozycyi tak bliskiey Woyska te osobliwie pod kommendą Feld Marszałka Laudona y Xcia Henryka w inakszey długo na siebie patrzeć nie będą: Mamy tu pierwszą wiadomość z Paryża iż Batalia na Morzu między Flottą Francuzką y Angielską de 27. elapsi odprawiła się, Francuzi od godziny do godziny na mieyscu w ktorym zostali y z tąd sobie przypisuią Wiktoryą, Angielczykowie wzaiemnie tryumfuią w Londynie y we Dzwony na znak zwycięstwa otrzymanego bić kazali

dzieysza

dzisieyszą Gazeta Cudzoziemska doniesie o okolicz-
nościach tey odprawioney bataliy; Ministerium Angielskie
szuka tylko uspokoić Lud tey Woyny pragnący, ale Woy-
nie chce bo dość zruynowana w Ameryce; Francya zaś z-
biwszy Traktat z Amerykanami dokazała swoiey Przym-
y na wszystkie Eventa gotowa.
Seymiki w Koronie dość pomyślnie y szczęśliwie stały
w Ziemi Wizki podwoynie stanęli Posłowie w kościele
Potocki Starosta Szczerzecki z JP Gryckim Sędzią Z: Wizk
Na Slepany JPan Rembielinski y Opacki Szambelan, Pa-
zapewne utrzymaią się; Z Województwa Minskiego do tego
tu nie wiemy y ciekawie czekamy wiadomości. do tego
podług ułożenia tuteyszego Wybor ten Posłow nastąpił ocze-
kawszy wieści z Wielkiey polski gdzie wprzód Instrukcye
piszą a po tym Posłow obieraią. Z Inflant Nayjaśn
nominował JPa Piechowskiego Szambelana JPa Sekre-
tarza Czarnka, JPa Wereszczyńskiego Adjutanta y
JPa Poniatowskiego Sekretarza.
Czynią tu wszelkie kroki y natężenia ku końcu pomyśl-
ności bliskiego Seymu do ktorego Konjunktury Zagrani-
czne swoię mieć będą Influencyą; Jeżeli to pewna iako
Imperatorowa Rossyiska oświadczyć Dworowi Wiedenskiemu przez
Posła swego zleciła; Iż ieżeli Kombinacya y Ugoda między
Cesarzem y Krolem Pruskim nienastąpi, przymuszoną n
ten czas widzieć się będzie przychylić się do Partyi Krola Pru-
skiego y Jego Alliantow; My zapewne powtarzam Ros-
syi y Prussy będziemy bo tak Sytuacya Nasza y Interessa wy-
ciągaią. Więcey niemam co osobliwego wypisać iako ni-
y pokorność moię o Obrotach y Zdrowiu Jego Pańskim.

d. 26. Aug[usti] 1778.

Odebrałem List JW Pana y Dobrod[zie]ia z Grodna dato-
wany spiesznie zaraz z tą Pocztą ziakniony z tym
wszystkie podziękowaniem za darmak Zelwinski
którego nad zasługi moie tym sposobem darowany
odebrać nie spodziewałem się, ale kiedy tak memu
Panu y Dobrodzieiowi podobało się, cały trakt życia
mego obracam y poświęcam na usługi Jego Pańskie.
Wiedzieliśmy tu dokładnie iż JW JP Tyzenhauz P. N. Lit.
znaydować się będzie u X[ię]cia Radziwiłła W[oje]w[o]dy Wileń[skiego]
bo to poiednanie kredyt JW JP Bohusza P[i]s[a]rza Smoleń[skiego]
sprawił aby Przyiaciele Królewscy y X[ię]cia W[oje]w[o]dy
ziednoczeni byli y wspólnie Postaci y Obrady pu-
bliczne sprawowali, ale JmcP Bohusz pod bytnoś-
cią swoią znalazł Łaskę y kredyt u Nay[iaśniejszego] Pana
y tym końcem Interessa spoiednane w Litwie
nastąpiły, że i nam z pomyślności dla tey Pro-
wincyi y dla Całey Oyczyzny: Niewiemy iescze
kto będzie Marszałkiem Seymowym, ale JmcPan
Mniszech Sekretarz W. X. Lit. nie został Posłem
dotąd tu JW JPa Wolmera Chorążego W. X. Lit. na
tę Godność wynoszą: O sprawowaniu tego
Seymu roznie tu się ogłoszy czyli wolny: czyli
pod konfederacyą sprawowany będzie, dotych-
czas iest taiemnicą, o czym następuiącemi
doniosę Pocztami, i ten List na skarb czyli

JWPana zastanie w Grodnie ordynnię y pate-
ćwierć Azatem śmiem moię uszne wyprasza pro-
sbę do IWo Jmci Pa Regenta Chorzykowicza z przy-
pomnieniem wyszczenia Assygnacyi od Naymił-
Nay Pana JW Jm Pa Wolmerowi daney za którą
po kilkakrotnie Jmci P Sekretarz Badeni pisał
y za którą y JW Pan interessować się raczył
czyli iest Winter sporadowa w Protokule zapi-
sana Supplikuię iak nayusilniey onę przy-
pomnieć.
W tym momencie pierwszą takową odebrali-
śmy wiadomość iż pod Pragą między Woyskami
Xiąża Henryka y Austryackiemi Laudona od-
była się Batalia y że Xiąże Henryk pierwsze miał
awantaże nad Austryakami, a w tym Generał
Nadasti z Węgierskim Woyskiem przyszedł
Laudonowi na sukkurs y zas trzy z tych
Woyskom Pruskim które zbite zostały, Za-
dnych dotąd innych niemamy okoliczności
y tey pierwszey relacyi niedowierzamy a
konfirmacyą z obszerniejszą Relacyą odbie-
rzemy o której w przyszły zaś Poniedziałek
dokładnie doniosę.

94

Jaśnie Wielmożnemu Jmci Pa
Chmarze
Instygatorowi W^o^ X. ~~Lit~~ Litt^o^
Dobrodziejowi

w Grodnie

VII

470 D. 31. Aug. 1778.

Lubo tu był ogłos w przeszły tydzien o Batalij między Woyskami Austryacki y Pruskiemi pod Pragą nastąpioney ten iednak do tąd żadney nie ma weryfikacyi y owszem podług dawnieyszego namienienia Austryacy zdaią się wszelkiey formalney unikać Batalij, kiedy iuż pod samę Pragę Xiążę Henryka z Woyskami przypuscili, y z tego Miasta unikaiąc bombardowania y ostatniey Iego ruiny, Garnizon kilkanascie Tysięcy Woyska, Artyllerią, Magazeny wszystkie y nayznacznieyszych Bankierow wyprowadzili y Miasto otwarte z samemi Invalidami zostawili; Za tym Krolewicz Henryk o dwie mile od tego Miasta znayduie się; Feldt Marszałek Laudon z iednym Korpusem przybliża do Pragi; Niewiemy co z takowych okolicznosci y pozycyi tych Woysk nastąpi; Dezercya bardzo znaczna w Woysku Pruskim; Krol Pruski z swoim Woyskiem Obozu niedobytego Cesarskiego pilnuie, przydaią iakoby Jgm Cesarz do Wiednia wyiechał, Codzienne między Podiazdami odprawiaią się Potyczki, mowią tu iż Cesarz okolice w Czechach wyprowadzeniu sie y Ludzi z wszelkim maiątkiem y dobytkiem umyslnie ogłodził aby żadney żywnosci Nieprzyiacielowi nie zostawił, iako z Woyskom Pruskim Dezercya y niedostatek Żywnosci wielę szkodzi; Rożnie tu konjekturuią iż podług pozoru rzeczy Krol Pruski opuscić Czechy przymuszony będzie, ale zapatrzemy się w tym na dalsze Ewenta Rozumiejąc tę Woynę za arcy polityczną aby Krola Pruskiego w pole wyprowadzić, w ten czas gdy Francya Moskwę z Portą w wboiarniey y radzieniey dwysada

Domu mim za toba graba pr fata Pani Lacepi Matki Naszej

Negocyacyę utrzymuie; Dziś Potencya Francuzka zdaie się bydź naymocnieysza kiedy ostatnie Listy to przyniosły iż w Ameryce Flotta Francuzka z Ameryki ska złączona Całą Flotte Angielską zbita utopiła y resztę w Niewolą wzięna tak daleie iż żadnego iuż w Ameryce Nieprzyiaciela niema, y w Europie przepisywac Prawa będzie; Upewniam iż tey części nie nad. Mowią tu o roznych Insynuacyach ktore Dwor Wiedenski do Naszych pierwszych Panow rozpisuie y rozsyła ofiaruięc rozne awantaże aby się z nim łączyc, ale żadne nato odpowiedzi mieć niemoże, oczekiemy Co na Seymie nastąpi o ktorym iedni upewniaią iż Wolny będzie y zerwie się; Drudzy twierdzą iż konfederacyą Ordo Equestris w Izbie Poselskiey stanowić ma, aby Rzplta miała w tey koniunkturze Corpus Representativum in casum gdyby kto w kraiu odważył się podnieśc one na zgubę Oyczyzny y Obywatelow to Corpus moc miało zniszczyc y zniesc one, Na ostatku inni odpowiadaią iż kiedy takowe Corpus stanie, odpowiedzieć zawsze musi Potencyom ktore do swoiey ligi zamierzaią y złączenia się z niemi używać będą, Co bliższy czas pokaże; Zaszły tu wielkie zażalenia na Assesoryą y Trybunał Litewski tak daleie iż ledwo Rada Nieust. pewnego Dekretu Assesl: bez Pieczentarzowo wydać tego zkassowała chociaż tey Mocy niema chciała iednak pocz. swoie wyrazie w tym zkassowaniu y na bliskiem Seymie z tey Czynności swoiey iusty fikowac się, ale podobno na zawieszeniu Exekucyi Legis zostanie y dopiero na Sessyi tey Rady same takowe Interessa y Dekreta Sttl: rozstrzęsane y decydowane zostaną. X. Generał Podolsk: ktory JP.ª Osipowskiego w areszcie osadził, y ktorego z tąd Komisya Woyskowa z tego Aresztu uwolniła mimo wiedzą Jego, a za tym X. Generał maiąc to za krzywdę swoią, złożył Generalstwo Leutnantsk: tey że komissyi, ktora go prosiła aby z tą swoią rezoluyą do Przybycia tu swego zatrzymał się. Jarmarku Zelwinsk: co dzień tu oczekuie

7 471 d. 7. 7bris 1778.

Zaczynam nayprzod ninieyszę wyprawę moię cz
List JW Pana z inkludowanym do Xiędza y X: co przeszły
tydzień z Grodna odebrawszy, oddałem go zaraz do rąk
JW Sekretarza Kor: który z wszelką grzecznością odebrał go
y zaraz co przeszły Piątek na Sessyi Rady każdy miał go pre-
zentować y może JW Pan być przeświadczonym że go
oddać nie uchybił y o tey przyczynie dalszey informować się będę
o Rezolucyi; Rzecz JW Pan bądź niemniey y o tym przeświad-
czonym iż wszelkie czynię usiłowania abym pewne
mogł ztąd donosić wiadomości osobliwszych o Woyskach
aktualnie w Czechach zgromadzonych, ale upewniam
iż ważnych y ciekawych dotąd nie odbieramy nad to co
głosi Mr de Blanszo Rezydent Pruski; Iż Monarcha
tego wszelkie usiłowania y obroty Swego na ten koniec
czyni aby na zimowe kwatery utrzymał się w Cze-
chach y ten umysł swoy inaczey nie może dopełnić
iak przez wydanie Batalij czyli samemu w Obozie
Cesarzowi, czyli Feld Marszałkowi Laudonowi;
wzaiemnie y przeciwnie Cesarz wszystkich umika
okazyi aby bez Batalij przymusił wyrugować
Krola Pruskiego z całego kraju Czeskiego, a przez to
wyrugowanie znaczne zatrzymałby zwycięstwo
gdy przyjdzie Woyskom Pruskim nieznośne prze-
bywać gory, błota, y wąwozy na Granicy Czeskiey pa-
łożone; Tey zatym oczekaią tu wiadomości o Bata-
lij

ktora o te Zimowe kwatery decydowac będzie, inac
Krol Pruski nie maiąc kraiu y konsystencyi w Cze-
chach utrzymac się dla niedostatku żywnosci y
furazow niegdzie mogł, a zatem że mamy tu pew-
relacyą iż Pruskiego Woyska ze 12 m blisko tak prze
chorobę iako y z głodu iuz zniszczało w Czechach nie
maiąc żadnego transportu albo y żadnego nieznalazł
furazu w Czechach gdzie stanął, albo droga iest otwar
ale wolesię do niey Prusacy niechcą aby ich w tym Miesiu
niezamknięto, dlatego konsystencyą y Furaz opatry
sobie należy, Dlatego nay pewniey rzecz Batalij między
Feld Marszałkiem Laudonem ktoremu Cesarz znaczne
z obozu swego wysłał posiłki y Krolewicem Henrykiem
nieochybnie spodziewamy się y codziennie na tę wia
domość oczekuiemy;
Dziśieyszy dzień Anniwersarz Elekcyi Nay. Pan
o dwie mile ztąd w Jabłonny u X. Biskupa Płock.
celebruie;
W tey ustey Poczcie nie mam co donieść rzetelnego, po
wtarzam iednak iak nayżywsze podziękowanie
moie za Jarmark Zelwiński ktory tu odebrałem
a iako ten nad zasługę moie iest mnie z łaski Jego
Pańskiey ofiarowany, tak znaiąc to szukać będę
wszelkich okazyi w ktorych moią wdzięczność my
JMci Panu dostatecznie pokazać.

